

T. C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI

AHMET HAMDİ TANPINAR'IN
SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ'NDE
CÜMLE TİPLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Nergiz AKSU

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet Mehdi ERGÜZEL

OCAK – 2019

T. C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI

AHMET HAMDİ TANPINAR'IN
SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ'NDE
CÜMLE TİPLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Nergiz AKSU

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet Mehdi ERGÜZEL

OCAK – 2019

KABUL VE ONAY

Nergiz AKSU tarafından hazırlanan “AHMET HAMDİ TANPINAR’IN SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ’NDE CÜMLE TİPLERİ” başlıklı bu çalışma “14 Ocak 2019” tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından olarak kabul edilmiştir.

Danışman: [Prof. Dr. Mehmet Mehdi ERGÜZEL]

Üye : [Prof. Dr. Muhammet YELTEN]

Üye: [Dr. Öğrt. Üyesi Ali TAŞTEKİN]

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “AHMET HAMDİ TANPINAR’IN SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ’NDE CÜMLE TİPLERİ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Nergiz AKSU

ONAY

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul AREL Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Nergiz AKSU

ÖZET

AHMET HAMDİ TANPINAR'IN SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ'NDE CÜMLE TİPLERİ

NERGİZ AKSU

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Mehdi Ergüzel

Ocak 2019, 502 sayfa

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü adlı eserinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Çalışma; Giriş, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cümle, Cümle Çeşitleri ve Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Cümle Tipleri, Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Cümle Başı Edatlarıyla Oluşan Cümleler ve Saatleri Ayarlama Enstitüsü'ndeki Yapısına Göre Gruplanmış Cümleler bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde çalışma süresince yapılanlar, çalışmanın konu, kapsam, amaç ve yöntemi belirtilmiştir. Ardından Tanpınar tanıtılmış; edebi kişiliği ve romanları hakkında bilgi verilmiş, yazarın eserleri türlerine göre sıralanmış, eser hakkında kısa bir açıklamaya yer verilmiştir. Sonrasında inceleme kısmına geçilmiştir.

Birinci bölümde cümle kavramına geniş olarak yer verilmiş; tanımı, unsurları, unsur dizilişleri, cümle tasniflerine değinilmiştir. İkinci bölümde Muharrem Ergin ve Leyla Karahan başta olmak üzere diğer dil bilimcilerimizin de görüşlerinden faydalanarak cümle tipleri açıklanmış, her birinin altında alt başlık olarak Tanpınar'ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nden on beşer cümle örnek olarak verilmiştir. Ayrıca cümle başı edatlarla başlayan cümlelerden bahsedilmiş ve yine incelenen eserden örnekler paylaşılmıştır. Üçüncü ve son bölümünde ise inceleme metni olan Saatleri Ayarlama Enstitüsü'ndeki cümleler çeşidine göre işaretlenmiş, bağlaçlar ve cümle başı edatları büyük harflerle belirtilmiş bir şekilde numaralanmış olarak verilmiştir.

Çalışmanın Sonuç bölümünde inceleme metnindeki cümle tipleri ile ilgili tespitler yapıp sayısal verilerle desteklenmiştir. Kaynakça kısmında ise

yararlanılan kaynaklara yer verilip ardından tez çalışmasının sonunda öz geçmiş paylaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Cümle, Cümle Çeşitleri, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Cümle Tipleri

ABSTRACT

SENTENCE TYPES IN AHMET HAMDİ TANPINAR’S BOOK, SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ

NERGİZ AKSU

**Post Graduate Thesis, Department Of Turkish Language And Literature
Department**

Thesis Advisory: Prof. Dr. Mehmet Mehdi ERGÜZEL

January 2019, 502 page

This study, as a post graduate thesis, has been prepared in the light of Ahmet Hamdi Tanpınar’s Saatleri Ayarlama Enstitüsü. The study is composed of the following parts: introduction, Ahmet Hamdi Tanpınar, sentence, sort of sentences and sentence types in Saatleri Ayarlama Enstitüsü, sentences composed of prepositions in Saatleri Ayarlama Enstitüsü and Saatleri Ayarlama Enstitüsü Mixed Text formed according to the sentences. In the introduction part, the studies during this thesis, subject, context, purpose and method of the study has been declared. Then, Ahmet Hamdi Tanpınar has been introduced, information has been given about his literary personality and his works, his works have been listed according to the genre of the works, brief information has been given about the work. Finally, analysis part has been included.

In the first part, sentence concept has been largely discussed; description, factors, factor sequences, sentence classification have also been mentioned. In the second part, sentence types have been explained by taking advantage of our other philologists’ opinions, especially Muharrem Ergin and Leyla Karahan, each types have been exemplified with 15 sentences from Saatleri Ayarlama Enstitüsü as subheading. Additionally, sentences starting with prepositions have been mentioned and exemplified from the mentioned work. In the third and last part, the sentences in Saatleri Ayarlama Enstitüsü have been marked according to the sentence types, conjunctions and prepositions have been listed in numbers, emphasized in capital letters.

In the conclusion part of the study, detections related to the analysed text's sentence types have been supported with the numeric data. In Bibliography part, used sources are included and then autobiography has been shared in the end of the study.

Key words: Sentence, Sort of Sentences, Çeşitleri, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Sentence Types

ÖN SÖZ

Dil, insanlar ve dolayısıyla toplumlar arasında iletişimi sağlayan, belirli temellere dayanarak, kurallar bütünü içerisinde oluşturulmuş, zamanla iletişimde yaşanan ilerleme sebebi ile farklı sözcüklerin eklenmesiyle gelişen, toplumlar arasında ortak ve farklı özellikleri görülen doğal bir vasıtaadır.

Cümle; bir düşünce, bir hareket, bir duygu ve bir hadiseyi ifade ederken tam olarak bir hüküm verilen kelimelerden oluşur. Dildeki en küçük anlatım birimine cümle denir.

Son yıllarda söz dizimi konusunda pek çok tartışma gündeme gelmiştir. Bu tartışmaların en önemlisi de cümle türleri konusundadır. Bir metni oluşturan metin üreticilerinin dil birimlerini dilediği şekilde kullanma hakkı olması farklı cümle kuruluşlarının oluşmasına sebep olmakta, bu da değerlendirmede söz dizimi alanında araştırma yapanların işini zorlaştırmaktadır.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü adlı romanını tezimizin konusu olarak seçtiğimiz Ahmet Hamdi Tanpınar, nadide eserleri ve dili kıvrak kullanışıyla edebiyatımızda yer edinmiş değerli bir kıymetimizdir. “Meyve bahçelerinde dolaşırken yavaş yavaş bir hülya adamı oldum” diyen Tanpınar, şairliğinin sessizleştiği yerde hikâyeci ve romancı, onun görülmediği yerde de bir deneme yazarı veya makale yazarı olarak karşımıza çıkar. Biz, bu çalışmamızda onun romancı kimliğini ele alarak Saatleri Ayarlama Enstitüsü adlı romanında cümle tiplerini inceleyeceğiz ve özellikle Tanpınar’ın en sık kullandığı bağlantı unsurları üzerinde duracağız.

Tez konumun belirlenmesinde ve tezimin ortaya konmasında kıymetli zamanını ve kıymetli desteğini benden esirgemeyen muhterem hocam Prof. Dr. Mehmet Mehdi ERGÜZEL’e, çalışmalarımda desteğini her zaman yanımda hissettiğim değerli anneme ve bu süreçte ruhen bana güç veren sevgili dostlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nergiz AKSU
İSTANBUL-2019

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	i
ONAY.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	xi
GİRİŞ.....	1
Çalışmanın Konusu.....	2
Çalışmanın Amacı.....	2
Çalışmanın Kapsamı.....	2
Çalışmada Kullanılan Yöntem.....	2
AHMET HAMDİ TANPINAR.....	3
Tanpınar Kimdir?.....	3
Tanpınar'ın Edebi Şahsiyeti.....	4
Eserleri.....	5
SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ.....	6

1. BÖLÜM

CÜMLE

1. 1. Tanımı.....	7
1. 2. Cümleye Dair Görüşler ve Cümle Tasnifleri.....	8
1. 3. Cümlelerin Özellikleri.....	14
1. 4. Cümleyi Oluşturan Unsurlar.....	15
1. 4. 1. Yüklem.....	16
1. 4. 2. Özne.....	16
1. 4. 3. Nesne.....	17
1. 4. 4. Dolaylı Tümluç.....	18
1. 4. 5. Zarf Tümluci.....	18
1. 4. 6. Cümle Dışı Unsurlar.....	19
1. 4. 7. Cümle Uzunlukları.....	20

2. BÖLÜM
CÜMLE ÇEŞİTLERİ ve SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ'NDE
CÜMLE TİPLERİ

2. Cümle Çeşitleri ve Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Cümle Tipleri.....	24
2. 1. Yüklemin Türüne Göre Cümleler.....	24
2. 1. 1. İsim Cümleleri.....	25
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde İsim Cümlesi Örnekleri.....	25
2. 1. 2. Fiil Cümleleri.....	27
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Fiil Cümlesi Örnekleri.....	27
2. 2. Yüklemin Yerine Göre Cümleler.....	29
2. 2. 1. Kurallı Cümleler.....	29
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Kurallı Cümle Örnekleri.....	29
2. 2. 2. Devrik Cümleler.....	31
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Devrik Cümle Örnekleri.....	32
2. 3. Anlamına Göre Cümleler.....	33
2. 3. 1. Olumlu ve Olumsuz Cümleler.....	33
2. 3. 1. 1. Olumlu Cümleler.....	33
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Olumlu Cümle Örnekleri.....	34
2. 3. 1. 2. Olumsuz Cümleler.....	35
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Olumsuz Cümle Örnekleri.....	36
2. 3. 2. Soru Cümleleri.....	37
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Soru Cümlesi Örnekleri.....	38
2. 4. Yapısına Göre Cümleler.....	39
2. 4. 1. Basit Cümle.....	39
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Basit Cümle Örnekleri.....	40
2. 4. 2. Birleşik Cümle.....	41
2. 4. 2. 1. Şartlı Birleşik Cümle.....	41
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Şartlı Birleşik Cümle	
Örnekleri.....	42
2. 4. 2. 2. Ki'li Birleşik Cümle.....	43
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Ki'li Birleşik Cümle	
Örnekleri.....	45

2. 4. 2. 3. İç içe Geçmiş Birleşik Cümle.....	46
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde İç İçe Geçmiş Birleşik Cümle	
Örnekleri.....	46
2. 4. 3. Sıralı Cümle.....	48
2. 4. 3. 1. Bağımlı Sıralı Cümle.....	48
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Bağımlı Sıralı Cümle	
Örnekleri.....	48
2. 4. 3. 2. Bağımsız Sıralı Cümle.....	50
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Bağımsız Sıralı Cümle	
Örnekleri.....	50
2. 4. 4. Bağlı Cümle.....	52
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Bağlı Cümle Örnekleri.....	53
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Cümle Başı Edatlarıyla Oluşan	
Cümleler.....	54
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Cümle Başı Edatlarıyla Oluşan Cümle	
Örnekleri	54

3. BÖLÜM

SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ'NDEKİ YAPISINA GÖRE GRUPLANMIŞ CÜMLELER

3. Saatleri Ayarlama Enstitüsü'ndeki Yapısına Göre Gruplanmış Cümleler...	56
3. 1. Fiil Cümleleri.....	56
3. 2. İsim Cümleleri.....	390
SONUÇ.....	495
KAYNAKÇA.....	499
A. KİTAPLAR.....	499
B. MAKALELER.....	500
C. TEZLER.....	500
ÖZ GEÇMİŞ.....	502

KISALTMALAR

B.	: Bağlı Cümle
B.lı S.	: Bağımlı Sıralı Cümle
B.sız S.	: Bağımsız Sıralı Cümle
D.	: Devrik Cümle
İ. G. B. C.	: İç İç Geçmiş Birleşik Cümle
Ki'li B. C.	: Ki'li Birleşik Cümle
Ş. B. C.	: Şartlı Birleşik Cümle

Örneklerde Kullanılan Kısaltmalar

AHT	: Ahmet Hamdi Tanpınar
MŞE	: Memduh Şevket Esendal
OA	: Oğuz Atay
ÖS	: Ömer Seyfettin
PS	: Peyami Safa
RNG	: Reşat Nuri Güntekin
TB	: Tarık Buğra
YKB	: Yahya Kemal Beyatlı

GİRİŞ

Cümle tiplerine dair yapılan araştırma ve çalışmalarda görülüyor ki dil bilimciler ortak bir görüşe varamamaktadır. Konunun bu kadar tartışmaya açık olmasının bu alanda çalışacak kişiler için işi zorlaştırdığı aşikârdır. Bu tutum ilgimizi cezbetmiş ve bizi bu alanda çalışmaya yönlendirmiştir. Aynı zamanda Tanpınar hakkında yapılan çalışmaları incelediğimizde bu kıymetli eserin cümleleriyle ilgili bir araştırma yapılmadığını fark ettik. Bu muazzam dil gösterisinin detaylarıyla kitlelere ulaşmasını hedefledik. Biz, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü'ndeki cümle tiplerini incelerken Leyla Karahan ve Muharrem Ergin'i temel alarak incelenecek cümleleri yine onların cümle tasniflerine göre mercek altına aldık.

Öncelikle eserdeki cümle türleri inceleneceği için konuyla ilgili kaynak taraması yapıldı. Bazı kitap, tez, makale çalışmalarına ulaşıldı. Bunlar okunup belli notlar çıkarıldı. İkinci adım olarak Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanı bir araştırmacı yaklaşımıyla özenle okundu. Ardından bu romanın cümle cümle ayrılması sağlandı. Sonrasında üçüncü ve en önemli aşamaya geçildi. Cümleler tek tek incelendi ve cümleler türlerine göre ayrıldı. Tezimiz üzerinde hem daha rahat çalışılabilmesi hem de sonrasında incelemek isteyenler için kolay anlaşılır olabilmesi için cümleler türlerine göre farklı yazı tipleriyle belirtildi. Gerekli yerlerde parantez içinde verilen kısaltmalarla cümlelerin türleri not edildi. Ayrıca bağlayıcı unsurlarla başlayan cümleler ve cümle başındaki ilgi çekici ifadeler büyük harflerle gösterildi. Tüm romanın cümleleri incelendikten sonra her cümle tipine ait cümleler tek tek sayıldı ve sayısal verilere ulaşıldı. Tanpınar'ın bu eserde en sık kullandığı cümle tipleri ve bağlama unsurları belirlendi. Biçimsel olarak incelenen cümleler bir taraftan da bizleri Tanpınar'ın nasıl bir roman dili olduğu, nasıl bir üslup kullandığı bilgisine ulaştırdı ve yorumlamamızı sağladı. Dilinin kıvraklığı, düşündürücü cümleleriyle nasıl eşsiz bir kalem olduğunu bizlere hatırlattı ve bunu tezimizden yararlanacak olanlara aktarmamızı sağladı.

Çalışmanın Konusu

Çalışma konusu Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Cümle Tipleri'ni incelemek ve cümle başı edatlarının Tanpınar'ın dilindeki önemini kavramaktır.

Çalışmanın Amacı

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü adlı romanındaki cümleleri cümle çeşitleri yönünden incelemek ve Tanpınar'ın kuvvetli, estetik, sanatlı, derin manalı, eşsiz cümleleriyle edebiyata damgasını vuran dil becerisini bu eseri vesilesiyle bir kez daha ortaya koymaktır.

Çalışmanın Kapsamı

Bu çalışmada Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü adlı romanı, cümle çeşitleri bakımından Banguoğlu'ndan Günay Karaağaç'a kadar bu alanda yazılmış çeşitli gramer kitaplarını ve bazı makaleleri hareket noktası kabul ederek inceledik ve eserdeki 10.000 civarındaki cümleyi yapılarına, manalarına ve cümle başı edatlarına göre sayılarla ifade edilebilir hâle getirdik.

Çalışmada Kullanılan Yöntem

Araştırma için öncelikle incelenecek olan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü adlı romanı okundu.¹ Daha sonra cümle türleri ve Tanpınar hakkında araştırmalar yapmak adına kaynak (literatür) taraması yapıldı. Kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda Ahmet Hamdi'nin Saatleri Ayarlama Enstitüsü adlı romanında cümle tipleri incelenip bu incelemelerin ardından istatistiksel verilere ulaşıldı. Elde edilen bilgiler sonuç bölümünde tablo şeklinde aktarıldı.

¹ TANPINAR, Ahmet Hamdi (2016). Saatleri Ayarlama Enstitüsü. 31. Baskı. Dergâh Yayınları. İstanbul kitabından yararlanıldı.

AHMET HAMDİ TANPINAR

Tanpınar Kimdir?

Ahmet Hamdi Tanpınar, 23 Haziran 1901'de İstanbul Şehzadebaşı'nda doğmuştur. Babası, Batumlu Hüseyin Fikri Efendi'dir. Kendisi, Abdülhamit ve İkinci Meşrutiyet dönemlerinde imparatorluğun çeşitli yerlerinde kadılık yapmıştır. Annesi ise Nesime Bahriye Hanım'dır. Trabzonlu Kansızzadeler ailesine mensuptur. Tanpınar, bu ailenin üç çocuğundan biridir. İki kardeşi daha vardır ve kendisi en küçükleridir. Tanpınar, babası memurdur ve bu sebepten dolayı sık sık şehir değiştirirler. Bu durum da Tanpınar'ın aynı sıklıkla okul değiştirmesine sebep olmuştur. Okul hayatına İstanbul'da Ravza-i Maarif'te başlamıştır. Sinop, Siirt ortaokullarında ve Vefa, Kerkük ve Antalya liselerinde eğitimini sürdürmüştür. Bu süreçte annesi Musul'da tifüse yakalanarak hayatını kaybetmiştir. Henüz on dört yaşlarındayken annesini kaybetmiştir ve bu durum Tanpınar üzerinde kuvvetli izler bırakır. Yaşanan bu kötü hadise onun karakterini de şekillendirecektir.

1919 yılında İstanbul Darülfünun Edebiyat bölümünde okumaya başlamış, 1923'te de mezun olmuştur. Daha sonra Erzurum'da başlamak suretiyle, Konya ve Ankara liselerinde edebiyat öğretmenliği yapar. Gazi Terbiye Enstitüsü'nde de 1930-1932 yıllarında görev almıştır. 1933'te Ahmet Haşim'in ölümünden sonra Güzel Sanatlar Akademisi'nde sanat tarihi hocalığı görevine layık görülmüştür. 1934'te estetik ve mitoloji derslerine de girmeye başlar. Bu esnada bir yandan Amerikan Koleji'nde Türk edebiyatı derslerini okutur. Tanzimat'ın yüzüncü yıl dönümünde -1939 yılında- İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeni Türk Edebiyatı kürsüsü profesörlüğüne getirilir. 1942 ara seçimlerinde Maraş'tan milletvekilğini de dener ve seçilir. 1946'da Milli Eğitim Bakanlığı müfettişliği, 1948'de tekrar Güzel Sanatlar Akademisi estetik hocalığı, 1949'da yeniden Edebiyat Fakültesindeki Yeni Türk Edebiyatı profesörlüğü görevlerine getirilir. Öldüğü tarihe kadar bu görevi sürmüştür. 1953 yılında Avrupa'ya gider. İlk gidişinde Fransa, Belçika, Hollanda, İngiltere, İspanya ve İtalya'yı dolaşır. Daha sonra ikinci kez gider ve bu sefer de 1959'da Paris başta olmak üzere İngiltere, İsviçre ve Portekiz'i

gezer. Bu seyahatleri, kitaplardan tanıdığı lakin bizzat görüp bilmediği Batı'yı, Batılı yazar ve şairleri onların topraklarında yakından tanıma imkânı verir.

Tanpınar, bir kalp rahatsızlığı geçirir ve 24 Ocak 1962'de geçirdiği bu rahatsızlık yüzünden vefat eder. Hem çok sevdiği bir insan olan hem de ona çok şeyler katan kıymetli hocası Yahya Kemal'in yanına -Rumeli Hisarı'nda-defnedilir.

Tanpınar'ın Edebi Şahsiyeti

Tanpınar, daha küçük yaşlarda iken okumaktan keyif almaktadır ve o yaşlarda okunma kültürü edinmiştir. Kerkük'te olduğu dönemde, 1914-1916 yıllarında, iken basılı tarih kitaplarını, Kısas-ı Enbiya'yı, Cezmi'yi, Monte Kristo'yu, Servet-i Fünun sayılarını ve kitap serilerini okur. Kalabalık bir aile ortamında bulunmaktadır. Ancak buna karşın çok okuması ve okuduklarının fazlaca etkisinde kalması sebebiyle yavaş yavaş bir hülya, bir duygu adamı olmuştur.

Abdullah Efendi'nin Rüyaları adlı kitabı basılan ilk kitabıdır(1943). Bu hikâye kitabının ardından 1944 yılında Mahur Beste romanının tefrikası basılmıştır. Daha sonra 1946'da Beş Şehir adlı şehir monografisi, 1949'da Huzur romanı ve Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi basılır. 1950'de Sahnenin Dışındakiler romanı, 1955'te Yaz Yağmuru hikâye kitabı, 1961'de Saatleri Ayarlama Enstitüsü romanı ve Şiirler'i, 1962'de Yahya Kemal monografisi, 1969'da Edebiyat Üzerine Makaleler'i, 1970'te Yaşadığım Gibi adı altında sanat ve edebiyatla ilgili denemeleri, 1975'te Mahur Beste romanı yayımlanır. Hikâyeleri 1983'te daha önce yer almayan iki hikâyesinin de eklenmesiyle Hikâyeler adı altında yeniden yayımlanır. Aydaki Kadın adını taşıyan yarım kalmış romanı ise Güler Güven tarafından 1987'te kitap hâlinde bastırılır.

Tanpınar'ın romanlarında bir bütünlüğün parçası olamamış insanların bunalımları ve bir bütünlüğe dahil olmak için harcadıkları çaba anlatılır. İstanbul, Tanpınar için tarihi, kültürü kısacası geçmişin izlerini barındıran en önemli sığınaklardan biridir. Kahramanları ise Beyoğlu'nun köksüz ve

oturmamış Batılı anlayışıyla Süleymaniye - Fatih gibi semtlerin eskiliğinde sıkışmış olan karakterlerdir. Bu karakterler hiçbir anlayışa tamamen uymamanın ve aidiyet duygusunu tam olarak hissedememenin verdiği bir huzursuzluk içindedir.

TANPINAR'IN ESERLERİ

ROMANLARI:

Huzur (1949)

Saatleri Ayarlama Enstitüsü (1961)

Sahnenin Dışındakiler (1973)

Mahur Beste (1975)

Aydaki Kadın (1987)

DENEMELERİ:

Beş Şehir (1946)

Edebiyat Üzerine Makaleler (1969)

Yasadığım Gibi (1970)

EDEBİYAT TARİHİ:

19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi (1942)

HİKAYELERİ:

Abdullah Efendi'nin Rüyalari (1943)

Yaz Yağmuru (1955)

Hikâyeler (1983)

ŞİİRLERİ:

Bütün Şiirler (1976)

ÇEVİRİLERİ:

Elektra (1943)

Alkestis (1943)

Medeia (1943)

MEKTUPLARI:

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Mektupları (1974)

ANTOLOJİLERİ:

Tevfik Fikret (1937)

Yahya Kemal (1940)

Namık Kemal (1942)

SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ

1961 yılında yayımlanan Saatleri Ayarlama Enstitüsü adlı roman, Tanpınar'ın başyapıtı olarak nitelendirilebileceğimiz eserlerinden biridir. Doğu ve Batı medeniyeti arasında kendine yer bulmaya çalışan Türk toplumu anlatılmaktadır. Her ne kadar fertten yola çıkarak bir eleştiri yapıldıysa da aslında toplum eleştirilmektedir. Konu eserin başkahramanı Hayri İrdal etrafında şekillenmektedir. Hayri İrdal'ın çocukluğu yoksulluk içinde geçmiştir. Eski ve yeni arasında sıkışmış bir adamdır. Eskiye temsil eden Muvakkit Nuri Efendi ile yeniye temsil eden Halit Ayarcı arasında sıkışıp kalmıştır. Cumhuriyet döneminde batıyı taklit etmek için amaçsız ve gereksiz toplumlar açılmıştır. Saatleri Ayarlama Enstitüsü de bu kurumların temsilidir. Hayri İrdal da bu kurumun önemli bir işlevi olmadığını farkındadır ama para kazanmak için onu bile rahatsız eden şeyleri görmezden gelmektedir. Hayali kitaplar yazar. Doğu ile Batı arasında kalan ancak hiçbirine de tam anlamıyla ait olamayan Hayri İrdal'ın şahsiyetinde o dönemin Türk toplumu, kurum ve kuruluşları alaycı bir üslupla eleştirilmektedir.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde zaman kavramı saat ile sembolize edilmiştir. Geleneğin temsilcisi Muvakkit Nuri Efendi saat tamircisidir. Modernitenin temsilcisi Halit Ayarcı ise Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün kurucusudur. Bu enstitü geri kalmış doğutoplumunu batı toplumuna ayak uydurmak için açılmış bir kurumu temsil etmektedir. Ne var ki bu kurumda yapılan işlerin akıl ve mantıkla izah edilebilecek bir tarafı yoktur.

1. BÖLÜM

CÜMLE

1. 1. Tanımı

Bir düşüncüyü, bir duyguyu, bir durumu, bir olayı yargı bildirerek anlatan kelime veya kelime dizisine “cümle” denir. Cümle bir yargı grubudur. “Cümlelerin temel fonksiyonu hüküm ifade etmektir. Onun için cümle en tam, en geniş kelime grubudur. (Ergin, 2000)”

Cümlelerin karmaşık bir dil birliği olması, cümlelerin kesin ve doyurucu bir tanımına ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Cümle adına yapılan birçok tanım vardır ve bunlar birbirine yakın tanımlardır. Benzer ve farklı yönleriyle çeşitli kaynaklardan aldığımız bazı cümle tanımlarını paylaşacağız:

1. “Bir fikri, bir duyguyu ve düşüncüyü, bir oluş ve kılışı tam olarak bir hüküm hâlinde anlatan kelime grubudur.” (Korkmaz,1992: 32)
2. “Cümle; bir duyguyu, bir düşüncüyü, bir hayali, bir olayı, bir isteği, bir hükmü tam olarak bildiren kelime veya kelime topluluğuna denir.” (Gülensoy, 2000: 428)
3. “Bir duyguyu, bir düşüncüyü, bir isteği, bir yargıyı, bir olayı anlatmak için kurulan sözcük dizisine tümce denir.” (Gencan, 2001: 100)
4. “Cümle konuşan kimsenin kafasındaki bir düşüncüyü bütünüyle dinleyene aktarma yeterliliğinde bir söyleyiş birliği olup bu sebeple genişletilmiş, daha başka üyeler almış bir yargı öbeğidir.” (Banguoğlu, 2000: 523)
5. “Tümce; bir düşüncüyü, bir isteği, bir haberi eksiksiz sonuca bağlayıp anlatan sözcükler dizisidir. Anlam, anlatım ve yargı birliğidir.” (Bozkurt, 1995: 7)
6. “Cümle bir fikri, bir düşüncüyü, bir hareketi, bir duygu, bir hadiseyi tam olarak bir hüküm hâlinde ifade eden kelime grubudur.” (Ergin: 1993: 346)

7. “Dilin temel amacı göz önüne alınarak yapılacak bir tanımlamada cümle; dildeki birim ve birliklerin iletişim sırasında anlam kazanarak girdikleri yapı olarak yer almalıdır.” (Coşar, 1997: 9)

8. “Tümce; iki durak arasında bulunan ve kendisinden daha büyük bir dilsel yapının içine girmeyecek kadar bağımsız olarak kullanılabilen en geniş dilsel yapı olup, en az bir tane çekimli fiili olma koşulu ile bir veya daha fazla sayıda sözcüğün art arda dizilmesi ile oluşur.” (Başkan, 1980: 145)

9. “Cümle; üzerinde gizli veya açık şahıs eki taşıyan en az bir çekimli fiilden veya üzerinde çekimli yardımcı fiil taşıyan bir isimden meydana gelen bir haber/dilek ifadesine denir.” (Beserek, 1990: 37)

10. “İki unsur arasındaki olumlu (=subutî) veya olumsuz (=selbî) ilgiyi sözü dinleyende (=muhatapta) soruya yer bırakmayacak şekilde tam olarak haber veya inşâ yoluyla ifade eden kelimeler dizisine cümle denir.” (Bilgegil, 1964: 12)

Verilen tanımların bazılarında cümlelerin tek bir kelime veya kelime grubundan oluştuğu söylenirken bazılarında ise cümlelerin hüküm/yargı bildirmesini öngörenler çoğunluktadır. Bunun dışında cümlelerin olumlu, olumsuz veya soru olarak üstlendiği anlam fonksiyonuna değinenler olduğu gibi cümlelerin bağımsız bir tek yargı veya yan yargılarla desteklenmiş temel bir yargı bildirdiğini söyleyen tanımların varlığı da dikkat çekmektedir. Tanımlar içinde cümleyi iletişim esnasında anlam kazanan dil birim ve birliklerinin oluşturduğunu ifade eden tanım da farklı bir görüş olarak öne çıkmıştır.

1. 2. Cümleye Dair Görüşler ve Cümle Tasnifleri

Cümlelerin tanımında olduğu gibi cümle tasnifinde de kesin bir görüşe varılamadığını söylemek mümkündür. Cemiloğlu “Cümleler yapılarına, anlamlarına, yüklemelerin çeşidine ve onların cümledeki yerine göre birtakım bölümlere ayrılır.” (Cemiloğlu, 2001) şeklinde ifade eder. “Duygu ve düşüncelerimizi anlatmakta temel unsur olan cümleler; anlamlarına, yapılarına, yüklemlerine ve öğelerin diziliş biçimine göre dört ana bölüme ayrılır.”

(Hengirmen, 2002). Banguoğlu, cümleyi basit ve birleşik cümle biçiminde diğerlerinden farklı bir sınıflandırmaya tabi tutar. Muharrem Ergin ise cümleyi yapısına ve yüklem türüne göre bir sınıflandırma yapar. Leylâ Karahan'ın, Türkçenin Söz Dizimi kitabının onuncu baskısında cümleyi, bağlanma şekillerine, yüklem türüne göre, yüklem yerine göre, anlam özelliklerine göre sınıflandırılmıştır. Bazı dil bilimcilerin tasnifleri şu şekildedir:

Cemiloğlu'na Göre Yapı Bakımından Cümlelerin Sınıflandırılması (2001: 37-42)

1. Basit Cümle
2. Birleşik Cümle: Şartlı Birleşik Cümle ve İç İç Birleşik Cümle
3. Bağlı Cümle: Ki Bağlacıyla Kurulan Bağlı Cümle ve Diğer Bağlama Edatlarıyla Kurulan Bağlı Cümleler
4. Sıralı Cümle

Özel, Çam ve Atabay'a Göre Cümlelerin Türlerine Göre Sınıflandırılması (2003: 67-120)

1. Yüklemine göre cümleler: Fiil ve isim cümleleri
 2. Yapısına göre cümleler: Yargı sayısına göre cümleler; yalın, birleşik, ara, sıralı (bağımlı sıralı, bağımsız sıralı), girişik.
 3. Öğelerin sırasına göre cümleler: Kurallı, devrik, kesik.
- Ayrıca ünlem tümcesini bu başlıklardan ayrı olarak ele almışlardır.

Tahir Nejat Gencan'a Göre Cümle Tasnifi (2001: 146-148)

1. Yüklemine göre cümleler: Fiil ve ad cümlesi.
 2. Anlamına göre cümleler: Olumlu, olumsuz, soru, ünlem cümlesi.
 3. Dizilişlerine göre cümleler: Kurallı, devrik, gelişigüzel konuşmalarda, yazın yapıtlarında, koşuklarda tümce.
 4. Yapılarına göre cümle: Yalın tümce (noktalı virgül ile), sıra önermeler (virgülle), bağlı önermeler.
- Ayrıca anlamına göre cümlelerde ayrı bir başlık açarak sorulu olumsuz cümle ve ünlem cümlesine yer vermiştir.

Muharrem Ergin’e Göre Cümlelerin Sınıflandırılması (1999: 401-406)

1. Eylem ve isim cümleleri.
2. Birleşik cümle: Şartlı birleşik cümle, ki’li birleşik cümle, iç içe birleşik cümle.

Haydar Ediskun’a Göre Cümle Sınıflandırılması (1999: 370-387)

1. Anlamlarına göre: Olumlu, olumsuz, soru, ünlem cümleleri.
2. Yapılarına göre: Basit, birleşik cümleler.
3. Biçimlerine göre: Sıralı ve bağlı tümce.

Leyla Karahan’a Göre Cümle Tasnifi (1999: 60-74)

1. Yapısına göre: Basit, birleşik, bağlı, şartlı, iç içe birleşik cümleler.
2. Yüklem türüne göre: Eylem ve ad cümleleri.
3. Yüklem yerine göre: Kurallı ve devrik cümleler.
4. Anlamına göre: Olumlu, olumsuz ve soru cümleleri.

Sezai Güneş’e Göre Cümlelerin Sınıflandırılması (1999: 344-348)

1. Basit tümceler.
2. Birleşik tümceler.
 - a. Sıralı / birleşik cümle.
 - a. 1. Basit cümleler hâlinde sıralama.
 - a. 2. Yan cümleler hâlinde sıralama.
 - b. Bağlı/ birleşik cümle.
 - b.1. Edatlarla bağlananlar.
 - b.2. Fiilimsilerle bağlananlar.
 - b.3. Fiilimsi + edatlarla bağlananlar
 - c. Şartlı/ birleşik cümle.
 - d. Girişik/birleşik cümle.
 - e. İç içe / birleşik cümle.
 - f. Karmaşık/ birleşik cümle.

Sezai Güneş, bunlardan ayrı olarak sona ara cümle yani ara sözü alır.

Dizdaroğlu'na Göre Cümlelerin Yapı Bakımından Sınıflandırılması (1974: 187-222)

1. Yalın Tümce
 - a. Yüklemelerinin cinsine göre yalın tümceler
 - b. Öğelerin dizilisine göre yalın tümceler
2. Birleşik Tümce
 - a. Girişik
 - b. Kaynaşık Tümce
 - c. Koşul Tümcəsi
 - d. İlgi Tümcəsi
 - e. Katmerli Birleşik Tümce

Dizdaroğlu'na Göre Cümlelerin Bağlanışlarına Göre Sınıflandırılması (1974: 223-247)

1. Sıralı Tümce
2. Bağımsız Sıralı Tümce
3. Bağımlı Sıralı Tümce
4. Açıklamalı Sıralı Tümce
5. Karma sıralı Tümce

Dizdaroğlu'na Göre Kuruluşlarına Göre Cümlelerin Sınıflandırılması (1974: 248-277)

1. Düz Tümce
2. Devrik Tümce
 - a. Ad tümcelerine dayalı devrik tümce türleri
 - b. Eylem tümcelerine dayalı devrik tümce
 - c. Yalın devrik tümce
 - d. Bileşik devrik tümce
3. Ayraç Tümcəsi
 - a. Ara tümceli ayraç tümcesi
 - b. Ara sözlü ayraç tümcesi
 - c. Bağlaç ayraç tümcesi

d. Devrik ayraç tümcesi

4. Kesik Tümce

a. Yüklemsiz kesik tümce

b. Yüklemlı kesik tümce

Bilgegil'e Göre Cümlelerin Sınıflandırılması (1984:73-90)

1. Basit Cümle

2. Birleşik Cümle

a. Girişik Birleşik Cümle

b. Şartlı Birleşik Cümle

c. Sıralı Cümle

d. Bağlı Cümle

Şimşek'e Göre Cümlelerin Yapı Bakımından Sınıflandırılması (1987: 243-320)

1. Yalın tümce

2. Bileşik tümce

a. Girişik tümce

b. Kaynaşık tümce

c. Koşullu tümce

3. Sıralı Tümce

a. Bağımsız Sıralı tümce

b. Bağımlı Sıralı tümce

c. Karma Sıralı tümce

4. İlgı Tümcesi

5. Ara Tümcesi

Gülensoy'a Göre Cümlelerin Yapı Bakımından Sınıflandırılması (1998: 250-254)

1. Yalın cümle

2. Birleşik cümle

3. Temel cümle

4. Yan cümle

5. Bağlaçlı (ki'li) yan cümle
6. Dilekli yan cümle
7. Şartlı yan cümle
8. Edatlı yan cümle
9. Sorulu yan cümle
10. İkilemli yan cümle
11. Ara cümle
12. Girişik cümle
13. Sıralı Cümle
 - a. Bağımlı sıralı cümle
 - b. Bağımsız sıralı cümle
14. Devrik cümle
15. Kesik cümle

Delice'ye Göre Cümle Tasnifi (2003:142-146)

1. Basit cümle
2. Birleşik cümle
 - a. Girişik birleşik
 - a. 1.Yan cümlesi isim-fiil olan öbeği olan girişik cümle
 - a. 2. Yan cümlesi sıfat-fiil olan öbeği olan girişik cümle
 - a. 3. Yan cümlesi zarf-fiil olan öbeği olan girişik cümle
 - a. 4. Yan cümlesi Sart öbeği olan öbeği olan girişik cümle
 - b. İç içe birleşik cümle
 - c. Ki'li birleşik cümle
 - d. Karmaşık birleşik cümle

Erkul'a Göre Cümlelerin Yapı Bakımından Tasnifi (2004: 52-61)

1. Basit cümle
2. Birleşik cümle
3. Şart cümlesi
4. İç içe cümle
5. "Ki" li birleşik cümle

Cümle tasnifleri incelendiğinde aralarında çok bariz farklılıklar olduğunu görmekteyiz. Bu farklılıklar cümle tanımlarında da kendini göstermektedir. Basit cümlelerde çok büyük bir farkla karşılaşmasak da birleşik cümlelerde durum bunun tam tersidir. Birleşik cümlelerdeki büyük zıtlıklar gramer kitapları karşılaştırıldığında gayet açıkça görülmektedir. “Burada eleştirilecek olan her şeyden önce hareket noktasıdır; sonuç değildir. Cümle, “tek yargı” eksenslidir ve yargı da bir “bitmişlik” ifade eder. Bu kabule göre cümle ve basit cümle tanımları örtüşmektedir. Yani “cümle” kavramı “basit cümle” kavramına denktir, eşittir. Cümle kavramı aynı zamanda “basit”lik niteliğini de içinde taşımaktadır. Sınıflandırmalarda parça bütünün kendisi olabilir mi? Olamaz.” diyerek Karahan (2000), yapısına göre cümleye bakışını açıklamıştır.

1. 3. Cümlelerin Özellikleri

Cümleyi cümle yapan bazı nitelikler vardır. Bunlar cümlelerin öğeleriyle, isim - fiil oluşlarıyla, anlamlarıyla, onay - ret bildirmeleriyle, ana unsur ve yardımcı unsurlarıyla farklı özelliklere sahiptir. Çalışmamızın bu kısmında cümlelerin özelliklerinden bazılarını yer verdik.

Cümleler, yargı bildiren kelimelerle - kelime gruplarıyla ile oluşturulmaktadır. Cümle kurulabilmesi için yargı bildiren çekimli bir isim ya da çekimli bir fiil olması cümle oluşumunda yeterlidir. Bu özelliğe sahip tek kelimelik cümleler en küçük cümleler sayılmaktadır. Kavram, durum, nitelik, varlık ve hareketleri karşılayan bütün kelime - kelime gruplarına yargı yüklemek ve cümleye dönüştürmek imkanı vardır. “Evet, hayır” gibi herhangi bir soruya karşılık olarak kullanılan sözler de cümle değerine sahip olan yargılı sözler olarak kabul edilir. Cümlelerin hüküm bildiren ögesi, yüklemidir. Diğer bir deyişle cümle, yüklem üzerine kurulur diyebiliriz. İhtiyaç dahilinde başka öğelerle desteklenebilmektedir. Bir metinde, karşılıklı konuşmalarda kullanılan soru ve cevap cümleleri, başka bir öge bulundurmaksızın sadece yüklemden oluşabilir. Yanındaki veya yakınındaki bir cümle ile anlam tamamlanabilmektedir. Bir cümlelerin yüklemden sonraki ikinci önemli ögesi öznedir. Öznenin varlığı, şeklen olmasa bile yüklem anlamından anlaşılabilir.

Tek kelimelik bir cümlede dahi yüklem taşıdığı şahıs ifadesinden o cümle öznesinin bilgisine ulaşmak mümkündür. Geçişli fiil cümlelerinde nesne bulunmaktadır ve nesne bu cümlelerin zorunlu ögelerinden bir tanesi yahut zorunlu ögesidir. İsim cümleleri ve geçişsiz fiil cümlelerinde nesne yoktur. Ögelerin sıralanışındaki genel durum şu şekildedir: Yüklem, cümlede sonunda yer alırken belirtisiz nesne ve bazı zarflar, yüklem yanında bulunmaktadır. Diğer ögelerin yeri değişken olabilmektedir. Genellikle yüklem yanında vurgulanmak istenen öge bulunur. Bu genel eğilime rağmen, değişkenlik, cümlede bütün ögelerini kapsayabilir.

1. 4. Cümleyi Oluşturan Unsurlar

Cümleyi cümle yapan bazı unsurlar vardır. Cümlede yüklem ve yüklem dışında onu farklı şekillerde tamamlayan ögeler bulunmaktadır. Bu ögeler “özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf tümlecisi”dir. Bu ögelerin yeri ve sayısı değişebilmektedir. Bu değişikliği sağlayan da cümlede ana unsur olan yüklemdir. Yüklem anlamına ve ihtiyacına göre unsurların bazıları olup bazıları olmayabilir ve yine yükleme bağlı olarak bu unsurlardan herhangi birinden bir ya da birden fazla bulunabilir.

Bir cümlede cümle olabilmesi için olmazsa olmaz unsurlar vardır ki bunlardan biri tek başına da cümle sayılabilen, yargının ne olduğunu bildiren “yüklem”, diğeri yargının kim tarafından gerçekleştirildiğini, yargının gerçekleşmesini sağlayan kişiyi bildiren “özne” dir. Bunlar bir binanın temeli gibi cümleyi ayakta tutmaktadır. Cümleden atıldıklarında ortada bir cümle kalmaz. Bu zorunluluk sebebiyle öncelikle cümleyi ortaya çıkaran unsurları ele alıyoruz.

“Zorunlu ögeler, fiilin ortaya çıkabilmesi için gerekli olan ögelerdir. Bunlar cümle içinde bir kelime veya kelime grubu olarak yer almasalar da varlıkları bağlamdan anlaşılır. Mesela, “O, sever” cümlesinde yüklem, eksiz veya “-l” ekli zorunlu bir nesneyi (O çiçek/çiçeği sever.) ister. “Sev-“ fiilinin nesne olmadan gerçekleşmesi mümkün değildir. Yüklem, zorunlu olarak “O, kızar.” cümlesinde -A ekli (O, buna kızar.), “O, korktu.” cümlesinde -Dan ekli

(O, bundan korktu.) bir yer tamlayıcısını, “O, dans etti.” cümlesinde ise -lA ekli (O, bununla dans etti.) bir zarfı istemektedir. Birden fazla zorunlu öge isteyen fiiller de vardır. Mesela “Bana kitap yolladı.” cümlesindeki -A ekli ve eksiz iki öge, “yolla-” fiilinin iki zorunlu ögesidir. Yüklemin bildirdiği anlamın gerçekleşebilmesi için bu ögelere ihtiyaç vardır. Yardımcı ögeler ise yüklemi yer, zaman, tarz vb. bakımlardan tamamlayan ögelerdir. Meselâ “O, büyüdü.” cümlesinde yüklem, zorunlu bir öge istemez. Bu cümlede yüklem ve özne yeterlidir. Ancak ihtiyaç duyulduğu takdirde cümleye “O, çabuk büyüdü.”, “O, burada büyüdü.” örneklerinde olduğu gibi yüklemi çeşitli bakımlardan tamamlayan “yardımcı ögeler” katılabilir.” (Karahan: 2004, 7)

1. 4. 1. Yüklem

Yüklem, cümledeki en önemli unsurdur. Yüklem, tek başına da cümledir. Bir cümlemin bütün yapısı yükleme bağlı olarak oluşturulur. Cümledeki her öge yükleme göre şekillenir. İş, oluş, kılış, istek bildirebilmektedir. İsim ya da fiil hâlinde olabilmektedir ancak oranlamaya kalkacak olursak yüklemmin daha çok fiil şeklinde olduğunu görmek mümkündür. Öyle ki bunun örneği olarak Tanpınar’ın tezimizde incelediğimiz romanını da göstermek mümkündür. İlerleyen bölümlerde cümlelerin isim ve fiil oluşlarına göre sayısal verilerini ortaya koyduğumuzda fiil cümlelerinin daha sık kullanıldığını göreceğiz.

“Yüklemmin dışında hiçbir öge yargı bildirmez. Cümle, en kısa tanımıyla bir yüklem demektir, çünkü yüklem tek başına bir yargı taşır.” (Dizdaroğlu, 1994: 15)

1. 4. 2. Özne

Özne, cümlede gerçekleşen şeyi yahut işi yapan kişiyi ifade etmektedir. Yargıya sorulan “Kim?” sorusunun cevabı özneyi vermektedir. Özne genelde cümlede yer alan önemli unsurlardan biri olsa da bazen somut olarak varlığını sürdürmek yerine cümlede verilmeden anlamsal olarak varlığını hissettirmektedir. Örneğin, “Sen yarın bize gel.” cümlesinde “Sen” cümlemin

öznesidir; “Yarın bize gel.” cümlesinde ise özne verilmemiştir ancak yine öznenin “Sen” olduğu anlaşılmaktadır ve bunu “gizli özne” olarak adlandırırız. Her cümlenin bir öznesi olduğu gibi bazen bir cümlenin birden fazla öznesi bulunabilmektedir. Yine bazı sıralı cümlelerde öge ortaklığı var ise yani cümle bağımlı sıralı bir cümle ise bir özne sıralı cümlelerin her birinin öznesi görevinde olabilmektedir. Öznelerin yüklem ile uyum içinde olması da önemlidir. Özellikle birden fazla öznesi olan cümlelerde yüklem her bir özneyi karşılayacak şekilde hem şahıs hem zaman eki bakımından uyum içinde olması gerekmektedir.

Muharrem Ergin özne yerine “fail” ifadesini de kullanmaktadır. “Cümle fiilden sonra ikinci unsurudur. Fiile en yakın, fiilden ayrılmaz bir cümle unsurudur. Ayrıca zikredilmese bile fiilin içinde umumi olarak şahıs hâlinde ifade edilmek üzere varlığı cümlede daima hissedilir. Fâil isim cinsinden bir kelime veya kelime grubu olur. Daima yalın halde bulunur; cümle çekimsiz bir unsurudur; fiile yalın halde, eksiz bağlanır.” (Ergin, 2000)

1. 4. 3. Nesne

Cümlede yapılan işten etkilenen varlığı karşılayan ögeye nesne denir. Yargıya sorulan “ne, neyi” sorularına cevap vermektedir. Nesne alan fiiller sadece geçişli fiillerdir. Bir cümlede birden fazla nesne olabilmektedir. Ancak bu durumlarda nesnelerin her biri belirtili ya da her biri belirtisiz nesne olmalıdır. Yine bazı sıralı cümlelerde öge ortaklığı var ise yani cümle bağımlı sıralı bir cümle ise bir nesne sıralı cümlelerin her birinin nesnesi görevinde olabilmektedir. Birden fazla nesne alan cümlelerde bazı durumlarda bir nesne bir diğerinin açıklayıcısı görevinde olabilmektedir.

Muharrem Ergin nesne için Türk Dil Bilgisi adlı kitabında şu açıklamaya yer vermiştir: “Fiilin tesir ettiği nesneyi, şahsı, şeyi karşılayan cümle unsurudur. Fiillerin bir kısmı geçişli, bir kısmı geçişsizdir. Yani bir kısmı yapma, bir kısmı olma ifade eder. Yapma ifade edenlerin hareketi fiilden başka bir nesneye yönelir, ona tesir eder. Olma ifade edenlerin hareketi ise faile

yönelir, onun üzerinde kalır. Demek ki geçişli fiiller tesir edecek bir nesne isterler. İşte bu nesneyi karşılayan cümle unsuru nesnedir. Şu halde yalnız fiili geçişli cümlelerde bulunur.”

1. 4. 4. Dolaylı Tümleç

Cümlede yargının yer, yön ve uzaklaşma bakımından tamamlayan ögedir. Diğer bir adıyla yer tamlayıcısıdır. Yargıya sorulan “nede, nerede, kimde, nereye, kime, neye, nereden, neden, kimden” gibi sorulara cevap verir. Bu sorular bu ögeyi bulmayı kolaylaştırmaktadır. Yükleme bulunma “-de”, yönelme “-e” ve ayrılma-uzaklaşma “-den” ekleriyle bağlanmaktadır. Ancak bu ekleri almış zarflara yer tamlayıcısı diyemeyiz. Bunların ayırımına varmak gerekmektedir. Bir cümlede birden fazla dolaylı tümleç bulunabilmektedir. Öge ortaklığı olan sıralı cümlelerde yer tamlayıcısı ortak olabilmektedir. Bazı yer tamlayıcıları da kendinden önceki tamlayıcıların açıklayıcısı görevinde kullanılabilmektedir.

“Fiilin mekânını ve istikametini gösteren cümle unsurudur. Her hareketin zaman ve mekân içinde bir yeri ve bir istikameti vardır. İşte yer tamlayıcısı hareketin cereyan ettiği bu yeri ve istikameti ifade eder. Bu unsur da isim cinsinden bir kelime veya kelime grubu olur. Fiile yer ve istikamet ekleri olan datif, lokatif ve ablatif ekleri ile bağlanır. Datifli yer tamlayıcısı hareketin kendisine yöneldiğini, kendisine doğru yaklaştığını; lokatifli yer tamlayıcısı hareketin kendi içinde cereyan ettiğini, kendi içinde bulunduğunu; ablatifli yer tamlayıcısı hareketin kendisinden uzaklaştığını gösterir.” (Ergin,2000)

1. 4. 5. Zarf Tümleci

Cümlelerin yüklemine durum, zaman, miktar, yer - yön ve soru anlamıyla tamamlayan ögelerdir. Yükleme sorulan “ne zaman, nasıl, ne kadar, hangi yöne, niçin, ne ile, kim ile” gibi sorulara cevap vermektedir. Bu sorular cümlede zarf tümlecini bulmayı kolaylaştırmaktadır. Bazı zarflar kendinden önce gelen zarfların açıklayıcısıdır. Bir cümlede tek bir zarf tümleci

olabileceği gibi birden fazla zarf tümleci de bulunabilmektedir. Yine bazı sıralı cümlelerde öge ortaklığı var ise yani cümle bağımlı sıralı bir cümle ise bir zarf tümleci, sıralı cümlelerin her birinin zarf tümleci görevinde olabilmektedir.

“Fiilin muhtelif şartlarını ve zamanını gösteren cümle unsurudur. Hareketin nasıl, niçin, ne şekilde, hangi vasıtalarla, hangi sebeple, hülâsa, hangi şartlarla yapıldığını veya olduğunu ve hangi zamanda cereyan ettiğini göstermek için zarf unsuru kullanılır.” (Ergin: 2000)

“Yüklemdeki kavramı zaman, durum, derece veya ölçü fikirlerinden biriyle tamamlayan kelimeler, kelime grupları zarf tümleçlerini teşkil eder.” (Bilgegil: 1964: 43)

1. 4. 6. Cümle Dışı Unsurlar

Cümle dışı unsur ifadesi cümleye anlam yönüyle destek veren, anlamsal görevi bulunan ancak cümlenin diğer öğeleriyle ilişki kurmadan ve yargı dışı kabul edilen unsurlar için kullanılır. Cümlede bulundukları yer değişkenlik gösterebilir. Bazen parantez içinde de verildikleri görülür. Farklı anlam ve görevlerle cümleye yardımcı olurlar.

“Cümlede bağlama ve ünlem edatları veya ünlem grupları bulunabilir. Fakat bunlar esas hareketle, fiille ilgili olmayan ve cümleye sadece ilave edilmiş bir durumda bulunan unsurlardır. Umumiyetle cümlelerin başında, sonlarında ve cümleler arasında bulunurlar. Parantez şeklinde cümle içine girdikleri de görülebilir. Bunlara cümle dışı unsurlar diyoruz.” (Ergin, 2000)

“Cümlenin herhangi bir yerinde bulunan, ancak kuruluşuna katılmayan ve dolaylı olarak cümlenin anlamına yardımcı olan öğelerdir. Cümle dışı öğeler, özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf gibi yüklem tamamlayıcısı değildirler. Bu öğeler, yüklem tamamlayıcısı olan öğelerin aksine açıklama, pekiştirme vb. işlevlerle cümleye yardım eder ve cümleleri çeşitli anlam ilişkileri çerçevesinde birbirine bağlar. (Karahana, 2004)

1. 4. 7. Cümle Uzunlukları

Türkçede uzun cümleler kurmak hatırı sayılır bir dil becerisi gerektirir. Uzun cümlelerde anlam bütünlüğünü korumak zordur, bu sebeple dile hâkim olmak gerekir ki sayıca fazla sözcükler, sıralı ve bağlı cümleler arasında anlamı yitirmek gibi bir sorunla karşılaşılmasın. Anlatılanların ardı arkası kesilmeden anlatılması; yazarın zihninin açıklığı, hayal gücünün gelişmiş olması, takip ve ifade becerisinin yüksekliği, geçiş unsurlarının doğru kullanılması ile mümkündür. Ne var ki bu ustalığı her yazar ya da şairde göremeyiz. Cümlelerde anlamı yitirmeden, sözcüklerle derin anlamlar yaratarak, istenileni sekteye uğratmadan verebilen sayılı edebiyatçımız vardır. İşte bu ustaların başında da Tanpınar gelmektedir. İnceleme romanımız olan Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde de Tanpınar'ın bu becerisini açıkça görmekteyiz.

Biz de incelediğimiz eserde uzun cümleleri tespit ettik. Kelime sayısı bakımından cümleleri inceledik ve eserdeki en uzun cümleleri belirledik. Bu inceleme sonucunda 560 numaralı cümle, 107 kelime ile eserin en uzun cümlesi olduğu görülmektedir. Aşağıda bu cümle ve Saatleri Ayarlama Enstitüsü'ndeki en uzun cümleler kelime sayısı temel alınarak sırasıyla verilmiştir:

(Cümle 560 - 107 kelime)

“Rumî, Arabî aylar, onların mevsimlerine aşlanmış daha başka daha eski yıl ve zaman bölümleri, güneş ve ay tutulmaları, en ince hesaplarıyla her gün için kaydedilen kuşluk, öğle, ikindi, akşam, yatsı saatleri, büyük fırtınalar, küçük, fakat onun hesabında çok mânalı rüzgârlar, gün dönümleri, şiddetli soğuklar, eyyamı bahur sıcakları, bu küçük cami odasında başında takkesi, alçak sedirinde sağ dizinin üstüne kağıt tomarlarını dayayarak pirinç gibi rakam dizilerini sıralayan bu adamın kamış kalemiyle sarı pirinç divitinden, yavaş yavaş âdeta çok çeşitli bir rüya gibi doğarlar, sanki sırası geldikçe meydana çıkmak, dünyamızda hüküm sürmek için odanın bir köşesinde, ışığın en az uğradığı ve saat seslerinin en fazla yığıldığı bir tarafında toplanırlardı.”

(Cümle 5734 - 99 kelime)

“Nasıl, o kendisine uzatılan tepsiyi yani bütün Zeynep Hanım servetini alıp kabul etmek alçak gönüllülüğünü gösterdikten sonra, bu servetin içinden kendisine en lâîk olanı, bir yazma Kur’ân’ı seçerek gerisini olduğu gibi sahiplerine hediye etmişse, belediye reisi de öylece kendisine hediye edilen muvaffakiyeti hafif ve çok kibar bir tebessümle, “Zaten bunu bekliyordum...” der gibi kabul etti, sonra: -Hayır, hayır, biz yalnız vazifemizi yaptık. Asıl himmet ve muvaffakiyet sizindir... diyerek muvaffakiyeti tekrar Halit Ayarcı’ya ve hatta yan bir bakışla biraz da bizlere -Bizler, Nermin Hanım’la ben, burada salonun yarı aralık kapısının arkasında başında başörtüsü ayakta hünkârın emirlerini bekleyen Zeynep Hanımefendi’ye benziyorduk- iade etti.”

(Cümle 298- 94 kelime)

“Yine dayımın hediyesi mukavvadan iki şerefeli minarem -Kendi çocuklarına başka türlü, isterseniz bugünkü tabirleriyle modem ve lâîk hediyeler seçen dayım, belki de babamın kay yum olması ve evimizin Mihrimah Camii’nin yanı başında olmasından bana bu cins hediyeler verirdi- evimizin taşlığında o kadar dikkatle bütün mahalle çocukları hep beraber yaptığımız büyük uçurtma, camiin şurasından burasından aşırđığım kurşun parçalarını leblebiciye satarak tedarik ettiğim Karagöz takımım, bir başkasının olduğunu bile bile her serbest olduğum anda Edirnekapı mezarlıklarında, surlarda bin türlü münasebetsizliğine tahammül ederek otlattığım komşumuz İbrahim Efendi’nin huysuz geçisi hülâsa etrafımdaki her şey benim için mânalarını kaybettiler.”

(Cümle 858 - 79 kelime)

“O gün o para ile karım Pakize’ye ufak tefek hediyeler almış, büyük baldızımın -musiki meraklısı olan- udunu bilmem kaçınıcı defa olarak; fakat bu sefer derhâl geriye alacağımdan emin olarak, tamire vermiş, dördüncü kere büyük bir cesaretle güzellik müsabakasına girmeğe hazırlanan ve bu iş için bize yeniden bitmez tükenmez masraf kapıları açan küçük baldızıma, genişçe ve asıl elbiseyi hiçbir suretle tutmayan, bu itibarla son derece göz alan ve binaenaleyh yüzde doksan dokuz kraliçeliğini sağlayacağına Pakize’nin inandığı bir kemer tedarik edebilmişim.”

(Cümle 1073 - 74 kelime)

“Filhakika ilk iş olarak imamdan, kazıcılardan birinin orada çukurun yanında bıraktığı paltomsu şeyi isteyerek sıkı sıkıya örtündükten sonra yarı beline kadar dışarıda, yarı belinden gerisi içerde, oturduğu bu garip sedyenin içinden bütün harekâtıhalam kendisi idare etmiş, evvelâ Etyemez’deki konağa kadar kendisini taşıyacak olanlarla sıkı bir pazarlık etmiş -halbuki “getirdiğiniz gibi götürün!” de diyebilirdi ve ondan daha ziyade bu beklenirdi!-hatta şehre girdikten sonra ilk rast geldikleri poğaçacı dükkanından karnını doyuracak bir şeyler bile aldırılmış.”

(Cümle 563 - 73 kelime)

“Vefa ile Küçükpazar arasında, bir yokuşun üzerinde harap bir medresede - âdeta bir baykuş gibi- oturan, Deli Seyit Lütfullah, Şehzade Camii’nin biraz aşağısında, Burmalı Mescit taraflarında aşî boyalı, cephesi bitmek tükenmek bilmeyen bir konakta atlı arabalı muhteşem bir hayat süren Tunusluzâde Abdüsselâm Bey, Hırkaişerif’te Halvetî Dergâhı’nın arkasında oturan Avcı Naşit Bey, Vezneciler’de bir eczane işleten ve bu çok Müslüman semtin nadir Hıristiyan ileri gelenlerinden olan Eczacı Aristidi Efendi, Nuri Efendi’yi sık sık ziyaret ederlerdi.”

(Cümle 3106 - 69 kelime)

“Emine’nin bir gece bütün tutum fikirlerini yenerek Zehra’nın entarisini ve Ahmet’in ayakkabısını düşünmeden gitmeğe razı olduğu bir eğlence yerinde, her zamanki çocuk saflığıyla, “Ayol, bunlar insan değil, melek” diye beğendiği sarışın ve kumral, buğday tenli kızlar, kadınlar da böylece kahvemizin mahremiyetine fokstrot adımlarla ve tango kıvranımlarıyla, dağılmış saçları kalçalarını döve döve, nefes nefese zafer çılgınlıkları atarak, genç küheylânlar gibi girdiler, tavla şakırtılarını, hayalimizde birbiri ardınca patlatılan şampanya şişelerinin gürültüsü örttü.”

(Cümle 4116 - 69 kelime)

“Gündüz hayatında, kavga zamanları, eğlence ve sinema hariç, o kadar sakin, tatlı surette tembelliğe müsait olan karım uykuya dalar dalmaz bir nevi cambaz

kesilir, kolları, elleri, bacakları birdenbire çoğalır, imkânları genişler, bir örümcek gibi yüzükoyun yattığı yerden her nevi plastik danstan zenci ibadetlerine kadar perde perde yükselip alçalan bir hareket sar'asına tutulur, bu çoğalmış aza beni dört bir tarafımdan sarar, dırter, acayip terkipler hâlinde vücuduma yapışır, hoyrat itişlerle ayrılırdı.”

2. BÖLÜM

CÜMLE ÇEŞİTLERİ ve SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ'NDE CÜMLE TİPLERİ

Cümleler değişik zamanlarda farklı bilim adamlarınca değişik özelliklerine göre tasnife tâbi tutulmuştur. Bu tasniflerde görüş farklılıkları yaşanmıştır ve hala bir görüş birliğine varıldığı söylenemez. Cümlelerin çeşitliliği dile zenginlik katar, manayı güçlendirir. Cümleyi farklı renkleriyle verebilen kalemler sayesinde muhteşem yapıtların ortaya çıkması da bu sebeple kaçınılmaz olmuştur.

“Cümle, herhangi bir kiple çekimlenmiş bir fiil veya isim ile, onları gizli veya açık olarak bütünleyen unsur(lar)dan oluşan dil birimidir. Bu bakımdan cümle = yüklem, denebilir.” (Karademir, 2013: 220)

Türkçe gramer çalışmalarında cümleler; yapıları, anlamları, öğelerinin dizilişi (yüklemin yeri), bağlanışları ve yüklemelerinin türüne göre sınıflandırılmış; cümle, türleri ve unsurları için yapılan tanım ve tasniflerde, bunlar için kullanılan terimlerde birbirinden farklı yaklaşımlar sergilenmiştir.

Biz, bu çalışmada Leyla Karahan ve Muharrem Ergin'i kaynak olarak cümleleri aşağıdaki şekilde sınıflandırdık:

- 2. 1. Yüklem türüne göre:** Fiil ve isim cümleleri.
- 2. 2. Yüklem yerine göre:** Kurallı ve devrik cümleler.
- 2. 3. Anlamına göre:** Olumlu, olumsuz ve soru cümleleri.
- 2. 4. Yapısına göre:** Basit, birleşik, sıralı, bağlı cümleler.

2. 1. Yüklem Türüne Göre Cümleler

Cümlenin yüklemi cümledeki en önemli göreve sahiptir. Yüklem fiil ya da isim olabilmektedir. Ekli ya da eksiz olarak bir yargı bildirir. Yüklemi fiil türünde söz veya söz grubu olan cümleler, fiil; isim türünde söz veya söz grubu olanlar, isim cümlesi olarak adlandırılmıştır. Geleneksel Türkçe dil bilgisi çalışmalarında bu iki cümle türü için yapılan tanımlarda dikkate değer bir

yaklaşım farkı gözlenmemiştir. İsim ve fiil cümlelerindeki diğer ögeler de yüklem türüne göre yer ve sayı bakımından farklılık gösterebilmektedir.

2. 1. 1. İsim Cümleleri

Cümlelerin yüklem türüne göre oluş ya da hareket bildirmediği; isim soylu bir sözcük ya da sözcük grubu olduğu cümlelerdir. Bu isimler “i-“ ek fiili görülen ve öğrenilen geçmiş zamanda ya da “-dır” ekiyle çekimlenirler. Çoğunlukla özne ve yüklem ögeleriyle oluşturulurlar ve nesne almazlar. Yüklem türleri “var” ya da “yok” sözcükleri olduğu cümleler de çoğunluktadır.

Leyla Karahan da Türkçenin Söz Dizimi adlı eserinde “Yüklemi bir isim veya isim grubu olan cümlelerdir. İsim ve isim grupları, “i-” ek fiili ile görülen geçmiş ve öğrenilen geçmiş zaman kipinde çekime girerek yüklem görevi yaparlar. İsim cümlelerinde kip eki taşımayan yüklem türleri, geniş zaman kipindedir. Bu ve diğer bazı kiplerde, anlamı pekiştirmek veya yüklem türleri “ihtimal” anlamı katmak üzere “-dır” eki de kullanılır.” diyerek isim cümlelerini açıklamıştır. Bu eserinde isim cümlelerine dair bazı özellikler de vermiştir.

Muharrem Ergin, kendisi de isim cümlesi-fiil cümlesi ayrımını yapmakla birlikte, bu ayrımı suni bulmuş ve fiil cümlesine karşıt olarak isim cümlesi adlandırmasının eğretiliğine şu sözlerle işaret etmiştir: “Bir fiil unsuru ihtiva etmesi itibariyle, şüphesiz, isim cümlesi de bir fiil cümlesinden başka bir şey değildir. Onun için bu cümleyi fiil cümlesinden büsbütün ayrı bir şey saymamak, bu cümle türünün fiil cümlesinin hususi bir şekli olduğunu unutmamak lazımdır.” (Ergin, 2000)

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde İsim Cümlesi Örnekleri

“Zaten hayatımda iyi, güzel, faydalı ne varsa hepsi onun, bir otomobil kazasının üç hafta evvel aramızdan alıp götürdüğü o büyük adamındır.” (Cümle 15)

“Biz kendi âlemimizde yaşayan insanlarız!” (Cümle 37)

“Nakit cezamızın dayandığı esas, şehre ait umumî saatler başta olmak üzere, açıkta bulunan saatlerden biriyle uymayan her saatten alınan beş kuruştan ibaretti.” (Cümle 120)

“Bilhassa bizim gibi üst üste inkılaplar yapmış, türlü zümreleri ve nesilleri geride bırakarak, dolu dizgin ilerlemiş bir cemiyette bu sonuncusuna, yani az çok siyasî şekline rastlamak gayet tabiidir.” (Cümle 136)

“O aksi, titiz, kibirli, insanları küçük düşürmekten hoşlanan, her şeyi ciddi mizanlara vuran bir adamdı.” (Cümle 153)

“Bu meseleyi beraberce münakaşa ettiğimiz karım ise, saat ve zaman gibi insanla o kadar yakından alâkalı olan bir meselede cinsiyet tarafını büsbütün ihmal edişimin sadece idealistliğimden gelemeyeceği, işin başka ve daha ciddi, hatta uzvî ve sıhhî sebepleri de olması icap ettiği fikrindedir.” (Cümle 188)

“Bu hatıraların birinci vazifesi, gerek rahmetli Halit Ayaracı’nın ve gerek müessesenin aleyhindeki isnat ve iftiraları red ise, birincisinden hiç de aşağı kalmayan ikinci vazifesi de bu küçük, fakat mühim hakikati belirtmektir.” (Cümle 233)

“Hatta eve ne kadar geç gelirsem etrafımdakiler o kadar rahattı.” (Cümle 282)

“Evimizde, üst katın sofasında babamın her başı sıkıldıkça satmağa kakıştığı; fakat anlatacağım sebepler yüzünden bir türlü satamadığı büyük ayaklı duvar saati vardı.” (Cümle 310)

“Hayır, bu babamın asla yapacağı iş değildir.” (Cümle 338)

“Her pencerenin önünde karşı karşıya işleyen minder saatleri, duvar boyunca dizilmiş zaman nöbetçileri hâlinde ayaklı saatler, sağ tarafta Nuri Efendi’nin sedirinin üstündeki asma saat, odanın her tarafında pencere içlerinde döşeme kenarlarında, sedir üzerinde, küçük raflarda tamir için getirilmiş, kimi yarı çözülmüş kimi parça parça, bazısı çırılçıplak, bazısı sadece üstü açılmış bir yığın saat vardı.” (Cümle 412)

“Doktor Ramiz daima biraz dalgındır.” (Cümle 475)

“Uzun zaman beni tedavi eden Doktor Ramiz, okuyucuların ilerde görecekları gibi hayatımın başka bir tarafı ile, Seyit Lütfullah’a bağılı tarafıyla alâkalı idi.” (Cümle 492)

“İkinci karısı saraydan çırağ edilmiş, Abdülhamit’le senli benli konuştuğı söylenen çok kibar bir Çerkeşti.” (Cümle 573)

“Parmaklığın kendisine gelince, bu güzel sanat eserini ilk keşfeden, onun karşısında hayranlık duyan benim.” (Cümle 912)

2. 1. 2. Fiil Cümleleri

Cümlelerin yüklemine iş, oluş ya da hareket bildirdiğı; fiil ya da birleşik fiil olan cümlelerdir. Kip ve şahıs bildiren fiiller yargı niteliğindedir ve bu şekildeki cümlelere fiil cümleleri denir. Bazı fiil cümlelerinde tüm öğelerin bulunabildiğı gibi bazılarında nesne, bazılarında da özne bulunmayabilir.

Leyla Karahan “Türkçenin Söz Dizimi” adlı eserinde kip ve şahıs bildiren bütün fiillerin yargı taşıdığını, bu yargının emir kipinin 2. şahsı dışında daima ekle yapıldığını, her türlü kılış ve oluşun fiil cümleleri ile karşılandığını söyler. Geçişli fiil cümlelerinde, cümle öğelerinin hepsi bulunabilirken geçişsiz fiil cümlelerinde nesne bulunmamaktadır. Geçişsiz - edilgen fiilli cümlelerde ise özne yoktur.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde Fiil Cümlesi Örnekleri

“Bu kadar mühim işlerle uğraşan bu alim zatın hakkımda gösterdiği teveccühe lâyık olabilmek için bu kitapların ve makalelerin bir satırını bile atlamadığıma sizi temin edebilirim.” (Cümle 5)

“Yaşın ancak altmış olduğı hâlde birkaç insanın ömrünü birden yaşadın.” (Cümle 75)

“Sahiplerinin mizaçlarındaki ağırlığa, canı tezliğe, evlilik hayatlarına ve siyasî akidelerine göre yürüyüşlerini ister istemez değiştirirler.” (Cümle 135)

“Hatıralarım ilerledikçe okuyucularım ömrüm boyunca ihtiyaç ve mahrumiyetin âdeta ikinci bir deri gibi vücuduma yapışmış olarak dolaştığımı görecektirler.” (Cümle 235)

“Bütün bu şeylerin yokluğuna karşılık hayatı ve sokağı kazanmıştım.” (Cümle 284)

“Duvarlardaki küçüklü büyüklü yazı levhaları, yerdeki hasırlar, onların serin ve rutubetli kokusuyla, oda ve merdiven kapılarındaki kaim perdelerle beraber evimize küçük bir mescit hâli veren bu saat babama dedesinden miras kalmıştı.” (Cümle 311)

“Bazen durup dururken üst üste çalmağa başladılar.” (Cümle 361)

“Halit Ayarcı ile ilk tanıştığım günün, daha doğrusu gecenin hikâyesini bütün teferruatıyla ileriki sahifelerde yazacağım.” (Cümle 467)

“Biçare adam küçük kızı, damadı, onların çocukları ve bir de karısı ölmüş olan Ferhat Bey’le yapayalnız oturuyordu.” (Cümle 1350)

“Tek pencerenin önünde, duvarın dibinde tozlu ve sefil, âdeta sürünen mevsim sonu çiçeklerine bakarak düşünüyordum.” (Cümle 1906)

“Beni babasını beğenmeyen, her rast geldiği yerde kendisine baba arayan adamların görmesi icap eden rüyaları görmemekle itham ediyordu.” (Cümle 2600)

“Ben pencerenin önünde, ayakta, yataktan kalkmak hususunda daha atik, kahvaltı meselelerinde biraz daha sabırsız bir kadınla tesadüfen evlenmiş olmanın insana verebileceği saadetleri düşünüyordum.” (Cümle 3349)

“Ayşe hakikaten üç gün evvel Cemal Bey’in sırtında gördüğüm kahverengi elbiseleri hazırlamış.” (Cümle 4740)

“Bir başkası Mübarek’in böyle yer değiştirmelerinin, misafirlğe gitmelerinin sık sık vâki olup olmadığını sordu.” (Cümle 8669)

“Yarın sabah ben kibrit kutularımı bir sepete tıkıp enstitüye gittiğim zaman başka adam olacaktım.” (Cümle 9667)

2. 2. Yüklemin Yerine Göre Cümleler

Türkçede cümlelerin karakteristik özelliğine göre yüklem cümle sonunda yer almaktadır. Kurallı bir cümle bunu gerektirir. Önemli olan diğer öğelerin yeri değildir, onlar çeşitli sebeplerle yer değiştirebilir. Cümlelerin yüklemının cümle sonunda olmadığı durumlarda cümle kurallı bir cümle olmaktan çıkar. Yüklemin yerine göre cümleler kurallı (düz) ve devrik olmak üzere ikiye ayrılır.

2. 2. 1. Kurallı Cümleler

Yüklemi cümlelerin sonunda olan cümleler kurallı (düz) cümlelerdir. Türkçenin karakteristik özelliği olarak öğeler yardımcı öğelerden ana ögeye doğru sıralanır. Yüklem cümlelerin ana ögesi olarak genelde cümle sonunda yer alır. Vurgulanmak istenen öge de yargıya en yakın öge olarak yüklemnin önünde bulunur.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde Kurallı Cümle Örnekleri

“Sizinle bu müessesede yapacağımız çok iş var.” (Cümle 6065)

“On dakika, hatta beş dakika, üç dakika üzerinde düşünmek her işi gülünç yapabilir.” (Cümle 6075)

“Yarından tezi yok, bir mektupla kendisini davet edelim.” (Cümle 6316)

“Selma Hanımefendi’nin bana göstermek için getirdiği yeni kıyafet modellerini seçerken çekilmiş olan bu resim benim en iyi resmimdi.” (Cümle 6378)

“Yeni elbiseleri içinde hakikaten güzel ve mesuttu.” (Cümle 6958)

“Doktor Ramiz’e göre ben bütün kabiliyetlerimi inkâr eden, asrına göz yummakta inat eden, bu yüzden dünyasını küçülttüğü için etrafına karşı olan vazifelerinde bir yığın kusuru olan adamdım.” (Cümle 7245)

“Halit Bey’in bunu bana haber verdiği gün neşesi pek yerindeydi.” (Cümle 7504)

“Pakize iç salonda Halit Ayarcı ile Sabriye Hanım’ın bulundukları grupta idi.” (Cümle 7759)

“Halit Ayarcı’nın yarı alaylı sesi içimi biraz serinletti.” (Cümle 8005)

“Yıllardır, Halit Ayarcı’ya tesadüfüne kadar hep onun darbesinin beni attığı çukurda kalmıştım.” (Cümle 8050)

“Eski efendimin beni kıskanmasında hoşuma giden, saadetimi bir kat daha arttıran tuhaf bir şey bir nevi gıcıklayıcı bir zevk de vardı.” (Cümle 8084)

“Saat Sevenler Cemiyeti’nin bu mesele hakkında neşrettiği tebliğ ise hakikaten ateş püskürüyordu.” (Cümle 8096)

“Kendisine hiç yakışmayan kıpkırmızı tuvaletinin içinde, her an sıyrılmağa hazır bir hançer gibi, etrafındaki erkeklerle dalaşıyordu.” (Cümle 8726)

“Nihayet sabaha karşı Kahvecibaşı Camii mezarlığının şimdi evimde bulunan parmaklığına benzer bir parmaklıkla ikiye bölmeyi, bu suretle geniş mesafeyi hiç olmazsa ilk gören için daraltmayı düşündüm.” (Cümle 9575)

“Son geceyi, yine Doktor Mussak’ın hatırasıyla, yüzlerce kibrit kutusundan yaptığımız acayip maketin karşısında geçirdik.” (Cümle 9629)

2. 2. 2. Devrik Cümleler

Türkçenin karakteristik özelliğine aykırı bir şekilde yüklemnin sonda bulunmadığı cümlelerdir. Ana öge olan yüklem normalin aksine cümle sonunda değil, cümle başında veya ortasında olabilir.

“Bir anlamı öne çıkarma, belirtme, vurgulama ihtiyacı, özellikle şiirde ahenk endişesi diğer ögelerin olduğu gibi yüklemnin de yerini değiştirebilmektedir. Devrik cümleler, sözlü dilde yazılı dile oranla daha fazla kullanılmıştır. Şiir dilinde de devrik cümle çok görülür.” (Karahana, 2004)

Leyla Karahan’a göre devrik cümlelerde cümlemin diğer ögelerinden biri, birkaçı veya hepsi yüklemnden sonra gelebilir:

a. “Öznenin yüklemnden sonra geldiği devrik tümceler”

“(Gitgide bir çıp gibi büyüdü **kalabalık.**)”

b. “Nesnenin yüklemnden sonra geldiği devrik tümceler”

“(Şimdi ağır ağır kaldır **göz kapaklarını.**)”

Not: “Bazı cümlelerde de nesnenin bir parçası ve hitap unsuru yüklemnden sonra gelebilir.”

“(Hepsini mi sıkayım **yarım limonun** Mansur Bey?)”

c. “Yer tamlayıcısının yüklemnden sonra geldiği devrik tümceler”

“(Yaşanmamış bir ömrün suçunu sorma **benden.**)”

ç. “Zarfin yüklemnden sonra geldiği devrik tümceler”

“(Sıcaklardan bunalmışlardı **yaz boyunca.**)”

d. “Birden fazla ögenin yüklemnden sonra geldiği devrik tümceler”

“(Ürkek ellerimle çekmeliyim / üstüme / yorganı.)”

Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Devrik Cümle Örnekleri

“Şimdi anladın mı Nuri Efendi'nin büyüklüğünü, dehasını?” (Cümle 524)

“O kadar iyiliğini gördüğüm bu adamcağız için yapabileceğim tek şeydi bunlar.” (Cümle 1455)

“Durup dururken birdenbire nasıl kavramıştı bütün varlığımı?” (Cümle 1534)

“Canım anlaşılmayacak bir şey yok bunda...” (Cümle 1699)

“Sonunda âdeta korkmağa başlamıştı ondan...” (Cümle 2134)

“Cemal gitmek istedi amma, onun da sabahleyin ateşi vardı biraz...” (Cümle 4677)

“Bizim Saatçiyan'a adam akıllı ders verdiniz bugün...” (Cümle 4893)

“Oh, doğrusu çok iyi oldu sizinle beraber bulunmamız...” (Cümle 5492)

“Öyle konuşmadık mı o gün?” (Cümle 6147)

“Fakat aynı zamanda inanacağı bir tarafı da bulunmalı yaptığı işin...” (Cümle 6432)

“Kısacası hangi mahkemeye ve hâkime gidersem gideyim, eğer ikimizi birden deli diye tımarhaneye, yahut yalancı diye hapis haneye tıkmazsa, yirmi dakika içinde ayrılmamıza karar verebileceği bir röportajdı bu!” (Cümle 7143)

“İlk işim bir gazete çıkarmak olacak karınızın idaresinde...” (Cümle 7158)

“İmkânı var mıydı başka türlü olmasının?” (Cümle 7233)

“Hoşuna gidiyor değil mi bütün bunlar?” (Cümle 8704)

“Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nü sessiz sedasız protesto eden ve evimize ancak bayramdan bayrama gelen Ahmet'in nasılsa evde bulunduğu gecelerden biriydi bu.” (Cümle 9396)

2. 3. Anlamına Göre Cümleler

Cümleler yapılarındaki sözcükleri ve eklerle farklı anlamlar taşır. İstek, koşul, neden, ünlem, emir vb. anlamları olur. Cümle hangi anlamda olsa da mutlaka olumlu ya da olumsuz bir anlam taşımak zorundadır. Bu yüzden olumlu ya da olumsuz anlamı temel anlam almamız yanlış olmaz. Olumlu ya da olumsuz cümleler ayrıca soru anlamı da taşıyabilmektedir. Temel anlam özelliği taşıyan olumlu - olumsuz ve soru cümlelerinin üzerinde önemle durulmalıdır.

2. 3. 1. Olumlu ve Olumsuz Cümleler

Cümleler anlamlarına göre olumlu ve olumsuz anlamlı olmak üzere ikiye ayrılır. Cümle anlam bakımından eylemin gerçekleştiğini yahut ismin varlığını ifade ediyorsa olumlu, eylemin gerçekleşmediğini yahut ismin var olmadığını ifade ediyorsa olumsuz niteliktedir.

2. 3. 1. 1. Olumlu Cümleler

Olumlu cümleler, yüklem durumundaki fiilin gerçekleştiğini veya yüklem durumundaki varlık ya da kavramın var olduğunu bildiren cümlelerdir. Başka bir ifade ile de söyleyecek olursak yüklemde belirtilen durumun gerçekleştiğini ya da gerçekleşebileceğini bildirirler. Gerçekleşen veya gerçekleşmeye yakın olan cümlelerdir. Cümlede olumsuz unsur olsa da cümlelerin yargısına eklenen yok, değil gibi ifadelerle cümle olumlu anlam kazanabilmektedir. (Bu yaşananlara **üzülmüyor değilim.**) Yine cümlelerin herhangi bir olumsuzluk unsuru olduğu halde soru aracılığıyla cümle olumlu olabilir. (Sınavdan iyi not alacağını ben sana **söylemedim mi?**) Yani cümlelerin olumlu ya da olumsuz olduğunu anlamamız için biçimine bakmak yeterli olmayabilir. Cümlelerin anlamını kavramak, sonrasında olumlu cümleleri olumsuz cümle olduğuna hüküm vermek gerekmektedir.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Olumlu Cümle Örnekleri

“Hiçbir zaman ve hiçbir kuvvetin hâlledeemeyeceği meselelerin hâlloldu.”
(Cümle 78)

Böyle komşu olan saatlerin sayısı çoğaldıkça ceza da hendesî nispetle artıyordu. (Cümle 122)

“Nuri Efendi'nin konuşması çok tatlı idi.” (Cümle 423)

“Günün birinde Seyit Lûtfullah dükkâna tamir için verilmiş saatlerden birini aşırı.”(Cümle 984)

“Son vapurların yalnızlığında onların hayali ile bir evvelki yolculardan arta kalmış tahtakurularını yüklenerek İstanbul'a dönüyordum.” (Cümle 1288)

“Takribî Ahmet Efendi ailesinin son torunu ilk uykularını gümüş zırlı ve sedef kakmalı, bir dekovil kadar büyük, ağır ve ceviz oymalı bir beşikte uyudu.” (Cümle 1565)

“Afroditi'de her şey uzviyetinin bir nevi emri, ilhamı, hatta gizleyememekten müteessir olduğu hediyeleriydi.” (Cümle 3574)

“Kendisinden başka doktor bulunmayan yirmi bir azası içinde, hem de müessesenin müdürü sıfatıyla ben de vardım.” (Cümle 3292)

“Evdekiler açtı ve ben kendimin olsa bile fabrikasının adını bir türlü öğrenemeyeceğim bir otomobilde idim.” (Cümle 4504)

“Kalantor zat benimle teşerrüf ettiği için son derece mesuttu.” (Cümle 4931)

“Hayri Bey arkadaşımız eski saatçiliğimizin tarihini belki en iyi bilen adamdır.” (Cümle 6170)

“Ben yana fırladığım için ilk darbe Asaf Bey'in omuzuna geldi.” (Cümle 7340)

“Halamın omuzlarından tutarak onu masanın tam yanı başındaki büyük koltuğa oturttu.” (Cümle 7355)

“Eski efendimin beni kıskanmasında hoşuma giden, saadetimi bir kat daha arttıran tuhaf bir şey bir nevi gıcıklayıcı bir zevk de vardı.” (Cümle 8084)

“Halit Ayarcı’ya ne kadar güç ve biçare vaziyette olduğumuzu göstermek için onu hemen o anda anlattım.” (Cümle 8109)

2. 3. 1. 2. Olumsuz Cümleler

Olumsuz cümleler, yüklemde bildirilen işin, gerçekleşmediğini, gerçekleşmeyeceğini ya da sözü edilenlerin var olmadığını bildiren cümlelerdir, “yok, değil” sözcükleriyle, “ne... ne...” edatıyla ve “-sız, -ma, -maz” ekleriyle olumlu cümleler olumsuz yapılır. Böyle cümleler “yapılmama, yapmama ve olmama” bildirir. Bazı cümlelerde yüklem olarak “yok” sözcüğünün kullanıldığı görülür. Bu cümleler anlamca olumsuzdur. (Ali’yi artık eski belediye binasında gören **yoktu**.) “Değil” edatı ile kurulan olumsuz cümleler de bulunmaktadır. Bu edat cümlelerin yargısından sonra gelir ve cümleyi olumsuz yapar. Hem isim hem de fiil cümlelerinde olumsuz anlam katabilmektedir. (Onca lafa rağmen işler hala yapılmış **değil**.) Bir kısım cümleler ise “ne... ne...” edatı ile kurulur ve olumsuz anlama gelir. Bu edat sözcük, sözcük grupları ya da cümleleri birbirine bağlar. İsim ve fiil cümlelerini olumsuz yapmaktadır. (**Ne** senin dediklerini yapacağım **ne** de bu yarışı kaybedeceğim!) “-sız, -ma, -maz” olumsuzluk ekleri ile kurulan cümlelerde olumsuzdur. (Bu işe artık ben de **gönülsüzüm**. / Ödevini bitir yoksa oraya **gidemezsin**. / O günden sonra onunla bir daha **görüşmem**.)

“Yapı bakımından olumlu olan bazı cümleler anlamca olumsuzdur. Soru eki veya soru kelimesi, olumlu bir cümleye olumsuz bir anlam kazandırabilir. Böyle cümlelerin soru mu, olumsuzluk mu ifade ettiği bağlamdan anlaşılabilir.” (Karahan, 2004: 7)

- “İmalathanenin nerede olduğunu o **ne** bilecekti? (Sait Faik Abasıyanık)”
- “Dünya bu kadar merak ve heyecana değer **mi**? (Peyami Safa)”
- “Benim gibi olun! Ben kimse ile görüşüyor **muyum**? (Ömer Seyfettin)”

Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Olumsuz Cümle Örnekleri

“Tabîi insanlık hâli ben de onun bu iltifatlarını mükâfatsız bırakmadım.”
(Cümle 489)

“Aradaki farka gelince zaten Seyit Lûtfullah iyi saatte olsunlarla tam işi görüleceğini hiçbir zaman iddia etmemişti.” (Cümle 726)

“Ben kendi hesabıma hafif bilgi dağarcığımla bu büyük âlimi hiçbir zaman açıkça tenkit cesaretini kendimde duymadım.” (Cümle 781)

“Ne ondan kurtulabiliyorum, ne de tamamiyle onun emrinde olabiliyorum.”
(Cümle 851)

“Saat hakkında hiçbir fikri ve felsefesi yoktu.” (Cümle 972)

“Gece yarısı sofada veya yandaki odalarda bir ayak sesi, hafif bir öksürük işitse yardımımıza koşmak için bunu bir fırsat bilen Abdüsselâm Bey’in yanında söz geçirebildiği herhangi bir insanın bir dakika tek başına kalmağa hakkı yoktu.”
(Cümle 1419)

“İkisi de şimdi beş parasızdılar.” (Cümle 3128)

“Mesele biraz da kendisini meraklı oldukça dehşetli bir vaziyette görmek olduğuna göre bu da ihmal edilecek şeylerden değildi.” (Cümle 3846)

“Bütün bunlar olup biterken Halit Ayarcı bir kere bile gözlerini benden ayırmamıştı.” (Cümle 4484)

“İşsiz olmak, birtakım meseleler içinde bulunmak bizi eğlenmekten alıkoymamalı.” (Cümle 5173)

“Bu cins gezme ve görmeler için ne öyle gezilecek geniş mesafeye, ne de görülecek şeye ihtiyaç varmış.” (Cümle 5682)

“Talih herhangi bir adam gibi yaşamama imkân vermemişti.” (Cümle 6259)

“Şurası var ki ne Cemal Bey, ne Tayfur Bey, ne de Sabriye Hanım, Salim Bey’in annesi yaşadığı müddetçe eve fazla sokulamamışlardı.” (Cümle 8277)

“Parasını son meteliğine kadar yemeden bu dünyadan gitmeye niyeti yok!” (Cümle 8845)

“Bu itibarla gelen projeler, bazı basmakalıp yenilikleri olan bildiğimiz bina planlarından başka bir şey değildi.” (Cümle 9345)

2. 3. 2. Soru Cümleleri

Soru cümleleri, onay, ret ve bilgi almak amaçlı kurulan cümlelerdir. Soru anlamı farklı unsurlar ve yollarla sağlanmaktadır. Bazı soru cümlelerinde amaç, cevap almaktan çok bilinen bir gerçeği vurgulamak olabilmektedir.

“Soru yoluyla bilgi almayı amaçlayan cümleler, soru cümleleridir. Soru eki “-mI” ile soru sıfatları, soru zamirleri, soru zarfları ve soru edatları bir cümleye soru anlamı kazandıran unsurlardır. Konuşma dilinde vurgu yoluyla da soru cümlesi yapılabilmektedir.” (Karahana, 2004: 7)

Soru cümlelerinden bazıları soru eki olan “-mı” eki ile kurulur. Ünlemden veya diğer cümle öğelerinden sonra gelir ve cümleyi soru cümlesi yapar. Genelde onay ve ret cümleleridir. Soru eki yüklemden sonra geldiyse gerçekleşme durumu soruluyordur ve cevap olarak onay - ret ifadeleri kullanılır. Soru birden çok seçenekliyse cevap evet - hayır gibi ifadeler olamaz ve cümle onay - ret cümlesi olamaz. Soru eki her zaman da cümlenin sonunda bulunmaz, bazen başka bir ögenin ardından gelir ve soruyu ona yöneltir. Ekin yeri hangi ögenin sorulduğunu da işaret etmektedir. (Ağrıyan kolunla **yaptın mı** bütün işleri?)

Soru eki, sadece yüklem değil diğer cümle öğelerinin sonunda da yer alabilir. Böyle cümlelerde soru yoluyla özne, nesne, zarf ve yer tamlayıcısının bildirdiği şahıs, nesne, yer, zaman, tarz vb. anlamların onaylanması istenmektedir. Bağlama göre bu yapıların bir kısmı olumsuzluk bildirir. (Karahana, 2004)

- **Biz mi** ona doğru gelmiştik? AHT
- **Sular mı** yandı, neden tunca benziyor mermer? AH
- Kafeste solucan filân **beslememi mi** bekliyorsunuz? OA

Soru kelimeleri ile kurulan soru cümlelerine baktığımızda bu cümlelerin soru sıfatları, soru zarfları, soru zamirleri ve soru edatları kullanılarak oluşturulduğunu görüyoruz. Bu cümlelerde yüklemi tamamlayan ögeler veya bu ögelerle ilgili bir bilgi almak esas amaçtır. (Dün sizinle birlikte buraya gelen **kimdi?** / **Hangi** dilleri konuşabiliyorsun?) Bazılarında ise soru kalıbı cümleye farklı anlamlar katar. Sitem, rica, küçümseme vb. anlamlar ortaya çıkabilir. (Bu genç yaşında da çıkıp **gezmeyecek miyim?** / Bu kadcık **parayla mı** geçinecekler?)

Daha çok konuşma dilinde rastlanan vurgu ile kurulan soru cümleleri de bulunmaktadır. Vurgu yoluyla soru anlamı kazanan cümleler, yazılı metinlerde bağlamdan anlaşılır. (Ben kahve içerim. Sen? / Yaşınız?)

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde Soru Cümlesi Örnekleri

“Düşün bir kere Halit Ayarcı’yı tanımadan evvel hayatın ne idi?” (Cümle 87)

“Bilmem enstitümüzün daha ilga kararından çok evvel matbuatta aleyhinde başlayan ve ilga kararından sonra büsbütün şiddetini arttıran hücumlardan burada bahsetmeğe lüzum var mı?” (Cümle 102)

“Bunak olmasaydı evin içini ancak firavun ailelerinde görülen bu garip ana-oğul, baba-ana hikâyesiyle doldurur muydu?” (Cümle 1632)

“İnsan insana, insanlara hangi derdini anlatabilir?” (Cümle 2369)

“Çocuğunuzun adını Abdüsselâm Bey’in vermesini ne ile izah edersiniz?” (Cümle 2429)

“Bu kahvede neler konuşulmazdı?” (Cümle 2962)

“Niçin bu kadar çok ağlıyorlardı ve neden böyle musallattılar?” (Cümle 3254)

“Benim biçare, ürkek tebessümümün, yan bakışlarımın kim farkında idi?”
(Cümle 3547)

“Aynı insanlara, hemen hemen aynı şekilde hizmet etmiyor muyuz?” (Cümle 4643)

“Şişli’ye kadar gitsem bile sonra eve ne ile döneceğim?” (Cümle 4760)

“Gâvur kısmının maşallah denecek nesi olabilirdi?” (Cümle 5106)

“Karımın yazdığı budalalıklar onu cemiyete getirmek için miydi?” (Cümle 7830)

“Hakikaten bir isim lazım mı?” (Cümle 8386)

“O yaştaki kadına yakışacak kıyafet mi o?” (Cümle 8655)

“Bu adamların hayatı ne olacaktı?” (Cümle 9913)

2. 4. Yapısına Göre Cümleler

Cümleler yapısına göre basit, birleşik, sıralı ve bağlı olmak üzere dörde ayrılır. Yüklem sayısına, bünyesinde fiilimsi barındırıp barındırmamasına, tek ya da birden fazla cümleden oluşmasına, birden fazla cümleden oluşanların ortak öge bulundurup bulundurmamasına, birden fazla cümlelerin bağlaçlarla bağlanmasına göre farklı farklı özellikler doğrultusunda birbirlerinden ayrılırlar.

2. 4. 1. Basit Cümle

Bünyesinde tek yargı, tek fiil barındıran cümlelerdir. Dolayısıyla bu cümlelerin fiil ya da isim cinsinden tek yüklemi bulunduğunu söyleyebiliriz. Basit cümleler başka bir cümleye bağlanmazlar. Bağımsız cümlelerdir. Tamamladığı ya da onu tamamlayan bir cümlecik yoktur.

- Salı günü okulumuzun kermesine **katılacağız**.

- Komşumuzun salonundaki masa **yuvarlaktı**.
- Şu karşıdaki evlerin güzelliğine bir **bakın**.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde Basit Cümle Örnekleri

“İnsan çocukluğunda aldığı terbiyeyi unutmuyor.” (Cümle 8)

“Cemal Bey’le aramızda büyük mizaç farkları vardı.” (Cümle 152)

“Radyo çıktığından beri çalar saatler ortadan kayboldu.” (Cümle 173)

“Ayarı bozuk saatlerimizle yarı vaktimizi kaybediyoruz.” (Cümle 515)

“İşin içinde insanı rahatsız eden bir taraf var.” (Cümle 894)

“Ben cahil bir adamım.” (Cümle 2508)

“Bu yaşama tarzı az çok sıhhatini de bozmuştu.” (Cümle 3450)

“Sesi bir fırça gibi diken dikendi.” (Cümle 4139)

“Kendisine vaziyeti anlattım.” (Cümle 6525)

“Eğlenceli bir iş olacağını tahmin ediyordu.” (Cümle 6557)

“Biz canlı hayatın peşindeyiz!” (Cümle 7274)

“Talihin kötü cilvelerine herkes uğrayabilirdi.” (Cümle 8088)

“Sevgi dediği şey hakikatte musallat bir fikirdi.” (Cümle 8228)

“İnsanlar onu kendiliklerinden yaşarlar.” (Cümle 9096)

“Hemen hemen herkes birbirine düşmandı.” (Cümle 9963)

2. 4. 2. Birleşik Cümle

Birleşik cümle, bir temel cümle ile onun tamamlayan bir ve birden fazla yan cümlecikten oluşur. Yapısında birden fazla cümle barındıran cümlelerdir.

Yüklem dışındaki ögelerin herhangi birinde fiilimsi olduğunda o öge aynı zamanda yan cümlecik sayılır. Bir cümlede yan cümlecığı bulabilmek için önce cümleyi ögelerine ayırmamız gerekmektedir.

Temel cümleyle yan cümlelerin bir araya geliş şekillerine göre birleşik cümleler çeşitlere ayrılır: Şartlı birleşik cümle, iç içe geçmiş birleşik cümle, ki'li birleşik cümle. Muharrem Ergin, şartlı birleşik ve ki'li birleşik cümle olmak üzere başlıca iki çeşit birleşik cümle olduğunu, bunlara üçüncü bir birleşik cümle olarak iç içe birleşik cümleyi ilave edebileceğimizi söyler.

“Bir ana cümle ve cümlelerin anlamını tamamlayan bir veya daha fazla yardımcı cümleyle kurulur.” (Karahana, 1999: 61)

“İçinde birden çok yargı bulunan tümcelere birleşik tümce denir. Yargılardan biri ana tümcenin yargısıdır. Ötekiler ise bu tümceyi türlü yönlerden tamamlar, açıklığa kavuşturur. Yan yargılar ana yargıyı anlam yönünden bütünler. Ana tümce genellikle sonda bulunur. Birleşik tümcelerde düşünce ve duygular birbirine bağlıdır. Yalın tümceye göre içerik yönünden daha zengindir. Birden çok yargı taşır.” (Bozkurt, 1995: 327)

2. 4. 2. 1. Şartlı Birleşik Cümle

Şartlı birleşik cümle, bir temel cümle ve temel cümlelerin şartı olan başka bir cümleden oluşur. Şart cümlesi tek başına bir yargı bildirmez temel cümleyi tamamlamakla görevlidir. Türkçenin aslî birleşik cümlesidir ve başlangıçtan beri Türkçede vardır. Şart cümlesi asıl cümlelerin arasına girebilmektedir. Ancak Türkçenin prensibine uygun olarak esas olan şart cümlesinin önce asıl cümlelerin sonra gelmesidir.

“Şart cümlesi genellikle, ana cümlelerin yüklemine zarf göreviyle bağlanır, ana cümlelerin içinde veya başında bulunur.” (Karahana, 1999: 61)

“Koşullu tümce bir koşul ile ona bağlı bir sonucu bildirir. Bu yüzden koşul tümcesinde yan tümce ‘koşul tümcesi’ ana tümce de ‘sonuç tümcesi’dir. Koşullu yan tümce ana tümcenin belirteci işlevindedir.” (Bozkurt, 1995: 349)

“Yan cümlecığı kendisinden sonraki bir cümlecığın şartı, sebebi, tahmini olan birleşik cümleye şart birleşik cümlesi denir.” (Ediskun, 2003: 384)

- “Biz yarın **hava güzel olursa** gezmeye gideceğiz.”
- “**Hava güzel olursa** biz yarın gezmeye gideceğiz.”

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde Şartlı Birleşik Cümle Örnekleri

“Eğer yaşamak kelimesinin mânası her şeyden mahrum olmak ve ıstırap çekmekse, her an küçülmek ve bunu nefsinde her lâhza duymaksa, bir türlü aşamayacağı bir çemberin içinde durmadan çırpınmaksa, şüphesiz ben de, benimkiler de en derin şekilde yaşıyorduk.” (Cümle 93)

“Günün asıl faydalı kısmını on saat addetsek, yüz seksen milyon saniye eder.” (Cümle 517)

“Mamafih dostumuzun bana çok mahrem bir şekilde söylediklerine bakılırsa bu medrese hiç de öyle görüldüğü gibi yıkık ve harap değildi.” (Cümle 757)

“Eminim ki, Hâlide’ye başka birinin adını verseydim, rahmetli velinimete bu kadar benzemezdi.” (Cümle 931)

“Adına bakılırsa ceviz büyüklüğünde bir şey olmalı...” (Cümle 2247)

“Doğrusunu isterseniz kendi hesabıma bundan hiç de şikâyetçi değilim.” (Cümle 3518)

“Kaldı ki, kendi nefsinden biliyordu, dünyanın ölmüş ölmemiş bütün halaları bir araya gelse insan, böyle bir münasebet olmadan kalkıp İtalya’ya gidemezdi.” (Cümle 3724)

“Zehra başka bir evde olsaydı, etrafında biraz iyilik, biraz dikkat görseydi, şüphesiz tek talibi Topal İsmail olmazdı.” (Cümle 4092)

“Bu hareket bolluğuna, tiroit guddelerinin bozukluğundan gelen benirlemeleri, horlama ve sayıklamaları da ilâve ederseniz gece hayatımın nasıl bir şenlik içinde geçtiğini tasavvur edebilirsiniz.” (Cümle 4117)

“Ne şekle şoksam, bu iki saat evvel aklımın alacağı şey değildi.” (Cümle 4589)

“Ne zaman isterseniz emrinize hazırım.” (Cümle 6406)

“Eğer reisliği kabul ediyorsanız, lütfen yerime buyurun!” (Cümle 7438)

“Amma yirmi sene evvel halanız bunu yapsaydı, herkes ayıplardı.” (Cümle 7892)

“İnsan yaptığı işe sade menfaati için girerse, yalnız onu düşünürse kendisini sonunda sizin gibi itham eder!” (Cümle 8139)

“Aklın kendisi için işleyen bir cihaz olduğuna kaniyseniz o başka...” (Cümle 9218)

2. 4. 2. 2. Ki’li Birleşik Cümle

Ki’li birleşik cümleler, temel cümlelerin herhangi bir ögesi olan veya bir ögenin açıklayıcısı olan yan cümlecüğün bağlı bulunduğu veya açıkladığı ögeye "ki" bağlacıyla bağlanması sonucu ortaya çıkan cümlelerdir.

Ki’li birleşik cümleler bir veya birden fazla yardımcı cümle ile bir temel cümleden meydana gelir. Yardımcı cümle temel cümleyi çeşitli açılardan açıklar ve pekiştirir. Yardımcı cümle temel cümleyi özne, nesne, zarf ve yer tamlayıcısı göreviyle açıkladığı gibi, sebep sonuç ve amaç ilgisiyle de belirtir. Böylece Türkçenin yardımcı cümlelerin başta, asıl cümlelerin sonda bulunduğu temel yapısı, farklı bir kullanım kazanmış olur. Ki’li birleşik cümlelerle oluşturulmuş birleşik yapılar anlatıma farklı bir hava kazandırmakta ve

dikkatleri üzerine çekmektedir. Düzen içerisinde tekdüze giden anlatım bu sayede renklenmekte ve pekişmektedir.

Ki’li birleşik cümle yapısına bakıldığında araştırmacıların bu yapıyı birleşik cümle olarak kabul ettikleri fakat sınıflandırma konusunda farklılıklar yaşadıkları dikkat çekmektedir. Muharrem Ergin; Ki’li Birleşik Cümle, Tahsin Banguoğlu; Ki İlinti Cümlesi, M. Kaya Bilgegil; Ki Bağlacıyla Kurulan Birleşik Cümleler, Leyla Karahan; Ki Bağlama Edatıyla Bağlanan Cümleler ve bunun gibi daha birçok dilbilimcinin sınıflandırması mevcuttur. Bu da, bu konunun sınıflandırılmasında ortak bir görüş birliğine varılamadığını göstermektedir.

“Ki’li cümlelerin bir tür birleşik cümle olarak incelenmesi alışa gelmiş bir durumdur. Bunun sebebi de “ki” ile asıl cümleye bağlanan kısmın aslında yardımcı cümle olması ve asıl cümleden sonra gelmesidir.” (Coşar, 1997: 107)

“Ki’den önceki unsur isimse *ki* yardımcı cümleyi asıl cümleye, asıl cümlelerin predikatına değil de asıl cümlelerin bir isim unsuruna bağlamış olur. Böylece yardımcı cümle asıl cümlelerin değil, asıl cümlelerin bir unsurunun tamamlayıcısı durumunda bulunur. Yeri ise asıl cümlelerin içinde, tamamladığı ismin sonundadır. Böylece yardımcı cümle asıl cümlelerin arasına bir parantez cümlesi olarak girmiş olur.” (Ergin, 2004: 406)

-Portakal **ki** en iyi meyvedir kışın yetişir.

“Ki, bir cümleyi bir cümleye/cümle topluluğuna, bir cümle topluluğunu da bir başka cümleye/cümle topluluğuna bağlayarak bunlar arasında *açıklama, sıralama, karşılaştırma, sebep, sonuç, amaç* gibi anlamlar çerçevesinde ilişkiler kurar.” (Karahan, 2004: 7)

- Tanıyanlar bilir **ki** Yahya Kemal ile beraber olmak, onu dinlemek bir lezzettir.

- Medeniyet öyle kuvvetli bir ışıktır ki ona bigâne olanları yakar, mahveder.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Ki'li Birleşik Cümle Örnekleri

“Herkes bilir ki, bir saat ya geri kalır, yahut ileri gider.” (Cümle 125)

“Fazla teferruata girmeden şurasını da işaret edeyim ki, saat kadar derin şekilde olmasa bile bu benimseme ve uyma keyfiyeti bütün eşyamızda vardır.” (Cümle 142)

“Dinlemesini biliyorsun, ki bu mühim bir meziyettir.” (Cümle 556)

“Farkında değil ki, ben de her hafta kendisi için bir jurnal veriyordum...” (Cümle 600)

“Fakat iyi hesaplayamamış olacağım ki, Mandalin Efendi binden bir basamak üstte, dört yüz yetmiş beşte durdu kaldı.” (Cümle 879)

“Acınacak derecede yalnızdı ve bu yalnızlığı içinde benim düşünceme yapışarak yaşamağa öyle alışmıştı ki, geldiğim gün sevincinden ölecek sandım.” (Cümle 1315)

“O kadar kabul etmişsiniz ki, adamcağız kızınıza kendi anasının adını veriyor.” (Cümle 2439)

“Zaten daha serbest kaldığının haftasında beni öyle garip bir âleme sokmuştu ki, orda herhangi bir hareketin aksaklığını görmek imkânsızdı.” (Cümle 2912)

“Beyaz perdenin karşısında o kadar kendinden geçer, o kadar her şeyi bırakırdı ki, sonunda yaşadığı hayatla seyrettiği macerayı birbirinden ayıramaz hâle gelirdi.” (Cümle 3345)

“Ben öyle sanıyorum ki her şeyi olduğu gibi görenlerdenim.” (Cümle 5324)

“Bununla beraber bu tarzda ölüşü, çehresini o kadar değiştiriyordu ki kendisini az çok tanıyanlar bile bu işte aldanabilirlerdi.” (Cümle 8178)

“Bildiğimiz hesapların öylesine dışında idi ki herhangi bir kimsenin ona tesir etmesine imkân yoktu.” (Cümle 8434)

“Hayatımızın bir devrinden sonra başımıza gelen şeylere o kadar hazırlanmış oluyoruz ki, kederimizi kendi içimizde taşır gibi yaşıyoruz.” (Cümle 8458)

“Halit Ayarcı bana sezdirmeden işleri öyle tanzim etmişti ki hemen herkes beni evvelden tanıyordu.” (Cümle 8617)

“Bütün hâlinde öyle bir çocuk edası vardı ki geniş sakalını takma zannetmek kabildi.” (Cümle 8867)

2. 4. 2. 3. İç içe Geçmiş Birleşik Cümle

İç içe geçmiş birleşik cümleler, bir cümlenin başka bir cümlenin içine girmesiyle oluşmaktadır. Daha çok içerisinde alıntı cümle barındıran cümlelerdir. Bazı kaynaklar iç içe geçmiş birleşik cümleler için “kaynaşık tümce” terimini de kullanmıştır.

“Bir cümlenin herhangi bir görevle başka bir cümlenin içinde yer aldığı cümledir. Yardımcı cümle, ana cümlenin bir unsuru veya o unsurun bir parçasıdır. Bu yapıda ana cümlenin yüklemi genellikle “de-, zannet-, san-, bil-, gör-” fiillerinin çekimli şeklidir. Ana cümle sonda bulunur. Bu sıralanış Türk cümle yapısına uygundur.” (Karahana,1999: 63)

“Kaynaşık tümcelerde yan yargıyı taşıyan ad ya da eylem tümceleri adlaştırmıştır, tek bir sözcük sayılırlar. Bu nedenle de bağımsız yargılı tümce kurmayarak temel tümcenin bir ögesi olurlar.” (Dizdaroğlu, 1994: 205)

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde İç İçe Geçmiş Birleşik Cümle Örnekleri

“Rahmetli Halit Ayarcı’ya bunu anlattığım zaman gülmüş, sonra büyük bir iyi kalblilikle, “Böyle olması hususi bir çeşni veriyor, devam edin!” demişti.” (Cümle 172)

“Sık sık, “Beni adam eden saatlerdir!” derdi.” (Cümle 429)

“Onun için bütün dikkatimle Hint işi bir rahle üzerinde yaptığım pazarlıktan sonra sorduğum suale, “Dokuz yüz lira... Çok iyi bir şeydir. Konya’dan geldi. Müzelik eşya...” cevabını verdi.” (Cümle 870)

“Yanındakilere, “Beni yukarı götürün! Çabuk...” diye emretti.” (Cümle 1086)

“Fakat o uzaklaşınca birdenbire: “Allah sabır versin sizlere” diye ilâve etti.” (Cümle 1448)

“Bu talihsizlik daha beni nereye kadar götürecektir, bilmiyorum.” (Cümle 2325)

“Saat ikiye doğru Doktor Ramiz, “İşim var!” diye gitti.” (Cümle 2593)

“Kadıncağz, “Beni kıskanmağa ne hakkı var?” diye şikâyet ediyordu.” (Cümle 3470)

“Uyandıktan ve kendine geldikten sonra da ilk sözü: “Ne söyledim? Acaba bir şey gördüm mü? Baktırdı mı?” suali olurdu.” (Cümle 3832)

“Bana, “Moruk, ne var ne yok...” diye densizlik etmeğe kalkınca, ben ona, “Hiç İsmailciğim, şöyle bir kahveye gittim de... Hani geçen günü senin dayak yediğin kahve yok mu? İşte oradan dönüyordum” diyebilirdim.” (Cümle 4341)

“Ramiz Bey hemen hemen Halit Bey’in evetiyle aynı zamanda: -Hakikaten büyük adam... diye atıldı.” (Cümle 4996)

“Bir sabah daireye geldiğim zaman onu masamın önünde çalışıyor buldum.” (Cümle 5975)

“Tam merdivenin başında belediye reisine yavaşça: -Bu rabia hesabı nedir siz biliyor musunuz?... diye sorduğunu işittim.” (Cümle 6890)

“Ben bütün hakikatleri bilirim, demek istiyorsunuz!” (Cümle 7310)

“Ben tercümana, “Asıl dedemizin Mübarek olduğunu söyle!” dedim.” (Cümle 8668)

2. 4. 3. Sıralı Cümle

Basit ya da birleşik yapılı birden fazla cümlelerin birbirine virgül veya noktalı virgülle bağlanması sonucu oluşturulan cümlelere “sıralı cümle” denir. Sıralı cümlelerin en az iki yüklemi vardır. Sıralı cümleler, kendi içinde bağımlı sıralı ve bağımsız sıralı olmak üzere ikiye ayrılır.

2. 4. 3. 1. Bağımlı Sıralı Cümle

Ögelerinden en az biri ortak olan sıralı cümlelerdir. Birbirine yalnız anlam yönünden değil, ögeleri bakımından da bağlı olan sıralı cümle çeşididir. Sıralı cümleyi oluşturan cümleler ortak öge kullanır. Farklı yüklemeler ortak özneye, nesneye ya da tümlece bağlanır.

“Art arda sıralanan cümleler arasındaki anlam ilişkisi, ortak cümle ögeleri ile de sağlanabilir. Bağlantıyı, gerektiğinde başka unsurlar da destekler, pekiştirir.” (Karahan, 2004, 7)

Leyla Karahan ortak cümle ögeleriyle bağlanan cümleleri “Ortak yüklemli cümleler [Böğürtlenlerin dibinde böcekler uyanmaya (başlamıştı), / yollar tozlanmaya (başlamıştı), / kırlar çiçeklenmeye başlamıştı. MŞE]; ortak özneli cümleler [Salih, alevlerin içinde kaybolup gitmiş, / (Salih) anasını çoktan unutmuştu. TB]; ortak nesneli cümleler [İskarpınlerimin bağını çözdüm, / sonra ağır ağır (iskarpınlerimin bağını) yeniden bağlamaya başladım. RNG]; ortak yer tamlayıcılı cümleler [Sınıfta mütemadiyen gevezelik eder, (sınıfta) oradan oraya dolaşırdım. RNG]; ortak zarflı cümleler [Sarı veya siyah bir kelebek göreceğiz diye korkar, / (sarı veya siyah bir kelebek göreceğiz diye) ne kadar heyecanlar geçirirdik. ÖS] şeklinde sınıflandırmaktadır. (Karahan, 2004, 7)

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde Bağımlı Sıralı Cümle Örnekleri

“Daha sonra bu müdürlüklerde on sene ehliyetle çalışan, işlerinin içinde pişip yetişmiş memurlarımızın tahsillerini, ihtisas ve selâhiyetlerini ele aldılar,

nihayet bir zamanlar o kadar beğendikleri neşriyatımıza insafsızca hücum ettiler.” (Cümle 108)

“Sohbetimden hoşlanır, dertlerimi dinlemekten hiç bıkmaz, görünmezsem arar bulur, çoluk çocuğumun sıhhatini düşünür, bana ufak tefek yardımlar da ederdi.” (Cümle 480)

“Abdüsselâm Bey bu hâle içten içe üzülüyor, gizlice daima temenni ettiğini söylediği hürriyetin evini böyle insansız, çocuk şamatasız bırakmış olmasını bir türlü anlamıyor, konağın gittikçe sırtında ağır basan masraflarını çok münasebetsiz bir yük buluyordu.” (Cümle 603)

“Böyle zamanlarda insanlardan kaçır, rast geldikleri ile titiz, huysuz, kavgacı olurdu.” (Cümle 682)

“Annemin son hastalığında iyileşmesi için her akşam ona gider dua eder, parmaklığın tam önünde mumlar yakardım.” (Cümle 864)

“Fakat tam ertesi günü olan bir hadise, aile hayatımızı kökünden sarstı, babamın hiddetine, annemin bitmek tükenmek bilmeyen şikâyet ve üzüntülerine büsbütün başka bir mecra verdi.” (Cümle 1000)

“Düpedüz iftiraydı, hainlikti, zalimlikti, beni bir kalemde insanlığın dışına çıkarmaktı.” (Cümle 2307)

“Nuri Efendi ustamdı, dünyanın en iyi adamıydı.” (Cümle 2419)

“Evlendiğimiz zaman Pakize’nin tiroit guddeleri henüz bozulmamıştı, binaenaleyh huysuz ve sinirli değildi.” (Cümle 3328)

“Bu artık hayat değildi, hakiki cehennemdi.” (Cümle 3974)

“Ve Cemal Bey sade benim hayatımda değildi, bütün etrafımda idi.” (Cümle 4017)

“Bunun hususi bir aleti vardır, büyük saatçilerin hepsinde bulunur.” (Cümle 4274)

“Bakın ben dört beş saat evvel sizi keşfettim, şimdi de muganniye olarak baldızınızı keşfediyorum.” (Cümle 5376)

“Vazgeçin bu deliliklerden, realist olun!” (Cümle 5587)

“Bununla beraber Cemal Bey vardı, o benim kötü talihimdi.” (Cümle 8135)

2. 4. 3. 2. Bağımsız Sıralı Cümle

Sıralı cümleyi oluşturan cümleler anlamca birbirine bağlıdır ancak aralarında öge ortaklığı söz konusu değildir. Bu tür cümlelerde anlamca bir ortaklık söz konusudur.

- Yağmur durmuştu, yollar çamurdan görünmüyordu.

- Besle kargayı, oysun gözünü.

Metinler, birbirinin peşi sıra dizilen ve birbiri arasında çeşitli anlam ilişkileribulunan cümlelerden oluşmaktadır. Tümceler arasında var olan ilişkiler sadece ortak cümle ögeleri, kip / şahıs ekleri, bağlama edatları aracılığıyla sağlanmamaktadır. Cümleye ait ögelerde büyüklük - küçüklük, genellik - özellik, karşılaştırma, azlık - çokluk vb. bakımlardan aynı kavram alanına giren kelimeler ve cümleler arasındaki anlam ilişkisini sağlamak açısından yeterli olabilir.

- “Gündüz ateş yakamazsın, dumanı görünür. KT”

- “Tenekeler düşmesin diye pencerenin iki kasası arasına çıtalar çaktım, daha çirkin oldu görünüşleri. OA”

- “Nohutla karıştırın da idareli kullanın, birkaç ay sonra hiç bulamayacağız. SFA”

- “O geçip gitti, ben arabamı getirttim. SFA”

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde Bağımsız Sıralı Cümle Örnekleri

“Evvelâ, burası zannımca en mühimdir, onu bana hiç kimse vermedi.” (Cümle 264)

“Hem ne oluyor kuzum, kendi hayatımızı mı yaşayacağız?” (Cümle 910)

“Annemin dilinden “Bu çocuk ne olacak?” sözü düşmüyor, komşular babamla her karşılaştıklarında söze,“Oğlanı ne yapacaksın?” sualiyle başlıyorlardı.” (Cümle 944)

“Budala oğlunu da al götür, o kalabalık da defolsun.” (Cümle 1102)

“Perdenin öbür tarafında müşteriler toplanıyor, ayak sesleri, gürültüler, çığlıklar, itişmeler, sabırsız ısıklar salaşı kökünden sarsıyor, nihayet perde açılıyordu.” (Cümle 1268)

“Görürsün, cennet yaparım!..” (Cümle 1430)

“Halatlar gıcırıyor, ağızdan dolma toplar simsiyah gürlüyor, hücumlar, vaveylâlar arasında yangınlar büyüyordu.” (Cümle 3307)

“Dilimle damağıma hafif dokunuyorum, çok ince bir sakız lezzeti var.” (Cümle 4863)

“Karım kendisini Hollywood’da zannediyor, büyük baldızım büyük bir muganniye olduğuna kani.” (Cümle 5216)

“Kabiliyetsiz diyorsunuz, o hâlde muhakkak orijinaldir.” (Cümle 5399)

“Bizim vazifemiz çalışanlara yardımdır, asıl muvaffakiyet sizindir.” (Cümle 5739)

“Hele siz ki bu işleri çok iyi bilirsiniz, o kadar mükemmel bir zevkiniz var...” (Cümle 6555)

“Artık şüphe edemezdim, halamın sesiydi.” (Cümle 7321)

“Ekrem Bey bir posa idi, Sabriye Hanım zalim bir acuze, Asaf Bey bir bunak...” (Cümle 8555)

“Küçük el işaretlerine, çenesinin kendinden çok memnun dikliğine baktım, gerçekten mesuttu.” (Cümle 8682)

2. 4. 4. Bağlı Cümle

Birden fazla cümlelerin birbirine bağlama edatlarıyla bağlandığı cümledir. Sıralı cümledeki virgül ya da noktalı virgül yerine bağlaç getirilirse ortaya bağlı cümle çıkar. “ki” veya diğer bağlama edatlarıyla kurulur. Bazı unsurları ortak olabilen bağlı cümleler olduğu gibi bazılarında yüklem ve şahıs ya da diğer ögeleri farklı olabilmektedir.

“Bağlı tümcelerin özgün özellikleri, bağımsız tümcelerin bağlaçlar yardımıyla birbirini izlemesidir. Bağlı sıralı tümceler arasında kesin bir ayrım yoktur. Bağlama edatlarıyla (bağlaç) birbirine bağlanmış ve aralarında anlam ilişkisi bulunan sıralı tümcelere “bağlı tümce” adı verilir.” (Eker, 2003: 385)

Cümleler arasında birbirinden farklı anlam bağlantıları kuran farklı yapılarda pek çok bağlama edatı vardır. (Karahan, 2000: 7) Leyla Karahan, Söz Dizimi adlı kitabında bu görüşünü açıklarken şu edatları örneklemiştir: ama, çünkü, da, fakat, hatta, hem...hem, kâh...kâh, lâkin, ne...ne, yahut, ya...ya, yoksa, zirâ. O örneklerden bazıları şunlardır:

- “Ne konuştuklarını duyamıyordum **ama** yüzlerinde hüznü bir şeyler vardı. SFA”
- “Aman arkadaşlar, durup dinlenmeyelim **çünkü** açlık dağ başında تنها yolcuyu kovalayan bir kurt gibi peşimize düşmüş bulunuyor. HB”
- “Gönlümle oturdum **da** hüznülendim o yerde. YKB”
- “Ağaç güneşle serpilir **fakat** toprağın derinliklerindeki kökü ile beslenir. AHT”
- “Bakımsızlık yüzünden nice sanat eseri harabe hâle gelmiş **hatta** kaybolmuştur. MKA”
- “**Kâh** onun etekleriyle, düğmeleriyle oynuyor, **kâh** başımı dizlerine koyuyor ve daima denize, uzaklara bakıyordum. RNG”
- “Halis bir şiir fena okunabilir, **lâkin** sahte bir şiir iyi okunmaz.”
- “Uğursuz konağı da düşünmeden **ya** satar, **ya** kiraya verirsin! YKK”
- “Galip Bey padişaha dil uzatma, **yoksa** hepimizin derisini diri diri yüzerler. HEA”
- “Sizin yapamadığınızı ben kendi kendime yaptım; **zira** bu arzu içimde kalmış olsaydı beni mutlaka zehirleyecekti. AŞH”

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde Bağlı Cümle Örnekleri

“Her ricasında, “Siz n’olsa Hristiyansınız, ruhu muazzep olur!” diye reddeder, ancak sağ tarafımda durmasına müsaade ederdim.” (Cümle 32)

“Yalanın sihirli çizgisi içinde idim ve bu bana yetiyordu.” (Cümle 1277)

“Emine’nin yüzü kıpkırmızı kesildi ve odadan çıktı.” (Cümle 1547)

“Bakınız bu resimlere, yahut kendini çağırtın, görün, konuşun!” (Cümle 1848)

“Oralarda ihtisasa hürmet vardı ve psikanaliz gündelik ekmek gibi bir ihtiyaçtı.” (Cümle 1971)

“Hayır gelmeyeceğiz, gelemeyeceğiz; çünkü Doktor Ramiz saatten sonra babama geçti.” (Cümle 2027)

“Emine kendi gelememiş, fakat hiçbir şeyi unutmamıştı.” (Cümle 2217)

“Tekrar doğacaktınız, halbuki olduğu gibi kaldınız...” (Cümle 2702)

“Fakat burası hakikaten eczanenin laboratuvarı mıydı, yoksa “çocukların odası”nda mıydık?” (Cümle 2754)

“Cemal gitmek istedi amma, onun da sabahleyin ateşi vardı biraz...” (Cümle 4677)

“Darılmayınız ama sizin insan ve hayat tecrübeniz hiç yok.” (Cümle 5229)

“Belediye reisi hem memnun görünüyordu, hem de çekingendi.” (Cümle 5809)

“Ya böyle olurdu, ya vazgeçilirdi.” (Cümle 5814)

“Ah Yârabim, ekmek paramı niçin bana doğrudan doğruya vermedin de beni başkalarının uydurduğu bir yalan yaptın!” (Cümle 6777)

“Burada zannediyorum ufak bir hata var, yani nasıl söyleyeyim küçük bir fantezi!” (Cümle 7208)

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde Cümle Başı Edatlarıyla Oluşan Cümleler

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın bu eserinde cümle başları ilgi çekmektedir. Farklı vurgular ve sık yer verdiği bağlaçla başlayan cümleler ile dile bir estetik kattığı aşîkârdır. Bahsi geçen cümle başı edatları “fakat, ama, ve, oysa, ancak, lakin, zaten, bilhassa, filhakika, çünkü, ayrıca, işte, nitekim, hala, sadece, binaenaleyh, hülâsa, yani, vâkıa, hele, yoksa vb.” edatlardır. Bunlar cümleler arası geçişi sağlamakla görevlidir. Müstakil cümleler arasındaki anlam ilişkisi bağlama edatlarıyla sağlanmakta ve pekiştirilmektedir.

Cümle başında bağlama edatı olan cümlelerin esere bu kadar hâkim olması Tanpınar’ın cümleler arasındaki geçişe verdiği önemi, anlam bütünlüğünü ne denli koruduğunu, bazı edatlar aracılığıyla önceki cümlenin anlamını pekiştirerek vurgular yaptığını, dilin imkânlarını kullanarak sözcüklerle dans ettiğini ve cümleler arasında bir geçiş şölenu yaşattığını görmekteyiz.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde Cümle Başı Edatlarıyla Oluşan Cümle Örnekleri

“Fakat büsbütün ilmî ve çok ayrı mahiyette birtakım istitratlarla bu hatıraları ağırlaştırmaktan korktuğum için bunu yapmayacağım.” (Cümle 182)

“Yoksa biz mi birdenbire bıkar, “Buyurunuz efendim, bendeniz artık hevesimi aldım. Sizin olsun, belki bir işinize yarar!” diye hediye mi ederiz?” (Cümle 253)

“Ve hepsi birden babamın bu işi her türlü zecrî tedbire başvurarak halletmesini istiyorlardı.” (Cümle 946)

“Ama daha başka borçları olduğuna da eminim...” (Cümle 1687)

“Zaten şuur altında bir hadise olduğu için kendi kendisi kaldıkça ehemmiyetsiz bir şeydir.” (Cümle 2488)

“Ayrıca büyük baldızını musikiye olan istidadını henüz keşfetmemiş, küçük baldızım sadece irade ve ısrarıyla dünya güzeli olabileceği fikrine düşmemişti.” (Cümle 3333)

“Çünkü bu adları, adresleri, yapılacak işi bir kâğıda yazmak yetmezdi.” (Cümle 3543)

“Vâkıa istersem o vesilede Cemal Beyefendiyi hatırlayabilirdim.” (Cümle 4570)

“Amma burada olduğum için mesudum.” (Cümle 4665)

“Hatta dünyaya bakışım, eşyayı görüşüm, insanları anlayışım değişti.” (Cümle 5092)

“Sadece deniz tutmuş gibi bir baş dönmesi içindeydim.” (Cümle 6144)

“İşte o zaman ben biraz evvel öğrendiğim şekilde kozumu oynadım.” (Cümle 6338)

“Ancak kuvvetle duyulan bir hisle elde edilebilecek bir şeydi bu.” (Cümle 7677)

“Lâkin ne yapalım ki bu aile toplantısında konuşmayı yeğenim evvelden vaat etmişti.” (Cümle 8874)

“Hâlbuki şimdi İstanbul’da böyle saatli jartiyer taşıyan binlerce hanım var.” (Cümle 9420)

3. BÖLÜM

SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ'NDEKİ YAPISINA GÖRE GRUPLANMIŞ CÜMLELER

Bu çalışma, Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün baştan sona tüm cümleleri üzerinde yapılmıştır. Cümleler, başta isim ve fiil cümleleri olarak ayrılmış ve iki ayrı başlık altında incelenmiştir. Aşağıda çeşitlerine göre ayrılan cümlelerin türleri cümle sonlarında parantez içerisinde belirtilmiş; olumsuz anlam içeren cümleler kalın yazılmış; soru anlamı taşıyan cümlelere italik yazı tipi uygulanmış; ara cümleler, cümle başı edatlar ve cümle içi bağlaçlar büyük harfle gösterilmiştir.

3. 1. Fiil Cümleleri

1. Beni tanıyanlar öyle okuma yazma işleriyle büyük bir ilgim olmadığını bilirler.
3. Daha sonraki zamanlarda, enstitümüz kurulmadan evvel işsizlikten evde çocukların mektep kitaplarına zaman zaman göz attığım gibi, bazen bütün günümü geçirdiğim Edirnekapı veya Şehzadebaşı kahvelerinde gazeteleri hatme mecbur kaldığım zamanlarda ufak tefek tefrika parçaları ve makaleleri de okudum.
4. Adli Tipta müşahede altında bulunduğum zamanlarda tedavime çalışan, sonraları da bana o kadar iyiliği dokunan Doktor Ramiz'in psikanalize dair neşrettiği etütleri de bu arada sayabilirim.
5. Bu kadar mühim işlerle uğraşan bu alim zatın hakkımda gösterdiği teveccühe lâyık olabilmek için bu kitapların ve makalelerin bir satırını bile atlamadığıma sizi temin edebilirim.
6. **FAKAT başlangıcını bilmediğim çok mühim meseleler üzerinde yazılmış bu eserler ne benim edebî zevkime, ne de anlayışına hiçbir tesir yapmadılar.**
7. SADECE Doktor Ramiz'le uzun sohbetlerimizde -DAİMA O SÖYLER BEN DİNLERDİM- yetkisizliğimi örtmeğe yaradılar.
8. **İnsan çocukluğunda aldığı terbiyeyi unutmuyor.**

10. BELKİ bu sansürün veya tahdidin yüzünden ben düpedüz her türlü okumayı reddetmiştim.
11. BUNUNLA BERABER hayatımın bir safhasında ufak bir eser yazmağa muvaffak oldum.
13. ŞİMDİ lağvedilmiş olan, daha doğrusu Halit Ayarcı'nın tam zamanında müdahalesiyle daimî tasfiye hâlinde bulunan enstitümüzün yayınları arasında çıkan bu eseri hangi maksatla, hangi şartlarla, nasıl ve niçin yazdığımı ilerde anlatacağım.
16. Bunu ispat için, vaktiyle yanında çalışmış olduğum Muvakkit Nuri Efendi'ye dair anlattığım şeyler ve saatçiliğe dair kendisine verdiğim izahatla birdenbire Şeyh Ahmet Zamanî Efendi'yi bulduğunu -BELKİ ENSTİTÜMÜZ KADAR BÜYÜK BİR İCAT- ve onun Dördüncü Mehmet zamanında yetişmesi icap ettiğini keşfettiğini söylemem yeter sanırım. **(D.)**
17. Bu iki dikkat ve keşifle bir zamanlar parlak şekilde kutlanan saat bayramlarımızın ağırlık merkezi bir hamlede teşekkül etmiş oldu.
- 18. Bu kitabın muhtelif dillere tercüme edilmesi, dışarda ve içerde o kadar ağır başlıkla ve ehemmiyetle tenkit edilmesi de gösterdi Kİ, rahmetli dostum Halit Ayarcı neAhmet Zamanî Hazretleri'nin yaşamış olması lüzumunda, ne de yaşaması icap eden asrı seçerken hiç hata etmemiştir. (Ki'li B.C.)**
20. VÂKIA bu sonuncusu epeyce sıkıntılı oldu.
22. Birincisinden gazetelerin dediği gibi “dervişçesine tavırlarımız ve lâubaliyane, hatta tiryakice ahvalimiz” bizi kurtardı.
23. İkincisinde ise, ecdadın mahlâs kullanmak itiyadı imdadımıza yetiştii.
24. Edirnekapı ve Eyüp mezarlıklarında, Karacaahmet meşherinde birkaç gün dolaştıktan sonra, bir Ahmet Zamanî Efendi nasıl olsa bulunacaktı.
25. NİTEKİM bulduk da.
27. HİÇ OLMAZSA bu sayede adamcağızın kabri tamir edildi, adı tanıtıldı. **(B.lı S.)**
29. Kabrinin fotoğrafları Hollanda'dan başlayarak bütün dünya gazetelerinde, tabîi daima başucunda bir elim taş dayanmış olarak ve öbür elimde pardösüm, şapkam, gazeteler filân, bizzat ben bulunmak şartıyla, neşredildi.
30. Bugün bunları düşündükçe yalnız bir şeye üzülüyorum. **(Ş.B.C.)**

31. **Kitabım hakkında o kadar iyi şeyler yazan, beni dünyaya tanıtan, günlerce peşimde dolaşan Van Humbert'in bu mezara dayanarak bir resim aldırmasına müsaade etmedim.**

32. Her ricasında, “Siz n’olsa Hristiyansınız, ruhu muazzep olur!” diye reddeder, ANCAK sağ tarafımda durmasına müsaade ederdim. **(B.)**

34. Herifbeni aylarca sıkıntıya sokmuştu.

35. Oh olsun!

36. Ne diye durup dururken gelir, elâlemin rahatını kaçıırırlar. **(B.İ S.)**

39. BUNUNLA BERABER ilerde görüleceği gibi Van Humbert benden öcünü aldı.

40. **EVET, ne okumaktan, ne yazmaktan hoşlanırım.**

41. BU BÖYLE İKEN bu sabah önümde koca bir defter, hatıralarımı yazmağa uğraşıyorum.

42. HATTA bunun için her gün olduğundan daha erken, saat beşte kalktım.

43. **Kadın hizmetçilerimiz, erkek aşçımız Arif Efendi -TEK KUSURU BOLULU OLMAMASIDIR, GAYET GÜZEL YEMEK PİŞİRİR-evimize eski bir hanedan çeşnisi vermek için bin bir müşkülâtla arayıp bulduğumuz Arap kalfa Zeynep Hanım -NE GARİP, ÇOCUKLUĞUMDA ZENCİSİ O KADAR BOL İSTANBUL'A ŞİMDİ SİYAHÎ İNSAN İTHÂLÂT MALI GİBİ GİRİYOR-, hülâsa Villâ Saat'i ellerinin emekleriyle ve iyi niyetleriyle çeviren insanların hiçbiri uyanmamışlardı.**

*** İSTER İSTEMEZ sabah kahvemi kendim pişirdim.

44. SONRA koltuğuma gömülerek, hayatımı düşünmeğe, unutulması, bahsedilmeden geçilmesi veya değiştirilmesi icap eden şeyleri ayıklamağa, behemehâl yazılacakları derinleştirmeğe, hülâsa bir yazıdan ve bilhassa hatırat cinsinden bir yazıdan samimilik denen şeyin istediği bütün sıkı şartları göz önünde tutarak, hadiseleri zihnimde sıralamağa çalıştım.

46. *İnsan her şeyi açıkça söylemedikten sonra neden yazı yazsın?*

47. Bu cinsten kayıtsız ve şartsız bir samimilik ise behemehâl bir süzme, eleme ister.

49. Sözü yarıda bırakmaktansa, vaktinde iyi tasarlamak, okuyucu ile behemehâl anlaşacağınız noktaları seçmek gerekir.

51. Bütün bunlara bakıp hakikaten hayatımı, mühim, anlatılması behemehâl lazım gelen bir şey sandığıma, ona olduğundan fazla bir değer verdiğime inanmayınız.

54. Nezd-i İlahi'deki nüshasından, kaderimizden bahsediyorum.

58. Ben insanların en naçizi ve mânasız, karımın, vaktiyle enstitümüzün kurulmasından evvel hakkımda kullandığı dille, en sünepesi, hakikaten büyük, icat dehasıyla doğmuş bir adamı tanıdım.

59. Yıllarca yanı başında yaşadım.

60. Çalışma şeklini gördüm.

61. Fikrin kafasında nasıl tuttuğuna, nasıl birdenbire büyüyen bir ağaç gibi dal budak salıp âdeta bütün vücudunu kavradığına ve oradan hayata yayıldığına şahit oldum.

62. Asrımızın belki en büyük, en faydalı müessesesinin, Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün onun gözlerinde birdenbire beliren bir parıltıdan bugünkü yahut dünkü hâline gelişini gün gün hayatımın bir parçası gibi yaşadım.

63. HATTA kendimi methetmek gibi gülünç bir hâle düşmeden, diyebilirim Kİ, talih ve tesadüf, bu Hayri İrdal zavallısına bütün acizlerine rağmen, bu müessesenin kuruluşunda mühim bir rol oynamayı nasip dahi etti. **(Kİ'li B.C.)**

66. Dün akşam yine onun masamızdaki yerini boş gördüm.

67. Karımın dolmuş gözlerle bütün yemek müddetince bu boş sandalyeye bakışını bir türlü unutamayacağım.

69. NİHAYET dayanamadı, peşkiri ile gözlerini silerek masadan kalktı, odasına kapandı. **(B.lı S.)**

70. EMİNİM Kİ bütün gece ağlamıştı. **(Kİ'li B.C.)**

72. ZATEN bu hatıraları yazmak fikrini bende, biraz da onun bu çok yerinde olan kederi uyandırdı.

73. Kendi kendime, yatağımda uzun zaman düşündüm.

74. Hayri İrdal, dedim, çok şey gördün, geçirdin. **(D.)**

75. Yaşın ancak altmış olduğu hâlde birkaç insanın ömrünü birden yaşadın.

76. Sefaletin, bir köşeye atılmış olmanın her türlü acısını tattın.

77. İkbalin merdivenlerinden çevik ve çâlâk çıktın.

78. Hiçbir zaman ve hiçbir kuvvetin hâlledeemeyeceği meselelerin hâlloldu.

79. BÜTÜN BUNLAR hep onun Halit Ayarcı'nın sayesinde oldu.

80. Seni mezbeleden o çekip çıkarttı.

81. Hayatın için, düşüncen ve rahatın için hakiki düşman olan her şeyi ve herkesi o sana dost yaptı.
82. Etrafında sade çirkinlik, fakirlik, sefalet gören bir adam iken birdenbire insana lââyık birtakım asil zevk ve saadetlerin bulunduğunu duydun ve insan ruhunun asilliğini anladın.
83. Yakın sevgisini öğrendin.
84. Karın Pakize'yi bile asil yüzü ile o sana tanıttı; çocuklarını Cenab-ı Hakk'ın sana azap çekirtmek için gönderdiği birtakım biçareler zannederken birdenbire ve onun sayesinde evlât sahibi olmanın nimetlerine kavuştun. **(B.sız S.)**
- 85. *Bu kadar iyi, temiz, büyük, her mânasıyla büyük bir dostun hatırası için hiçbir şey yapmayacak mısın?***
86. *Onun unutulmasına, hatırasının, bir yığın alayın, iftiranın altında kaybolmasına razı mı olacaksın?*
87. *DÜŞÜN BİR KERE, Halit Ayarcı'yı tanımadan evvel hayatın ne idi?* **(B.sız S.)**
89. Düşün, Edirnekapi'daki evi, her gün kapını yoklayan, yahut yolunu kesen alacaklıları, bir dilim ekmeğin peşindeki çırpınışlarını...
90. SONRA bugünkü rahat ve saadetini düşün!..
91. Halit Ayarcı'yı tanımadan evvelki hayatım, dedim. **(İ.G.B.C.)**
92. *FAKAT gerçekten buna bir hayat denebilir mi?*
93. EĞER yaşamak kelimesinin mânası her şeyden mahrum olmak ve ıstırap çekmekse, her an küçülmek ve bunu nefsinde her lâhza duymaksa, bir türlü aşamayacağı bir çemberin içinde durmadan çırpınmaksa, şüphesiz ben de, benimkiler de en derin şekilde yaşıyorduk. **(Ş.B.C.)**
94. YOK, bu kelimenin içinde biraz ruh ve imkân genişliği, birtakım hakları duymak, o içten sevinmeler, dışa karşı bir parçacık güven, etrafınızla müsavi şartlar içinde rahat bir karşılaşma filân varsa, o zaman iş çok değişir. **(Ş.B.C.)**
- 95. DİKKAT EDİNİZ Kİ, bir şeyler yapmaktan, insanlara faydalı olmaktan hiç bahsetmedim. (Ki'li B.C.)**
98. Arkamda az çok beni hatırlatacağına inandığım bir iş bırakıyorum.
99. On yıl müddetle dünyanın en yeni, en faydalı müessesesinin müdür muavinliğini yaptım.

100. Değil çoluk çocuğuma, uzak yakın bütün akrabama, eş ve dostuma, hatta insan hâli, vaktiyle kalbimi kıranlara bile iyilik ettim, iş buldum, refaha kavuşturdum. (B.İ S.)

104. On sene evvel her yaptığımızı beğenen, öven, geniş teşkilâtımızı dünyaya bir örnek gibi gösteren gazeteler, vaktiyle o kadar dostum olan, gerek resmî kokteyllerimize, gerek basın toplantılarımıza can atan gazeteler şimdi aleyhimize yazmadıklarını bırakmıyorlar.

105. EVVELÂteşkilâtın genişliğinden ve lüzumsuzluğundan bahsettiler.

106. İşsizliğin alabildiğine yürüdüğü bir memleketle bu kadar insana iş bulmuş olmamızı hiç hesaba katmadan, üç müdürlüğün, on bir şube müdürlüğünün, kırk yedi daktilo ve iki yüz yetmiş bir kontrol memurunun çokluğunu durmadan başımıza kaktılar.

107. SONRA, sanki bir saatte yelkovan, akrep, zemberek, pandül, mil hakikaten yokmuş ve hakikaten zaman dediğimiz şey, saat, dakika, saniye ve sâliseye ayrılmazmış gibi bu şube müdürlüklerinin adlarıyla alay ettiler.

108. DAHA SONRA bu müdürlüklerde on sene ehliyetle çalışan, işlerinin içinde pişip yetişmiş memurlarımızın tahsillerini, ihtisas ve selâhiyetlerini ele aldılar, nihayet bir zamanlar o kadar beğendikleri neşriyatımıza insafsızca hücum ettiler. (B.İ S.)

109. Başta benim yazdığım “Şeyh Ahmet Zamanî ve Eseri” adlı kitap olmak üzere bütün çalışmalarımızı delik deşik ettiler.

110. Sâlise şubemiz şefinin -KÜÇÜK BALDIZIMIN KOCASI- o kadar dikkatle ve emekle yazdığı “Lodos Rüzgârlarının Kozmik Saat Ayarları Üzerindeki Tesiri”, dostum Doktor Ramiz’in“Saat ve Psikanalizm”, “Saat Karakterolojisinde İrdal Metodu”,Halit Ayarçı’nın“Sosyal Monizm ve Saat”, “Saniye ve Sosyete” adlı kitaplarının kapakları sanki çok gülünç şeyler, yahut tehlikeli vesikalarmış gibi günlerce gazetelerin ilk sayfalarında acayip başlıklar altında teşhir edildi.

111. Bunlarla da kalmadılar, şehrimiz halkını o kadar sevindiren, eğlendiren ve müessesemize bütün ilmî ve içtimaî faaliyetlerini kolaylaştıracak imkânları sağlayan vidolu, zamlı, tenzilâtlı ikramiyeli ve kolektif nakit ceza sistemimizi ele alarak, bizi düpedüz sahtekârlık ve dolandırıcılıkla vasıflandırdılar. (B.İ S.)

112. HALBUKİ Halit Ayarcı ile karım Pakize'nin bitmez tükenmez vidolu tavla partilerini seyrederken, can sıkıntısından bulduğum bu nakit ceza sistemini bir zamanlar nasıl alkışlamışlardı.
113. Büyük bir maliyecimiz bu ceza sistemini maliye tarihinde gerçek bir buluş addettiğini resmen bildirmiş VE bundan sonra adımı Doktor Turgot, Necker ve Schacht'la beraber anmakta hiç tereddüt etmeyeceğini her fırsatta tekrarlamıştı. **(B.)**
116. HELE bu bir ceza şeklinde olursa, daima insanı rahatsız eder. **(Ş.B.C.)**
118. Suçlu, kontrol memurumuzdan bunu işitir işitmez, evvelâ şaşırıyor, sonra işin mantığındaki sağlamlığı anlayınca, tebessüme başlıyor, tatbikattaki ciddiliği görür görmez, gülmekten katılıyordu. **(B.lı S.)**
119. Kaç kişi memurlarımıza bilhassa ilk günlerde “Aman ne olur, bir kere de bizim eve gelin, bunu karım behemehâl görsün, işte adresim” diye kartını uzatmış, ayrıca otomobil parasını da vermişti. **(B.lı S.)**
121. FAKAT bu saat ile bir başka saatin arasında da ayar farkı varsa bu sefer ceza iki misli oluyordu. **(Ş.B.C.)**
122. BÖYLE komşu olan saatlerin sayısı çoğaldıkça ceza da hendesî nispetle artıyordu.
124. KALDI Kİ, biz bu karışık hesaba bir de ilerilik ve gerilik farkı ilâve etmiştik. **(Kİ'li B.C.)**
125. Herkes bilir Kİ, bir saat ya geri kalır, YAHUT ileri gider. **(Kİ'li B.C.)**
127. Bu da tam ayar imkânsızlığı gibi umumî bir kaidedir; MEĞER Kİ durmuş olsun. **(B.)**
128. FAKAT burada iş şahsîleşir.
131. Başta padişahın asık yüzünden gelen ve halkahalka etrafa yayılan bu neşesizlik eşyaya da sirayet etmişti.
132. O zamanın vapur düdüklerinin acılığını, hüznünü, keskinliğini benim yaşımda olanların hepsi bilir.
133. HALBUKİ hadiselerin lutfuyla birdenbire o kadar gülecek şey bulan bugünkü hayatımızda vapur düdüklerinin, tramvay seslerinin neşesine bakın!
135. Sahiplerinin mizaçlarındaki ağırlığa, canı tezliğe, evlilik hayatlarına ve siyasî akidelerine göre yürüyüşlerini ister istemez değiştirirler.
- 138. Hiç kimse ortada o kadar kanun müeyyidesi varken elbette durduğu yerde, “Benim düşüncem şudur” diye bağırılmaz. (İ.G.B.C.)**

139. YAHUT gizli bir yerde bağırrır.

141. Sahibinin en mahrem dostu olan, bileğinde nabzının atışma arkadaşlık eden, göğsünün üstünde bütün heyecanlarını paylaşan, hülâsa onun hararetiyle ısınan ve onu uzviyetinde benimseyen, yahut masasının üstünde, gün dediğimiz zaman bütününü onunla beraber bütün olup bittisiyle yaşayan saat, ister istemez sahibine temessül eder, onun gibi yaşamağa ve düşünmeğe alışır. **(B.h S.)**

143. Eski şapkalarımız, ayakkabılarımız, elbiselerimiz gün geçtikçe bizden bir parça olmazlar mı?

145. Yeni bir elbise giyen adam az çok benliğinin dışına çıkmışa benzer:

149. Bizi hiç tanımayan bu insan birdenbire elbisemizin içine girdiği, kunduramızla yürüdüğü için, âdeta onun gizli zoru ile bize yaklaşır, farkında olmadan bizim itiyat ve düşüncelerimizi benimser.

150. Bunu ben kendi nefsimde iki defa tecrübe ettim.

151. Türlü Meslekler Bankası'ndan atılmama ve o kadar felâkete düşmeme sebep olan müdür Cemal Bey, vaktiyle bana bir kat eski elbise hediye etmişti.

155. VÂKIA onun bu taraflarını pek benimseyemedim.

157. FAKAT tek zaafı, refİKasına karşı beslediği sevgi sanki bu elbiseden bana geçti.

158. Üzerime giydiğimin haftasında sıkı Müslüman terbiyeme, üç çocuk babası olmama, Pakize gibi her cihetle bana üstün bir kadının kocası bulunmama rağmen, Selma Hanımefendi'ye delicesine âşık oldum.

*** Bankadan ayrıldım, seneler geçti, bu elbise üstümde lime lime oldu.

(B.sız S.)

159. FAKAT bu sevgi yakamı bırakmadı.

160. İkinci elbiseyi bana enstitümüzün ilk kuruluş günlerinde o zamanki kıyafetimle müesseseye gelemeyeceğimi düşünen Halit Ayarcı hediye etmişti.

161. Sırtıma daha ilk geçirdiğim günde bütün varlığımın değiştiğini gördüm.

162. Birdenbire ufkum, görüş zaviyem genişledi.

163. Hayatı onun gibi bir bütün olarak mütalaaya alıştım.

164. Değişme, koordinasyon, çalışmanın tanzimi, zihniyet değişikliği, üst düşünce, ilmî zihniyet gibi tabirlerle konuşmağa, kendi isteksizliğime “zaruret”, “imkânsızlık” gibi adlar koymağa, şarkla garp arasında ölçüsüz

mukayeseler yapmağa, ciddiliğinden kendim de ürktüğüm hükümler vermeğe başladım.

165. Onun gibi, insanlara “Acaba ne işe yarar?” diyen bir gözle bakıyor, hayatı kendi tekneimde yoğuracağım bir hamur gibi görüyordum. **(B.lı S.)**

168. HATTA Cemal Bey’in refikası Selma Hanımefendi’yi bile artık erişilmesi imkânsız bir varlık gibi görmüyordum.

169. BİTTABİ bütün bunlar Halit Ayarcı’da olduğu gibi pürüzsüz geçmiyordu.

170. Yumuşak ve uysal, merhametli, sefaleti tatmış tabiatım ikide bir işe karışıyor, lafımı kesiyor, kararlarımı değiştiriyordu. **(B.lı S.)**

171. HÜLÂSA birbiri arasından düşünen, karar veren, konuşan bir adam olmuşum.

172. Rahmetli Halit Ayarcı’ya bunu anlattığım zaman gülmüş, sonra büyük bir iyi kalblilikle, “Böyle olması hususi bir çeşni veriyor, devam edin!” demişti. **(İ.G.B.C.)**

175. Roma imparatorları, krallar, büyük diktatörler hep kendileri gibi düşünsünler diye eşyalarını dostlarına hediye ederlerdi.

176. Siz, farkında olmadan tarihin büyük bir sırrını, bir çeşit psikolojik mekanizmayı keşfettiniz!

177. ŞÜPHESİZ doğru söylüyordu.

178. **UNUTMAYIN Kİ** bu keşif de onun elbisesi sırtıma geçtikten sonra olmuştu. **(Kİ’li B.C.)**

179. EVET, o keşif dehasıyla doğmuş adamdı VE ben DE onun kıyafetine büründüğüm için bunu keşfetmiştim. **(B.)**

180. Biz yine saatlere dönelim.

181. Burada Doktor Ramiz’in “Saatlerin Psikanalizi” adlı enstitümüz neşriyatından o çok mühim etütten de bahsetmek isterdim.

182. FAKAT büsbütün ilmî ve çok ayrı mahiyette birtakım istitratlarla bu hatıraları ağırlaştırmaktan korktuğum için bunu yapmayacağım.

184. İsteyen daima müracaat edebilir.

187. Beni daima ciddiye almak lutfunu gösteren Doktor Ramiz bu düşüncelerinin sonunda benim büyük bir idealist olduğumu da ilâve etmişti.

190. BU İTİBARLA saatleri geri kalanlardan aldığımız nakit cezaya iki kuruş zam yapmamızı herkes gayet tabî buldu.

191. HATTA ekseriyetin hoşuna gitti.
192. BÖYLECE HEM geriliğe lâıyk olduğu cezayı veriyor, HEM DE ileri düşünüşün hakkını teslim ediyorduk. **(B.)**
- 193. İnsan yaratılışı tam bir eşitliğe razı olamaz.**
196. İleride sık sık adı geçecek olan rahmetli hocam Muvakkit Nuri Efendi tasavvuftan bahsederken “her şeyin zıddıyla maruf ve mümkün olduğunu” söylerdi.
197. Halit Ayarcı benim bu ceza zammı teklifimi bilhassa bu noktada mühim bularak kabul etmişti.
199. Bilindiğı gibi suçlar -DÜNYANIN HER CİNS KANUN VE ÖRFÜNDE- tekrarlandıkça cezaları artar.
200. Bu ise suçlu ile vâz-ı kanun arasında bir nevi yarış ve hatta inada sebep olur.
- 201. Birinci cürüm için söylemiyorum.**
202. ÇOK MÜMKÜNDÜR Kİ, ilk işlenen cürüm ilk evlenme gibi insanda mutlak bir pişmanlık hissi uyandırır. **(Ki’li B.C.)**
204. İŞTE biz nakit cezalarımızda yüzde ondan başlayarak yedinci ve sekizinci tekrarda yüzde otuza kadar inmek suretiyle bu tabiî neticeyi ve onun aksülâmellerini önlüyorduk.
205. BÖYLECE vidolu ve kolektif olan ceza sistemimiz aynı zamanda bir nevi müessese ilgisi kazanıyordu.
207. Hasılatını belediyemizin bize bırakmak lütfunda bulunduğu bu ceza sistemimizle bir nevi ticaret yapıyorduk.
- 208. Hangi ticarî müessese devamlı müşterilerine ufak bir ikramda bulunmaz?**
- 209. Öteden beri mevsim sonu tenzilâtlarına alışık olan ve ancak bu suretle ticaret erbabının kârı hakkında küçük bir fikir edinebilen İstanbul halkının böyle bir şeyden memnun olacaklarını peşin olarak tahmin etmekle hiç hata etmemiştim.**
- 210. KALDI Kİ, yarı resmî bir müesseseden böyle bir şey pek beklenemezdi. (Ki’li B.C.)**
212. NİTEKİM öyle oldu.
213. Bir türlü inanamadıkları, bir latife zannettikleri bu tenzilât işini bizzat görebilmek için halkımızbirbirinin koluna girip ayarsız saatleri ellerinde

bürolarımıza hücumu veya kontratlarımızı yoldan çevirip kendileri için ceza yazdırmağa başladılar.

214. Halkın kendi isteğiyle hatta güle güle verdiği bu nakit ceza modası birdenbire şehri sardı.

215. ARTIK çocuklara oyuncak filân almağa ihtiyaç kalmadı.

216. Sevimli küçükler, büyüklerin neşesine iştirak edebilmek için en güzel, en iç gıcıklayıcı vasıtayı bulmuşlardı.

217. ŞURASINI DA SÖYLEYİYİM Kİ, sade İstanbul ahâlisi değil, civar köyler, hatta biraz uzakça şehirler halkı da bu işe merak sardırıldılar. **(Ki’li B.C.)**

218. O KADAR Kİ, tenzilâtı nakit cezanın ve bilhassa ceza abone karnelerinin ilk tatbik aylarında Demiryolları İdaresi bazı hatlarda ilâve seferler yapmağa mecbur oldu. **(Ki’li B.C.)**

219. Haydarpaşa ve Sirkeci garları her gün, “Aman şunu bir görsek”, yahut “Olur şey değil, hakikaten de doğruymuş...” diyen ve gülen, kırılışıya gülen insanlarla dolup boşalıyordu. **(İ.G.B.C.)**

220. Taşradan gelen halkın sabırsızlığı o dereceye vardı Kİ, kontrol memurlarımızın mühim bir kısmını Anadolu tarafında Pendik’ten, Trakya cihetinde Çatalca’dan başlayarak yakın istasyonlara ve bizzat şehir garlarına tahsise, hatta bu yüzden kadromuz yetişmediği için Saat Ayar İstasyonlarımızdan ve köyler için gençler arasından seçtiğimiz Ayar Ekiplerimizden personel almağa mecbur kalmıştık. **(Ki’li B.C.)**

221. Müessesemizin hudut haricindeki şöhretinin mühim bir kısmını da bu nakit ceza sisteminin yaptığını söylemek doğru olur.

222. Birkaç seyyah vapuru yolcularının, yol üstünde kaptanlarını seyahat programlarını değiştirmeğe mecbur ettiklerini ve İstanbul’da bir hafta kalıp hepsinin ellerinde birkaç tenzilâtı ceza makbuzu yollarına devam ettiklerini, hatta bu seyyahlar içinde birçoğunun Halit Ayarcı ile yahut benimle mülâkat yapmadan İstanbul’dan ayrılmadıklarını, şehrimizin muhtelif dükkânlarında satılan fotoğraflarımızın âdeta yağma edildiğini elbette gazetelerde okumuşsunuzdur.

224. Bu hatıralar ilerledikçe okuyucularım onları görecekler VE nasıl bir gadre uğratıldığımıza kendileri hüküm vereceklerdir. **(B.)**

225. YALNIZ şahsıma ait bir noktaya da burada işaret etmekten vazgeçemeyeceğim.

226. Metih veya zem, Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nden bahsedilirken daima bir hakikat unutulmuştur.

229. O her mânasıyla benim velinimetim, büyük dostum oldu.

231. Halit Ayarcı onu düşüncesinden bulduysa, ben de bütün hayatımda onu doğuran tesadüfleri, hatta büyük ıstıraplar pahasına yaşadım. (Ş.B.C.)

234. Yukarda hayatımın sıkıntılarından birkaç defa bahsettim.

235. Hatıralarım ilerledikçe okuyucularım ömrüm boyunca ihtiyaç ve mahrumiyetin âdeta ikinci bir deri gibi vücuduma yapışmış olarak dolaştığını göreceklidir.

236. FAKAT hiç de saadet denen şeyi tatmadım diyemem.

237. Fakir düşmüş bir ailede doğdum.

238. BUNA RAĞMEN çocukluğum epeyce mesut geçti.

242. Bu kelimeyi bugün sadece siyasîmânasında kullanıyoruz.

244. Onu politikaya mahsus bir şey addedenler korkarım Kİ, hiçbir zaman mânasını anlamayacaklardır. (Ki'li B.C.)

246. MEĞER Kİ dünyanın en kıt nimeti olsun; VE bir tek insan onunla şöyle iyice karnını doyurmak istedi mi etrafındakiler mutlak surette aç kalsınlar. (B.)

247. Ben bu kadar kendi zıddı ile beraber gelen ve zıtlarının altında kaybolan nesne görmedim.

248. Kısa ömrümde yedi sekiz defa memleketimize geldiğini işittim.

249. EVET, bir kere bile kimse bana gittiğini söylemediği hâlde, yedi sekiz defa geldi; VE o geldi diye biz sevincimizden, davul zurna, sokaklara fırladık. (B.)

250. *Nereden gelir?*

251. *Nasıl birdenbire gider?*

252. *Veren mi tekrar elimizden alır?*

253. *YOKSA biz mi birdenbire bıkar, "Buyurunuz efendim, bendeniz artık hevesimi aldım. Sizin olsun, belki bir işinize yarar!" diye hediye mi ederiz? (B.lı S.)*

254. *YOKSA masallarda, duvar diplerinde birdenbire parlayan fakat yanına yaklaşıp avuçlayınca gene birdenbire kömür veya toprak yığını hâline giren o büyüü hazinelere mi benzer?*

255. Bir türlü anlayamadım.

258. Hakikaten muhtaç olsaydık, hakikaten sevseydik, o sık sık gelişlerinden birinde adamakıllı yakalar, **bir daha gözümüzün önünden, dizimizin dibinden ayırmazdık. (Ş.B.C.)**

259. *Ne gezer?*

261. VE işin garibi biz de yokluğuna pek çabuk alışıyoruz.

262. Kıraat kitaplarında birkaç manzume, resmî nutuklarda adının anılması kâfi geliyor.

264. Evvelâ, burası zannımca en mühimdir, onu bana hiç kimse vermedi. (B.sız S.)

265. Bu sızdırılmış altın külçesini birdenbire kendi içimde buldum.

267. VE bir defa için buldum.

268. Bulduğum günden beri de küçücük hayatım, fakir evimiz, etrafımızdaki insanlar, her şey değişti.

269. VÂKIA sonraları ben de onu kaybettim.

270. FAKAT ne olursa olsun bana temin ettiği şeyler hayatımın ne büyük hazinesi oldular.

271. NE dünkü sefaletim, NE bugünkü refahım, hiçbir şey onun mucizesiyle doldurduğu seneleri benden bir daha alamadılar.

272. O bana hiçbir şeye sahip olmadan, hiçbir şeye aldırmadan yaşamayı öğretti.

273. Lüzumsuz hiçbir şeyin peşinde koşmadım.

274. Hiçbir ihtirasın peşinde beyhude yere emek sarf etmedim.

275. Hiçbir zaman sınıfımızın birincisi veya ikincisi, hatta yirmincisi olmak istemedim.

276. Fatih Rüştîyesi'ndeki sınıfımızın kalabalık mevcudu bana, etrafındaki yarış en geri sıralardan, İSTERSENİZ BUNA KRAL LOCASI DEYİN, seyretmek imkânını verdi.

277. İnsan işlerine uzaktan bakmayı oradan öğrendim.

278. Arkadaşlarımın çoğu gibi mektebe lalalarla, uşaklarla gitmedim.

280. Daima diz kapaklarım yamalı, daima dirseklerim biraz dışarıya fırlamış gezdim.

281. Hiç kimse mektebe giderken bin türlü sıkı tembihle beni öpmedi, NE DE akşamüstü yolumu dört gözle beklediler. (B.)

284. Bütün bu şeylerin yokluğuna karşılık hayatı ve sokağı kazanmıştım.
286. Günde iki defa Edirnekapı ile Fatih arasındaki yolu en uzun zaman içinde, her adımı ayrı ayrı hayaller peşinde atarak, gider gelirdim.
287. VÂKIA on yaşlarıma doğru bu mesut hayatı bir ihtiras bulandırdı.
288. Dayımın sünnet hediyesi olarak verdiği saatle hayatımın ahengi biraz bozulur gibi oldu.
290. BUNUNLA BERABER mesut yaradılışım onun hayatımı büsbütün çığırından çıkarmasına mâni oldu.
291. BİLÂKİS ona bir istikamet verdi.
292. YANİ hayatım onunla şekil aldı.
293. BELKİ DE bana hürriyetin asıl kapısını o açtı.
294. Babam istediği kadar doğum günümü eski bir kitabın arkasına 16 Receb-i Şerif, sene 1310 diye kaydetmiş olsun, asıl Hayri İrdal'ın doğum tarihi bu saatin elime geçtiği gündür diyebilirim.
295. Onu mavi kurdelesıyla -YENGEMİN KORDON PARASINDAN KURTULMAK İÇİN BULDUĞU ÇARE!- yastığının üstüne koydukları günden itibaren hayatım sanki daha başka türlü, daha çok derin, daha gayeli oluverdi.
296. Bu küçük saat, evvelâ etrafını temizlemek, kendi hayat sahasını lâayıkıyla benimsemekle işe başladı.
297. HİÇ OLMAZSA onun gelişiyile o zamana kadar benim diyebileceğim ne varsa hepsi birdenbire ikinci plana geçti.
298. Yine dayımın hediyesi mukavvadan iki şerefeli minarem -KENDİ ÇOCUKLARINA BAŞKA TÜRÜ, İSTERSENİZ BUGÜNKÜ TABİRLERİYLE MODEM VE LÂİK HEDİYELER SEÇEN DAYIM, BELKİ DE BABAMIN KAY YUM OLMASI VE EVİMİZİN MİHRİMAH CAMİİ'NİN YANI BAŞINDA OLMASINDAN BANA BU CİNS HEDİYELER VERİRDİ- evimizin taşlığında o kadar dikkatle bütün mahalle çocukları hep beraber yaptığımız büyük uçurtma, camiin şurasından burasından aşırıldığı kurşun parçalarını leblebiciye satarak tedarik ettiğim Karagöz takımım, bir başkasının olduğunu bile bile her serbest olduğum anda Edirnekapı mezarlıklarında, surlarda bin türlü münasebetsizliğine tahammül ederek otlattığım komşumuz İbrahim Efendi'nin huysuz keçisi hülâsa etrafımdaki her şey benim için mânalarını kaybettiler.

299. KORKARIM Kİ, bu hatıraları okuyanlar, bu yazdıklarına bakarak o güne kadar saat görmediğimi, yahut evimizde hiç saat bulunmadığımı zannedecekler. **(Ki'li B.C.)**

301. HERKES BİLİR Kİ, eski hayatımız saat üzerine kurulmuştur. **(Ki'li B.C.)**

304. Saat Allah'ı bulmanın en sağlam çaresi idi VE bu sıfatla eskilerin hayatını idare ederdi. **(B.)**

306. En acele işi olanlar bile onların penceresi önünde durarak cebinden, servetlerine, yaşlarına, cüsselerine göre altın, gümüş, sadece savatlı, kordonlu, kordonsuz, kimi bir iğne yastığı, yahut kaplumbağa yavrusu kadar şişkin, kimi yassı ve küçük, saatlerini besmeleyle çıkarırlar, sayacağı zamanın kendileri ve çoluk çocukları için hayırlı olmasını dua ederek ayarlarlar, kurarlar, sonra kulaklarına götürerek sanki yakın ve uzak zaman için kendilerine verdikleri müjdeleri dinlerlerdi. **(B.lı S.)**

309. Bir taraftan bugününüzü ve vazifelerinizi tayin eder, öbür taraftan da peşinde koştuğunuz ebedî saadeti, onun lekesiz ve arızasız yollarını size açardı. **(B.lı S.)**

311. Duvarlardaki küçüklü büyüklü yazı levhaları, yerdeki hasırlar, onların serin ve rutubetli kokusuyla, oda ve merdiven kapılarındaki kaim perdelerle beraber evimize küçük bir mescit hâli veren bu saat babama dedesinden miras kalmıştı.

312. İnsan kötülemekten hoşlanan bazı komşularımız, bilhassa o huysuz keçinin sahibi İbrahim Bey, bu saati babamın daha evvel kayyumluğunu yaptığı ahşap bir mescitten buraya getirdiğini iddia ederlerdi.

313. Onların rivayetine göre mescidin yandığı gece babam birçok kurtarılan eşya ile, bilhassa yazı levhalarıyla beraber bu saati de eve getirmişti.

315. Zavallı babam, bir türlü önüne geçemediği bu iftiraya üzülür, günlerce ağzını bıçak açmazdı. (B.lı S.)

316. *İnsanlar niçin yalan söylerler VE iftira ederler?* **(B.)**

318. İnsan tabiatı iktizasınca birbirlerini kötülemek isteyenler sadece düşmanlarının hayatlarına baksınlar, yeter.

321. Bu hikmetin gösterdiği yoldan gidip karşımızdakini tanımağa çalışacağımız yerde iftiraya kalkmak, âdeta pazar malıyla giyinmeğe benzer.

322. Ben, kendim hep böyle yaptım.

323. ONUN İÇİNDİR Kİ, bu hatıraları okuyanlar hiçbir yalan ve iftiraya tesadüf etmeyecekler, sadece birtakım şimdiye kadar gizli kalmış hakikatleri öğreneceklerdir. (Kİ'li B.C.)

324. BELKİ bu hakikatleri naklederken ufak tefek onarmalarda bulunduğum olacaktır.

326. Babamın birçok kusurları vardı VE zavallı hiçbirini gizlemezdi. (B.)

328. Asıl kötüsü, anneme o kadar bağlı olan babam bu kadıncağızla, onu zengin zannettiği için evlenmişti.

331. **BUNA RAĞMEN babam bu kadını boşamadı, ömrünün sonuna kadar iki evli yaşadı. (B.İ S.)**

332. Bütün bunları rahmetliyi ayıplamak için söylemiyorum.

334. Ben kendi hayatımda bunu tecrübe ettim.

337. VELEV Kİ vakıf malı olsun ve yanmış bir camiden gelsin!

340. Babamın dedesi, Bâb-ı Âli memurlarından Tevkiî Ahmet Efendi, Mısır meselesi zamanında bir iftira yüzünden başının çok sıkıştığı, hatta hayatının bile tehlikeye girdiği bir sırada, kurtulursa bir cami yaptırmayı nezretmişti.

*** İşler düzelip de rahat bir nefes alınca derhâl işe koyulmuş, **FAKAT parası yetmeyecek korkusuyla camiin arsasını aldıktan sonra geriye kalan para ile doğrudan doğruya binaya başlayamamış, yaptıracığı camie vakıf olmak üzere Edirnekapı'da uzun zaman bütün aile, ahır ve hizmetçiler kısmında oturduğumuz büyük konakla, bir iki akar daha satın almıştı. (B.)**

341. Paranın geri kalan kısmıyla da camiin hasırlarını, kilimlerini, kapının yanma koyacağı büyük saati, duvarlara asacağı yazı levhalarını, kandillerini tedarik etmişti.

342. Böylece teferruatı hazırladıktan sonra, adamcağız tam camiin inşasına başladığı sırada yeniden azledilmiş VE bir daha yakasını sıkıntıdan kurtaramadığı için temelleri kazılan camiin inşası kendiliğinden geri kalmıştı.

(B.)

343. Kendisine hayratının ne zaman biteceğini soranlara: “Takriben gelecek sene inşallah!” diye cevap verdiğinden dolayı, eşi dostu ömrünün sonuna doğru onu Tevkiî yerine Takribî Ahmet Efendi diye anmağa başlamışlar.

344. Ahmet Efendi ölürken oğlu Numan Bey'e bu camiden bahsederek, “Benim borcumdu, fakat eda edemedim. 345. Allah nasip etmedi 346.

Şimdi senin üstüne borçtur.347. Onu behemehâl yaptırmalısın!” vasiyetinde bulunmuş. **(İ.G.B.C.)**

348. Babasından oturduğu konaktan başka on para mirasa konmayan Numan Bey’in hayatı bu vasiyet yüzünden büsbütün perişan olmuş, babasının nezrini yerine getirmek için konağın kendisine varmaya kadar nesi var nesi yoksa hepsini satmış, **FAKAT bir türlü inşaata başlayamamıştı. (B.)**

350. Evkafta oldukça iyi bir memurlukla işe başlayan ve ardı arası kesilmeyen talihsizlikler yüzünden küçük bir cami kayyumluğuna kadar inen babamın hayatını da dedesinin bu vasiyeti âdeta zehirlemişti.

351. Onun için babam, başına gelenlerin hemen hepsinden, içten içe biraz da alacaklısı addettiği bu saati mesul tutar ve onunla böyle her gün burun buruna yaşamaktan sıkılırdı.

352. ARTIK unutulmuş olan cami hikâyesini tazelememek için bütün dedikodulara sessiz sadasız katlanır, bu hikâyeyi kimseye anlatmazdı. (B.ı S.)

353. HÜLÂSA hayatının gizli ve tek meselesi, faciası bu saat olmuştu.

354. GEREK bu dedikodular, GEREK sofaya verdiği o iç kapatıcı manzara yüzünden ben bu saatin düşmanı olmuşum.

357. *Hangi takvimle hareket eder, hangi senenin peşinde koşar, neleri beklemek için birdenbire günlerce durur, sonra ağır, tok, etrafı dolduran sesiyle hangi gizli ve mühim vak’ayı birdenbire ilân ederdi?*

358. Bunu hiç bilmezdik.

359. ÇÜNKÜ bu bağımsız saat ne ayar, ne ıslah ve tamir kabul ederdi.

361. Bazen durup dururken üst üste çalmağa başladı.

362. SONRA aylarca yalnız rakkasının gidiş gelişle kalırdı.

363. Annem onun bu ihtiyarîhâllerini hiç iyiye yormazdı.

364. Ona göre bu saat ya bir evliya idi, YAHUT da onu iyi saatte olsunlar çarpmıştı. **(B.)**

365. BİLHASSA İbrahim Bey’in vefat ettiği gece, belki de hemen hemen aynı sulara, haftalardır işlemeyen saatin birdenbire en derin sesiyle vurmağa başlamasından sonra bu korku hepimizin içine yerleşti.

366. Annem o günden sonra ayaklı saatimizden hep Mübarek diye bahsetti.

367. Bütün dindarlığına rağmen daha beşerî düşünen babam ise ona Menhus adını koymuştu.

369. Bu büyük saatten başka bir de küçük masa saatimiz vardı Kİ, babamla annemin yatukları odada bir masanın üzerinde dururdu. (Kİ'li B.C.)

372. Hususi zembereği kurulunca saat başlarında o zamanın çok moda olan bir türküsünü çalardı.

373. Radyo çıktığından beri çalar saatler ortadan kayboldu.

374. Doğrusunu isterseniz ben birincilerini tercih ederim. (Ş.B.C.)

375. VÂKIA sesi maazallah kapı gıcırtilarına benzeyen ve bütün gayretlerine, yahut gayretlerime rağmen hâla üç makamı tanıyamayan büyük baldızımın, sırf Halit Ayarcı'nın himmetiyle bu mühim müesseseye büyük ve şöhretli muganniye olarak girmesinden sonra, böyle bir fikri ortaya atmam hiçbir zaman doğru olmaz.

377. HİÇ OLMAZSA çalar saat bütün gün alabildiğine şarkı söylemez, cin yutmuş gibi dans havaları tepinmez, felâket yağmuru havadisleriyle üzerinize çullanmaz, VE sizinki susturulduğu zaman behemehâl komşularınki başlamaz. (B.)

378. Bence radyo, aklımın erdiği kadarını söyleyeceğim tabî, -AZİZ OKUYUCUM BU FİKİRLERİ DİNLERKEN, MUNTAZAM BİR TAHSİL GÖRMEMİŞ, ÖMRÜ KAHVE PEYKELERİNDE GEÇMİŞ, İHTİYAR BİR ADAMDAN GELDİKLERİNİ HİÇBİR ZAMAN UNUTMA!- insanoğullarına lüzumsuz meraklar aşılamaktan başka bir şeye yaramaz.

379. *Bazen düşünürüm, ne kadar garip mahluklarız?*

380. *Hepimiz ömrümüzün kısalığından şikâyet ederiz; FAKAT gün denen şeyi bir an evvel ve farkına varmadan harcamak için neler yapmayız?* (B.)

381. Ben bile bu yaşta işimle gücümle meşgul olacağım yerde radyo başına oturup saatlerce, bir kere bile gidip görmediğim,-TABİİ SİNEMALARDAKİ HAVADİS FİLMLERİ HARİÇ- futbol maçlarının, boks güreşlerinin hikâyesini dinliyorum.

386. **Bir kere bozulunca kolay kolay tamir edilemiyordu.**

387. YALNIZ orta katındaki odasında oturulan evler gibi saatin yarısı muattal dururdu.

388. Babamın Nuri Efendi ile dostluğu bu yüzden sıklaşmıştı.

389. Sanatının tam ehli olan ustam bu saati tamirden o kadar bıkmıştı Kİ, sonunda babama kendi eliyle kurmasını bile menetmişti. (Kİ'li B.C.)

390. GÖRÜLÜYOR Kİ, dayımın hediyesi beni hiç de büsbütün gafil avlamamıştı. (Ki’li B.C.)

391. Daha doğrusu onun hayatımda dolduracağı yer kendisi gelmeden çok evvel hazırlanmıştı.

394. O zamana kadar azar, takdir belâsı saatlere yalnız dışlarından bakmakla yaşamıştım.

395. Onları sadece seyrediyor, varlıklarından lezzet alıyordum. **(B.İ S.)**

396. Dayımın hediyesi ile beraber bende kendilerini yakından tanımak ve anlamak ihtiyacı başladı.

397. Daha ilk elime aldığım gün zihnî hayatım birkaç merhaleyi birden atladi.

398. Niçin? Neden? Ve nasıl? suallerinin hücumu içinde kaldım.

400. Bu tecrübeden elimde iki şey kaldı.

402. O seneyi bu saat yüzünden, ertesi seneyi yolda bulduğum çok eski başka bir saat yüzünden aynı sınıfta geçirdim.

403. VÂKIA üçüncü senenin sonunda daha ziyade babamın sızlanışlarına acıdıkları için bütün mektebin, hatta semt halkının elbirliği eden yardımıyla rüştiyenin ikinci sınıfına atlayabildim; **AMMA, bende de artık okuma hevesi kalmamıştı. (B.)**

404. Vaktimi daha ziyade Nuri Efendi’nin muvakkithanesinde geçirmeğe başlamıştım.

405. GARİPTİR Kİ, bu devamsızlık mektep hayatım üzerinde epeyce müspet bir tesir yaptı. **(Ki’li B.C.)**

406. Hocalarımız teni öyle sık sık görmedikleri için kabahatlerimi de görmüyorlardı.

407. Onun için rüştiyeyi bitirene kadar bir daha sınıfta kalmadım.

408. ZATEN artık mektebin Allahlık talebelerinden olmuşum.

409. Bütün ömrüm boyunca her geçtiğim yerde beni karşılayan ve teşyi eden hazin baş sallamaları, kendisini gizlemeğe çalışan merhametli tebessümler, daha hoyratlarında yüzüme karşı hain gülmeler başlamıştı.

413. Nuri Efendi gün boyunca bu saatlerle meşgul olur, gözleri yorulunca “Yap bir kahve!” diyerek sedire uzanır, bu taş oda içinde kabaran saat seslerinin içinde, belki de görmediği, hiç göremeyeceği, el

dokunduramayacağı, sesini dinleyemeyeceği, dünyadaki bütün saatleri düşünerek dinlenirdi. **(B.İ. S.)**

415. Ömründe hiç hastalık, hatta ufak bir diş ağrısı çekmediğini söyler VE bunu Rumeli toprağından gelmesine yorardı. **(B.)**

416. “Babam pehlivandı... 417. Ben de gençliğimde epeyce güreştim.” diyerek bu zayıf cüsse de şaşılacak bir şey olan kuvvetli pazularını gösterirdi. **(İ.G.B.C.)**

418. Birisine kızdığı veya canı pek sıkıldığı zaman camiin avlusunda kim bilir hangi tamir zamanından kalmış kocaman bir taşı kucaklar, şuraya buraya taşırdı. **(B.İ. S.)**

419. Uzun, dört köşe yüzü, beyaz, seyrek sakalı, büyük, kestane rengi çok yumuşak bakışlı gözleriyle insanın üzerinde garip bir tesir yapardı.

420. Bu bakışlarla karşılaşanlar onu sadece iyilik yapmak için yaratılmış tasavvur ederlerdi.

422. Muvakkithaneye yerleştikten beri otuz beş sene geçtiği hâlde bir kere hiddet ettiğini, bir kere bağırdığını gören olmamıştı.

424. Tane tane, kelimelerine dikkat ederek, onları âdeta seçerek konuşurdu.

425. BİLHASSA saatçilik üzerine sohbetten çok hoşlanırdı.

426. Tanıdıklarının bir kısmı onu büyük bir âlim, bir kısmı ise yarı evliya addederlerdi.

427. Hakikatte pek az tahsil görmüş, ANCAK bir iki sene cami derslerine devam etmişti. **(B.)**

428. Bunu kendisi de gizlemezdi.

429. Sık sık, “Beni adam eden saatlerdir!” derdi. **(İ.G.B.C.)**

431. FAKAT bir meslek adamından ziyade, işin zevkinde bir keyif ehli gibi çalışırdı.

432. Kendisine saatlerini tamir için getirenlerle pazarlık etmez, ne verirlerse kabul ederdi. (B.İ. S.)

433. YALNIZ saati bırakıp giderken, “Sakın haber göndermeden gelip almağa kalkma!” derdi. **(İ.G.B.C.)**

434. Bazen de “Acele yok ha! Acele istemem!” diye arkasından bağıırırdı. **(İ.G.B.C.)**

435. BÖYLECE kendisine emanet edilen saati bir kere açtıktan sonra bir cam kavanoz altına koyar, bazen haftalarca el sürmeden karşıdan seyreder, EĞER işliyorsa zaman zaman üstüne eğilir, sesini dinlerdi. (B.)

436. Bu hâlleriyle üzerimde bir saatçiden ziyade saat doktoru hissini bırakırdı.

437. ZATEN saatle insanı birbirinden pek ayırmazdı.

438. Sık sık, “Cenab-ı Hak insanı kendi sureti üzere yarattı; insan da saati kendine benzer icat etti...” derdi. (İ.G.B.C.)

439. Bu fikri çok defa şöyle tamamlardı: “İnsan saatin arkasını bırakmamalıdır.440. Nasıl Kİ, Allah insanı bırakırsa her şey mahvolur!” (Kİ’li B.C.)

441. Saat hakkındaki düşünceleri bazen daha derinleşirdi:

445. “Maden, kendiliğinden ayar kabul etmez.

447. Salah iyilik, Hakk’ın bize lutufla bakışı sayesinde olur.

450. “Bozuk bir saate, bir hastaya, bir muhtaca bakar gibi bakmağa alış!” ve Nuri Efendi hakikaten öyle yapardı. (B.)

452. Onlardan biri eline geçince çehresi âdeta yumuşardı:

453. “Kalp işlemiyor artık. (D.)

454. Bey’inde de arıza var, YAHUT; “Nasıl yürüsün biçare, iki ayağının ikisi de yok...” diye büsbütün beşerî bir dil konuşurdu. (B.)

455. Şurada burada tesadüf ettiği yaymacılardan bu cins bozuk saatleri satın alıp ötesini berisini değiştirerek tamir ettikten sonra fakir dostlarına hediye ederdi:

456. “Al bakayım şunu! (D.)

457. HELE bir zamanına sahip ol...

459. BÖYLECE Nuri Efendi’nin sayesinde zamanına tekrar sahip olan insan sanki darıldığı karısı ile daha kolay barışabilir, çocuğu daha çabuk iyileşirmiş, yahut hemen o gün borçlarından kurtulacakmış gibi sevinirdi. (İ.G.B.C.)

461. ÇÜNKÜ bir yandan yarı ölü bir saati diriltmiş oluyor, öbür yandan da bir insana yaşadığının şuurunu, zamanını hediye ediyordu. (B.İ S.)

462. Nuri Efendi böyle esaslı tadillerle yeniden zaman arabasına koştugu saatlere o devrin silahlarını kastederek hafif bir alayla “muaddel” adını verirdi.

463. ÇÜNKÜ bu saatlerde zemberek, tulumba, çarklar her biri ayrı fabrikalardan, ayrı işçiliklerden gelmiş olurdu.

464. Bu cinsten bir saati eline alıp da evirip çevirirken, “Ne kadar bize benziyor... Tıpkı bizim hayatımız!” derdi. **(İ.G.B.C.)**

466. Bu sözleri senelerden sonra Halit Ayarcı’ya naklettiğim gün, aziz velinimetim hakiki bir heyecana kapılmış, âdeta boynuma atılarak, “Siz büyük bir filozofla tanışmışsınız azizim!” diye bağırmıştı. **(İ.G.B.C.)**

467. Halit Ayarcı ile ilk tanıştığım günün, daha doğrusu gecenin hikâyesini bütün teferruatıyla ileriki sahifelerde yazacağım.

468. Burada yalnız enstitümüzün, İstanbul halkını o kadar şaşırtan, düşündüren ve aynı zamanda güldüren sloganlarının Nuri Efendi’nin bu naklettiğim cümlelerinden doğduğunu derhâl ilâve edeyim.

469. NE GARİPTİR Kİ, yıllar boyunca merhum üstadımın bu cümlelerini veya benzerlerini dinlemekle gençliğimi yok yere harcadığımı düşünmüş ve azap çekmiştim. **(Ki’li B.C.)**

470. HALBUKİ refaha, ikbale, insanın hakiki kıymetlerini yapan umumî hizmete onların sayesinde nail oldum.

471. *FAKAT elden ne gelir?*

472. *Kör topal idadi tahsilimi -MEKTEPTEN VE HOCALARDAN ELDEN GELDİĞİ KADAR UZAK KALMAK ŞARTIYLA- bitirmeğe uğraştığım o yıllarda, Nuri Efendi’nin hiçbir açık geliştirme yapmadan insanla saat, saatle cemiyet arasında bulduğu yakınlıkları, onların üzerine kurduğu hayat ve cemiyet felsefesini nereden anlayacaktım?*

474. Şurasını da derhâl kaydedeyim Kİ, Doktor Ramiz, Nuri Efendi’nin bu sözlerini Halit Ayarcı ile beni tanıştırdığı o günden çok evvel, hem de birçok defalar dinlediği hâlde ancak Halit Ayarcı onları beğendikten sonra kıymetlerini anladı. **(Ki’li B.C.)**

476. Kendiliğinden herhangi bir şeyi güç bulur.

477. HELE umumî kanaatin dışına hiç çıkmaz.

478. NİTEKİM bana karşı davranışları da böyle oldu.

480. Sohbetimden hoşlanır, **dertlerimi dinlemekten hiç bıkmaz**, görünmezsem arar bulur, çoluk çocuğumun sıhhatini düşünür, bana ufak tefek yardımlar da ederdi. **(B.lı S.)**

481. Halit Ayarcı ile tanışmama o vesile oldu.

482. FAKAT hiçbir zaman benim gerçek değerlerimi görmedi.

484. YANİ bana ilk devirlerde hep bazı hususi meziyetleri de bulunan biçare bir meczup, kabiliyetsiz bir adam, bir hayat dışı gözü ile baktı.

486. Hemen hemen rahmetli hocam Nuri Efendi ve Şeyh Ahmet Zamanı ile bir ayarda geliyorum.

488. Ben böyle ilmî eserlerde adı geçecek adam olmadım.

489. Tabîî insanlık hâli ben de onun bu iltifatlarını mükâfatsız bırakmadım.

490. Daima ufak tefek ücret zamlarıyla kendisini korudum.

491. MAMAFİH büsbütün haksızlık da etmeyelim.

495. Nuri Efendi ve Halit Ayarcı... İşte benim hayat mekiğim bu iki kutup arasında dolaştı.

496. Birisini çok gençken, insanlara ve hayata gözlerim henüz açıldığı sırada tanıdım.

497. Öbürü her şeyden ümit kestiğim, hatta ömür defterimi tamamlanmış sandığım bir zamanda karşıma çıktı.

498. FAKAT bu ayrı meziyette, ayrı zihniyette insanlar bütün zaman ayrılıklarının üstünden hayatımda bir daha ayrılmamak şartıyla birleştiler.

502. Ayarsız saat bu hâlim selim adamı âdeta çileden çıkarırdı.

503. Meşrutiyet'ten sonra bilhassa şehir saatleri çoğalınca “ayarsız saat göreceğim” korkusu ile muvakkithaneden çıkmaz olmuştu.

504. Ona göre işlemeyen, kırılmış, bozulmuş bir saat hastalanmış bir insana benzerdi.

509. Nuri Efendi sık sık, “Ayar, saniyenin peşinde koşmaktır!”derdi.

(İ.G.B.C.)

510. Halit Ayarcı'yı pek şaşırtan sözlerinden biri de bu olmuştu:

512. BU DEMEKTİR Kİ, iyi ayarlanmış bir saat, bir saniyeyi bile ziyan etmez! (Ki'li B.C.)

513. *HALBUKİ biz ne yapıyoruz?*

514. *Bütün şehir ve memleket ne yapıyor?*

515. Ayarı bozuk saatlerimizle yarı vaktimizi kaybediyoruz.

516. Herkes günde saat başına bir saniye kaybetse, saatte on sekiz milyon saniye kaybederiz. **(Ş.B.C.)**

517. Günün asıl faydalı kısmını on saat addetsek, yüz seksen milyon saniye eder. **(Ş.B.C.)**

518. Bir günde yüz seksen milyon saniye yani üç milyon dakika; bu demektir Kİ, günde elli bin saat kaybediyoruz. **(Kİ'li B.C.)**
519. Hesap et artık senede kaç insanın ömrü birden kaybolur.
- 520. HALBUKİbu on sekiz milyonun yarısının saati yoktur; VE mevcut saatlerin çoğu da işlemez. (B.)**
524. *Şimdi anladın mı Nuri Efendi'nin büyüklüğünü, dehasını?.. (D.)*
525. İŞTE biz onun sayesinde bu kaybın önüne geçeceğiz.
527. Muarızlarımız istediklerini söylesinler.
528. Biz bu cemiyette en mühim işi yapıyoruz.
529. Derhâl büyük ve sıhhatli bir istatistik hazırlayın ve broşürleri bu hafta sonunda basalım...
530. DAHA DOĞRUSU onu ben hazırlarım.
- 531. Bu kadar mühim işi hiç kimseye veremem.**
532. FAKAT siz de Nuri Efendi'nin hayatını anlatan bir kitap yazın.
535. Bu adamı dünyaya tanıtmalıyız.
- 536. Bu kitabı yazamadım.**
537. Daha faydalı olması müessesenin politikasına daha fazla yardım etmesi için onun yerine aynı fikirleri ve malzemeyi kullanarak *Ahmet ZamanîEfendi'nin Hayatı ve Eserleri'ni* yazdım.
- 539. Nuri Efendi bana fazla iş vermez, verdiği işin de behemehâl yapılmasını istemezdi. (B.lı S.)**
542. Ona istediği gibi tasarruf eder, yanındakilere de az çok bu hakkı tanırdı. **(B.lı S.)**
543. ZATEN o beni daha ziyade bir dinleyici olarak kabul etmişti.
544. Ara sıra, "Oğlum Hayri!" derdi. **(İ.G.B.C.)**
- 545. İyi bir saatçi olup olmayacağını bilmiyorum.**
546. DOĞRUSU, bunu senin hayrın için çok isterdim.
547. Sen erken yaşta bir iş tutup ona kendini vermezsen büyük sıkıntılara uğrayabilirsin. **(Ş.B.C.)**
550. Seni ancak iş kurtarabilir.
552. FAKAT saatleri seviyorsun, onlara acıyorsun! **(B.lı S.)**
557. Hiçbir şeye yaramasa bile insanın boşluğunu örter, karşısındakiyle aynı seviyeye çıkarır! diye iltifat ederdi. **(İ.G.B.C.)**
- *** Nuri Efendi her yıl bir takvim neşrederdi.

558. Büyük bir kısmı bir yıl evvelkinden olduğu gibi aktarılan bu takvimi kasım sonlarında yazmağa başlar, şubat ortasında Nuruosmaniye’de bir matbaaya benimle yollardı. **(B.İ S.)**

559. Bu işin gözümlün önünde olması beni çok şaşırtırdı.

560. Rumî, Arabî aylar, onların mevsimlerine aşılarmış daha başka daha eski yıl ve zaman bölümleri, güneş ve ay tutulmaları, en ince hesaplarıyla her gün için kaydedilen kuşluk, öğle, ikindi, akşam, yatsı saatleri, büyük fırtınalar, küçük, fakat onun hesabında çok mânalı rüzgârlar, gün dönümleri, şiddetli soğuklar, eyyamı bahur sıcakları, bu küçük cami odasında başında takkesi, alçak sedirinde sağ dizinin üstüne kağıt tomarlarını dayayarak pirinç gibi rakam dizilerini sıralayan bu adamın kamış kalemiyle sarı pirinç divitinden, yavaş yavaş âdeta çok çeşitli bir rüya gibi doğarlar, sanki sırası geldikçe meydana çıkmak, dünyamızda hüküm sürmek için odanın bir köşesinde, ışığın en az uğradığı ve saat seslerinin en fazla yığıldığı bir tarafında toplanırlardı. **(B.İ S.)**

561. Onun bu takvime çalıştığı günlerde ben hakiki bir mucizeye şahit oluyormuşum gibi kendimi esrar içinde kaybederdim.

562. Bir sene evvelki takvimi de aynı şekilde ömrümüzün bütün merhaleleriyle hazırladığını bildiğim için âdeta onun tarafından tanzim edilmiş bir dünyada, onun iradesinden çıkmış bir ışık içinde yaşadığımı zanneder ve rahmetli üstadıma biraz da korku karışan başka türlü bir hayranlıkla bağlanırdım.

563. Vefa ile Küçükpazar arasında, bir yokuşun üzerinde harap bir medresede -ÂDETA BİR BAYKUŞ GİBİ- oturan, Deli Seyit Lütfullah, Şehzade Camii’nin biraz aşağısında, Burmalı Mescit taraflarında aşî boyalı, cephesi bitmek tükenmek bilmeyen bir konakta atlı arabalı muhteşem bir hayat süren Tunusluzâde Abdüsselâm Bey, Hırkaişerif’te Halvetî Dergâhı’nın arkasında oturan Avcı Naşit Bey, Vezneciler’de bir eczane işleten ve bu çok Müslüman semtin nadir Hristiyan ileri gelenlerinden olan Eczacı Aristidi Efendi, Nuri Efendi’yi sık sık ziyaret ederlerdi.

566. Beyaz kolalı gömlekleri içinde daima kibar, zarif, bu eski İstanbul efendisi böylece farkında olmadan konağına imparatorluğun her köşesinden gelme, damat, gelin, birkaç yenge ve enişte, sayısız adette çocuk, belki bir o

kadar da kaynana kaynata, ihtiyar hala, teyze, genç yeğen, sekiz on halayık yığmıştı.

567. Babamın zoru ile birkaç defa Hanım'ının ziyaretine giden annem, her defasında eve bu kalabalıktan başı dönmüş, yorgun ve bitkin dönmüştü.

568. Çok küçükken bir defa da ben annemle gitmiştim.

569. Hotozlu, fistanlı, beyaz sadakor entarili, yahut açık dekolterleri bileklerine kadar inen ve orada dantelâlarla, kırmalarla kumaştan ve süsten bir dalgacık gibi kabaran her yaştan yirmiye yakın kadın ve bir o kadar çocuk içinde ne yapacağımı şaşırmış geçirdiğim o günü hiç unutamam.

570. Dışardan bitmez tükenmez gibi görünen bu evin içinde insanlar âdeta üst üste yaşıyordu.

577. Bu kadar karışık bir ailenin Abdülhamit devrinde bir yığın vesvese, vehim, dedikodu uyandırabileceğini düşünen Abdüsselâm Bey kardeşlerinden birinin kızını padişahın çok itimat ettiği hafiyelerden biriyle evlendirmeye muvaffak olmuştu.

578. Bu zat, kendisinin aza olduğu Şûra-yı Devlet'te kâtip olduğu için evde ve dairede hemen hemen bütün gün onu göz altında bulundurabiliyordu.

579. Sabah akşam lastik tekerlekli arabasında Abdüsselâm Bey'le kardeşinin damadının beraberce Şûra-yı Devlet'e gidip geldiklerini görmek onları tanıyanların pek hoşuna gidermiş.

581. AbdüsselâmBey'i Mütareke yıllarında daha yakından tanıdım.

583. O günleri bana anlatırken Ferhat Bey'in bu çekingenliğine kahkahalarla gülerdi.

584. Abdüsselâm Bey askerden döndüğüm zaman yalnızlığıma acımış, - ANAM, BABAM HEPSİ ÖLMÜŞLERDİ- beni küçük kızı ile beraber oturduğu Bayezit'taki evine almış, evlerinde yetişmiş bir kızla evlendirmişti.

(B.lı S.)

585. EVET Zeynep'leAhmet'in anneleri ilk karım bu evde büyümüştü.

586. Abdüsselâm Bey'in konağı Meşrutiyet'in ilânına kadar bu şekilde devam etti.

587. Bu konağın kalabalığı ve masrafı hakkında bir fikir verebilmek için semtin iki bakkal, bir şekerci ve bir kasabının hemen hemen bu konakla geçindiğini söylemek yeter.

589. Hürriyetin ilânından sonra, ayrı ayrı planlarda bir benzeri olduğu imparatorluk gibi, konak da yavaş yavaş dağıldı.

590. İlk önce Bosna-Hersek, Bulgaristan, Şarkî Rumeli ve Şimalî Afrika, arazisi ile beraber birader Bey'lerle hemşire hanımlar ayrıldılar, sonra Balkan Harbi sıralarında küçük Bey'lerin ve gelin hanımların bir kısmı evden çıktı.

(B.sız S.)

591. Sonuna doğru hemen hemen yalnız Ferhat Bey'le -KARDEŞİNİN DAMADI- kendi çocuklarının bir kısmı kaldı.

592. Ferhat Bey sonuna kadar Abdüsselâm Bey'le beraber yaşadı.

595. Ferhat Bey'in mahcubiyetten yüzü kızara kızara anlattığı bu hatıralar sayesinde Abdüsselâm Bey, eski konağının iç yüzünü her gün yeni bir tarafından öğreniyor, nispeten daha genç ve dinç yaşta, zengin, talihin alabildiğine yüzüne güldüğü, etrafında tam istediği cinsten cıvıl cıvıl, üst üste, Babil Kulesi kadar karışık, her dilden ve her kafada; fakat insan yakınlığının sıcaklığı ile dolu bir hayatın kaynaştığı o günleri âdeta yeniden yaşıyordu.

(B.lı S.)

597. Ferhat Bey'i dinlerken Abdüsselâm Bey'in gözlerini bulandıran mazi hasretine, garip, âdeta muzipçe bir parıltı, dudaklarının kenarında insan zaaflarıyla alay eden anlaşılmaz bir gülümseme karışırdı, VEbu hal Ferhat Bey'i hikâyelerinde büsbütün şaşırtır, bir kat daha mahcup ederdi. **(B.)**

598. Bir gün eski Şûra-yı Devlet azası sırrını bana açtı:

600. FARKINDA DEĞİL Kİ, ben de her hafta kendisi için bir jurnal veriyordum... **(Ki'li B.C.)**

601. Benim Nuri Efendi'nin muvakkithanesine gidip gelmeğe başladığım sıralarda Abdüsselâm Bey'in konağında ancak otuz yedi insan kalmıştı.

603. Abdüsselâm Bey bu hâle içten içe üzülüyor, **gizlice daima temenni ettiğini söylediği hürriyetin evini böyle insansız, çocuk şamatasız bırakmış olmasını bir türlü anlamıyor**, konağın gittikçe sırtında ağır basan masraflarını çok münasebetsiz bir yük buluyordu. **(B.lı S.)**

604. Bu yükün altında, bütün bu uzak akraba, Abdüsselâm Bey'e, ara yerdeki esas cümleler silinmiş, bu yüzden mânası bir türlü çıkmayan bir metin gibi geliyor, onu şaşırtıyor, bununla beraber büsbütün yalnız kalmak korkusu ile bu beyhude kalabalığa yine dört elle sarılıyordu. **(B.sız S.)**

605. Abdüsselâm Bey ise daha ziyade servetinin mühim bir kısmını şu veya

bu şekilde tüketmiş, fakat dışarıya ve bilhassa yeğenlerine karşı sevgisi hiç değişmemiş, hâlâ küçük meraklarında ısrar eden, olmayacak şekilde sağa sola yardıma koşan, sükûneti de telâşi kadar latif, hatta hafifçe komik bir operet amcasına benziyordu.

606. Şahsiyetlerini yapan hususiyetler ve garabetler ne olursa olsun her ikisinin de çehreleri kuvvetli bir insan zeminine düşerdi.

608. Onun acayip gölgesi doğrudan doğruya yalanın boşluğunda yüzüyordu.

610. Çok hayalî bir piyeste asıl başrolü, hakikatin tam inkârını üzerine alan aktör tasavvur edin Kİ, oyunun yarısında sahneyi, ödünç şahsiyetini günlük hayatında yaşamak için bırakmış olsun VEO kıyafetle ve karakterle şehre, sokağa, insanların arasına fırlasın. **(Kİ’li B.C.)**

612. Onda yalanın nerede başladığı ve nerede bittiği bilinmezdi.

614. HATTA asıl adı bile bu olmayabilirdi.

615. Nuri Efendi’ye göre seyitliği vaktiyle Irak taraflarında nikâhlandığı bir kadından geliyordu.

617. Memleketini çok gençken bırakmış, hemen bütün Şark’ı gezdikten sonra İstanbul’a gelmiş, Arap Camii’nde güzel ve yanık sesiyle okuduğu Kur’ân’larla dikkati çekmiş, bu sayede Emirgân’da oturan çok zengin bir ailenin bahçıvanının kızı ile evlenmiş, HATTA bu sayede bir vâzlık bile koparmıştı. **(B.)**

618. Bu ilk gelişinde kendisini tanıyanlar, mazbut, mutaassıp bir şeriatçi olduğunu, vaazlarında, münakaşalarında etrafı âdeta yıldırıldığını anlatırlardı.

619. Babamın söylediğine göre bu vaazlarda Seyit Lûtfullah hemen hemen insan hayatında ibadetten başka bir şeye müsaade etmez, yemekten, içmekten, konuşmağa kadar her şeyi yasak edermiş. (B.lı S.)

620. Bu ilk devre ancak üç yıl sürmüş, karısının ölümü üzerine her şeyi bırakarak yeniden seyahate çıkmış, ANCAK on sene sonra Meşrutiyet’ten iki yıl evvel, İstanbul’a dönmüş, o yıkık medrese odasına yerleşmişti. **(B.)**

622. Gözlerinden biri akmış, ağzı hafifçe çarpılmış, bütün vücudu büyük hareketlerine zarar vermeyen, fakat onları bir türlü serbest de bırakmayan, her uzuv için ayrı, küçük, mânasız ve lüzumsuz bir yığın dar sahalı harekette kendisini dağıtan bir tik kaplamıştı. **(B.sız S.)**

623. Sol kolunu durmadan araba çeker gibi ileriye geriye götürüyor, ensesini kulunç kırar gibi büküyordu. **(B.İ S.)**
625. Meşin gibi esmer, çarpık yüzü ile uzun boyu yüzünden daha fazla göze batan kamburu ile Seyit Lûtfullah benim gördüğüm zamanlarda, insandan ziyade peşinden koştuğu defineleri bekleyen bir ecinniye benziyordu.
626. HALBUKİ gençliğinde daha ziyade güzel sayılırmış.
627. Bu değişikliği gaip âlemle yaptığı mücadelelere yorardı.
628. Ona göre Savuç Bulak'ta, bilmem hangi zaviyede misafir kaldığı zamanlardabehemehâl bir huddam tedarikine çalışmış, FAKAT iyi saatte olsunların pek aksisine tesadüf etmiş olacak ki bu hâle gelmişti. **(B.)**
629. Nuri Efendi ondan bahsederken, “Havass-ı Kur’ân böyledir, onunla oynayanlar işte bu hâle gelirler, “ der; **FAKAT tek zaafi olan tecessüsü yüzünden, küfürle omuz omuza yürüyen bu adamdan bir türlü vazgeçemezdi. (B.)**
631. Aristidi Efendi onu bir şarlatan addeder, vücudundaki değişiklikleri daha ziyade eksik tedavi edilmiş bir frengiye yorar,YAHUT bu cinsten bir mirasın neticesi addederdi. **(B.)**
632. BUNA RAĞMEN Abdüsselâm Bey'in hatırı için, elindeki birkaç eski yazmadan getirdiği formülleri inanmadan tatbika çalışırdı.
633. Abdüsselâm Bey ise eriyip tükenmiş servetinin telafi imkânlarını bir taraftan Aristidi Efendi'nin lâboratuvarındaki çalışmalara bağladığı hâlde, öbür taraftan da Seyit Lûtfullah'ın gaipler dünyası ile olan münasebetini hiç gözden kaçırmaz ve meselâ hakikaten vaat ettiği gibi Kayser Andronikos'unhazinelerini bir gün bulacağına inanır, AYRICA eski bilgiler için kendisini tükenmez bir hazine addederdi. **(B.)**
634. Çoktan İstanbullulaşmış, hatta Arapçasını unutmuş bu Tunuslu'da eski Mağrip sadece hurafeleriyle devam ediyordu.
636. Aristidi Efendi'nin eczanenin arkasındaki gizli lâboratuvarının bütün masrafı onun sırtında idi VE bu lâboratuvarda günün birinde altın yapılacağına gerçekten inanıyordu. **(B.)**
638. FAKAT Abdüsselâm Bey'in hatırını kıramadığı için Seyit Lûtfullah'ın getirdiği büyü ve simya karışık formülleri de ister istemez denemeğe razı olmuştu.

639. Hakikatte bütün bu insanlar hakikat denen duvarın ötesine geçmek için birer delik bulmuş yaşıyorlardı.

640. *Abdüsselâm Bey hakikaten Seyit Lûtfullah'a inanıyor muydu?*

641. Burasını bilmem.

642. Bana kalırsa inanmaktan daha mühim bir şeyle hareket ediyorlardı.
(Ş.B.C.)

646. Eşya, madde, insan, her şey bu hudutsuz imkânın eşiğinde, her an kendisini değiştirecek mucizeli kelimeyi, formülü, duayı, yahut ameliyeyi bekliyordu.

648. İçlerinde en realistleri olan, fakat para sıkıntısı içinde yaşadığı için her cesur tecrübeyi mubah gören zavallı babam da son zamanlarda dedesinin vasiyetini yerine getirmek için bütün ümidini Seyit Lûtfullah'a bağlamıştı.

649. FAKAT dostları yine aynı para sıkıntıları yüzünden onu her şeyi fedaya hazır addettikleri için aralarına almazlardı.

651. FAKAT ne saatini bedava tamir eden Nuri Efendi'ye, her zaman yardımını gördüğü Abdüsselâm Bey'e, ne de eline diline üşenmeyen Avcı Naşit Bey'e açıktan açığa düşmanlık edemediği, hatta onları ne olsa yine biraz sevdiği için, bütün köşede bırakılmış insan hıncıyla Seyit Lûtfullah'a yüklenirdi.

655. HAKİKATTE onu zani, dессas, tembel, dolandırıcı addeden babam, bu noktada çok müspet düşünceli Aristidi Efendi ile birleşirdi.

656. MAMAFİH Lûtfullah, kendisi de esrar kullandığını gizlemezdi.

658. Akıllı ortadan kaldırmadan hakikate ermenin imkânsızlığını her zaman söyler, çok defa yarı mastor gezerdi. **(B.lı S.)**

659. Böyle anlarında durmadan perdenin öbür tarafından bahseder, görünenin ötesinde insanı bekleyen lezzetleri anlata anlata bitiremezdi. (B.lı S.)

662. TIPKI masallarda olduğu gibi hiç solmayan güller arasında, berrak havuzların başında bülbül sesleri, gül ve yasemin kokuları, serin su şakırtıları içinde kendisi kadar güzel cariyeleriyle saz sohbetleri yapıp eğlenen, yahut penceresinde tek başına oturup dostumuzu düşünme düşünme gergef işleyen bu sevgilinin güzelliğini hepimiz ezberden bilirdik.

665. EVVELÂ Kayser Andronikos'un hazinesi bulunacaktı.

669. Onu çıkarttıktan sonra Aselban bizim gibi insan kılığına girecek, Seyit Lûtfullah hakiki çehresini alacak, yani güneş gibi bir şey olacak VE bu iki emsalsiz güzellik birbiriyle birleşecekler VE dünyamızda hakiki bir iktidar içinde mesut yaşayacaklardı. (B.)

670. Çöküntü anlarında bu işin bütün güçlüğü, hatta imkânsızlığını iyiden iyiye ölçmüş gibi meyus, biçare yaşayan Seyit Lûtfullah, büyük neşe ve iç açılış anlarında -YANI MASTOR OLDUĞU ZAMANLARDA- kendisinin bizim gördüğümüz insan olmadığını, onu asıl çehresiyle kamaştırıcı güzelliği içinde görebilmemiz imkânsızlığını söylerdi.

671. Anlattığına göre bu sır âleminde Aselban'ın dizleri dibinde yaşayan dostumuzun şimdi Amerikan filmlerinde seyrettiğimiz şark prensleri, Hint racaları gibi bir şey olması gerekirdi.

673. Yüz tazı birden bizimle koşuyordu!

674. Öyle ceylânlar, kaplanlar vurduk Kİ...

676. BİLHASSA yerinden kımıldayamayacak kadar ihtiyar bir tazı ile ava çıkan avcı Naşit Bey'in bulunduğu zamanlarda anlatılan bu av hikâyeleri bitmek bilmezdi.

678. Aselban'ın babasının sarayında hemen hemen bine yakın, melekler kadar güzel çocuk, onların bir iki misli kadar birbirini seven ve düşünen, birbirinden bir lahza ayrılmaya razı olmayan her yaştan hısımlar akraba bulunurdu.

679. Abdüsselâm Bey bu kalabalığın ortasında kırk genç cariye ile birden keyif süren Aselban'ın babasının hayatını hakikaten kendinden geçerek dinlerdi.

681. Bu davet olmazsa aylarca Seyit Lûtfullah bizim sefil dünyamızda, büründüğü paçavralar gibi perişan, oturduğu harabe kadar yıkık dolaşırdı.

683. O zaman garip bir gurur kendisini istilâ eder, ağzı köpüre köpüre elindeki kuvvetlerle düşmanını harap edeceğini, öldüreceğini söyler, etrafa hangi dilden olduğu pek bilinmeyen karmakarışık beddualar, lanetler yağdırırdı. (B.İ. S.)

687. *Şahıs benim ne olduğumu biliyor mu acaba?..* (D.)

688. *Şahıs biliyor mu ben kimim?..*

689. Ben şahsın başına belalar yağdırırım.

690. ÇÜNKÜ böyle zamanlarda Lûtfullah'ın karşısındaki adam dahi “o” veya “şahıs” olurdu, 691. *Şahıs bilir mi Kİ ben onu kül ederim? (Kİ'li B.C.)*
692. Hiddeti de esrar gibi bir nevi sarhoşluktu, VE bu anlarında Seyit Lûtfullah kendisini ölümün ve hayatın efendisi addederdi. (B.)
693. Bu gurur Seyit Lûtfullah'ın bozuk kafasında çok acayip bir hayat ve ölüm felsefesiyle beraber yürürdü.
694. Hiddeti geçince Seyit Lûtfullah'ta büsbütün başka türlü bir yeis başlardı.
695. “Evvelsi gün, düşmanlarım (gaip âlemdekiler tabîi) beni kızdırdılar.696. Birçok sırları ifşa ettim. 697. Şimdi işler daha güçleşecek...698. Bize şimdilik kudretimizi göstermek menedilmiştir.” derdi. (İ.G.B.C.)
699. MAMAFİH babam bile onun bazı kuvvetlerine inanırdı:
700. -Herifte bir şeyler var... derdi. (İ.G.B.C.)
- 701. Olmasa, fırıncı Ahmet Efendi'yi bu hâle koymazdı. (Ş.B.C.)**
702. Üç gecenin içinde, evi dükkânı yandı, bütün ailesi silme öldü. (B.sız S.)
704. VE birdenbire bu meşum kudretten ürkerek yakasını çevirir, tükürürdü. (B.lı S.)
706. MAAZALLAH başımıza taş yağdırabilir.
- 707. Bu büyücüyü hükümet ne diye içeriye tıkmıyor?**
708. Dün akşam gene bacağını sürükleye sürükleye Edirnekapı mezarlığına gidiyordu.
709. *Kim bilir kimin canına kıydı?*
710. Seyit Lûtfullah'ın yüzünü duvara çevirerek konuştuğu huddamı ile baktığı falların doğru çıktığı, bazı asabi hastalıklarda nefesinin ve bilhassa elinin çok iyi tesir ettiği daima söylenirdi.
711. 1906 yılında, şöhreti yavaş yavaş başladığı sıralarda, Abdüsselâm Bey çok kıymetli bir altın saati kaybettiğini sanmıştı.
712. Nuri Efendi vasıtasıyla müracaat ettiği Seyit Lûtfullah kendisine, gaiple uzun müzakerelerden sonra o acayip Türkçesiyle: -Saat hatunun sanduğunda, sanduk vapurun ambarında, vapur denizin ortasında... 713. Hemen telgraf çekile... 714. Feillâ (aksi takdirde)... Cevabını vermişti.
716. Üç gün sonra vak'anın büsbütün başka türlü olduğu anlaşılmıştı.

717. YANİ, saat başka bir yeleğin cebinde, yelek gardrobun içinde, gardrop Abdüsselâm Beyefendi'nin ikinci Hanım'ının Mısır'dan yeni getirttiği cariye'nin odasında çıkmıştı.

718. FAKAT tesadüfe bakın Kİ, evden o günlerde memleketine gitmek üzere ayrılmış olan Ünyeli bir hizmetçinin arkasından çekilen telgrafa şu cevap alınmıştı: **(Kİ'li B.C.)**

719. Kadın bulundu.

720. Sandığında, pazar malı, adi cinsten bir masa saati çıktı.

725. VE bu zaviye sayesinde Seyit Lûtfullah'ın kerameti, kudret ve tasarruf derecesi geceleyin okyanuslarda çalkanan bir vapurun hakiki mevkiî gibi çok sarıh şekilde okunuyordu.

726. Aradaki farka gelince zaten Seyit Lûtfullah iyi saatte olsunlarla tam işi görüleceğini hiçbir zaman iddia etmemişti.

728. İsabet tam olsaydı, birisi kalkıp onu pekâlâ tesadüfe yorabilirdi. **(Ş.B.C.)**

729. ÇÜNKÜ bütün teferruat ortadan kendiliğinden silinecekti.

730. HALBUKİ bu ufak yanlış sayesinde elde edilen neticelerin hiçbiri ortadan kaybolmuyor; onun ışığında, saat, evden giden hizmetçi, vapurun ambarı, sandık, hepsi, büyük zahmetlerle alınan bir yolun menzilleri gibi aydınlanıyordu.

732. O tarihten itibaren Seyit Lûtfullah, Tunuslu konağının en devamlı ve en muteber misafiri oldu.

733. Her dediğine inanıldı.

735. Hayatını, kıyafetini biraz değiştirmesi için verilen nasihatlere eliyle çok tehlikeli bir karanlığı gösteren bir işaret yaparak, “Müsaade etmiyorlar” diye reddederdi. **(İ.G.B.C.)**

736. Abdüsselâm Bey'in zorla kendisine hediye ettiği bir cübbe ile sarığı üç gün sonra konağa, “**Müsaade edilmedi...** 737.Velinimet mazur görsün...” sözü ile iade etmişti. **(İ.G.B.C.)**

738. Seyit Lûtfullah bir masalı devam ettirmenin sırrını biliyordu.

739. Yatıp kalktığı medrese odasını da iyi saatte olsunların emriyle seçtiğini söylerdi.

740. Bu medrese artığı kadar insana her parçası ayrı ayrı dikkatlerle, emeklerle hazırlanmış hissini bırakan pek az yer gördüm.

741. Birinci Mahmut zamanında küçücük camii ile beraber yapıldığı söylenen bu bina sanki bugünkü hâlini alabilmek için, daha mimarın içinden çıktığı günden itibaren ve çok muntazam bir plana göre yavaş yavaş yıkılmağa başlamıştı.

742. Avlunun döşeme taşları ya kırılmış, YAHUT da ortasında alabildiğine büyüyen çınar tarafından sökülüyordu. **(B.)**

743. Üç tarafındaki hücrelerin hemen hepsi -SEYİT LÜTFULLAH'IN YATTIĞI ODA MÜSTESNA- kimi yarı yarıya, kimi büsbütün yıkılmıştı.

744. Avlunun sol tarafında bulunan küçücük camiden sadece minarenin kapısı ile dört basamağı ayakta duruyordu.

745. Onun yanı başındaki şirin mezarlık -içinde GENE BU DEVRE AİT KALBURÜSTÜ DÖRT BEŞ KİŞİ, CAMİ VE MEDRESEYİ YAPTIRAN KAHVECİBAŞI İLE BERABER YATIYORLARDI- ayakta duran parmaklığı ile sokaktan ancak ayrılıyordu.

749. Bazı bulutlu havalarda arkasındaki kül rengi boşlukla çok hayalî bir şey gibi göze çarpan bu servi fidanı, sanki bütün bu terkibi sonsuz ve yenilmez tabiat namına zaptetmişe benzerdi.

750. Tepesinde sallanan bu acayip sorguçla bu medrese, uçurumun tam kenarında, yuvarlanmak için en son anı, son kararı bekleyen korkunç ve abes bir muvazene hissini bırakırdı.

751. Seyit Lûtfullah bu harabenin tek odasında yere serilmiş bir şiltede yatardı.

754. Bu acayip odada insana son derecede alışık bir kaplumbağa,-TABİÎ ASELBAN'IN HEDİYESİ, VE BU YÜZDEN DE ADI ÇEŞMİNİĞÂR'DI- gelen gidenin bacakları arasında dolaşıp dururdu.

756. Kayser Andronikos'un zamanından kalma bu definenin etrafında gaip âleminde yapılan mücadeleleri anlatmakla bitiremezdi.

759. Nasıl biz Seyit Lûtfullah'ın hakiki güzelliğini göremiyorsak bu sarayın ihtişamını da öylece göremezdik. (Ş.B.C.)

760. ANCAK define meydana çıktığı zaman bu saray da som altın sütunları, firuze ve elmas kubbeleriyle parlayacaktı.

761. ZATEN o zaman her şey yoluna girecekti.

762. Aselban maddesiyle görünmeğe razı olacak, âşığı asıl çehresiyle ortada gezecek VE beraberce ebedî lezzetlerle dolu bir hayat yaşayacaklardı. **(B.)**

763. -İŞTE o zaman hükmüm bütün dünyaya geçecek, her istediğim olacak... derdi. (İ.G.B.C.)

764. Dünyadan haksızlığı, sefaleti kaldıracak, tam bir adaletle insanları idare edecekti. (B.İ S.)

768. Hayatta “hep”i elde etmek için “hiç”in kısır çölünde yaşamayı tercih etmişti.

769. Doktor Ramiz, eski dostumun garipliklerini kendisine anlattığım zaman bilhassa bu nokta üzerinde durmuş, VE bu adalet ve haksızlık meselesinin Seyit Lûtfullah vak’asının anahtarı veya anahtarlarından biri olabileceğini bana defalarca söylemişti. (B.)

770. Kafası tamamiyle ilmî metotlarla işleyen aziz dostum bir aralık bu yüzden Seyit Lûtfullah’ınMarx’ı okuyup okumadığını bile merak eder olmuştu.

[771. Sık sık “Marx veya Engels”i okumuş olması lazım!

772. YAZIK Kİ tahkik etmemişsiniz” diye bana çıkışır VE benim “Biçare nerden bu mühim adamları okusun.

773. Zavallı doğru dürüst Türkçe bilmezdi.” kabilinden itirazlarımı da: -Sizler daima böylesiniz...

774. Ruhunuzu saran küçüklük duyguları içinde büyük değerlerimizi kaybedersiniz...

775. Azizim vazgeçin bu huydan.

776. Ben kat’iyen eminim ki Almanca biliyordu ve bütün sosyalist edebiyatı okumuştı.

777. Aksi takdirde devrimizin büyük meselesi olan adalet ve haksızlık davalarını bu kadar kuvvetle benimsemez ve uğrunda böyle mücadele etmezdi.

778. O bizim sosyalist mektebimizin başlangıcıdır, diye sustururdu.] (İ.G.B.C.)

780. Bir nokta olarak başlar VE birkaç saniyede büyük bir çığ olurdu. (B.)

781. Ben kendi hesabıma hafif bilgi dağarcığımla bu büyük âlimi hiçbir zaman açıkça tenkit cesaretini kendimde duymadım.

784. Aristidi Efendi, kayınbiraderi olan Heybeliada’daki ihtiyar bir papazdan Kayser Andronikos’un olsa olsa İmparator Adriyen olabileceğini iyice öğrendikten sonra bu define işine sadece ilmî bir mesele gibi bakıyordu.

786. Birkaç kazma ve kürekle derhal işe başlaması lazım gelirdi.

788. 1909 yılının en büyük hadisesi Aristidi Efendi'nin bir gece tek başına Kayser Andronikos'un hazinesini aramağa kalkması olmuştu.
789. FAKAT daha ilk kazmada definenin yeri, başındaki gizli mücadele devam etmek şartıyla, değişmişti.
790. Beklediği altın dolu küpler, mücevherler, eski kumaşlar ve saray eşyası, hatta yazma kitaplar, fildişi altın aziz heykelleri yerine iki üç kemikle dibinde Sultan Mahmut devrinden tek bir mangır sallanan boş bir kavanozun çıkması Aristidi Efendi'ye de ister istemez bu şüpheyi vermişti.
791. Seyit Lûtfullah o geceden sonra, değil defineyi bulmak, sadece eski yerine getirebilmek için aylarca uğraşmağa mecbur olacağını söylediği zaman adamcağız üzüntüden, vicdan azabından az kalsın ölecekti.
792. TIPKI Abdüsselâm Bey'in saat hikâyesi gibi bu yanlış ameliye de Aristidi Efendi'de Seyit Lûtfullah'a karşı olan son mukavemetleri kırdı.
793. Onun karşısında daima yüzünde taşımağa kendisini mecbur sandığı o cehalete karşı Avrupalıca müsamahalı tebessüme, bir nevi hurafevî korku karıştı VE dostumuzun karşısında ricat yolu kesilmiş bir ordu gibi daima perişan ve tereddüt içinde kaldı. **(B.)**
795. Altın imbikle değil, ruhla yapılır.
797. Mesele el dokunmadan yapmaktır, derdi. **(İ.G.B.C.)**
798. BUNUNLA BERABER Aristidi Efendi'nin eczanesinin arka tarafındaki gizli lâboratuvarda imbikler, körükler, her cinsten şişeler, korneler arasında yapılan tecrübelerde de öbürleri gibi hazır bulunuyor, eski yazmalardan çıkardığı formülleri Aristidi Efendi'ye veriyordu. **(B.sız S.)**
799. HATTA bu yüzden bu iki adamın arasında günlerce süren münakaşalar oluyordu.
800. Bu münakaşalarda Aristidi Efendi'nin münevver Avrupalı müsamahası ve sabrı ile, gaip âleme o kadar kuvvetle tasarruf eden Lûtfullah'ın gurur ve alınganlığı tıpkı ateşte kaynayan büyük şişenin içinde ve etrafında dövüşen zıt kuvvetler gibi birbiriyle karşılaşırlardı.
802. "Tathir, teşmi, tekliş, tas'id, tezviç, tevlit, hal, akit (temizleme, mum veya muşamba hâline getirme, toprak hâline getirme, koyulaştırma, evlendirme, doğurtma, eritme ve bağlama)" gibi kelimeler hâlâ bile bana kuvvetli bir iradenin karşısında açılacak büyük imkân kapıları gibi görünür.

803. BUNUNLA BERABER bu kapılardan birinin bir gün, hem de en beklenmedik şekilde açıldığını hepimiz gördük.

804. Abdüsselâm Bey'in parası ile yapılan bu tecrübelerin bütün şerefini kendisine inhisar ettirmek isteyen Aristidi Efendi bir gece tek başına çalışırken imbik çatladı VE lâboratuvar ateş aldı. **(B.)**

805. Bir saat sonra yetişebilen itfaiye ve mahalle tulumbacıları Aristidi Efendi'yi yarı yanmış buldular.

806. Bu 1912 yılı şubatında oldu VE onun ölümüyle imbikle altın yapma işi sona erdi. **(B.)**

807. Küçük grup için yalnız define ümidi kalmıştı.

808. *Niçin, Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün hikâyesini bu uzak hatıralarla ağırlaştırdım?*

809. *Neden bu mazi gölgeleri yüzünden yolum birdenbire değişti?*

810. Bunlar o cins şeylerdi Kİ, NE hakikatini, NE DE gülünç tarafını bugünün insanı anlayamaz. (Ki'li B.C.)

812. Böyle de olmasa, Halit Ayarcı'nın hayatıma girdiği andan itibaren ben büsbütün başka bir insan oldum. **(Ş.B.C.)**

813. Realitenin içinde yaşamağa, onunla mücadeleye alıştım.

814. EVET o bana yeni bir hayat buldu.

816. NE YAZIK Kİ, bu mazi dönüşünü yapmadan kendimi anlatamam. (Ki'li B.C.)

817. Ben yıllarca bu adamların arasında, onların rüyaları için yaşadım.

818. Zaman zaman onların kılıklarına girdim, mizaçlarını benimsedim. **(B.lı S.)**

819. Hiç farkında olmadan bazen Nuri Efendi, bazen Lûtfullah veya Abdüsselâm Bey oldum.

821. Zaman zaman insanların arasına onlardan birisini benimseyerek çıktım.

822. Hâlâ bile bazen aynaya baktığım zaman, kendi çehremde onlardan birini tanır gibi oluyorum.

823. Şu anda Nuri Efendi'nin kendini yenmiş tebessümünü yüzümde dolaşıyor sanıyorum, biraz sonra Lûtfullah'ın yalanı benimsemiş bakışlarını kendimde bularak yaptığım işten ürküyorum. **(B.lı S.)**

824. Bir başka defasında babamın ümitsiz kıskançlığı ve sabırsızlığıyla perişan oluyorum.

825. HATTA bu, kıyafetimde bile görülüyor.
826. En meşhur terzilerde yaptırdığım elbiselerim sırtıma geçer geçmez bana Abdüsselâm Bey'in kılığını veriyorlar.
- 827. *Daha dün gözlüklerimi değiştirmem icap edince, artık o cinsin modası geçmiş olduğunu bile bile Aristidi Efendi'ninkine benzer bir altın gözlük aramadım mı?***
- 831. Bunu herkes için söyleyemem.**
833. FAKAT ben onların hatıralarını yazıyorum.
834. Kendi hayatımı yazıyorum.
- 835. ŞURASI DA VAR Kİ, hayatımın ileriki safhaları, bana bu insanların tesirinden kurtulmak imkânını pek vermedi. (Ki'li B.C.)**
- 836. Oğlumun dediği gibi, “hakiki çalışmanın nizamından” geçmedim.**
837. Onlar bende karmakarışık devam ettiler.
838. Ahmet bana benzemiyor VE benzememek için de elinden geleni yapıyor. **(B.)**
839. HATTA kendini bu yüzden birçok imkânlardan mahrum etti.
840. Liseyi bitirir bitirmez devlet hesabına tahsilin çarelerini buldu.
841. Tıbbiyeyi bitirince mevkiimin ve servetimizin icabı olarak Amerika'da tahsilini tamamlamasını teklif edince derhal reddetti VE Anadolu'ya gitti. **(B.)**
842. HÜLÂSA bana hiçbir şey söylemeden benden gelen her şeye sırt çevirerek yaşadı.
- 843. Oğlumun beni sevmediğini iddia edemem.**
845. BUNA RAĞMEN gene içten içe onda yaşadığımı hissediyorum.
846. Bir gün muayenehanesinde bir hastaya bakarken gördüm.
850. HER NE OLURSA OLSUN mazim bugünkü vaziyetimden bana bütün bir mesele gibi geliyor.
- 851. NE ondan kurtulabiliyorum, NE DE tamamiyle onun emrinde olabiliyorum. (B.)**
853. Bu parmaklığın yıldız benekli, lâle motifleri arasından doğrudan doğruya mazime, o kadar ihtiyaç ve yoksulluk içinde; fakat o kadar rüyalı ve ümitli geçen çocukluk günlerime bakar gibi oluyorum.
854. Seyit Lûtfullah için şunun bunun muvakkithaneye bıraktığı şeyleri o yıkık medreseye götürdüğüm zamanlarda bu parmaklığın önünde durur, onu uzun uzadıya seyreder, bir gün kendisi defineyi bulursa veya Aristidi Efendi

hakikaten cıvayı altın yaparsa hisseme düşen kısımdan-Vâkıa kimse böyle bir şey söylememişti ama, elbette benim de hisseme bir şeyler düşecekti-bütün duvarı ve mezarlığı, belki de camii tamir ettirmeyi düşünürdüm. **(B.İ S.)**

855. Talih ve tesadüf bana tam aksini yaptırmıştı.

856. Büyüyünce ve elime para geçince bir başka camiye vakfetmeyi nezrettiğim büyük duvar saatimiz gibi bundan tam on iki sene evvel, çok sıkışık bir zamanımda, güpegündüz bütün yakalanma tehlikesini gözüme alarak, kendisini tutan son duvar parçası da koptuğu için olduğu yerde, Naşit Bey'in çiftesiyle vurduğu kuşların kanadı gibi sarkan bu parmaklığı bir antikacıya otuz kâğıda satmışım.

857. O zaman bu otuz kâğıt beni Andronikos Kayser'in bütün definesini elde etmişim veya Aristidi Efendi'nin imbiklerinde bütün dünyanın cıvalarını altın yapmışım gibi sevindirmişti.

858. O gün o para ile karım Pakize'ye ufak tefek hediyeler almış, büyük baldızımın -MUSİKİ MERAKLISI OLAN- udunu bilmem kaçınıcı defa olarak; fakat bu sefer derhâl geriye alacağımdan emin olarak, tamire vermiş, dördüncü kere büyük bir cesaretle güzellik müsabakasına girmeğe hazırlanan ve bu iş için bize yeniden bitmez tükenmez masraf kapıları açan küçük baldızıma, genişçe ve asıl elbiseyi hiçbir suretle tutmayan, bu itibarla son derece göz alan ve binaenaleyh yüzde doksan dokuz kraliçeliğini sağlayacağına Pakize'nin inandığı bir kemer tedarik edebilmişim. **(B.İ S.)**

859. AYRICA da son iki lirasını eski ahabım yaymacı Ali Efendi'ye vererek ondan üç akşam evvel semtimizdeki açık hava sinemasına çoluk çocuk girebilmek için rehin olarak bıraktığım komşumuz bakkal Hulki Efendi'nin saatini geri almışım.

860. Geçici de olsa bu parmaklık evime çoktan beri görmediğim bir rahatlık ve genişlik getirmişti.

862. Kendi mazime ve bilhassa çocukken yaptığım bir ahde ihanet etmişim.

863. KALDI Kİ uzun zamanlar bu parmaklığın hemen arkasında yatan kocaman taş kavuklu adamın evliyalığına belki de yanı başında alabildiğine büyümüş dut ağacı yüzünden inanmışım. **(Kİ'li B.C.)**

864. Annemin son hastalığında iyileşmesi için her akşam ona gider dua eder, parmaklığın tam önünde mumlar yakardım. **(B.İ S.)**

865. Dört sene evvel, zaman zaman uğradığım antikacı dükkânlarından birinde, -TABİÎ ARTIK BİR ŞEYLER SATMAK İÇİN DEĞİL, ALMAK, VİLLA SAAT'İ SÜSLEMEK İÇİN- depoyu gezerken birdenbire bu parmaklığı görmeyeyim mi?

866. EĞER fiyatının birkaç misli artacağını bilmeseydim, derhal üstüne atılır, eski bir dost gibi kucaklardım. (Ş.B.C.)

867. FAKAT ne dersiniz!

868. Hain Yahudi bütün gayretime rağmen işi yine anladı.

869. BELKİ de hafifçe omzumu dönmeme rağmen ellerimin nasıl titrediğini fark etmişti.

870. Onun için bütün dikkatimle Hint işi bir rahle üzerinde yaptığım pazarlıktan sonra sorduğum suale, “Dokuz yüz lira... Çok iyi bir şeydir. Konya’dan geldi. Müzelik eşya...” cevabını verdi. (İ.G.B.C.)

874. NERDE İSE rakamların bu uygunluğuna aldanarak, “Peki! Siz eve gönderin...” diyecektim. (İ.G.B.C.)

875. Aklımı başıma topladım, yüz elliden tutturdum. (B.İ S.)

*** O darıldı.

876. Ben yüz altmışa çıktım.

877. Bu sefer benim şakacı olduğuma karar verdi.

878. SANKİ her şerefesine ayrı bir merdivenden çıkılan bir cami minaresinde imişiz ve tam orta yerde buluşmak için kaim duvarların arasından birbirimizi gözleyebiliyor ve ona göre hareket ediyormuşuz gibi, o yavaş yavaş indi, ben adım adım çıktım. (B.İ S.)

879. FAKAT iyi hesaplayamamış olacağım Kİ, Mandalin Efendi binden bir basamak üstte, dört yüz yetmiş beşte durdu kaldı. (Kİ’li B.C.)

880. BELKİ de bu mağlubiyetin intikamını almak için parayı verdikten sonra eğildim, hâlâ alt tarafından çocukken yaktığım mumların izi görülen parmaklığı öptüm. (B.İ S.)

881. ARTIK bu mazi hatırasına kavuşmaktan gelen sevincimi gizlemeğe lüzum görmedim.

882. HATTA daha ileriye gittim:

883. -Mandalin Efendi, dedim...

885. Müzelik olmasına müzelik olan, fakat Konya’dan gelmediğini herkesten iyi, hem çok iyi bildiğim bu parmaklığı bana daha çok pahalıya satabilirdiniz...

886. Mandalin bir müddet yüzüme baktı sonra kollarını uçacakmış gibi havaya kaldırdı: **(B.lı S.)**
887. -Ne yapalım paşam, oldu... 888. Oldu... dedi. 889. Sen sağ ol... 890. Hepimiz sağ olalım... 891. Öbür müşteriler var!..
892. Kahvecibaşı Camii'nin mezarlığının parmaklığını evime getirdiğim, hususi hayatıma mal ettiğim için beni belki ayıplayacak olanlar bulunur.
898. VÂKIA bu parmaklığı yerinden sökmüş olmakla bu binanın toptan ortadan kalkmasına biraz da ben sebep olmuş olabilirim.
899. FAKAT ne kadar eski ve harap olduğunu yukarda anlattım.
900. AYRICA onu hangi zaruri şartlar altında yerinden söktüğümü de biliyorsunuz.
901. KALDI Kİ, bu harap binanın yerinde yapılan apartmanları görünce insan ister istemez teselli buluyor. **(Ki'li B.C.)**
902. Semt âdetâ şenlenmiş.
903. Bu gidişle birkaç yıl içinde modern bir mahalle kurulacak!
904. Ben artık modern adamı, modern mimariyi, modern konforu seviyorum.
- 905. Mezarlığın ortadan kalkması, o canım yazılı, işlenmiş taşların, musluk taşı, ayna taşı, radyatör rafı gibi şeyler olması da beni o kadar üzmüyor.**
906. Kahveci Salih Ağa'nın evliya olmadığını çoktan biliyorum.
- 907. ZATEN ona yaptığım adaklara, yaktığım mumlara rağmen annemin yine ölmüş olmasını, evliya olsun veya olmasın onu daha o zamanlarda kendisine affetmemiştim.**
909. Modern hayat ölüm düşüncesinden uzaklaşmayı emreder!
910. *HEM ne oluyor kuzum, kendi hayatımızı mı yaşayacağız?* **(B.sız S.)**
911. *YOKSA ölüleri mi bekleyeceğiz?*
913. Onun güzelliğini ben fark ettim.
914. Onu antikacının dükkânında ben yakaladım.
915. Herhangi bir anlayışsız ele düşmesini ben önledim.
916. HÜLÂSA onu ben kurtardım.
917. *Kurtardığım şeyi kendi evimde emniyet altına almam, bir daha olur olmaz maceralara düşmemesini temin etmem kadar doğru bir şey olur mu?*
918. SONRA ondan benim kadar kim zevk alabilir?

919. *İnce arabeski arasından kendi mazisini, bütün o garip insan kalabalığıyla beraber kim seyredebilir?*

920. Bu satırları yazarken ara sıra başımı kaldırıp ona bakıyorum.

921. Birkaç adım ötesindeki yazılı kavağın, sedre ağacının -ONU DA BOĞAZIÇI'NDEKİ ESKİ BAHÇEDEN SÖKTÜRMÜŞTÜM- altında torunlarımın, en küçük kızımın Cenab-ı Hakk'ın altmışından sonra bana ihsan ettiği Halide ile beraber oyunlarını seyreliyorum.

922. Elllerinde küçük renkli kovalar, kürekler, bahçenin kumlarını doldurup boşaltıyorlar.

924. EVET, neden yalan söyleyeyim, ben Nuri Efendi'nin insan canlısı Abdüsselâm Bey'i, hatta Aselban'ın hediyesi yırtık cübbesiyle Seyit Lûtfullah'ın şu dakikada onlarla beraber olduklarına inanıyorum. **(B.İ S.)**

926. Bu çocuğa Pakize'nin arzusu üzerine rahmetli Halit Ayarcı'nın adını verdiğime ne kadar isabet etmişim.

927. Gün geçtikçe ona benziyor.

928. Küçük gül yaprağı yüzünde onun çizgileri peydahlanıyor, HATTA tabiatı bile yavaş yavaş o tarafa kayıyor. **(B.)**

929. Onun gibi iradesini herkese kabul ettiriyor, hoşuna giden her şeyi istemeden elde ediyor. **(B.İ S.)**

931. EMİNİM Kİ, Hâlîde'ye başka birinin adını verseydim, rahmetli velinimete bu kadar benzemezdi. (Ş.B.C.)

932. 1912 yılı hayatımın en ıstıraplı yıllarından biri oldu.

933. Bu yılın hemen başında Nuri Efendi öldü.

934. Onun ölümü ile hayatımda bir yığın mesele çıktı.

935. Daha cenazeden dönerken kendimi on yedi yaşına rağmen işsiz güçsüz buldum.

936. İki yıl evveline kadar zar zor idadî tahsilime devam etmişim.

937. FAKAT bilhassa Seyit Lûtfullah'la dostluğum arttıktan sonra mektebin semtine bile uğramaz olmuşum.

938. Şimdi kendimi ortada hissediyordum.

940. Her şeyden sarfınazar o yaşlarda ömrün en azaplı meselesi olan “Ne olacağım?” sualini geciktirir. **(İ.G.B.C.)**

941. BIRAKIN Kİ vaktinde yetişir, sonuna kadar sabreder, aktarmaları tam zamanında yaparsanız, içindekini behemehâl bir yere götüren trenlere benzer. **(Ki’li B.C.)**

942. Ben bu trenden vaktinden çok evvel âdeta çölün ortasında inmiştim.

943. Etrafımda yavaş yavaş beni hedef alan, üzerimde yüksek sesle düşünen bir teşhis uğultusu, çok cömert ve insanî bir endişe başlamıştı.

944. Annemin dilinden “Bu çocuk ne olacak?” sözü düşmüyor, komşular babamla her karşılaştıklarında söze, “Oğlanı ne yapacaksın?” sualiyle başlıyorlardı. **(B.sız S.)**

946. VE hepsi birden babamın bu işi her türlü zecrî tedbire başvurarak halletmesini istiyorlardı.

948. Bu suali ben de kendi kendime soruyordum.

949. VÂKIA meslek, iş, kazanç düşünmüyordum.

952. O vakte kadar saatten başka bir şeye merak etmemiştim.

953. Ondan da büyük bir şey anlamıyordum.

954. Rahmetli Nuri Efendi’den saat hakkında bir yığın malûmat edinmiştim.

955. FAKAT ciddi şekilde saatçiliğe yanaşmamıştım.

958. Her ikisi birbirinden ayrı yaşıyorlardı.

960. İş olarak üstüme aldığım her şeyden çarçabuk sıkılıyordum.

961. İçimde birdenbire bir yol açılıyor VE ben elimdeki işten sessizce ona kayıyordum. **(B.)**

964. Muvakkithanenin biraz ilerisinde ihtiyar bir saatçinin yanına çırac girdim.

966. Ekmek parasını güç çıkarıyordu.

967. BUNUNLA BERABER beni kabul etti.

968. Kendi tamir edeceğim saatlerin parasından bana birkaç kuruş vermeğe bile razı oldu.

969. FAKAT talihime dükkâna o günlerde müşteri uğramıyordu.

970. Usta çırac sessiz sadasız karşı karşıya oturuyorduk.

971. Hiç de Nuri Efendi’ye benzemiyordu.

973. Bir gün Nuri Efendi’den öğrendiğim şeyleri şöyle bir tekrarlayayım dedim, **hiçbir şey anlamadı. (B.sız S.)**

974. Saat insana benzer, der demez, “Buraya bak, ben delilikten hoşlanmam!” cevabını verdi. **(İ.G.B.C.)**

975. Öbür yandan Seyit Lûtfullah peşimi bırakmıyordu.

976. Gaip âlemle münasebette benim yardımına alışmıştı.

977. İkide bir dükkâna geliyor, “Haydi kalk! Emir geldi. Etyemez’e gideceğiz!” diyor. **(İ.G.B.C.)**

978. Bana izin vermesi için ustaya rica ediyor, olmazsa onu cinlerle tehdit ediyordu. **(B.ı S.)**

980. Yarı topal bacağını sürükleye sürükleye, başında kirli sarığı, en ufak rüzgârda şişen cübbesi, o önde ben arkasında, karışık ve yamalı kıyafetimle dolaşıyorduk.

981. BUNA RAĞMEN iyi kötü ihtiyar adamın yanında birkaç ay çalıştım.

982. EVET, **Asım Efendi saatin felsefesini bilmiyordu; FAKAT** saat tamirini biliyor ve insana bir şeyler öğretiyordu. **(B.)**

983. YAZIK Kİ, kötü bir hadise beni dükkândan ayrılmağa mecbur etti. **(Ki’li B.C.)**

984. Günün birinde Seyit Lûtfullah dükkâna tamir için verilmiş saatlerden birini aşırı.

985. Hadise ortaya çıkınca ben itham edildim.

986. Saatlerce karakolda kaldım.

987. NİHAYET bir gün evvel onun dükkâna geldiği hatırlandı, çağırdılar. **(B.sız S.)**

988. Adamcağız saati Andronikos Kayser’in hazinelerinin başında yakılacak tütsüyü satın almak için aşırıldığını söyledi.

989. VE yok pahasına sattığı yeri de gösterdi.

990. Bu işi huddamının ısrarıyla yaptığını, bu gibi define araştırmalarında behemehâl çalınmış bir şeye lüzum olduğunu iddia ediyordu.

991. BÖYLECE asıl kabahatli meydana çıkınca ben salıverildim.

992. FAKAT biçareyi orada o hâlde bırakmak istemediğim için bir türlü gidemiyordum.

993. NİHAYET Abdüsselâm Bey’e haber vermeği akıl ettim.

994. Onun yardımıyla esrarkeşlik ve hırsızlık cürümleri yüzünden mahkemeye gitmekten kurtuldu.

995. Abdüsselâm Bey birkaç meci diye ile saati satıldığı yerden tekrar satın aldı.

996. FAKAT Asım Efendi beni artık istemiyordu.

999. Bu saat hadisesi evimizde karakoldakinden şüphesiz daha mühim ve benim için daha tehlikeli ve rahatsız edici akisler uyandırabilirdi.

1000. FAKAT tam ertesi günü olan bir hadise, aile hayatımızı kökünden sarstı, babamın hiddetine, annemin bitmek tükenmek bilmeyen şikâyet ve üzüntülerine büsbütün başka bir mecra verdi. (B.lı S.)

1002. Hadiseler kendiliğinden unutulmaz.

1004. FİLHAKİKA babamın benim yüzümden palas pandiras karakola çağırıldığının hemen ertesi günü halam öldü.

1005. VE ikindiden biraz sonra tam gömülürken tekrar dirildi.

1006. Bu çift hadise bütün aile hayatımızı altüst etti.

1007. Babam onların tesirinden bir daha kurtulamadı.

1012. Kâinat onun için harman gibi satıp savrulacak bir şeydi, YAHUT da etrafı böyle hükmediyordu. (B.)

1016. Bu iki ayrı insan yalnız bir noktada birleşirlerdi.

1017. İkisi de sıkıntı içinde yaşarlardı.

1019. Rahmetli kocası Süpürgeçiler Kâhyası'nın oğlundan, Etyemez'deki konaktan başka birkaç han, hamam ve bir iki sarrafta işletilen para, bir yığın eshama konan halam ise hasisliği yüzünden yarı aç, yarı tok, kıt kanaat bir hayat geçiriyordu.

1020. HATTA parasını yerler korkusuyla tekrar evlenmeğe bile cesaret edememiş, on altı odalı koca konakta yarı deli bir ahretlik ve kendisi kadar sofı, hasis, üstelik de dedikoducu ihtiyar bir kalfa ile yalnız başına bir baykuş gibi yaşamıştı. (B.lı S.)

1021. Kocasının ölümünün hemen haftasında işlerine biraz fazla karıştığı için babamın evine gidip gelmesini menetmişti.

1022. Onun için halamı ancak, bayram, kandil gibi mübarek günlerde elini öpmek için evine gittiğimiz zaman görürdük.

1023. Bir de ramazanların ikinci haftasını camilere yakın diye bizim evde geçirmeği âdet edinmişti.

1024. Biz evine gittiğimiz zaman İstanbul'un en ucuz ikramlarını görür, envai nasihatlerle en ucuz cinsten hediyelerini alırdık. (B.lı S.)

1025. O bize geldiği zamanlar ise ikramda en ufak bir kusuru kabul etmez, kıyametleri koparırdı. (B.lı S.)

1026. İki hizmetçisiyle beraber bu huysuz misafiri ağırlamak korkusu evimizi daha iki ay evvelinden sarardı.

1027. FİLHAKİKA bize gelir gelmez hayat görüşü değişen, iştahı açılan halamı bir hafta ağırlayabilmek, ancak şabandan itibaren başlayan ve gittikçe ağırlaşan bir perhizle kabil olabilirdi.

1029. Hakikatte NE babamı, NE DE bizi severdi.

1030. HATTA sevmediğini açıktan açığa göstermekten âdeta zevk duyardı.

1033. Halam bir gün ölürse, mirası dolayısıyla, bizim için ölmüş olacaktı.

1034. Her hareketimizden mâna çıkarır, en iyi niyetli sözlerimizden bizi itham ederdi.

1035. Bize verdiği nasihatler de bu mevzuda olurdu.

1036. “Kimsenin ölümünü beklemeyin, en büyük günahdır!” sözü dilinden düşmezdi. (İ.G.B.C.)

1038. Babam kardeşine acır, HATTA mesut olmasını bile isterdi. (B.)

1039. Dul kaldığı zaman ahababımız avcı Naşit Bey’le evlenmesi için çok ısrar etmişti.

1040. FAKAT çirkinliğine iyiden iyiye kani olan halam, bu fikre hiç yanaşmamış, “Ben paramı yedirecek adam aramıyorum” demişti. (B.İ S.)

1041. Hakikatte bu evlenme tasavvurunu babamın bir dolabı addediyordu.

1042. BİLHASSA tam bu fikir ortaya atıldığı zaman babamın benimle Naşit Bey’in kızını -ÇOK KÜÇÜK YAŞLARIMIZA RAĞMEN- nişanlamış olması bu düşünceyi onda uyandırmıştı.

1043. Bir defasında bir hastalığı esnasında babam vizite parasını kendi cebinden vererek bir doktor götürmüştü.

1044. O gün, “Acele etme! 1045. Nasıl olsa hepsi sana kalacak!” diye babama bağırıldığını ve ikisini beraber kovduğunu evde hemen herkes sık sık hatırlardı. (İ.G.B.C.)

1046. Son zamanlarda işleri epeyden epeye bozulduktan sonra babamın, halamın mirasına tek kurtuluş ümidi olarak bakmağa başladığını inkâr edemem.

1047. KALDI Kİ, halamın sıhhati, takip ettiği sıhhat rejimi sayesinde -AZ YEMEK, HİÇ KIMILDAMAMAK, DAİMA PARASINI DÜŞÜNMEK VESAİRE- adamakıllı bozulmuş, ahlâkı da büsbütün kötüleşmişti. (Ki’li B.C.)

1048. Babama hiç rahat vermiyor, çok yakın addettiği mirasına karşılık ondan akla gelmez fedakârlıklar istiyor, her vesile ile adamcağızı azarlıyor, hırpalıyordu. **(B.lı S.)**

1049. HÜLÂSA halam yavaş yavaş babam için bir kardeş olmaktan çıkmış, bir dert hâline gelmişti. **(B.lı S.)**

1050. Sona doğru halamın yarı vücudu işlemez olmuştu.

1051. Bu yarısı işlemeyen vücutla onun yaşamakta ve bilhassa kendisine eziyet etmesinde devam etmesini babam bir türlü anlayamıyor, bunu ancak kendisine karşı ta çocukluktan beri beslediği zalim hislere yoruyordu. **(B.lı S.)**

1052. Bir kelime ile, babama göre halam sadece ona inadından yaşıyordu.

1053. Etyemez'deki konakta akşama kadar bu yatalak kadının her türlü cefasını çektikten sonra her eve dönüşte: -Hiç imkân var mı? diyordu.

(İ.G.B.C.)

1054. *Bu hâlde bir insan hiç yaşayabilir mi?*

1055. Menhus bana düşmanlığından yapıyor.

1057. BU SÖZ DE GÖSTERİR Kİ; bu işte babam kendini doğrudan doğruya mazlûm addediyordu. **(Ki'li B.C.)**

1058. NİHAYET mukadder gün geldi.

1059. Deli ahretlik iki gözü iki çeşme babama, halamın vefatı haberini getirdi.

1060. Babam acele ile konağa gitti.

1061. Lazım gelen tedbirleri aldı.

1062. Namazı Lâleli'de kılındı.

1063. Defin işlerini komşumuz İbrahim Bey'e havale eden babam namazdan sonra konağa el koymak ve herhangi bir şeyin kaybolmasını önlemek için doğrudan doğruya Etyemez'e dönmüştü.

1064. Zannıma göre bu işte en büyük hatası da bu olmuştu.

1065. Birdenbire miras ve mal kaygısına düşmemiş olsaydı, evvelâhalam vaktinde gömülmüş olacak, YANİ tekrar dirilmesi ihtimali azalacaktı. **(B.)**

1066. SONRA DA böyle bir şey vâki olsa bile babamı başı ucunda meysus ve perişan, iki gözü iki çeşme ağlar, yakasını yırtar görmesi elbette Kİ çok başka türlü tesir ederdi.

1067. HALBUKİ iş tam aksine olmuştu.

1068. İbrahim Bey babamın bu iş için verdiği paradan kendisine de bir şeyler arttırabilmek için Süpürgeçiler Kâhyası'nın gelinini âdetâ bir fakir cenazesi gibi kaldırmıştı.

1069. Diğer taraftan aileden kimse bulunmadığı için yanına gömüleceği rahmetli zevcinin mezarı güç bulunmuş, geç kazılmış, araya bir yığın gecikme ve uygunsuzluk girmişti. **(B.İ S.)**

1070. Neticede tam kabir açılıp da kapağı ortadan kesilen tabut indirileceği zaman halam birdenbire etrafın ölüm sandığı laterjik uykudan uyanmış, VE öyle herhangi bir vaziyetten şaşırarak bir mahlûk olmadığı için tabutun kapağını zorla kaldırarak etrafa bakmış, “ve daima mütehallik olduğu cevdeti kariha sayesinde” durumu bir lahzada kavrayarak cenazede tek yakından tanıdığı Etyemez imamına: “Haydi çabuk, beni eve götür...” emrini vermişti.

(B.)

1071. İbrahim Bey'in anlattığına göre cenazede bulunan kalabalığın büyük kısmı korkudan kaçtığı için, tabutun Merkezefendi'den tekrar eve getirilmesi hayli güç olmuş.

1072. HATTA halam kaçamayacak kadar korkanları azarlamasaymış, bu iş biraz imkânsızlaşmış. **(Ş.B.C.)**

1073. FİLHAKİKA ilk iş olarak imamdan, kazıcılardan birinin orada çukurun yanında bıraktığı paltomsu şeyi isteyerek sıkı sıkıya örtündükten sonra yarı beline kadar dışarıda, yarı belinden gerisi içerde, oturduğu bu garip sedyenin içinden bütün harekâtıhalam kendisi idare etmiş, evvelâ Etyemez'deki konağa kadar kendisini taşıyacak olanlarla sıkı bir pazarlık etmiş -HALBUKİ “GETİRDİĞİNİZ GİBİ GÖTÜRÜN!” DE DİYEBİLİRDİ VE ONDAN DAHA ZİYADE BU BEKLENİRDİ!-HATTA şehre girdikten sonra ilk rast geldikleri poğaçacı dükkanından karnını doyuracak bir şeyler bile aldırış. **(B.)**

1074. BÖYLECE çöreklerini yiye yiye âhiretten dönen bu acayip ölünün arkasına sokakta her rast gelen takıldığı için halam vaktiyle gelin olarak girdiği eve âdetâ birkaç mahallenin, hatta bütün semtin yarı halkını peşinden sürükleyerek, tam bir zafer alayı ile dönmüş.

1075. Bu esnada babam, olan bitenden habersiz, hizmetçileri sindirmiş, kardeş hakları namına zaptettiği evde kömürlükte gömülü olanlara kadar, yükte hafif pahada ağır ne varsa hepsini meydana çıkarmış, odanın ortasına yığmış, cepleri

halamın başının ucundaki çekmecedeki mücevherler, tahviller ve altınlarla dolu, “Daha ne kaldı acaba?” der gibi etrafına bakınıyormuş. **(B.İ S.)**

1076. Bense ta çocukluğumdan beri merakımı çeken; fakat bir türlü şöyle yakından dokunmak fırsatını bulamadığım yemek odasının saatini sökmüş, harıl harıl tamire uğraşıyordum. **(B.İ S.)**

1077. Kapıyı halama ben açtım.

1078. Yere indirilen tabuttan, kendini çıkarmaları için kısa birkaç emir verdi.

1079. Tarihin kaydettiği meydan muharebelerini kazanan hiçbir kumandan şüphesiz kapısının önünde tabuttan indirilen bu kadın kadar soğukkanlı olamazdı.

1082. YAZIK Kİ, halam, bana o anda kendisine karşı duyduğum hayranlığı anlatmak fırsatını vermedi. (Ki’li B.C.)

1083. HATTA alkışlamak imkânı bile bırakmadı.

1084. Kapıdan beni iterek girdi VE yüzüme bile bakmadan: -Nerde o baban olacak herif?.. diye sordu. **(B.)**

1085. Korkudan, heyecandan, hayranlıktan atan çenemle yukarıyı işaret ettim.

1086. Yanındakilere, “Beni yukarı götürün! Çabuk...” diye emretti. **(İ.G.B.C.)**

1087. FAKAT onları beklemeden, hiç kimsenin yardımı olmadan kendi kendine merdivenleri çıktı.

1088. Herkes bir kat daha şaşırmıştı.

1089. Kötürüm halam, öleceği beklenen, ölen halam, yardımsız yürüyor, koşa koşa merdivenlerden çıkıyordu. **(B.İ S.)**

1090. Babamı ikinci evlenişinden sonra pek sevmezdim.

1091. Hangi hâllerinin yapmacık, hangilerinin doğru olduğunu bilmediğim için de sızlanışlarına çokluk acımazdım.

1092. BUNUNLA BERABER o günkü hâlini hiçbir zaman unutamam.

1093. Birkaç saat evvel cennetteki mekânına gönderdiğini sandığı huysuz ve hasis kardeşini böyle sırtında kefen, karşısında görür görmez, adamcağızın korkudan, şaşkınlıktan âdeta dili tutulmuştu.

1094. Yüzü muşamba gibi sararmış, bütün vücudu ile titriyordu. **(B.İ S.)**

1095. Aralarında hiçbir karşılıklı konuşma olmadı.

1096. Halam yalnız, “Aldıklarının hepsini çıkart!” dedi. **(İ.G.B.C.)**

1097. Babam: -Hoş geldin kardeşim... diye bir şeyler kekelemek istedi VE titreyen elleriyle ceplerine, koynuna doldurduklarının hepsini teker teker çıkardı. **(B.)**

1099. Bütün aldıklarını hatta fazlasıyla vermişti.

1100. Fazlasıyla, çünkü istikbal için beslenen ümidi dahi oracığa bırakmıştı.

1101. Büyük bir dikkatle hareketlerini takip eden halam babamın canından başka geriye alınacak bir şeyi kalmadığını anlayınca olduğu yerden: -Haydi şimdi git!.. dedi. **(İ.G.B.C.)**

1102. O budala oğlunu da al götür, o kalabalık da defolsun... **(B.sız S.)**

1103. Safinaz, sen benim yatağımı yap!

1104. Bir ıhlamur kaynatın bana... **(D.)**

1105. Çabuk olun, çok üşüdüm... **(B.lı S.)**

1107. Biz baba oğul çarpılmış gibi evden çıktık.

1108. İTİRAF EDEYİM Kİ, bu garip hadise benim üzerimde babama yaptığı tesiri yapmadı. (Ki'li B.C.)

1109. Halam şüphesiz bize karşı çok büyük bir haksızlık etmişti.

1110. FAKAT ben hiçbir zaman hak diye kendime ait bir şeye inanmadım.

1111. Bütün mazlum doğmuşlar gibi başıma gelen talihsizliğin neresinden ve ne pahasına kurtulursam kâr sayardım.

1114. Hayatımı düşündükçe -YAŞIM BUNA MÜSAİTTİR- daima kendimde seyirci hâletiruhiyesinin hâkim olduğunu gördüm.

1115. Başkalarının hâlini, tavırlarını görmek, onlar üzerinde düşünmek, bana kendi vaziyetimi daima unutturdu.

1116. O gün de şüphesiz böyle olmuştu.

1117. Halamın tekrar dirilmesiyle kaybettiğimiz şeylerden ziyade gözümün önündeki şeyler beni yakalamıştı.

1119. EĞER babam eve dönmek için bir kira arabasına binmeğe razı olacak kadar perişan olmasaydı, ailem içinde böyle işitilmedik ve görülmedik bir hadise vuku bulduğu için sevinirdim bile. **(Ş.B.C.)**

1122. EVET, babam ne derse desin, ben halamın mirasından hissemi almıştım. **(B.sız S.)**

1123. Bir ara İbrahim Bey babamın yüzüne korka korka bakarak: “Bütün kabahat bende oldu.” diye hayıflandı.

1124. “İşi daha çabuk tutabilirdim.”

1125. Babam yavaşça başını kaldırdı: -Üzülme İbrahim Bey... Takdir-i İlâhi böyleymiş... diye mırıldandı VE arkasından ilâve etti: **(B.)**

1126. -O zaman asıl fenası olurdu...

1127. İnşallah ibret alır da dedemizin vasiyetini o yerine getirir.

1129. Pek az insanın başına gelen bu hadiseden sonra babam bir daha düzelmedi.

1130. NE dilindeki ağırlık, NE DE ellerindeki titreme geçti.

1131. ARTIK talihe karşı hiçbir mücadelede bulunmak hevesi kalmamıştı.

1132. Herkes hayatının bir devrinde şu veya bu şekilde talihinin şuuruna erer.

1133. Babam, ve hepimiz, onunla en zalim şekilde karşılaşmıştık.

1134. Babam bunu o kadar iyi biliyordu Kİ, bütün bu olan biten şeylerde kendi sabırsızlığının, kendi ihtiyatsızlığının payını bile düşünmeğe lüzum görmüyordu. (Ki’li B.C.)

1135. Garip bir sükûnete kavuşmuştu.

1136. Kendi köşesinde sessiz sadasız oturan bir adam olmuştu.

1137. YALNIZ ara sıra, bilmem niçin sofanın duvarına astığı ve bir daha oradan kaldırılmasına razı olmadığı saat rakkasına bakar VE sonra acayip ve mazlûm bir gülüşle gülümseyerek yerinden fırlardı. **(B.)**

1138. Bütün ömrünce o kadar çok konuşan, kızan, bağırان, şüphelenen sızlanan adamın böyle birdenbire susması, her şeye sükûnetle katlanması beni hâlâ bile düşündürür.

1139. Her insan, ne kadar müspet yaradılıştı olursa olsun ölümünden sonra tekrar dirilmeyi düşünür, özler. **(B.İ S.)**

1142. İŞTE halam milyonda bir insana ancak nasip olabilen bu saadeti tattı.

1143. VÂKIA bu, basübâdelmevt filân gibi tabirlerden beklenildiği şekilde tam ve yeniden bir doğuş olmadı.

1145. FAKAT ta içinde, çok mühim bir şey değişmişti.

1146. Bu değişme, isterseniz bu ihtilâl veya inkılap -HALAMIN HAYATI DEDİĞİMİZ VE EVCEK, HATTA BÜTÜN TANIDIKLARCA KABUL ETTİĞİMİZ DÜZENİ BOZDUĞU İÇİN ONA BU SON İSİMLERİ DE VEREBİLİRİZ- kanaatimce şu üç esaslı noktada toplanır:

1147. EVVELÂ halam, muvakkat ölümünden sonra kendisini o hasta ve mecalsiz hâlinde dahi âhiretten geriye getiren vücudunu bir daha eskisi gibi hor görmedi.

1148. VE onu elinde olmayan kusurlar yüzünden **-ÇİRKİNLİK, BİÇİMSİZLİK, YAŞLILIK GİBİ-** haksız yere mahkûm etmedi.

1149. HATTA bu vücudun dünya dediğimiz bu kör döğüşünde tek dayanağı olduğunu iyice kafasına koydu VE kadrini bildi. **(B.)**

1150. İkinci değişiklik serveti hakkındaki düşüncelerinde oldu.

1151. O kadar bağlı olduğu, kendisini sadece bir bekçi sandığı bu serveti birkaç saat için olsa bile kardeşinin, yani kendisi için ne kadar aziz olursa olsun bir başkasının ellerinde ve cebinde, böyle kolayca sahip değiştirmiş gördüğü andan itibaren, onun kendi şahsıyla olan münasebetlerinin yeni baştan ve yeni bir statükoya göre düzenlenmesi ihtiyacını duydu.

1152. O zamana kadar, “Her ne pahasına olursa olsun saklayacağım ve arttıracacağım!” diyen ve evinin kömürlüğünü bir banka kasasına çeviren halam sanki o gün, “Hayır, ne saklayacağım, ne de arttıracacağım. Oturup çıtır çıtır yiyeceğim!” kararını verdi. **(İ.G.B.C.)**

1153. SANKİ o zamana kadar parasına göz koyduğunu sandığı insanlara düşman olan halam, birdenbire ihanetine şahit olduğu bu servetin kendisine düşman olmuştu.

1154. Mutlak barış taraftarları ne derlerse desinler, bu düşmanlık hiç de ayırıcı bir şey olmadı.

1155. BİLÂKİS o zamana kadar birbirine zıtmış gibi ayrı kutuplarda yaşayan, yahut ayrı ayrı mevcut olmakla kalan iki şey, para ve halam, bu düşmanlık yüzünden birleştiler.

1156. BÖYLECE muvakkat ölümüyle her şeyi birden bırakan halam, mucizeli dirilişiyle her şeyi birden ve başka şekilde sahip oldu.

1157. Mezarın başından evine kadar ve o acayip şartlar içinde yalnız kendi iradesiyle ve etrafının iradesini yenerek gelen halam-ÇÜNKÜ BÜTÜN O KALABALIK, BİR ÖLÜYÜ GÖMMENİN RAHATLIĞINI, ELBETTE ONUN TEKRAR DİRİLMESİNE VE KENDİSİNİ EVİNE KADAR GETİRMEĞE MECBUR ETMESİNE TERCİH EDERDİ- bu macerada yaşama denen şeyin tadını almıştı.

1158. İnceden inceye serpilten kar arasından yumuk yumuk gülen o mart güneşi, sur dı ının o sert r zg rı, etrafında gittikçe artan, âdetâ u uldayan kalabalık, yol boyunca yeniden kavu tu u insan çehreleri o zamâna kadar içinde uyuyan bir yığın şeyi kırba lamı tı.

1160. Paral  parasız insanlar yaşıyorlardı.

1161. Kızıyorlar, gülüyorlar, a lıyorlar, alâkadar oluyorlar, seviyorlar, ıstırap çekiyorlar, FAKAT yaşıyorlardı. (B.)

1162. Kendisi niçin ya amayacaktı? 1163. HELE bütün etrafın haset ettiği imkanlar elinde iken...

1164. HÜLÂSA evine gelirken hayatı, evinde de babamın ceplerinden ve koynundan zorla çekip çıkarttığı servetini bulmuştu.

1165. N HAYET    nc  değişiklik bizzat uzviyetinde olmuştu.

1166. Korku, ölümden kurtulmak sevinci, servetine kavu ma tel  ı halamın k t r ml   n , sakatlı ını yenmi ti.

1167. “Netice?” diyeceksiniz.

1168. Netice  u oldu:

1169.  ehrin hemen üçte biri tarafından zafer arabasında bir Sezar gibi evine getirilen halam uzun ve deliksiz bir uykudan sonra ertesini sabah sapasa lam yatağından fırladı.

1170. İlk i i imamı  a ırtmak ve ona merhumun bütün elbiselerini, geçmiş hayatında hatıra diye sakladığı şeyleri vermek oldu.

1171. SONRA bir arabaya binerek tek başına i  adamına gitti; VE onu da peşine takarak Beyoğlu’nun en iyi terzilerini ziyaret etti. (B.)

1172. Günlerce giyimiyle, ku amıyla meşgul oldu.

1173. Bunlar yapılırken bir taraftan da S p rgeciler Kâhyası Kona ı temizlendi, tamir edildi, badanalandı VE baştan a a ı yeniden d  endi. (B.)

1174. HATTA lastik tekerlekli siyah bir kupa arabası dahi alındı.

1175. Arabanın geldiği gün eve bir uçak, bir erkek ahçı, yeni yeni oda hizmetçileri de girdi.

1176. VE onların girdiği gün halam ahretle bütün alâkasını kesti ini göstermek için Safinaz Hanım’dan ahret karde li i unvanını geri aldı.

1177. VE kadınca ız bir kira arabasında iki sandığı ve cebindeki be  on kuru la evden ayrıldı VE onun yerine, İNSANOĞLU DAİMA İNSANA

MUHTAÇTIR, bir hafta sonra avcı Naşit Bey halamın ikinci kocası ve hepimizin eniştemiz sıfatıyla, kızı ve oğlu ile beraber konağa yerleşti. **(B.)**

1178. Altı ay sonra da karı koca sıhhi vaziyetlerini düzeltmek için Viyana'ya gittiler.

1179. Dönüşlerinde Naşit Bey İttihat ve Terakkî'ye mebus oldu.

1180. Biraz sonra halamın servetiyle genişçe bir ticarete girdi.

1181. Bütün bu işlerde bizim saat rakkasından başka tek kazancımız Safnaz Hanım olmuştu.

1182. Beşiktaş'taki akrabasında bir müddet oturan Safnaz Hanım parasını bitirince birdenbire eski velinimetinin bir kardeşi bulunduğunu, onun Edirnekapi'da dört odalı, küçük, kutu gibi güzel, rahat, temiz bir evde yaşadığını hatırladı, içi boşalmış sandığını cebinde kalan son çeyreği ile bir kira arabasına atarak kalkıp bize geldi. **(B.İ S.)**

1183. Aristidi Efendi'nin ölümü altın arama işine son vermişti.

1184. Halamın yeniden dirilmesi ve ölmesi ile miras ümitleri kapanıyordu.

1185. BÖYLECE elimizde son ümit olarak Seyit Lûtfullah ve onun arayacağı define kalmıştı.

1186. Münasebetsiz bir hadise bu ümidi de hiç beklenmedik bir zamanda kül etti.

1187. Seyit Lûtfullah son zamanlarda Yemiş İskeleyi taraflarında küçük bir camide haftanın muayyen günlerinde vaazetmeğe başlamıştı.

1188. İŞTE bu vaazlardan birinde adamcağız birdenbire o zamâna kadar herkesten gizlediği mühim bir hakikati açıklamak ihtiyacını duymuştu.

1189. Ortalığın gittikçe karıştığını, İslam âlemini tehdit eden maddî ve manevî tehlikeleri, iyice sayıp döktükten sonra bu işlerin böyle gidemeyeceğini, bunlara son verecek Mehdi'nin gelmesi yaklaştığını söylemiş VEvaazın nihayetinde son müjdeyi de vererek, "O Mehdi benim!" demişti. **(B.)**

1190. "O Mehdi benim, FAKAT daha huruc etmedim. (B.)

1191. FAKAT yakında edeceğim.

1192. O zaman hepiniz etrafımda olacaksınız..."

1194. FAKAT böyle de olsa hükûmet, hele o zamanda, yani Mahmut Şevket Paşa'nın henüz öldürüldüğü, İstanbul'un bin türlü siyasi huzursuzlukla çalkandığı bir günde bunu hiçbir surette hoş göremezdi.

1195. BEREKET VERSİN Kİ, esrarın dalgası geçtikten sonra, bilhassa ilk soruşturmada daha sarîh konuşmak imkânını buldu. **(Kî'li B.C.)**
1196. Aselban'danAndronikos Kayser'in hazinelerinden, bu hazinenin başında iyi saatte olsunların yaptıkları muharebelerden, kendisine musallat olan huysuz ve hain, bir nevi beşinci kol kılıklı huddamdan epeyce bahsetti.
1197. BELKİ, bu Mehdilik Fikrinin de onun haince bir telkini olduğunu söyledi.
1198. BÖYLECE asıl kabahatlinin şimdilik hiçbir hükûmet ve zabıta kuvveti tarafından ele geçirilmesi imkânı olmayan huddamı “Abdazah” olduğu tespit edilince kendisine daha hususi bir muamele yapmak ihtiyacı hâsıl oldu.
1199. Lûtfullah'ın tevkifinin hemen akşamında babam, ben Abdüsselâm Bey, Nuri Efendi'nin yerine muvakkitlik yapan Ispartalı Sadi Efendi, polis müdüriyetine çağrıldık.
1200. Biz ifademiz alınsın diye koridorda beklerken, halamla evlendiğinden beri hiç görmediğimiz Naşit Bey geldi.
1203. Bütün varlığından bir vakar ve büyüklük taşıyordu.
1204. O zamana kadar hep düşük gördüğümüz bıyıkları dünyaya meydan okur gibi sivrilmiş, üzüntü ile kısıp gözlerine tuhaf bir sertlik, baktığı şeyi delen ve ötesine geçen bir dikkat gelmişti. **(B.lı S.)**
1205. Sırtındaki eski avcı ceketini atmış, bal rengi pardösüsü, altın saplı bastonu ile ağır ağır, tanığı olduğumuz hadisenin, yani oraya kadar gelişinin ehemmiyetini herkese anlatan adımlarla yürüdü. **(B.lı S.)**
1206. Önümüzden birkaç yüz bin liralık servetin ve İttihat ve Terakki nüfuzunun bir remzi gibi gururla geçti VE AbdüsselâmBey'in de bulunduğu odaya girdi. **(B.)**
1207. Beş on dakika, sonra ikisi birden çıktılar.
1208. Babam bu vesile ile eski dostunda yeni eniştesini tebrik etti, saadet diledi. **(B.lı S.)**
1209. Ben, elini öpüp alınma koydum.
1211. Büyükçekmece yollarında ısrarla bana kızını ne vakit alacağımı soran, “Bir iki sene sonra behemehâl damadımsın!” deyip de başka bir şey demeyen adam şimdi öpmek için elini bana âdeta zorla verdi VE geriye aldıktan sonra tekrar eldivenlerini geçirmeden evvel mendili ile bir iyice sildi, temizledi. **(B.)**

1212. MAMAFÎH onun ve biraz da Abdüsselâm Bey'in bulunmaları işleri kolaylaştırdı.

1213. Bu kadar mühim adamlarla konuştuktan sonra bizim gibilerin ifadelerini almak birdenbire lüzumsuz bir iş, hatta çekilmez bir angarya gibi göründü.

1214. “İcabında yine çağırırız” sözüyle evlerimize gönderildik. (İ.G.B.C.)

1215. İki gün sonra da Seyit Lûtfullah, “esrarkeş ve meczup taifesinden, melekâtı akliyesine sahip olmayan, fakat bugünlerde serbest kalması da tehlikeli görülen” bir adam sıfatıyla Sinop’a gönderildi.

1216. Seyit Lûtfullah’ın gittiği günün akşamı bir emniyet memuru evimize bir sepet içinde Çeşminigâr’ı getirdi VE iyi bakmamızı sıkı sıkıya tembih etti. (B.)

1217. “Hoca efendi kitaplarını beraber götürdü!” diyordu. (İ.G.B.C.)

1218. BÖYLECE Andronikos’un hazinelerinden de hissemizi almış olduk.

1219. FAKAT Çeşminigâr, Safinaz Hanım gibi vefalı çıkmadı.

1220. Bizim evi bir türlü beğenmedi.

1221. Safinaz Hanım’ın, evin, etrafı seyredip tek nefes alacak yeri olan cumbanın önünden kalkmamasına mukabil, o hemen her fırsatta evden kaçtı.

1222. Semtte dolaşmadığı yer kalmadı.

1223. Hemen her gün ya biz, yahut komşulardan biri, Mihrimah Camii’nde, yahut komşu bahçelerden birinde veya bir araba atının ayakları dibinde buluyorduk.

1224. Çok dikkat ettim, masallar adla başlar. (B.sız S.)

1225. Ceketinize veya boyunbağınıza eskiliği veya güzelliği yüzünden bir ad verin, derhal hüviyeti değişir, bir çeşit şahsiyet olur. (B.sız S.)

1226. Çeşminigâr’a mahalleli, belki de asıl ismini yadırgadığı için Emanet adını vermişti.

1227. VE bittabi hiç kimse Emanet’in kaybolmasına razı olmuyordu.

1228. Mahallede herkes onun yüzünden âdeta gözü yerde dolaşıyordu.

1229. Bizde hasbi işlere verilen o büyük dikkat sayesinde, mutlaka bir yerde yakalıyorlar, koşa koşa eve getiriyorlar VE bizi azarlayarak Emanet’i teslim ediyorlardı. (B.)

1230. BÖYLECE küçük, dışardan bakılınca verimsiz teşebbüslerle semtin coğrafyası hakkında tam bir fikir edindikten sonra bir gün tamamiyle ortadan kayboldu.

1231. Bu ağır haberi ben âdeta korka korka Seyit Lûtfullah’a bildirdim.
1233. Safranlı mürekkeple ve kargacık burgacık bir yazı ile yazılan bu mektupta siyasî menfî, Çeşminigar’ınSinop’ta gelip kendisini bulduğunu, bu itibarla endişelerimizin beyhude olduğunu, kendisinin sıhhatte olduğunu, Seyit Bilâl civarında Ümmi Gülsüm hazinesini aramakla meşgul olduğunu; yakında bulacağını, o zaman bütün istediklerinin tahakkuk edeceğini söylüyor, bu vaziyet karşısında artık ihtiyacı kalmadığı Andronikos Kayser’in hazinelerini bana hediye ediyordu. **(B.İ S.)**
1234. “Sabah akşam buluştuğumuz ve sohbet ettiğimiz, beraberce seyrana çıktığımız Aselban seni dünya kardeşi yaptı.
1235. VE sana Andronikos Kayser’in hazinelerini kardeşlik hediyesi verdi.
1236. AMMA sen de kadrini bilmelisin.
1237. Hazine şimdilik Kız Kulesi altında olmakla, çıkarılması emri muhal gibi görünür, **AMMA pek yakında duamız ve tertibatımız berekâtıyla çıkarılması eshel bir mahalle naklolunacağından zerre kadar endişe olunmaya. (B.)**
1238. AMMA ihtiyatla hareket gerektir.
1240. BÖYLECE her şeyi kaybettikten sonra aşağı yukarı hepsini buluyor, yeni baştan servet ve kudrete sahip oluyorduk. **(B.İ S.)**
1241. Seyit Lûtfullah’ın nefyinden sonra benim için, tekrar, ne olacağım meselesi meydana çıktı.
1242. İster istemez tekrar saatçi dükkânına gittim.
1243. Eski ustam, mâni ortadan kalktığı için beni sevinçle karşıladı.
1245. Nuri Efendi’nin muvakkithanesinde saatin sırrına hayranlıkla, aşkla baktığım günler geçmişti.
1246. Araya başka örnekler girmişti.
1247. Seyit Lûtfullah’ın mektebinden geçmiştim.
- 1248. Hayat kelimesi ile çalışma kelimesi arasında kafamda hiçbir münasebet kalmamıştı.**
- 1250. Akşama kadar ihtiyar ve romatizmalı bir adamın dizleri dibinde oturup, onun şikâyetlerini dinleye dinleye çalışmak hoşuma gitmiyordu.**
1251. Günün birinde mili, lupu ve dükkânın anahtarını önüne bıraktım.
1252. Cebimde bir gün evvelki gündeliğimden kalan beş on para ile sokağa fırladım.

1253. İlk solukta surlara kadar uzandım.

1255. O akşamı, Şehzadebaşı tiyatrolarından birinde geçirdim.

1256. Islık, alkış, kahkaha, satıcı sesi, sahne ışığı ve bilhassa o günlerde yeni meşhur olmağa başlayan bir Ermeni kızının baygın bakışları ve biberli sesi bana yeni bir ufuk açtı.

1259. O gece kararımı verdim.

1261. TABİÎ bana hiçbir mühim rol vermediler.

1262. Yaptığımızın fevkalâde bir iş olduğunu da hiç zannetmiyordum.

1263. BUNA RAĞMEN bu 1913 yılı, hayatımın en harika devri oldu.

1265. Akşama doğru bir suikast hazırlar gibi yavaş yavaş tiyatroda toplanıyorduk.

1266. SONRA bir hay huydur başlıyordu.

1267. Davul, zurna, klârnet sesleri dışarıda gecenin artık bizim olduğunu ilân ediyor, sahne ikinci bir dünya gibi hazırlanıyordu. **(B.sız S.)**

1268. Perdenin öbür tarafında müşteriler toplanıyor, ayak sesleri, gürültüler, çığlıklar, itişmeler, sabırsız ısıklar salaşı kökünden sarsıyor, nihayet perde açılıyordu. **(B.sız S.)**

1269. Halk arasından ilk kantoları seyrediyorduk.

1270. İhtiyar kadın göbeği fincan gibi oynuyor, halk işin maskaralığını bile bile, belki de böyle olduğu için memnun, alkışlıyor, ısıklar kumaşlar gibi yırtılıyordu. **(B.sız S.)**

1272. FAKAT ben Seyit Lûtfullah'ın mektebinden geldiğim için bütün bu fakir ve biçare şeyler sırf yalan olduğu için kendiliğinden bana güzel görünüyordu.

1277. Yalanın sihirli çizgisi içinde idim VE bu bana yetiyordu. **(B.)**

1278. Neler oynamıyorduk?

1280. Hiçbir Don Kişot bizim kadar cesaretle ve iç rahatı ile yeldeğirmenlerine hücum etmemiştir.

1281. YAZIK Kİ üçüncü ayında tiyatromuzda sıkı bir tensikat başladı. **(Ki'li B.C.)**

1282. Ben kadro haricinde kaldım.

1283. Bu sefer Kadıköy'ndeki bir kumpanyaya girdim.

1284. Kuşdili'nde küçük bir salaşta oyunlarımız başladı.

1286. Yol parasını güç çıkarıyordum.

1288. Son vapurların yalnızlığında onların hayali ile bir evvelki yolculardan arta kalmış tahtakurularını yüklenerek İstanbul'a dönüyordum.

1290. İkinci, üçüncü derecede roller alabiliyordum.

1291. Üçüncü merhâle yine Kadıköyü'nde, bu sefer bir operet oldu.

1292. Alaturka ile alafranga arasında sallanan bir musikide sesimi tecrübe ettim.

1293. Hüzzam, Hüseyini, babamla her perşembe akşamı ve cuma günü devam ettiğimiz tekkelerde beraberce okuduğumuz makamların bütün programı bu musikiye sığabiliyordu.

1296. O pırıl pırıl yandıkça sanki dokunduğu her şeyi güzelleştiriyordu.

1298. Beni bu acayip dünyadan, yorgunluğunun bir türlü anlayamadığım bu kargaşalıktan Birinci Dünya Harbi kurtardı.

1299. Onunla sanki ilk defa ayağım toprağa bastı.

1300. FAKAT çok geç kaldığımı hissediyordum.

1302. Terhis olup da İstanbul'a döndüğüm zaman şehri, insanlarını değişmiş buldum.

1304. Babam harp içinde ölmüştü.

1305. Üvey anam evde tek başına yaşıyordu.

1306. Kapıdan girer girmez bu dört yılın beyhude geçtiğini daha ilk anda anladım.

1307. Evde hiçbir şey değişmemişti.

1308. Sofanın ve odaların kapısında daha yırtık, daha renkleri atmış, FAKAT dışarıya karşı yine eskisi kadar kapalı aynı perdeler sarkıyor, duvarlarda aynı levhalar asılı duruyordu. **(B.)**

1309. Sofadaki eski hasırın son parçası her adımda dağılmağa hazır, etrafı küf, rutubet kokusu ile dolduruyor, Mübarek daha tozlu, Kafkas çöllerinde hastalanmış bir çöl devesi gibi bitkin, kendi köşesinde hiçbir nizamla girmeyen bir zamanı sayıklıyordu. **(B.sız S.)**

1310. Daha ilk adımı atar atmaz, gerçekten baba evine, çocukluğuma, ilk gençliğime, ne dersiniz deyiniz, döndüğümü anladım.

1311. *HALBUKİ ben bu dört seneden neler beklemiştim?*

1313. İlk günler o kadar üzücü olmadı.

1314. Üvey anam şefkat için doğmuştu.

1315. Acınacak derecede yalnızdı VE bu yalnızlığı içinde benim düşünceme yapışarak yaşamağa öyle alışmıştı Kİ, geldiğim gün sevincinden ölecek sandım. **(Ki’li B.C.)**

1316. Dört sene, o zaman oldukça geniş olan bahçenin her meyvesinden o sıkıntı içinde ayrı ayrı reçeller kurmuş VE saklamıştı. **(B.)**

1317. Bunu ilk kahvaltımda gördüm VE şaşırdım. **(B.)**

1318. “Şu erikten ye...

1320. Bu vişneyi evvelki sene yapmıştım...

1321. Sana sakladım...

1322. **YOK** canım, bozulmuş olur mu hiç?..

1323. Bu kayısı da o senenin a, olur mu, bir kere tadıver...” **(B.sız S.)**

1324. BÖYLECE dört ayrı mevsimin reçellerini bir günde tatmağa mecbur olmuşum.

1325. Kadıncağız durup durup ağlıyor, boynuma sarılıyordu. **(B.lı S.)**

1326. Beni güzel, kahraman, becerikli buluyor, yaptığım büyük işlerin hikâyesini dinlemek istiyordu. **(B.lı S.)**

1327. Gelecek hakkında korkularımı anlatmağa kalktıkça sözümü kesiyor, “Hiç olur mu? Senin gibi adam! İşsiz kalır mısın hiç?”diyordu. **(B.lı S.)**

1328. Ben de yavaş yavaş buna inanmağa başladım.

1329. Durmadan iş arıyordum.

1331. Vapurlar her gün esirlikten dönen yüzlerce insan getiriyordu.

1332. Bir türlü iş bulamıyordum.

1333. İlk aylar, birikmiş maaşlarımın verdiği nisbî bir rahatlık içinde geçti.

1334. Bir uçuruma uzatılmış bir kalas üzerinde yürür gibi sade tehlike ve muvazeneden ibaret bir hayat yaşıyordum.

1335. Tekrar mazinin ağına düşmemek için eski tanıdıklardan hiçbirini görmüyordum.

1336. ZATEN Abdüsselâm Bey’den başkası kalmamıştı.

1337. O kadar sevdiğim bu adamcağızı dahi görmemek için, o günlerde sık sık gittiğim Harbiye Nezareti’nin yolunu değiştirmiştim.

1338. Şehzade Camii’nin, Direklerarası’nın arkasından gidip geliyordum.

1339. FAKAT o gelip beni buldu.

1341. Bir sabah evimizin önünde, erkenden bir araba durdu.

1342. Pencereden yavaşça baktım.

1343. İçinden Abdüsselâm Bey'in indiğini gördüm.

1344. Kapıda, "Nerede bu hayırsız oğlan!" diye soruyordu. (İ.G.B.C.)

1345. Yukarıya çıkmadı.

1346. Aşağıda taşlıkta giyinmemi bekledi.

1347. Arabasına alıp Soğanağa'da yeni taşındığı konak yavrusu evine götürdü.

1350. Biçare adam küçük kızı, damadı, onların çocukları ve bir de karısı ölmüş olan Ferhat Bey'le yapayalnız oturuyordu.

1352. İlk önce ikinci katta kendi odasına çıktık.

1353. Üzerinde küçük Hint işi bir çekmece duran bir sedire beni oturttu.

1355. Ona, iş bulmak için çektiğim sıkıntımı anlattım.

1356. Bana hakverdi.

1357. Beraberce aramayı vaat etti.

1359. Abdüsselâm Bey'in eski tanıdıkları ya ortadan çekilmişler, YAHUT DA adamcağıza ehemmiyet vermeyecek derecede değişmişlerdi. (B.)

1360. Birkaç gün sağa sola gidip geldikten sonra tahsilimi tamamlamama karar verildi.

1361. Onun ve bilhassa Ferhat Bey'in teşvikiyle Posta Telgraf Mektebi'ne girdim.

1362. Mekteplerin hemen hemen bomboş olduğu, neredeyse araya simsar koyarak, mükâfat vaat ederek öğrenci aradıkları bir zamanda, hiç olmazsa dışardan en mütevazısı gibi görünen bu mektebi acaba neden seçmiştiler?

1363. HAKİKAT ŞU Kİ, beni o kadar sevmelerine rağmen hakkımdaki düşünceleri değişmemişti. (Ki'li B.C.)

1364. MAMAFİH Abdüsselâm Bey'e bunun için mühim başka sebepler de gösteriyordu.

1366. Talebeye ufak bir geçim parası veriliyordu.

1367. AYRICA da telgrafçılığın saatçiliğe benzediğine hükmetmişti.

1368. Bu hükmü, belki alıcı ve verici aletlerin tıktır ile çalışmasından geliyordu.

1370. -Senin için bir şeyler kurcalamak lazım geldiğine göre iyi kötü bu merakını bu işte tatmin edersin... diyordu. (İ.G.B.C.)

1371. Mektebe yazıldıktan, yani kendime ait şöyle böyle emniyetli bir istikbalin eşiğine ayak bastıktan sonra, bir gün Abdüsselâm Bey'e benim behemehâl Emine ile evlenmem lazım geldiğini söyledi.

1373. Kendisi sabah akşam bunun için ısrar ediyordu.

1374. Evlenme işi bu yakınlığı rahatlaştıracak, tabîi kılacaktı. **(B.lı S.)**

1376. Emine ile bu baba oğulluk bir düğüm daha kazanacaktı.

1377. Emine benden iyisini bulamazdı.

1378. -Hakikatte bulurdu.

1383. Yeni ve parasız evlileri o kadar korkutan ev açmak, geçim sıkıntısı, yalnızlık gibi şeyler de -ABDÜSSELÂM BEY BU YALNIZLIK KELİMESİNİN ÜSTÜNDE BİLHASSA DURUYORDU- Soğanağa'daki evde hep beraberce oturacağımıza göre kendiliğinden ortadan kalkıyordu.

1384. BÖYLECE HEM iki taraf için Allah'ın emri yerine gelecek, HEM ben rahat edecektim. **(B.)**

1385. ÜSTELİK, -BURASINI TABİÎ SÖYLEMİYORDU- bu sıkıntılı zamanda, çarşı diliyle işlerin kesat gittiği günlerde, zaruri olarak ev kadrosuna, hatta ısrar ettiği gibi üvey annem gelirse iki kişi birden ilâve etmiş olacak, senelerdir o kadar aksi giden talihinden bu suretle öc alacaktı. **(B.lı S.)**

1386. Üvey annem gelmedi.

1387. Babamla o kadar mesut olduğunu sandığı evi terk etmek istemiyordu.

1390. Onun sayesinde diğer hayvanlardan ayrılır.

1391. Beylik sözüyle, hayata hükmeder.

1392. FAKAT kendi hayatlarına teker teker bakarsanız bu yapıcı unsurun zerre kadar müdahalesini göremezsiniz. (Ş.B.C.)

1393. Bütün telakkileri, hususi bağlaşıkları hep bu akim varlığını yalanlar, üvey annem, Soğanağa'daki evde bizimle beraber oturmayı, "Bir başkasının evinde benim ne işim var? 1394. Haydi senin hakiki annen olsam neyse...

1395. Sana bile bir bakıma yabancı sayıldığıma göre..." gibi bir sebeple reddetseydi aklım elbette yatardı.

1396. FAKATsenelerce uzakta bekledikten sonra bir sığıntı gibi girdiği, hiçbir zaman hakkıyla benimsenmediği, o kadar yıl bir yatalağa baktığı, bir gün yüzü gülmediği evimizi, geçmiş saadetleri adına bırakmayacağını söylemesi beni âdeta çıldırtmıştı.

1399. Üvey annem evimizde mesut olduğunu sanıyordu.

1400. Babamla evlendikten sonra bu evin dışında yaşadığı yıllarda bir gün bu eve girebilmek saadetini gözünde öyle büyütmüş, bu işin imkânsızlığı kendisini öyle kavramıştı Kİ, **en az müsait, saadet denen şeyden en uzak şartlar altında girdiği bu evi şimdi bırakamıyordu. (Ki’li B.C)**

1401. SADECE düşünceye ait, zan üzerine kurulmuş bu saadet hatırası o kadar kuvvetliydi Kİ, sonunda Abdüsselâm Bey bile hürmet etmeğe mecbur kaldı. **(Ki’li B.C.)**

1404. Ömrü küçük bir kuş gibi Abdüsselâm Bey’in evi denilen kafeste geçmişti.

1407. BUNA RAĞMEN, galiba her şeyi, her tecrübeyi kendisinde yaradılıştan hazır bulanlardan olacak Kİ, hiçbir şeyi yadırgamadı. (Ki’li B.C.)

1408. Hiçbir vaziyette şaşırmadı.

1409. Sonuna kadar sağlam, cesur, neşeli kaldı.

1410. İlk yıllarımız çok mesut geçti.

1411. Mektebi bitirdikten sonra evvelâ Posta Telgraf’tan çıktım.

1412. Sonra Abdüsselâm Bey bir dostu vasıtasıyla bana Tünel İdaresi’nde bir iş buldu.

1413. O zamana göre iyi kazanıyordum.

1418. Abdüsselâm Bey’in insan sevgisi bütün evdekiler gibi bir an peşimizi bırakmıyordu.

1421. Sabahleyin kahvaltımızı beraber yapardık.

1422. Evden çıkarken akşam hangi kahvede kendisini bulabileceğimi söyler VE benden bir saat evvel oraya gelirdi. **(B.)**

1423. O zaman emekliye ayrılan Ferhat Bey de tabiatıyla beraber bulunurdu.

1424. Akşamüstü beraber eve döner, daima bir bahane bulup geciktirdiği yatma saatine kadar bir arada otururduk. **(B.İ S.)**

1425. Buna mukabil asıl damadı, küçük kızının kocası, evin bütün erkekleri adına gezer, tozar, HATTA zaman zaman karısını alıp çıkardı. **(B.)**

1426. Emine ile ilk fırsatta evden ayrılmağa karar vermiştik.

1427. HATTA Emine birkaç defa eski eve uğramış, az çok, üvey annemin mesut mazisine hürmet etmek şartıyla nasıl nizam vereceğini tasarlamış, HATTA ilk iş olarak sofadaki hasırları sökmüş, atmış, hikâyesini benimle

evlenmeden çok evvel işittiği halamın saatinin rakkasını yerinden kaldırmış, tavan arasında bir yere saklamıştı. (B.)

1428. -Neden beğenmiyorsun, anlamıyorum?.. (B.sız S.)

1430. Görürsün, cennet yaparım!.. (B.sız S.)

1431. HELE bir şu muhabbet esirliğinden kurtulalım.

1432. Emine, şimdiki sinema dilini hiç bilmeden, AbdüsselâmBey’in evindeki hayatımıza bakarak kendimize “muhabbet esiri” adını vermişti.

1434. Yavaş yavaş ihtiyar adamın düştüğü sıkıntı da bizi rahatsız ediyordu.

1436. VE Abdüsselâm Bey para sıkıntısını hiç kimseye fâş etmeden borçla yaşıyordu.

1437. NE damadının, NE Ferhat Bey’in NE DE benim masrafı paylaşmamızı bir türlü kabul ettirememiştik.

1438. O kadar neşeli tabiatı yavaş yavaş bozulmuştu.

1440. Yanında kimse olmadan sokağa adım atmayan adam şimdi zaman zaman, borç para bulmak için gizlice sokağa çıkıyordu.

1441. Emine ile ben bu vaziyette ona daha fazla yük olmayı istemiyorduk.

1442. FAKAT projemizi bir türlü tatbik edemedik.

1443. Tam bizim kendisine kararımızı açacağımız günlerde damadı kendisini Anadolu’da bir yerde bir memuriyete tayin ettirmek fırsatını buldu.

1444. Abdüsselâm Bey uzun münakaşalar, itirazlar, şikâyetlerden sonra ister istemez karı kocanın evden ayrılmasına razı oldu.

1445. Ayşe Hanımefendi, evden ayrılacağı zaman ikimize birden, “Babam size emanet!.. dedi. (İ.G.B.C.)

1446. ZATEN sizin de babanız sayılır...”

1447. Kocası da karısının yanında hemen hemen aynı şeyleri söyledi.

1448. FAKAT o uzaklaşınca birdenbire: “Allah sabır versin sizlere” diye ilâve etti. (İ.G.B.C.)

1449. Çarnaçar biz kaldık.

1450. İhtiyar adamı yalnız bırakamazdık.

1452. Vücudu gibi hâfızası da zayıflamıştı.

1453. Hemen her şeyi unutuyor, her şeyi birbirine karıştırıyordu. (B.lı S.)

1454. Çamlıca’da oturan büyük oğluna, Anadolu’da bulunan ortanca oğluna vaziyeti bildirerek babalarını yanlarına almalarını rica ettim.

1456. Ortanca oğlu hiç cevap vermedi.

1457. YALNIZ o şeker bayramı babasına bir tebrik telgrafı çekmekle, bir de çocuklarının resimlerini göndermekle yetindi.

1458. Çamlıca'da oturanı, yine eskisi gibi küçük kardeşiyle beraber bayram tebrikine geldiği zaman bir fırsatını bulup işin imkânsızlığını anlattı.

1459. “Karım bana yemin verdirdi. 1460. Yapamam” diyordu. (İ.G.B.C.)

1461. -Bari yardım edin, dedim. (İ.G.B.C.)

1463. Kazandığımın hepsini veririm, zaten gizli olarak da sarf ediyorum. (B.İ S.)

1465. ÇÜNKÜ benden para kabul etmek istemiyor.

1466. Bu gidişle borçlu çıkarsınız...

1467. FAKAT o inanmıyordu:

1468. -Sen babamı bilmezsin... diyordu. (İ.G.B.C.)

1471. -İyi ya... dedim.

1472. Babanıza bir şey olursa hepsi mahvolur. (Ş.B.C.)

1473. AYRICA Emine ile biz töhmet altında kalırız.

1475. Gelin babanızla beraber oturun.

1476. Malınıza mukayyet olun!..

1477. Omuzlarını silkti.

1478. ZATEN babası odaya girmişti.

1479. Giderken beni kapıda uzun uzun süzdü:

1480. “Sana emniyetim var...” dedi. (İ.G.B.C.)

1482. İçime garip bir korku girdi.

1483. O yılın kurban bayramından sonra Ferhat Bey de evi terk etti.

1484. Kadıköyü’nde dul bir kadınla evlenmişti.

1485. O da öbür damadı gibi bize, “Allah sabır versin... Allah kolaylık versin!.. dedi VE arkasından ilâve etti: “Aklınız varsa siz de benim gibi yapın!”

(B.)

1486. Abdüsselâm Bey’in evinde biz karı koca ihtiyar adamla tek başımıza kalmıştık.

1487. Burmalı Mescid’in arkasındaki konakta bir aşiret kadar kalabalık oğul, torun, hısım ve akraba içinde yaşayan adam, kendisine her suretle yabancı iki insanın elinde ölecekti.

1489. Bütün hayatım boyunca dikkat ettim.

1490. İnsanın daima en çok korktuğu şeyler başına geliyor.

1492. Herkes kazaya dair bir şey anlatıyordu.

1493. Şimdi hatırlamadığım birisi de onun bu cinsten bir kazadan her zaman korktuğunu garip bir tesadüf gibi söylemişti.

[1494. O zamana kadar hiç ağzını açmadan konuşmayı dinleyen Nuri Efendi birdenbire elindeki saati bırakarak: -Bana kalırsa bu hiç de garip değildir.

1495. Belki tabii umurdandır. 1496. Hâl yoktur, mazi ve onun emrinde bir istikbal vardır. 1497. Biz farkında olmadan istikbalimizi inşa ederiz. 1498.

Aristidi Efendi bu tecrübelerle başladığı anda âkıbetini hazırlamıştı. 1499. Ölümü kendisinde hazırды. 1500. Bunu bilmiş olmasına niçin hayret ediyorsunuz? demişti.] (İ.G.B.C.)

1501. Abdüsselâm Bey de insan sevgisiyle, belki de insanlara fazla düşkünlüğü, hısım akraba sevgisiyle kendisine bu yalnızlığı hazırlamıştı.

1502. ŞÜPHE SİZ bu sevgi olmasaydı etrafındakiler kendisinden böyle kaçmayacaklar, yalnızlığı bu kadar duymayacak, böyle perişan olmayacaktı. (B.lı S.)

1503. Ertesi senenin şeker bayramı eve hiçbir akraba uğramadı.

1504. FAKAT her kandil ve bayramda olduğu gibi damat, gelin, torun, yaşayan, belki de yaşamayan bütün akrabalar için, hepsinin yaşına ve mertebesine göre yine hediyeler alındı.

1505. *Bu iş için lazım gelen parayı nasıl ve nereden bulmuştu?*

1506. Bunu hiç kimse bilemezdi.

1507. Düzine ile ipek mendiller, kravatlar, gömlekler, kızlar için belki de ucuz cinsten mücevherler, erkek çocuklar için saatler, eski emektarlar için alınmış entarilikler üst üste, paket paket odasına dizildi.

1508. VE biçare ihtiyar sırtında eski redingotu, daima temiz kolalı gömleği, gözlerinde daima parlak gözlükleri, bir eli her zaman için biçimli kesilmiş sakalında ve gözleri karşısındaki saatte, sokaktaki her gürültüye kulağını kabartarak, her an kapı ziline çalındığını sanarak üç gün, her adım sesinde geleni karşılamak için ayağa kalkarak bekledi.

1509. Bu bayram günlerinde yine eskisi gibi bütün akrabayı doyurabilecek bollukta ve gelmeyeceklerine emin olduğumuz bu insanların zevklerine göre yemekler pişiyor, sofraya bir lahzada kurulmağa hazır duruyordu. (B.lı S.)

[1510. Dördüncü günün akşamı, hakiki bir yeis içinde: -Emine, kızım, dedi.
1511. Şu paketleri kaldırın... 1512. Çocukların odasına koyun!.. 1513.
Geldikleri zaman alırlar!]

1515. On bir çocuk beşiği, bir yığın mânasız hayat artığı, AbdüsselâmBey'in muhtelif zifaflarına şahit olmuş birkaç karyola, konsollar, aynalar, eski oyuncaklar, sandıklar,hülâsa konak satılıp da bu sekiz odalı eve taşınıldığı zaman kızının ve damadının eskiciye vermelerine bir türlü razı olmadığı türlü eşya burada tozlar içinde, birbirinin üstüne yığılmış beklerdi.

1516. Abdüsselâm Bey, içinde hiçbir çocuğun doğmadığı, büyümediği bu odaya “çocukların odası” adını vermiş VE garibi şu Kİ bu ad tutmuştu da. **(B.)**

1517. BELKİ DE bu adın sihri yüzünden bu odaya garip bir hava sinmişti.

1518. Yavaş yavaş herkes evin kaybolmuş hayatının orada toplandığına inanmıştı.

1520. Yaşayanlar bile orada kendi çocukluklarının, ilk gençliklerinin ölümünü seyrediyorlardı.

1521. Büyük odanın ortasında daha ziyade karaya vurmuş gemi gibi bir yığın eşya hep onları hatırlatırdı.

1523. Bu iyi ruhlu adamın yanında bizi o kadar huzursuz kılan şeyin ne olduğunu ancak bu odaya bir kere olsun girenler anlayabilirdi.

1524. ÇÜNKÜ bu üst üstelik, yarattığı zamandışılıkta, eşyanın kayıtsızlığını yok etmişti.

1525. ONUN İÇİNDİR Kİ anahtarı daima kapının üzerinde durduğu hâlde hiç kimse içeriye girmezdi. (Kİ'li B.C.)

1526. Sağlam aklına, neşeli tabiatına rağmen efendisinin hayatındaki ıstırapları âdeta benimseyen Emine ise bu odanın önünden bile geçmek istemezdi.

1527. Karım içinde büyüdüğü bu evi bütün psikolojik derinliğiyle benimsemişti.

1528. Odaya o girmedi.

1529. Onun yerine paketleri istemeye istemeye ben taşdım.

1530. Karanlıkta adımlarım bütün bu eski, sahipsiz eşyaya takıla takıla, sofadan gelen ışıktan birdenbire canlanan büyük bir aynada hiç de bana benzemeyen silik bir hayali seyrede ede birkaç defa gidip geldim.

1532. *Nereden geliyordu bu?*

1534. *Durup dururken birdenbire nasıl kavramıştı bütün varlığını?* (D.)
1535. HALBUKİ sevinç delisi olmam lazım gelen günleri yaşıyordum.
1536. Karım gebe idi VE doğumu bekliyorduk. (B.)
1537. Arada sırada gülerek bana, “Çok gürültü yapıyor... 1538. Galiba kız olacak!” diyordu. (İ.G.B.C.)
1539. Hiç durmadan tepinmesinden şikâyet ediyor, “Nasıl başa çıkacağım?” diye şimdiden ve şüphesiz yalancıkta tasalanıyordu. (B.İ S.)
1541. İkide bir bana, “Kaç gün kaldı, sorsana!” diye ısrar ediyordu. (İ.G.B.C.)
1542. SONRA bir evvelki cevabımızı hatırlayarak parmaklarıyla hesaplıyordu.
- 1543. Epeyce zamandır evde çocuk doğmamıştı.**
- 1544. “Yeniden büyük baba olacağım...” sözü dilinden düşmüyordu. (İ.G.B.C.)**
1545. Sıra biraz kenara konmuş son paketlere gelince, gözleriyle mânalı mânalı bakarak, “Onlar dursun” dedi. (İ.G.B.C.)
1546. “Onların sahibi behemehâl gelecek...”
1547. Emine’nin yüzü kıpkırmızı kesildi VE odadan çıktı. (B.)
1548. Abdüsselâm Bey’in çehresinde artık seyrekleşen tebessümlerinden biri belirmişti.
- 1549. -Ferhat Bey’e sormadınız mı?**
1550. *Niçin refikasını buraya getirmede DE kendisi Kadıköyü’ne gitti?* (B.)
1551. Hep beraber yaşadık.
- 1552. İnsan bu kadar yıllık evini bırakıp gider mi?**
- 1553. -Hanım, baba evinden çıkmıyormuş...**
- 1554. Çıkmayı istemiyormuş!..**
1555. Abdüsselâm Bey yüzüme dik dik baktı:
1556. -Ne diye öylesini aldı?
- 1557. Fakir, kimsesiz bir şey bulamadı mı?**
1558. Birdenbire şaşırdım.
1559. VE biraz evvelki korku, daha canlı, daha keskin şekilde içime yerleşti.
1560. ARTIK bu insan sevgisini, yalnızlık korkusunu geçiyordu.
1561. İşin içine daha mühim şeyler giriyordu.
1562. Kendimizi iradesizliğim yüzünden bir biçareye teslim etmiştik.

1563. Zehra'nın doğuşu, Abdüsselâm Bey'in hısım akrabası tarafından unutulmuş olmasından duyduğu ıstırapları birdenbire hafifletti.

1564. Çocukların odasından evin en mükellef beşiği çıkarıldı.

1565. Takribî Ahmet Efendi ailesinin son torunu ilk uykularını gümüş zırlı ve sedef kakmalı, bir dekovil kadar büyük, ağır ve ceviz oymalı bir beşikte uyudu.

1566. Tabî Abdüsselâm Bey daha ilk günden itibaren başının ucundan ayrılmadı.

1567. Konağın eski âdeti üzerine çocuğa benim yerime o ad verdi.

1568. VE yanlışlıkla benim annemin adı olan Zahide adını vereceği yerde kendi annesinin adı olan Zehra'yı verdi.

1569. İŞTE, birbirinin peşini bırakmamış felâketler dizisi bu mânasız yanlışlıklarla başladı.

1570. İhtiyar adam evvelâ bu yanlışlığa bizim kadar güldü, sonra müteessir oldu, kendini ithama başladı. **(B.lı S.)**

1571. Sonuna doğru bu teessür hakiki bir vicdan azabı hâline girdi.

1572. Kendisini âdeta çocuğumuzu bizden çalmış sanıyordu.

1573. Bu iş için muhakkak ahrette kendisine hesap sorulacaktı.

1574. Diğer taraftan da bu ad benzerliği yüzünden “valide” diye çağırmağa başladığı Zehra'ya bir kat daha bağlandı.

1575. Çocuğun istikbalini düşünmeğe başladı.

1576. VE mevcut servetini kızıma bağışlayan vasiyetnamelerle evin içi doldu.

1577. *Günde kaç vasiyetname yazardı?*

1578. Burasını Allah bilir.

1579. Son üç sene içinde evin her tarafı, halı, kilim, yastık altları, masa gözleri, çekmeceler, onun vasiyetnameleriyle doldu.

1580. Biz Emine ile her gün birkaç tanesini yırttığımız hâlde yine ölümünden sonra kucak dolusu vasiyetname çıkmıştı.

1581. Hemen hepsinde biçare ihtiyar “servet-i mevcudesini” “validesi Zehra Hanım'a” terk ettiğini söylüyor VE bizim onun tahsil ve terbiyesine son derecede dikkat etmemizi şiddetle istiyordu. **(B.)**

1582. “Annesi kerimem Emine Hanım ile, babası oğlum Hayri Efendi'nin tahsil ve terbiyesine itina etmeleri ve yetişip evlenene kadar...” diye devam

eden, bitip başlayan bu vasiyetnamelerde kendi kızımızı müşfik ihtiyar bize emanet ediyordu.

1583. Anadolu harbi çoktan bittiği, mühim bir kısmı İstanbul’da olduğu için ölümünü haber alanlar ertesi günü eve gelmişlerdi.

1587. NİTEKİM öyle yaptık.

1588. FAKAT aradan birkaç gün geçince hava değişti.

1589. Abdüsselâm Bey çoğu tutarı kadar mühim meblâğlara rehine verilmiş bir yığın ufak tefeği kızımın üzerine geçirmek için bazı tedbirlere müracaat etmiş, ayrıca bir iki notere de vasiyetname bırakmıştı. **(B.İ S.)**

1590. ÖYLE Kİ işlerin tanzimi için mahkeme kararı zaruri oldu. **(Kİ’li B.C.)**

1591. BU ARADA hemen bütün verese bizi, ortada miras denecek bir şey olmamasına rağmen babalarının zihnini kendilerinden çalmakla, ihtiyar ve hâfızası bozulmuş adamı “Kızımız senin annendir!” diye kandırmak, bu olmayacak şeye “türlü desiselerle inandırmakla” itham ediyordu. **(İ.G.B.C.)**

1592. Yine kendimizi müdafaa için, “Son zamanlarda rahmetli hiç de muvazenesine sahip değildi!” deyince bu sefer velinimetimize hakaretle, hatırasını tezyifle itham ediliyorduk. **(İ.G.B.C.)**

1593. “İftira!” diyorlardı.

1594. “İftira ve nimet-nâşinaslık, nankörlük...” diyorlar VE hemen arkasından sözlerimizi kendi davaları için yoruyorlardı: **(B.)**

1595. “Gördünüz mü? diyorlardı, nasıl itiraf ediyorlar?”

1596. Yârabbi, ne kadar çok hisseli eşya vardı, VE ne kadar çok resmî muamele zarureti ortaya çıkmıştı. **(B.)**

1597. Rahmetli nerede altıda bir, yedide, hatta onda bir hissesi satılan arsa, mülk varsa hepsini almıştı.

1598. Kim bilir, belki de bugünün arsa ve mülk fiyatlarının etrafındaki kazancı düşünerek yapmıştı bunları. **(D.)**

1600. VE her senede mukabil birkaç borç senedi çıkıyordu.

1602. Karşısına çıktığımız hâkimlerin çoğu evvelâ koskoca adamın ahretliğinin kızını “kendi annesi” zannetmesine hafifçe gülümsüyorlar, biraz sonra verese tarafından yapılan kandırıcı aydınlatmalarla kötü niyetimizden şüphelenmeğe başlıyorlardı. **(B.İ S.)**

1603. Ben dilimin döndüğü kadar: -Efendim, merhum şakacı adamdı. Evlâdı gibi sevdiği kızıyla bu tarzda latife ederdi... diye anlatmağa çalışınca: - Üç yaşındaki çocukla latife edilir mi? diye azarlanıyordum.
1604. HEM evlâdı gibi diyorsunuz!1605. HEM DE anne diye şaka ettiğini söylüyorsunuz. **(B.)**
1606. Birinden birini seçin!
1608. Rahmetli ikisini birden kabul etmişti.
1609. -Vasiyetnamelerin bazıları altı aylıkken başlıyor...
1611. Altı aylık çocuk latifeden ne anlar?.. diyorlardı. **(İ.G.B.C.)**
- 1612. -Anlamaz, anlamaz, AMA herkes yine yapar. (B.)**
- 1613. Çocuklarla konuşurken hangimiz dilimizi, sesimizi değiştirmeyiz?..**
1614. Sade çocukla değil kedi veya köpekle oynarken bile YA kendimizi onun seviyesine indirir, YAHUT onu kendi seviyemize çıkarırız. **(B.)**
1615. -Rahmetli bu işte ortalama bir had bulmuştu...
1617. Hukuk ıstılahlarına yavaş yavaş alışıyordum:
1618. -Peki, burası böyle diyelim!
1619. *YA çocuğun, YANİ validesinin rahmetliye “oğlum” demesini nasıl izah edersiniz?*
1621. Vefatını müteakip hep “Oğlum nerede?” diye ağlarmış. **(İ.G.B.C.)**
1623. Zehra’yı da kendisine “oğlum!” demeğe alıştırmıştı.
1624. Kız iki gözü iki çeşme, oğlunu arıyordu.
1625. Yine vaziyeti aydınlatmağa çalışıyordum.
1626. -Efendim, öğretmişti...
1627. Bütün gününü beraber geçirirdi.
- 1628. ZATEN bütün işler hep oradan gelmiyor mu?**
- 1629. Biçare son zamanda yaşı dolayısıyla pek sağlam düşünemiyordu...**
1630. Böyle vaziyetlerde kimseyi incitmeden konuşmak ne güç oluyordu.
1631. O kadar sevdiğim adam için bunaktı, diye avaz avaz bağırabilsem nasıl rahatlayacaktım. **(Ş.B.C.)**
1632. *Bunak olmasaydı evin içini ancak firavun ailelerinde görülen bu garip ana-oğul, baba-ana hikâyesiyle doldurur muydu?(Ş.B.C.)*
1633. Neticede zaten hükümsüz olan vasiyetname bir kere daha iptal ediliyor, ben ayrıca mahkeme huzurunda münasebetsiz münasebetsiz konuştuğum, velinimetimin hatırasına hürmetsizlik ettiğim için tazir ediliyordum. **(B.sız S.)**

1634. Velinimet, baba, miras kelimeleri içinde boğulacağıma iyice inandığım bir günde iş biter gibi oldu.

1635. FAKAT bitmedi.

1636. Efkârıumumiye safhası başladı.

1637. Vasiyetnamenin reddi küçük muhitimde derin bir akis uyandırmıştı.

1638. Bütün tanıdıklar, yahut mühim bir kısmı, beni ve bilhassa kızımı meşru bir haktan mahrum edilmiş addediyorlardı.

1639. Mahallede, ticarethanede -O ZAMAN TÜNEL ŞİRKETİNDEN AYRILMIŞ, HUSUSİ BİR MÜESSEDE ÇALIŞIYORDUM- herkes bana karşı yapılan haksızlığa isyan ediyor VE kendi mizacına göre tepkiler gösteriyordu.

(B.)

1640. Bir kısmı bana ve kıza acıyorlardı.

1641. Bir kısmı da bizi unutuyor, birkaç kuruş için yahut “dünya malı için” babalarının son isteklerine hürmetsizlik eden vereseye kızıyorlardı. **(B.lı S.)**

1642. Bir diğer kısmı da bu kadar mühim bir serveti göz göre göre kaybettiğim için sünepeliğime, budalalığımına hükmediyorlardı.

1643. Abdüsselâm Bey’in mirası bu münakaşalarda, konuşanın ruh hâline ve görüş zaviyesine göre, ya bir kalemde ortadan siliniyor, yahut bir çığ gibi büyüyor, YAHUT mesele dışı addediliyordu. **(B.)**

1644. YALNIZ ahlâkî değerlere ehemmiyet verenler ise bu servetin adını bile anmıyorlar, sadece mukaddes olan bir isteği görüyorlardı. (B.lı S.)

1645. Buna mukabil insanın behemehâl açığöz ve çakır pençe olmasını isteyenler benim beceriksizliğimi büyötmek için durmadan kaybımızın yekûnunu hesaplıyorlardı.

1647. Hiçbirisi bu işte beni dinlemiyorlardı.

1648. Hiçbirine, “Bu adamın zaten parası yoktu... Borçlu idi. Ben bir şey kaybetmiş değilim ki... Bırakın ki zaten istemem!” diyemiyordum. (İ.G.B.C.)

1649. Patronum bile bu umumî havaya katılmıştı.

1650. Durup dururken maaşıma beş lira teselli zammı yaptı.

1651. Yukarıdan gelen bu acıma jesti etrafımdaki merhamet havasını bir kat daha arttırdı.

1652. Bazıları beni artık yediğim darbenin altından kalkamayacak derecede yıkılmış görüyorlardı.

1653. Bir akşam daireden çıkarken arkadaşlarımdan biri koluma girdi:
1654. - Gel Hayriciğim, dedi. 1655. Şurada birkaç kadeh rakı içelim... 1656. Rakı her derde iyidir. (İ.G.B.C.)
1659. Zevk için içelim...
1660. YALNIZ, istersen bize gidelim, evde içelim. (Ş.B.C.)
- 1661. Karımı bugünlerde yalnız bırakmak doğru olmaz...**
1663. FAKAT Sabri Bey sözümü yanlış anlamağa karar vermişti:
1665. *Az şey mi geldi başınıza...* (D.)
1667. VE bütün ağırlığıyla bana yüklendi.
- 1668. Eve gelmek istemiyordu.**
- 1669. Sıkıntı vermek hoşuna gitmezdi.**
1670. İLLÂ Kİ beni meyhanede teselli edecekti.
1671. BELKİ bu miras meselesini iyice anlatmak fırsatını bulurum, ümidiyle razı oldum.
1672. ÜSTELİK de kolumdan çıkacak karşıma oturacaktı.
1674. NİTEKİM girdiğimiz meyhanede elimden geldiği kadar bu işteki vaziyetimi anlatmağa çalıştım:
1675. -Bu adamı baba gibi severdim, dedim. (İ.G.B.C.)
1676. Çok iyiliğini gördüm.
1679. Borçla yaşıyordu.
- 1681. Gerçekten mirasçısı olsaydım, uyku uyumazdım. (Ş.B.C.)**
1684. Sabri Bey birdenbire harekete geçti:
1685. *-Peki, bu kadar borcu nasıl yapabiliyordu?*
1686. *-Şunu bunu rehine vererek...*
1688. VE hakikaten inandırırım ümidiyle bir yığın izahat verdim.
1689. O hep başını sallıyor, aynı suale dönüyordu: (B.İ S.)
1690. *-İyi AMMAona bu vaziyette nasıl borç veriyorlardı? (B.)*
1691. *YANİnasıl kandırıyordu?*
1692. ARTIKsabrım tükenmişti:
1693. *-Ne bileyim ben? (D.)*
1696. Sabri Bey bu sistem meselesinde bilhassa kulak kesildi.
1698. Bu sihirli kelimeyi duyar duymaz ikinci şişeyi ısmarladı:
1704. Başka bir şey olmalı...
1706. Merakı muhayyilemi çözmüştü.

1707. Birdenbire gözümün önünden Seyit Lûtfullah'ın hayali geçti.
1708. O bana Kayser Andronikos'un hazinelerinden bahsederken, bizim saraya ait “Şerbetçibaşı” pırlantasının da bunların arasında bulunduğunu söylemişti.
- 1709. *Bana acıdığı için zorla soktuğu bu meyhanede şimdi benden, etrafı dolandırmak için metot öğrenmeğe kalkan bu budala ile neden alay etmeyecektim sanki?***
1710. -FARZ ET Kİ, Şerbetçibaşı Elması kendisinde olsun. **(Ki'li B.C.)**
- 1711. “Satmıyorum, aile yâdigârı.**1712. Çocuklarım satınca size borcumu öderler.” gibi bir şey söylemiş olabilir pekâlâ! **(İ.G.B.C.)**
1713. Sabri Bey Şerbetçibaşı Elması'na iyice inandı.
1714. -Doğru... dedi. 1715. Muhakkak öyle olmalı.
1716. VE üçüncü şeyeyi ısmarladı.
1717. Bu sıcak yaz gününde terden yapış yapış, masaya abandı:
1718. -Nasıl şeymiş şu Şerbetçibaşı Elması?.. diye sordu. **(İ.G.B.C.)**
1719. Gözleri meraktan parıldıyordu:
1720. -Hiç gördün mü?
1721. -Canım, uydurdum. **1722. *Şimdi beraber uydurmadık mı? 1723. YANİ bir tahmin olarak konuşmuyor muyduk?***
1724. -FAKAT adını biliyorsun!..
1725. -FARZ ET Kİ, çocukluğumda bir masalda dinlemiş olabilirim. **(Ki'li B.C.)**
1726. Birisi böyle bir şeyden bahsetmiş olabilir.
1727. Elmas fikriyle beraber aklıma gelmiş olabilir.
1729. -Olmaz olur mu?
1733. Tekrar kadehleri doldurdu.
1734. İçtik.
1735. -TABİİ sana göstermiştir.
1738. Birdenbire uyandım...
1739. Onunla alay edeyim diye başıma açtığım işi anlamıştım. **(İ.G.B.C.)**
1740. Garsonu çağırdım.
1741. Paraları verdim.
1742. Cebimde kalan tek yirmi beşliği garsona uzattım.
1743. Sabri Bey hiç ses çıkarmadan kısık gözleriyle beni seyrediyordu.

1745. “Allahaismarladık!” bile demeden kapıdan fırladım.
1747. Eve gelince Emine’ye vaziyeti anlattım.
1748. “O budala ile rakı içmeğe nasıl razı oldun?” diye azarladı. **(İ.G.B.C.)**
1749. Sonra: -Ehemmiyet verme, unut... 1750. Hem ne çıkar sanki! **1751.**
- İnsan alay etmez mi?***1752. Sarhoşken her şey konuşulur... diye teselli etti. **(İ.G.B.C.)**
1754. Bütün günü evde, Abdüsselâm Bey’in çocuklarının miras karşılığı olarak bize hediye ettikleri eski saatleri tamirle uğraştım.
- 1755. HALBUKİ askerden döndüğünden beri elimi saate sürmemiştim.**
1756. Akşama doğru içime bir sükûnet geldi.
1757. Ben de “muhakkak unutmuştur” diye düşünüyordum. **(İ.G.B.C.)**
1758. FAKAT ertesi günü yazıhaneye ayak atar atmaz Sabri Bey köşesinden kalktı, yanıma geldi VE kulağıma yavaşça: -Elmas, diye fısıldadı. **(B.)**
1760. *Bana kim bilir neler anlatmak istiyordu?*
1761. Daha ertesi akşam, patron beni içeriye çağırırdı.
1762. Şerbetçibaşı Elması’nın hikâyesini dinlemek istiyordu.
1763. Kendisine vaziyeti anlattım.
1764. Biraz inanır gibi oldu.
1765. FAKAT Şerbetçibaşı Elması hikâyesi yayılmağa başlamıştı.
1766. Yavaş yavaş bütün tanıdıklar onu öğrendiler.
1767. Kime rastlasam: -Yahu, hiç de bahsetmezsin! Böyle meraklı hikâye anlatılmaz mı?... diye yakama yapışıyordu. **(İ.G.B.C.)**
- 1768. Yavaş yavaş semtteki kahvelerin önünden geçemez oldum.**
1769. Elinde tavla pulu, zar, iskambil kâğıdı, domino taşı, bir yığın insan fırlıyorlar, beni yoldan çeviriyorlar: “Bir çay içmez misin?” diye zorla beni içeriye tıkıyorlar. **(B.İ S.)**
1770. Şerbetçibaşı Elması’nı anlatmamı istiyorlardı.
1771. Benim inkârım karşısında, namus ve kanaatkârlığıma hayran olan, yahut bu yüzden beni biçarelikle itham edenler ben ayrıldıktan sonra baş başa verip dedikodu yapıyorlardı.
1772. Birdenbire herkes vaktiyle bir Şerbetçibaşı Elması’ndan bahsedildiğini şimdi hatırlıyor, eski zaman işlerini, elmas hikâyelerini bildiği kadar bu mevcut olmayan elmasın etrafında bir masal uyduruyordu. **(B.İ S.)**

1774. İŞTE tam bu sıralarda Abdüsselâm Bey'in senetli alacaklıları, yani ona rehinsiz borç verenler verese aleyhine dava açmağa başladılar.

1775. Hemen hepsi de elmas hikâyesini biliyorlardı.

1776. VE çoğu ona dayanarak gizlenmiş mirasla alacaklarının ödenmesini istiyorlardı.

1777. Zaruri olarak beni de davaya kattılar.

1778. İlk önce sadece mütalaasına müracaat edilen bir şahit olarak dinlendim.

1779. SONRA birdenbire davanın ağırlık merkezi oldum.

1780. Evde ihtiyar adamla seneler boyu yalnız başımıza kaldığımız için her şey gibi bunu da ancak bizim bulmamız gerekirdi.

1782. Bir iki “muhtemeldir ki...”, “binaenaleyh...” ile bu mesafe de elbette geçilecekti.

1783. NİTEKİM öyle oldu.

1784. Bir iki oturumdan sonra elmasın bizde bulunmasına tabî bir şey gibi bakıldı.

1785. KALDI Kİ, Abdüsselâm Bey vasiyetnamesinde, “Borçlarımın edasından sonra kalan servetimi”, “bakiye-i servetimi” gibi tabirler kullanmıştı. **(Ki’li B.C.)**

1787. Bana gelince, ben bu elmastan açıkça bahsetmiştim.

1788. Sabri Bey hakkımdaki tahkikatın olduğu gibi, mahkemedeki duruşmaların da belli başlı kahramanı oldu.

1789. İfadeleri zeytinyağı lekesi gibi genişliyor, büyüyordu. **(B.lı S.)**

1790. Hemen her yüzleşmede kendisine söylediğim yeni bir şey hatırlıyordu.

1791. Dava boyunca bana olan muhabbetine rağmen hakikatin aydınlanması için insanüstü gayretler sarf etti.

1792. Birkaç celselik bir soruşturmadan sonra, başta ben olmak üzere herkes bu elmasın Saliha Sultan tarafından Şerbetçibaşı marifetiyle satın alındığını, onun ölümü üzerine hazineye girdiğini, daha sonra Birinci Abdülhamit’in bir gözdesine hediye ettiğini öğrendik.

1793. Tabiatıyla NE bu Şerbetçibaşı’nın, NE DE Saliha Sultan’ın kim olduğunu hiç kimse merak etmiyordu.

1794. SADECE elmasın kendisi asırlar boyunca ara sıra kaybolmak şartıyla elden ele geçiyor, nihayet Abdüsselâm Bey’in ailesine geliyordu. **(B.lı S.)**

1795. Bana sordukları zaman: -Hayır, dedim. 1796. Kayser Andronikos'un hazinesinde idi.

1797. Bu cevabım hiç hoşla gitmedi.

1798. İzahatım deliliğe vurma telâkki edildi.

1800. En yakın akrabam sıfatıyla ilk önce beni gözetmeğe çalıştı.

1801. Çok temkinli cevaplar verdi.

1802. Beni tanıımıyordu, tanıyamazdı da. (B.lı S.)

1803. HAYIR, Abdüsselâm Bey ona elmastan bahsetmemişti.

1804. SADECE, "İşlerimi düzelttikten sonra öderim" vaadinde bulunmuştu. (İ.G.B.C.)

1805. "Zannettiğinizden fazla zenginim" demişti. (İ.G.B.C.)

1812. Öyle derlerdi.

1813. Bunu halam kendisine söylemişti.

1814. FAKAT babam terbiyeme dikkat etmemişti.

1815. Para canlısı bir adam olduğu için başka hiçbir şeye bakmazdı.

1816. HATTA halamı Naşit Bey'le evlenmekten menetmiş, Seyit Lûtfullah'a büyüler yaptırmıştı. (B.lı S.)

1817. Halam Naşit Bey'le evlenmeden evvel kendisine, "Hele bir evlenelim, muhakkak Hayri'yi kardeşimden kurtarırım!" demişti. (İ.G.B.C.)

1818. FAKAT babam bu evlenmenin olmaması için halamı benim yardımımıla baygınlığından istifade ederek gömmeğe kalkınca benden nefret etmişti.

1819. O zamandan sonra adımı bile anmamıştı.

1822. Burada tabiatıyla Takribî Ahmet Efendi Camii meselesi de ortaya çıkıyordu; HEM DE korkunç bir şekilde değiştirilerek. (B.)

1823. Babam, dedesinin bu cami için ayırdığı parayı yemişti.

1824. Naşit Bey ikide bir mendilini çıkarıyor, gözlüklerinin camını temizliyor, sonra alınının terlerini siliyor VE sözüne devam ediyordu. (B.)

1825. Hiçbir şeyde acele etmiyor, yavaş yavaş konuşuyor, her şeyi tam vaktinde ve sorulduğu zaman söylüyordu. (B.lı S.)

1826. FAKAT o tarzda söylüyordu Kİ, sözlerinin müphem kalan ucu ile hiç bahsetmek istemediğine, daima yemin edebileceği aile meselelerinden birinin üzerinde zaruri olarak yeni bir suale yol açıyordu. (Kİ'li B.C.)

1827. NİTEKİM tekrar halamın muvakkat ölümüne âdetâ kendiliğinden dönmüştü.

1828. SANKİ çok cilalı bir satır üzerinde yine iyi cilalanmış herhangi bir şeyi ufak tefek dokunmalarla kaydırıyordu.

1830. *Benden ne istiyordu?*

1833. O konuşurken ben çileden çıkıyordum.

1834. Daha ağzını açmadan bütün vücudumda bir şeyler kaynıyor, kafamda her şey alt üst oluyordu. **(B.lı S.)**

1835. ZANNEDERİM Kİ soğukkanlılığı, hesaplılığı ve aleyhimde bu kadar kararlı oluşu beni bu hâle sokuyordu. **(Kİ'li B.C.)**

1836. SONRA birdenbire değiştim.

1837. Birdenbire üzerimden büyük yükler, tabaka tabaka ağırlıklar kalkmış gibi hafifliyordum. **(İ.G.B.C.)**

1838. Bütün bu garip ve mantıksız davanın devamı boyunca bundan korkmuştum.

1840. SANKİ Naşit Bey hesaplı konuşmalarıyla, temkinli düşmanlığı ile bu kapının arkasına sımsıkı dayanmış olan koruyucu meleği Emine'yi oradan uzaklaştırmağa muvaffak olmuştu.

1841. Son kelimeleri üzerine en gür sesimle haykırdım:

1842. -HAYIR, HAYIR, halam hakikaten vefat etmişti.

1844. FAKAT hortladı.

1845. Paralarından ayrılmamak için hortladı.

1846. İnanmazsanız, bir resmini isteyin bakın!**(Ş.B.C.)**

1847. Son zamanlarda resim çıkartmağa merak sardırıldı.

1848. Bakınız bu resimlere, YAHUT kendini çağırın, görün, konuşun! **(B.)**

1849. Sözlerimin doğruluğunu anlarsınız!

1850. Herkes şaşırmıştı.

1851. *FAKAT ne çıkar?*

1855. *VE herkes zemin ve zamana göre onu yavaş yavaş yeniden yaratıyordu; ne diye ben kendimi yoracaktım? (B.sız S.)*

1856. Devam ettim:

1857. -Huyuna gelince, beni yanına almak şöyle dursun, **yüzümü bile görmek istemezdi. (B.sız S.)**

1858. Kimseyi görmek istemez, kimseyi sevmezdi. (B.lı S.)

1860. Parasını çalarlar korkusuyla geceleri bu paranın saklı olduğu kömürlükte yatardı.

1861. YALNIZ bir adama tahammül etti. 1862. Bu dolandırıcıya, bu harp zenginine...

1863. HATTA onun sıksa kızına bile tahammül etti.

1864. VE ilâve ettim:

1865. -Bu kızı evvelâ bana verecekti.

1866. FAKAT istemedim, beğenmiyordum. (B.lı S.)

1868. Şimdi zengin oldu.

1869. VE zengin olunca bana düşman oldu.

1872. FAKAT Naşit Bey yüzünden başka adam olmuşum.

1874. Bunu yapamadım, FAKAT elimi ona doğru uzatıp haykırdım: (B.)

1876. *Sabun, şeker hırsızı, benden ne istiyorsun?*

1878. Oturum tatil edildi.

1879. Naşit Bey ayrılmadan evvel bana tatlı tatlı gülümsedi.

1880. İsteddiğini hatta fazlasıyla yapmıştım.

1881. On beş dakika sonra Adli Tıbb'a gönderilmeme karar verilmişti.

1882. İŞTE Doktor Ramiz'i bu müessesede tanıdım.

1884. Hikâyemi herkesten fazla dikkatle dinledi, alakadar oldu VE beni incelemeyi üzerine aldı. (B.)

1885. Müdürün yanından doğruca kendi odasına indik.

1886. O zaman Adli Tıp Dolmabahçe'nin müştemilâtından bir yerde bulunuyordu.

1890. Odaya girer girmez doktor ellerini yıkamağa başladı.

1891. Ben bir kenarda talihimi düşünüyordum.

1892. Dolmabahçe'ye gelirken denizi görmüştüm, sonbahar güneşinin yaldıza boğduğu mavilik, yavaş yavaş alışmağa başladığım talihimle arama, birdenbire uyandırıcı bir şey gibi girmişti. (B.sız S.)

1894. Karım, çocuklarım, evim bana olduklarından daha çok uzakta, erişilemeyecek şeyler gibi görünüyorlardı.

1895. Bir an, bütün davanın devamı boyunca korktuğum şey tekrar aklıma geldi.

1896. *YA karımı da bu işe karıştırırlarsa?*

1897. Hâkim şimdiye kadar onu garip şekilde dışarıda tutmuştu.

1899. O HÂLDE bu ithamın ciddiliğine inanmıyordu.

1900. *ÖYLEYSE ne diye beni buraya göndermişti?*

1901. **HAYIR**, bekliyordu.
1902. Emine'yi de bu korkunç ağa sokacaklardı.
- 1903. Tevkif edildiğimden beri on gün geçtiği hâlde, karımın taşlıkta boynuma sarılışı gözlerimin önünden gitmiyordu.**
1906. Tek pencerenin önünde, duvarın dibinde tozlu ve sefil, âdetâ sürünen mevsim sonu çiçeklerine bakarak düşünüyordum.
1907. Bir arı dikine bana doğru geldi.
1908. Benden bir karış ötede pencerenin pervazına mecalsiz kondu.
1909. İçerden, hiç işitmediğim cinsten acayip ıstırap çığlıkları geliyordu.
1910. Ramiz Bey ellerini yıkamış, çantasından çıkardığı kolonya ile bir kat daha temizleniyordu. **(B.ı S.)**
1911. Kapı vuruldu, bir hademe artan çığlıklarla beraber içeriye girdi: **(B.sız S.)**
1912. -Salim Bey ölüyü açacağız diyor... **(İ.G.B.C.)**
- 1913. Gelmeyecek misiniz?..**
1914. Ben kemiğime kadar titredim.
1915. Ramiz Bey kolonyalı ellerini havada sallayarak kuruturken cevap verdi:
1917. Mideyi kaynatsınlar...
1918. Ben sonra gelir bakarım.
1919. SONRA bana döndü:
1921. DAHA DOĞRUSU şüpheleniyoruz.
1923. SONRADAN ÖĞRENDİMKİ, dostum üstünde hiçbir şey taşımaz, hepsini bu çantaya kor VEher açılıştan sonra behemehâl kilitlerdi. **(B.)**
1924. Çıkarttığı cıgara paketinden bir tane bana ikram etti.
1925. Bir de kendisi aldı.
1927. O ikimizinkini de yaktı.
1928. Hâlâ bekleyen hademeye kahve ısmarladı.
- 1931. BUNUNLA BERABER ilk bakışta insan ne bu gözleri, ne de düzgün sayılacak yüzünü görebiliyordu.**
1932. Ramiz Bey kendisiyle ilk karşılaşan insan üstünde daha ziyade anlaması güç bir aksaklık duygusu bırakıyordu.
1933. Sonradan, kendisine iyice alışınca, bu duygunun ileriye doğru çıkık alnı ve kemikli yüzün düzgün mimarisiyle bütün çizgileri kaçmak istiyormuş gibi birdenbire bitiveren çenenin arasındaki uygunsuzluktan geldiğini anladım.

1934. Bu kaçış hâlindeki çene onun yüzünü hiç de tabîî şekilde bitirmiyordu.

1936. Garip ve açık aksanlarla başlıyor, sonra bir çeşit mırıltıda âdeta izini karıştırmak ister gibi kayboluyordu. (B.İ S.)

1937. Nedense bu çehre, bu ses bana daima gayri muntazam kavislerle yapılmış helezonları hatırlatıyordu.

1938. Tahsilini yaptığı Viyana'dan yeni dönmüştü.

1939. İyi doktor olduğunu, çok parlak diplomalar aldığını sonradan herkesten öğrendim.

1940. AYRICA psikanalize merak etmiş VE bir müessesede bir iki sene bu metotla çalışmıştı. (B.)

1941. Daha o gün Doktor Ramiz'in bu tedavi sistemine, hastası çıkınca tatbik edilecek bir usulden ziyade bütün dünyayı ıslah edecek tek vasıta, ancak dinlerde görülen o tek kurtuluş yolu gibi baktığını anladım.

1945. Hepsi dönüp dolaşıp ona geliyorlardı.

1948. Kendisini tanıdığım zamanlarda bu dargınlık şahsiyetinden dalga dalga akıyordu.

1951. Daha o gün Doktor Ramiz'in hoşnutsuzluk denen şeyin ta kendisi olduğunu anladım.

1953. Gençlik, memleket meseleleri, umumî terbiye, istihsal ve bilhassa hareket gibi kelimeler dilinden düşmüyordu.

1955. Bu yüzden çok güzel bir mesleği, cemiyet içinde bir yeri olduğu hâlde kendisini biçare, her hakkı yenmiş, gelecek için ümitsiz sanıyordu.

1956. BELKİ beni de kendisi gibi bir sınıf dışı, bir gayri memnun zannettiği için sevmiş, himayesine almıştı. (B.İ S.)

1957. Viyana'dan döndüğü günden beri herkese dargın, hemen hemen, yapayalnız yaşıyordu.

1958. İlk önce ikimiz de ayakta umumî vaziyeti konuştuk.

1959. Ben başımdaki dertten kurtulmak şartıyla dünyayı gül gülistan görmeğe çoktan hazır olduğum için başlangıçta sözlerinden pek bir şey anlayamadım.

1960. FAKAT sonra yavaş yavaş düşüncelerine ayak uydurmasını öğrendim.

1961. Memlekette hiçbir şeyi beğenmiyordu.

1963. Kendisi gibi, benim gibi(!) gençlere kâfi derecede yer ve imkân verilmiyordu.

1964. SADECE ikimizin vaziyetini mütalaa etmek bunu anlamağa yeterdi.

1966. Kendisine gelince memlekete döneli iki sene olduğu hâlde henüz ona doğru dürüst psikanaliz metodunu tatbik etmek fırsatını bile vermemişlerdi.

1967. Geldiğinden beri ilk defa hasta yüzü görüyordu.

1969. YANİ ben ona kâfi bir teselli olmuşum.

1972. Kahvelerimiz gelince o masanın başına geçti.

1973. Beni de karşısına oturttu.

1974. Tekrar çantasını açtı.

1975. Cıgara paketini çıkardı.

1976. Birer cıgara yaktık, paket çantaya kondu. **(B.sız S.)**

1977. Kilitlendi.

1978. -Beni burada hiç sevmezler... diye tekrar söze başladı. **(İ.G.B.C.)**

1979. O kadar eski metotla çalışıyorlar Kİ...

1981. Mecburî hizmet müddetimi geçiriyorum.

1982. Nasılsa sizi bana bıraktılar.

1983. Müdür evvelden vaat etmişti.

1984. Münasaip bir vak'a çıkarsa... demişti.

1986. Bu izahattan sonra bir müddet daha Viyana'ya ve diğer Alman memleketlerine döndük.

1987. Oraların intizamına, hayatın rahatlığına beraberce hasret çektik.

1988. Kahvelerimiz bitince kalktı, fincanları önümüzden uzaklaştırdı: **(B.h S.)**

1989. -Şimdi anlatın bakalım?..

1990. İlk sözü bana bıraktı.

1991. Ona evvelâ kısaca vak'ayı anlattım.

1992. SONRA bütün hayatımı anlatmamı istedi.

1993. Ben söyledikçe önündeki bir kâğıda not alıyordu.

1994. BİLHASSA çocukluğumun üstünde fazla duruyordu.

1995. Hemen her söylediğimi birkaç defa tekrarlatıyordu.

1996. "Mübarek"ten pek hoşlanmıştı.

1997. Ona dair bir yığın sual sordu.

1998. Evimizin ayaklı saatini hep annemin verdiği adla anıyordu.

2003. Mecit zamanında alınmış. ***FAKAT bozuk.

2004. Evde karım tavan arasına kaldırdı.

2007. VE gözlerine satın alır ümidiyle bakıyordum.

2008. Böyle bir şey hiç de fena olmazdı.

2009. Tevkifhanede iken yanı başımdaki odada yatan kalantor bir YahudininLizbon’da çürüğe çıkarılmış bir gemiyi Benderbuşirli bir İranlıya sattığını, hatta komisyonculuk bedelini peşin olarak aldığını gardiyanlardan duymuştum.

2010. Bunu ben de pekâlâ yapabilirdim.

2011. NİHAYET dayanamadım:

2012. -Ucuz veririm... dedim.

2013. İsterseniz gidelim, görelim! (B.lı S.)

2015. Yüreğim ağzımda konuşuyor VE içimden kendi kendime düşünüyordum: (B.)

2016. “Ah bir merak etse de eve kadar gitsek, Emine’yi doya doya görsem, taşlıktaki tulumbadan o su çekse ben yüzümü yıkasam, Zehra ile çocuk türküleri söylesem...” (B.lı S.)

2020. Bir müddet düşündü:

2023. Burasını pek anlayamadım.

2025. Omuzlarımı silktim.

2026. Bizim meseleye gelmeyecek miyiz?

2027. Hayır gelmeyeceğiz, gelemeyeceğiz; ÇÜNKÜ Doktor Ramiz saatten sonra babama geçti. (B.)

2028. Babamdan sonra anneme, annemden sonra Nuri Efendi’ye...

2029. Bütün tanıdıkları merak etti.

2030. En sonunda bir türlü yapılamayan Takribî Ahmet Efendi Camii’nin hikâyesinde karar kıldı.

2031. -Bu camiden evde çok bahsediliyor muydu?

2032. -Hayır, dedim.

2034. Babam eline biraz para geçmesini ümit etti mi ondan bahseder, **sonra lafını ettirmezdi.** (B.lı S.)

2039. Adıyla söylesenize şunu!

2040. Bir adı olan şey adıyla anılır, diye beni azarladı. (İ.G.B.C.)

2041. Ben bu hakikati unuttuğuma müteessir, o kendiliğinden bir vecize bulduğundan memnun, tekrar Mübarek’e döndük.
2042. Durmadan bir şeyler soruyor, VE ben başıma geleceklerden habersiz hatırladıkça anlatıyordum: **(B.)**
2043. -Bir gece hep beraber otururken saat birdenbire çalmağa başladı.
2044. Babam son derece öfkeleni.
2045. “Anladık! diye bağırdı. **(İ.G.B.C.)**
2048. Evi zor geçindiriyorum...
2050. *Ne diye sıkıştırırsın beni!”* **(D.)**
2051. *-Bunu Mübarek’e mi söylemişti?*
- 2054. Bilmem!**
2055. -Öyle olacak...
2058. Size teşekkür ederim, bilhassa teşekkür ederim... **(B.İ S.)**
2059. Bu hâle girdiğim için teşekkür ediyordu.
2061. Baştan aşağı irade ve dikkat kesilmiş, yüzüme bakıyordu. **(B.İ S.)**
2062. “Muhakkak bir rapor yazacağım kongreye...” **(D.)**
2063. -Bir daha söyleyin bakayım?
2064. Aynen tekrarladım.
2066. Âdeti tabu olmuş VE etrafında çeşitli kompleksler yaratmış. **(B.)**
2068. VE bana Cava’da, yahut başka bir adada eski bir topun evliya gibi ziyaret edildiğini, çocuksuz kadınların üstüne çaput bağladıklarını anlattı.
2069. Ben lafı değiştirmek ümidiyle: -Bizde de vardı, dedim. **(İ.G.B.C.)**
2072. Geceleri gizlice Sivastopol Muharebesi’ne gider tabyaları topa tutar, sabahları dönermiş. **(B.İ S.)**
2073. Babam hatırlıyordu.
2075. Sizin evde mi?.. diye sordu. **(İ.G.B.C.)**
2077. *Beni iyice deli mi sanıyordu?*
2079. -HAYIR, HAYIR... diye haykırdım.
2080. Bizim memlekette, İstanbul’da demek istiyorum...
2081. VE deli olmadığımı anlatmak için tasrih ettim:
2082. *-Hiç koskoca zırhlı eve girer mi?*
2085. Ettiğim hatayı anladım:
2086. -YANİ söz timsali söylüyorum, dedim, VE araya başka bir şey sokmasına müsaade etmeden tekrar hikâyeyi anlattım. **(B.)**

2087. Sözlerimi büyük bir ciddiyetle dinledi.
2088. Not aldı.
2089. Yine teşekkür etti.
2090. SONRA fikrini söyledi:
2093. Bir taraftan konuşuyor, bir taraftan çantasından çıkardığı çakı ile tırnaklarını temizliyordu. **(B.lı S.)**
2094. Bitirince bana da ikram edecek sandım; **fena olmayacaktı. (B.sız S.)**
- 2096. FAKAT çakıyı bana uzatmadı,** işi bitince tekrar çantaya koydu. **(B.sız S.)**
2097. Buna mukabil ikimiz de bol miktarda kolonyalandık.
2098. SONRA sıra cigara paketine geldi.
- 2099. ARTIK dayanamadım.**
2100. -Doktor, dedim. 2101. Şunları yanınıza alsanız...
2102. VE korkudan ödüm patladı.
2103. Hafif gülümsedi:
2107. -Siz çok can adamsınız, Hayri Bey... 2108. Keşke Viyana'da iken tanışsaydık!..
2109. VE BİTTABİ bir anda Viyana'ya gittik.
2110. Doktor Ramiz'in baş sevgilisi şehir benim meselemin yerine geçti.
2111. SONRA en ümit edilmez anda döndük.
2114. -İyi hatırlayın...
2115. Tekrar gözlerini gözlerime dikti.
2116. -BELKİ... dedim.
2121. HERHÂLDE her yaptığı şey bize acayip görünürdü.
2122. Ben konuşurken yüzüâdeta sevinçten parlıyordu.
2123. Başını sallaya sallaya beni dinledi.
2124. SONRA aldığı notları okudu.
2130. ARTIK sıkılmışım.
2131. *Muayenem ne olmuştu?*
- 2132. Hiç ondan bahsetmiyordu.**
2133. -EVET, dinliyorum, anneniz?
2134. -Sonunda âdeta korkmağa başlamıştı ondan... **(D.)**
- 2137. En iptidaî insan ile aramızda hiçbir fark olamaz.**

2140. VE böylece hayatımda o kadar çok işiteceğim kelimelerden biri dudaklarının arasından bir lahzada fırladı, lop yumurta gibi önüme oturdu. **(B.lı S.)**
2141. Ayağa kalktı:
2142. -Yarın yine devam ederiz.
2143. ŞİMDİ sizin istirahatınıza bakalım!
2144. *Yatağınız geldi mi?*
2145. -Karım yollayacak, dedim. **(İ.G.B.C.)**
2146. -O HÂLDE iyi, dedi.
2147. Burada, bu odada yatarsınız.
2148. Koğuştaki sıkılırsınız, çok rahatsız olursunuz. **(B.lı S.)**
2149. Ben müdürle bir konuşayım.
- 2151. -Burada beni sevmeyiz.**
- 2152. Lafımı da hiç dinlemezler.**
2155. Her şeyi biliyorsunuz artık. **(D.)**
2157. Dinlemeden odadan çıktı.
2158. Bir müddet sonra arkasından bakarak düşündüm.
2159. SONRA musluğa koştum VE yüzümü yıkadım. **(B.)**
2160. Bu konuşma beni yormuştu.
2161. Doktorun giderken açık bıraktığı kapıdan soğuk bir rüzgârla beraber deminki sesler, daha keskin, daha korkunç geliyordu.
2162. *Ne oluyordu?*
2163. *Hakikaten bir deli mi bağıırıyordu?* 2164. *YOKSA bir hasta mı?*
2165. Adam, ölü açılacak demişti.
2166. *ACABA açtılar mı?*
2167. BELKİ DE şimdi kapatmışlardır!
- 2168. Doktor kapıyı kapatmamıştı.**
2169. *Onu da kapatmamış olabilirlerdi; FAKAT niçin açıyorlardı?* **(B.)**
2170. Birdenbire içimde çılgın bir kaçma arzusu peydahlandı.
2171. Korka korka kapıdan çıktım.
2172. Koridorda, geldiğimi tahmin ettiğim tarafa doğru yürüdüm.
2173. Ben yürüdükçe çılgınlıklar artıyordu.
2174. Kendi kendime bu taraf değil dedim. **(İ.G.B.C.)**
2175. FAKAT sesler beni âdeta kendilerine doğru çekiyordu.

2176. Yarı açık bir kapının aralığından konuşmalar geliyordu.
2177. Başımı şöyle bir uzattım.
2178. Bütün vücudum zangır zangır titreyerek geriye çekildim.
- 2179. HAYIR, daha kapatmamışlardı.**
2180. Tekrar geriye döndüm.
2181. Koşa koşa odaya girdim.
2182. Kapıyı kapattım.
2183. Sandalyeme büzüldüm.
2184. Biraz sonra Doktor Ramiz geldi.
2186. -Oldu... dedi. **(İ.G.B.C.)**
2187. İlk önce müşkülât çıkarttı.
2188. FAKAT kendisine sizin daha ziyade benim sahamı alâkadar eden bir hasta olduğunuzu anlatınca razı oldu.
2191. Size anlattım.
2192. Tekrar gözlerini gözlerime dikti.
2193. En kâti sesiyle: -Hastasınız... diye kesip attı. **(İ.G.B.C.)**
2198. -*Şimdi ne olacak?*
2199. -Tedavi edeceğiz.
2202. YANİ muntazam devam edilirse birkaç senede biter. **(Ş.B.C.)**
2203. Çıldıracaktım.
2208. Beni buradan bir an evvel çıkarın.
2209. -O ayrı şey, dedik ya!
2210. Sonra sözü değiştirdi.
2211. Geceleri burada yatacaksınız, rahat edersiniz. **(B.lı S.)**
- 2212. Etrafta dolaşmayın.**
- 2213. Fazla şey de düşünmeyin.**
2215. Geceleri cıgara içmeyeceğinizi müdüre vaat ettim.
2216. O gittikten biraz sonra bir komşu, yatağımı ve yiyeceğimi getirdi.
- 2217. Emine kendi gelememiş, FAKAT hiçbir şeyi unutmamıştı. (B.)**
2218. Ertesi günü, daha ertesi günü Doktor Ramiz hep benimle meşgul oldu.
2219. Bu sefer rüyalarımı merak etmişti.
- 2220. Kim bilir, belki de yaradılış icabı pek rüya görmem.**
2222. Hatırimda kalanları teker teker anlattım.
2223. Dördüncü günü tedavi usulümüz değişti.

2224. Odanın perdeleri indirildi.
2225. Ben bir kanepenin üzerine yüzüm duvara çevrik yattım.
- 2226. ARTIK sual sormuyordu.**
2227. SADECE hatırıma gelenleri anlatmamı istiyordu.
2228. VE ben durmadan konuşuyordum.
2229. Onu aldatmak için konuştuğumu zannede ede konuşuyordum.
2230. FAKAT yavaş yavaş halka daralıyordu.
2231. Düşüncem sanki karanlık bir mahzen olmuştu.
2233. SONRA birdenbire bir yerde bir kelime, bir hatıra, tıpkı bir pencere açılmış gibi parlıyordu.
2234. VE ben oraya doğru yürüyordum.
2235. Bu iki saat kadar sürdü.
2236. Perdeler açılınca kendimi gerçekten bitkin buldum.
2237. VE bu sonuna kadar günlerce böyle devam etti.
2238. Ben sabırsızlıktan, üzüntüden çıldırıyordum.
- 2239. Emine hiçbir şeyi unutmuyor, YA kendisi geliyor, YAHUT birisini bulup yolluyordu. (B.)**
2241. Kendime boş saatlerimde epeyce iş de bulmuştum.
2242. Başta müdür olmak üzere birkaç kişinin saatini tamir etmişim.
2243. Müdür yavaş yavaş bana alışmıştı.
2244. Ara sıra odasına çağırıp benimle birkaç çift laf ediyordu.
2245. O daha ziyade Şerbetçibaşı Elması'na merak sarmıştı:
2247. Adına bakılırsa ceviz büyüklüğünde bir şey olmalı... (**Ş.B.C.**)
2249. Siz birkaç gün daha sabredin.
2250. Ramiz Bey raporunu versin!
2251. VE tam kapıdan çıkacağım zaman birdenbire duruyor, yeleğinin ceplerini karıştırdıktan sonra bir saat uzatıyordu: (**B.İ S.**)
2252. -Az kalsın unutuyordum...
- 2254. Çoktan beri iyi işlemiyor...**
2255. Şuna bir baksanız...
2256. Ertesi günü hademe "bir arkadaşın" saatini getiriyordu.
2257. Bazılarını tamir ediyor, bazılarını da alet yokluğundan sadece hastalığını teşhis ederek sağlık veriyordum.
2258. Bu arada benim psikanalizim bütün hararetiyle devam ediyordu.

2259. Benimle konuşurken Ramiz Bey'in adı geçtikçe müdürün gözlerindeki parıltıdan şüphelendiğim için vaziyetim hakkında herhangi bir şey söylemeğe cesaretim kalmamıştı.

2260. *Bu kadar iyi bir adam için fenaya yorulacak bir söz nasıl ağzımdan çıkardı?*

2261. BUNUNLA BERABER zaman geçiyordu.

2262. VE ben gerçekten bunalmıştım.

2264. Tevkifimden beri beni âdeta sırtında bir yük gibi taşıyordu.

2265. Daha muhakeme başlar başlamaz işime son vermişlerdi.

2266. Nerde ise parasızlık da başlayacaktı.

2267. Müesseseye girdiğimin onuncu günüydü Kİ, Doktor Ramiz birdenbire konuşmayı kesti: -Bu devre artık bitti, dedi. **(Kİ'li B.C.)**

2268. Odanın içinde birkaç kere dolaştı.

2269. Sonra önümde durdu.

2270. Bir eliyle omuzuma dokundu:

2272. Hastalığınız anlaşıldı, dedi. **(İ.G.B.C.)**

2274. Babanızı beğenmemişsiniz...

2277. FAKAT siz daha mühim bir şey yapmışsınız...

2278. İhtiyarsız ellerimi ovuşturdum.

2280. -Doktor lutfet!..

2281. -Hacet yok!.. dedi. **(İ.G.B.C.)**

2282. Hastalığınızı buldum.

2283. ZATEN hayatınızı dinlerken bulmuştum.

2285. FAKAT bugün daha vuzuhla gördüm.

2287. Ben canım ağzımda dinliyordum:

2290. FAKAT daha kötüsü de olabilirdi.

2291. Merak etmeyin,kolaylıkla önlenecek bir şey... (B.sız S.)

2293. Tekrar uzaklaştı.

2294. Odanın öbür ucunda bir iskemleyi âdeta siper alır gibi önüne çekti.

2295. Onun arkalığına dayanarak ilâve etti.

2296. -Demin de dedim ya...

2297. Siz babanızı beğenmiyorsunuz...

2298. Beğenmemişsiniz.

2300. -Dinleyin, dinleyin...

2301. Beğenmedikten sonra kendiniz onun yerine geçeceğiniz yerde, kendinize durmadan baba aramışsınız...

2302. YANİ reşit olamamışsınız.

2303. Hep çocuk kalmışsınız!

2305. Yerimden fırladım.

2308. -Hiç aklımdan geçmez.

2309. Geçmedi de.

2311. *Ne diye bir başka baba arayayım?*

2313. *Babamı nasıl inkâr ederim?*

2315. HEM bütün ömrünüzce böyle devam etmiş...

2316. İşleriniz, şahsiyetiniz bu yüzden durmadan karışmış...

2317. Şaşkın şaşkın etrafıma bakındım.

2318. Hiçbir yerden bir yardım gelemezdi.

2319. Kurtarırsam, kendimi kendim kurtaracaktım. (Ş.B.C.)

2320. Bütün kuvvetimi topladım:

2321. -Bak doktor, dedim. (İ.G.B.C.)

2324. Başıma durmadan münasebetsiz işler gelir.

2325. Bu talihsizlik daha beni nereye kadar götürecek, bilmiyorum. (İ.G.B.C.)

2326. Bu sefer de başıma mânasız bir iş geldi.

2327. Lüzumsuz yere konuştum.

2328. Ağzımdan bir kelime çıktı.

2329. Onun etrafında bütün bir masal uydurdular.

2330. Mahvıma kadar gittiler.

2332. *Bunu nasıl yaptım?*

2333. *Niçin yaptım?*

2334. Bilmiyorum.

2338. BELKİ burada bütün insanlıkla birleşiyorum.

2340. FAKAT benimki başka türlü oldu.

2341. Karımın, çocuklarımın hayatında, kendi hayatımda onun cezasını çekiyorum...

2342. Anla beni!

2343. Bana insanlar yüklendiler, başka bir şey yok ortada... (B.sız S.)

2344. Kabil olsa yerde sürünecek, ayaklarına kapanacaktım.

2345. Konuşmam boyunca içimden kendimi hep bu vaziyette görüyordum.
2346. Bir şeyleri öpmek, yalvarmak, aşağılaşmak, onda hemen herkesi ve bütün talihi inandırmak istiyordum.
2347. O da durmadan, “Sakin olun, Hayri Bey!” diyordu. (İ.G.B.C.)
2348. VE ben devam ediyordum:
2350. Anlayın, küçücük bir yalan. (B.sız S.)
2352. Daha kendime gelmiş bir hâlde anlatmağa çalışıyordum:
2353. -Aradan bu yalanı çıkarın, **hiçbir şey kalmaz**,kurtulurum. (B.sız S.)
2363. *Nasıl tanıyordum bu sesi ve hıçkıran bütün vücudumu?*
- 2364. Bütün ömrümde kaç defa rüyalarımın kulaklarımda hep aynı gözyaşlarıyla ıslak bu sesle ve içimde bu korkunun ta kendisiyle uyanmıştım.**
2367. *FAKAT neyi aldatabilirdim, kime anlatabilirdim?*
2368. *İnsan neyi anlatabilir?*
2369. *İnsan insana, insanlara hangi derdini anlatabilir?*
2370. Yıldızlar birbiriyle konuşabilir, **insan insanla konuşamaz.** (B.sız S.)
2373. *HEM babamı ne diye inkâr edeyim?*
- *** - Sakin olun!.. dedi. (İ.G.B.C.)
- 2374. MAALESEF beğenmiyorsunuz.**
2376. İşler sizde çok karışmış...
2377. EVVELÂ Mübarek işi karıştırmış.
2378. Hikâyesi dolayısıyla evde âdeta muhterem, mukaddes bir yer almış.
2379. Evin içinde kıymetler alt üst olmuş...
2380. Babanızı ikinci dereceye atmış...
2385. *Gördünüz mü?*
2387. Ondan hep insanmış gibi bahsediyorsunuz.
2388. Sözüne dikkat edin!
2389. Biçare dedikten sonra, eski dediniz...
2390. YANİ evvelâ bir insandan bahseder gibi bahsettiniz...
2391. Farkına vardınız, eski dediniz! (B.lı S.)
2392. Eşya oldu.
- 2393. Bu sefer gönlünüz razı olmadı, ihtiyar sıfatını kullandınız... (B.lı S.)**
2394. Notlarını karıştırdı.

2395. İlk günlerde, “tuhaf”, “acayip hâller”, “keyfilik”, “ihtiyarilik”, “yaptığı işler” tabirini kullanmıştınız!
2397. -YANİ çocukluğunuz bu saatin eve getirdiği hava içinde geçmiş...
2398. Babanız bile onu kıskanmış...
2399. Anneniz Mübarek adını verdiği hâlde babanız “Menhus” adını koymuş, nasıl oldu da parçalamadı şaşıyorum. **(B.İ S.)**
2400. ÇÜNKÜ babanız sizden evvel tehlikeyi görmüş...
2401. -Parçalamak değil AMMA, satmak istiyordu... **(B.)**
2402. Doktor sevinçle yerinden fırladı.
2403. Davasının bir ispatını daha vermiştim.
2404. -YANİ evden uzaklaştırmak istiyordu.
2407. “Bana hiç rahat vermiyor ve menhus evimi âdeta zaptetti...” deyip duruyordu. **(İ.G.B.C.)**
2408. Yeniden kuvvetlerimi topladım.
2409. Yeniden anlatmağa çalıştım.
2410. *Başka ne yapabilirdim?*
2411. -Doktorcuğum lutfet!
- 2414. Saat kıskanılmaz...**
2415. *Eşya kıskanılır mı hiç?* **(D.)**
2416. Başkasında olsa anlarım.
- 2417. Kendi malını insan kıskanmaz, belki beğenmez,** bıkır, atar, satar, yakar, mahveder, AMMA...
2418. -SONRA Nuri Efendi, Seyit Lûtfullah, Abdüsselâm Bey’ler gelmiş.
2420. Lûtfullah biçare bir meczuptu, söyledikleri yaptıkları beni eğlendirirdi.
2421. Masal gibi hoşuma giderdi.
2422. Abdüsselâm Bey’e gelince çok iyiliğini gördüm.
2424. Ayır ayrı zamanlarda peşlerinden gidiyorsunuz.
2425. Yavaş yavaş içimde bir telâş başlamıştı.
2427. MUHAKKAK Kİ, hepsine ayrı ayrı bağlanmışım.
2428. Doktor Ramiz birdenbire büsbütün amansız kesildi:
2429. *-Çocuğunuzun adını Abdüsselâm Bey’in vermesini ne ile izah edersiniz?*
2430. Tekrar ellerimi uzattım.
2431. Akıl ve mantığa, o tek selamet yoluna dönmesi için yalvardım:

2433. Nezaket meselesi, evinde oturuyordum. **(B.sız S.)**
2434. İyiliğini görmüştüm.
2436. Teberrüken, teyemmünen, eskilerin dediği gibi takdisinimet için, ne dersiniz deyin...
2437. -YANİ bir kelime ile size babalık etmişti.
2438. Siz de içinizden bunu kabul etmiştiniz...
2439. O KADAR KABUL ETMİŞTİNİZ Kİ, adamcağız kızınıza kendi anasının adını veriyor. **(Ki'li B.C.)**
2441. O verdi, yaşlılık...
2443. Bu rolü ona siz aşıladınız!..
2446. Artık bütün mukavemetim kırılmıştı.
2447. Nerdeyse yalnız ona bakacak, ona şaşırıyordum. **(B.lı S.)**
2448. Nasıl muhakeme esnasında günlerce herkese şaşırdıysa, “Nasıl oluyor da böyle düşünebiliyorlar!” diye hayret ettimse... **(İ.G.B.C.)**
2449. GALİBA bizi benzerlerimizin karşısında her gün birkaç defa çıldırmaktan bu hayret kurtarır.
- *** Cıgaramı söndürerek ayağa kalktım: -Bu kadarı fazla değil mi doktor?.. dedim. **(İ.G.B.C.)**
- 2452. Huysuzdu, fazla konuşurdu, kendisini idare edemezdi. (B.lı S.)**
2456. Sevmesem bile acırdım.
2457. Öyle iyi, mazlûm tarafları da vardı Kİ...
2460. HEM ben kendi annem değildim Kİ kendime başka baba seçeyim... **(Ki'li B.C.)**
2461. O eliyle işaret ederek oturttu.
2464. Sözlerinizin kendisi de bunu gösteriyor.
- 2465. Rahmetli pek öyle sevilecek, hürmet, riayet edilecek adam değildi, demediniz mi?**
2466. HALBUKİ bir baba daima sevilir, hürmete şayan görülür. **(B.lı S.)**
2468. Bakınız, **babanızı kıskanmıyorsunuz**, normal vaziyette baba kıskanılır. **(B.sız S.)**
2469. O zaman iş değişirdi.
- 2470. Babanızı kıskanmadınız.**
2471. *Neyini kıskanacaktım zavallının?* **(D.)**
2472. Her ağzımı açışta doktorun gülüşü daha mânalaşıyordu.

2473. **-Kıskanmadınız!**

2474. ÇÜNKÜ onda meziyet bulmadınız.

2476. Bu cins şeyler herkeste bulunur.

2477. Siz biraz fazla bu iş üzerinde gecikmişsiniz.

2478. Baba olamamışsınız...

2479. Baba olunca geçer...

2480. -Baba olamadım mı?

2482. HEM ikincisinin adını ben koydum...

2483. İnsaf edin!

2484. Ahmet'in adını ben koydum.

2486. MAMAFİH sonuncu babanızın ölümü ile size bir nevi istiklâl ve olgunluk gelmiş olabilir.

2493. Onu içinden değiştirmek istiyoruz.

2496. Büyük küçük hepimiz onunla uğraşmıyor muyuz?..

2499. Tekrar ayağa kalktım.

2500. Kaçmak istiyordum.

2501. FAKAT kahvelerimiz gelmişti.

2502. Yerime oturdum.

2503. -Bu günlük bu kadar yetmez mi?.. diye yalvardım. **(İ.G.B.C.)**

2504. -HAYIR, oturun VE beni dinleyin! **(B.)**

2506. Boynumu büktüm, kollarımı açtım. **(B.İ S.)**

2507. -Doktor nerden bileceğim ben onu? **(D.)**

2509. Hayatımı on defa dinlediniz.

2510. Doğru dürüst okumadım.

2512. Beni okutamadı.

2513. Birdenbire durdum.

2514. Yine kendimi ele vermişim.

2515. Babamı beğenmediğimi gösteren sözler söylemişim.

2516. Sözü değiştirmek istedim.

2517. -İyi kötü biraz saatten anlarım, işte o kadar!..

2518. VE tabîi saat der demez evvelâ“Mübarek” sonra rahmetli Nuri Efendi, yani ikinci babam hatırıma geldi, sustum. **(B.İ S.)**

2520. İnsana ağız açtırmıyordu.

2521. Bereket versin doktor beni dinlemiyordu.

2522. ZATEN pek az dinlerdi.
2524. Buralarını biliyorum.
- 2525. AMA üzölmeyin.**
2526. *Okumuş olsanız bir şey mi çıkardı sanıyorsunuz? (Ş.B.C.)*
2528. Bir müddet düşündü.
2529. Çantasını açtı.
2530. Cıgara paketini çıkardı.
2531. Bir tanesini bana ikram etti, bir de kendisi yaktı. **(B.lı S.)**
2532. Tekrar paketi çantaya koydu, kilitledi. **(B.lı S.)**
2533. “Niçin cebine koymaz!” diye yeniden sinirlendim. **(İ.G.B.C.)**
2534. Sonra kendime kızdım.
2535. Dünyanın en gülünç hastalığına tutulmuşum, bir de elâlemin işine karışırıyordum. **(B.lı S.)**
2536. Doktor Ramiz yüzüme âdeta şefkatle baktı.
2538. Ben size kısaca öğretirim.
2542. İlk ders akşama kadar sürdü.
2543. Akşamüstü Doktor Ramiz bana Almanca basılmış bir konferansını bırakarak gitti.
2544. Gece yatağıımı odaya serdim.
2545. Başıma gelenleri düşünmeğe başladım.
2546. İkinci hafta bitiyordu.
2548. ÜSTELİK DE yeniden tahsile başlamıştım.
2549. Broşürü elime aldım.
2551. *Hoş Türkçe olsa ne anlayacaktım? (Ş.B.C.)*
2552. BELKİ rüyama girer de keşfederim diye yastığımin altına koydum. **(İ.G.B.C.)**
2553. Ertesi günü sabahleyin “ziyaretçiniz var” dediler. **(İ.G.B.C.)**
2556. Meraklı gözlerle bana bakıyor, gözyaşlarını zorla tutuyordu. **(B.lı S.)**
2557. Onu teselli için neşeli göründüm.
2558. -Bitmiyor mu?.. dedi. **(İ.G.B.C.)**
2559. -Hayır, dedim. **(İ.G.B.C.)**
2560. Yeni başladık.
2561. Dün ilk dersi aldım.
2563. *Delirdin mi?*

2565. Psikanaliz öğreniyorum!
- *** Vaziyeti kendisine kısaca anlattım.
2567. İşin komiğini anlıyor, **FAKAT gülmeğe cesaret edemiyordu. (B.)**
2568. -Deli mi bunlar?..dedi. **(İ.G.B.C.)**
2569. Hiç yoktan başımıza bu iş gelsin...
2570. SONRA beni teselli etti:
- 2571. -Öyle hastalık olmaz.**
- 2572. Aldırma!**
2573. Ha, hı de, şu raporu al!.. **(B.lı S.)**
2574. Yalvar, akıllı görün, deli ol, ne yaparsan yap!.. **(B.lı S.)**
2575. Buradan çık!
- 2576. O gün Ramiz Bey rapora hiç yanaşmadı.**
2577. BİLÂKİS psikanaliz hakkındaki izahat devam etti.
2578. FAKAT bu sefer benzetmelerle işi anlatmağa başladı.
2579. İş büsbütün karışmıştı.
2580. HEM anlamadığımı biliyor, HEM DE bir şeyler anladığımı sanıyordum. **(B.)**
2581. Bir ara, bir akşam evvel bıraktığı kitaptan bahsetti.
- *** -Biraz baktınız mı?.. dedi. **(İ.G.B.C.)**
2582. -*Nasıl bakayım?*
- 2583. Ben Almanca bilmem Kİ...**
2585. -Ha, evet... dedi.
2586. Unutmuşum.
- 2587. Zarar yok, ben size anlatırım. (B.sız S.)**
2588. Bereket versin bu sefer araya, o broşürdeki konferans vesilesiyle tanıdığı Alman kızının hatırası girdi. **(B.sız S.)**
2589. Oradan onun arkadaşı olan hastabakıcıya geçtik.
2590. İkide bir çanta açılıyor, cıgara paketi çıkıyor, sonra tekrar kapanıyordu. **(B.sız S.)**
2591. Biraz sonra tabîî sıra İngiliz çakısına geliyor, çanta tekrar açılıyor, o aranıyor, tırnaklar temizleniyor, daha sonra kolonya şişesi çıkıyor, eller temizleniyordu. **(B.lı S.)**
2592. VE genç kızlar tünel kayışı gibi biri öbürünü tanıştırtarak gözümüzün önündenakıyordu.

2593. Saat ikiye doğru Doktor Ramiz, “İşim var!” diye gitti. **(İ.G.B.C.)**
2594. Daha ertesi günü doğrudan doğruya rüyalarımızla meşgul olduk.
2595. Bu sefer doktor, Almanya’da hiç kadın tanımamış gibi davranıyordu. **(İ.G.B.C.)**
2598. Hiç uyumamış olacaktı.
- 2599. BELKİ DE yorgunluğu ve sinirliliği yüzünden anlattığım rüyaları hiç beğenmiyordu.**
2600. Beni babasını beğenmeyen, her rast geldiği yerde kendisine baba arayan adamların görmesi icap eden rüyaları görmemekle itham ediyordu.
2601. -Nasıl olur?.. diyordu. **(İ.G.B.C.)**
- 2602. Sizin gibi bir zat, hastalığına uygun bir tek rüya görmüş olmasın!**
2603. Bari bundan sonra biraz gayret etseniz...
2604. İŞTE bu son cümle tedavimde yeni bir merhalenin başlangıcı oldu.
2605. O gün akşama kadar sustu, beni âdeta görmemezlikten gelerek, odanın içinde sinirli dolaştı, sonra birdenbire kararını vermiş gibi karşıma geçti, en ciddi sesiyle: -Sizden hastalığınıza daha uygun rüyalar görmenizi istiyorum.
2606. Anladınız mı?.. dedi. **(B.lı S.)**
2607. Bütün gayretinizi sarf edip öyle rüyalar görmeye çalışın!
2608. EVVELÂ sembollerden kurtulmalısınız.
2609. Babanızı rüyanızda kendi çehresiyle gördünüz mü iş değişir, her şey düzelir. **(B.lı S.)**
2610. -Ben her zaman babamı kendi çehresiyle görürüm.
2611. ZATEN öyle görmedim mi babam olmaz, başkası olur.
2613. Bu işler siz farkında olmadan olur.
2614. Onun için iradenizi toplayıp, babanızın büründüğü sembollerden kurtulmağa çalışın.
2615. Onlar ortadan kalkınca babanızdan kurtulmak kolaylaşır.
2617. Size bu hafta görmeniz lazım gelen rüyaların listesini veriyorum.
2618. VE elime bir kâğıt parçası uzattı.
2619. -Doktor, isteyerek rüya görülür mü hiç? **(D.)**
- 2623. Burada itiraz olmaz.**
2625. Ne yapayım Kİ, bu sayede bir yığın hasta, katil, eroin düşkününün bulunduğu koğuştan kurtuluyor, günümü Doktor Ramiz gibi terbiyeli, zeki,

âlim, insancıl ve iyi niyetli bir adamla geçiriyor, istediğim kadar, yahut onun istediği kadar, cıgara, kahve içiyordum. (Ki'li B.C.)

2626. Bu kadar iyiliğe karşı ben de elbette küçük bir karşılıktaki bulunmayı isterdim.

2627. Yatmadan evvel elimden geldiği kadar babamı düşünüyorum, onu hayatımın her safhasında hatırlamağa çalışıyordum. (B.lı S.)

2628. FAKATinadına babam hiç rüyama girmiyor, YAHUT hep Doktor Ramiz'in sembolleriyle karşıma çıkıyordu. (B.)

2629. Kâh çok dar ve yıkılmağa hazır bir köprü, kâh bozuk, her tarafı çamur birikintileri dolu bir kaldırım oluyor, bazen simsiyah bir vapur hâlinde, ben küçük bir kayıkta çalkanırken üzerime geliyordu. (B.lı S.)

2630. VE ben tabî, doktorun emrini yerine getirememek korkusuyla derhâl sıçrayarak uykudan uyanıyor, tekrar gözlerimi sımsıkı kapayarak onu asıl çehresiyle düşünmeğe başlıyordum. (B.lı S.)

2631. Bu tecrübelerden adamakıllı yorulup da uyku basınca, yani doktorun sözüyle kontrol imkânı kalmayınca büsbütün başka türlü rüyalar başlıyordu.

2632. Hakikatte akıbetimiz ve bilhassa Emine'nin sıhhatindeki perişanlık düşüncemi zaptetmişti.

2634. Doğrudan doğruya içinde bulunduğum vaziyetin aksi olan karmakarışık, sefil ve sıkıntılı hayallerden sonra, daima onun solgun yüzüne ve şikâyet, serzeniş dolu gözlerine bakarak uyanıyordum.

2635. Doktor Ramiz bütün bunlara kızıyor:

2636. -Size en yeni ve şahsî metodu, kendi bulduğum metodu tatbik ediyorum.

2637. Buna “Dirije rüya” metodu adını verdim.

2639. Bu metodu bana siz ilham ettiğiniz hâlde şimdi hiç gayret etmiyorsunuz.

2642. *Hep bugünle mi meşgul olursunuz?*

2643. Biraz da bütün hayatınızı düşünün.

2648. Bütün büyük filozoflar ondan bahsederlerdi.

2649. VE tabî hemen arkasından bir yığın isim geliyordu.

2651. VE Doktor Ramiz bütün bunları behemehâl okumuş olduğuma inandığı için hepsinden bana üstü kapalı misaller veriyor, sonra kitaplardan aldığı bu misalleri günlük hayata, kendi hayatına, benim hayatıma, memleket

meselelerine tatbik ediyor VE oradan tabiatıyla Alman musikisine geçiyorduk.

(B.)

2652. Doktor Ramiz’e göre -SONRADAN ALMANYA’DA OKUYANLARIN ÇOĞUNDA BU HÂLİ GÖRDÜM- Beethoven’i hemen hemen bizim sokağın arkasında oturan bir adam gibi behemehâl tanımağım lazım geliyordu.

2654. Çok defa Dokuzuncu Senfoni’nin korusu ile veya Tenhauser’in marşıyla biten konuşmalardan sonra doktorun ferdî hatıraları başladı.

2655. O da bitince doktor birdenbire ayağa kalkar, tıpkı mutlak boşluğun karşısına dünyayı yaratmak iradesiyle dikilen bir tanrı gibi karşıma geçer, yokluktan her şeyi çekecek büyük ve sihirli kelimeyi tekrar ederdi: **(B.1 S.)**

2656. -İrade... derdi.

2657. Anladınız ya!

2660. VE beni, tevdi ettiği bu sırla baş başa bırakmak için çantası ve pardösüsü kolunda, ısıklıkla demin söylediği marşı veya koroyu tekrarlayarak odadan fırladı.

2661. VE ben yalnız odada başım iki elimin arasında şaşkın ve budala “Beethoven, Nietzsche, irade, Schopenhauer, psikanaliz...” diye tekrarlardım.

2663. Bir gece rüyamda bir arslanı üzerime saldırırken gördüm.

2664. Bereket versin bir yerime dokunmadan geçti. **(B.sız S.)**

2665. Çocukluğumda, ne Şerbetçibaşı Elması’nın hırsız, ne miras kaçırıcısı ve Doktor Ramiz’in hastası olmadığım o mesut zamanlarda, sabah kahvaltımızı yaparken herkes o gece gördüğü rüyayı anlatırdı.

2666. O zamanlar yapılan tabirlerden arslanın “adalet”i temsil ettiğini öğrenmişim.

2667. Rüyamdaki arslan bana dokunmamıştı.

2668. O HÂLDE kurtulacaktım.

2669. Sabahleyin Doktor Ramiz’i bu müjde ile karşıladım VE rüyamı anlattım. **(B.)**

2670. İlk önce hoşuna gitti:

2672. -SONRA yanımdan geçip gitti.

2673. Bana hiç dokunmadı.

2674. Yüzü birdenbire değişti:

2677. Korkudan derhal uyandım.

2678. HATTA biraz da sevinerek.
- 2680. FAKAT o dinlemedi:**
2682. Büyük fırsat kaybetmişsiniz...
2684. Biraz düşündükten sonra ilâve etti:
2685. -O arslana kendinizi yedirtcektiniz.
2686. Tüylerim diken diken oldu:
2689. YAHUT öldürüp postuna girmeliydiniz.
2690. HÛLÂSA onda kaybolmalıydınız VE yine ondan doğmalıydınız. **(B.)**
2691. O zaman her şey hallolurdu.
- 2692. Masallarda dikkat etmediniz mi?**
2693. Hep kaybolurlar...
- 2696. FAKAT yapamadınız...**
- 2697. Yapamadınız.**
2698. Bu fırsatı kaçırdınız!
2699. Hakiki bir yeis içinde ellerini oğuştura oğuştura odanın içinde dolaşıyordu.
- 2700. -Yapamadınız...**
2701. Bütün gayretlerimi mahvettiniz.
2702. Tekrar doğacaktınız, HALBUKİ olduğu gibi kaldınız... **(B.)**
2703. Ben elimden geldiği kadar teselliye çalıştım:
- 2704. -Üzülmeyin doktor, bu gece gayret ederim. (B.sız S.)**
- 2705. ZATEN doğru dürüst gitmemişti, belki bu akşam yine gelir. (B.lı S.)**
- 2707. Hiç zahmet etme!**
- 2708. SONRA tekrar gözlerini gözlerime dikti ve aşikâr bir yeis içinde: -**
Azizim, dedi, birbirimizi beyhude aldatmayalım! (İ.G.B.C.)
- 2709. Sen iyi olmak istemiyorsun...**
2710. *Hiç gelir mi bir daha? (D.)*
- 2711. Giden gelir mi hiç? (D.)**
- 2713. Arslan da babam gibi başına geleceği anlamış olacak Kİ, bir daha rüyama girmedi. (Ki'li B.C.)**
2714. BUNUNLA BERABER arslan sayesinde biraz ferahladım.
2715. Bir gün sonra bana: Arslan adalettir, demiştiniz, o ne demektir?.. diye sorunca ona eski tabirnamelerden bahsettim. **(İ.G.B.C.)**
2716. Eskiler de rüya tabirlerine çok ehemmiyet verirlerdi.

2718. Hiç uymuyor...

2723. Doktor Ramiz bize ait şeyleri çok severdi, FAKAT güçlükle sanki birkaç senelik bir gurbetten değil de, iki ayrı hayatın arasındaki boşluktan gibi hatırlardı. **(B.)**

2724. Tabirnameleri, “Öyle ya öyle ya!” diye hatırladı VE derhâl başını sallamağa başladı: **(B.)**

2726. *Niçin eskilerden bahsederken başımızı sallarız?*

2728. O gün akşama kadar tabirnamelerden bahsettik.

2729. Viyana’ya bir kongre için bu hususta bir rapor yazacaktı.

2730. Benim böyle şeyleri bildiğimi söyleyerek yardımımı istedi.

2731. Gözünde birdenbire değişmiş, ben adli bir iş için müşahedeye alınan bir hasta, o doktor olmaktan çıkmış, bayağı iki iş arkadaşı olmuştu. **(B.lı S.)**

2732. İkide bir sırtıma vuruyor, bu işi başarmak icap ettiğini söylüyordu. **(B.lı S.)**

2733. Ayrılırken o akşam için hangi rüyaları görmekliğim icap ettiğini sordum.

2734. Anlamamış gibi yüzüme baktı...

2735. “Rapor...” dedi.

2736. “Raporu yazın! 2737.Kongre yakın!”

2738. Bu rapor tabii yazılmadı.

2739. FAKAT yeni dostumun önünde mühim bir etüt sahası açılmıştı.

2740. Eski tıp, cefir, ilm-i menafiülaza, ilm-i havas, ilm-i simya, ilm-i huruf, hülâsa, tiyatro diliyle, Seyit Lûtfullah’ın bütün repertuarı, sahaflarda öbek öbek yığılan yazma ve basma kitapların yarım ve biçare bilgileri onun için birdenbire çok mühim şeyler olmuştu.

2742. Şöyle Bayezıt’ta Sahaflarda bir dolaşsanız sekiz on liraya kıyamet kadar toplarsınız!

2743. -EVVELÂ siz anlatın bir kere... **(D.)**

2744. TABİÎ kitap da alınacak.

2745. AMMA ilim ağızdan nakledilir.

2746. Bak ben psikanalizi nasıl birkaç günde size öğrettim...

2747. Bereket versin Kİ, bu arada yargıç dosyayı ciddiyetle okumuş VE ifademini Abdüsselâm Bey’in damadının ve kızının ifadeleriyle aynı olduğunu

görmüş, hiç olmazsa davanın bana ait kısmında kâfi derecede kanaat edinmişti.

(B.)

2748. Doktor Ramiz'in, önünde açılan yeni etüt sahaları uğrunda hakkımda vereceği raporu tamamiyle unuttuğu ve belki de en mucizeli şekilde iyileştigiime karar verdiği bugünlerden birinde beraatime daha doğrusu dava dışı kalmama karar vermişti.

2750. Beraber gelirler.

2751. Bu kararın bana tebliğ edildiği günün gecesinde ben de Doktor Ramiz'e beğendire bileceğim cinsten, şöyle dört başı mamur, binaenaleyh her hatırladıkça kafamı zehirleyecek ve kendi kendimden şüphe ettirecek bir rüya görmeğe muvaffak olmuşum.

2753. Nuri Efendi, Seyit Lûtfullah, Abdüsselâm Bey, onun büyük oğlu, belki bütün tanıdıklarım, Doktor Ramiz, hep beraberdik VE ayakta Aristidi Efendi'nin tecrübelerini takip ediyorduk. **(B.)**

2759. FAKAT orada olduklarını hep beraber olduğumuzu biliyordum

2760. Hep birden, bir akşam yarım aydınlıkta içeriye girdiğim zaman kendi yüzümü içinde gördüğüm için o kadar acayip şekilde şaşırdığım ve korktuğum o büyük aynaya bakıyorduk.

2761. ÇÜNKÜ inbik bu aynanın kendisi idi, YAHUT onun içinde kayınıyordu. **(B.)**

2762. Toprak rengi bir külçe köpüre köpüre durmadan kendi üstünde dönüyor, ince kükürt rengi damarların filizlediği siyahımsı bir bulut gibi inbiğin ta yukarılarına çıkıp iniyordu. **(B.İ S.)**

2763. Yanı başımdan bir ses: -Nerdeyse ayrılacaklar... Aman dikkat... diye bağırdı VE hep birden gittikçe artan bir dikkatle, bu köpüren, kendi üstünde canlı bir mahluk gibi toparlanıp dönen çamur ve toprak rengi buluta bakıyorduk. **(B.)**

2764. Birdenbire Seyit Lûtfullah'ın sesini işittim.

2767. Oldu!..

2768. O zaman inbiğin üstü yemyeşil bir ışıkla aydınlandı.

2769. Siyah bulut aşağıya bir çamur gibi çökmüştü.

2770. Onun üstündeki kükürt rengi ışığın ortasında yavaş yavaş o açık bahar bulutlarına benzeyen henüz kıvamsız bir şekil peydahlanmağa başladı.

2771. Ben korkudan yüreğim ağzımda aynanın içine girecekmişim gibi eğile eğile bakıyordum.
2772. Seyit Lûtfullah durmadan: -Tamam... Tamam! Şimdi, şimdi... diyor VE o acayip dualarını okuyordu. **(B.)**
2773. VE ben, olacak şeyi biliyormuşum gibi kalbim ağzımda: -Yapmayın! Bırakın, yapmayın!.. diye yalvarıyordum. **(İ.G.B.C.)**
2774. Birdenbire beyaz bulut değişti.
2775. Emine'nin başı, saçları kükürtlü rüzgârda yarı tutuşmuş gibi dudakları solgun ve gözleri apaçık göründü.
2776. Bana, "Kurtar beni!.." diye bağıırıyordu. **(İ.G.B.C.)**
- 2777. Ben aynaya, yahut inbiğe doğru atılmak için çırpınıyordum.**
- 2778. FAKATbir türlü kımıldanamıyorum, sanki her tarafımdan yüzlerce el beni tutuyordu,belki de hiç tutan yoktu, sadece olduğum yerden bir yere kımıldayamıyordum. (B.sız S.)**
2779. Dehşetten, sevgiden, ümitsizlikten, acımdan yarı çılgın uğraşıyor, yalvarıyordum. **(B.lı S.)**
2780. Emine durmadan: "Kurtarbeni, kurtarın beni!" diye bağıırıyordu VE Seyit Lûtfullah: -Bu kadar zahmetten sonra nasıl olur? diye cevap veriyor, sonra: "Dur... Dur... diye bana saldırıyordu. **(B.)**
2781. Hepsi bana sarılmıştı.
2782. İnbiğin içinde Emine, gözleri korkudan açık saçları alev alev tutuşmuş, yalvarıyordu. **(B.lı S.)**
2783. Ben muttasıl çırpınıyor, ona doğru gitmek istiyordum. **(B.lı S.)**
2784. FAKAT Seyit Lûtfullah çengel gibi elleriyle beni yakalamıştı.
- 2786. Nefes alamıyor, boğulacak gibi kıvranıyordum. (B.lı S.)**
2787. "Bırakın beni... 2788. Bırakın!" diye yalvarıyor, onlarla boğuşuyordum. **(B.lı S.)**
2789. VE biliyordum**Kİ, bırakmayacaklar, onu hiçbir zaman kurtaramayacağım... (Ki'li B.C.)**
- 2790. BUNA RAĞMEN uğraşıyor, çırpınıyordum. (B.lı S.)**
2791. "Gitti, mahvoldu. 2792. Bırakın beni! diyordum.
2793. VE hakikaten aynadaki hayal gittikçe değişiyordu.
- 2794. Biraz sonra, üzerime dikilmiş, korkudan alabildiğine açık iki gözden başka bir şey kalmadı.**

2796. O zaman, işte bütün o gördüklerimden daha korkunç bir şey oldu.
2797. Müthiş bir rüzgâr her şeyi savurmağa başladı.
2798. Başımızdan dam bir lahza uçu, duvarlar kendiliğinden devrildi VE biz bu rüzgarda savrulmağa başladık. **(B.)**
2799. Biraz sonra kendimi karanlık gecede bir bayırdan aşağıya inerken buldum.
2801. Koluma girmiş, bir şeyler söyleyerek beni çekiştire çekiştire yürüyordu. **(B.lı S.)**
2802. Aşağıda uçurumun dibinde bir ev ışıklar içinde parıl parıl parlıyordu.
2803. FAKAT yolun çok uzun olduğunu, eve erişsem de bunun hiçbir şeye yaramayacağını biliyordum. **(Ş.B.C.)**
2804. BUNUNLA BERABER âdeta koşarcasına yürüyordum.
2805. Biraz daha gayreti, doktor biraz daha diyordum.
2806. Birdenbire yanı başımızda bir gölge belirdi; bu gittikçe büyüyen gölge Seyit Lûtfullah'ın kaplumbağası idi. **(B.sız S.)**
2808. Karanlıkta iyi mayalanmış bir hamur gibi, su gibi, rüzgâr gibi yavaş yavaş kabarıyor, büyüyor, etrafı kaplıyordu. **(B.lı S.)**
- 2809. Hiçbir şey onun büyümesine mâni olamazdı.**
2810. Milyonlarca çekirgenin yapacağı bir hışırtı ile her lahza biraz daha kendi içinden büyüyordu.
2811. Dişlerim birbirine vura vura, “Büyüyecek, büyüyecek, yerin ve göğün kendisi olacak!” diye söyleniyordum. **(İ.G.B.C.)**
2812. Bu korku ile uyandım.
2814. Dişlerim birbirine kenetli, bir müddet olduğum yerde, yalnız kalbimin gürültüsünü dinleyerek etrafa bakındım.
- 2815. Daha sabah olmamıştı.**
2817. Koca bina, her şeyi inkâr eden bu sessizliğin içinde, ölü bir suda çalkanan bir gemi enkazı gibi sessiz sadasız yüzüyordu.
2818. BUNUNLA BERABER ne olsa ayaklarım yere basmıştı.
2820. Bir cıgara yaktım.
2821. Bir iki nefesten sonra yataktan çıktım.
2822. Masanın başında bir sandalyeye oturdum.
2823. Kendi kendime bir daha tekrarladım: 2824. Rüya imiş.
- 2825. FAKAT Emine'nin yüzü ve çılgınlıkları aklımdan gitmiyordu.**

2826. Bakışlarını görmemek ister gibi gözlerimi kapadım.
2827. Birdenbire bir acı ile uyandım.
2828. Ağzımdaki cıgara sonuna gelmiş, dudaklarımı yakmıştı. **(B.lı S.)**
2829. Onu yere attım, terliklerimle üzerine bastım, sonra yine gözlerimi kapadım. **(B.lı S.)**
2830. Bir el omuzuma dokundu.
2831. Hiçbir şey anlamadan yüzüne baktım.
2833. “Saat on!” dedi.
2834. Müdür beni istiyormuş.
2835. Hep aynı korku içinde giyindim.
- 2836. Vereceği kötü haberden o kadar emindim Kİ, adama “Niçin?” demek, bir şeyler sormak aklımdan geçmiyordu. (Ki’li B.C.)**
- 2837. Yüzüne bile bakmıyordum.**
2838. Her şey bitmişti.
2839. Yukarda müdür bana gülerek kararı okudu.
2840. Doğrudan doğruya serbest bırakılmamı söylüyorlardı.
2841. Ben muttasıl ona, “Eve dönüp de ne yapacağım?” der gibi bakıyordum.
- *** Emine’yi kaybedecek olduktan sonra...
2843. Müdür sonunda: -Neniz var?.. diye sordu. **(İ.G.B.C.)**
2844. -Hiç dedim.
2845. Korkuyorum.
2846. ARTIK her şeyden korkuyorum.
2848. İnsan işlerini biliyordu:
2849. -Hepsi geçer...
2850. Bu işten kurtuldunuz ya, **ehemmiyet vermeyin! (B.lı S.)**
2851. VE bana ayak üstünde kendi hikâyesini anlattı:
2852. -Biz heyetten raporu çoktan göndermiştik!
2853. Aşağıda Doktor Ramiz sevinçten boynuma sarıldı:
2854. -İşlerimize dışarıda devam ederiz!.. diyordu. **(İ.G.B.C.)**
2856. Birkaç seans daha yaparız, olur biter. **(B.lı S.)**
2857. Şu raporu da hazırlarız!
2858. Birdenbire tepem attı:
2859. -Hangi rapor?.. diye bağırdım. **(İ.G.B.C.)**
2864. Eşyayı benimle beraber hazırladı.

2865. Eve kadar otomobille beraber gelmekte ısrar etti.
- 2867. Şu anda benden fazla sevindiğine hiç şüphe edilemezdi.**
- 2868. BUNA RAĞMEN altı hafta yerinden kıınıldamamış, bir türlü başından beri vaat ettiğı öbür raporu vermemişti. (B.lı S.)**
2869. Şimdi bütün bunları unutmuş, bir çocuk gibi seviniyor, ikide bir gelecek zamanlardaki dostluğumuz namına projeler kuruyordu. **(B.lı S.)**
- 2870. YAZIK Kİ bu sevinci lâıyıkıyla paylaşamıyor, hiçbir sözüne cevap veremiyordum. (Kİ'li B.C.)**
2871. O konuşurken, ben hep gördüğüm rüyayı düşünüyordum.
2872. Sona doğru çılgın bir sabırsızlık beni yakaladı.
2873. Hep, “Bir an evvel, bir an evvel!” demeğı başladı. **(İ.G.B.C.)**
2874. Yolda rastladığımız her şeyi, herkesi bu rüyanın içime iyice yerleşmiş havasında görüyordum.
2875. Onun arasından geçerek, onun âdeta bir başka parçasını yaşayarak mahallemize ve sokağımıza geldim, onun dehşetiyle kapıyı çaldım. **(B.lı S.)**
2876. Emine'nin sevincini gördüğüm ana kadar bu hep böyle devam etti.
2877. DENEİLİR Kİ, asıl onu görünce uykudan uyandı. **(Kİ'li B.C.)**
2878. Karım biraz zayıflamıştı.
2881. VE her zamanki neşesiyle, açık kalbiyle gülüyordu.
2882. Bu gülüş bana kaybettiğimi sandığım her şeyi bir lahzada iade etti.
2883. Yukarı çıktığımız zaman Doktor Ramiz birdenbire: “Mübarek!” diye haykırdı VE eski yerinde tertemiz, pırıl pırıl, bütün azametiyle kurulmuş aile yâdigârına doğru koştu. **(B.)**
2884. Ben, “Hayırdır inşallah!” der gibi karıma baktı. **(İ.G.B.C.)**
2885. O, gülerek: -Ne yapayım, dedi. **(İ.G.B.C.)**
2886. Başımıza öyle şeyler geldi Kİ artık ben de bu işlere inanmağı başladım. **(Kİ'li B.C.)**
2887. Geçen hafta indirdim.
- 2888. Fena da olmadı hani; yeri âdeta boş duruyormuş! (B.sız S.)**
2889. Doktor Ramiz, bizi unutmuştu.
2890. Zehra'nın ayakta, öpmesi için elini uzatmasını beklediğinden habersiz, yere çömelmiş eski saatimize bakıyordu.
2892. Emine biraz öteden sessiz bir tebessümle bir ona, bir bana bakıyor: “Bunu da nereden buldun?” der gibi işaretler yapıyordu. **(B.lı S.)**

2893. Ben, tekrar omuzlarımı silkdim VE bu yeni gelen amcanın dalgınlığından istifade ederek kızımı bilmem kaçınıcı defa tekrar kucakladım.

(B.)

2895. Emine'nin neşesi ve cesareti yavaş yavaş bozulmuş sinirlerimi düzeltti.

2896. Acayip maceramızı unutmağa başladım.

2897. BİLHASSA o korkunç rüyanın tesir ve korkuları gitmişti.

2898. Bu rüyayı, günlerce süren münasebetsiz ısrarıyla bana musallat eden Doktor Ramiz'e karşı hiddetim bile yavaş yavaş geçti.

2900. İlk günlerim tabiatıyla iş aramakla geçti.

2901. Daha muhakeme başlar başlamaz çalıştığım yerde işime son verdiklerini söylemiştim.

2902. Bir gün mektepteki hocalarımdan birine rastladım.

2903. Beni Fener Postanesi'nin müdürüne yolladı...

2904. "Orada bir açık varmış!" diyordu. **(İ.G.B.C.)**

2906. Emrim geledursun hemen o gün işe başladım.

2907. Maaşım, eski kazancımı tutmuyordu.

2909. Ufak tefek kısıntılarla her şey yoluna girebilirdi.

2910. Hürriyete, evime, çocuklarıma, doğru dürüst yaşayan insanların dünyasına yeniden kavuşmuştum.

2911. HATTA Doktor Ramiz bile acayip merakları, birbirini tutmaz hareketleriyle artık eskisi gibi beni rahatsız etmiyordu.

2914. Aziz dostum, ben Adli Tıpta iken, bu kıraathanelerdeki bütün ahbablarına, türlü meziyetlerimi, eski âlemimiz hakkındaki bilgimi, saat tamirindeki maharetimi öyle övmüş, maceramı o kadar yana yakıla anlatmış, bilhassa hastalığım hakkında o kadar çok ve mühim tafsilat vermişti Kİ, daha ilk adımımı atar atmaz bütün kahve sevinç çılgılığı ile doldu. **(Ki'li B.C.)**

2915. Âdeta eski bir dost ve günün kahramanı gibi karşılandım.

2916. Doktor Ramiz masamızın önünden her geçeni durduruyor VE beni, "Hakiki bir baba psikoza geçirdi, meslek hayatımın en mühim hastası budur." diye takdim ediyor, sonra tekrar izahata başlıyordu. **(B.)**

2917. -Şimdi hastalığımı da, tedavisini de biliyor.

2922. Doktor neredeyse sözlerini, "Haydi kalk! Amcanın karşısında biraz yürü bakayım!", yahut, "Hani yeni şiir ezberlemiştin, onu okusana canım!" diye bitirecekti. **(İ.G.B.C.)**

2923. İlk önce buna çok sıkıldım VE bayağı neticelerinden korktum. **(B.)**
- 2925. Hiçbir şeye hayret edilmiyor, hiçbir şeyin üzerinde fazla durulmuyordu. (B.sız S.)**
2926. Burada insan, olduğu gibi, bütün hususiyetleriyle, kabahatleriyle, sakatlıklarıyla kabul ediliyordu.
2927. VE bunlar ne kadar çok olursa o kadar hoş gidiyordu. **(Ş.B.C.)**
- 2929. Aksine hiçbir şey unutulmaz, HATTA her zaman için hatırlanırdı. (B.)**
2930. Gerçekte onlar, pasaportlarda o kadar dikkatle kaydedilen ve isim, doğuş tarihi gibi şeylerin ötesinde insanı herhangi bir karışıklığa artık meydan vermeyecek şekilde tayin eden ayırıcı ve değişmez çizgilere benzerdi.
2931. Yıllardan sonra bu kahvede tanıdıklarımızdan birini bir vekil sandalyesinde gördük.
2932. Korkulacak derecede muvaffakiyetli bir politika adamı olmuştu.
2933. FAKAT bu acayip kahvede onu tanıyanlar kendisine hâlâ aynı gözle bakıyorlar, adı söylenince aynı şeyleri hatırlıyorlar, aynı hükümleri tekrarlıyorlardı. **(B.lı S.)**
2934. Bütün hususiyetini, sonunda iflâs eden sahibinden alıyordu.
2935. Ömründe bir gün bile ciddi görünmek zahmetine katlanmamış olan bu adam İstanbul'un hemen yarısını tanıyordu.
2937. Bu sayede kıraathanesini bir nevi kulüp yapmıştı.
2939. Acayibi, yaşanabilecek tek diyar gibi seçmiş olmasaydı, birinci sınıf bir iş adamı olabilirdi. **(Ş.B.C.)**
2940. Kendisine mahsus eski ile yeni arasında bir dil, hemen hemen o kadar yapmacık bir kıyafet ve başta Frenk taklidi sivri bir sakalla bir çehre uydurmuştu.
2941. Bu yapma çehre ve kıyafet ve yapma dille, her işin dış tarafında kalmak şartıyla sabahtan akşama kadar dünyanın en akla sığmaz hikâyelerini anlatıyordu.
2942. Hiçbir şey bulamazsa kendi hayatının hiç bahsedilmemesi lazım gelen taraflarını nakledirdi.
2943. ZATEN bir cam kavanozda imiş gibi âdeta göz önünde yaşardı.

2944. Hemen daima âşıktıVEsevdığı kadınları bir başkasının beğenip sevmesine imkân olmayacak cinsten seçtiği için çok defa evlenmek zaruretinde kalır, binaenaleyh daima sırtında bir boşanma davası ile yaşırdı. **(B.)**

2945. Kahveye her cins ve meşrepten insan geliyordu.

2948. Herkes bir defa rast geldiğiyle ikinci gün senli benli olurdu.

2951. Herkes onları istediği gibi evirip çevirir, koklar, münasip bulduğunu etrafına ehemmiyetle gösterirdi. **(B.İ S.)**

2952. Her fazilet, her biçarelik, hatta rezaletler bile burada aynı soğukkanlılıkla, hatta icap ederse bir çeşit şefkatle muhakeme VE kabul edilirdi. **(Ş.B.C.)**

2955. Bu insanların çoğunu bütün ömrümce gördüm.

2956. Bazılarını işlerinde, bazılarını evlerinde tanıdım.

2957. Bir kısmı sonradan benim yanımda, yani Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde çalıştılar.

2960. Böyle olduğu hâlde bu vaziyetten hiçbiri sıkılmaz, HATTA hepsi az çok hoşlanırdı. (B.)

2961. Bazıları sanki birdenbire unutulmaktan korkuyorlarmış gibi, bu cinsten takılmaları kendiliklerinden tahrik ederlerdi.

2962. Bu kahvede neler konuşulmazdı?

2963. Tarih, Bergson felsefesi, Aristo mantığı, Yunan şiiri, psikanaliz, ispritizma, alelade dedikodu, çıplak hikâye, korkunç veya meraklı macera, günlük siyasî hadise, birbiriyle sarmaş dolaş, biri öbürünü yarıda bırakarak, çok yüklü, beraberinde her rast geldiğini taşıyan bir bahar seli gibi kabarık bu konuşmada beyhude ve şaşırtıcı, akar giderdi.

2964. Tabî hiçbirinden tam bahsedilmezdi.

2965. Hepsi çok uzun bir uykudan, bir çeşit ölümden sonra hatırlanır gibi bu kahveye gelirdi.

2967. ZATEN en sıhhatli vak'a bile söyleniş tarzı için anlatılırdı.

2968. Birbirlerini o kadar fazla dinlemişlerdi Kİ, hepsi anlatılanı aşağı yukarı evvelden bilirdi. **(Ki'li B.C.)**

2969. Burada konuşma yalnız kendisi için, konuşanların kabiliyetleri içindi VE daha ziyade sevilmiş bir eserin, yahut oyunun tekrarına benzerdi ve sohbet, bir ortaoyunu gibi evvelden tayin edilmiş şartlarla devam ederdi. **(B.)**

2970. Hep aynı kelimelerle müdahale edilir, aynı yerlerde gülünür, macera oradakilerden birkaçı arasında geçmişse, alâkadarlar aynı yerlerde tamamlayıcı sözü alırlardı. **(B.lı S.)**
2971. Anlatan, daha yeni tafsîlâta girerse, söz derhâl kesilir, “Bunu yeni uydurdun!” denirdi.
2972. Mamafih bu yeni şekil ve parça gelecek programda aynı dikkatle aranırdı.
2973. Bu konuşmalarda tekrar şarttı **VE kimseyi yormazdı. (B.)**
2974. AKSİNE olarak alışık çehresiyle gelmeyen şey yadırganırdı.
2975. BUNUN DIŞINDA, hakikaten yeni bir fikir veya meselesi olanların sözü ilk defalar sadece nezaket ve biraz da tecessüs yüzünden dinlenirdi VE daima uyanık olan muhit muhayyilesi onu şakaya en çok müsait tarafından yakalayana, yahut kendi seviyesine indirene kadar öyle kalırdı. **(B.)**
2977. Bir kere alelade çapkınlığa, Karagöz şakasına, pederasti hikâyesine veya ortaoyunu taklidine indirildikten sonra kabul edilirdi.
2978. ZATEN bu cins ciddi şeylerden bahsedenler, hususi bir isim altında tanınırlardı.
2980. Dünyayı düzeltmek zahmetini üstlerine alan bu aristokratların altında daha geniş bir tabakaya “Esafil-i Şark” adı verilmişti.
2982. NİHAYET üçüncü bir tabaka, Şiş Taifesi gelirdi.
2984. Şiş Taifesi’nden bir insan kavga edebilirdi, bir Esafil-i Şark veya Nizamcı ancak Şiş’liği tutarsa kavga ederdi. **(B.sız S.)**
2985. Binaenaleyh, Şiş’lik biraz da iptidaîlik mânasına geliyordu.
2986. VE yalnız bu taife, belki de kalabalık olduğu için Yarım Şiş diye kendi içinde de ayrıca sınıflanırdı.
2987. İlk bakışta ortaoyununun, tulûatın, Karagöz’ün, meddah hikâyesinin bir kalıntısı gibi gelen bu garip kalabalık ve onun hayatı başlangıçta beni sıktı.
2988. HELE muayyen bir hastalıkla ve birtakım olmaz şeylerle damgalı olarak aralarına girmiş olmaktan büsbütün ürkmüştüm.
2989. Daha üçüncü günü bana ciddiyetle Mübarek’in hatırını soranlar olmuştu.
2990. Nerdeyse “Evli mi, bekâr mı?” diye merak edeceklerdi. **(İ.G.B.C.)**

2991. Abdüsselâm Bey, Seyit Lûtfullah, Nuri Efendi gibi bu semtte yaşamış, hele son ikisini birçoğunun şahsen tanıdıkları adamların hatırası ise daha ilk adımda tazelenmişti.

2994. Hiçbir cemaat tarafından bu kadar hararetle kabul edilemezdim.

2995. Doktor Ramiz’in beni ilk getirdiği günün haftasında, huzurumda, hangi sınıftan olduğum keyfiyeti münakaşa edildi.

2996. Sıkılganlığım, daima kendi işlerimle meşgul oluşum, bütün bu konuşmaları ciddi telâkkî etmeyişim tabiatıyla beni Nizamlık yapıyordu.

2997. Sonradan Emine ölüp de hayatım iyice mihverinden çıkınca bu payeyi kaybettim.

2998. VE yavaş yavaş Esafil-i Şark arasına girdim.

3000. Böylece sınıfım tayin edildikten sonra bana verilecek lakap üzerinde düşünüldü.

3001. FAKAT bu o kadar kolay olmadı.

3002. Birkaç celseye ihtiyaç oldu.

3003. NİHAYET hastalığım, yani baba psikozu dolayısıyla “Öksüz” adı üzerinde ittifak edildi.

3005. Naşit Bey’in birdenbire ölümü, halamın hikâyesini canlandırdı.

3006. Halamın onun acısıyla kendisini dervişliğe vermesi, o zamanlar kadınlar arasında şöhret kazanan bir şeyhe bağlanması ve serveti dolayısıyla en gözde müridi olması bu şöhreti birkaç sene muhtelif fâsılalarla besledi.

3007. KALDI Kİ, halam benim bu acayip kalabalıkta unutulmama razı değilmiş gibi sonunda âşıkane nefesler bile yazmağa başladı. **(Ki’li B.C.)**

3008. Hakikatte hayatımın her tesadüfü bu şöhrete yardım ediyordu.

3009. Daha ikinci haftasında Bedesten’de ayarcılık eden çok temiz ve iyi kalpli bir adam, Aristidi Efendi’nin altın hikâyesine merak sarmıştı.

3010. Elinde sahaflardan satın aldığı bir yazma, peşimden ayrılmıyor, muttasıl bana bu sanatın sırrını soruyordu. (B.lı S.)

3012. Kahvenin sahibi sade kahvesini eline alır almaz, “Bu gece, Cenab-ı Hakk hayra tebdil eylesin, âlem-i menamda, bana altın bir tepsi üzerinde Şerbetçibaşı Elması’nı sunuyorlardı.” diye uydurma bir rüyaya başlıyor VE elmasın tarifini yapıyordu. **(B.)**

3013. İkinci defasında bu rüya değişiyor, elmasın bulunduğu tepsiyi bir “Bânu!” getiriyor, üçüncüsünde Bânu, Câdu, yani halam oluyordu. **(B.sız S.)**

3014. Yavaş yavaş bu hayata ben de alıştım.
3016. Uysal kalabalık insana başta kendisi olmak üzere her şeyi unutturuyordu.
3017. İşimden çıkar çıkmaz bir soluk oraya uğruyor, daha ilk adımda, sanki bir başkası oluyor, günlük üzüntülerden uzak, yalnız şakadan bir aleme giriyordum. **(B.lı S.)**
3018. Burada yarım saat evvel veya sonraki hayatıma âdeta bir başkasının imiş gibi bakıyordum.
3020. Doktor, gününün bütün boş saatlerini bu kıraathanenin masalarından birinde çantasını açıp kapayarak, tırnaklarını temizleyerek, hayattan ve memleketteki tembellikten şikâyet etmekle, psikanaliz anlatmakla, yahut etrafı dinlemekle geçiriyordu.
3022. VE bir ucu içtimaî tenkide bağlanmak şartıyla her fikir onun için sevimli, kabule değerdi; öbür ucu zaten elinde idi VE kolaylıkla Freud’a, Jung’a bağlayabilirdi. **(B.)**
3023. *Bütün bu acayip şeylerden sıkılıp sıkılmadığını kendisine her sordukça bana:-Deli misin?.. diye cevap veriyordu, bundan daha enteresan etüt mevzuu olabilir mi?* **(B.sız S.)**
3024. Bana mesleğimi asıl sevdiren bu kahve oldu.
3025. *Buradaki insanları nerede bulabilirim?*
- 3027. Sosyal-psikanaliz için bundan iyi yer bulunmaz.**
3028. Bak, mazi nasıl devam ediyor; şaka, ciddi onu nasıl yaşıyorlar... **(B.lı S.)**
3029. Hepsi hayallerinde büsbütün başka bir âlemde yaşıyor.
3030. Topluluk hâlinde rüya görüyorlar.
3031. Bir başka defasında yine aynı mesele için şöyle konuştu:
3032. *-Bu kadar aydın bir kalabalığı nerede bulabilirim?*
3034. Hepsi memleket meselelerinin içinde ve sade onunla yaşıyorlar.
- 3035. Hiçbir gazetede bu kahve kadar havadis bulamazsınız.**
3036. Göreceksiniz, hatıra defterimi neşrettiğim zaman göreceksiniz, bu adamlardan neler öğrendiğimi hep günü gününe okuyacaksınız... **(B.lı S.)**
3038. FAKAT onun âlim bakışlarında iş tabiatıyla değişiyordu.
3039. Daha sonraları, enstitüye alınması hususunda o kadar ısrar ettiğim Yangeldi Asaf Bey dolayısıyla-İLERDE GÖRÜLECEĞİ GİBİ ASAF BEY,

TAMAMLAMA BÜROMUZUN ŞEFİ OLDU- bütün bu işlerden bahsederken Halit Ayarcı'ya Doktor Ramiz'in bu fikrini söyleyince, aziz velinimetim: - Bana kalırsa bu çalışma hayatına tam intibak etmemekten gelen bir şeydir, demişti.

3040. Hayat, kendi şeklini yaratmazsa böyle olur. (Ş.B.C.)

3041. Bu kahve hakkında sizi dinlerken ben, çoğunu tanıdığım bu insanları hep bir çeşit aralıkta yaşıyorlarmış gibi düşündüm.

3042. İsterseniz onlara kapının dışında kalanlar da diyebiliriz. (Ş.B.C.)

3047. Enstitümüz kurulmadan evvel memlekette hakiki iş hayatı olabileceğine inanmanıza hayret ediyorum.

3048. Çalışmak ancak muayyen düzeniyle olur...

3049. SİZ Kİ, bu kadar tecrübelisiniz, bu enstitünün kurulmasında o kadar himmet ettiniz, buna nasıl iş diyebilirsiniz?.. diye beni paylamıştı. (İ.G.B.C.)

3050. Enstitümüz kurulmadan evvel hakikaten bir çalışma hayatımız var mıydı, yok muydu? (B.lı S.)

***** Bunun hakkında katiyetle hiçbir şey söyleyemem.**

3051. Bu hatıraları yazmağa başladığımdan beri içimde birçok değişiklikler oldu.

3053. Bana şimdi müessesemiz, memlekette iş hayatını kurmaktan ziyade bazı işsizlerin kendilerine iş bulmasına yardım etmiş gibi görünüyor.

3054. Bunu söylemekle toplum hayatına büyük faydalarımız olduğunu inkâr etmiyorum FAKAT aradan geçen zamanla yavaş yavaş yaptığımız işe hiç olmazsa başka zaviyelerden de bakılabileceğini söylemek istiyorum. (B.)

3056. Araya menfaatlerimiz girmeyince hadiseleri elbette başka türlü, daha realist bir gözle görmeğe, hakikaten daha uygun şekilde anlamağa ve yorumlamağa başlarız.

3058. Hatıraları yazdığımı öğrenir öğrenmez bir gün neşredilir korkusuyla soyadını değiştiren oğlumun bu müessese aleyhindeki fikirleri beni bu düşüncelere götürmüş olabilir.

3059. HER NEYSE, Halit Ayarcı'nın iş hakkındaki fikirlerini tam mânasında kabul etmemekle beraber, bu kahvede tanıdığım insanlar için en iyi teşhisi onun koyduğunu zannediyorum.

3061. VE onu yaşayanlar, o şekilde, yani hiç içeriye girmeyi düşünmeden, yahut da bir ayakları daima eşikte, yaşıyorlardı.

3062. HİÇBİR MESELE YOKTU Kİ eninde sonunda bir kaçış, bir kurtulma vesilesi olmasın! (Ki'li B.C.)

3063. *Neden kaçarlardı, niçin kaçarlardı? (B.İ S.)*

3068. Her gün bir yığın para kavgasına, bitmez tükenmez hesaplara, bazen haftalarca süren fiskoslu konuşmalara şahit oluyorduk.

3072. Onlar sayesinde bu insanların son derecede hesaplı, hakkının on parasında bile dikkatli ve titiz, alabildiğine açığöz ve çakır pençe olduklarını bir kere daha anlardık.

3073. Daha dün yapışık doğmuş ikizler gibi birbirinden ayrılmayan, yediklerinde, içtiklerinde daima beraber görünen iki dost, ertesi günü bir hesap yüzünden pençe pençeye geliyorlar, YAHUT aralarındaki eşit haklı kardeşlik bozuluyor, biri efendi, diğeri maiyet oluyor, günlerce, aylarca bu yeni vaziyet devam ediyordu. **(B.)**

3074. Bazı defalar bu, hiçbir gürültüsüz kendiliğinden olurdu.

3075. Para derhâl gönüllüsünü bulur, karşılıklı vaziyetleri kendiliğinden kurardı. **(B.İ S.)**

3076. BAZEN oldukça çetin ve değişik safhalardan sonra yeni bir muvazeneye varırlardı.

3077. FAKAT hemen her şeklinde daima beklenmedik bir şey araya girerdi.

3078. Bir defasında gedikli müşterilerden ikisini günlerce bir köşeye çekilmiş baş başa konuşur gördük.

3080. Üç gün sonra kalantor bir bey daha geldi, katıldı. **(B.İ S.)**

3081. O günden itibaren bu dört kişi birbirinden ayrılmaz oldular.

3082. Günde birkaç defa kahvede buluşup baş başa veriyorlar, YAHUT birbirleri için haber bırakıp gidiyorlardı. **(B.)**

3083. Hepsinin elinde bir çanta peydahlanmıştı.

3084. Bu, kış sonlarında oluyordu.

3085. SONRA birdenbire bahara doğru pejmürde adamın üstü başı değişti.

3086. Zarif, şık, daima gülümseyen ve daima uyanık bir beyefendi ortaya çıktı.

3087. İki ay evvel âdeta görünmeden gelip giden adam sanki bir radyo veya frijider reklamı gibi göze çarpmak için sağa sola selâm dağıtarak aramızda dolaşıyordu.

3088. DERKEN otomobille gidip gelmeğe başladı.

3089. “Şoför”, “Bizim şoför” kelimeleri, sırasına göre munis ve yumuşak, yahut hiddetli veya canı sıkılmış ve hep bir imtiyaz ve içtimaî mevki ifadesiyle, daima bilmem kaç silindir, şu kadar paranın ve saatte seksen kilometre süratin araya koyduğu fark ve imtiyazla ağızdan düşmez oldu.

3090. Her devrin ve yaşayışın kendisine göre bir insan tasarrufu vardır Kİ, bütün bir zihniyeti ve inkârı güç realiteleri ifade eder. **(Kİ’li B.C.)**

3092. *İki dudağın arasında bir öpüş taklidine benzeyen ve ilk hecede havaya bıraktığım ikinci hecede âdeta geriye alan bu kelimenin Türkçe’nin en mühim kazançlarından biri olduğuna bilmem dikkat ettiniz mi?*

3094. NİHAYET yazın başında hepsi birden kayboldular.

3095. O andan itibaren havadisler sızmağa başladı.

3096. Dostlarımız tanıdıkları girgin, para işlerini gayet iyi bilen bir avukatla adamcağızın çok çetrefil bir miras işini takip etmişlerdi.

3097. Şimdi kendi himmetleriyle muazzam servetine kavuşan bu zengin dostu eğlendirmeğe çalışıyorlardı.

3098. Bunu öğrendiğimiz andan itibaren bir rasathane hoparlöründen herhangi bir yıldızla peykleri takip ediliyormuş gibi küçük, kısa, bazen teferruatlı ve uzun, günlük haberlerin bir daha sonu gelmedi.

3099. Bütün plajlar, gizli eğlence yerleri sanki bitişliğimizde imişler VEYA sanki aramızda yalnız bir camlı kapı ve tül perdeli bir pencere varmış gibi bize sırlarını açtılar. **(B.)**

3100. Bir nesil evvelin şiir ve hayal lûgatinden orta sınıfa geçmiş takma adlarla anılan genç, güzel kadınlar, tecrübesiz kızlar, ılık gazoz şişelerimizden ve yapışkan şurup bardaklarımızdan çıkıp karşımızda soyunmağa başladılar.

3101. Hemen her gün en kaba ve hoyrat hikâyelerden dinlediğimiz bu yaz cümbüşleri, teşrin yağmurlarına kadar sürdü.

3102. Bir taraftan terden sırtımıza yapışmış fanilâlarımızı iskemlelerimizin arkalarına sürte sürte isiliklerimizi kaşırken, öbür taraftan da işittiğimiz bu hikâyeler sayesinde, ayışığında serin sulara yıkandık, loş plaj kabinelerinde seviştik, rüzgârlı ve ağaçlı tepelerde cins tekeler gibi boğuştuk. **(B.İ S.)**

3103. Sonra Beyoğlu barlarının hikâyesi başladı.

3104. Üst üste malî krizlerin bütün Avrupa’dan kovduğu yarı çıplak kızlar saksofon seslerinin dâüssılasında mayolarını ve sütyenlerini de âdeta gözlerimizin önünde attılar, YAHUT kürklerle, mücevherlerle giyindiler. **(B.)**

3105. DAHA DOĞRUSU birincileri attıkları için ikincileri giyindiler.
3106. Emine'nin bir gece bütün tutum fikirlerini yenerek Zehra'nın entarisini ve Ahmet'in ayakkabısını düşünmeden gitmeğe razı olduğu bir eğlence yerinde, her zamanki çocuk saflığıyla, "Ayol, bunlar insan değil, melek" diye beğendiği sarışın ve kumral, buğday tenli kızlar, kadınlar da böylece kahvemizin mahremiyetine fokstrot adımlarla ve tango kıvranışlarıyla, dağılmış saçları kalçalarını döve döve, nefes nefese zafer çığlıkları atarak, genç küheylânlar gibi girdiler, tavla şakırtılarını, hayalimizde birbiri ardınca patlatılan şampanya şişelerinin gürültüsü örttü. **(B.sız S.)**
3107. Kışın ortasına doğru bu çılgın eğlenceler birdenbire bitti.
3108. Kamera, tekrar bizim kahveye döndü.
3109. Bir gece dördü birden geldiler.
3111. EVVELÂ bir köşede sessiz, sadasız münakaşa ettiler, cüzdanlar açıldı, senetler çıktı, tekrar cüzdanlara kondu. **(B.sız S.)**
3112. SONRA sesler birdenbire yükseldi.
3113. Rezil, alçak, dolandırıcı kelimeleri arabacı kırbaçları gibi şakırdamağa başladı.
3114. Yumruklar sıkıldı, 3115. "Ben sana gösteririm!" tehditleri duyuldu. **(İ.G.B.C.)**
3116. NİHAYET hepsi birbirine girdiler.
3117. Neticede mirasyedi ve iki arkadaşı avukatı sille tokat kahveden dışarıya attılar.
3118. Bir sene evvel o kadar haysiyetli ve kibirli tavırlarla bizi hiç beğenmeden aramıza gelen adam çamurlar içinden güçlkle kalktı.
3119. Bir tulumbacı gibi küfür ede ede yanağından sızan kanları sildi.
3120. Gözlükleri kırılmış olduğu için şapkasını ben bulup başına geçirdim.
3121. İki hafta sonra aynı kavga mirasyedi ile iki arkadaşı arasında oldu.
3122. Bu sefer velinimet de aynı şekilde kahvenin kapısına bırakıldı.
- 3123. FAKAT netice hiç de o gece sandığımız şekilde çıkmadı.**
3124. Kahvemizin gedikli müşterileri olan iki ahabap çavuş daha ertesi sabah bize dert yanmağa başladılar.
3125. Birkaç gün sonra şikâyetleri ayyuka çıktı.
3126. VÂKIA bir sene adamakıllı eğlenmişlerdi **AMMA, ellerinde hiçbir şey kalmamıştı. (B.)**

3127. HATTA mirasyedi, kendilerini sonradan bütün haklarından ıskata muvaffak olduğu çapraşık bir şirket sayesinde birinin elinden baba evini, öbürünün elinden bilmem neredeki büyük ve işlek mağazasını almıştı.

3130. Bütün bu işler mirasyedi ahababımızın dünyanın en rahat, tatlı tebessümüyle bir gün gelip aramızda oturmasına mâni olmadı.

3131. İki saat kadar kahvenin sahibi ile baş başa konuştular.

3132. Eski dostumuz hiddetten kan başına sıçrayarak onu dinledi.

3133. Ertesi akşam elden çıkan mağazanın sahibi ile uzun bir lavla partisine tutuştular.

3134. Velinimet, dünyanın en masum çehresiyle zarları avucunda şakırdatarak fırlatıyor, arkasından tavlanın içine girecekmiş gibi eğiliyor, zarların dönüşünü takip ediyor, her düşüşte bir kere el çırpıyordu. **(B.İ S.)**

3135. On beş gün sonra müflis mağaza sahibinin sevdiği kızla evlendiğini işittik.

3136. Üç ay sonra da mucizelerin mucizesi(!) bir yavrusu dünyaya geldi.

3137. Bütün kahve halkını sevindiren bu haber üzerine epeyce münakaşalar yapıldı VE neticede âmme çoğunluğu ile çocuğa “Karışık!” adı verildi. **(B.)**

3138. Bu hadise, muhtelif ve beklenmedik safhalarıyla bizi aylarca meşgul etti.

3139. Sonra hemen arkasından gelen bir başkası yüzünden unutuldu.

3140. Trakya’nın bilmem hangi köyünde Balkan Muharebesi esnasında yere gömülen epeyce mühim bir parayı aramak için İstanbul’a iki Bulgar gelmişti.

3141. *Bu adamlara bu kahvenin adresini kim vermişti?*

3142. *Hangi tesadüf bizimkilerin arasına onları atmıştı?*

3143. SÖYLEMEĞE HACET YOK Kİ, o bahar âdeti bir Kutup seyahati hazırlanıyormuş gibi bir sefer heyeti kuruldu, küçük bir çatana tutuldu. **(Kİ’li B.C.)**

3144. Kamp eşyası alındı.

3145. On beş yirmi gün her taraf arandı, tarandı. **(B.İ S.)**

3146. Biz arkada kalanlar halecanla, heyecanla hadiseleri takip ediyorduk.

3147. Her gün haberlerin şekline göre bulunacak definenin miktarı değişiyordu.

3148. On bin altın diyorlardı.

3149. SONRA beş bine iniyor, yirmi bine, yüz bine çıkıyordu. **(B.İ S.)**

3150. BELKİ bütün yaz böyle geçecekti.

3151. BEREKET VERSİN Kİ, mahallî hükûmetin müdahalesiyle iş sona erdi.
(Ki'li B.C.)

3152. Dönüşte bittabi tekrar bir masraf kavgası oldu.

3153. FAKAT hemen arkasından meşhur bir tarih üstadımız üç saat süren bir Hazreti Ali cenginin hikâyesine başladı VEonun heyecanlı safhaları arasında umumî barış temin edildi. **(B.)**

3155. Ben Emine'nin hastalığına rağmen Ramiz Bey'in mezesi ve rakısı aynı derecede kıt ikramını kabul etmiş, **eve gitmemiştim. (B.lı S.)**

3156. FİLHAKİKA o gece aramıza, kaybettiğimiz iki Bulgara mukabil bir İsviçreli Alman müsteşrik katılmıştı.

3158. Patates gibi sarı yüzünü geniş bir gülüş âdeta bir daha eklenmesi imkânsız denecek şekilde ikiye bölüyordu.

3159. Kıt Türkçesi, ne bütün konuşmaları takip etmesine, ne de hepimizle can ciğer dost olmasına mâni oldu.

3160. ŞURASI VAR Kİ, bizi tam zamanında bulmuştu; bir hafta sonra parası tükendi VEumum hesabına yaşamağa başladı. **(B.)**

3161. Biraz sonra mimarlıkla hayatını kazanmağa karar verdi VE sağ taraftaki masalardan biri onun bürosu oldu. **(B.)**

3162. Müşterileriyle orada pazarlık ediyor, orada herkesin gözü önünde bir sürü boş kibrit kutusundan mücessem planlarını yapıyor, değiştiriyor, ikmal ediyordu. **(B.lı S.)**

3163. Dünyada bundan daha pratik, daha akla uygun bir çalışma olamazdı.

3164. Bu çalışma gözümüzün önünde tanı dört sene sürdü.

3166. Sipariş sahibi, “Şu iki kibrit kutusunu oraya değil de, şuraya koysan n’olur?” der demez, Doktor Mussak bir an gözlerini yumuyor, düşünüyor, sonra kibrit kutularını bozup tekrar başlıyordu. **(B.lı S.)**

3167. Daha o zaman kâğıt üzerine çizilen planla böyle kaldırılıp konması daima kabil eşya vasıtasıyla yapılan maketin arasındaki büyük farkı anlamıştım.

3168. Çalışmalar hepimizin gözü önünde olduğu için sade ev sahibi değil, kahvedeki müşteriler, HATTA garsonlar bile işe karışıyorlardı, 3169. Dr.

Mussak'ın aynı ciddiyetle dinlediği ve çok defa kabul ettiği tekliflerde bulunuyorlardı. **(B.)**

3172. YAZIK Kİ hiç beklenmedik bir kaza bu çalışmaya birdenbire son verdi. **(Ki'li B.C.)**

3173. Dostumuz, Süleymaniye'de İbrahim Paşa sebiline yakın bir yerde yaptığı üç katlı eve merdiven koymasını unutmuştu.

3174. Ev iskeleleri alındığı andan itibaren birbiriyle alâkası olmayan üç kısma ayrılıyordu.

3175. Adlî Tıpta iken Doktor Ramiz'in bana psikanaliz öğrettiği günlerde, vâzıh olmak için şuur hayatını benzettiği birinci katı henüz boş, yahut, teşekkül etmemiş, yalnız kömürlüğü ile tavan arası mevcut büyük konak bile bunun yanında daha doğru dürüst, daha akıllı başında bir bina gibi görünüyordu.

3176. ŞURASINI DA SÖYLEYİYİM Kİ o zamanlar beni çok şaşırtan, aklımın bir türlü almadığı bu iki bina ile Doktor Mussak'ın kibrit kutularından yaptığı planlar, sonradan çok işime yaradı. **(Ki'li B.C.)**

3177. Enstitümüze yeni bir bina yapılması için karar verilince yapılan tekliflerin hepsini reddederek işi kendi üstüme aldım VE bu iki tecrübenin sayesinde İstanbul halkının o kadar beğendiği, Enstitü binasını vücuda getirdim. **(B.)**

3178. Üç sene bütün dünyaca münakaşa edilen bu binadan ileride tabiatıyla bahsedeceğim.

3180. Süleymaniye'deki evin vaziyeti aramızda çok münakaşa edildi.

3183. Ne kadar ciddi başlarsa başlasın burada her iş en beklenmedik neticelerle biterdi.

3184. Bu kahvenin bir adım ötesinde yüzde yüz gibi bakılan bir hesap, burada birdenbire en hafif ihtimal şekline girer, bir yığın gidip gelmeden sonra talihin bir alayı olurdu. **(B.ı S.)**

3186. VE ben farkında olmadan boynuma kadar ona gömülmüştüm.

3187. SANKİ çok tüylü, yumuşak bir yığın kol ve kanatlı, insanı âdeta bitmez tükenmez gıdıklamalar, kısık gülüşler ve haz baygınlıkları içinde sömürüp tüketen bir hayvanın eline düşmüşüm gibi bu mânasız âleme gömüldüm.

3188. Hiçbir şeyin birbirini tutmadığı ve her şeyin en şaşırtıcı şekilde birbirine bağlı olduğu bir dünyada, bilmediğimiz bir yerde kopan bir fırtınanın getirdiği enkazdan yapılmış bir panayırda imişim gibi yaşamağa başladım.

3189. *Bu fırtına nereden kopmuştu?*

3191. Her şey bir hokkabaz şapkasından çıkar gibi birbirinin peşinden, birbirine takılı geliyordu.

3193. SANKİ bir deniz altı kovuğunda yürüyormuşum gibi bir türlü kavrayamadığım fikirler, bilgi kırıntıları ayaklarıma dolaşıyor, her kımıldandıkça köksüz asabiyetler, süreksiz ümitler, yersiz inançlar çürümüş yosunlar gibi kollarıma ve vücuduma sarılıyor, beni daha derinlere doğru çekiyor, gözlerimi her açtıkça ucunu bucağını göremediğim heyulâ davalar yarı karanlıkta üzerime saldırıyorlardı. **(B.İ S.)**

3194. SONRA hepsi birden bir mürekkep balığı gibi kendi savurdıkları dumanın içinde kayboluyor, VE ben Doktor Ramiz’le, yahut Yangeldi Asaf Bey’le karşı karşıya, başım biraz evvelki hengâmeyi dağıtan gür kahkahanın geldiği yere dönük, kulaklarımda farkına varmadan yokladığım derinliklerin ağırlığında gelen bir çınlama, bir uykudan uyanmış gibi hiçbir şeyi tanımadan etrafa bakıyordum. **(B.)**

3197. Gençlik harekete geçmeli!

3198. Bu şark fatalizminden kurtulmalı!

3199. Doktor Ramiz suratını bir kat daha asıyor.

3200. Yangeldi Asaf Bey’e bu emri bekliyormuş gibi, kollarıyla, ayaklarıyla daima dördünü birden işgal ettiği sandalyelerden şöyle bir toparlanıyor, VE bu kadar çetin hareketin derhalmükâfatını görmüş gibi, masaya çaprazlamasına dayadığı kollarının arasına başını gömüyor ve uyumağa başlıyordu. **(B.)**

3202. O gözlerini kapar kapamaz, etrafımız tatlı bir mışılta ile dolardı VE havada sanki yüzlerce melek hep birden maddesiz kanatlarıyla uçuşurlar, çok yavaş fısıltılarla kulağına ninni söylerler, uykusunun peteğini mâsum rüyaların balıyla doldururlardı. **(B.)**

3203. O zaman içimde birdenbire bir şey burkulur, “Emine...” diye yerimden fırlar, eve koşardım. **(B.İ S.)**

3205. Doktorların ilk önceleri ufak bir zayıflık dediği şey yavaş yavaş tehlikeli, neticesi sakınılmaz bir hastalık olmuştu.

3206. Bunu ben doktorlardan evvel biliyordum.

3207. Adli Tıp’ta son gece gördüğüm o acayip rüyadan beri biliyordum.

3208. Kader imbiği gözümün önünde kaynıyordu, VE Emine’nin başı, yastığının öbür ucunda, yüzümde, dudaklarımda, avuçlarımda içinde iken, yine

her an benden biraz daha uzaklara çekiliyor, oradan bana büyük, açık gözleriyle bakıyordu. (B.)

3209. O istediği kadar konuşsun, gülsün, gelecek yollar için hayaller kursun, Zehra'yı gelin etsin, Ahmet'i Tıbbiye'den çıkartsın, daima bu baş çok uzaklarda yavaş yavaş siliniyor, gözleri uzaklardan bana, "Ne yaparsın, çaresi yok ki bu işin!" der gibi bakıyordu. (B.lı S.)

3211. Emine yavaş yavaş, damla damla gözlerimin önünde ölüyordu.

3212. NE ben, NE DE kimse, hiç birimiz bir şey yapamıyorduk.

3213. Emine'nin ölümüyle son tutunduğum dal da kopmuş gibi büsbütün boşlukta kaldım.

3214. Kaybettiğim şey benim için o kadar büyüktü Kİ ilk önceleri bunu bir türlü anlayamadım. (Ki'li B.C.)

3215. NE DE hayatımdaki neticesini ölçebildim.

3216. Sade içimde simsiyah ve çok ağır bir şeyle dolaştım durdum.

3217. Sonra bu haraplığa daha başka bir duygu, bir çeşit kurtuluş duygusu karıştı.

3218. Bir baskıdan kurtulmuştum.

3219. Artık Emine bir daha ölemezdi, HATTA hastalanamazdı da. (B.)

3220. Orada zihnimin bir köşesinde olduğu gibi kalacaktı.

3221. Hayatımda birçok şeyler daha beni korkutabilir, başıma türlü felâketler gelebilirdi. (B.sız S.)

3222. FAKAT en müthişi, onu kaybetmek ihtimali ve bunun korkusu artık yoktu.

3223. Her an onun hastalığının arasından etrafa bakmayacak, o azapla yaşamayacaktım. (B.lı S.)

3224. Korku içimden doğru kabarıp büyümeyecek, dört yanımı kaplayamayacaktı. (B.lı S.)

3225. VÂKIA evim yıkılmıştı, iki çocukla baş başa kalmıştım, çalışmanın lezzetini kaybetmiştim, **hepsinden fenası, artık hiçbir şeye inanmıyordum. (B.lı S.)**

3226. FAKAT korkmuyordum da.

3227. Olabilecek şeylerin en kötüsü olmuştu.

3229. Emine arkamda olmayınca her akıntı beni sürükleyebilirdi. (Ş.B.C.)

3231. Daha haftasında kendimi orada, o kalabalığın arasında buldum.

3232. Cadde üzerindeki yan dükkânların arkasına düşen ikinci salonda bir elimde iskambil kâğıtları, öbüründe rakı kadehim, ağzımda cıgara, kulağım anlatılan hikâyede, hülâsa etrafımla en rahat bir alışverişte, konuşuyor, içiyor, eğleniyor buldum. **(B.lı S.)**

3233. *Her şeyi unutmuş muydum?*

3234. *Hakikaten eğleniyor muydum?*

3241. Bir ara gözüm karşıdaki aynada kendi hayalime erişti.

3242. İki yanına asılmış paltoların arasında kendi yüzümü o kadar memnun ve biçare, o kadar zelil ve her tarafa sürüklenebilir, her şeye mukavemetsiz ve her şeyden istifa etmiş gördüm Kİ, bir an billûrun beni kusacağını, kendi suratımı ayaklarımın ucuna fırlatacağını sandım. **(Kİ'li B.C.)**

3243. FAKAT hayır, hiç de böyle olmadı.

3244. İkinci, üçüncü bakışta bu hayale de alıştım.

3246. İhtiyar bir kadın evde çocuklarımla meşgul oluyordu.

3247. Ben sabahleyin kalkabildiğim saatte işe gidiyor, işten kahveye geliyor, oradan Doktor Ramiz'le veya başkasıyla civar meyhanelerden birisinde akşamcılık ediyor, gece geç vakit eve dönüyordum. **(B.lı S.)**

3248. Bazen çocukları yatmış buluyor, sevine sevine kendim de yatıyordum. **(B.lı S.)**

3249. Bir gün daha geçmişti VE ben hesap vermekten kurtulmuştum. **(B.)**

3250. FAKAT çok defa onları kedi yavruları gibi birbirine sokulmuş, birbirine yaslanmış, evin bir köşesinde beni bekler buluyordum.

3251. O zaman işte günün en korkunç tarafı başlıyordu.

3256. Hürriyetimi sifıra indirmeleri ve beni küçücük bir daire içinde bir dolap beygiri gibi durmadan dolaşmağa mecbur etmeleri yetişmiyor muydu?

3257. Onları görür görmez içim merhametten parça parça oluyor, kendi iradesizliğime, talihime kızıyor, başımı saatlerce duvarlara çarpmak istiyordum. **(B.lı S.)**

3258. O zaman işte Emine, evin bir tarafından çıkıyor, yavaşça yanıma yaklaşıyor, her vakit yaptığı gibi elleriyle omuzuma dokunuyor, “Kendine gel!” diyordu. **(B.lı S.)**

3259. VE ben kendime geliyordum.

3260. Kararlar, yeminler, ahitler, karanlıkta dökülen gözyaşları birbirini kovalıyordu.

3262. NE yaşadığım hayatı beğeniyor, NE yenisine gidebilecek kudreti kendimde buluyordum.

3263. Her şeyden düpedüz kopmuştum.

3265. Her şeye, herkese sadece katlanıyordum.

3266. Sokağa adımımı atar atmaz, kendimi bir yığın muvazaanın, gafletin esiri görüyordum VE bulunduğum yerden, yaptığım işten gayri her yer, bana erişilmez şekilde güzel ve harikulâde görünüyordu. **(B.)**

3267. Postanede elime geçen uzak yerlerden gelmiş her mektup zarfı, her kartpostal beni çıldırtıyordu.

3269. Komşusu hahamın kızkardeşi Arjantin’de kürk ticareti ediyordu.

3271. Yeğeni Chicago’da hocalık yapıyordu.

3272. VEben onlara gelen mektupların zarflarına bakar bakmaz, gözlerim kendiliğinden kapanıyor, etrafım değişiyor, kendim başka bir adam oluyordum. **(B.lı S.)**

3280. Bunları hatırlar hatırlamaz, oraya, kahveye, az çok benden başka türlü yaşayanların, kendilerini hiç olmazsa benim gibi göz hapsinde tutmayan insanların arasına gidiyordum.

3281. Onların yanında benim de hayatım oluyor, onlarla düşünüyor, onlarla beraber yaşıyordum. **(B.lı S.)**

3284. Bu adamları tamamiyle beğenmiyordum.

3285. Aralarında sadece bir muhacir gibi yaşıyordum.

3286. Bir tipi gecesinde, ıssız dağ başında soğuktan ve yüklü rüzgârdan boğulmak üzere olan bir adamın sığındığı sıcak, bol gübre kokulu, atların tepişmesinin insan sesine, taze çay ve kahve kokusuna karıştığı o yarı ahır, yarı han odası yerlerden biri gibi onların arasına sığınmış, bu karışık ve yüklü havada ısınıyor, mesut oluyordum. **(B.lı S.)**

3287. ŞÜPHEŞİZ bir gün bu beğenmemezlik, işlerin biraz müsait gittiği bir zamanda büyüyüp beni kurtaracağını zannettiğim o küçük noktada kaybolacak VE tamamiyle bu havaya teslim olacaktım. **(B.)**

3288. Daha şimdiden zaman zaman, “Ah! İşte güzel hayat! Rahat ve mesut... Ne adamlar!” demeğe başlamıştım bile. **(İ.G.B.C.)**

3289. Ahmet’in geçirdiği büyükçe bir hastalık beni kendime getirene kadar böyle yaşadım.

3290. ANCAK onu da kaybetmek korkusuyla talihime razı oldum.

3291. Bu esnada Doktor Ramiz altı seneden beri üzerinde düşündüğü projeyi fiile koymuş, Psikanaliz Cemiyeti'ni açmıştı. **(B.İ S.)**

3295. Aziz dostumun, senelerce kirasını verdiği bir odada teessüs eden bu cemiyetin anahtarı, müdür sıfatıyla daima yeleğimin cebinde durdu.

3296. VE kapısı ancak iki defa, verdiği konferanslar dolayısıyla gerek kendisine ve gerek umuma açıldı.

3297. Bu konferanslardan birincisinde Doktor Ramiz, dinleyicilerine beni, Türkiye'de tedavi ettiği ilk hasta sıfatıyla ve tüyler ürpertici izahatla takdim etti.

3298. İŞTE bu sayede, ikinci karım Pakize'nin dikkatini çektim.

3299. İkinci konferansta ise, yetmiş sahifelik taş basması bir tabirnameyi başından sonuna kadar, ufak tefek izahlar mukayeselerle okudu.

3301. Odaya açık pencerelerden dalga dalga sıcak bir rüzgâr giriyor, yüzlerimizi alazlıyor, bizi çok başka derinliklere çekip götürüyor VE sonra esneyerek, hatibin iyi niyetine teslim ediyordu. **(B.)**

3302. Bir arı, küçük cüssesinde birkaç dizel motörünün sesini bulmuş, durmadan başımızın üstünde vızıldıyor, havada üst üste çelik levhalar deliyor, onların aralarından geçerek Doktor Ramiz'in sesine sarılıp, onu örtüyordu. **(B.İ S.)**

3303. İlk önce Yangeldi Asaf Bey arka sırada seçtiği yerinde uyumağa başladı.

3304. Fahrî müdür sıfatıyla hatibin bir basamak aşağısında, iki elim dizimde, ayakkaplarımın söküşü görülmesin diye gayretler ederek, terbiyeli terbiyeli oturduğum sandalyeden -AVRUPA'DA BÖYLE YAPILIRMIŞ, TABİİ MÜDÜR SIFATIYLA OTURMAM İÇİN SÖYLÜYORUM, AYAKKAPLARIN ESKİLİĞİ İÇİN DEĞİL- onun iki kolunu işgal ettiği iki sandalyeden çektiğini, sonra tam önündeki umacı şapkalı kadının ensesine doğru dikkatle baktığını bir lahza görür gibi oldum.

3305. SONRA birdenbire başı bu şapkanın arkasında kayboldu VE binlerce melek kemanlarını dinliyormuş gibi ilâhi bir mışılta başladı. **(B.)**

3306. Üçüncü sahifeye doğru bu mışıltiların, arının vızıltısıyla beraber teşkil ettikleri küçük, hafif ve serin çalkantılı körfezde bizim gruptan genç bir şairin rüyaları yelken açtı VE tek başına şiddetli bir geçmiş zaman deniz muharebesine girdi. **(B.)**

3307. Halatlar gıcırıyor, ağızdan dolma toplar simsiyah gürlüyor, hücumlar, vaveylâlar arasında yangınlar büyüyordu. **(B.sız S.)**

3308. En ön sırada oturan kırklık bir hanım bu karışıklıktan derhâl istifade etti VE şüphesiz gelirken cebine gizlediği bir düzine kadar ördek yavrusunu usulcacık yere bıraktı VE kendini onların vakvaklan arkasında maskeledi. **(B.)**

3309. Onu biraz ötede bir başkası takip etti VE derhâl bitmez tükenmez bir iştahla boşanan bir banyo oldu. **(B.)**

3310. Onuncu sahifeye doğru evlerinde ve daha rahat şartlar altında uyumak için salonu terk edenler müstesna, hemen herkes uyudu.

3311. Hepsi uyur uyumaz hançeresinin müstait olduğu yahut tercih ettiği sesi derhal buluyor, derhal o ses ve hareket oluyor, onu bütün rahatlığıyla yaşıyordu. **(B.lı S.)**

*** Doktor Ramiz, bu kolektif ihanetle elinden geldiği kadar mücadele etti.

3312. Hiçbir zaman onu bu kadar kahraman ve vaziyete hâkim olma kararında görmemiştim.

3313. Sesi, Asaf Bey'in mırıltılarının her lahza yeniden yetiştirdiği yumuşak otlar ve nebatlar arasında kükremiş bir aslan gibi fırlıyor, sağa sola en beklenmedik şekilde hücum ediyor, görünmez düşmanlarıyla boğuşuyor, atılıyor, yakaladığını boğuyor, boğamadığını sindiriyordu. **(B.lı S.)**

3314. Yüzü ter içindeydi, elleriyle durmadan işaretler yapıyor, sanki yirmi ağızdan birden üzerine hücum eden horlamaları iterek, kakarak kendisine yol açmağa çalışıyor, kelimeler, dudaklarından kırbaç şakırtılarıyla çıkıyor, ateşli ökseler gibi dört yana fırlıyor, itfaiye hortumları gibi sağa sola uzanıyordu. **(B.sız S.)**

3315. FAKAT, bir insan tek başına bu kadar çok, bu kadar terbiyeli, kaçmasını, değişmesini, sinmesini bu kadar iyi bilen bir düşmanla nasıl mücadele edebilirdi!

*** İki saniye evvel hakladığı, bir saniye sonra tekrar diriliyor, tekrar gölgede pusu başlıyor, ördek yavruları telâşlı telâşlı vaklıyorlar, delinmiş su borusu, bir kobra yılanı gibi ısıklık alıyor, banyo dünyanın bütün sularını döndüre döndüre boşaltıyor, imkânsız yokuşlarda kamyonlar vites değiştiriyor, en gürültülü tren kazaları birbirini kovalıyordu. **(B.sız S.)**

3316. VE Doktor Ramiz'in sesi, her an uyanık, her an tetikte her hadiseyi anında karşılıyor, durmadan şekil değiştiriyor, yalvarıyor, vaat ediyor, tehdit

ediyor, üst üste en beklenmedik nizamlar kuruyor, örfi idareler ilân ediyordu.

(B.lı S.)

3317. Ben, ellerim dizimde, ikide bir ağırlaşan göz kapaklarımı parmaklarımla açarak, onun bu gayretini seyrediyor, gösterdiği cesarete, kudrete, her an biraz daha hayran oluyordum. **(B.lı S.)**

3319. Hemen tövbe ve istiğfar eyleye...

3320. Yan tarafta, üçüncü sırada o zamana kadar farkına varmadığım genç kadın ağır uykusundan derin bir “oh” çekerek yerinde gerindi.

3321. Doktor Ramiz bu ilk ümit işaretine âdeta bir kurtarıcıya yapışır gibi yapıştı VE en gür sesiyle devam etti. **(B.)**

3322. -VE dâhi bu mecnun er kişi ise ve çıplak ise ol avrat behemehâl zina işler, zevci mukayyet ola...(Ş.B.C.)

3323. Kırklık Hanım’ın boynu birdenbire iri bir kumru oldu VE dem çekmeğe başladı. **(B.)**

3324. Ördek yavruları artık ortalıkta görünmüyordu.

3325. Hatip bu değişiklikten habersiz, devam ediyordu.

3326. -VEDâhi bir er kişi rüyasında kendisini cümlesi uyur bir taifenin arasında görse büyük beşarettir, cümle ef’alinde fâilimutlak olurVE kimseye hesap verme zorunda bulunmaz. (B.)

3327. Doktor Ramiz bu cümlenin verdiği hürriyetten istifade etti VE başını hemen oracıkta, boynunun üstünde eğerek o da uyumağa başladı. **(B.)**

3330. Annesi ile babası henüz ölmemişlerdi.

3331. HATTA böyle bir ihtimal kimsenin aklına gelmeyecek kadar sıhhatli, dinç görünüyorlardı.

3332. Bu itibarla kardeşleri henüz bizimle beraber yaşamağa karar vermemişlerdi.

3333. AYRICA büyük baldızını musikiye olan istidadını henüz keşfetmemiş, küçük baldızını sadece irade ve ısrarıyla dünya güzeli olabileceği fikrine düşmemişti. (B.lı S.)

3334. Ben, İspritizma Cemiyeti’nde tanıdığım Cemal Bey’in sözüne uyup Fener Postanesi’ndeki vazifemden henüz istifa ederek, onun idare meclisi azası bulunduğu ve sonradan reisi olduğu Türlü İşler Bankası’na memur olmamıştım.

3336. ÜSTELİK Selma Hanımefendi’ye de henüz âşık olmamıştım.

3337. EVET, bunların hiçbirisi henüz olmamıştı.

3338. Onun için evliliğimizin ilk senesini küçük evimizde, Mübarek'in sakin bakışları altında, nispeten rahat ve mesut geçirdik.

3340. İkinci karım hiç de ona benzemiyordu.

3342. FAKAT gençti, kendisine göre neşeliydi, kendi âleminde yaşamasını biliyordu.

3345. Beyaz perdenin karşısında o kadar kendinden geçer, o kadar her şeyi bırakırdı Kİ, sonunda yaşadığı hayatla seyrettiği macerayı birbirinden ayıramaz hâle gelirdi. **(Kİ'li B.C.)**

3346. Bir gün dünyanın en büyük ciddiyetiyle bana, eskisi gibi İspanyol dansını yapamadığını söylemişti.

3347. Bu evlendiğimiz ikinci yılında bir pazar sabahı oldu.

3348. O, yatakta, saçlarını yastığa dağıtmış, tembel tembel, kendisini kaldıracak bir vinç bekliyordu. **(B.İ S.)**

3349. Ben pencerenin önünde, ayakta, yataktan kalkmak hususunda daha atik, kahvaltı meselelerinde biraz daha sabırsız bir kadınla tesadüfen evlenmiş olmanın insana verebileceği saadetleri düşünüyordum.

3350. Birdenbire karım: -Hayri!.. diye beni çağırdı.

3351. Sana bir şey söyleyeyim mi, ben galiba İspanyol dansını unuttum. **(B.sız S.)**

3352. Pakize'nin danstan hoşlandığını bilirdim.

3353. FAKAT İspanyol dansını bildiğini hiç işitmemiştim.

3354. ZATEN doğru dürüst yürümesini bile bilmeyen, bastığı yeri görmeyen bir insandan bu pek beklenmezdi.

3357. -Vallahi unutmuşum...

3358. Dün bir deneyeyim, dedim, **bir türlü beceremedim. (B.sız S.)**

3359. *İnsan üç günde bildiği şeyi unuttur mu?*

3360. -Ben senin İspanyol dansı ettiğini bilmiyorum.

3361. -*Canım unuttun mu?*

3362. Geçen gün etmedim mi?

3363. *HANİ çok beğenmiştin?*

3365. Herkes alkışlamıştı.

3366. Sonra o zabıt geldi...

3367. Evlendiğimizden beri sinemadan başka yere gitmemiştik.

3368. NEDEN SONRA ANLADIM Kİ, karım, kendisini beraber seyrettiğimiz bir filmin artisti ile, Jeanette Mac Donald’la karıştırıyordu, onu kendisi sanıyordu. (Ki’li B.C.)

3369. Birkaç gün sonra kırmızı sabahlıklarını aradı, benim süvari ceketimi bulamadığı için üzüldü. (B.lı S.)

3370. Beyaz saten tuvalet elbisesi ortada görünmüyordu, bu felâkete ağladı. (B.sız S.)

3371. Bir başka sabah daireye giderken boynuma sarıldı VE dikkatli olmamı tekrar tekrar tembih etti. (B.)

3372. Kendisini bazen Jeanette Mac Donald, bazen Rosalinne Russel sanan, beni Charles Boyer ile, Clark Gable ile, William Fovvel ile karıştıran, bir gün evvel komşu kızını Martha Egerth’e benzettikten sonra ertesi gün pencereden, “Martha, kardeşim, nereye gidiyorsun böyle?” diye seslenen bir kadınla evlenmedinizse bu işin acayıplığını size anlatamam. (Ş.B.C.)

3374. Her an tehlikeli yanlışlıklar oluyor, hesaplar karışıyordu. (B.lı S.)

3376. Karım, dediğim gibi sinema ile tatmin oluyor, **hayatımızın aksak taraflarına bakmıyordu. (B.lı S.)**

3377. VÂKIA Adolf Menjou gibi en aşağı yüz otuz kat elbisem olduğu için artık düğmelerim dikilmiyordu.

3378. FAKAT ceketimin dirsek yerlerinin çıktığını da pek fark etmiyordu.

3383. *Hangi zemberek bozulmuştu Kİ böyle durmadan sürükleniyor VE orda kalıyordu? (B.)*

3384. *Acaba can sıkıntısı mı onu zaman zaman böyle çocuk yapıyordu?*

3386. Lodostan uyuyamadığım gecelerden birinin sabahında Pakize’ye yirmi dakika yatıp uyuyacağımı söyledim.

3387. HALBUKİ bir saat sonra eve gelecek komşularla pikniğe gidecektik.

3388. Pakize haklı olarak uyanamayacağımı söyledi.

3389. “HAYIR, dedim, uyanırım.

3390. HEM göreceksin tam zamanında.” (D.)

3391. VÂKIA daha beklediğimiz insanlar gelmeden Pakize’nin alabildiğine açtığı radyo ile on beş, yirmi dakika sonra uyandım.

3392. Karım buna çok şaşırıldı.

3393. Laf olsun diye kim bilir kimden öğrendiğim o nadir tarih bilgilerimden birini yumurtladım: **(İ.G.B.C.)**
3394. “Napolyon bunu her zaman yaparmış!”
3395. Söyler söylemez gözlerinden geçen küçük parıltıyı görerek pişman oldum.
3396. FAKAT olan olmuştu.
3397. Daha o gün Pakize benimle Napolyon arasında mukayeselere başladı.
3398. VÂKIA Napolyon’u bilmiyordu AMA, “Yusuf’u bilmeziz amma seni rânâ tanırız” fehvasınca, beni iyi biliyordu. **(B.)**
3399. Heybeli’nin çamları altında yalancı dolmalarımızı yerken veya hazmederken saatlerce büyük kumandanın da benim gibi sele zeytininden hoşlandığını, kovboy filimlerine bayıldığını, daima sağ tarafına yatarak uyuduğunu ve ancak sabaha karşı horladığını anlattı durdu. **(B.)**
3401. Üç dört gün sonra benzeyiş bu sefer benim tarafımdan başladı:
3402. İhtiyat zabıtlığımdan kalma elbiselerim tavan arasından çıktı.
3403. Temizlendi, ütülendi, evvelâ yatak odamıza, sonra misafir odasına asıldı. **(B.İ S.)**
3404. Ertesi gün behemehâl onları giymem için ısrara başladı.
3405. “Kendini unutturacaksın!” diye bana çıkıştı. **(İ.G.B.C.)**
3407. Sarışın yüzü nasıl tatlılaşıyordu.
3408. NİHAYET sıra taç giymemiz merasimine geldi.
3409. Bayağı bu iş için sabırsızlandı.
3410. Bu ikinci, yahut üçüncü kademe oldu.
3411. NİHAYET kendisini Josephine Beauharnais sanarak üvey çocuklarını benimsedi VE ilk izdivacının mahsulleri addetmeğe başladı. **(B.)**
3412. EVET, çocuklarım benim ve Emine’nin çocukları olmaktan o gün çıktılar VE Pakize’nin oldular. **(B.)**
3413. Ben birdenbire üvey baba oluyordum.
3414. Bu defteri okuyanlar belki de bu işi latif bulabilirler.
- 3415. FAKAT hayatıma getirdiği karışıklığı da inkâr edemezler.**
3417. Bunu anladığım zaman kollarımın arasında sıkıttığım, hayatımın mesuliyetlerini paylaştığım insan bana imkânsız şekilde yarım ve sakat görünmeğe başladı.
3419. Annesinin, babasının birbiri ardınca ölümleri üzerine iş biraz değişti.

3420. Baldızlarım eve gelince karımın ayakları yere değdi.
3421. FAKAT Pakize’de her inkılap ters tarafından ve beklenmedik şekilde oluyordu.
3422. Bu sefer de hayatımızın mihveri kardeşleri oldu.
3423. Ben, kendisi, çocuklarım, ikinci, üçüncü planlara indik.
3424. Biri otuz beşinde, öteki yirmi sekizinde olan bu iki öksüze o kadar çok acıdı Kİ, asıl acınacak kendisi ile biz olduk. **(Ki’li B.C.)**
3425. VE ondan sonra yavaş yavaş Halit Ayarcı’ya tesadüfüne kadar gittikçe hızını arttıran bir sefalet başladı.
3426. SANKİ dibi olmayan bir kuyuya indiriliyormuşum gibi her lahza biraz daha derine, biraz daha karanlıklara gömüldüm.
3427. FAKAT daha evvel İspritizma Cemiyeti’ndeki hayatımı anlatmalıyım.
- 3428. İspritizma Cemiyeti hiç de Psikanaliz Cemiyeti’ne benzemiyordu.**
3430. Bitmez tükenmez münakaşalar, tecrübeler yapıldı.
3431. Hemen her üç günde bir yukarı âlemden gelen tebliğler yayınlanır, onlar tefsir edilir, çok âlimane fikirler söylenirdi. **(B.lı S.)**
3434. Ben, cemiyetin muhasebecisi ve kâtibi sıfatıyla her akşam işten çıkınca uğrar, yazılacak yazılarımı yazar, boş zamanlarımda aidatı toplar, defterleri tutardım. **(B.lı S.)**
3435. İŞTE Cemal Bey’i her an yeni ve beklenmedik hadiselerle dolu bu muhitte tanıdım.
- 3440. ÖYLE herkesin dut hasırı gibi, bir ucundan tuttuğu yalana tenezzül edemezdi.**
3443. Siyasî hayatı da bu yüzden yarıda kalmıştı.
3444. Bununla beraber muntazaman gelir, içtimalarda, tecrübelerde bulunur, dudaklarında hep aynı etrafını küçümseyen tebessüm, bizi muhtelif meselelerde aydınlatırdı. **(B.lı S.)**
- 3447. Nevzat Hanım’la olan alâkası cemiyete rağmen ilerlememişti.**
3449. Şişli’de ihtiyar kaynanasıyla beraber oturduğu büyükçe bir apartmanda masa tecrübeleri yaparak, ispritizmaya dair kitaplar okuyarak yaşıyordu.
3450. Bu yaşama tarzı az çok sıhhatini de bozmuştu.
3451. Daima yarım baş ağrılarından ve uykusuzluktan şikâyet ederdi.
3454. Hemen hemen apartmanı karargâh ittihaz etmişti.

3455. El ayak çekilince mutlaka ortaya çıkar, camları siler, halıları silker, eşyanın yerini değiştirir, kitapları düzeltir. **(B.İ S.)**

3456. Nevzat Hanım'ın okumasını münasip bulmadıklarını yırtar, kaybederdi. **(B.İ S.)**

3457. Cemal Bey'in Nevzat Hanım'a verdiği çapkınca bir romanı daha ilk gecede yırttığını hepimiz biliyorduk.

3458. VE bütün bu işleri aşikâr şekilde gürültü ile yapardı.

3460. Masa başında sıkıştırıldığı zaman bazen on sene evvel ölmüş Adanalı bir riyaziye hocası, bazen Kırım muharebesinde şehit olmuş bir nefer, bazen Nevzat Hanım'ın kocası Sezai Bey'in ihtiyat zabiti iken tanıdığı bir mühendis olurdu.

3461. FAKAT adı hiç değişmezdi.

3463. Onun için çok defa masa tecrübelerinde kendisine sorulan suallere “Böyle şeyleri düşünmeyin!” diye aksi cevap verirdi.

3464. Nevzat Hanım'ın hizmetçisiz kaldığı zaman evi Murat'ın muhafaza ettiğini, hatta bazen kadıncağız çantasından anahtarını çıkarmadan onun kapıyı açtığını hepimiz bilirdik.

3465. Bazen bunu misafirlere yaptığı da söylenirdi.

3466. BU YÜZDENDİR Kİ Cemal Bey'in pusulalarını ve ufak tefek hediyelerini götürdüğüm zaman kapıyı çalarken bayağı korkardım. **(Kı'li B.C.)**

3467. Nevzat Hanım ise bundan bilâkis memnun olur, HATTA övünürdü. **(B.)**

3469. BU YÜZDEN bir balo dönüşünde kapıda kaldığını kendi ağzından işittim.

3470. Kadıncağız, “Beni kıskanmağa ne hakkı var?” diye şikâyet ediyordu. **(İ.G.B.C.)**

3471. *“Bu yaştan sonra hürriyetime ne diye karışır”*

3473. BİTTABİ arkadan bu mühim işin tafsîlatı geliyordu.

3474. VE bu tafsîlat, tabiatıyla maceranın sahibine göre değişiyordu.

3476. SANKİ çok uzaktan geliyordu.

3478. BUNUNLA BERABER sözlerini işitiyordum.

3479. DAHA DOĞRUSU kendi içimde buluyordum.

3481. Ancak ölenler böyle darılabilir, dargın konuşabilirdi! **(B.İ S.)**

3483. -İşitmekle sarıh şekilde düşünmek arasında bir şey... diye tamamlıyordu.
3484. “Nevzat Hanım evde mi?” diye sorunca, bana, “Evde amma gelmeseniz iyi olur, çok rahatsız.” cevabını verdi. **(İ.G.B.C.)**
3485. Zengin bir tüccar olan Şuayp Bey büsbütün başka türlü anlatıyordu:
- *** -Telefon açılınca ömrümde ilk defa sessizlik denen şeyi duydum.
3487. Sonra “Kimsiniz?” diye birisi adımı sordu. **(İ.G.B.C.)**
3488. Ben adımı söyledim VE “Nevzat Hanım”ın bana vereceği kitabı sormak istiyorum” dedim. **(B.)**
3489. O zaman: “Bırakın kitabı filân da çabuk evinize gidin.
3490. Karınız bir kaza geçirdi.
- 3491. Koşun, durmayın.”**
3492. Adını sordum, “Ben Murat’ım!” dedi VE telefonu kapattı. **(B.)**
3494. Şuayp Bey, anlattığına göre eve gidince karısını merdivenden düşmüş bulmuştu.
3495. Öbür hayatın derinliğinden bizim dünyamızın işleriyle bu kadar sıkı sıkıya alâkadar olan, karşısındakini azarlayan, uyandıran, nasihat veren Murat’lara üç hafta sonra Avukat Nail Bey bir başka Murat ilâve etti.
3496. -Gayet garip bir şeydi budiyordu.
3497. İlk önce müthiş bir gürültü duydum.
3498. Düdükler ötüyor, çanlar çalıyor, sanki kıyamet kopuyordu. **(B.sız S.)**
3499. Sonra ses duydum.
3500. Burası değil, diyordu.
3501. Kapattım, bir daha açtım. **(B.lı S.)**
3502. Aynı şey tekrarlandı.
3503. Üçüncü defasında aynı ses: “Anlamıyor musunuz canım, hanımefendi gelemmez...3504. Meşgul...” diye cevap verdi. **(İ.G.B.C.)**
3505. “İyi amma, dedim, apartman meselesini konuşacaktım.
3507. Ses bu sefer aşikâr bir şekilde şikâyet etti.
- 3508. “Tabiatını bilmiyor musunuz?”**
- 3509. Gelemez,işi var. (B.sız S.)**
3510. Ruhlarla konuşuyor!
- 3511. Israr etmeyin!**
3512. Bu sefer ben: “Kimsiniz?” diye sordum. **(İ.G.B.C.)**

3513. “Tanımadınız mı?.. 3514. Murat!” diye cevap verdi. (İ.G.B.C.)

3515. Bütün konuşma esnasında çingiraklar, çanlar, ziller, vapur düdükləri, hepsi devam ediyordu.

3517. YALNIZ Cemal Bey’le ben Murat’la telefonda konuşmadık VE Şişli’deki apartmanda karşılaşmadık. (B.)

3519. İspritizma Cemiyeti’ndeki hayatım, Cemal Bey’e rastlamasaydım hakikaten eğlenceli olurdu VE hiçbir şey pahasına bu cemiyetten ayrılmazdım. (B.)

3520. Kim belkemiğinde tatlı bir üşüme ile yaşamasını sevmez?

3523. Cemal Bey beni ilk günden itibaren benimsedi.

3524. YANİ evvelâ kılık kıyafetime şaşırdı.

3525. Sonra şahsımı gülünç buldu.

3526. Yüzüme karşı, “Demek böyle adam olurmuş!” diye açıktan açığa hayret etti VE hemen arkasından hususi işine koşturdu. (B.)

3527. VE bu sonuna kadar böyle devam etti.

3529. Söze: “Kuzum Hayri Bey... Eğer mümkünse...” diye en tatlı sesiyle başlar VE sonra bir lahzada iş değişirdi. (B.)

3530. Ayakları burnuma nişan almadan benimle konuştuğunu pek az gördüm.

3534. Unutmazsınız değil mi?..

3535. EVET, saat on birde, tam on birde, anladınız mı? (B.sız S.)

3536. VE bütün bunları her kelimeyi sanki beynim denen odun kütüğüne çakı ile kazmak istiyormuş gibi ince, sivri, insana baş dönmesi, bulantı verecek kadar dikkatli bir sesle söylerdi.

3537. İŞTE o zaman gözümde her şey perdelenir, farkında olmadan yumruğumu sıkardım. (B.lı S.)

3538. Bu çeneyi dağıtmak, bu krem içinde yüzen tombul yanağı, bu yolunmuş, itinalı kaşları birbirine geçirmek, mânasız bozuk bir gramofon plağı gibi parçalamak için ömrümün yarısını nasıl seve seve verirdim.

3539. FAKAT bu ancak bir saniye sürer, hemen arkasından Selma Hanım’ın, kemeri bir lahza çözülse bir yığın ince, zarif, düz ve kavisli çizgi hâlinde dağılacak vücudu, sade üslûp ve eda bakışları, küçük tatlı kahrkahaları hayalimde canlanır, hülâsa sabrın ucunda beni bekleyen mükafâtı düşünür, kendimi toplardım: (B.sız S.)

3541. Bazen doğrudan doğruya gideceğim terzinin, ayakkabıcının, büyük mağazanın, limanda vapurdan çıkışını bekleyeceğim VEeşyaları otomobile taşınırken yardım edeceğim, YAHUT bu eşyaları kendim taşıyacağım, zengin bezirganın adını, adresini, hülâsa yapacağım işi bütün teferruatıyla söylerdi.

(B.)

3542. O zaman iş tahammülsüz bir hâle gelir, hiddetten, iğrenmeden âdeta boğulurdum. **(B.sız S.)**

3543. ÇÜNKÜ bu adları, adresleri, yapılacak işi bir kâğıda yazmak yetmezdi.

3544. AYRICA DA Cemal Bey'in karşısında, yedi sekiz defa okumak, tekrarlamak, onu unutmuyacağıma, sıralarını bozmayacağıma kendisini inandırmak lazım gelirdi.

3545. Bütün bunlara sadece en sonunda, yahut bu defa olmazsa gelecek defa Selma Hanım'ı görmek ümidiyle katlanırdım.

3546. Bazen son bir müdafaa hissiyle dudaklarıma küçük, yarı mağrur, yan alaycı bir gülümseme yapıştırır VE etraftakilere, “Görüyorsunuz ya, bu budaladan neler çekiyorum? Ama ben işin alayındayım, siz aldırmayın! Öyle tadını çıkarıyorum ki, bu işin...”mânasında güya yaptığım eğlenceli alaya onları da katan, kendime cürüm ve eğlence arkadaşı yapan bakışlar atardım.

(B.)

3548. Orada, karşılarında Cemal Beyefendi, kendinden emin, kudretli, zalim, kırıcı hüviyetiyle her şeyi yangın kulesinin tepesinden seyreden otoritesi ve sevimsizliğiyle parlarken benim yüzümdeki değişikliği fener tutsam bile kimse göremezdi.

3552. Çok defa söyleyeceklerini yalnız bana işittirmek için koluma girdiği zaman bütün vücudumu acayip, felce benzeyen bir üşüme kaplardı.

3554. Şuayp Bey, o yanına gelip oturunca elini kanepeden yavaşça çeker, toparlanır, Avukat Nail Bey olduğu yerde âdeta kakılırdı. **(B.lı S.)**

3555. Bu böyle iken yine herkes onu gözetir, sayar, ondan çekinir, HATTA hoş görmeğe çalışırdı. **(B.)**

3557. Bu kuvvetle şüphesiz, hiç olmazsa şer babında, çok büyük şeyler yapabilirdi.

3558. FAKAT ileride anlaşılacağı gibi o da bir çeşit eksiklikle doğmuştu.

3559. Talih ve tesadüf etrafını sanki bu adamdan korumak istermiş gibi bu iradeye ne tam bir hedef, ne de kendisini toparlamak imkânını vermişti.

3560. Hayatına girdikçe etrafına yaptığı tesiri daha iyi anlıyordum.

3561. Bir gün tarzisi bana hesap defterini gösterdi.

3563. Adam iyice yüzüme baktıktan sonra başını sallayarak, “Dün de şu iki yüz lirayı götürdüm. İstemişti...” diye parmağıyla son rakamı işaret etti, VE birdenbire gözümün önünde çıldırıyormuş gibi bir hiddet içinde, hesap pusulasını yırttı. **(B.)**

3564. Üç gün sonra Cemal Bey’i sırtındaki elbisenin omzunda, bana göre hiç de mevcut olmayan bir pot için adamı azarlarken gördüm VE zavallının sabrına şaşırdım. **(B.)**

3566. Adamcağız mahcubiyetinden omuzlarının arasında âdeta kaybolmuştu.

3567. Durmadan özür diliyor, **ağzından, “Emredersiniz efendim!” den başka bir şey çıkmıyordu. (B.sız S.)**

3568. Gömlekçisi, ayakkabıcısı, şapkacısı, oturduğu katın sahibi, hepsi aynı şekilde paralarını alıyordu.

3569. Zavallı ev sahibi iki seneden beri birikmiş kiraya mukabil birkaç yüz lira olsun behemehâl koparmak kararıyla gittiği evde, ev sahipliği denen mukaddes vazifeye dair sıkı bir ders almış, ayrıca da banyonun fayanslarını değiştirmeyi, arka balkona bir camekân yaptırmayı vaat etmeğe mecbur kalmıştı. **(B.lı S.)**

3570. Keskin Boşnak şivesiyle durmadan, “Fayanslar...” diyordu, **hanım efendinin ropdöşambrına uymuyormuş! (B.sız S.)**

3571. VE hakikaten bu talihsizlikten mustarip görünüyordu.

3575. Afroditi Cemal Bey’i görür görmez bir elini yanağına götürerek tıraş işareti yapar, “Yaktı...” diye arsız arsız bağırır, kaçır, ya benim çalıştığım odaya, YAHUT da kahve ocağına girer, sıkı sıkı örttüğü kapının arkasına dayanır, hardallı sesiyle gülerdi. **(B.)**

3576. ANCAK kendisinde affedilebilen bu kışkırtıcı şaka bizi aldatmazdı.

3577. Onu Cemal Bey’den böyle kaçırın şeyin bir türlü yenemediği bir tiksime olduğunu hepimiz bilirdik.

3578. ZATEN o da bunu gizlemezdi: -Ne yapayım! Tahammül edemiyorum... derdi. **(İ.G.B.C.)**

3580. Ne olduğunu bilmiyorum.

3581. FAKAT Cemal Bey bunları görmezlikten gelir, daima kibar, daima üstten bakışlı, “Gençliğe ve güzelliğe affedilmeyecek kusur yoktur, ne yapsın biçare, terbiyesi kıt!” der gibi tavırlar alırdı. (B.lı S.)

3582. Hakikatte ise Afroditi’nin bu hâlleri onu sıkır, bir zırh gibi büründüğü haysiyetini zedelerdi. (B.lı S.)

3585. Bu haysiyeti görmeden, ona dikkat etmeden, onunla karşılaşmadan ve onun tarafından rahatsız edilmeden Cemal Bey’le münasebet kabil değildi.

3586. Yirmi yaşında iken, annesinin ağır hasta olduğu bir gece, onun başı ucunda beklerken, elindeki kalemle masanın üzerine oynar gibi bir şeyler çizmeğe başlamış, hiç ehemmiyet vermediği bir hadise, ertesi gece ve daha ertesi gece aynı saatte, yine farkında olmadan tekrarlanmıştı. (B.sız S.)

3587. Üçüncü gecenin sabahında Afroditi bu hadiseyi olduğu gibi görmüş VE o zamana kadar başıboş eğleniyorum sandığı kâğıtlara dikkat etmiş, “Doktor değiştir!” cümlesini iğri büğrü çizgilerin arasından okumuş. (B.)

3588. İlk önce, aldırma istememiş, sonra bir dosta açılmış ve bilhassa beraber yaşadıkları dayısının ısrarıyla doktoru değiştirmişler VE kadın ölüm tehlikesinden kurtulmuş. (B.)

3589. O zamandan sonra ne vakit elinde kalem, başıboş birkaç dakika masa başında beklese kendiliğinden bir şeyler yazmağa başlamış.

3590. İlk önce kısa ve çok defa mânasız kelimeler, karışık cümleler hâlindeki bu yazılar gitgide genişlemişler, günün olaylarını, yahut aileyi veya genç kızı, hatta şehrin hayatını alâkadar eden meselelere bağlı haber, açıklama gibi şeyler olmağa başlamışlardı. (B.lı S.)

3591. Uzun müddet birkaç dost arasında bu kabiliyetini denedikten sonra, etrafın ısrarıyla kendisini muayyen mevzular üzerinde toparlamayı öğrenmiş VE müsait cevaplar da almıştı. (B.)

3592. Daha sonra geceleri sık sık yatağından önüne geçilmez bir kuvvetle sürüklenir gibi kalkmağa, masanın başına oturmaya ve sahifeler dolusu yazılar yazmağa başladı.

3593. Çok defa böyle geceleyip yazdığı şeyleri NE kendisi, NE DE başkası okuyabiliyordu.

3594. Bazen de mânası doğru dürüst kavranmayan bir yığın başıboş kelimeler, isimler, hatta rakamlar, birbirini takip ediyordu.

3596. Kelimeler çok defa İtalyanca, Rumca, Fransızca ve Türkçe oluyordu.
3598. Gençliğinde hayatına mal olması ihtimali bulunan mühimce bir hadise yüzünden İzmir'e kaçmış, oradan İstanbul'a gelmiş, bir Rum kızıyla evlenerek burada yerleşmişti. **(B.lı S.)**
3600. Tünel civarında açtığı küçük dükkânı az zamanda tutunmuş, para, mülk sahibi olmuştu. **(B.lı S.)**
3601. FAKAT aradan epeyce zaman geçtiği, hatta adını bile değiştirerek yaşadığı hâlde kendisini emniyette addetmediği için ailesiyle münasebetini kesmişti.
3602. O KADAR Kİ1915 yılında öldüğü zaman etrafındakiler ailesinin Cenovalı olduğunu, orada bir anası, babası ve bir de kız kardeşi bulunduğunu ancak biliyorlarmış.
3603. İskaçeri'nin ölümü üzerine zaten dükkânda yetiştirdiği kayını işin başına geçmiş, Mütareke yıllarının değişiklikleri arasında dükkân birdenbire büyümüş, büyük bir mağaza olmuştu. **(B.lı S.)**
- 3604. FAKAT Afroditi'nin babasının zamanındaki işçilik artık kalmamıştı.**
3605. Bu geniş, zengin, işlerini en iyi ustalara gördüren mağazada, hâlâ onun yaptığı işlerin arandığı söylenirdi.
3607. Genç kızı medyumlukta ilerleten bu merak olmuştu.
3608. Dostlarının yanında, yaptığı tecrübelerde zihnini yavaş yavaş eski ehemmiyeti gözünden kaybolan bu mesele üzerinde tutmağa başlamış VE nihayetinde kendisini gece yarılarında uyandıran, gündüzleri eline her kalem alıp gözünü yumdukça kargacık burgacık yazılarla varlığını anlatan kuvvetin, 1923'te kardeşini ve onun çoluk çocuğunu bekleye bekleye ölen halası olduğunu öğrenmişti. **(B.)**
3609. Ondan sonra tebliğler büsbütün sarıhleşmiş, ölü hala onları daha yakından sıkıştırmağa başlamıştı: **(B.sız S.)**
3610. -Niye gelmiyorsunuz? Niye evimizde oturmuyorsunuz? Niçin mirasınızı aramıyorsunuz?.. diye üstlerine düşüyordu. **(İ.G.B.C.)**
- 3611. Ben evlenmedim, yemedim, içmedim, her şeyi size sakladım. (B.lı S.)**
- 3612. Niye gelmiyorsunuz?**

3613. Kocasının adı ile, Cenovalı olduğundan başka hiçbir şey bilmeyen, elinde hiçbir vesika bulunmayan kadıncağz gittikçe ağır basan bu davete uyarak seyahate çıkmayı ilk önceleri hiç de akıllı bir iş gibi görmemişti.

3614. FAKAT kızının ve etrafındakilerin ısrarı karşısında, “Hiç olmazsa şöyle bir gezmiş oluruz” diye yola çıkmışlardı. (İ.G.B.C.)

3615. Ondan sonra en şaşırtıcı tesadüfler birbirini kovalamış, miras meselesi kolayca halledilmişti. (B.lı S.)

3618. Afroditi ile annesi bu iki mülkün parasından çok fazlasını bu yolculukta sarf etmişlerdi.

3619. FAKATtek başlarına ve bu kadar eşine rastlanmaz şartlar altında bu işi halletmeleri iki kadım son derecede şaşırtmış VE düşündürmüştü. (B.)

3621. AYRICA DA onlara bir yığın dantelâ bırakmıştı.

3622. FAKAT bu biriktirme ve saklama merakı yüzünden evler de bakımsız kalmıştı.

3623. Afroditi ile annesi bu kadar garip şekilde kendilerine gelen bu malları satmağa kıyamamışlar, ihtiyar halanın emrini tutarak İtalya’da kalmağa da gönülleri razı olmadığı için -ZATEN İŞLERİ İSTANBUL’DA İDİ-evlere hafif bir tamir geçtikten sonra dönmüşlerdi. (B.lı S.)

3625. Afroditi her boş kaldığı anda masa başına geçiyor, eline bir kalem alıyor, kaşlarını hafif çatıyor, alnını geriyor, yüzü mermerdenmiş gibi kaskatı ve bütün çizgileri âdetâ içeriye geçmiş, saatlerce şefkatli halanın tekrar konuşmasını bekliyordu. (B.lı S.)

3626. FAKAT hala görünmüyordu.

3627. SANKİ üzerindeki ağır yükü attıktan sonra bu fedakâr ruh ölümün vaat ettiği hakiki istirahat çekilmişti.

3629. Bütün hayatını uzaktaki kardeşinin ve onun kaç tane olduklarını, yahut hakikaten mevcut olup olmadıklarını dahi bilmediği çocuklarının düşüncesine vakfetmiş, elinde avucunda ne varsa onlar için saklamış; onlara, “İşte eviniz, işte benim sizin için biriktirdiğim şeyler...” diyebilmek için gözleri yolda beklemişti. (B.lı S.)

3630. Hayatta, yapamadığı bu vazifeyi ölümden sonra da unutmamış, sonsuz boşluk içinde, dayanacağı hiçbir maddî mesnedi olmayan iradesi yıllarca bu kardeşin peşinde dolaşmış, onları araya taraya Afroditi’nin genç kız yatağının başına kadar gelmişti. (B.lı S.)

3631. Bu kadarı onlara yetmeliydi.

3632. FAKAT Afroditi böyle düşünmüyordu.

3633. Birdenbire alıştığı ve bağlandığı bir iradeyi -İSPRİTİZMA CEMİYETİ'NDE AFRODİTİ'NİN AÂLASININ ADI İRADE İDİ-daima etrafında hazır görmek istiyor VE bulamadığı için de ıstırap çekiyordu. (B.)

3634. Ona kâfi derecede teşekkür bile edememiş, bir kere olsun, “Niye bu kadar zahmet ettin,halacığım... Bilsen ne kadar üzıldük bu iş için...” diyememişti. (B.lı S.)

3635. Sonuna doğru bu minnet hissine ve ıstıraba bir nevi azap da karışıyordu:

3636. -Bana ne mirastan?.. deyip duruyordu. (İ.G.B.C.)

3638. *Bizim için ne diye yorulur, ne diye evlenmez? (B.lı S.)*

3640. *Haydi bunları yaptı,şimdi ne diye görünmüyor? (B.lı S.)*

3642. FAKAT bu kadar şefkatli ve iradeli bir ruhun birdenbire vefasızlaşa bileceği ne de pek inanmadığı için: -Bu işte bir şey var, diyordu. (İ.G.B.C.)

3643. YAbize darıldı, YAHUT DA başına bir kaza geldi... (B.)

3644. VE halasına geniş ve tıka basa gidip gelişlerle dolu feza yollarında birdenbire sakatlanmış, her türlü hareket imkânından mahrum, bakımsız, olduğundan daha biçare tasavvur ediyordu. (B.lı S.)

3645. -BELKİ DE orada, evimizde kalmamızı istiyordu.

3646. AMMA biz İstanbulluyuz! diyordu. (İ.G.B.C.)

3647. İstanbul'a alıştık.

3648. Babam bile buradan gitmek istemezdi.

3650. Benim, biraz da Pakize'nin ve kardeşlerinin huysuzlukları yüzünden âdeta İspritizma Cemiyeti'nin demirbaşı olduğum günlerde Afroditi bu işe bir başka hâl çaresi bulmaya yeni başlamıştı.

3651. İkide bir elbisesinin bir tarafım süsleyen halasının dantelâlarından birini iki parmağının arasında tutup bize göstererek: -İnsan birisini bu kadar severse nasıl darılır?.. diyordu. (İ.G.B.C.)

3652. *Hiç darılabilir mi?*

3653. Muhakkak yorulmuştur.

3654. YAHUT DA bizim yüzümüzden bu dünyada evlenemedi.

3655. Öbür dünyada birisini buldu ve evlendi.

3656. Bu fikre biraz inanır gibi olduğu zamanlar Afroditi hakikaten mesuttu.

3657. O zaman gülüyor, şarkı söylüyor, beğendiği erkekleri kucaklayıp öpüyordu. (B.İ S.)

3658. ÇÜNKÜ bu haşarı çocuk halasının kendileri yüzünden evlenmemiş olmasını kendisine bir türlü affetmiyor, onun yarım kalmış hayatından içten içe kendisini suçlu tutuyordu. (B.İ S.)

3661. BU YÜZDEN benim halamın o yaşta evlenmiş olmasını beğeniyordu:

3662. -Elbette!.. diyordu, elbette evlenecek... (İ.G.B.C.)

3663. Herkes hayatını yaşamalı!

*** VE sadece bizleri hiç düşünmeden evlenmiş olduğu için halamın bizlere karşı olan muamelesini, haksızlığını affediyor, HATTA hoş görüyordu.

3664. VE evlenmemiş halasıyla benim, Naşit Bey'in ölümünden sonra, şimdi üçüncü bir izdivaca hazırlandığını işittiğimiz halam arasında yaptığı bu canlılık ve irade mukayesesinde, kendisini mağlûp gördüğü için horozu dövüşte yenilmiş bir mahalle delikanlısı gibi üzüyor, pis pis düşünüyordu. (B.İ S.)

3666. Türk, ecnebi kendi cemaatlerinden hemen hemen kalburüstünde bütün İstanbul onu tanırdı.

3667. Her toplantıya çağrılır, her gittiği yerde beş on âşık bulurdu. (B.İ S.)

3668. BUNA RAĞMEN belki de hürriyetini sevdiği için bir türlü evlenmeğe razı olmuyordu.

3669. İyiden iyiye uyandığı hâlde, biraz evvelki rüyalarının havasından bir türlü sıyrılamadığı için yatağından çıkamayan bir insan gibi, o da hakikaten yirmi yaşına doğru çok gürültülü ve heyecanlı yaşadığı ve bütün tadını çıkardığı genç kız hayatını bir türlü bırakamıyor, aradaki beş sene içinde birçok şeyin esaslı şekilde değişmesine rağmen onu devam ettirmek istiyordu. (B.İ S.)

3670. Her yaşta bir yığın erkek arkadaşı vardı ve hepsiyle aynı cömert dostluk içinde yaşıyordu. (B.)

3672. FAKAT bir müddet sonra, kadınlığının ve güzelliğinin ne kadar tehlikeli bir silah olduğunu bilmeyen bu genç kızdan ya büsbütün uzaklaşıyorlar, YAHUT da mustarip ve huzursuz onun etrafında her gün aynı mahremiyet ve cazibelerin tesiri altında kala kala ona alışıyorlardı. (B.)

3675. BU O KADAR BÖYLE İDİ Kİ elime beş on para fazla geçsin diye aralarına katıldığım zaman bu cemiyetin daha ziyade bu ihtiyar kadınla Murat

üzerinde konuşmak, onların mevcudiyetinden şüphe etmek, yahut onları kabul etmek için kurulduğunu sanmışım. (Ki'li B.C.)

3676. Genç kızı, aralarındaki on yaş farka rağmen Dame de Sion'dan tanıyan(!) ve galiba hiç sevmediği hâlde son derecede sevdiğini iddia eden asıl medyumumuz Sabriye Hanımefendi'ye göre,mektep arkadaşı öyle medyum filân değildi VE hiç de olmamıştı. (B.)

3677. O sadece İtalyan sefaretinde genç bir kâtiple birkaç sene sevişmişti.

3678. Yine Sabriye Hanım'a göre bu aşk İstanbul'un o zamanki kibar muhitini çok meşgul etmişti.

3679. Bütün ecnebi kolonisi ve onlarla münasebette olan Türk muhitleri son derecede güzel ve kibar buldukları İtalyan diplomatı yüzünden bu aşkı her safhasında takip etmişlerdi.

3680. Bütün mesele genç diplomatın birdenbire memlekete dönmesiyle başlıyordu.

3681. Afroditi sevgilisiyle bir daha buluşmak ve evlenme şanslarını son defa denemek üzere yapmağa karar verdiği bu seyahate annesini razı edebilmek için bu macerayı uydurmuştu.

3682. Miras meselesinin çarçabuk hali de bunu gösteriyordu.

3683. Bu iş daha evvelden hazırlanmıştı.

3686. Burasını hiç kimse bilemezdi.

3690. Onun sayesinde ölümün bilinmezi birdenbire canlanmış, aralarına girmiş, kendileriyle iş birliği etmişti. (B.ı S.)

3692. Bu tebliğleri bize dikte eden ruh, hiçbir akideyi incitmeden, sonunda yine mahiyeti meçhul kalan tatsız tuzsuz bir hakikatten bahsediyordu.

3694. Onlar hemen hemen bizim gibi yaşıyorlardı.

3699. Bu kadarı kâfi gelmeliydi!

3700. Bu sevimli ruhlar, karanlık ve karlı gecede, siz evinizde otururken birdenbire kapıyı çalan ve sobanızın önünde paltosunu ve boyun atkısını üzerlerindeki buzlan çatırdata çatırdata çıkaran bir misafir gibi gelmiş, hiç de kendisinin olmayan bir âlemde içimizden birisine delâlet etmiş, VE böylece varlığını ve yaşadığı şartların kudretini gözümüzün önüne koymuştu. (B.)

3701. Bunu romancı Atiye Hanım çok iyi anlıyordu.

3702. Onun için Sabriye Hanım'ın verdiği, akla yakın izahatı dinlemezdi bile.

3704. Zavallı kız, halası kendisiyle artık meşgul olmadığı için tacından, tahtından uzaklaştırılmış bir kraliçe gibi meşhur ve bıçare aramızda dolaşıyor, sadece geçmiş kudretini hatırlayarak yaşıyordu. **(B.İ S.)**

3705. Bu portre belki yalnız Atiye Hanım'ın muhayyilesinden doğmuştu.

3707. FAKAT Atiye Hanımefendi bir romancı sıfatıyla işi böyle alıyordu.

3708. ZATEN Atiye Hanım bu noktada da birdenbire, size herhangi bir itiraz fırsatı vermeden sözü çeviriyor, bilmem nedense derhâl gençliğinde pek rağbet kazanmış olan *Kıraliçe Kristin* adlı bir filmi hatırlıyordu. **(B.İ S.)**

3709. O zaman fikirleri biraz karışıyordu.

3710. ÇÜNKÜ Atiye Hanımefendi bu filmi çok sevmişti.

3711. Kendi sanat hayatında bu film bir dönemeç yeri olmuştu.

3712. Çoktan beri tıpkı ona benzer bir *Kösem Sultan* yazmak istiyordu.

3713. İŞTE bu *Kösem Sultan* için Afroditi'nin bugünkü hâli canlı bir örnek olacaktı.

3715. ÇÜNKÜ Atiye Hanım, henüz hayatının kendisine hazırladığı mevzuları bitirmemişti.

3716. Birbiri ardınca çıkardığı on altı romanı, bu yorulmaz erkek müstehlikini ancak on sene evvelki aşkına kadar getirebilmişti.

3717. HALBUKİ aradaki on sene içinde hiç olmazsa bir o kadar daha erkek harcamış, bu yüzden çok asil hislerle içlenmiş, üzölmüş, ıstırap çekmişti. **(B.İ S.)**

3718. VE yaşamak onun için sevmek, sevişmek, erkek değıştirmek, ıstırap çekmek olduğuna göre, başından hiç olmazsa yeniden bir on altı cildi doldurabilecek maceralar geçmişti.

3719. BİNAENALEYH Kösem Sultan romanı bir müddet daha bekleyecekti.

3720. Böyle olması Sabriye Hanım'ın anlattığı şeylere inanmamasını icap ettirmezdi.

3724. KALDI Kİ, kendi nefsinden biliyordu, dünyanın ölmüş ölmemiş bütün halaları bir araya gelse insan, böyle bir münasebet olmadan kalkıp İtalya'ya gidemezdi. (Ş.B.C.)

3727. Meşrutiyet senelerinde Türkiye'ye hicret etmiş Lehistanlı bir Yahudinin torunu olan Madam Plotkin, Atiye Hanımefendi'nin tam zıddına olarak, Sabriye Hanım'a inanıyordu.

3728. FAKAT dedikoduyu hiç sevmediği için bu husustaki fikrini ancak, bahsi açıldı diye, ve yanında bulunanlara söyledirdi. (İ.G.B.C.)

3729. Madam Plotkin ayrıca hakikati de severdi.

3730. Bu itibarla bildiği bazı tafsilâtı da saklamazdı.

3731. Meselâ genç diplomatın evlendiği Brezilyalı dul kadını geçen sene kocası Mösyö Plotkin’le beraber Çekoslovakya’ya gittiği zaman Prag’da tanımişti.

3732. O da Afroditi’yi pek severdi, AMMA doğrusu Brezilyalıyı daha güzel, daha *comme il faut* ve daha çok zengin bulmuştu. (B.)

3733. SONRA birdenbire yine sözü Afroditi’ye çevirirdi:

3734. -Zavallı kızın hiç talihi yok! derdi. (İ.G.B.C.)

3735. Bu sefer de Semih Bey’i seviyor.

3737. O zaman Sabriye Hanım içini çekerek vaziyeti tasrih ederdi:

3738. -Zavallı Semih Bey... derdi. (İ.G.B.C.)

3739. Beyhude yere akıntıya kürek çekiyor.

3740. Nevzat Hanım, artık dünyada kimseyi sevemez.

3742. *AMMA erkek akli, ne yaparsın!*

3743. VE yan gözüyle, daima kibirli, daima dudaklarında küçümseyici tebessümü kendilerini dinleyen Cemal Bey’e hafiften bakardı.

3745. SONRA incecik dudaklarını ısıtır VE bir kutu kapatır gibi, sımsıkı kilitlerdi. (B.)

3747. MUHAKKAK Kİbu anlarda Sabriye Hanım içinden “Sevgilim, beni affet!” derdi. (İ.G.B.C.)

3748. “Senden bu şekilde intikam almamalıydım!”

3750. FAKAT İspritizma Cemiyeti’ne bunun için girmemiş, bu yüzden medyum olmamıştı. (B.lı S.)

3753. DAHA beş yaşından itibaren bir fareye benzeyen küçücük yüzünde alabildiğine açılmış gözleriyle ve alabildiğine delik kulaklarıyla evin içinde olan biten ne varsa hepsinin aslını öğrenmeğe çalışmıştı.

3754. Bu tecessüs çocukta belki üvey annesini babasından kıskandığı için başlamıştı.

3756. Büyüdükçe bu merak ve tecessüsü de kendisiyle beraber büyümüş, sırasıyla sokağa, mahalleye, semte, oradan şehre, şehirden bütün hayata taşmıştı.

3757. BÖYLECE otuzuna kadar yaşadığı dünyada olan bitenleri iyice öğrendikten ve bilhassa öğrenme cihazlarını adamakıllı kurduktan sonra öbür dünyaya merak sardırılmıştı.

3760. Sabriye Hanımefendi pencereleri severdi.

3761. Evinde kaldığı zamanlar evin her iki sokağa açılan pencerelerinden hiçbirini ihmal etmezdi.

3763. ŞURASI DA VAR Kİ Sabriye Hanım bunu yaparken dünyamızla alâkasını hiç de kesmiş olmuyordu. (Ki'li B.C.)

3768. MESELÂ komşusu Zeynep Hanım'ın intiharı işinde, hakikati anlamak için öbür dünyadakilere müracaat âdeta zaruri olmuştu.

3769. Bu intihar Sabriye Hanım'ı kökünden sarsmıştı.

3770. Zeynep Hanım'ı çok sever VE beğenirdi. (B.)

3773. Kocası zengindi VE kendisini seviyordu. (B.)

3775. ÖYLE olduğu hâlde günün birinde, hem de tabanca ile intihar etmişti.

3776. Polis, işi asabî buhran diyerek kapatmıştı.

3777. FAKAT sinir denen şeyi sadece başkalarının dalına binmek için bir vasıta gibi gören Sabriye Hanım böyle bir şeye inanmazdı.

3778. Zeynep Hanım'ın kocası aradan iki sene geçtiği hâldehâlâ evlenmemişti.

3779. O kadar peşine düştüğü hâlde dışarıda hiçbir münasebetini işitmemişti.

3781. Sırtından büyük bir yükü atmışa benzemiyordu.

3782. MESELÂ, Allah göstermesin, böyle bir şey kendi başına gelse emindi Kİ bu Cemal Bey denen soğuk adam sevinirdi. (Ki'li B.C.)

3783. FAKAT Zeynep Hanım'ın intiharı hiçbir erkeği hafifletmişe benzemiyordu.

3784. NE DE yine bu erkeklerden herhangi birini tabîi kocasından başka, büyük bir teessüre düşürmemişti.

3785. Yine tanıdıklarından hiçbir kadın, NE sevinmiş, NE DE vicdan azabı duymuştu. (B.)

3786. Nevzat Hanım, aynı apartmanda oturdukları hâlde hep aynı şaşkın, yeni doğmuş çocuk hâlini muhafaza etmiş, Atiye Hanım yazmakta olduğu romana sadece bu intiharı nakleden bir bahis ilâve etmekle kalmış -HANGİ ROMANCI BÖYLE BİR FIRSATI KAÇIRIR?-, 3787. Selma Hanım

yalancıktan biraz ağlar görünmüş -O GÜN MAKYAJI ÇOK YERİNDE İDİ, GİDECEĞİ YER DE VARDI... 3788. HEM SON ZAMANLARDA GÖZ KENARLARINDAKİ ÇİZGİLERDEN KORKMAĞA BAŞLADI-, Seher Hanım ise bir ay sonra haber almıştı. (B.sız S.)

3789. Madam Plotkin kocasının vekâletini aldığı Çekoslovakya'daki fabrikalardan gelecek mallarla o kadar meşguldü Kİ zaten böyle bir şey aklına gelemezdi. (Kİ'li B.C.)

3794. Yüzlerce, binlerce insan, orada, öbür dünya dediğimiz büyük depoda, kendi sırlarının üzerlerine kapanmış, kıskanç ve sessiz bekliyordu. (B.lı S.)

3795. İŞTE Sabriye Hanım onları konuşturmak istiyordu.

3796. İspiritizmayı bunun için merak etmişti. 3797. Hâfızasındaki dosyaları tamamlamak, meçhulleri aydınlatmak için.

3798. FAKAT işin içine bir talihsizlik karışmıştı.

3799. Tecrübeler başlar başlamaz medyum olduğu anlaşılmıştı.

3800. Medyum olmak Sabriye Hanım'ın hiç işine gelmezdi.

3801. O geceleri kendi rahat yatağında bile bir kulağı kırışte uyurdu.

3802. ŞİMDİ başkası tarafından uyutulmak hiç hoşuna gitmiyordu.

3804. Sual soramaz.

3806. Bir çeşme lülesi gibi ağzından başka birisinin düşüncesi akardı.

3807. Operatör, sualleri sorar, ruh cevap verir. (B.sız S.)

3808. HALBUKİ Sabriye Hanım sualleri kendisinin sormasını isterdi.

3809. Bu işe bunun için girmişti.

3810. Şimdi tam tersine oluyordu.

3811. BUNUNLA BERABER Sabriye Hanım iradesi,-BU HAKİKATEN OLUR ŞEY DEĞİLDİ- bu umumî kaideyi bozmağa muvaffak olmuştu.

3812. FİLHAKİKAonun ağzından konuşan ruhlar her nedense çok defa mürşidin suallerine cevap verecek yerde, alelade dünya işleriyle meşgul olmayı tercih ediyorlardı.

3813. Operatör, bir başka medyumda, meselâ eski bir Kadiriî şeyhinin oğlu olan Hüsnü Beyde, daima çok tafsilâtlı cevaplar aldığı ruhların tasfiyesi meselesini şayet yanlışlıkla Sabriye Hanım'ın ağzından dinlemek ve öğrenmek isterse mesele derhal değişiyor, ispiritizma lûgatıyla ruhların çirkin ihtiraslarından kurtulup temizlenmesi mânasına gelen bu tasfiye kelimesi insanların arasındaki alelade mânasını alıyordu: (B.sız S.)

3815. *Şirket tasfiye edilir mi hiç! (D.)*

3817. Aksiyonlar yükseldi, daha da yükselecek! **(B.İ S.)**

[3818. -Yüksek varlıkla hiç temas edebildiniz mi?.. cinsinden bir suale Hüsnü Bey'in ağzından daima: -O mertebeye gelebilmem için en aşağı on bin sene çile çekmem lazım. 3819. Zaten o zaman sizinle münasebette bulunamam!... tarzında cevaplar gelmesine mukabil, Sabriye Hanım'ın ağzında aynı ruh: - Hayır, hiç teşebbüs etmedim.Hatta düşünmedim bile. Ben burada Rudolf Valentino'nun son muaşakasıyla meşgulüm! İsterseniz anlatayım!.. cevabını veriyordu.] **(İ.G.B.C.)**

3820. Çok defa da kendisini tam mevzuuna vermişken birdenbire sözü keser: Bulamıyorum. Zeynep Hanımefendi'yi bulamıyorum; galiba intihar edenlerin yeri ayrı... Ben de buranın yenisiyim. Kusura bakmayın!.. diye itizar ederdi. **(İ.G.B.C.)**

3821. BAZEN DE yine aynı dindar, terbiyeli ve iyiliksever ruh mürşidin, insanların daha temiz ve daha saf olabilmeleri çaresini sorduğu zaman: -Siz budala mısınız? Bırakın bu meseleleri! Burnunuzun dibinde olan şeylere bakın. Bugünlerde içinizden birini son derece şaşırtan bir hadise hazırlanıyor!.. diye söyleniyordu. **(İ.G.B.C.)**

3823. BÖYLE bir iş verildi mi derhâl eski bir eteklik gibi vücudunu orada, aramızda bırakır, VE gösterilen düz duvara tırmanır, istenilen pencereden seve seve bakar, gördüklerini ballandıra ballandıra anlatırdı. **(B.)**

3825. BÖYLE bir fırsat eline geçti mi, erken uyanmamak, aramıza çabuk dönmek için her hileye başvurur, mürşide, “Karşıdaki apartmanın üçüncü katma da bir dakika bakayım mı?” diye yalvarırdı. **(İ.G.B.C.)**

3826. “Ben, Suat Hanım zannediyordum. 3827. Halbuki o değilmiş. 3828. Sarışın bir kadın... 3829. Uzun boylu, tanıyamadım” diye bize gördüklerini anlatırken iyice katılaşmış yüzünde görmekten, bilmekten gelen saadet, bu çirkin kadını, âdetatabiî uykusunda çok mesut bir rüya görüyormuş gibi güzelleştirirdi. **(İ.G.B.C.)**

3830. Sabriye Hanım, bu cinsten tecrübelerle tek bir şart koşmuştu.

3832. Uyandıktan ve kendine geldikten sonra da ilk sözü: “Ne söyledim? Acaba bir şey gördüm mü? Baktırdı mı?” suali olurdu. **(İ.G.B.C.)**

3833. HAKİKAT ŞU Kİ, Sabriye Hanım, Nevzat Hanım’la Zeynep Hanım’ın kocası arasındaki gizli bir aşkın genç kadının intiharına sebep olduğunu zannediyordu. **(Ki’li B.C.)**

3834. O,Afroditi’ninhalası gibi, Murat’ın da bir yalan olduğuna ve bu yalanın, çok mücrim bir aşkı, bir insanın, hem de kendisinin çok sevdiği bir insanın ölümüne sebep olan bir aşkı örtmek için icat edildiğine inanıyordu.

3835. Bu meselede kulübün efkârıumumîyesi Sabriye Hanım’a sadece iltihak etmemekle kalmıyor, onu düpedüz reddediyordu. (B.lı S.)

3836. Murat Afroditî’ninhalasına da benzemezdi.

3838. İspritizma Cemiyeti’nin yarı nüfuzu, şirinliği, dost havası, bu aksi, titiz, lafını esirgemez, böyle olduğu için de sevimli ruhtan geliyordu.

3839. Bir akşam onun bütün elektriklerimizi söndürüp dakikalarca hepimizi heyecandan, korkudan olduğumuz yerele titretmesini kim unutabilirdi?

3840. Bu hadisenin olduğu günün haftasında cemiyet yeni aza kabul etmemek kararım almağa mecbur olmuştu.

3841. Bu kadar sevilmiş ve benimsenmiş bir uzuv feda edilemezdi.

3842. Onun için operatörümüz, Sabriye Hanım’a bu iş için verdiği vaatleri tutmaz VE Sabriye Hanım’ı Nevzat Hanım’ın evinden daima uzakta bulundurmağa dikkat ederdi. **(B.)**

3843. ÇÜNKÜNevzat Hanım’a belki laf anlatmak kabildi AMA, Murat’a ne derecede mümkündür, bunu hiç kimse bilemezdi. (B.)

3844. VE hiçbirimiz onu darıltmak istemezdik.

3847. Sabriye Hanım, bunun farkında olduğu için uyutulmağa daima nazlanır, alelade masa tecrübelerini tercih ederdi. **(B.lı S.)**

3848. GEREK evinde, GEREK kulüpte sık sık bu cins tecrübeler yapar VE nasılsa davetini kabul etmiş olan ruhlara hakiki âhiret azabının ne olduğunu öğretirdi. **(B.)**

3850. Bu tarzdaki tecrübelerde mürşidin, yahut operatörün usulüne alışık olan ruhları çağırmamayı tercih ederdi.

3852. FİLHAKİKA Sabriye Hanım, Seyit Lûtfullah’ı benim delaletimle çağırdıktan bir hafta sonra İspritizmacılar Cemiyeti’nde verdiği bir konferansta, “İspritizma ve sosyal temizlik” mevzuu üzerinde bir hayli ısrar etmiş VE ruhlardan müteşekkil bir istihbarat servisinin ne şartlarla kurulabileceğini ve ne gibi faydalar temin edebileceğini iyice anlatmıştı. **(B.)**

3853. BU HUSUSTA “Taflan Deva Bey”in kendisine sıkı sıkıya yardım ettiğini biliyorduk.
3855. Çok defa düşünürüm, bizim memleketimizde istidatlar hakiki yerlerini bulsa hayatımız ne kadar değişir VE güzelleşir. **(B.)**
3856. Taflan Deva Bey’i on dakika dinleyip de kaydı hayat şartıyla, İstanbul’a veya herhangi bir şehrimize Belediye reisi yapma hülyasına kapılmayan, hatta bunun için varını yoğunu sarfa hazır olmayan, aramızda hiç kimse yoktu zannederim.
3857. İrfanı, iyi terbiyesi, her sınıftan bir yığın insanı tanımış ve kendisine bağlamış olması, bunu pekâlâ mümkün kılabilirdi.
3858. YAZIK Kİ Taflan Deva Bey temizliği sadece içtimâ ve ahlâkîmânasında alıyordu. **(Ki’li B.C.)**
3861. İŞTE Sabriye Hanım’ın bu merakı yüzünden Seyit Lûtfullah’la bir gece hiç ummadığım bir zamanda birdenbire karşılaştım.
3862. DOĞRUSUNU İSTERSENİZ bu cemiyete girdiğim andan beri kendimi yeniden ona yakınlaşmış hissediyordum. **(Ş.B.C.)**
3864. Daha ilk gününde onu yanı başımda görür gibi olmuşum.
3865. Bazı tebliğlerde aşikâr şekilde müdahalesi oluyordu.
3866. Bu hayat sonuna kadar böyle devam edebilirdi.
3867. FAKAT Cemal Bey’in hiç beklenmedik bir müdahalesi beni cemiyetten birdenbire uzaklaştırdı.
3868. Şirkette bana çok iyi bir vazife teklif etmişti.
3869. Bol para alacaktım.
3870. Onunla beraber çalışacaktım.
3871. “ZATEN arkadaşız, değil mi?” diyordu. **(İ.G.B.C.)**
3872. FAKAT serbest kalmam bütün gününe sahip olmam icap ediyordu.
3873. Fener Postanesi’ndeki işim gibi, İspiritizma Cemiyeti’ni de bırakacaktım.
3874. Teklif o kadar güzeldi Kİ ister istemez razı oldum. **(Ki’li B.C.)**
3875. Kendi tâbirince, artık sıraya giriyordum.
3876. Buradan daha büyük mevkilere geçebilirdim.
3877. *Kabiliyetli adamdım, ne diye kendimi bu mânasız işlerde israf ediyordum?* **(B.lı S.)**
3879. Cemiyetteki hayatım beni de yormuştu.

3882. İspritizmacılar hemen hemen bütün vaktimi alıyordu.
3884. Kulüpten ayrılırken veda ettiğim Nail Bey, meseleyi benden bir daha dinledi.
3885. SONRA bir gözünü yumarak: -Seyit Lûtfullah... dedi.
3886. Ben anlamadığımı göstermek için yüzüne baktım.
3887. SONRA latife ediyor sanarak cevap verdim:
3890. Nail Bey, elime bir gün evvel yayınlanmış bir tebliği tutuşturdu.
3891. Bu tebliğde, İspritizma Cemiyeti'ne son zamanlarda kötü ruhların musallat olduğu söyleniyor, bilhassa Seyit Lûtfullah'ın celselerde çağırılmaması tavsiye ediliyordu. **(B.lı S.)**
3892. Nail Bey: Seyit Lûtfullah çok şey biliyordu... dedi. **(İ.G.B.C.)**
3893. Sabriye Hanım kadar biliyordu.
3894. Sen de ona karmakarışık sualler soruyorsun...
3895. NEYSE ayağını denk al!
3896. Nail Bey'in sözlerinin hakiki mânasını çok sonra anladım.
3897. Ben o dakikada İspritizma Cemiyeti'nden eski dostumla beraber ayrıldığımı düşünüyordum.
3900. Muhit değişmişti.
- 3904. Zil seslerine ben koşmuyordum.**
3906. İlk gün üst üste sekiz defa aynı hademeyi çağırdım.
3907. Birinde havayı sordum, ikincisinde saati; üçüncüsünde paltomu tutup giydirmesini, dördüncüsünde çıkarmama yardım etmesini istedim; beşincisinde adını öğrendim... **(B.lı S.)**
3908. VÂKIA sonunda iş biraz cıvıklaştı.
3909. Altıncısında cıgara ikram ederek karşıma oturtmuş, yedincisini kalkıp gitmesi, sekizincisini tekrar gelmesi için çalmıştım. **(B.lı S.)**
3911. Sıraya girmiştim!
3912. Akşamları Şehzadebaşı'ndaki kıraathanede Doktor Ramiz'le buluşmağa başladık.
- 3913. FAKAT kahvede eski cümbüş kalmamıştı.**
3914. Dört senede müşterilerin çoğu gitmişti.
3916. VE ben aralarında yeni tecrübelerimle zengin bayağı bir şahsiyet olmuşum.

3917. Ara sıra şair Ethem Bey geliyor, bize isprizmacılara dair havadis veriyordu. **(B.lı S.)**

3919. Sabriye Hanım hemen hemen cemiyete uğramıyordu.

3920. Bir gün telefon çaldı.

3922. Evinde yapacağı bir toplantıya çağırıyordu.

3923. İtiraz ettim, ısrar etti. **(B.sız S.)**

3924. Kabule mecbur oldum.

3925. FAKAT biraz sonra Cemal Bey'e bahsedince birdenbire kızdı:

3926. -Sakın ha!.. dedi. **(İ.G.B.C.)**

3928. Hiçbir suretle gitmeyeceksin!

3929. TABİÎ gitmedim.

3930. Bu esnada Cemal Bey'le olan hususi münasebetimiz eskisi gibi devam ediyordu.

3931. Kahve, ev, her tarafta, bana ihtiyaç oldukça aranıyordum.

3932. FAKAT Cemal Bey değişmişti, her gün biraz daha hırçın oluyor, emirlerini ne kadar dikkatle yaparsam yapayım, beni azarlıyor, itham ediyordu. **(B.lı S.)**

3933. BU ARADA bazı sıkıntılar da geçirdiğini bildiğim için buna yoruyordum.

3935. Her an hesaplar yapıyordu.

3936. BAZEN cebinden avuç dolusu para çıkarıyor, gözümün önünde sayıyor, birtakım parçalara ayırıyor, sonra büyük bir yeisle cüzdanına yerleştiriyordu. **(B.lı S.)**

3937. -Ayı çıkaramayacağım!.. diyordu. **(İ.G.B.C.)**

3938. HALBUKİ önümde saydığı para ile bütün Karagümrük ahalisi hacca gidip gelebilirdi.

3939. O yılın kışı bu hesaplarla geçti.

3940. SONRA vaziyet birdenbire düzeldi.

3941. VÂKIA Cemal Bey bana karşı olan muamelesini değiştirmede, terzinin, ayakkabıcının, gömlekçinin, Karaköy'deki kasabın, ev sahibinin bütün kabahatleri yine benimdi, hepsinin namına yine ben hesap veriyor, ben terliyor, ben azap çekiyordum. **(B.sız S.)**

3942. FAKAT para hesapları ortadan kalkmıştı.

3943. Bu sırada küçükbir hadise oldu.

3944. Bir gece Sabriye Hanım, büyük cüssesi sokağımızı kapatan bir otomobille beni evimde ziyarete geldi.
3945. Geçmiş zamandan konuştuk, hatıraları yâdettik. **(B.İ S.)**
3946. Cemal Bey'in hayatına dair benden bazı ufak tefek bilgi sızdırdı.
3947. Sonra karımla, baldızlarımla öpüşerek ayrıldı.
3948. Sabriye Hanım'ın evimize gelişi hayatımızı kökünden sarstı.
3949. Karım, baldızlarım bu şık kadının kıyafetine hayran olmuşlardı.
3950. İyi giyinmenin paraya muhtaç olduğunu pek kestiremedikleri için behemehâl onu taklide karar verdiler.
3952. VE üçü de iradelerini şiddetle kullanmağa başladılar.
3953. Bir ayın içinde üç maaşımı birden sarf ettim.
3956. Sabriye Hanım giderken küçük baldızımı pek beğendiğini söylemişti.
3957. Küçük baldızım bu iltifâtı o kadar ciddi kabul etti, öyle inandı Kİ o senenin güzellik müsabakasına girmeğe karar verdi. **(Kİ'li B.C.)**
3958. Ondan iki ay sonra, nasılsa adresimi bulan Nevzat Hanım evimize geldi.
3959. O da benden o gece Sabriye Hanım'ın neler sorduğunu öğrenmek istedi.
3960. AYRICA Cemal Bey'in kendisi hakkındaki düşüncelerini merak ediyordu.
3961. Üç kardeş bu sefer hakiki zarafetin Nevzat Hanım'da olduğuna karar verdiler.
3962. Evcek, elbiseler, çamaşırlar değişecekti.
3963. Her şey yok pahasına satıldı.
3964. Ben iki maaş daha peşin sarf ettim.
3965. ÜSTELİK Pakize bu sefer beni kıskanmağa başladı.
3966. O zamana kadar hiç beğenmediği kocası birdenbire gözünde kıymetlenmişti.
3967. Bu cinsten bir kadının beni araması için ortada çok ciddi bir sebep olmalıydı.
3969. *Nevzat Hanım'ın ziyaretini Cemal Bey nereden öğrenmişti?*
3971. Hususi işlerinde yaktığı tenkitler resmî işlerine de geçti.
- 3972. Hiçbir yaptığımı beğenmiyordu.**
3973. Kâğıtları suratıma atıyor, hademelerin karşısında bile bağırıp çağırıyordu. **(B.İ S.)**
3975. Her dakika mangal dolusu ateş yutuyordum.

3976. Evimizdeki kıyafet inkılâbı yüzünden kendi elbiselerim de satılmıştı.
3977. Yama parçaları birbirini tutmaz bir elbiseyle dolaşıyordum.
- 3978. FAKAT ne bu hâlim, ne de iki aylık tıraşım Pakize'yi beni kıskanmaktan alıkoyamıyordu.**
3980. Yukarıda cahil adam olduğumu söylemiştim.
3981. Hayatım kelime öğrenmekle geçti.
3982. Hemen her safhasında sözlüğümü yeniden yapmıştım, hem de kendi hayatımda, etimle, kemiğimle yaşayarak.
3983. Şerbetçi Elması hikâyesi bana “abes” denen şeyi öğretmişti.
3984. Bu abesi o güne kadar dışımda tanımıştım.
3985. Şimdi o kendi hayatımın malı olmuştu.
3986. Hiç tanımadığım cinsten bir korku içime yerleşmişti.
3987. Her saniye, biraz sonra olacak bir şeyden korkuyordum.
3988. Biliyordum Kİ şu yarım saat içinde ya karım, ya baldızlarımdan biri daireye ne yaptığım görmek için gelecekler, onlar daha gitmeden Cemal Bey beni azarlamak için yanına çağırarak, onun elinden kurtulduğum zaman muhakkak bir alacaklı ile karşılaşacaktım. **(Ki'li B.C.)**
3990. Her saat talihsizliğim başka bir çehresiyle karşıma çıkıyordu.
3993. Hepsi kendi kendine gelmişti.
3994. Genç bir kadın, kendisine vaziyetimi olduğu gibi anlattığım hâlde, belki de yalnız bunun için benimle evlenmek istemişti.
3995. Hiç farkında olmadan, sadece tesadüfler yüzünden birtakım insanlarla tanışmıştım.
- *** İçlerinden birisi benimle alâkadar olmuştu.
- 3997. Ondan kurtulamıyordum.**
3998. Makine, dışarıda kurulmuş, dışarıdan gelen emirlerle işliyor, şimdi hızını artırıyor, biraz sonra eksiltiyor, bazen duruyordu. **(B.lı S.)**
- 3999. O zaman, ne testere, ne bıçak, hiçbir şey işlemiyordu.**
4000. O zaman telâş ve azabın yerini derhal korku alıyordu.
4001. Biraz sonrası dediğimiz şeyden korkuyordum.
4002. Yazın sonuna doğru Cemal Bey üç gün için Ankara'ya gitti.
4003. Bu üç gün bana tam bir cennet gibi geldi.
4004. Sıkıntılarımla yine devam ediyordu.
4005. FAKAT onun, kendi ağırlığıyla yaptığı tazyikten kurtulmuşum.

4007. Sırtımda o korkunç ağırlığı hissetmiyor, kemiklerim onun yüzünden çatırdamıyordu. (B.sız S.)

4009. İŞTE o zaman bir insanın, başkalarının hayatındaki yerini öğrendim.

4010. Bu üç günü yalnız Cemal Bey'i düşünerek geçirdim.

4011. Bir bakıma göre hayatımda hiçbir şey değişmemişti.

4012. Dairedekilerin hepsi hemen hemen onu taklit ettikleri için, aşağı yukarı yine aynı şeylere maruz kalıyordum.

4020. FAKAT başkasının yerini hiçbiri alamaz.

4021. Bir hadise bunun yalnız benim için böyle olmadığını öğretti.

4022. Cemal Bey gitmeden evvel bana birtakım işler vermişti.

4024. Eve uğradım.

4025. VÂKIA Selma Hanım boynuma sarılmadı, NE DEsevincinden çiftetelli oynuyordu. **(B.)**

4027. FAKAT yine de arada bir şey değişmişti.

4029. O da bir ağırlıktan kurtulmuştu.

4030. Selma Hanım behemehâl bir kahve içmemi istemişti.

4031. Salonda karşımda oturmuş, etekliğinin kıvrımlarıyla oynarken onu yakından seyreliyordum. **(B.sız S.)**

4032. HAYIR, o da kısa bir müddet için kurtulmuştu.

4035. BELKİ daha ziyade masallardaki cadılardan kurtulmuş kızlara benziyordu.

4036. Nevzat Hanım da muhakkak böyle olmalıydı.

4037. Onda da bir hafiflik, bir gevşeme bulunacaktı.

4038. Bir ara Selma Hanım, Nevzat Hanım'ı görüp görmediğimi sordu.

4039. ARTIK içtimaî mevkiimi iyi benimsemiş olduğumu göstermek için Cemal Bey'den "Beyefendi" diye bahsederek cevap verdim:

4040. -Beyefendi, onlarla temasımı menetti...

4041. Selma Hanım ilk önce anlamamış göründü:

4042. -Nevzat iyi değilmiş, dedi.

4043. Ben de gidip göremedim.

4044. SONRA birdenbire uyanmış gibi yüzüme dikkatle baktı.

4045. Bir şeyler söylemek istedi, vazgeçti. **(B.lı S.)**

4046. Beni anlamıştı.

4047. *FAKAT ne çıkardı?*

4048. *Hangi meseleyi hallederdi?*
4049. **SADECE talihin hediye ettiği bu üç günü, bir başka mesele ile daha zehirlemekten başka hiçbir işe yaramazdı.**
4056. **ONUN İÇİNDİR Kİ, Cemal Bey döner dönmez beni işimden çıkardığı zaman pek de müteessir olmadım. (Ki’li B.C.)**
4057. *HİÇ OLMAZSA kendisinden kurtulmuştum.*
4058. **Onu görmeyecektim.**
4059. **Sesini duymayacaktım.**
4060. **Ellerinin işaretleri, dar alının çizgileri rüyama girmeyecekti.**
4061. *İçimdeki bulantı duracaktı.*
4062. **Hiddet, kin beni kemirmeyecekti.**
4063. *BUNUNLA BERABER eve bu haberi nasıl vereceğimi düşünüyordum.*
4064. *Onlar üzüleceklerdi, şüphesiz.*
4065. *ÜSTELİK DE kabahatin bende olduğunu sanacaklardı.*
4066. **Nasıl geçineceğimi, o kadar düşünmüyordum.**
4069. *Tehlikeli bir geçit gibi beni korkutuyordu.*
4070. *Evdekileri büyük bir heyecan ve teessür içinde buldum.*
4072. *Nerdeyse ağlayacaklardı.*
4073. *DEMEK biliyorlardı.*
4074. *Kim söylemişti acaba? (D.)*
4075. *Nerden haber almışlardı?*
4076. *Yavaşça Pakize’ye sordum:*
4077. *-Nerden öğrendiniz?*
4078. *Pakize önündeki gazeteyi uzattı.*
4079. **Bu benim işten çıkarılmam olamazdı.**
4083. *Eliyle gösterdiği yeri okudum.*
4084. *O sene güzellik müsabakasının jürisinden üç kişi istifa etmişti.*
4086. *Küçük baldızım hüngür hüngür ağlayarak: -Bana vaat etmişti. Yardım edecekti, diyordu. (İ.G.B.C.)*
4087. *Bir iki defa bunun mühim olmadığını, işimden çıkarıldığımı, aç kalmamız tehlikesi bulunduğunu, asıl üzülecek şeyin bu olduğunu anlatmağa çalıştım.*

4090. YANİ başımdaki masada, daha o gece Pakize ile ve kardeşleriyle çetin bir kavgadan sonra, büyük kızım Zehra'yı vermeğe razı olduğum Topal İsmail domino oynuyordu.

4091. Ben bir taraftan onun kirli sarı, etleri dökülecekmiş gibi ablak yüzünü, çiçek bozuğunun daha sakil yaptığı küt burnunu, şişkin gözlerini seyrederek bir taraftan da bu güzel bahar gününü bana zehreden talihimi düşünüyordum.

4092. Zehra başka bir evde olsaydı, etrafında biraz iyilik, biraz dikkat görseydi, şüphesiz tek talibi Topal İsmail olmazdı. (Ş.B.C.)

4094. NE YAZIK Kİ iki baldızım, musiki meraklısı ile güzellik kraliçesi namzedi, ikisi birden on iki senelik bir gayretle kızı çirkin ve sevimsiz olduğuna inandırmışlardı. **(Ki'li B.C.)**

4095. Önceleri Pakize, kardeşlerinin kızına karşı olan vaziyetlerini az çok değiştirmeye çalışmıştı.

4096. SONRA felâket devrimizde talihin hesabım yalnız Zehra'dan sorabilirmiş gibi o da ona yüklenmişti.

4097. Dün akşam hiç yere evvelâ büyük baldızım, Zehra'ya çatmış, Pakize onun bu haksızlığını örtmek için, hiç lüzumsuz yere oğlum Ahmet'i ağlatmıştı.

4098. Kendisine yapılan haksızlıklara ses çıkarmayan fakat Ahmet'e dokunulmasını istemeyen Zehra, bu sefer annesiyle çetin bir kavgaya girişmişti.

4100. Zehra, benim bilmediğim, yapamadığım şeyi biliyor VE yapıyor. **(B.)**

4101. Haksızlığa isyan edebiliyor.

4102. YAZIK Kİ bu isyan benim aleyhimde olmuştu. **(Ki'li B.C.)**

4104. Başkalarıyla olan kavgaları sadece aldatıcı bir karakol muharebesi addeder VE onlarda fazla gecikmeğe lüzum görmeksizin düşman kuvvetin bütünü addettiği bana karşı hücumu geçirdi. **(B.)**

4105. Bu sefer de öyle oldu.

4106. Kavga hemen hemen gece yarısına kadar sürdü.

4107. NİHAYET yastığım, yorganım sofadaki sedire yığıldı.

4108. Pakize beni odasından atmıştı.

4109. Pakize'nin o zamanlarda bana karşı cefada tek yanıldığı nokta burasıydı.

4110. Beni odasından kovmayı hakiki bir ceza addediyordu.

4111. HALBUKİ otuz beşine geldiği hâldehâla doğru dürüst yatmasını öğrenmediği için onunla bir yatakta yatmaktansa, ayaklarını sofadaki sedirin uzunluğuna uydurarak, orada kurulmayı tercih ederdim.

4112. Pakize bu cezanın müeyyidesine o kadar inanmıştı Kİ onu kaybetmemek için yıllardan beri ayrı yatmamız için yaptığım teklifleri, ricaları: -A, nasıl olur, Allah göstermesin... Ben odada yatayım, kocam sofada... diyerek reddetmişti. (Kİ'li B.C.)

4113. Dünyada rahat edemem!

4114. Seni öyle rahatsız yerde bildikçe gözüme uyku girmez... (Ş.B.C.)

4116. Gündüz hayatında, kavga zamanları, eğlence ve sinema hariç, o kadar sakin, tatlı surette tembelliğe müsait olan karım uykuya dalar dalmaz bir nevi cambaz kesilir, kolları, elleri, bacakları birdenbire çoğalır, imkânları genişler, bir örümcek gibi yüzükoyun yattığı yerden her nevi plastik danstan zenci ibadetlerine kadar perde perde yükselip alçalan bir hareket sar'asına tutulur, bu çoğalmış aza beni dört bir tarafımdan sarar, dırter, acayip terkipler hâlinde vücuduma yapışır, hoyrat itişlerle ayrılırdı. (B.lı S.)

4117. Bu hareket bolluğuna, tiroit guddelerinin bozukluğundan gelen benirlemeleri, horlama ve sayıklamaları da ilâve ederseniz gece hayatımın nasıl bir şenlik içinde geçtiğini tasavvur edebilirsiniz. (Ş.B.C.)

4119. O zaman onun gündüz hayatında mahrum olduğu şeyleri uykuda nasıl ele geçirdiğini öğrenirdim.

4120. BİNAENALEYH kavgalarımız ne kadar çetin biterse ben, ayrı yatacağım için mesut olurum. (Ş.B.C.)

4121. İŞTE o gece, sofada yatıyordum.

4122. Herkes uyuduktan sonra kızım yavaşça yanıma geldi.

4123. VE Topal İsmail'le evlenmeğe karar verdiğini söyledi.

4125. "ARTIK tahammülüm kalmadı, diyordu. (İ.G.B.C.)

4126. Ahmet'i de alırım.

4127. BELKİ bakılır...

4128. Yarın annesi gelecek...

4129. Her gün bir kere uğrayıp fikrimi soruyor.

4130. Razı olduğumu söyleyeceğim"

4131. VE geldiği gibi sessiz adımlarla, hıçkırıklarını kısarak çekilip gitti.

4133. Bütün çirkinliğiyle ve bu çirkinliği insan ruhunun derinliklerine doğru uzatan kötü huylarıyla onu olduğum yerden görüyordum.

4136. BİNAENALEYH kendini beğenmişti.

4140. SADECE bu sesi medeniyetin yanından bile geçmediğini göstermeğe yeterdi.

4144. *Zavallı Zehra onunla ne yapacaktı?*

4145. Yavaş yavaş sıkılmağa başlamıştım.

4146. Her an kalkıp gitmek istiyordum.

4147. Doktor Ramiz’i dört gözle beklediğim bu kahvede müstakbel damadım beni olduğu yerden zehirliyordu.

4148. Oyun oynarken çenesi ve üst dudağı bir saat zembereği gibi atıyor, gırtlak kemiği yerinden fırlıyordu. **(B.İ S.)**

4150. Bu geniş küt parmaklı, boğum boğum, hiçbir işin terbiyesini almamış eller, şüphesiz tabiihâllerde akla gelmesi ihtimali olmayan zulümler ve cürümler için yaratılmışa benziyordu.

4151. “Ahmet’i de yanıma alırım...”

4152. Zehra’nın dün gece beni o kadar teselli eder gibi olan bu cümlesi şimdi beni büsbütün korkutuyordu.

4153. Bir yerine iki kurban verecektik!

4154. Elimi alnıma götürdüm.

4155. “Hayri İrdal, kendine gel” diye düşündüm. **(İ.G.B.C.)**

4156. “Bakamıyorsun!

4158. *FAKAT ne çıkardı?*

4159. Talihi değişmeyecekti ki.

4160. BİLÂKİS daha kötüleşecekti.

4161. Bir iki defa yerimden doğruldum.

4162. FAKAT müstakbel damadımın attığı çığlıkla büyülenmiş gibi tekrar oturdum.

4165. HAYIR, ben buna kızımı veremezdim.

4166. *VE nasıl korkunç bir ihtirasla oynuyordu?*

4167. Oyun, dışarıdan yaptığı bir hareket değildi; onun içine girmiş bütün vücudunu ayrı ayrı çalıştırıyor, bir şeyleri didikletiyor, gagalıyordu. **(B.sız S.)**

4168. Yamalı kundurasından çorabının yırttığı görülen sağ ayağı masanın altından bir dikiş makinesinin kolu gibi işliyor, gırtlak durmadan etrafa hücum

ediyor, parmakları çengel gibi muttasıl bir şeylere takılıyor, bir şeylere asılıyor, dudakları etrafı somuruyor, çene onların sömürdüğünü kusuyor, VE burun acayip homurtularıyla bütün hayatı kokutmağa çalışıyordu. **(B.)**

4171. Birdenbire omuzuma bir el dokundu.

4172. Doktor Ramiz gülererek “Yine dalgadasın!” diyordu. **(İ.G.B.C.)**

4173. Yanı başında, kırk iki, kırk üç yaşlarında, uzun boylu, hafif buğday renkli, iyi ve temiz giyinmiş, gösterişli ve hatta güzel bir adam duruyordu.

4174. Doktor Ramiz ona: “Arkadaşım Hayri... Bey diye beni tanıştırdı. 4175.

Enteresan adamdır. **4176. Kıyafetine bakmayın!” (İ.G.B.C.)**

4177. SONRA bana döndü:

4179. VE mutad suallerine başladı.

4180. Bir taraftan soruyor, bir taraftan da bakışıyla ilerideki masada boş bir yeri peyliliyordu. **(B.İ S.)**

4182. O dakikada Halit Ayarcı’nın orada bulunmasını âdeta bir şanssızlık sanıyordum.

4183. ÇÜNKÜ bu adamın mevcudiyeti bana Doktor Ramiz’den iki lira borç almama düpedüz mâni gibi geliyordu.

4186. “Hem de küstah bir adama benziyor!” diye içimden söyleniyordum. **(İ.G.B.C.)**

4187. Durmadan insana bakıyor. 4188. Sanki satın alacak gibi.

4189. VE yabancı adama hiddetim bu yüzden bir kat daha artıyordu.

4191. Bu bakış, hiç de öbürlerine, kendimi bildim bileli üstümde hissettiklerime hiç benzemiyordu.

4193. SADECE herhangi bir şeye bakar gibi bakıyordu.

4194. Ne olduğumu anlamak istiyordu, o kadar.

4195. Tam ayrılacağımız, ben masama oturacağım, onlar Doktor Ramiz’in uzaktan peylediği masaya geçecekleri sırada, yani işlerim büsbütün bozulduktan sonra Doktor Ramiz, birdenbire peydahlandığı huyla, omuzuma vurmalar, çenemi, yanağımı okşamalar ve bu esnada baştan aşağıya kıyafetimi süzmek gibi mukaddemelere başlamak üzere iken -SON ZAMANLARDA HERKES BENİMLE BU TARZDA MEŞGULDÜ, TAM FİHRİSTİMİ YAPMADAN KİMSE YANIMDAN AYRILMIYORDU- birdenbire durdu VE arkadaşına: 4196.-Sen saatinden şikâyet ediyordun... 4197. Bir de Hayri Bey görsün şunu! HayriBey saatten çok iyi anlar...

4198. Doktor Ramiz yaşlandıkça lüzumsuz konuşmayı arttırdığı için devam etti:

4199. -Bakma, deryadil, kalender adamdır, **dükkânı filân yoktur** AMMA saati bilir... **(B.)**

4200. SONRA bana döndü, âdeta tekellüflü bir tavırla: -Buyurmaz mısın Hayri Bey... Şöyle bir kahve içelim!

4201. VE benimle eski mektep arkadaşı arasındaki servet, seviye, refah, terbiye, tahsil farklarına rağmen beni ne kadar sevdiğini Halit Ayarcı'ya tam gösterebilmek için bu sefer sırtımdan, tam kamburumun üstünden beni kucakladı.

4202. Son beş senedir böyle olmuştu.

4203. Eski ahbablarım beni birçok şeylere rağmen sevdiklerini göstermeğe kendilerini mecbur sanıyorlardı.

4205. Boş masaya geçtikten sonra doktor dişlerini içerden eme eme temizleyerek meziyetlerimi saymağa başladı:

4206. -Hayri Bey, neler bilmez zaten...

4208. Elinden her şey gelir...

4210. Geçen günü bir teşhis koydu, ben bile şaşırdım! **(B.lı S.)**

4211. Doğru idi, beş senedir, Seyit Lûtfullah repertuvarını tekrarlayarak, insanları aldatmakla geçiniyordum. **(B.sız S.)**

4212. Halit Bey hem onu dinliyor, hem kendi kendine, “Elime bir para geçerse muhakkak uğrar alırım, yerini biliyorum, amma ne işime yarar?” der gibi bir tavırla beni seyrediyordu. **(B.)**

4214. Onun için bakışları insanı taciz etmiyordu.

4215. SADECE eşya seviyesine indiriyordu.

4216. Birdenbire bana sordu:

4217. -*Hakikatten saatten anlar mısınız?*

4218. Nasıl deryadil değilsem, nasıl ilm-i simya, ilm-i cifr ve eski tabebeti bilmiyorsam, başımdaki bereye, birdenbire ağarmış saçlarıma, tıraşsız sakalıma ve derviş hâlime rağmen nasıl hiçbir tarikatten değilsem, öylece saatten de anlamıyordum.

4219. FAKAT yalana alışmıştım.

4220. Hayatım denen bu kalp akçeyi başka türlü süremezdim.

4221. İnsanlar benim böyle olmamı istemişlerdi.

4224. FAKAT bu en aşağı otuz beş türlü söylenirdi.

*** Cemal Bey'e, Selma Hanım'a, Doktor Ramiz'e, Sabriye Hanım'a, Yangeldi Asaf Bey'e, hepsine, herkese ayrı ayrı şekillerde söylenirdi.

4225. Bir müddet Halit Ayarcı'ya baktım.

4227. En yavaş sesimle: -Bir görelim, bakalım!.. dedim. (İ.G.B.C.)

4228. Cebinden kordonsuz, küçük bir altın saat çıkardı.

4229. Avucumun ortasına bıraktı.

4230. Saat o kadar iyi işlenmişti Kİ avucumun içinde bir küçük güneş var sandım. (Kİ'li B.C.)

4231. HAYIR, büsbütün yıkılmamıştım.

4232. Sevdığım birkaç şey kalmıştı.

4233. Ben avucumdan kayıp kaçır korkusuyla parmaklarımı saatin üzerine kapatırken o: -İki aydır işlemiyor. Baba yâdigârı... Onun için çok severim. Nesi var acaba?.. diye tekrarlıyordu. (İ.G.B.C.)

4234. -Hata, dedim. 4235. Hem de büyük hata...

4236. ELBETTE işlemez.

4238. Saatini seven evvelâ bir kordonla kendisine bağlar.

4239. Bu sözleri biraz karşımdakini yoklamak ve birazda vakit kazanmak için söylemiştim.

4240. Halit Ayarcı bana dikkatle baktı:

4241. -Hakkınız var! dedi, iki defa düşürdüm. (B.sız S.)

4242. Ben: -Yazık!.. diye cevap verdim. (İ.G.B.C.)

4249. Nerde ise İsmail'i de, kızımı da unutacaktım.

4250. Senelerdir Cemal Bey'in karısının saatini tamir ettiğimden beri bu kadar güzel işi elimde tutmamıştım.

4254. VE çakımı aradım.

4256. Son zamanlarda böyle olmuşuk.

4257. Evimizde -baldızlarıma ait olan şeylerin dışında-, bize o anda lazım olan her şey, bizi hayalen ve Bitpazarı'na, ya Malta çarşısına götürüyordu.

4258. YAHUT DA aradığımız şeyin yerini herhangi bir eskicinin çehresi, insanı çıldırtan dikkati, burun bükmesi alıyordu.

4259. Sofrada, yatakta, giyinirken, soyunurken, konuşurken hep bu canlandırma içinde yaşıyorduk.

4261. Doktor Ramiz çantasını açtı.

4262. Çakısını çıkardı.
4263. Bir müddet, hazin hazin tırnaklarına baktıktan sonra çakıyı bana uzattı.
4264. Halit Ayarcı'nın çehresinden hafif bir tebessüm geçti.
4266. Saati açtım.
4268. SADECE miknatıslanmıştı.
4269. Halit Ayarcı çocuğunu muayene ettiriyormuş gibi âdeta heyecanla bakıyordu.
4270. -Hiçbir şeyciği yok... dedim. (İ.G.B.C.)
4271. SADECE miknatıslanmış.
- 4272. Sakın söktürmeğe filân kalkmayın!**
4276. Halit Ayarcı başını salladı:
- 4277. -Nasıl oldu da bunu görmediler...**
- 4278. -Görmezler.**
- 4279. DAHA DOĞRUSU dikkat etmezler.**
4281. Çok defa alışılmış hastalıklar aranır.
- 4283. Doktorlar tedavi ettikleri insanların bünyesini bazen bozarlar AMMA, herhangi bir uzviyeti değiştiremezler. (B.)**
4284. HALBUKİ bazen saat tamirinde bu olur.
4286. Doktor Ramiz sevincinden çıldıracaktı.
4287. Hiç ümit etmediği bir rekoru kırmıştım.
4288. Doğru dürüst konuşuyordum, beğeniliyordum. (B.İ S.)
4289. -Bir şeyi mi değiştirmişler?
- 4290. Yapmayın yahu!**
4292. *Hakikaten içimde İspritizma Cemiyeti'nin azasının dilinden düşmeyen o altıncı his mi uyanmıştı, YOKSA karşımdakileri kendime hayran mı etmek istiyordum? (B.)*
4293. BELKİ de bu kahveden sıkılmıştım.
4294. *Etrafımda yeni baştan bulduğum bu insan sıcaklığını daha yakından kavramak mı istiyordum?*
- *** HÜLÂSA, bütün talâkatimle konuşmağa başladım:
4295. -Siz o adama gidin!
4296. EVVELÂ şuradan kaldırdığı taşı, veya benzerini, hiç olmazsa aynı tartıda bir taşı oraya koysun.

4299. Böyle bir saati yapan adam iki yakutun arasına bu mercimeği koymaz.

4300. SONRA miknatıstan kurtarsın.

4301. NİHAYET şu kılı da değıştirsın.

4302. Halit Ayarcı birkaç dakika sustu.

4303. Ben, sanki talihimin anahtarını yakalamışım gibi saate sıkı sıkıya yapışmışım.

4304. Hakikatte ona bakmıyordum bile.

4305. Arkamdaki masada deminden teri devam edegelen münakaşa tam kıvamına girmiş, yumruk yumruğa, sille silleye, iskemle iskemleye şiddetli bir kavga başlamıştı. **(B.sız S.)**

4306. Müstakbel damadım, gırtlak kemiği, avını arayan şahin gibi dışarıya fırlamış, sapsarı yüzü, diken diken saçlarıyla alabildiğine küfrediyor, tutmağa çalışanların üstünden durmadan saldırıyordu. **(B.lı S.)**

4307. Kendi kendime: -Eyvahlar olsun!.. dedim. **(İ.G.B.C.)**

4308. Eyvahlar olsun!

4309. Şimdi muhakkak birini, hatta birkaçını öldürecek.

4312. Eyvahlar olsun, bu ümit de gitti. **(B.sız S.)**

4313. Kız, yine başımda kaldı.

4315. -Sen mi beğenmezsin?

4316. İşte Allah, insanı böyle mahrum eder.

4319. Kızım evlenmeden dul oldu.

4320. *Zavallı yavrucak, kim bilir işitince nasıl üzölür?*

4321. *Kafamdan ancak gölgesi geçen bir düşüncenin iki dakika sonra böyle cezasını çekeceğimi nereden bilebilirdim?*

4323. Kader sarayında bizim işlere bakan büro hiç şaşmaz, ihmal etmez. (B.lı S.)

4324. Zihnimizden geçen en uzak, en mâsum ihtimallerin, sadece şiddet ile ret için düşündüğümüz şeylerin bile ceremesini öderiz.

4325. FAKAT düşündüğüm olmadı.

4326. Müstakbel damadım sanki ilm-i menâfiü'l-âzâyı ve ilm-i simayı iflâs ettirmeğe karar vermişti.

4327. Hiç kimseyi öldürmedi.

4328. HATTA bir tokatçık bile atamadı.

4329. Bilâkisevvelâ suratına, hangi pir aşkına olduğunu fark edemediğim iki sunturlu tokat yedi.

4330. Ağzının tam üstünü birinci sınıftan bir yumruk okşadı, sonra kafasında kahvenin en sağlam görünüşlü iskemlesi parçalandı. **(B.sız S.)**

4331. Daha sonra birbiri peşine gelen fâsılasız tekmelerle âdetâ ayaklan yerden kesildi, havada uçmağa başladı VE kahvenin kapısı önündeki kaldırıma yığıldı. **(B.)**

4334. EVVELÂ, kimseyi öldürmemişti.

4335. BÎNAENALEYH NE idam edilecek, NE DE hapsolunacaktı. (B.)

4338. İdam olunmayacağına veya hapsedilmeyeceğine göre istersem kendisini damatlığa kabul edebilirdim. **(Ş.B.C.)**

4339. SONRA, gözlerimin önünde temiz bir dayak yemişti.

4341. O bana, “Moruk, ne var ne yok...” diye densizlik etmeğe kalkınca, ben ona, “Hiç İsmailciğim, şöyle bir kahveye gittim de... Hani geçen günü senin dayak yediğin kahve yok mu? İşte oradan dönüyordum” diyebilirdim. **(İ.G.B.C.)**

4342. YAHUT DA sadece: “Kahve! Sandalye! Lokantacının Sabri!” der geçerdim. **(İ.G.B.C.)**

4343. *YAHUT, “İsmail, kuzum o sandalyenin parasını ödedin mi?*

4344. Aman yavrum, böyle şeylere dikkat et!

4345. O sandalye senin kafanda kırıldı.

4347. Ne diye ziyan çeksin adam, senin yüzünden!”

4349. İsmail bu dayaktan sonra en aşağı üç gün yerinden kalkamayacak, hiç olmazsa evlenmeyi hatırlayamayacaktı. (B.lı S.)

4351. Bazı insanların ömrü vakit kazanmakla geçer...

4352. Ben zamana, kendi zamanıma çelme atmakla yaşıyordum.

4353. *FAKAT ne diye burada böyle oturuyordum?*

4354. Niçin ayağa kalkmıyor, onu dövenleri alkışlamıyordum, alınlarından öpmüyordum? (B.lı S.)

4356. HEM benim inci gibi kızıma göz korsun, HEM karşımda öyle saygısız saygısız sırtırsın! **(B.)**

4357. Aptal aptal suratıma bakarsın!

4358. Nur olsun o eller...

4359. Halit Ayarcı bu içten konuşmalara birdenbire son verdi:

4360. -Çabuk yaparlar mı bunu? (D.)
4363. Halit Ayarcı, Doktor Ramiz’e döndü:
4364. -Doktor, haydi, hep beraber gidelim!
4365. Şu işi halledelim.
4366. Beyefendi, siz de lutfunuzu tam yapın... 4367. Zahmet olmazsa.
4368. SONRA gider bir yerde vakit geçiririz.
- 4372. İnci gibi kızını Topal İsmail budalasına vermeyi bir saniye bile düşünen insan için kıyafet, haysiyet, şeref gibi meseleler artık mevzubahis bile olamazdı.**
4374. Bir de öyle izzet ikram davet edildiğim yerlerden çok defa yayan döndüğümü hatırlıyordum.
4375. FAKAT Halit Ayarcı benim hesaplarımı nereden bilecekti:
4377. Sizi gören kim olduğunuzu yüzünüzden anlar.
4378. DEMEK o da anlamıştı.
4379. ZATEN ben kaderimin yüzümde yazılı olduğunu artık biliyordum.
- 4380. ŞUNU DA SÖYLEYİYİM Kİ Halit Ayarcı hiç de başkaları gibi kılık kıyafetimi saymamış, sadece yüzüme bakmıştı. (Ki’li B.C.)**
4381. İlk geçen boş taksiyi çevirdiler.
4382. Ben kendiliğimden şoförün yanına doğruldum; yerim elbette orası olacaktı. (B.sız S.)
4383. FAKAT Halit Ayarcı kolumdan tutarak mâni oldu.
4384. Öbür eliyle açtığı arabanın kapısından zorla beni içeri tıktı.
4385. SONRA Doktor Ramiz’i sürdürdü; nihayet kendi girdi. (B.lı S.)
4387. Nezaketi bile emir şeklindeydi VE **icabında ellerini bile kullanmaktan çekinmiyordu. (B.)**
- 4389. Kaç senedir otomobile binmemiştim. / 4390.** Bir kış gecesini, Selma Hanım’ın balo elbisesini gerçekten Hırka-i Şerifmiş gibi kucağımdan bir saniye ayırmadan ve ikide bir mukavva kutusunu öpüp okşayarak evlerine götürdüğüm geceden beri.
4391. O gece belki de hayatımın en mesut gecelerinden biri olmuştu.
4392. Selma Hanımefendi beni yukarıya çağırtmış, kahve ikram etmiş, sonra da saat dörtten dokuzaya kadar peşinde koştuğum tuvaletini giyerek yanıma gelmişti. (B.lı S.)

4393. Cemal Bey seyahatleydi VE Selma Hanım beraberce baloya gideceği dostlarını bekliyordu. (B.)

4394. Hiçbir zaman benimle o kadar ahbap olmamış, aradaki mesafeyi o kadar unutmamıştı. (B.lı S.)

4395. Bir ara, “Haydi siz de gelin, ne çıkar sanki, Cemal’in elbiseleri var, bir tıraş olursunuz...” diye beni baloya götürmeğe bile kalkmıştı. (İ.G.B.C.)

4396. SONRA benim telâşından korkmuş gibi, “Vazgeçtim, vazgeçtim, dedi, amma bir şartla, unutmayın Kİ ben bu gece baloya gideceğim, eğer dostlar gelmezse sizinle gideceğim...”

4397. VE ben içimden dostlarının hem geç kalmalarına, hiç gelmemelerine, hem bir an evvel gelip beni nerdeyse boğacak olan bu saadetten kurtarmalarına dua ediyordum.

4398. O gece ilk defa Selma Hanımefendi’nin sade üslûp, sade zarafet, sade iyi seçilmiş elbise, en latif duruş ve çıldırtıcı bir yığın gülüş olmadığını, ayrıca bir vücudu bulunduğunu, bu vücudun birinci sınıf bir kadın vücudu olduğunu, bu gemi ile dünyanın en güzel seyahatleri yapılabileceğini görmüştüm.

4399. Hiçbir saray aynası onun sırtı kadar güzel olamazdı, kolları ay ışığında gümüş ırmaklar gibi akıyordu. (B.lı S.)

4400. BELKİ DE müstakbel damadımın karşımda yediği dayanın verdiği hafiflikle bu nadir saadeti birdenbire hatırlamıştım.

4401. Topal İsmail’in gözümün önünde yediği dayak bir türlü aklımdan çıkmıyor, düşündükçe bir yığın yeni teferruatı hatırlıyordum. (B.lı S.)

4402. Her tokatı yiyişinde burnunu bir çekişi vardı Kİ, bütün ömrümce muhakkak hatırlayacaktım. (Ki’li B.C.)

4403. O kadar çirkin burun ancak bu işe yarayabilirdi.

4405. YAAllah göstermesin, o anda kahvede bulunmasaydım hâlim ne olurdu? (B.sız S.)

*** VE kafasının kırıldığını,yahut öldürüldüğünü sadece gazetede okusaydım,yahut mahallede komşulardan biri şüphesiz içinden sevine sevine ve şöyle görünüşte acıyormuş gibi bana söyleseydi, o zaman içimden oh olsun kerataya deyip geçecektim. (Ş.B.C.)

4406. HALBUKİ şimdi bu hatıra, tıpkı Selma Hanımefendi’nin o gece beni saadetten neredeyse çıldırtacak olan iltifatları gibi içimde daima hazır bulunacaktı.

4407. İstedigim zaman ona dönecek, tekmenin indiği tarafı, yere kapanışını, yüzü kan içinde yerden kalkışını, tekrar yüzükoyunyere kapanmasını tatlı tatlı düşünecektim. **(B.lı S.)**
4410. O zaten, dünyaya, tedip edilmek için gelmişti.
4412. Ta ciğerinden zehirlenmişti.
4413. Mel'un kerata hâline bakmazsın DA kızıma göz koyarsın ha... **(B.)**
4414. Bayezit'a geldiğimiz zaman alışkanlık yüzünden evvelâ cebimi yokladım.
4416. Satılalı sekiz ay olmuştu.
4417. SONRA meydanın saatlerine baktım.
4418. Biri üç buçukta durmuştu; öbürü belki dün gecenin on birinden rötarlı bir tren gibi bugünün akşamına yetişmeğe çalışıyordu... **(B.lı S.)**
4419. Bir söz söylemek için: -Bu saatler de bir türlü doğru dürüst işlemezler... dedim. **(İ.G.B.C.)**
4420. SONRA müstakbel damadımın hatırasını kafamdan bir yılan ölüsünü atar gibi kovduğum için memnun ve rahat ilâve ettim.
- 4421. -BİLİRSİNİZ Kİ, şehrin hiçbir saati birbirini tutmaz. (Ki'li B.C.)**
4422. İsterseniz Eminönü'ndekine, sonra da Karaköy'dekine bir bakalım...
- 4423. Hiç kimse buna cevap vermedi.**
4425. Omuzlarımı silktim.
4426. Ne çıkardı!
- 4427. Zehra'yı o herife vermeyecektim ya...**
4429. *FAKATYârabim, nasıl besleyecektim, nasıl bakacaktım.* **(B.lı S.)**
4430. Kederimi dağıtmak için yeniden Topal İsmail'e döndüm, **olmadı**; bu sefer Selma Hanım'ı düşünmek istedim, **tutmadı.** **(B.sız S.)**
4431. Şartlar ağır basıyordu.
4432. Eminönü'nde Doktor Ramiz'in sesini duydum.
4434. Karaköy'de, Halit Ayarcı: -Burada da yarım saat ileriyiz!.. dedi. **(İ.G.B.C.)**
4438. Halit Ayarcı'yı bir yığın Fransızca kelime ile karşıladı.
- 4439. FAKAT o aldırmadı.**
4440. Saatini çıkardı, bana dönerek: 4441. -Lütfen Hayri Beyefendi, izah buyurun, dedi. **(B.lı S.)**

4442. Agop Saatçiyan, evvelâ beni tepeden tırnağa kadar istihfaf ve merhametle süzdü, sonra, en enteresan yerimmiş gibi gözleri ayaklarıma dikildi kaldı. **(B.lı S.)**

4443. BELLİ Kİ, başka bir zamanda ve tek başıma gelseydin hiç tereddüt etmeden Allah versin diyecekti. **(Ki'li B.C.)**

4444. BELKİ bu yüzden en sert sesimle elimdeki saatin vaziyetini anlattım.

4445. -HEM, dedim, üç defa hoyratça söküp bakmışsınız, bu saatler nazik aletlerdir, **böyle tartaklanmağa gelmez**, bakın şunun arkasına, **bu fabrika işi değil**, el işi... **(B.sız S.)**

4446. SANKİ ustadan ustaya mektup, **AMA**, belli ki, size yazılmamış.. **(B.)**

4447. VE saatin iç kapağına hakkedilmiş resimleri gösterdim.

4448. SONRA yavaşça dudaklarımı büktüm.

4449. -Zanaatkârın yerini tüccarın alması acınacak şeydir hakikaten!.. dedim. **(İ.G.B.C.)**

4450. Hey Nuri Efendi, aziz ustam, nur içinde yat.

4451. O dakikada adamcağızın beni dinlerkenki hâlini görmeliydin.

4453. Senin cümlelerinden birini dinledikten sonradır Kİ, Saatçiyan Efendi gözlerini ayakkabılarımdan ayırdı; daha doğrusu bu ayakkabıların tek başına oraya gelmediklerini, bir sahipleri bulunması lazım geldiğini, o biçarenin de bir başı ve bu başta da bir çehrenin mevcut olabileceğini düşündü. **(Ki'li B.C.)**

4454. -HAYIR, o ite kızımı vermem!

4455. Yüzüme bakmayı hatırına getirmesine oldukça nazik bir tebessümle teşekkür ettikten sonra devam ettim:

4456. -GALİBA çıraklarınız saati tamir ederken şu taşı düşürmüş olacaklar...

4457. Şuna da bir baksanız...

4458. Saatçi ellerini uğuştura uğuştura bir şeyler kekeledi.

4459. FAKAT artık tahammülüm kalmamıştı.

4460. -Siz, dedim, dediğimi yapın.../ 4461. DAHA DOĞRUSU dediklerimi...

4462. EVVELÂ şu saati mıknatıstan kurtarın...

4463. SONRA Halit Ayarcı'ya döndüm:

4465. Sevenler ve işin içinde yetişenler yaparlardı!

4466. Nuri Efendi kulağımın dibinde sanki bana: “Aferin oğlum!” diyordu.
(İ.G.B.C.)

4467. ŞÜPHEŞİZ kafamdaki dertler olmasaydı, kendimi sonu gelmeyecek bir maceraya sürüklenmiş sanmasaydım ve evdekilerin akşam yiyecekleri beş on para olsaydı zavallı saatçiye bu muameleyi yapmazdım.
(Ş.B.C.)

4468. Bir ara adamcağızın yüzüne baktım.

4469. Yaptığımdan utandım.

4470. Kendi kendime, “Hoş görsün!.. dedim. 4471. Benim gibi akşam ne yiyeceğini düşünmeğe mecbur değil ya...” (İ.G.B.C.)

4472. Yâ rabbim, kurulmuş, sağlam işlerin arkasına çekilince insan ne kadar rahat oluyor.

4473. Bütün dünyaya meydan okuyabiliyor.

4474. Saatçi o dakikada kendini topladı.

4475. Saati elimize verip kovabilirdi de.

4476. Dükkânda bir buçuk saat kaldık.

4477. Bu müddet zarfında saat tüccarına, Allah’ın inayeti ve ustamın ruhaniyeti sayesinde sıkı ve çok faydalı bir meslek dersi verdim.

4478. BİLHASSA saatinin hareketini bozmayacak, tam denkleşmeyi kuracak taşın ağırlığı üzerinde o kadar hassas davranmıştım Kİ, adamın yüzü ter içinde kalmıştı. (Kİ’li B.C.)

4479. Son olarak saatçiye, bir daha bu cins saatlerle meşgul olurken fazla yağ kullanmamasını tembih ettim:

4480. -İmambayıldı yapmıyorsunuz!

4481. Saat işletiyorsunuz.

4482. HEM bu yağı da kullanmayın artık! (D.)

4484. Bütün bunlar olup biterken Halit Ayarcı bir kere bile gözlerini benden ayırmamıştı.

4485. Biz çıkarken dükkân sahibi Fransızcasını tamamiyle unutmuşa benziyordu.

4486. Büyük bir iltifat olsun diye: -Beyefendi, zatınız İsviçrelisinizdir?.. diye sordu. (İ.G.B.C.)

4487. YOKSA orada tahsil ettiniz?

4488. -O da nereden çıktı?

4489. -Saatten anlıyorsunuz da...
4490. Ben kısaca: -Saatleri severim, dedim, hem çok severim. (İ.G.B.C.)
- 4491. Keşke bu adama bu kadar haşin davranmasaydım,** belki beni çıraklığa kabul ederdi. (Ş.B.C.)
4492. Mağazanın kapısı önünde HalitBey’le Doktor Ramiz kısa bir münakaşaya giriştiler.
4493. *Geceyi nerede geçireceklerdi?*
4494. *DAHA DOĞRUSU nerede geçirecektik?*
4495. NİHAYET Halit Ayarcı: -Boğaz’a gidiyoruz... diye kesip attı. (İ.G.B.C.)
4496. Hayri Beyefendi bize şeref verirler.
4497. *Beraber bir rakı içeriz değil mi beyefendi...*
4498. Ben içimden, “Varan dört...” diye kaydettim.
4499. Bir saat içinde dört defa beyefendi olmuşum.
4500. ÜSTELİK Topal İsmail karşımda dayak yemişti.
- 4501. BELKİ DE bu yüzden kızımı hiçbir zaman almayacaktı.**
4502. Sonra İstanbul’un en meşhur saatçisini bir buçuk saat gagalamıştım.
4505. Üstelik de Büyükdere’ye, rakı içmeğe gidiyordum.
4506. Büyükdere’ye son defa Selma Hanımefendi’nin akrabasından bir hanımın cenazesi dolayısıyla gitmişim.
- 4507. Ömrümde o günkü yorgunluğumu unutamam.**
4508. Selma Hanımefendi’ye olan bağlılığım yüzünden hemen hemen merhumeyi tek başıma sırtımda taşımıştım.
4509. NEREDEYSE beraber gömülmeğe razı olacaktım.
- 4510. Aşk insana neler yaptırmaz?**
4512. Bu sonunda beni öyle rahatsız etti Kİ, bir iki defa açılan çukura, merhumeye refakat için kendi yerime onu fırlatmayı ve kaçıp gitmeyi düşündüm. (Kİ’li B.C.)
4513. “Bu işi yaptıktan sonra çıkar Hünkârtepe’de, serin rüzgârda “Gemilerde talim var!” türküsünü söylerim... (İ.G.B.C.)
- 4515. Onu da bilmiyordum.**
- 4516. BİTTABİ yapamadım.**
4517. ÜSTELİK dönüşte koluma girmek lütfunda bulunduğu için az çok kendisini de taşımış oldum.

4518. *-Niçin hep fakir ve biçare adamlar dayak yer?*

4519. MESELA bizim Cemal Bey’i hiç kimse dövmez.

4520. Son zamanda kendimle yüksek sesle konuşmayı âdet etmişim.

4521. Doktor Ramiz: -Yine mi o mesele?.. diye bana şakadan çıkıştı.

(İ.G.B.C.)

4522. *Ne istersin adamcağızdan?..*

4523. SONRA Halit Ayarcı’ya döndü:

4524. -Hayri Bey, bizim Cemal’i hiç sevmez, diye izah etti. **(İ.G.B.C.)**

4525. Ben, bütün sırlarım yakalandığı için yüzüm kıpkırmızı pencereden baktım.

4526. -Hakkı var ya!.. dedi. **(İ.G.B.C.)**

4527. SONRA bana döndü.

4529. FAKAT sonundan korktum.

4530. Bir kere başlarsam bırakmam!.. diye düşündüm. **(İ.G.B.C.)**

4531. DÜŞÜN BİR KERE o suratı insan tokatlamaya başlarsa!

4532. Yan gözle ellerine baktım VE hakikaten bu işin olmadığına üzüldüm.

(B.)

4533. Vapurda beni yanından bir dakika ayırmamıştı.

4534. VE hemen beş dakikada bir, “Çok yoruldunuz Hayri Bey. Bugünkü lutfunuzu hiç unutamam!” diyerek yorgunluğumu tazeledi. **(İ.G.B.C.)**

4537. Selma tabîî hiç sevmezdi.

4540. Son bir hizmetten çekinemezdik.

4541. Sabahleyin ne yapacağım?” diye düşünüyordum. **(İ.G.B.C.)**

4542. Selma’ya da söylemişim.

4543. O, bana, “Üzülme, Hayri Bey gazetede okuyunca behemehâl gelir.” diyordu hep. **(İ.G.B.C.)**

4544. ZATEN ben de sizi düşünerek ilânı o kadar teferruatlı vermişim.

4545. DOĞRUSU büyük zahmet ettiniz...

4546. EVET, böyle olmuştu.

4547. Bu işe gönüllü gitmişim.

4548. Cemal Bey, bana düpedüz, “Aptalsın! Tedavi edilmez şekilde aptalsın!” demiyordu.

4549. SADECE bu hikâyeyi on defa anlatarak beni, aptallığıma kendi içimden inandırıyordu.

4550. “EVET, Selma bu kadını sevmezdi.

4551. Çok kötülük görmüştü.

4553. VE her ağzını açışında ayaklarımın altından toprak kayar gibi oluyordu.

4555. HALBUKİ ne hülyalar kurmuştum.

4556. MESELÂ ertesi gün veya bir hafta sonra Selma Hanımefendi ile tekrar karşılaşınca bana en şirin tebessümlerinden biriyle bakacak, “Hayri Bey, diyecek, Hayri Bey, teyzeme karşı gösterdiğiniz bağlılığın hikâyesini Cemal’den dinledim.

4557. Beni ne kadar duygulandırdınız, bilemezsiniz!

4560. VE daha buna benzer ne güzel şeyler söyleyecekti VE ben o zaman şaşırarak, kekelemeğe başlayacak, hiçbir şey söyleyemediğim için ayaklarına kapanacaktım. **(B.)**

4561. BU SEFER Selma Hanımefendi, büsbütün tatlılaşan sesiyle: “Hayır, hayır, bunu yapmayın! Hayri Bey... diyecekti. **(İ.G.B.C.)**

4562. Bunu yapmayın, ben hepsini biliyorum... (B.sız S.)

4563. Biçare, hislerinin arasında bunalmış kalmış, zavallı bir kadına bunu yapmayın!”

*** Ben bütün o yorgunluğuma, hayalimde hep bu yerli film sahnesi, - BİTTABİ SELMA HANIMEFENDİ BİZİM ARTİSTLER GİBİ BURNUNDAN KONUŞMAYACAKTI- tahammül etmişim.

4564. Cemal Bey bu latif hülyayı beş dakikada bir kere yıkıyordu.

4566. Ben daha Galatasaray’da iken birkaç defa bunu düşünmüştüm.

4567. O günden sonra bir daha Büyükdere’nin adını bile anmamıştım.

4570. VÂKIA istersem o vesilede Cemal Beyefendiyi hatırlayabilirdim.

4572. Bir gün evinde sofrada iken, kendisini ziyaret ettiğim için beni de oturtmuş, ikram etmişti. **(B.lı S.)**

4573. İlk yudumu ağzına alır almaz yüzünün öyle mendebur bir buruşması vardı Kİ, birdenbire iştiham kapanmıştı VE sırf kendisine rakı nasıl içilir göstermek için üst üste sekiz kadehi bile yuvarlamış, evden zilzurna çıkmıştım. **(B.)**

4574. Şimdi düşünüyorum da, acaba Cemal Bey’le olan münasebetlerimizde tamamiyle haklı olan ben miydim?.. diyorum. **(İ.G.B.C.)**

4576. İkinci defa işsiz kalınca bir ara hakikaten rakıya düştüm.

4578. Yarı yıkık evimizin arasına göz koyan ve bu yüzden bana oldukça geniş bir kredi sağlayan semt bakkalındaki hesabımı da her akşam yalvara yakara aldığım kırk beşlikler kabartmıştı.

4579. Bazen şişeyi eve götürmeğe cesaret edemez, hemen oracıkta, tezgâhın yanında çırağın arsızlıkları ve Yusuf Efendi'nin borcum ve evim hakkındaki imalı sözleri arasında yarılar, arkamdan söylenecekleri hiç düşünmeden ve hiçbir kimsenin bakışlarıyla da karşılaşmamağa çalışarak âdeta boşlukla konuşuyormuşum gibi, “Şunu bir kenara koy, yarın akşam uğrarım...” derdim.

(B.lı S.)

4580. HÜLÂSA, rakıyı da, Büyükdere'yi de tanıyordum.

4584. *FAKAT ben bu işe nereden gitmiştim?*

4587. HAYIR olmadı.

4590. Üstelik buradaki ben, bugün dört defa “beyefendi” olmuşum.

4592. Şimdi bir de Hayri Beyefendi ortaya çıkmıştı.

4595. -Teşekkür ederim beyefendi!

4597. Eskiden, altı yıl evvel de böyle derdim.

4598. Son zamanda belki bunu da unutmuşum.

4599. Deminden beri cıgarasızlıktan dudaklarımın kenarı ve içi, bütün diş etlerim yanıyordu.

4600. Sevincimden beşinci “beyefendi”yi az kaldı kaçıracaktım.

4601. Otomobil, ok gibi, bu güzel, buğulu bahar akşamını âdeta israf ederek uçuyordu.

4602. Çemberlikuyu sırtlarında puslu havada, bir kat daha güzelleşen akşam, göz alabildiğine yeşillik arasında, taze otlar kadar yumuşak, kır çiçekleri gibi ince ve çekingen, şarap renginden altın rengine kadar giden perdelerle, bir şerit gibi uzanıyordu.

4603. Bu şeridin bir ucu sanki bizde imiş gibi onu ve etrafındaki akislerini toplaya toplaya gidiyorduk.

4610. Şimdi de o cevap veriyor:

4614. N’olur birkaçını yolda eksek.

4615. Herkes gibi ben de bir tek insan, kendim olsam.

4616. Otomobil yerlerinden söktüğü ağaçları tepemizden ata ata gidiyor.

4619. Bari şu ihtiyarı çiğnemesek!

4622. Aferin şoföre, adama hiç dokunmadan geçti.

4623. Şimdi geçirdiği tehlikeyi anlayacak VE ürkecek. **(B.)**
4624. Bu gece belki de rüyasında onu görecek, kaybettiği sevgililerinden bu kazanın hatırasıyla birdenbire ayrılacak. **(B.İ S.)**
4625. FAKAT niçin hep Selma Hanım'ı ve Cemal Bey'i düşünüyorum. ?
4626. Galiba bir otomobile bindiğim için olacak.
4627. *-Hayri Beyciğim, lütfen akşamüstü bize uğrar mısınız?*
4628. Selma sizi bekliyor.
4630. Telefonda Cemal Bey'in sesi, çiş gelmiş çocuklar gibi iki ayağının üstünde sallanıyor.
4631. Ben cevap veriyorum:
4633. VE üstümü kirletir korkusuyla hemen telefonu kapatıyorum.
4635. Telefonu daima kendisi kapatmak ister.
4637. Hizmetçi kız yılışarak gülüyor.
4638. Dünyanın en kötü kolonyasını sürünmüş.
4641. Eli âdeta ceketime asıldı.
4642. *Niçin kıızıyorum sanki?* **(D.)**
- 4643. Aynı insanlara, hemen hemen aynı şekilde hizmet etmiyor muyuz?**
- 4645. HAYIR, kızmıyorum.**
4646. Acele ediyorum.
4647. Selma Hanımefendi'nin yatak odası indirilmiş perdeleri, abajurun büsbütün körlettiği ışığı ile bir deniz mağarasına benziyor.
4648. Yatak büyük bir sedef gibi alaca ışıktaki kabarıyor.
- 4653. Dün Doktor Ramiz uğramadı.**
4654. FAKAT bunun hastalığı başka türlü olmalı, ÇÜNKÜ ötekilerin hepsini bana unutturdu. **(B.)**
- 4655. NE Ahmet'in göğsünü, NE Zehra'nın sinüzitini, NE karımın tiroit guddelerini, NE DE en küçüğün hummasını düşünüyorum.**
4658. -Geçmiş olsun efendim...
4659. Şakaklarım atıyor.
4661. *FAKAT ne söyleyebilirim?*
4664. Şimdi ben evimde olmalıydım.
4666. -Hayri Beyciğim sizi yine rahatsız ettim.
- 4667. FAKAT sizden başkası da bu işi yapamaz...**

4669. Yüzü çocukluğumun şekerçi dükkânlarına, şimdiki çiçekçi vitrinlerine benziyor, ı ışık ve renk içinde. **(D.)**

4670. Nuri Efendi'nin sesi içimde konuşuyor.

4672. Ben bu kalenin içinden onu dinliyorum.

4676. Bu nezle yakamı hiç bırakmadı.

4678. Bir şey çıkar başımıza diye korktum...

4679. Yumruk tam yerine isabet etti.

4680. Cemal Bey'e gösterilen bu alâka kadar beni hiçbir şey mesut edemez.

4682. *Ne yaparsın?*

4683. Güzel olmak kâfi değil.

4684. O devam ediyor:

4686. ARTIK iş size düştü...

4690. Çok sevişiriz.

4691. Sizden başkasını bulamadık!

4692. Hastalık muhakkak ki yakışıyor.

4693. *Aksırma hiç güzel olur mu?*

4694. AMMA, elimden gelse alıp götüreceğim, yatağımın baş ucuna avize diye asacağım. **(B.lı S.)**

4695. Yatakta bir şeyler aranıyor: 4696. "Lütfen şuradan bir mendil..."

4697. -Üşüyeceksiniz hanımefendi...

4700. Oda sıcak, FAKAT siz yine örtünün, kollarınızı, boynunuzu, göğsünüzü örtün. **(B.)**

4701. Yatakta örtüler altında şekliniz kaybolsun.

4702. Vücudunuzu gizleyin Kİ bu köpek sadakati bende devam etsin. **(Ki'li B.C.)**

4704. İyi AMA niçin benden saklansın! **(B.)**

4705. Ben ona o kadar aşağılardan bakıyorum Kİ...

4706. -Ben, hediye almıştım.

4709. Ayşe size Cemal'in elbiselerinden birini verecek.

4713. Kim bilir ne kadar güzelleşeceksiniz!

4715. Bu kahkahayı da götürmeliyim.

4716. *FAKAT bunu nereye asarım?*

4719. Üstüm başım da temiz olmalı!

4720. VE ayrıca üstümdeki elbise Cemal Bey'in üstünde görünmüş olmalı.
4721. VE görenler, "İyi bakıyorlar, doğrusu!" demeli. (İ.G.B.C.)
- 4726. -Darılmadınız değil mi Hayri Bey?**
4727. ZATEN biliyorum, siz beni seversiniz, **bana darılmazsınız! (B.sız S.)**
4728. DEMEK, benim sevdiğimi biliyor.
4729. Bu sevinç bana yetişir.
4730. Yüzü tekrar yastığa gömüldü.
4731. Saçları dağıldı.
4732. Yatak, yumuşak, ince bir plaj kumu gibi bu yüzükoyun yatan kadın vücudunun şeklini alıyor.
4733. Örtüler dalgalanıyor.
4734. Şu paketi alıp kaçabilsem...
4737. BELLİ Kİ yine bana bir hakaret hazırlıyor: (Kİ'li B.C.)
4738. "Ayşe, size para da verecek.
4739. Otomobille gider gelirsiniz!"
4740. Ayşe hakikaten üç gün evvel Cemal Bey'in sırtında gördüğüm kahverengi elbiseleri hazırlamış.
4741. Mutfağın yanındaki daracık yerde soyunuyorum.
4743. Ayşe kapıyı açıyor.
4745. *Niye böyle anlarda hepsi birden başıma üşüşürler?*
4747. O odasında yatağında bir kedi nazıyla dinleniyor.
- 4748. O girerse, onu unutmazsam bu iş olmaz. (Ş.B.C.)**
4749. HALBUKİ ben ancak Ayşe gibi kadınlarda kısmetimi aramalıyım!
4750. İkimizin boğazlarımızda bir yığın şey düğümleniyor, çözülüyor. (B.ı S.)
- 4751. FAKAT Ayşe'nin kolları hiç de onunkine benzemiyor.**
4754. Selma Hanım da bana ancak bahşiş, eski elbise ve iş verebilir.
4755. Ben ikisinin ortasında, boşlukta sallanıyorum.
4758. Kapıdan bir başka Hayri İrdal çıkıyor, iki kolunda iki paket.
4759. Birisini tütüncüye bırakırım, sonra geçerken alması kolay. (B.ı S.)
4760. *Şişli'ye kadar gitsem bile sonra eve ne ile döneceğim?(Ş.B.C.)*
4763. Ayşe, benim gibi değil, peşin para ile çalışıyor.
4764. Ben de peşin para ile çalışıyorum.
4765. Maaşımı kaç defa peşin alıyorum.

4767. DEMEK bu paranın bana verilmesini istiyormuşum.

4768. O HÂLDE Ayşe'yi niçin beğenmiyorum?

4770. Emine artık görünmez!

4772. İçimde seilmeyen insan vücudunun cıvıklığının bulantısı hâlâ devam ediyor.

4773. Buna tenezzül etmemeliydim.

4776. Otomobil birdenbire durdu.

4777. Lokantanın vitrinlerinde barbunyalar, yolda gördüğümüz akşamdan toplanmış gibi kırmızı ile mavi arasında perde değiştiriyorlar.

4778. -Buyrunuz beyefendi...

4779. -Aman efendim, istirahat ederim...

4780. Taşlıkta bizi lokanta sahibi karşılıyor.

4781. Halit Ayarcı elini sıkıyor.

4783. Param olursa ben de yaparım. (Ş.B.C.)

4785. *O güveni ben kendimde bulabilir miyim hiç?* (D.)

4787. O zamanlar el sıkmak âdeti olsaydı, İskender Mısır'a, Dârâ Yunanistan'a girdikleri zaman muhakkak böyle yaparlardı. (Ş.B.C.)

4788. Adım attıkça lokanta genişliyor, geriliyor, uzanıyor. (B.lı S.)

4790. Bir taraftan da toparlanıyor, ona doğru âdeta koşuyor. (B.lı S.)

4792. Kenarda güzelce bir kadının başı önündeki tabağa gömüldü.

4793. Keşke yeni ahbabımızın yüzüne vaktinde bakabilseydim.

4794. Biraz geç kaldım.

4795. ARTIK tanıyıp tanımadığımı öğrenemem.

4796. AMA sırtını deniz tarafına çevirmesinin sebebini biliyorum; **kadının rahatını bozmak istemiyor.** (B.sız S.)

4797. Beni karşısına aldı.

4798. Kadının başı tabaktan çıktı.

4802. -Mehtap biraz sonra tam karşıdan çıkacak...

4803. Halit Bey düğün gecesinde tabanca sıkar gibi emirler veriyor:

4808. Niçin olmasın?

4815. Lokantacı listeyi uzatıyor.

4816. Halit Bey bana dönüyor:

4817. -Buyurun mezeleri seçin!

4818. Birdenbire kendime geliyorum.

4819. -Siz burayı daha iyi tanırsınız.
4820. Ben hazretin yalnız bir midye dolmasını bilirim.
- 4822. Devam etmek istemiyorum.**
4824. Siz getirmeseydiniz, ancak kapısının önünden geçebilirdim. (Ş.B.C.)
- 4825. BELKİ adlarını bile bilmem.**
4829. Büyüğünü de yarın Topal İsmail'e nikahlayacağım.
4831. *FAKAT neye yarar?*
4832. *Bu kadar güzel başlayan geceyi niye bozmalı?*
4833. Felek bu gece beni Hayri Beyefendi yaptı.
4834. Onun tadını çıkaralım.
4835. Bir ayağımı öbürünün üstüne atıyorum VE etrafa kayıtsız kayıtsız bakıyorum. (B.lı S.)
4836. BELKİ DE ben, kendim öyle yaptığımı sanıyorum.
- 4839. Lokantacı yanı başımızdan ayrılmıyor.**
4840. Yâ rabbim, Halit Ayarcı'ya ne kadar şefkatle, sevgiyle bakıyor.
4841. Sevinç adamcağızın iki yanına âdeta Cebraîl kanatları takmış.
4842. Gözleri ona her iliştiğinde, neredeyse elindeki meze tabaklarıyla pencereden dışarıya, denize, göklere doğru uçacak, belki bütün lokantayı beraberinde götürecektir. (B.lı S.)
4843. Yok, şüphesiz fazla ileriye gitmeyecek, Ayasofya'nın kubbesindeki melekler gibi oraya, pencerenin dışında cama yapışıp kalacak. (B.lı S.)
4844. Oradan Halit Ayarcı'ya: "Ah, ciğerlerimin kanı, ve gözlerimin nuru..." diye her an seslenecek. (İ.G.B.C.)
4845. -Uzat doktor kadehini! (D.)
4847. Bu işleri ne kadar iyi biliyor.
4848. Sesi ne rahat emir veriyor.
4851. Hayatı benimsemiş!
- 4852. Hiç mağlup olmamış.**
4855. Şimdi ilk kadehleri biraz acele içeriz...
4856. SONRA yavaşlarız...
4857. BÖYLECE istediğimiz zamana kadar eğleniriz.
- 4858. BELLİ Kİ bu masa bizim bakkalın tezgâhının arkasına hiç benzemiyor. (Ki'li B.C.)**
4859. Burada rakı için geniş zaman ayrılıyor.

4860. Rakı kadehimde mermer bir saray birdenbire çökmüş gibi değişti, tortulandı. **(B.lı S.)**
4861. İkinci günde ışık böyle yaratılmış olmalı.
4866. Kafamın içinde bir şey, kapak gibi ağır bir şey döndü.
4868. Kulaklarım hamamda imişim gibi çınlıyor.
4869. Dördüncü yudum: Kadeh boşaldı.
4873. Halit Ayarcı kadehimi dolduruyor.
4874. Ah, herkes saatini onun kadar sevse VE hepsi de Doktor Ramiz'in dostu olsa... **(B.)**
4875. Buz rakıyı damar damar yaptı.
- 4876. -Bir şey almıyorsunuz Hayri Beyefendi...**
- 4877. ARTIK sayamayacağım.**
4878. Vazgeçtim.
4879. **HAYIR**, teşekkür ederim.
4880. Benim âdetim böyledir, hepsi önümde olunca karnım birdenbire doyar. **(B.sız S.)**
- 4881. Doktor Ramiz hiç bana benzemiyor.**
4882. Şehzadebaşı'ndaki küçük meyhanelere beni davet ettiği zaman verdiği bitmez tükenmez perhiz nasihatlerini birdenbire unutmuş gibi yiyor.
4883. Tabaklar önünden resmigeçit yapıyor.
4884. Ben sanki içinde büyük bir buz parçası eriyen büyük bir kadehin arkasından onu seyrediyorum.
4886. Halit Ayarcı'nın sesi birdenbire diken diken oldu.
4887. -Bırak doktor şu psikanalizi... **(D.)**
4888. Allah belâsını versin!
4889. Biz şimdi rakı içiyoruz.
4890. Doktor Ramiz derhâl psikanalizi bırakıyor VE hemen onun yerini istakozu alıyor. **(B.)**
- 4892. FAKATbeni davet ettiği meyhanelerde, masanın üstünde psikanalizden başka ağza konacak doğru dürüst bir şey bulunmazdı.**
4893. -Bizim Saatçiyan'a adam akıllı ders verdiniz bugün... **(D.)**
4894. -BELKİ biraz fazla oldu.
4895. MAMAFİH hak etmişti...
4896. -Doğru, hak etmişti... **(B.sız S.)**

4898. Halit Ayarcı tekrar beni satın almağa karar vermiş gibi rahat rahat gözlerini yüzüme dikti:

4899. *-Saatçiliği nerede öğrendiniz Hayri Bey?*

4900. -Gençliğimde, çocuk denecek bir yaşta Muvakkit Nuri Efendi adında bir zatla tanıştım.

4902. Sözümü bitiremedim.

4903. Lokantaya en aşağı on kişilik bir katile girdi.

4904. Herkesin başı onlara çevrildi.

4905. En önde yürüyen iri yarı, kalantor bir adam -ŞU GAZETELERDE GÜNAŞIRI RESİMLERİ ÇIKANLARDAN BİRİ OLACAKTI MUHAKKAK- uzaktan Halit Ayarcı'ya eliyle bir selâm verdi.

4906. O yarı ayağa kalkarak son derecede haysiyetli bir tavırla selâmını aldı.

4907. Masalar çekildi, sandalyeler oynatıldı. **(B.sız S.)**

4908. Garsonlar salonun içinde, bilardo masasında hileler gibi koşuşuyorlardı.

4909. SONRA kalantor adam yanımıza geldi.

4910. Kafilenin öbür kısmı, hazırlanan masanın etrafında, bir gözleri bizim masaya doğru yürüyen adamda, öbür gözleri biraz sonra aynı adamın kendi aralarında oturacağı sandalyede, hepsi birden bu uğurda şaşma olmağa dünden razı, ayakta, sözde büyük bir rahatlık içinde birbirleriyle konuşarak, şakalaşarak onu bekliyorlardı.

4911. Yeni gelen, bir elini omuzuna koymak suretiyle Halit Ayarcı'ya ayağa kalkmak fırsatını vermeden iltifat etti:

4912. *-E, ne var ne yok bakalım, Halit Bey?*

4913. Ses diye işte buna derlerdi.

4915. HEM iltifat ediyor, HEM geriye alıyor, kucaklıyor, itiyor, üstüne çıkıyor, yan yana, kol kola yürüyordu. **(B.)**

4916. Hepsini bir anda, hep beraber ve üç dört kelime ile yapıyordu.

4921. Yeni gelen adam bir el işaretiyle bizi yeni baştan yarattı.

4922. Doktor Ramiz'le ben Tevrat'ın yeni yaratılmış adamı gibi, o anda duyduğumuz sevinç, hayranlık ve mahcubiyetle giyindik, örtündük. **(B.lı S.)**

4923. FAKAT Halit Ayarcı şaşırmıyordu.

4924. EVVELÂ Doktor Ramiz'i tanıştırdı.

4925. SONRA beni takdim etti.

4930. Beni kırk yıllık dostu gibi tanıtıyordu.

4932. Birdenbire yüzünde bir çocuk tebessümü belirdi.
4933. BELLİ Kİ bu saadeti bana birkaç kelime ile anlatacaktı. **(Ki'li B.C.)**
4934. FAKAT birdenbire masanın üstündeki barbunyalar dikkatini çekti.
4935. Ben biraz daha bekleyebilirdim.
- 4936. FAKAT barbunyalar bekleyemezdi.**
4937. Onlar beklerlerse soğurlardı. **(Ş.B.C.)**
- 4938. Soğuk barbunya ise hiçbir işe yaramazdı.**
4939. Halit Ayarcı'nın omuzundan çektiği eliyle bir tanesini aldı VE hep aynı mesut çocuk tebessümüyle ağzına götürdü. **(B.)**
4940. FAKATbeni unutmadı, unutmamıştı VE unutmayacaktı da. **(B.)**
4941. Bunu göstermek için serbest olan sol elini benim omuzuma koydu VE hep aynı tebessümle yüzüme baktı. **(B.)**
4942. Beni sevmişti.
4943. Ben bu teveccühün, iltifatın altında üç santim kadar döşeme tahtasına gömüldüm.
4944. O, hep aynı muhabbetle yüzüme bakıyordu.
- 4945. Konuşmağa lüzum yoktu, anlaşıyorduk. (B.sız S.)**
4946. Beni sevmişti.
4947. Ben de onu sevmiştim.
4948. Bu emniyetle sağ eli bir kadın saç okşar gibi masaya uzandı.
4949. Tekrar bir barbunya döşeme tahtasına şöyle kayıtsızca atılan bir kılçık oldu.
4950. Bu ameliye iki üç defa tekrarlandı.
4954. Bana bakışlarından bu samimiliği okunuyordu.
- 4955. Niçin aynı samimiliği barbunyalara göstermeyecek, araya bir vasıta koyacaktı. (B.lı S.)**
4957. Beşinci barbunyadan sonra evvelkinden yüz defa daha anlayışla gözlerimin içine baktı ve barbunyaları ben yaratmışım, ben tutmuşum, ben pişirmişim gibi hep bana bakarak: -Nefis... dedi, çok nefis... **(İ.G.B.C.)**
4958. Güzel pişmiş.
4960. Bütün ağırlığıyla omuzuma basarak son emirlerini verdi:
4961. -Aman yiye! 4962. Tam zamanıdır barbunyanın...
4963. SONRA beni bıraktı.
4964. Doğrudan doğruya masaya döndü.

4965. VE artık bana bir daha bakmadı.

4966. Barbunyada ana baba bir kardeş olmuştuk.

4968. Birdenbire buzlu badem tabağı dikkatini çekti.

4969. ŞÜPHEŞİZ bu yeni icat edilmiş bir nesne olacaktı.

4970. Bir taraftan onu tadıyor, diğer taraftan Halit Bey’le konuşuyordu. **(B.İ. S.)**

4972. Söyleneni dinlemiyor, badem denen nesne ile meşgul olduğu için kendisi de konuşmuyor; FAKAT büsbütün boş durmak da hoşuna gitmediği için karşısındakinin bir şeyler söylemesini istiyordu. (B.)

4973. Bir ara Halit Bey kendisine: -Bugünlerde sizi taciz edeceğim galiba... dedi.

4974. O kısaca cevap verdi:

4977. Buraya gelin.

4978. SONRA omzumdan istemeye istemeye elini çekti.

4979. FAKAT bu ihaneti yaptığı için tatlı bir bakışla gönlümü almayı da ihmal etmedi.

4980. VE hep aynı sevimli, dost, babacan, her zaman için emrinize hazır ve her zaman için sizden çok farklı, tebessümlerinin, gözlüklerinin pırıltısıyla bizi ihya ederek çekilip gitti.

4981. Biz tekrar yerimize oturduk.

4984. Niçin olmasın?

4985. Bu samimiliğe, bu iltifata taş olsam yine dayanamazdım.

4986. Bir ara sol omuzuma baktım.

4987. Mektep kitaplarındaki Asur tanrılarının omuzları gibi nur içinde bakıyordu.

4988. Ben, Hayri İrdal, bu biçare hayat artığı, bu iltifata mazhar olayım!

4992. Yerine oturur oturmaz, “Hadise kapanmıştır” der gibi bir sesle bana: - Evet... dedi. **(İ.G.B.C.)**

4993. GALİBA onun gelişiyle kesilen sözüme devam etmemi istiyordu.

4996. Ramiz Bey hemen hemen Halit Bey’in evetiyle aynı zamanda: - Hakikaten büyük adam... diye atıldı. **(İ.G.B.C.)**

4998. Böyle olduğunu hiç bilmezdim.

4999. -Her zaman böyle midir?.. diye Halit Ayarcı’ya sordum. **(İ.G.B.C.)**

5000. O dalgın dalgın cevap verdi:

5001. -EVET, dedi.

5004. SONRA omuzlarını silkti VE beni çok muazzep eden hafif bir gülümseme ile-çünkü hakikaten bu büyük adama gerçekten ısınmışım, bağlanmışım, lehimlenmişim, kaynamışım, ne dersiniz deyiniz, ve Halit Ayarcı'nın onu küçümsemesine, beğenmemesine içerliyordum, şurası da var ki rahmetli velinimetini daha pek o kadar tanımıyordum-sözüne devam etti: **(B.)**

5006. İş başında iken az çok değişir.

5007. İştahından bahsetmiyorum.

5011. İltifatını, dostluğunu kastediyorum.

5012. ZATEN iktidarda iken görmek pek az nasip olur.

5013. O zamanlar daha ziyade gazetelerde resimlerini görürüz, düştükleri zaman da kendilerini...

5014. Cebinden çıkardığı bir akşam gazetesini açarak ilk sahifedeki bir resme işaret etti:

5016. Bir ay evvel onunla burada karşılaşmış, ikimiz de yalnız olduğumuz için saatlerce baş başa konuşmuştuk. **(B.İ S.)**

5019. Ben ağzım hayretten bir karış açık, dinliyordum.

5020. -FAKAT öyle düşmüş müşmüş pek benzemiyor, dedim. **(İ.G.B.C.)**

5021. -Benzemez...

5022. ÇÜNKÜ kudreti benimsemiştir.

5023. DAHA DOĞRUSU kudret denen şey onu benimsemiştir.

5024. Âdeta beraberlerinde gezer.

5025. Gözlerim önündeki fotoğrafta: -Garip şey, dedim. **(İ.G.B.C.)**

5026. Birbirlerine de benziyorlar.

5027. Hayretimden kekeleyordum.

5028. -EVET, benzerler.

5031. VE eliyle, "Anlatılması güç!" der gibi bir işaret yaptı.

5032. Doktor Ramiz bu sözleri işitmekten âdeta mustarip, gözleri hep devletlinin masasında, Halit Bey'e çıkıştı:

5033. -AMA, çok efendi adam, hakikaten üstünden büyüklük akıyor:

5034. Halit Ayarcı omuzunu silkti.

5035. Kadehini kaldırdı:

5036. -İçelim!..

5037. -İçelim!..

5038. VE içtik.

5039. Devletlinin eli omuzuma ve bakışı gözlerime değdiği andan itibaren bende garip bir değişiklik olmuştu.

5040. Birdenbire iştiham artmış, bütün vücudumu bir rahatlık hissi, bir nevi saadet ve ferahlık kaplamıştı. **(B.lı S.)**

5041. Durmadan içiyor, yiyor, gülüyor, konuşuyordum. **(B.lı S.)**

5042. Alkol bütün hafiflik kapılarını açmıştı.

5043. Her kadehte, her yudumda beni boğacağını sandığım sıkıntılar, fecir vakti cami avlularındaki ağaçlardan kalkan karga sürüleri gibi üzerimden kalkıyor, bir daha dönmek üzere çok uzaklara uçuyorlardı. **(B.lı S.)**

5046. Çocukluğumda beni birçok türbelere götürmüşler, bir yığın nefesi keskin zatlara okutmuşlardı. **(B.lı S.)**

5047. Eyüpsultan'dan ta Yuşâ tepesine, Kısıklı'daki Selâmiefendi'ye kadar, Fatih, Aksaray, Hırkaîşerif, Edirnekapı, Ayvansaray yolu, Topkapı, Yedikule, Kocamustafapaşa, Türbe, Sirkeci, Eminönü taraflarına, hülâsa bütün İstanbul'da, surların içinde ve dışında, hemen her semtte mevcut evliya ve keramet sahibi zatların yattıkları yeri tanır, zaman zaman ziyaret eder, dua eder, yalvarır, mezarlarından taş alır, parmaklıklarına hiçbir şey bulmazsam ceketimin astarını yırtarak bağlardım. **(B.lı S.)**

5048. Hiçbirisi bana bu tesiri yapmamıştı.

5049. Hepsinden biraz yeisli, biraz daha üzgün, içim daha kapalı dönerdim.

5050. NE Bukağılı Dede, NE Elekçi Baba, NE Uryan Dede, NE Tez veren Sultan, hiçbiri, hatta ayazmaların serinliğinde yatan, yahut Heybeliada'nın, Büyükada'nın, Kınalı'nın en yüksek tepelerinde, rüzgârda köpüre köpüre uyuyan Hıristiyan evliyalari da dahil, hiçbiri derdime çare bulamamışlar, üzerimdeki maişet sıkıntısını bir parmak kaldırmamışlardı. (B.lı S.)

5052. Seyit Lûtfullah harap bir medresede oturuyor, ben hiç yanında görmediğim hâlde, ondan destur aldığı söylenen Yılanlı Dede, Çukurbostan'da bir mahzende yaşıyor, Karpuz Hoca Sütlüce'de yıkık bir evde, Yekçeşim Ali Efendi Edirnekapı mezarlıklarında vakit geçiriyorlardı. **(B.lı S.)**

5056. NİTEKİM ölüleri yüzüme bile bakmıyor, dirileri yalnız sabır ve kanaat dersi veriyorlardı. (B.lı S.)

5057. Bunların arasında komşumuz sayılan Yedigelin Emine Hanım, üç sene peşinden koştuktan ve o kadar yalvardıktan sonra, elimdeki piyango biletini şöyle mübarek eliyle bir tutmuş, “Haydi, demişti, çok yalvardın, kalbim mahzun oldu. 5058. Dua ettim. 5059. Paranı geriye alacaksın! 5060. Amma bir daha böyle şey istemem. 5061. Beni günaha sokma!” (B.lı S.)

5062. *PEKİ AMMA, benim gibi bir biçareye beş on kuruş para temin etmek neden günah olsun? (B.)*

5063. Bunu bir türlü anlayamadım.

5064. Yedigelin Emine Hanım’a o kadar yalvardım, ayaklarına kapandım. (B.lı S.)

5065. “Şunu biraz arttır, ya mübarek!.. dedim. (İ.G.B.C.)

5066. HİÇ OLMAZSA on senedir bu münasebetsiz icada verdiklerimi geriye alayım!”

5068. “HAYDİ o kabil değil, bu sene içinde verdiklerimi geriye versin! (B.sız S.)

5069. O da beş on kuruş eder.

5070. N’olur, **yapma, etme!..**” (B.lı S.)

5073. Mahzun mahzun döndüm.

5074. Bütün ay, “Belki mahsustan böyle söyledi. 5075. Bu kadar yalvardıktan sonra muhakkak bir şeyler çıkarır!” diye bekledim. (İ.G.B.C.)

5076. FAKAT nafile, mübarek kadın sözünü tuttu.

5077. Eski zamanların cülus atiyeleri gibi sağı solu ihya eden, servete batıran mükâfatlar, ikramiyeler arasında benim liram, kupkuru ve tek başına, kıra salınmış uyuz keçi gibi salına salına döndü.

5081. Masamıza bakışı, iltifat tarzı, barbunyaları derhal görmesi, benim tabağımda, çatalımda takılı duran midye tavasını bile lahzada fark edişi, kısmet ve nimet tarlalarının üzerinde nasıl şahinler gibi süzüldüğünü kendi malını velev âharın elinde olsa dahi nasıl seçip aldığını iyice gösteriyordu.

5083. Bu iş için yaratılmıştı.

5084. Düşünün bir kere, **koskoca Büyükdere’de, bu lokantada, kahve köşelerinde yarı aç, yarı tok ömrünü geçiren Hayri İrdal’ın tabağındaki tek midyeyi bile, yemeğe kıyamadığı, tam lezzetine varmak için önünde tuttuğu tek midyeyi bile hoşuna gidince almakta tereddüt etmiyordu. (B.lı S.)**

5085. VE o böyle yaptığı için de Hayri İrdal dünyalar kadar mesuttu, yıllardan beri kendisini tanıyan dostu Doktor Ramiz ona bu yüzden âdeta gıpta ile bakıyor, âdeta onu kıskanıyordu. **(B.sız S.)**

5087. ELBETTE insana bu yüzden birtakım iyilikler gelecekti.

5088. NİTEKİM öyle oldu.

5089. O geceden sonra, hatta o gece içinde hemen hemen hayatımın mahreki ve mânası değişti.

5090. Bu evvelâ üzerimden bahsettiğim ağırlığın kalkmasıyla başladı.

5091. SONRA yavaş yavaş mantığım değişti.

5092. HATTA dünyaya bakışım, eşyayı görüşüm, insanları anlayışım değişti.

5093. VÂKIA bunlar bir günde olmadı.

5094. HATTA çok güçlkle ve adım adım oldu.

5095. HATTA çok defa bana rağmen oldu.

5096. FAKAT oldu.

5097. Halit Ayarcı o gece benden bütün hayatımı öğrendi.

5098. Ona Nuri Efendi'yi, Seyyit Lûtfullah'ı, Abdüsselâm Bey'i, Ferhat Bey'i, Aristidi Efendi'yi, Naşit Bey'i, Andronikos Kayser'in definesi ve cıvadan altın yapmanın en kolay usulünün ilm-i havâs sayesinde bir huddam tedarikiyle olabileceği üzerinde az çok ısrarla durarak anlattım.

5099. Talihimin bu küşayişi anında hâlâ omuzumda devletlinin elinin ağırlığını hissediyordum, belki bu mühim ve zengin zata bu defineyi bulma ve kâinatın gizli kuvvetlerine tasarruf etme ihtirasını aşılarm ümidiyle bütün talâkatimi sarf ettim. **(B.lı S.)**

5100. HATTA o zamana kadar hiç kimsenin bilmediği bazı izahat bile verdim.

5105. Burasını düşünmeliydim.

5106. *Gâvur kısmının maşallah denecek nesi olabilirdi?*

5108. -EVET, AMMA,tabiî onlar da nazar değmesin, kem gözden korusun diye bir şeyler takınıyorlardı.

5109. Hristiyan devletlerinde verilmesi âdet olan ve sonraları bize de geçen nişanların hakikatte okunmuş, üflenmiş tılsımlar olduğunu Seyyit Lûtfullah'tan işitmiştim.

5110. Ben onları kastediyorum...

5111. FAKAT Halit Ayarcı, Seyyit Lûtfullah'ı tutmuyordu.

5112. O daha ziyade Nuri Efendi üzerinde çalışıyordu.

5113. HATTA rahmetli üstadımın takvimlerine, ara sıra çıkarttığı zayıçelere, yazma kitaplarda bulduğu simya reçetelerine de pek kulak asmıyordu.

5115. Çaresiz ben de sözü o tarafa döktüm.

5116. Onun yukarıda bahsettiğim sözlerini hâfızamda kaldığı kadar naklettim.

5117. Halit Bey hemen her cümlemin arkasından: -Olur şey değil... diyordu. (İ.G.B.C.)

5118. Böyle bir adam, aramızda bulunsun...

5121. *Anladınız mı?*

5123. Siz de filozofsunuz Hayri Bey, hem hakiki bir filozofsunuz!.. diyordu. **(İ.G.B.C.)**

5124. FAKAT ben onu dinlemiyordum.

5125. Ayağa kalkarak elimle işaret ede ede: -Orada, dedim, görmüyor musunuz?

5126. Devletlinin masasında, tabaklar, filân hepsi oynuyor.

5128. FİLHAKİKA masadaki yemek tabaklarının bir kısmı lodos fırtınasına tutulmuş gibi sallanıyorlardı.

5129. İşin garibi masa başındakiler bundan korkacakları, kaçacakları, salâvat getirecekleri yerde kahkahadan kırılıyorlardı.

5130. SANKİ hepsini cin tutmuştu.

5132. Şimdi hepsi bana bakarak gülüyorlardı.

5133. Halit Ayarcı beni teskin etti: -Aldırmayın, dedi. **(İ.G.B.C.)**

5135. Gittiği yerlerden hokkabazlık eşyası getirir.

5137. -HAYIR, HAYIR, dedim.

5138. Beni kandırıyorsunuz.

5139. Ben sarhoşum, demin de denizin dibinde Andronikos Kayser'in hazinelerini gördüm. **(B.sız S.)**

5140. Bana bir şey oldu.

5141. Bırakın evime gideyim... **(D.)**

5142. Hakikaten evime gitmek istiyordum artık.

5143. Benim olmayan bu hayattan, bu eğlencelerden yorulmuştum.

5144. Evime, bana ve benim olan şeylerin arasına, ıstıraplarıma, yoksulluğuma dönmek istiyordum.

5145. -Gitmesine, nasıl olsa hep beraber gideceğiz.
5148. Olsanız da açılırsınız. (Ş.B.C.)
- 5149. Böyle gece hiç bırakılır mı?**
5150. ŞİMDİ oturun da bana şu ustadan ustaya mektubu anlatın...
5151. FAKAT daha evvel içelim...
5152. Doktor Ramiz bir aksiseda gibi tekrarladi:
5153. -EVET içelim...
5154. Tekrar içtik.
5156. BUNUNLA BERABER Halit Ayarcı'nın merakını elimden geldiği kadar gidermeğe çalıştım.
5158. Yapanlar da maden işçiliğinden anlıyorlardı.
5160. Bu itibarla yaptıkları saatleri çok güzel eserlerle süslerlerdi.
5162. VE bunların en güzel, en ehemmiyetlileri saatlerin iç kapaklarının iç tarafında yani çok defa,ancak saatçilerin açtıkları yerlerde olurdu.
5163. Rahmetli Nuri Efendi onun için bunlara ustadan ustaya mektup derdi.
5165. HANİ o tugalı kadınla, onun elini omuzuna koyduğu acayip, insan azmanı herif...
- *** Bu saatin bir eşini Nuri Efendi'de görmüştüm.
5166. Halit Ayarcı izah etti: -Atena ile Herkül'den bahsediyorsunuz...
5167. SONRA bahse döndü:
5168. -Öyle ya, ancak saatçi görür onları.
5169. Halit Bey tekrar kadehe sarıldı:
5170. -İçelim, diyordu. (İ.G.B.C.)
5171. BİLHASSA Hayri Bey siz için.
- 5173. İşsiz olmak, birtakım meseleler içinde bulunmak bizi eğlenmekten alıkoymamalı.**
5174. -Keşke ben de sizin gibi düşünebilseydim...
5175. -Bir gün gelir, düşünürsünüz. (B.sız S.)
5176. FAKAT evvelâ vaziyetinizi anlatınız.
5177. İşlerinizi şöyle beraberce gözden geçirelim.
5178. Ona evimi, karımı, baldızlarımı, Ahmet'i, Zehra'yı anlattım.
5179. Doktor Ramiz'in arada sırada bazı mütalaalarla haşiyelediği hikâyemi sonuna kadar dinledi.
5180. Sonra yüzüme dik dik bakarak: -Dünyanın en tabîî vaziyeti... dedi.

5185. Kelimeler değıştirilince işler ne kadar kolaylaşıyordu.
5187. Hemen arkasından, bir iki kanun teklifi ile meseleyi hallederiz, demesini bekledim.
5188. -FAKAT, dedim.
5189. *Topal İsmail'e kızımı ben nasıl veririm?*
- 5190. -ELBETTE vermeyeceksiniz.**
- 5192. ELBETTE vermezsiniz.**
5193. Tekrar aynı çıkmaza girdiğimi hissettim.
5194. *-Vermem de ne yaparım?*
5195. -Akranını bulursunuz...
5196. O kendiliğinden gelir:
5199. *Kim alır!*
5200. Halit Ayarcı bir müddet düşündü:
- 5202. FAKAT bilinmez.**
5206. Ufak bir refah değışikliği, biraz teşebbüs ve gayret, küçük bir görüş farkı her şeyi ıslah edebilir.
- 5207. -İTİRAF EDEYİM Kİ bunları hiç düşünmemiştim. (Ki'li B.C.)**
5208. Ben tek çare olarak yalnız evcek bizi alıp götürecek bir salgın, bir felâketle bu işler hallolur sanıyor, onu bekliyordum. **(B.lı S.)**
5211. *Ne istersiniz kendinizden ve evinizin zavallı halkından?..*
5212. Şimdi sizden dinlediklerime göre hepsi ihtiraslı, yaşamaya azmetmiş insanlar.
5213. BU DEMEKTİR Kİ hepsi muvaffakiyetlerini kendilerinde taşıyorlar VE onun ıstırabını çekiyorlar. **(B.)**
5219. TABİİ, öyle olacak!
5222. Ben boynumu büktüm.
5223. HİÇ OLMAZSA bu işte beni anlayacaklarını sanıyordum.
5226. O devam etti:
5227. -EVET, diyordu.
5228. *Onları anlamadığınız için size kırgın olmaları kadar tabii ne olabilir?*
5230. Siz harbe girmeden mağlûp olmuş bir orduya benziyorsunuz...
5231. Teknenin üstüne çıkacağınız yerde altında kalmışsınız.
- 5232. Hastahğım, yahut üzüntülerimin sebebi böylece teşhis edildikten sonra içmekten başka yapacak bir şey kalmıyordu.**

5234. İstediğim kadar bu mesut hadiseyi kutlayabilirdim.

5235. O yine devam etti:

5237. Elimdeki kadehi bıraktım.

5238. NE OLURSA OLSUN akıl ve mantık namına bir kere daha işe karışacaktım.

5239. “Ondan sonra ağzımı bile açmam...”

5240. -Aman beyefendi, dedim, hangi artist, hangi büyük...

5241. Arz ettim, sesi çirkin, sonra kabiliyetsiz...

5243. Daha İsfahanla Mahuru, Rastla Acemaşiranı birbirinden ayıramıyor.

5246. BELKİ, ne bileyim şahsen güzeldir, YANİ **değildir** AMMA, söz gelişi diyorum, güzel olur da ben fark etmemiş olabilirim. **(B.)**

5247. FAKAT o sesle musikisi beğenilsin!

5250. Sesleri ayıramıyor.

5251. Halit Bey bana bir cıgara uzattı.

5252. Kendisi de bir tane yaktı.

5253. Dışarda bütün cümbüşüyle devam eden mehtaba baktı.

5254. SONRA karşiki masanın münakaşasına kulak kabartır gibi oldu, FAKAT hemen omuzunu silkti, bana döndü: **(B.)**

5255. -Güzel olamaz, dedi.

5256. Güzelden anlıyorsunuz.

5257. Hayatınızı artık biliyorum.

5258. Siz güzel kadından anlıyorsunuz.

5259. FAKAT sanattan, bugünün sanatından anlamıyorsunuz.

5261. *Kalabalık neyi sever, neyi sevmez?* **(B.lı S.)**

5262. Bunu kimse bilmez.

5265. Zevkten ümit kesildi mi onlara kolayca teslim oluruz.

5266. İşler karışınca zevkten ümit kesilir.

5267. Musiki denince herkes, evvelâ “Hangi musiki?” sualini kendisine soruyor.

5269. SONRA kulağın herkeste ayarı bozuldu.

5271. Musikiyi nadir bir şey gibi dinlemiyoruz.

5272. O, romatizma, nezle, para sıkıntısı, harp ihtimali, çok geçimsizlik gibi günlerimizin tabîî arkadaşı oldu.

5273. Bu işe bir de kalabalığı ilâve edin...
5274. **HAYIR**, ben eminim ki bahsettiğimiz hanımefendi birkaç gün içinde yepyeni bir şöhret olarak İstanbul'u fethedebilir.
5275. Bakın!
5276. Vaziyet çok müşkül olurdu, şayet baldızınız hanımefendi batı musikisine merak sarsaydı.
5278. Bir müddet yüzüme baktı.
5279. Hakikaten afallamıştım.
- 5282. Burasını anlamıyor musunuz?**
5284. Çıldıırıyorlar...
5286. Hayatlarına biraz duygu, istisnaî zamanlar katmak istiyorlar.
5287. Herkes kendi boşluğunu bir parça duygu ile doldurmak, kendini süslemek istiyor, FAKAT **musikiden o kadar anlamıyorlar Kİ**, şarkıları güfteleri için seviyorlar. **(B.)**
5289. Sizin bahsettiğiniz ölçüler geçmiş zamanda kaldı.
- 5292. İsfahanla Acemaşıranı birbirinden ayırmak kimsenin aklından geçmez.**
5293. *Siz bana söyleyin, kimi taklit ediyor? (B.sız S.)*
5295. FAKAT hepsini aynı sesle, aynı makamdan, aynı şekilde söylüyor...
5297. Mesele halloldu.
5299. Dikkat edin, yeni diyorum. **(B.sız S.)**
5302. Şimdi seçilecek yol kaldı.
- 5305. AMMA, bunu burada, bu masa başında pek kesip atamayız.**
5306. FAKAT ÖYLE SANIYORUM Kİ, sesin bahsettiğiniz meziyetlerine göre -HALİT AYARCI BURADA YÜZÜNÜ BURUŞTURDU VE PARMAKLARIYLA ÇOK ÂDİ BİR KUMAŞI YOKLUYORMUŞ GİBİ BİR HAREKET YAPTI- daha ziyade alafrangaya kaçan bazı mahallîhalk türkülerinde muvaffak olacaktır... **(Kİ'li B.C.)**
5307. EVET öyle tahmin ediyorum.
5308. MEĞER Kİ Türkçe tangoyu tercih etsin!
5310. Yüzüme dalgın dalgın baktı:
- 5314. Realityi görmüyorsunuz...**
5317. Biraz realist olsanız bir parça, ufak bir miktarda, her şey değişirdi. **(Ş.B.C.)**

5320. *Realist olmasaydım size vak'ayı böyle anlatabilir miydim?(Ş.B.C.)*
5321. *Size baldızım hakkında en ufak bir ümitle bahsettim mi?*
5322. *Hiçbir tarafını değiştirdim mi?*
5323. *En ufak bir hâlini methettim mi?*
5326. Halit Ayarcı gülümsedi.
5327. Karşı masadan mütemadiyen el işaretleri yapıyordu.
5328. Bir yudum rakı içti sonra bana döndü. **(B.lı S.)**
5329. -Şu konuşmamızı bitirelim, biz de onlara katılırız. **(B.lı S.)**
5330. Bu gece fena olmayacak gibiye benziyor...
5331. Vaatkâr, demek istiyorum.
5332. Bakın Hayri Bey, ben karar verdim, beraber çalışacağız bundan sonra.
(B.sız S.) (D.)
5336. *Hakikati görmüşsün ne çıkar?*
5337. *Kendi başına hiçbir mânası ve kıymeti olmayan bir yığın hüküm vermekten başka neye yarar?*
5338. *İstediğin kadar uzatabileceğin bir eksikler ve ihtiyaçlar listesinden başka ne yapabilirsin?*
5339. *Bir şey değiştirir mi bu?*
5340. BİLÂKİS yolundan alıkor seni.
5341. Kötümser olursun, apışır kalırsın, ezilirsin. **(B.lı S.)**
5344. EVET bozgunculuk denen şey budur, bundan doğar. **(B.sız S.)**
5345. Siz kelimelerle zehirlenen adamsınız, onun için size eskisiniz, dedim.
5347. *Elinde bulunan bu mal, bu nesne ile, onun bu vasıflarıyla ben ne yapabilirim?*
5350. HALBUKİ baldızınız hanımefendi tarafından işi münakaşa ediniz, mesele ne kadar değişir. **(B.sız S.)**
5351. Newton başına düşen elmayı, elma olmak haysiyetiyle mütalaa etseydi belki çürümüş diye atabilirdi. **(Ş.B.C.)**
- 5352. FAKAT o böyle yapmadı.**
5353. Şu elmadan nasıl istifade edebilirim?.. diye kendine sordu. **(İ.G.B.C.)**
5354. Azamî istifadem ne olabilir?.. dedi. **(İ.G.B.C.)**
5355. Siz de öyle yapın!
- 5356. Baldızım musikiden başka bir şeyde muvaffak olmak istemiyor.**

5359. Birincisini değiştirmeyeceğime göre, ister istemez ikincisi hakkında fikirlerim değişecek.

5360. *Baldızıma hangi musiki uyar?*

5361. Böyle düşünün!

5362. *Sonuna kadar bu çıkmazda mı kalacaksınız?*

5364. Kendimi evimizin hemen arkasındaki Kamburkarga ıkmazında bir taşa çömelmiş, başımın ucunda karımın kızkardeşi, elinde udu şarkı söylüyor, düşündüm.

5367. *-Onu değiştirebilir misiniz?*

5368. Birden sıçradım.

5372. -O hâlde dediğimi yapacaksınız...

5374. Hayat yürüyor, Hayri Bey...

5375. Siz kelimelerle zehirlenin durun, hayat her gün yeni bir şey keşfediyor.

(B.sız S.)

5376. Bakın ben dört beş saat evvel sizi keşfettim, şimdi de muganniye olarak baldızınızı keşfediyorum. **(B.lı S.)**

5377. -Allah razı olsun beyefendi...

5379. Baldızımı keşfetmişti.

5380. Mübarek olsun.

5381. Doğdum doğalı herkes bana dürbünün ters tarafından bakmayı teklif ediyordu.

5382. Ben bir türlü buna yanaşmıyordum.

5383. İnat ediyordum.

5384. *Neye yaramıştı?*

5385. Bütün hayatım kepaze olmuştu.

5386. *Bir de bunu denesem ne çıkar sanki?..* **(ř.B.C.) (D.)**

5387. BUNUNLA BERABER son itirazlarımı topladım.

5388. -Ah bir görseniz, yahut dinleseniz, karşısında fıçı gibi terleye terleye, parmaklarını tırdada tırdada, kırmızı topuklu iskarpinlerinin üstünde sallana sallana size bir, “Gelse o şuh meclise...”yi bir kere okusa... **(B.sız S.)**

5389. Halit Ayarcı yüzüme dostça baktı:

5390. -DEMEK parmaklarını tırdatıyor ha...

5392. DÜŞÜNÜN BİR KERE, şarkı söylerken eşarbını parmaklarına dolayıp çözmeğe çalışmayacak, mendilini yırtmağa uğraşmayacak... (B.sız S.)
5393. *Bundan iyi ne istersiniz?*
5394. İki eli birden serbest kalacak...
5395. İcabında halka, elleriyle selâmlar, öpücükler gönderecek, alkış tufanına teşekkür edecek... (B.lı S.)
5400. Yarın baldızınızla meşgul olurum...
5401. Yarından itibaren baldızınız sahnededir, meşhurdur, gazetelerde ismi sık sık geçer... (B.lı S.)
5404. “Vaat et, yarın unutacak olduktan sonra...” diye düşündüğümü hayal meyal hatırlıyorum. (İ.G.B.C.)
5406. Yalnız sabaha karşı kendimi, karşı masadakilerden biriyle karşı karşıya çiftetelli oynarken buldum.
5408. Açık bir pencereden giren rüzgâr ve motor sesleri henüz yanmakta olan lambalara hücum ediyordu.
5409. Biz ayakta bu güzel sabaha karşı durmadan göbek atıyorduk.
5411. Halit Ayarcı geceki vaatlerini tutsun veya tutmasın, bana dürbünün bakılacak yerini göstermişti.
5412. BUNUNLA BERABER Halit Ayarcı bütün sözlerini tuttu.
5415. Bu hakiki bir zafer oldu.
5416. Halit Ayarcı, sanki o gece bana söylediklerini tatbik için bu salonu ve halkını tedarik etmişti.
5417. Baldızımın her usul hatası çılgınca alkışlandı.
5418. Ben, her lahza mahcubiyetimden yer açılıp da içine giriyorum sanırken kızcağız bayağı gecenin kahramanı oldu, “Yaşa” sesleri, yenge, abla çığlıkları birbirini kovaladı.(Bsız S.)
5419. Pakize, ikide bir bana dönüyor, “Nasıl?” diye soruyordu. (B.lı S.)
5420. Halit Ayarcı hiç ses çıkarmadan dinliyordu.
5421. Yalnız çıkarken: -Evet, dedi, tahminim gibi... (D.)
5422. Hanımefendi hakikaten muvaffak olacak...
5424. Siz hayata değil, Acemaşırana inanıyordunuz...
5425. *Gördünüz mü nasıl beğenildi?* (D.)

5427. Sizin klasik makamlarınız böyle bir muvaffakiyeti dünyada elde edemezdi.

5429. Göreceksiniz neler yapar. **(D.)**

5430. Bununla da kalmadı.

5431. Yine o günlerde Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün çekirdeği olan küçük dairemiz açıldı.

5432. Bir sabah ben, sırtımda bir gece evvel Halit Ayarcı'nın göndermiş olduğu elbiseler, belediyenin civarındaki büromuzun kapısında göründüm.

5433. İhtiyar, akli başında bir hademe beni karşıladı VE içeri aldı. **(B.)**

5434. Halit Ayarcı'nın akrabasından olduğunu bildiğim kalem şefimiz Nermin Hanım beni görür görmez kırk yıllık ahbap gibi sevindi.

5435. Masamı gösterdi.

5436. İş için elindeki örgüyü bile bırakmıştı.

5437. Nermin Hanım'ın daha o gün ya örgü ördüğünü, yahut konuştuğunu öğrendim.

5438. Daha doğrusu daima konuşur, yalnız kalınca örgü örerd. **(B.İ S.)**

5439. O zamana kadar tanıdığım kadınların hiçbirine benzemiyordu.

5442. Sükûtu sevmezdi.

5444. Üç kocasından da darılmadan dostça ayrılmaya muvaffak olmuştu.

5445. Hâlâ da ahbaplıkları devam ediyordu.

5446. İlk söz olarak: -Elbiseniz yakışmış... dedi.

5447. Halit Bey sizi bana anlatınca bu elbisenin size uyacağını tahmin etmiştim.

5449. Bir de berberinizi değiştirin.

5450. Bu adam saç kesmesini bilmiyor.

5452. Amcam bu vazifeye devamımı isteyince tereddüt etmiştim.

5453. Daire deyince insan çekiniyor.

5454. NE OLSA, birçok yabancı insan, filân vardır, sıkılıyorum, dedim. **(İ.G.B.C.)**

5455. FAKAT baş başa olduğumuzu söyleyince,HELEsizi anlatınca müsterih oldum. **(B.)**

5457. Kocam kıskanmaz.

5458. ZATEN akli başında insan bu asırda karısını kıskanmaz.

5459. Bugün aile artık arkadaşlık üzerine kurulmuş bir müessese oldu.

5461. MAMAFÎH artık ben de bıktım.
5463. Şimdi birdenbire güçleştirdiler.
5464. Hâkimler muttasıl barıştıрмаğa kalkıyor, davayı sallıyorlar. **(B.lı S.)**
5465. İlk kocamdan daha ne yaptığımı bilmeden boşanmışım.
5466. İkincisinde mahkeme bir sene sürdü.
5467. AYRICA DA bir sene yeniden evlenme için müddet koydular.
5468. Üçüncüsü büsbütün güç oldu...
5469. BİLİYORSUNUZ, siz de, ben de şimdilik kâtibiz. **(B.sız S.)**
5470. FAKAT amcam teşkilâtı kabul ettirince siz müdür muavini, ben kalem şefi olacağım!
5472. Daha şimdiden muazzam bir proje hazırladı.
5473. Biz Şişli'de oturduğumuz için yemeğimi de beraber getireceğim.
5474. Siz de getirirseniz öğleleri beyhude yere yorulmaktan kurtulursunuz...**(Ş.B.C.)**
5476. Ben getiririm.
5477. Kayınvalidem yemek pişirmesini sever.
5478. HELE benden kurtulsun DAıcap ederse tepsi tepsi gönderir. **(B.)**
5479. Doğrusunu isterseniz ben onun buraya kâtip olmasını isterdim. **(Ş.B.C.)**
5480. FAKAT amcam, yakışık almaz, dedi. **(İ.G.B.C.)**
- 5483. Şimdi de genci ihtiyarı pek belli olmuyor ya...**
- 5487. Zavallı ne yapacağını bilmiyordu.**
5488. NİHAYET akıl öğrettim.
5489. Kardeş, sırtına bir orta mektep önlüğü geçiriver, dedim. **(İ.G.B.C.)**
- 5491. İlk önce olmaz filân dedi AMA şimdi de adamcağız evden çıkmıyor. (B.)**
5493. Ben sabahleyin dairenin yolunu bulamazsınız belki diye az kalsın otomobille eve kadar uğrayıp sizi alacaktım...
5494. SONRA hanımefendiyi rahatsız etmekten korktum, vazgeçtim. **(B.lı S.)**
5495. Amcam sizin iyi fal baktığınızı söyledi.
5496. DOĞRUSU o kadar sevindim Kİ...
5497. *Her gün falıma bakarsınız değil mi?..*
5500. HALBUKİ bu konuşmasına göre adamcağızların bunu kendilerinin düşünmüş olması lazım gelirdi.
5504. Bizim odadan Halit Ayarcı'nın bürosuna geçiliyordu.

5506. HATTA aradaki farka terakkî adı dahi verilemez.

5508. Nermin Hanım'a bir ara işimizin ne olduğunu sordum.

5509. Birinci zevcine ve akrabasına dair uzun bir izahattan sonra şimdilik hiçbir işimiz olmadığını, sadece Halit Bey'in gelmesini bekleyeceğimizi söyledi.

5510. FİLHAKİKA ilk ayımızı sadece bu işle geçirdik.

5511. Halit Ayarcı ara sıra telefon ediyor, bizim hâl ve hatırımızı soruyor, muntazam şekilde devam etmemizi, kırtasiye eksikliklerimizi tamamlamamızı söylüyordu. **(B.lı S.)**

5512. Ayın sonuna doğru daktilo makinalarımız, perdelerimiz geldi.

5513. İkinci ayın ortasına doğru Halit Ayarcı bir gün daireye uğradı.

5515. BAZEN bunlara Halit Ayarcı'nın kendi buluşları da karışıyor VE onlar daha mânalı oluyordu: **(B.)**

5519. Bundan sonra bunların basılmasına nezaret işi başladı.

5520. Her birinden biner tane basıyor VE şehre dağıtıyorduk. **(B.)**

5521. Üçüncü aya doğru Halit Ayarcı enstitünün teşkilâtını hazırlamış olduğunu bir sabah bize müjdeledi.

5522. ONDAN SONRA esbabımucibe lâyihasını yazmağa başladı.

5523. BÖYLECE hiç işi olmayan enstitümüz yavaş yavaş kendi varlığının etrafında bir yığın iş peydahlamış oldu.

5524. Bu üç ay bütün hayatımda bir istisna oldu.

5525. Onu hiçbir zaman unutamam.

5527. Tekrar bir iş sahibi olduğumu, muayyen bir kazancım bulunduğunu düşündükçe her saniye başında, sanki ağır bir uykuda imişim gibi sevinçten benirleyerek yaşıyordum.

5529. Biraz sonra ne yapacağım, sualinden kurtulmuştum.

5530. Çalışmayan, işsiz insan sıfatıyla evde horlanmıyor, sokakta her rast geldiğime talihsizliğimin hesabını vermeğe mecbur olmuyordum. (B.lı S.)

5531. Bütün gün dairede kaldığım için eski tanıdıklarımın beni gördükçe yol değiştirmelerine, görmemezlikten gelmelerine, benden kaçışlarına şahit olmuyordum.

5532. Kendimi hayata yeniden başlamış sanıyordum.

5533. VE bu hisle dünyanın en muntazam insanı gibi yaşıyordum.

5534. İçimde müthiş bir gayret uyanmıştı.

5535. Dağlar devirmek istiyordum.

5536. İŞTE burada mesele birdenbire değişiyordu.

5538. Bu yeni vazifem öbürlerine hiç benzemiyordu.

5539. İnsanlarla, hayatla hiçbir alakasını bulamıyordum.

5540. HATTA İspritizma Cemiyeti'nde bile birbirlerine ve kendilerine yalan söylemekten hoşlanan birtakım insanlara hizmet ettiğimi bildiğim için gülünç de olsa bir iş yaptığımı inanıyordum.

5543. Daha ziyade bir masala benziyordu.

5544. Ben Halit Bey'e bir şeyler anlatmıştım.

5545. Halit Bey birbirini tutmayan saatlere bakmış VE o esnada işsiz olduğunu hatırlamıştı. **(B.)**

5546. Başka insanlar ona inanmıştı.

5547. Bu esnada şehrin saatleri birbirini tutmadığı için büyük bir zata ait cenazede mühimce bir zat bulunamamıştı.

5548. BU YÜZDEN on günün içinde bize bir bina bulmuşlar, ücret ayırmışlar, iyi kötü döşemişler, bu yetmiyormuş gibi gün geçtikçe eksiklerimizi tamamlıyorlardı. **(B.ı S.)**

5549. Böyle iş olur muydu?

5552. HİÇ OLMAZSA gelip gitseydi, aramızda bulunması biraz emniyet verirdi.

5553. BELKİ o gelse biraz iş de çıkardı. **(Ş.B.C.)**

5554. FAKAT gelmiyordu, görünmüyordu. (B.ı S.)

5555. Yalnız telefon ediyor,hâl hatır soruyor,YAHUTufak tefek emirler veriyordu. **(B.)**

5556. FAKAT havadisleri geliyordu.

5557. Nermin Hanım durmadan yeni teşkilâtta, muazzam kadrodan bahsediyordu.

5558. Ben küçük dairemizin varlığını gülünç bulurken o, amcam dediği Halit Ayaracı'nın bizim için tasavvurlarını anlatıyor, şubelerden, şefliklerden dem vuruyordu. **(B.ı S.)**

5559. Bütün bunlar beni endişelendiriyordu.

5560. Bana kalsaydı, dairemiz hiç de böyle şeylere kalkışmamalıydı. (Ş.B.C.)

5561. Mümkün mertebe kendimizi unutturmalıydık.

5563. FAKAT hiç de böyle olmuyordu.

5564. Halit Ayarcı, hele son günlerde durmadan müsveddeler yolluyor, sağa sola mektuplar yazıyor, dairenin lâıykıyla döşenmesini, kalem levazımının gönderilmesini istiyordu. **(B.lı S.)**

5565. Bunlar yetişmiyormuş gibi Halit Ayarcı, sanki sahneye çıkacakmışım gibi benim kılık kıyafetimle de meşgul oluyordu.

5566. Bir gün Nermin Hanım'a onun gönderdiği müsveddelerden birini dikte ederken âdeta kederimden ağlayacaktım.

5567. "Saatleri Ayarlama Enstitüsü gibi mühim bir müesseseye hâlâ gereği gibi ehemmiyet verilmediğinden" bahsediyor, yeni bütçeye ve tam kadrosuyla teşekkülüne kadar tahsisat istiyor VE bir muhasiple bir başka kâtabin verilmesinde ısrar ediyordu. **(B.)**

5568. İşin garibi, üç gün sonra aldığımız cevapta bir yığın itirazdan sonra dediklerini yapmağa çalışılacağı söyleniyordu.

5569. GÜN GEÇMİYORDU Kİ küçücük dairemize birtakım yeni eşya gelsin. (Ki'li B.C.)

5570. EVVELÂ muşambalarımız değişti, sonra on beş adım ötedeki telefon yetmezmiş gibi benim masama bir telefon kondu. **(B.sız S.)**

5571. Ertesi gün yarım düzine gece lambamız geldi.

5572. Daha sonra masalar değişti.

5573. Halit Ayarcı'ya birinci sınıftan bir Amerikan yazıhanesi verdiler.

5574. Bana bir parça daha az gösterişlisi verildi.

5575. Nermin Hanım'a üzerinde kayabileceğiniz kadar cilalı bir masa geldi.

5576. Halit Ayarcı bütün bu eşyanın geleceği saatleri biliyor, telefonda yerlerini tayin ediyordu. **(B.lı S.)**

5577. Benim masamın üstündeki gece lambasının, siyah parlak yazı takımının, kurşun kaleminin nerede duracağını hep o tarif etti.

5579. Doğrudan doğruya bir leşvazım müdürlüğü, bir nevi depo olmazsa dairemiz lağvedilecek, hepimiz açıkta kalacaktık.**(Ş.B.C)**

5581. Onu kaybederim korkusuyla çıldırıyordum.

5582. Bir gün Halit Ayarcı'ya telefonda bunu açmağa çalıştım, beni sonuna kadar dinledikten sonra: -Azizim Hayri Bey, dönüp dolaşıp hep aynı yere geliyoruz. Realist olun!.. cevabıyla telefonu kapadı. **(B.sız S.)**

5583. Bana Büyükdere'deki sözlerini hatırlatıyordu.

5584. FAKAT sesi gülmekten kırılıyordu.
5585. Bir saat sonra tekrar telefonu açtı, bana: -Hayri Bey!.. dedi. **(B.sız S.)**
5586. *Hâlâ küçük ücretinizi kaybetmekten korkuyor musunuz?*
5587. Vazgeçin bu deliliklerden, realist olun! **(B.lı S.)**
5588. VE tekrar telefonu kapadı.
- 5589. Endişelerimi artık Nermin Hanım'dan gizlemiyordum.**
5590. Bana söz söylemek, yahut sözümü bitirmek fırsatını verdiği nispette bu işin sonu olamayacağını anlatmağa çalışıyordum.
5592. -İmkân yok!.. diyordu. **(İ.G.B.C.)**
- 5593. Halit amcam yanılmaz.**
- 5595. Sonra güvenmediği işe girmez.**
- 5596. Siz Halit amcamı daha tanı mıyorsunuz!**
- 5597. -FAKAT niye gelmiyor?**
5598. -Gelecek...
5600. Yarın Ankara'ya gidiyor.
5601. Bu işleri konuşacak!
5602. *İçimden, "Bari anlatmasa, kimseye bir şey söylemese!" diye dua etmekten başka ne yapabilirdim?* **(İ.G.B.C.)**
5603. BUNUNLA BERABER belki de benim vesveselerimin tesiri altında o da üzülmeğe başladı:
5604. -Paraya o kadar ihtiyacım yok... diyordu. **(İ.G.B.C.)**
- 5605. FAKAT tekrar eve kapanmak, ev işi görmek, kaynanamla burun buruna yaşamak hiç hoşuma gitmiyor...**
- 5606. İyi kadın AMAiki çift laf etmeğe gelmiyor. (B.)**
5607. Derhal kaçıyor.
5608. *İnsan sadece susar mı?*
5609. BİLİR MİSİNİZ Kİ bu işe tayinimden beri kaynanamın huyu değişti. **(Ki'li B.C.)**
5610. Bütün ev işini üstüne aldı...
- 5611. FAKAT Nermin Hanım bana benzemiyordu.**
5613. TIPKI daldan dala sıçrayan serçeler gibi düşünceden düşünceye atladığı için, daha üçüncü cümlede başladığı noktayı unutuyor, büsbütün başka mevzulara dalıyordu. **(B.lı S.)**

5614. Bütün hayatı, karmakarışık hâlde diliyle iki dudağının arasında yaşıyordu.

5615. Onun için kaynanasıyla tekrar evde kapanmaktan bahsederken birdenbire ilk kocasına atlıyor, oradan Küçük Mustafa Paşa taraflarındaki konaklarında geçen çocukluğuna sığıyor, daha sonra yeni aldığı şapkanın yakışıp yakışmadığını soruyordu. **(B.lı S.)**

5616. VE bütün bunlar daima küçük büyük birtakım istitratlarla oluyordu.

5617. Her defasında, “Belki tanırırsınız...” mukaddimesiyle en aşağı yirmi kişiden bahsediyor, ben tanımadığımı söyleyince üzülüyor, onları lâıykıyla tanıtabak izahat vermeğe kalkıyor;FAKATtam yarısında bahsettiğı adamın kızı veya karısının adı geçince ameliye tekrarlanıyordu. **(B.)**

5619. Muşambacı, elektrikçi, döşemeci, hamal, bordrolarımızı imzalamağa getiren kâtip, hepsi onun hayatından bazı şeyleri bir kere olsun dinliyorlardı.

5620. BUNUNLA BERABER o da bu işin fazla süreceğinden şüphe etmeğe başlamıştı.

5621. Sonuna doğru konuşmasının başıboş, daldan dala sıçrayışları muayyen bir merkezin etrafında toplanmağa başladı.

5622. Biraz sonra bu telâş hadememiz Derviş Efendi’ye de geçti.

5623. Adamcağız bu yeni daireyi pek beğenmişti.

5624. VÂKIA gelip gideni pek olmadığı için bahşış filân alamıyordu.

5625. FAKAT rahattı, kimse kendisini taciz etmiyordu. (B.sız S.)

5626. ÜSTELİK, öyle kapı önlerinde,filân da beklemiyordu.

5627. Nermin Hanım’ın masasının yanı başındaki sandalyede oturuyor, onu dinliyor, her gün değışen şapkalarını bir “Maşallah!” çekerek methediyor, Nermin Hanım’ın konuşmasından yoruldukça kahve pişirmek bahanesiyle odadan sıvışıyor. **(B.lı S.)**

5629. Otuz beş sene süren hademelik hayatında birdenbire hiç beklemediğı zamanda, olması icap ettiğı şekilde bir daireye kavuşmuştu.

5630. FAKATonun da aklı bu işi almıyor, benim akşama kadar sağdan soldan bulduğum saatleri tamir etmekliğim, Nermin Hanım’ın süveter örerak hayatım anlatması, kendisinin bizi seyretmesi için bütün bu işin kurulmuş olmasına şaşıyordu. (B.lı S.)

5631. Onu yormuyorlar, azarlamıyorlar, bunaltmıyorlardı. (B.lı S.)

5633. Bir gün bana utana utana: -Beyim, demişti, bu işe ben de şaşıyorum.
(D.)

5634. İçime acayip şüpheler girmeğe başladı.

5635. ACABA öldüm de cennette miyim, diye düşünüyorum. (İ.G.B.C.)

5636. O zamana kadar hademe denen mahlûkun kendi hayatının şartlarına göre ayrı bir cennet tasavvuru olabileceğini hiç düşünmemiştim.

5637. FAKAT saadet telâkkimiz niçin hayat şartlarımıza göre olmasın?

5638. Üçüncü ayın sonlarına doğru idiKİbir gün bu tehlikeli durgunluk kırıldı,VE müessesemiz birdenbire bir nevi canlılığa kavuştu. (B.)

5639. Bir sabah,Halit Ayarcı, önde belediye reisi, yanlarında belediye reisinin yardımcılarında biri dairemize geldi.

5640. Nermin Hanım bermutat Halit Ayarcı'ya üçüncü süveterini örüyordu.

5641. Ben ona Seyit Lûtfullah'la Aselban'ın sevişmelerini anlatıyordum.

5642. Bu beklenmedik ziyaretle ikimiz birden şaşırılmış ayağa fırladık.

5643. Ben daha bu kadar mühim adamı nasıl selâmlayacağıma karar vermeden Halit Ayarcı beni ona: -En kıymetli yardımcım... diye takdim etti.

5645. SONRA ilâve etti.

5646. -Bilir misiniz beyefendi, Hayri İrdal burada, sırf müesseseye hizmet için âdeta fahrî çalışıyor. (B.sız S.)

5647. Belediye reisi, müessesemizin bu tek muvaffakiyet şansını “bir daha bırakmayacağım” der gibi bir elinden yakaladı. (İ.G.B.C.)

5650. Aziz velinimetim hakikaten bana yapılan haksızlığa ağlayacakmış gibi konuşuyordu.

5652. Başını eğmiş, durmadan ayakkabılarına bakıyordu. (B.lı S.)

5653. -Bu işler başka türlü yürümez.

5655. VE teşekkür makamında elimi daha kuvvetle sıktı.

5657. Teşkilâtımız, sayenizde tamamlanınca Hayri Bey müdür muavinimiz olacak.

5658. Bu müjde belediye reisini âdeta kurtardı.

5659. Başını ayakkabılarından bir lahza ayırdı, gözlerimin içine sevinçle baktı. (B.lı S.)

5660. Ben de ömrümde ilk defa olarak bir başkasının saadetiyle mesut olan bir adam gördüm.

5664. Bizim için o kadar sevdiği evini bıraktı...

5666. “Nasılsınız? İyi misiniz?” suali karşısında tatlı bir tebessüm dişlerinin üstünde bir şekerleme gibi ezildi. **(İ.G.B.C.)**

5667. -DEMEK, aziz arkadaşımızı evinden çaldık...

5668. Halit Ayarcı bu fikri çok beğendiğini göstermek için: -Evet, öyle, çaldık, hem nasıl?

5669. Belediye reisi de kendi sözünü beğenmişti.

5670. Onun için daha parlak ve o zamana kadar hiç söylenmemiş bir şekilde tamamladı:

5671. -AMMA, hayat namına da kazandık!

5672. *Ne dersiniz Hayri Bey?..*

5673. Benim tasdikim üzerine,içtimaî meseleler üzerinde açılan bu küçük bahis kapandı.

5674. Halit Ayarcı: -Emrederseniz bir gezelim!.. diye teklif etti. **(İ.G.B.C.)**

5675. *Gezilecek ne vardı?*

5676. Bizim odadan Halit Bey’in odasına geçilecekti, o kadar.

5677. FAKAT tecrübeli adamlar başka türlü oluyor.

5678. Belediye reisi bulunduğu yerle öteki odanın arasındaki birkaç adımı yarım saatlik bir mesafe yapmasını biliyordu.

5679. Dip duvardaki içi boş etajerlere, dosya dolabına, fiş dolaplarına, masaların üzerinde ayniyattan alındığı gibi duran büyük, siyah ciltli defterlere, henüz kılıflarından çıkmamış daktilo makinalarına, uzun ve fâsılasız gece çalışmaları vaat eden ampulsuz masa lambalarımıza, perdelerle dikkatle, teker teker ve tekrar tekrar baktı.

5680. SONRA bir eli öbür odaya açılan kapının topuzunda tekrar döndü VE bir daha odayı gözden geçirdi. **(B.)**

5681. *MEĞER ne kadar yanıliyormuşum?*

5684. Belediye reisi en basit şeyin karşısında birkaç saniye duruyor, bir şeyler düşündüğünü gösteriyor, fakat söylemiyor, tam ağzını açacağı zaman vazgeçiyor, iki ayağı üzerinde sallanıyor, yahut Halit Ayarcı’nın koluna eliyle dokunuyordu.

5685. Halit Ayarcı’nın kapısı önünde bizim odayı bir daha süzdükten sonra: - Perdeler güzel olmuş... dedi. **(İ.G.B.C.)**

5686. Onun odasında da aynı dikkati gösterdi.

5687. HATTA perdelerin tütününü ayırarak o kadar senedir tanıdığı sokağa uzun uzun baktı.

5688. SONRA mobilyayı tekrar gözden geçirdi.

5689. HAYIR, mobilyayı beğenmemiştir:

5690. -Arkadaşları neyse AMMA, sizinki pek hafif düşmüş... **(B.)**

5692. Halit Ayarcı gülümseyerek cevap verdi:

5693. -EVVELÂ mesai arkadaşlarımızın şartlarını düşünmeme müsaade buyurun...

5694. ZATEN nasıl olsa başka bir daireye geçmemiz icap edecek.

5695. Buraya sığamayacağız!

5696. O zaman değiştiririz.

5697. Belediye reisi bunu yardımcısına not ettirdi.

5698. BÖYLECE yeni binanın temeli atılmış oldu.

5699. Tam odadan çıkacağı sırada Halit Bey'in bir gece evvel duvara astırdığı grafik, nazarı dikkatini çekti.

5700. Uzun uzun baktı:

5702. -EVET efendim, bilhassa sinema saatlerinde ve öğle yemeklerinde saat ayarları hatırlanır.

5704. Hayri Bey işi daha ciddi şekilde derinleştiriyor.

5705. Muhtelif mesleklere göre ayar meselesi çok değişiyor.

5709. HELE böyle bir sosyal etüt hiç aklımdan geçmemiştir.

5711. Tekrar bizim odaya geçtik.

5712. Belediye reisi boş klasörlere, kılıfları içinde uyuyan yazı makinelerine ve büyük siyah defterlere bir müddet daha baktı.

5713. Duvar da sloganları okudu:

5716. -Tahmin ederim efendim...

5717. Halit Bey hiç de mütevazı değildi, mamafih belediye reisine Nuri Efendi'nin adını söylemeden, eski saatçilerimiz tarafından bu cins birçok sözlerin söylendiğini ve bu adamların cemiyet ve çalışma işlerini çok iyi bildiklerini, enstitümüzün gayelerinden birinin de bu ustaları halkımıza tanıtmak olduğunu anlattı. **(B.İ. S.)**

5718. -Neşriyat büromuzun vazifesi bu olacak...

5719. Belediye reisi göz ucuyla muavinine işaret etti.

5720. O, neşriyat bürosunun lüzumunu ve vazifesini defterine kaydetti.

5721. SONRA gece lambalarımıza bakarak Halit Ayarcı'yı en ciddi sesiyle tebrik etti.

5722. -DEMEK geceleri de çalışılacak!

5724. Teşekkür ederim, çok memnun oldum. **(B.İ S.)**

5725. Cidden teşekkür ve tebrik ederim...

5726. Halit Ayarcı birdenbire çok tatlı ve cömert bir jestle kendini ortadan kaldırdı.

5727. Bütün bu klasörlerin, ne yazacaklarını henüz kimsenin bilmediği makinaların, odamızın kirli ve sıvasız duvarlarıyla hiç bağdaşmayan perdelerin, etajerlerin, gece lambalarının, benimle ve Nermin Hanım'la beraber buraya toplanmış olmalarındaki muvaffakiyeti olduğu gibi ona, sadece ona bağışladı.

5730. Bunlar hep sayenizde oldu.

5733. FAKAT karşısındaki de doğrusu istenirse Sultan Aziz'den daha az kibar davranmadı. (Ş.B.C.)

5734. Nasıl, o kendisine uzatılan tepsiyi yani bütün Zeynep Hanım servetini alıp kabul etmek alçak gönüllülüğünü gösterdikten sonra, bu servetin içinden kendisine en lâıyk olanı, bir yazma Kur'ân'ı seçerek gerisini olduğu gibi sahiplerine hediye etmişse, belediye reisi de öylece kendisine hediye edilen muvaffakiyeti hafif ve çok kibar bir tebessümle, "Zaten bunu bekliyordum..." der gibi kabul etti, sonra: -Hayır, hayır, biz yalnız vazifemizi yaptık. Asıl himmet ve muvaffakiyet sizindir... diyerek muvaffakiyeti tekrar Halit Ayarcı'ya ve hatta yan bir bakışla biraz da bizlere -BİZLER, NERMİN HANIM'LA BEN, BURADA SALONUN YARI ARALIK KAPISININ ARKASINDA BAŞINDA BAŞÖRTÜSÜ AYAKTA HÜNKÂRIN EMİRLERİNİ BEKLEYEN ZEYNEP HANIMEFENDİ'YE BENZİYORDUK- iade etti. **(B.İ S.)**

5735. FAKAT Halit Ayarcı dinlemiyordu.

5737. NE ÇARE Kİ karşısındaki de aynı şekilde ısrar ediyordu.

5740. Ben sadece elimden gelen imkânı hazırladım...

5741. VE tepsi olduğu gibi yine bize geldi.

5743. EVVELÂ muvaffakiyet denen bir şey kabul edilecek, sonra sahibi aranıp bulunacak, o tebrik edilecek, bu sefer o, muvaffakiyetin asıl karşısındakinin olduğunu iddia ederek ona aynıyla devredecek, öteki çok

mânalı bir kelime ile kendi hissesini ayırdıktan sonra yine geriye verecekti.

(B.lı S.)

5744. *BÖYLECE üzerinde bu kadar devr ü teslim, iade ve tekrar iade muamelesi geçtikten sonra bu muvaffakiyetten artık kim şüphe edebilirdi?*

5747. ARTIK müsterih olabilirdim.

5748. Bu anlaşmadan ve iki tarafın vaziyetinin böylece sıkı sıkıya teshilinden sonra belediye reisi teklifsizce Nermin Hanım'ın sandalyesine oturdu.

5749. Halit Ayarcı onun yanındaki koltuğa geçti, reis yardımcısı orta masasının kenarına ilişti, biz de birer sandalye bularak çemberi kapattık. **(B.sız S.)**

5750. BÖYLECE herkes yerleştikten sonra Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün kadrosunun münakaşası başladı.

5751. Halit Bey cebinden çıkardığı bir küçük defteri önüne açarak izahat veriyordu.

5752. Son derecede modern bir metotla içtimaî hayatın tetkikine başlayan enstitümüzün, evvelâ bir müessese olmak haysiyetiyle mutlak kadro ve ihtiyaçlarını anlattı:

5756. Bu mutlak kadrodan sonra ihtisas kadrosu geliyordu.

5759. İkinci kısımda ise İçtimaî Koordinasyon, Çalışma İstatistiği şubeleri bulunacaktı.

5760. -Bunların hepsi mütehassıs zatlar olacaklar.

5761. ZATEN Çalışma İstatistiğini Hayri Bey üzerine alacak.

5762. İçtimaî Koordinasyon kısmını da bendeniz idare edeceğim, diyordu.

(İ.G.B.C.)

5763. HATTA asıl tahsisatımızı da oradan almayı düşündük.

5764. BÖYLECE müdürlük ve yardımcı müdür maaşları barem hadlerini tecavüz etmez.

5765. BİTTABİ bu teşkilâtımız bu binaya sığmayacak.

5767. -Onu not ettik, Halit Bey.

5770. Siz ona mutlak kadro diyorsunuz...

5773. -Bunu bilmiyordum.

5774. Bu mutlak kadro ismini çok iyi bulmuşsunuz.

5775. YALNIZ şu daire müdürlüğü bana lüzumsuz gibi görünüyor.

5776. HATTA muamelât müdürlüğü de fazla gibi geliyor...

5777. Halit Ayarcı bu iki yardımcı olmaksızın çalışmanın güç olacağına bir müddet ısrar etti.

5778. NİHAYET daire müdürlüğünden fedakârlık yaptı.

5779. BÖYLECE mutlak kadronun esası kabul edilmiş oldu.

5781. Bir taraftan müessesemizin iyi çalışması hususunda hiçbir fedakârlığı esirgemiyor, diğer taraftan da israfın önüne geçiyordu. (B.lı S.)

5782. Bir ara benim de fikrimi sordu.

5783. Halit Ayarcı benden evvel cevap verdi.

5785. ARTIK işi öğrenmiştim.

5786. Ben tamamladım:

5787. -YANİ bu işi üzerime alabilirim...

5788. Bu gayretim belediye reisi tarafından derhâl bir teşekkürle karşılandı.

5789. Halit Ayarcı ise: -Zaten siz olmasaydınız bu mesuliyetli işe dünyada girmezdim, diyordu. (İ.G.B.C.)

5790. BÖYLECE parça parça bir adamın muhayyilesinde yaratıldıktan sonra ayrıca büyük bir teşkilâtın mihveri olmuşum.

5791. Eskilerin teveccüh, hüsnünazar -iyi bakış- dedikleri şey bu olacaktı.

5792. Ah elimden gelse de, vaktim olsa da bütün dünya tarihini tekrar okuyabilsem, diye düşündüm. (İ.G.B.C.)

5793. Bu işlerde aşağı yukarı mutabık kalınca belediye reisi son tereddütlerini söyledi.

5794. -*Bu kadar mütehassısı nereden bulacaksınız?*

5796. Hayri Bey'le biz onu hallederiz.

5798. Personelimizi kendimi yetiştireceğiz.

5800. Daha emin şekilde çalışırlar.

5801. ARTIK biliyordum, dairede sinek avlarken Halit Bey'in kafasında bol bol düşünmüştüm. (B.lı S.)

5803. Halit Ayarcı bunu katîyetle reddetti.

5806. Buraya ecnebi alamayız.

5807. Bozar, mahveder. (B.lı S.)

5808. Anlamaz.

5810. -Doğrusu ecnebiyi ben de istemiyorum.

5811. HEM laf anlatması güç oluyor, **HEM DE yadırgamalarına tahammül edilmiyor. (B.)**

5812. En tabîî şeylere bile intibak edemiyorlar.

5813. Halit Bey dinlemiyordu bile.

5814. YA böyle olurdu, YA vazgeçilirdi. **(B.)**

5817. Biz mütehassıslarımızı kendi aramızdan yetiştireceğiz.

5818. Ne kadar kesin, etrafı hiç yoklamağa bile lüzum görmeden konuşuyordu!

5819. *YA belediye reisi numunelik bir iki ecnebi istiyorsa?..*

5820. Böyle şeylerde ben olsam daha dikkatli davranır, karşımdakinin fikrini sonuna kadar yoklardım. **(B.lı S.)**

5821. NİTEKİM sonraları öyle yaptım.

5822. Resmî konuşmalarda daima yorgun, uyuklar gibi tavırlar aldım, küçük açmazlarla karşımdakini iyice söylettim, sonra karar verdim. **(B.lı S.)**

5824. İnsan beyhude yere eşrefi mahlûkat olmadı.

5825. -Ben de sizin gibi düşünüyorum.

5826. *YALNIZ efkârıumumiye kâfi derecede güvenir mi bize? (D.)*

5827. Ecnebî mütehassısa o kadar alışılmış Kİ...

5829. *N'oluyoruz sanki?*

5830. *Her şeyi onlardan mı öğreneceğiz?*

5831. Memleket evlâdını hiç mühim bir işte görmeyecek miyiz?

5832. ESASEN Hayri Bey vaat etti.

5833. Bu işi son derecede sıkı tutacağız.

5834. Efkarıumumiye eninde sonunda bizimle birleşecek.

5835. Belediye reisi ellerini birbirine çarptı.

5836. -İŞTE burada sizden ayrılıyorum, dedi.

5838. Halit Bey meseleyi şahsî taraftan almıyordu.

5840. -HAKİKATEN bir işe yarayacaklarını bilsek, haydi bir fedakârlık yapalım, deriz... **(İ.G.B.C.)**

5841. SONRA birdenbire katîleşti:

5842. -Yok efendim, kendi personelimizi kendimiz yetiştireceğiz.

5843. *Viyanalara kadar ecnebi mütehassıslarla mı gittik?*

5845. ÇÜNKÜ kendimize güveniyorduk.

5850. Hayri Bey şimdi listeyi tanzim etti.

5851. Belediye reisinin tereddüdü başka yerden geliyordu:

5854. Dedikodu,filândan bahsediyorum.

5856. Halit Bey bir el işaretiyle bütün bu vehimlere son verdi:
5857. -Biz bu meseleyi hallettik.
- 5858. Müessesemize tam referansı olmayan, iyi tanımadığımız kimse giremez.**
5860. Memurlarımızın yarısı, kendi akraba ve yakınlarımız olacak.
5862. BÖYLELİKLE her nevi dedikoduyu önlemiş olacağız...
5863. Herkes kefaleti umumiye altında çalışacak.
5864. Belediye reisi bunu çok beğendi.
- 5865. -Hiç hatırıma gelmemişti, bu. (D.)**
5866. HAKİKATEN kestirme yollar buluyorsunuz, Halit Bey.
5867. Bu prensip bir yığın güçlüğü ortadan kaldırır.
- 5868. DEMEK imtihan yapmayacaksınız?**
5875. HEM böylece barem müşkülâtından kurtuluruz.
5876. İkisi de mânalı şekilde bakıştılar.
5877. Belediye reisi bir lahza durdu.
5878. Bir şeyler söyleyecekti.
- 5879. -İtiraz edemiyorum, ÇÜNKÜ karşıma tam bir sistemle çıktınız. (B.)**
5880. Halit Ayarcı tevazuyla gülümsedi.
5881. -Sayenizde iyi hazırlandık.
5882. -O HÂLDE bizim de kendi tarafımızdan bazı hazırlıklar yapmamız, liyakatli insanlar aramamız lazım geliyor...
5883. -Bunu bilhassa rica edecektim.
- 5884. YALNIZ şimdilik fazla insana ümit vermeyelim.**
5886. Halit Ayarcı tekrar elindeki deftere baktı.
5887. Bu ara ben bir fırsatını bulup ayağa kalktım.
5888. Halit Ayarcı'nın şu mucizeli defterinde yazılı şeyleri görmek istiyordum.
5890. -NİHAYET daktilo, müstahdem, daha sonra da kontrol memurlarımız gibi tâli işleri görecektir arkadaşlar kalıyor.
5891. Bunlar da tabî kadromuz kabul edildikten sonra ihtiyaca göre tayin edilecek.
5893. Onu rica edeceğiz.
5894. SONRA bana döndü:
5895. -Sizin Zehra Hanım acaba kabul eder mi?

5897. AMA nihayet müessese ona yabancı sayılmaz.

5899. Tekrar belediye reisine döndü:

5901. Bu sağlam delil ve bürhan karşısında belediye reisi tek bir cevap bulabildi:

5902. -Allah bağışlasın!

5903. Üç gün sonra Zehra da Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Nermin Hanım'ın maiyetinde işe başladı.

5904. YANİ o da içinde daha ziyade tuvalete yarar eşya bulunan çantasıyla ve Halit Bey'e teşekkür için örmeğe karar verdiği süveterin yünleriyle geldi.

5905. ŞURASINI SÖYLEYİYİM Kİ Halit Ayarcı birkaç sene içinde dünyanın en zengin süveter koleksiyonuna sahip oldu. **(Kİ'li B.C.)**

5906. Dairemizdeki daktiloların hemen hepsi ona bir veya birkaç süveter örmüştü.

5909. Belediye reisi birdenbire tekrar eski meseleye döndü.

5910. HAKİKATEN bir muamelât müdürüne ihtiyacımız olup olmadığını sordu.

5912. Bu fedakârlığı da yaparsak eğer, tamamiyle tatmin edilmiş olacaktı.

5913. -Ben daima bu işlerde hassasım... diyordu. **(İ.G.B.C.)**

5914. SONRA ikinci derecede personel kadrosundan birisini kullanırsınız.

5919. ZANNEDERİM Kİ bu son itiraz HalitBey'i kandırdı. **(Kİ'li B.C.)**

5920. -MADEM Kİ öyle emrediyorsunuz...

5921. Adamcağız umumî menfaat namına kazandığı bu zaferden çocuk gibi seviniyordu.

5922. SONRA birdenbire hatırladı: -Tabî bir mucip sebepler lâyihası yazıyorsunuz.

5923. Halit Ayarcı gülümsedi:

5924. -Merak etmeyiniz.

5927. Evvelki gece Hayri Bey'le son bir defa gözden geçirdik.

5928. Ben bu sabah size sormadan bazı yerlerini değiştirdim.

5931. SONRA size gönderirim.

5932. Bunları bana bakarak söylemişti.

5933. -İsterseniz size umumî çizgileriyle anlatayım. **(Ş.B.C.)**

5934. YAHUT daha iyisi okuyayım.

5935. VE Halit Ayarcı elini ceketinin iç cebine doğru uzattı.

5936. Belediye reisi, o ana kadar kendisinde görmediğim asık bir çehre ile: - Hay hay... dedi. (İ.G.B.C.)
5937. VE gözlerini her cefaya razı adam gibi kapadı.
5939. Nitekim bir ara saatine baktı.
5940. Ve birden yerinden fırladı:
5941. -Yemek vakti... dedi. (İ.G.B.C.)
5942. İsterseniz başka vakte bırakalım. (Ş.B.C.)
5943. Bugün epeyce çalıştık.
5944. SONRA hepimize birden baktı:
- 5945. -Beraber yiyebiliriz değil mi?**
5946. Nermin Hanım'la ben itiraz ettik.
5947. Halit Ayarcı: -Onların keyfi yerinde! dedi. (İ.G.B.C.)
5948. Kim bilir, Nermin Hanım neler getirmiştir bugün.
- 5951. Bütün gün gelinini dinlemekten kurtulan kaynanası, kadıncağzın dairede rahatı için elinden geleni esirgemiyor,NEmasraftan NEzahmetten çekiniyordu. (B.lı S.)**
5953. Belediye reisi,HalitBey'le kapıdan çıkarlarken benden kadro üzerinde bir daha düşünmemi rica etti VE sözünü, -Bu iki müdürlüğü kaldırmamız çok iyi oldu. 5954. Belki biraz daha tasarruf yapabiliriz!.. diye bitirdi. (B.)
5955. Halit Bey benim yerime cevap verdi:
- 5957. BELKİ ben ufak tefek pazarlığa razı olurum AMMA, asıl mütehassıs sıfatıyla onun fazla ileriye gideceğini zannetmem. (B.)**
5958. Ben ilk uçuşunu yapan kırlangıç yavrusu gibi korka korka lafa karıştım:
5961. İlk defa, evet bütün ömrümde ilk defa böyle mühim bir cümle söylemişim.
5962. Kol kola çıktılar.
5963. Biz Nermin Hanım'la onları merdivene kadar teşyi ettik.
5964. Orada belediye reisi bana ve Nermin Hanım'a son defa teşekkür etti.
5965. Odaya girince başımı ellerimin arasına alarak iyice yokladım.
5966. Büyükdere'deki meşhur geceden beri bu âdeti edinmişim.
5967. ÇÜNKÜ bana hep iki elimin üstünde ve ayaklarım havada yürüyorum gibi geliyordu.
5969. Nermin Hanım bütün bunlardan habersiz: -Belediye reisi cici adam değil mi?.. diyordu. (İ.G.B.C.)

5970. Şu Halit amcamınki bitsin, muhakkak ona da bir süveter öreceğim.

(B.sız S.)

5971. Tam münasip cevabını vermek üzere iken Derviş Efendi elindeki tepsi ile girdi.

5972. Muvaffakiyet ve kadro tanzimi işlerini öğrenmiştim.

5974. Üç dört günde Halit Ayarcı eksikliği tamamladı.

5975. Bir sabah daireye geldiğim zaman onu masamın önünde çalışıyor buldum. **(İ.G.B.C.)**

5976. Ceketini çıkarmış, sandalyenin arkasına asmıştı. **(B.lı S.)**

5977. İki kolu sıvalı, başı bitmek üzere bulunan büyük bir grafiğe eğilmişti.

5978. Bütün yüzünden, omuzlarından kendisini işe verdiği anlaşıyordu.

5979. Yanına yaklaştım:

5980. -Kolay gelsin beyefendi, dedim. **(İ.G.B.C.)**

5981. O yüzüme bakmadan: -Evet böyle... dedi. **(İ.G.B.C.)**

5982. Meslekler arasında saat ayarı daima değişiyor.

5983. MESELÂ bakın buraya, ameleler, küçük işçiler, küçük memurlar saat ayarlarında daha titiz oluyorlar. **(B.sız S.)**

5986. Ben bu “İşlerinden başka işleri olmayanlar” sözünden hiçbir şey anlamamıştım.

5990. ÇÜNKÜ başka iş yapacaktır.

5993. Gündelikçi hizmetçiler de, FAKAT ötekilerde saat mefhumu azalır...

5994. Halit Ayarcı tekrar grafiğin üzerine eğildi.

5995. -Renkler güzel değil mi?... dedi.

5996. Nermin Hanım yaptı.

5997. Usulünü tarif ettim.

5998. Bir gecenin içinde hazırlamış.

5999. Şimdi ben sıra ile her renkli sütuna bir meslek adı koyuyorum.

6000. Bu bana bütün işittiklerimin ve gördüklerimin en garibi geldi.

6001. İtiraza çalıştım: -Aman beyefendi, dedim, bu tam aksi olmuyor mu? (İ.G.B.C.) (D.)

6002. YANİ evvelâ incelemeler yapılır, rakamlar, yani neticeler elde edilir. **(B.lı S.)**

6003. SONRA onların ifadesi olan kolonlar tanzim edilir.

6005. Halit Ayarcı ilk defa görüyormuş gibi yüzüme baktı:

6006. -Eski usul, dedi, eski ve mânasız.
- 6008. SONRA hiçbir neticeye götürmez.**
6010. Yanılma ihtimali burada azalır.
- 6011. ÇÜNKÜ kontrole imkân vermez.**
6012. Meselâ şu sarı küçük sütun, kırmızı ile morun arasında, bakın.
- 6013. Hepsinden kısası, bu.**
- *** Nermin Hanım bunu bu tarzda düşünmeyebilirdi.**
6014. AMMA düşünmüş.
6016. Bu sebebi kendisine sabahleyin sordum.
- 6017. Bilmiyorum, içimden öyle geldi cevabını verdi. (B.sız S.)**
6020. Yarım saattir bunun için kendimi yoruyorum.
6021. *Rica ederim hangi sayma ameliyesi benim şu anda sıkışmış zihnimin bulacağı meslek ismi kadar hakikate uygun olabilir?*
6022. Saymak bizi daima aldatır.
6023. Gülünç ve eksik neticelere götürür.
6025. İnsan tek bir hâl olsa istatistik denen bir şeye inanırım.
6026. İnsan karışıktır, durmadan değişir. **(B.lı S.)**
6027. *O HÂLDE niye bu yorucu işe girmeli?*
- *** Ben bu sarı sütunu ağır hastalarda saat ayarının azlığı için ayırıyorum.**
6028. Yanı başındakilere nazaran altı misli kısa olması da bunu gösterir.
6029. NİTEKİM buradaki tek siyah çizgi de ölülerin zamanla hiç alâkası kalmadığına işaret eder.
6033. HATTA bilhassa yazılmalı.
6034. *ÇÜNKÜ bunu yazmazsak saat ve zamanla alâkanın asıl yaşama şuuru olduğunu nasıl öğreteceğiz?*
6035. NE GARİP, siz daha enstitümüzün niçin kurulduğunu bilmiyor gibi konuşuyorsunuz.
6037. Hizmet için buraya geldik.
- 6038. Hayatta benim için bundan başka bir iş yok muydu sanıyorsunuz? (İ.G.B.C.)**
6041. Burasını gayet iyi biliyorum.
6042. Halit Ayarcı elindeki grafikte son rötuşlarını da yaptı.
6043. SONRA bana döndü:
6044. -Bırakın bunları... **(D.)**

6045. Alışacaksınız.
6046. Bir gün alışırsınız.
6050. Mektepte beraber okuduk.
6054. -Bu muvaffakiyet meselesi beni pek şaşırttı.
6058. Birdenbire durdu, yüzüme dik dik baktı: **(B.lı S.)**
6059. -Hayri Bey, bize niçin inanmıyorsunuz?.. diye sordu.
6060. Yan gözle masamın bir kenarına koyduğum öteberiye baktım.
6061. GALİBA toparlanıp gitmek zamanı gelmişti.
6062. O, bunu fark etmiş DE beni temin etmek istiyormuş gibi gülümsedi:
- 6063. -HAYIR, telaş etmeyin.**
- 6064. Sizden ayrılmak istemiyorum.**
6066. FAKAT öğrenmek istiyorum.
- 6067. Niçin inanmıyorsunuz?**
6068. -Bana müsbet bir işimiz yok gibi geliyor... **(İ.G.B.C.)**
6072. Eşya var, bir yerden bir yere gidecek, götürülecek.
6074. -AMA sizin aklınızla, yani mantığınızla hepsine itiraz edilebilir!
6075. On dakika, hatta beş dakika, üç dakika üzerinde düşünmek her işi gülünç yapabilir.
6077. Bir müddet düşündü.
6078. SONRA tekrar grafiğe eğildi.
6079. Kâğıda uzaktan bakmak için ayağa kalktı.
6080. Birdenbire bana döndü:
6081. -Dostum, işler bizden sonra dünyaya gelmişlerdir.
6082. İşleri onları görececek adamlar icat eder.
6083. Biz de bunu icat ettik.
6084. *Bunu bizden evvel kimsenin düşünmemesi veya başka şekilde düşünmüş olması müsbet olmasına mâni midir, santıyorsunuz?* **(İ.G.B.C.)**
6085. Biz bir iş yapıyoruz, hem mühim bir iş...
6087. Biz bunun yolunu açacağız.
6088. Etrafımıza zaman şuurunu vereceğiz.
6089. İçinde yaşadığımız havaya bir yığın kelime ve fikir atacağız.
6090. İnsan, her şeyden evvel iştir, iş ise zamandır, diyeceğiz. **(İ.G.B.C.)**
6093. Konuşurken ağır bir yük taşıyormuş gibi soluyor, rahatsız oluyordu.
- (B.lı S.)**

6094. -ZANNEDERİM Kİ hep saatte kalıyor onun arkasındaki şeyleri ihmal ediyorsunuz. **(Ki’li B.C.)**
6097. Terakkî saatin tekâmülüyle başlar.
6098. İnsanlar saatlerini ceplerinde gezdirdikleri, onu güneşten ayırdıkları zaman medeniyet en büyük adımını attı.
6099. Tabiattan koptu.
6100. Müstakil bir zamanı saymağa başladı.
6104. -Beyefendi, biliyorsunuz Kİ ben cahil bir adamım. **(Ki’li B.C.)**
6107. *Nereden bileceğim bunları?..* **(D.)**
6108. Halit Bey güldü:
- 6109. -Kendinizi beyaza çekmeyin.**
6110. Ben de iddia ediyorum Kİ çok şey biliyorsunuz. **(Ki’li B.C.)**
- 6117. Hakikaten anlamıyorum.**
6118. Tekrar omuzumdan yakaladı VE beni silkeledi: **(B.)**
6119. -Değişeceksiniz, Hayri Bey değişeceksiniz...
6121. VE birdenbire yerinden fırladı, yere çömeldi. **(B.lı S.)**
6122. Oturduğu sandalyeyi bir ayağından ve en dibinden tutarak havaya kaldırdı, sonra kolunu hiç bükmeden dimdik ayağa kalktı VE hep aynı vaziyette odanın içinde dolaştı. **(B.)**
6123. SONRA başını arkaya doğru eğerek elindeki sandalyeyi bir ayağı ile tam burnunun ucuna oturttu VE iki yana açtığı kollarıyla muvazenesini araya araya odanın içinde yavaş yavaş gezinmeğe başladı. **(B.)**
6124. Sandalyeyi bırakınca geniş bir nefes aldı.
- 6125. O zamana kadar vücudunun güzelliğini anlamamıştım.**
6127. Her taraftan adaleler kabarıyordu .
6128. -Niye alkışlamadınız?.. diye bana sordu. **(İ.G.B.C.)**
6131. İstersem herhangi bir sirkte kendime daima iş bulurum. **(Ş.B.C.)**
6132. FAKAT saatleri ayarlamayı tercih ettim...
6133. Elini masaya indirdi:
6134. -VE ayarlayacağım da...
6135. HEM beraber ayarlayacağız...
6136. SONRA tekrar masaya oturdu, beni karşısına aldı: **(B.lı S.)**
6137. -Doktor Ramiz’i unuttuk.
6139. Doktor benim tarafımdan giriyor.

6140. *Siz kimi teklif ediyorsunuz?*

6141. -Bilmem!.. dedim. (İ.G.B.C.)

6142. Hakikatte ne söyleyeceğimi bilmiyordum, ÇÜNKÜ neden bahsettiğini anlamamıştım. (B.)

6143. ZATEN hiçbir şey anlamıyordum.

6145. Halit Bey sabırlı sabırlı: -Bakın anlatayım, dedi. (İ.G.B.C.)

6146. Kadromuzun yarısı aramızdan olacak.

6147. ÖYLE konuşmadık mı o gün? (D.)

6149. Biz sizinle iki kişi olduğumuza göre o hâlde ben bir kişi teklif edince siz de birisini teklif etmek hakkını kazanıyorsunuz.

6150. ŞİMDİ ben Ramiz'i teklif ettim.

6151. Bu sefer rahatladım.

6152. Bir çeşit aile oyunu oynuyorduk.

6153. Halit Bey, Ramiz'i teklif etmişti.

6154. -Yangeldi Asaf Bey...

6156. DOĞRUSU adını çok beğendim.

6157. Doktor Ramiz mesleği icabı iş ve koordinasyon kısmına girecek.

6158. *Asaf Bey'i nereye teklif ediyorsunuz?*

6161. -Yapabilir mi?

6164. -**HAYIR**, müşterilerden biri elini ağzında iken ısırıldığından beri mesleğini bıraktı.

6166. Daha ziyade uyumayı severdi.

6167. Kahvede uyurken, yahut konuşurken, bir müşteri gelirse hizmetçileri haber verir, o da yavaş yavaş uyanır, giderdi. (B.lı S.)

6168. VE çok defa hasta beklemediği için hemen dönerdi.

6169. ZANNEDERİM Kİ reddetmez. (Ki'li B.C.)

6170. HalitBey'i bu hikâyenin güldüreceğini sanmıştım.

6171. FAKAT o hiç aldırmadı.

6172. Gayet sakin bir tavırla: -Şayanı dikkat adam... dedi.

6174. VE muhakkak Kİbizde göreceği, muvaffak olacağı bir iş bulunur.

6175. FAKAT ilk hamlede olmaz...

6176. Sonra düşüneceğiz onu... (D.)

6177. Bir başkasını bulun.

6179. Beni çok sever, ben de kendisini severim. (B.sız S.)

6182. *Ne iş görür?*

6183. -Hemen hemen hiçbir iş görmedi şimdiye kadar... (D.)

6187. Asaf Bey'i sonra düşüneceğiz!

6189. -Zehra Hanım'ı söylemiyorum.

6190. ÇÜNKÜ o Nermin Hanım'ı karşılıyor...

6192. Ben teşkilâtımız münakaşa edilmeden kadro teklifi vermeyeceğim.

6194. İyi oturmuş, rahat müesseseler emniyet verirler.

6195. Onun için müessesenin tam bir teşkilât olmasını istiyorum.

6196. ÖYLE Kİ memuriyetlerimiz okununca saat ve zaman denen şey kendiliğinden görünsün. **(Ki'li B.C.)**

6197. Herkes ne yapılacağını anlasın!

6201. -İhtiyaç oldukça teşkilât genişler.

6203. Siz bana yalnız dümen ve bacası olan bir gemi ile yolculuğa çıkmamı teklif ediyorsunuz.

6208. *Bana, gemime tayfa, yolcu ve fare bulun, anladınız mı? (B.lı S.)*

6213. HATTA daha ileriye giderek lüzumsuz unsurlar bile bulunmalı, diyeceğim.

6214. Bütün cesaretimi topladım.

6215. -O da niçin?... diye sordu. **(İ.G.B.C.)**

6218. Hemen her zaman iktisat, masrafı kısma gibi laflar çıkar, kararlar verilir. **(B.lı S.)**

6219. *Böyle bir tedbiri almak mecburiyetinde kalsak ne yapacağız. (Ş.B.C.)*

6220. *Lüzumlu unsurlarımızı mı çıkaracağız?*

6221. *Yakın akrabalarımızı, dostlarımızı mı feda edeceğiz?*

6224. Biliyorsunuz değil mi?

6225. Eski Yahudiler her sene çöle günahlarını yükledikleri bir keçi salarlarmış.

6226. Biz de icabında öyle yapacağız.

6228. Kurulmamızdan iki sene sonra israf lafı çıkar.

6230. *O zaman ne yapacağız?*

6231. *Kura mı çekeceğiz aramızda?*

6232. BELKİ onu da yaparız ama...

6233. Biz yine başından tedbirli olalım.

6234. Elimizde birkaç kişi bulunsun.

6236. TÂ KÎ vicdan azabı çekmeyelim.
6237. AYRICA saat ayarı istasyonlarımız için personel arayacağız...
6238. Ayakta, durmadan geziniyordu.
6240. Burada genç hanımlar, beylerin, genç ve güzel delikanlılar da hanımların saatlerini küçük ve makbuz mukabili bir ücretle kurup ayarlayacaklardı.
6241. Şehrin kibar ve zengin semtlerinde kalabalık caddelerinde açılacak ilk istasyonlardan sonra yavaş yavaş daha derine, mahalle içlerine kadar girecekti.
6242. NİTEKİM ilk iki istasyonumuzu Galatasaray'la Teşvikiye'de açtık.
6245. Burda da maalesef yine Halit Ayarcı'ya itiraz ettim:
6246. *-Bu kadar basit bir şey için kim ayakkabı boyatır gibi bir dükkâna gider? (İ.G.B.C.)*
6247. KALDI KÎ modern hayat yavaş yavaş berber ve boyacı gibi muhallebicilerden sonra memleketimizin en işlek iş ve ticaret sahası olan meslekleri bile söndürüyor. **(Ki'li B.C.)**
6248. Herkes rast geldiği dükkânın kapısından başını şöyle bir uzatıp saatini düzeltir.
6249. Halit Ayarcı: -Hayır, dedi, yanılıyorsun. **(İ.G.B.C.) (D.)**
6250. BİLÂKİS koşacaklar.
6251. Bu istasyonlara öyle zarif bir şekil vereceğiz, o kadar güzel elemanlar bulacağız KÎ en işlek mağazaları geçecek. **(Ki'li B.C.)**
6252. Siz bana inanın!
- 6254. Bu itibarla fazla üzülmedim.**
6255. Dört ay daha rahat edecektim.
6257. Kendi kendime, "Mademki dört ay sonra burası yoktur, o hâlde ilerisi için hazırlık yapalım!" diye düşünüyordum. **(İ.G.B.C.)**
- 6259. Talih herhangi bir adam gibi yaşamama imkân vermemiştir.**
6260. O HÂLDE muvaffak olmam için daha cesur, daha atılgan ve daha kayıtsız, insanlarla münasebetinde daha dişli bir adam olmalıydım.
6261. "Halit Bey bu işte belki muvaffak olmayabilir.
6262. FAKAT MUHAKKAK KÎ hiçbir zaman cesareti kırılmayacak VE daima aynı kalacaktır. **(B.)**
- 6263. ACABA onu taklit edemez miyim?**
- *** MESELÂ şu ayar istasyonları bahsinde onu geçmeğe çalışayım!"

6264. VE müessesemiz açıldığından beri ilk büyük gayretimi yaptım.
6265. -Personelin muayyen üniforması olacak mı?.. diye sordum. (İ.G.B.C.)
- 6266. -Henüz düşünmedim.**
- 6267. -BİLİYORSUNUZ Kİ ben tutacağına inanmıyorum. (Ki'li B.C.)**
6268. FAKAT tutması için böyle bir üniforma bana şart görünüyor.
6273. -Dikkati çeksin diye...
6274. *Bütün o başıbozuk kalabalığını halk ne yapsın?*
6275. Halit Bey bir iki dakika düşündü:
6276. -Oldu diye bağırdı.
6277. Kazandınız!
6278. Bir üniformamız olacak.
6279. HATTA bütün personelimiz için bunu yapacağız...
6281. Onlar için de küçük işaretler buluruz.
6283. Bütün personelimizin kıyafeti olacak.
6284. BÖYLECE daha karakteristik, daha tecessüsü gıcıklayan bir cihaz elde ederiz.
6286. Malûm YA, son zamanlarda aldı yürüdü, baba, amca, dayı, usta, patron, yenge, abla gibi kelimeler gırla gidiyor! (B.lı S.)
- 6287. Bir hısım akrabalıktır gidiyor Kİ sormayın! (Ki'li B.C.)**
6290. -Bu da iyi!.. dedi, bunu da kabul...
6292. -Konuşurken de aynı şekilde yeknesak, tatlı ve ölçülü olurlarsa, bilhassa aynı zamanda son derecede mültefit, nazik ve ciddi olmayı da öğretirsek rağbet artar. (Ş.B.C.)
6293. Saatten, enstitüden hep aynı kelimelerde, büyük bir ihtisas iddiasıyla bahsederlerse, araya hiçbir şey katmazlarsa, ve bilhassa bu iş için kurulmuş saatler gibi hareket ederlerse, yaşlarına göre tuhaf görünecek bir ciddilikle söyleyeceklerini söyleyip birden susarlarsa...
6300. Öyle bir şey buldunuz Kİ...
6304. VE beni kucakladı:
6305. -Tebrik ederim Hayri Bey!
6306. Asrımızın bütün psikolojik vâkıasına dokundunuz...
6308. *Bunu nasıl yapabiliriz?*
6309. -Ben bu işi becerebilecek birisini tanıyorum, dedim. (İ.G.B.C.)
6311. ZATEN böyle bir iş ancak bir kadın yapabilir.

6312. Bir insan Kİ eline geçen herkese istediği şekli verebilir.
- 6313. Sabriye Hanım sade öğretmez,** takip de eder.
6314. Ona, kendisinin de biraz tanıdığı Sabriye Hanım'dan bahsettim.
- 6315. İspritizma Cemiyeti'ndeki ahablar gece gündüz aklımdan çıkmıyordu.**
6316. -Yarından tezi yok, bir mektupla kendisini davet edelim.
6318. Sevimsizdir AMMA yapar bu işi! **(B.)**
6319. HELE takibi mükemmel becerir...
6320. Bir müddet düşündü.
6321. -Bana kalırsa bu ayar istasyonları personelini sadece genç kızlara ve kadınlara inhisar ettirelim...(Ş.B.C.)
6322. Hiç erkek almayalım.
6323. Sizin dediğiniz şekilde bir terbiyeyi ancak genç kızlara verebiliriz.
6324. Erkekler için başka işler ararız...
6325. Bir yığın delikanlıyı otomat hâline ne diye sokalım!
- 6326. ZATEN yapamayız.**
6327. Şimdi kadınlar da erkekler kadar genç ve güzel kadınlarla anlaşabiliyorlar...
6330. **HAYIR**, her iki taraf aynı şekilde muamele görmeliydi.
- 6331. FAKAT ısrar etmedim.**
6332. ÇÜNKÜ aklıma başka bir şey daha gelmişti.
6333. Bu üniforma ve kıyafet meselesinde bizim bir estetik müşavirine mutlaka ihtiyacımız olacaktı.
- 6334. ACABA Selma Hanımefendi'yi ve Nevzat Hanım'ı beraberce müesseseye alamaz mıydık?**
6335. Yüzüm kızara kızara Halit Ayarcı'ya bu meseleyi açtım.
6336. Esas prensibi kabul ediyordu.
6338. İŞTE o zaman ben biraz evvel öğrendiğim şekilde kozumu oynadım.
6339. Müessesenin müdürü sıfatıyla zatiâliniz Sabriye Hanım'ı teklif buyurdunuz.
6340. Bendeniz kabul ettim.
6341. Şimdi ona mukabil kendi hakkımı kullanıyorum VE Selma Hanım'ı kendime mensup bir insan sıfatıyla teklif ediyorum. **(B.)**
6342. Kendi yakınım addederek...

6343. Halit Ayarcı bir müddet düşündü.
6344. SONRA gülmeğe başladı:
6346. *AMMA kocasını ne yapacağız?*
6347. -Onu da günah keçisi olarak alırız...
6348. Sessizce beni süzdü.
6349. -Sizde epeyce iş var!.. dedi. **(İ.G.B.C.)**
6350. HATTA kin tutmayı bile biliyorsunuz.
6353. FAKAT unutmayın Kİ kadro paylaşılmıştır. **(Ki'li B.C.)**
6354. Bir iki tavsiyeli de gelsin, ondan sonra karar veririz. **(B.sız S.)**
- 6355. Selma için söylemiyorum.**
6356. İkiisiyle de temas edin, konuşun. **(B.lı S.)**
6358. Meseleyi öğrendiniz.
6359. Cemal Bey'le Nevzat Hanım için biraz daha bekleyelim!
6360. Çıkarken, çok ehemmiyetsiz bir şeyden bahseder gibi. ***-Ha!.. dedi, az kaldı unutacaktım. **(İ.G.B.C.) (D.)**
6361. Belediye reisi kadronun çıkmasına intizaren ücretinizi biraz arttırdı.
6362. Bu aydan itibaren üç yüz lira alacaksınız!
- *** İlk önce teşekkür için boynuna sarılmayı, iki elini öpmeyi düşündüm, FAKAT birdenbire demin verdiğim karar aklıma geldi. **(B.)**
6363. Ona yetişmeğe, onun gibi hareket etmeğe karar vermiştim.
6365. Yarı yolda kendimi tuttum.
6366. -Teşekkür ederim, dedim. **(İ.G.B.C.)**
6368. İkimiz birbirimize bir dakika kadar baktık:
6369. -Evet, dedi, asıl mesele odur. **(İ.G.B.C.) (D.)**
6370. Bu suretle esaslarını beraberce düşünmüş olduğumuz saat ayar istasyonlarından birine iki sene sonra uğradım.
6371. Uçak hosteslerini andıran bir kıyafetle giyinmiş genç bir kız dünyanın en tatlı tebessümleriyle beni birdenbire yakaladı, bir örümcek gibi sardı. **(B.lı S.)**
6372. Bileğimden çıkartmama müsaade etmediği saatimi kurdu, tabiî kendi saatiyle ayarladığı için ayarını bozdu. **(B.lı S.)**
6373. VE bütün bunları yaparken de saat hakkında insan hakkında, benim bildiklerimden yüz defa daha ahmakça sözleri hep aynı şirin tebessümle

tekrarladı, HATTA suallerime cevap verdi, bana kozmik saat ayarından bile bahsetti. (B.)

6374. BİLHASSA sözü saatten gayrı bir şeye nakletmeme zerre kadar müsaade etmedi.

6375. VE çıkarken de elime enstitüye ait yine az çok benim kalemimden çıkmış bir yığın prospektüs tutuşturdu.

6376. AYRICA Hürriyet Tepesi'nde yapılmakta olan yeni enstitü binamızı behemehâl ziyaret etmemi tavsiye etti VE bütün bunlar yetmiyormuş gibi bir yıllık ayar abonesi, yine enstitümüzün bastığı takvimden üç nüsha birden sattı.

(B.)

6377. Tam ayrılacağım sırada istasyonun duvarlarını süsleyen fotoğraflar arasında beni gösteren bir resmin önünde durdum.

6379. Genç kıza gülerek beni tanıyıp tanımadığını sordum.

6380. EVVELÂ böyle bir sualin son derecede şahsî olduğunu ve ayar istasyonları nizamnamesinde kendisini buna cevap vermeğe mecbur edecek bir madde bulunmadığını söyledi.

6381. SONRA ısrarım üzerine.

*** -Tabîî tanıdım... dedi, **FAKAT Sabriye Hanım'ın verdiği talimatın dışına çıkmak istemedim. (B.)**

6382. O bize müşterilerin yüzlerine fazla bakmadan gülümsememizi, son derecede gayrişahsî davranmak şartıyla şahsî olmamızı ve daima saatten bahsetmemizi, ezberlemiş gibi konuşmamızı, enstitüye dair her türlü izahatı en açık şekilde vermemizi söylemişti.

6383. Sabriye Hanım'ı bu işe tavsiye ederken hiç de yanılmamıştım.

6384. -Peki, şimdi tanıdınız!

6385. *Ne yapmanız lazım geldiğini düşünüyorsunuz?*

6386. Duvardaki saate baktı:

6387. -Yedide işim bitiyor... dedi. **(İ.G.B.C.)**

6388. O zaman sizi dinleyebilirim.

6389. Zehra enstitüde pek az kaldı.

6390. O ayar istasyonlarında çalışmayı tercih etmişti.

6391. VE o sayede evlendi.

6392. VE tabîî evlenir evlenmez kocasını yelkovan şubesi şefi ve mütehassısı yaptık.

6393. Damadımı da dışarıda bırakacak değildim ya!

6394. Küçük baldızım, Zehra'dan boş kalan yere tayin edilmişti.

6395. Onu da enstitümüzde iş arayan tavsiyesiz bir genç, müesseseye girmek için başka çare kalmadığını anlayınca, hemen o gün istedi.

6396. BİLHASSA bu sonuncu izdivaç bana enstitüde ayrıca bir nikâh memurluğu tesisi fikrini verdi.

6397. FAKAT Halit Ayarcı işin ciddiyetini bozar korkusuyla bu çok yerinde teklifi reddetti.

6398. Sabriye Hanım'ı yukarda anlattığım konuşmadan iki gün sonra evinde ziyaret ettim.

6399. Beni gördüğüne son derecede memnun oldu.

6400. Geçmiş zamandan hakikaten bir kalbi varmış gibi hüznün ve teessürle bahsetti.

6401. Meseleyi kendisine açınca beraber çalışmamız ihtimaline çok sevindi.

6403. -İspritizma Cemiyeti dağıldı... dedi.

6404. Büsbütün canım sıkılıyor.

6405. DAHA DOĞRUSU ben kendim de böyle bir iş arıyordum.

6407. Kendisine şimdilik daha personelimizi tanzim etmediğimizi, hatta kadromuzun bile çıkmadığını, fakat yakında bunların halledileceğini ümit ettiğimizi söyledim.

6408. -Siz de bu meseleyi düşünün.

6409. Beşer, onar grupluk genç kızlar bir bakıma mânasız bir iş için toplanmış olacaklar.

6410. Bütün muvaffakiyetleri bu çocukların davranışlarında olacak.

6411. HATTA müesseseyi bu tutturabilir.

6412. *Niçin bunu yapıyoruz?*

6413. Burasını bilmiyorum.

6415. Her şeyden evvel hoş gitmeli VE mümkün olduğu kadar fazla şaşırtmalı, **FAKAT rahatsız etmemeli. (B.)**

6416. ÖYLE SANIYORUM Kİ sonradan bu istasyonlara başka fonksiyonlar da verebiliriz. **(Ki'li B.C.)**

6418. Sabriye Hanım dudaklarım kısımış beni dinliyordu.

6419. -Halit Ayarcı ile beraber olduğunuzu söylemeseydiniz de ben onunla beraber olduğunuzu anlardım.

6421. BİLİR MİSİNİZ Kİ alelade işi sevmez. (Ki'li B.C.)

6422. İş dediğin onun için evvelâ bir sergüzeşt olmalı.

6423. Kutup seyahati, kaçakçılık, her şey elinden gelir.

6424. Yalnız laalettayinden hoşlanmaz.

6425. SONRA tuhaf olmalı, imkânsız olmalı, herkesi şaşırtmalı VE HATTA korkutmalı! **(B.)**

6426. Sonra da iş olmalı.

6427. Devlet memuriyetlerinde bu yüzden kalmadı.

6430. FAKAT bir türlü sevmeyi.

6432. FAKAT aynı zamanda inanacağı bir tarafı da bulunmalı yaptığı işin... **(D.)**

6433. MESELÂ siz zannetmem Kİ bu işleri ciddi bulasınız. (Ki'li B.C.)

6434. HALBUKİ Halit Ayaracı bu işe imanla girmiştir, buna eminim. **(B.sız S.)**

6436. Yine cemiyet için çok iyi bir şey, imkânsız bir şey düşünüyor.

6437. FAKAT faydalı olması büyük olması ona yetmez.

6439. ZATEN demin siz müessesenin gayelerini anlatırken onun kelimelerini kullandığınızı derhal anladım.

6440. Özetliyorum, candaşım, geliyorum. **(B.lı S.)**

6441. Göreceksiniz ne cümbüş olacak... **(D.)**

6442. Sabriye Hanım'ı konuşturmak için sual sormamak lazım geldiğini biliyordum.

6443. -Hiç böyle fırsatı kaybeder miyim?.. diyordu. **(İ.G.B.C.)**

6444. Sabriye Hanım'ın salonunda onunla karşı karşıya oturmuş çay içerken ister istemez hayatımdaki değişikliği düşünüyordum.

6445. Beş sene evvel de ben bu eve sık sık gelir VE Sabriye Hanım'la böyle karşı karşıya otururdum. **(B.)**

6448. O HÂLDE arada bir şey değişmişti.

6449. *Bu değişikliği, nasıl yapacaktım da bütün hayatıma mal edecektim?*

6451. Bu iş meselesini de geçiyordu.

6453. Sabriye Hanım zihnimden geçenleri anlamış gibi birdenbire sözü değiştirdi:

6454. -Hayri Bey, biliyor musunuz ki siz çok değiştiniz! dedi. **(İ.G.B.C.)**

6455. -Hayırdır inşallah!.. dedim. **(İ.G.B.C.)**

6456. -Hayır, çok değıştiniz!
6457. Sakın darılmayın, **sizi kırmak, küçültmek için söylemiyorum. (B.sız S.)**
6458. Hayatınıza, hatta içinize bir rahatlık gelmiş.
6468. Hayatla, herhangi bir şeyle oynar gibi oynuyordu.
6469. Onu tanıdığımından beri ister istemez hep onun verdiği çerçeveler içinde düşündüğümü, hatta onu taklit ederek yaşadığımı bir daha anladım.
6470. Bu hakikatin yanı başında Sabriye Hanım'ın bana anlattığı diğer hususiyetleri ikinci, üçüncü derecede kalıyordu.
6471. -HalitBey'le iş görenlerin hemen hepsi kabiliyetleri derecesinde bu rahatlığı alırlar.
- 6472. Halit Bey beni sevmez.**
- 6473. BELKİ DE kendisini iyi tanıdığım için sevmez.**
6474. FAKAT ben onu çok beğenirim...
6475. Sabriye Hanım'a Nevzat Hanım'la Cemal Bey'i ve Selma Hanım'ı da Halit Ayarcı'nın müesseseye almak fikrinde olduğunu söyledim.
6476. Selma Hanım'ın adı geçer geçmez, "Bekliyordum bunu..." der gibi gülümsedi. **(İ.G.B.C.)**
6477. -Selma Hanım gelir, dedi. **(İ.G.B.C.)**
6478. HATTA çağırdığınız için çok memnun olur.
6487. ZATEN Selma'yı da çok değışmiş göreceksiniz.
6488. FAKAT Nevzat gittikçe daha dalgınlaştı.
6489. Bütün dostlarıyla alâkasını kesti.
6490. ÂDETA bir günahı ödüyor gibi yaşıyor. **(İ.G.B.C.)**
6491. Çok koyu bir dindarlık çöktü üstüne. **(D.)**
6492. Sabahtan akşama kadar Kur'ân okuyor, namaz kılıyor...
- 6493. HATTA ruhları bile çağırıyor.**
6494. -Murat n'oldu?
6495. -O da kayboldu.
6496. Dedim YA!
6498. SONRA birdenbire sözü değıştirdi:
6499. -*Bilir misiniz, bugünlerde ben kiminle dostum?* **(D.)**
6501. NE mükemmel kadın, nasıl canlı, yaşını nasıl yeniyor!
6504. O da biliyorsunuz tasavvufa merak etti. **(İ.G.B.C.)**

6506. Yarın çayına gideceğim.
6507. Konuşmanın bundan sonrasının beni sıkacağını anladım.
6508. Sabriye Hanım'dan kendisine telefon eder etmez geleceği vaadini alarak evden çıktım.
6509. Sabriye Hanım'ın Selma Hanım için söylediği şeyler beni hakikaten üzmüştü.
6510. BELKİ bu yüzden ilk rast geldiğim dükkândan Cemal Bey'in evine telefon ettim.
6511. Karşıma Cemal Bey çıkarsa telefonu kapamağa karar vermiştim. **(Ş.B.C.)**
6512. Beş seneden beri görmediğim, türlü sıkıntılar arasında çehresini bile unuttuğum kadın birdenbire Sabriye Hanım'ın söylediği birkaç sözle şimdi dört bir tarafımı bir yangın gibi sarmıştı.
6513. HALBUKİ işlerimizin yavaş yavaş düzeldiği bu günlerde Pakize ile yeniden tatlı balayı günleri geçiriyorduk.
6514. Telefona Selma Hanım cevap verdi.
6516. *Cemal'e soruyorum, Hayri Bey bu, bilinir mi hiç?* **(B.sız S.) (D.)**
6517. İstifa etti, gitti, diyor. **(İ.G.B.C.)**
6518. O kadar ara!.. diye yalvardım. **(İ.G.B.C.)**
6519. Zannedirim her tarafa başvurdu. **(İ.G.B.C.)**
- 6520. Sizi ele geçiremedik vesselâm...**
6521. VE bütün bunları hep, içine bir yığın çocuk neşesi karışan o ince billûr sesle söylemişti.
6522. DEMEK böyle idi, Cemal Bey ona benim istifa ettiğimi söylemişti.
6524. Aramış, **bir türlü bulamamıştı!** **(B.lı S.)**
6525. Kendisine vaziyeti anlattım.
6526. Bize yardım edip edemeyeceğini sordum.
6527. Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün adı pek hoşuna gitmişti:
6528. -Bu nasıl iş canım?.. diyordu, âdeta şakaya benziyor. **(İ.G.B.C.) (D.)**
6530. HELE bir anlatın...
6531. Elimden geldiği kadar müesseseyi izah ettim.
6532. Kendisinden rica ettiğimiz şeyi de söyledim.
6533. Ertesi sabah enstitüye geleceğini vaat etti.

6534. Onu o günlerde kaleme devam etmeğe başlayan Zehra'nın yüzünden Halit Bey'in odasına aldım.

6535. Daha ilk anda kendisinde bir yığın şeyin değiştiği görülüyordu.

6540. Eski neşesi kalmamıştı.

6542. SANKİ bilmediğimiz üzüntüler, düşünceler, belki de bir korku arasından konuşuyordu.

6544. Korkuyu bütün ömrümce tatmıştım, o yılanı gayet iyi bilirdim. **(B.lı S.)**

6546. *FAKAT neden korkuyordu?*

6549. Benden ilk önce iş hakkında izahat istedi.

6550. Çok çocukça bir saflıkla, "Ben böyle şeyleri yapamam ki..." diyordu.

6551. HalitBey'in bunu söylerken elleriyle yaptığı işaret o kadar güzeldi Kİ bütün konuşma boyunca bir daha yapmasını bekledim. **(Ki'li B.C.)**

6552. -Zannettiğiniz gibi değil!.. dedim. **(İ.G.B.C.)**

6553. SADECE müesseseye fikir vereceksiniz!

6556. Sonunda o da razı oldu.

6557. Eğlenceli bir iş olacağını tahmin ediyordu.

6560. -BELKİ istemez, diyordu. **(İ.G.B.C.)**

6561. Onun için vaat etmeyeyim!

6562. Mesele çıkarmayalım!

6563. -NE mesele çıkacak!

6564. ZANNETMEM Kİ Cemal Bey sizin herhangi bir arzunuzu reddetmeğe kalksın! **(Ki'li B.C.)**

6565. Bunu mahsus söylemiştim.

6566. Başını salladı:

6568. O kadar kendisine hâkim olan kadın neredeyse karşımda ağlayacaktı.

6569. İçime yumruk gibi bir şey tıkanmıştı.

6571. DEMEK Kİ o Cemal Bey'i hiç anlamadan ondan hiç şüphe etmeden, gözü kapalı ve biçare yaşamıştı. **(Ki'li B.C.)**

6572. Onu bütün ömrünce insan olgunluklarının bir numunesi gibi görmüş VE öyle sevmişti. **(B.)**

6573. Bununla da kalmıyordu.

6576. Onu seviyor, kıskanıyor, VE ondan korkuyordu. **(B.)**

6577. O zamana kadar bu kadını bütün hayatından sıyrarak sevmiştim.

6578. Cemal Bey'le evli olduğunu biliyor VE sadece kabul ediyordum. **(B.)**

6579. FAKAT ikisinin arasındaki münasebetin üzerinde durmamıştım.

6580. Benim içimde ne Cemal Bey bana Selma Hanım'ı, ne de Selma Hanım zaruri şekilde Cemal Bey'in varlığını hatırlatmıştı.

6581. Kocasılığı gibi, herhangi bir hastalığı da olabilirdi.

6582. Şimdi ise onu kıskandığını anlayınca birdenbire vaziyet değişmişti.

6583. O zamana kadar Cemal Bey'den sadece nefret ederdim.

6585. FAKAT onu hiçbir zaman kıskanmamıştım.

6586. Şimdi bir anda onu kıskanmağa başlamıştım.

6587. Bileklerimden yukarıya doğru bütün damarlarım çekile çekile: -Peki sorun!.. dedim. (İ.G.B.C.)

6588. ÜMİT EDERİM Kİ reddetmez... (Ki'li B.C.)

6592. Gömüldüğü dalgaların içinden başını çıkarır çıkarmaz karşı sahili gören bir yüzücü gibi, ben de kendime bir iş bulur bulmaz Selma Hanım'a dönmüştüm.

6593. "Buna niçin şaşmalı?.. diye düşünüyordum. (İ.G.B.C.)

6594. MADEMKİ yavaş yavaş yine kendim oluyorum..."

6595. İş meselesi böyle halledilince Selma Hanım, benim aradaki beş senelik hayatımı merak etti.

6596. Her şeyden evvel şirketten niçin istifa ettiğimi soruyordu:

6597. -BİLİYORSUNUZ Kİ o günlerde Cemal hep maaşınızın artacağından bahsediyordu. (Ki'li B.C.)

6598. Bir müddet yüzüne dalgın dalgın baktım.

6599. Nerede ise her şeyi söyleyecektim.

6600. *FAKAT ne diye acele edecektim sanki? (D.)*

6601. BELKİ DE sözlerime inanmayacaktı.

6602. YAHUT hayatına yeni bir üzüntü daha ilâve edecektim.

6604. -İstanbul'dan uzakta idim... dedim. (İ.G.B.C.)

6605. -İyi AMA sizi görmüşler... (B.)

6606. -Ben de hiç uğramadım, hep İzmir'de kaldım, demedim YA... (İ.G.B.C.)

6607. Selma Hanım başını kaldırarak yüzüme baktı: -Niçin doğrusunu söylemiyorsunuz?.. dedi. (İ.G.B.C.)

6608. Cemal'in yalan söylediğini ben biliyorum...

6609. Tekrar bir sessizlik oldu, sonra yavaşça ilâve etti: (B.sız S.)

6610. -DAHA DOĞRUSU şüphe ediyorum.
6612. Deminki duruşunuz bana her şeyi öğretti...
6613. Elimden geldiği kadar kendisini tatmine çalıştım.
6614. FAKAT o kendi düşüncesinde devam ediyordu:
6615. -**HAYIR!**.. dedi.
- 6618. Benden gizlemesine o kadar ehemmiyet vermiyorum.**
6619. NİHAYET sizi sevdiğimi biliyordu.
6623. *FAKAT sizi işten ne diye çıkarttı, oraya kendisi getirdiği hâlde? (D.)*
6624. -BELKİ ötekiler çıkmamda ısrar ettiler...
- 6626. BÖYLE OLSA o zaman benden gizlemezdi. (Ş.B.C.)**
6627. *FAKAT farz edin Kİ öyle, o zaman nasıl razı oldu? (Kİ'li B.C.)*
6629. SONRA gözlerini gözlerime dikti:
6630. -*Kim bilir, ne kadar sıkıntı çektiniz...*
6631. -Aldırmayın!..dedim. **(İ.G.B.C.)**
6632. Her şey düzeldi şimdi.
- 6633. Benim için üzülmeyin VE mesele yapmayın bunu. (B.) (D.)**
6634. HATTAbizim teklifimizi de unutun,**belki karşılaşmamızı istemez...**
(B.sız S.)
- 6635. Rahatınız bozulmasın!**
6636. Selma Hanım bir müddet çantasında mendilini aradı.
6637. -Benim artık rahatım yok!.. dedi. **(İ.G.B.C.)**
- 6639. Hiç kimse yıldız olarak kalamıyordu.**
6640. Muhakkak hayalimizdeki yerinden inecek, herkese benzeyecekti. **(B.ı S.)**
6642. İş meselesine gelince, daha düşünürüz.
6643. Ben size telefon ederim.
6644. Merdivenlerden beraber indik.
6645. Kapının önünde.
- *** -HAKİKATEN şaşılacak şey... Bu kadar yalan söylesin!.. diyerek ayrıldı. **(İ.G.B.C.)**
6647. Belediye reisinin ziyaretinden iki ay sonra daha mühim, daha salâhiyetli, hatta mutlak denecek kadar salâhiyetli bir zat dairemize geldi.
6649. Çok rahat, geniş bir yere geçmiştik.
6650. Personelimiz de çoğalmıştı.

6652. İşlerimiz de artmıştı.

6653. Halit Ayarcı her sabah geliyor, ya Nermin Hanım'a yahut Zehra'ya bir yığın şey dikte ediyordu. (B.lı S.)

6654. Kızımın daktilo acemiliklerine ehemmiyet vermiyor, Ekrem Bey'i iş fikrine yavaş yavaş alıştıırıyordu. (B.lı S.)

6655. Halit Ayarcı'yı bu yeni misafir de şaşırtmadı.

6656. Bir müddet ayakta, belediye reisiyle beraber izahat verdi.

6657. Müessesenin esas gayesini anlattı.

6659. Bu hiç konuşmuyor, sadece gözlerini gözlerinize dikerek dinliyor, icap ederse kirpik işaretleriyle sizi tasdik ediyordu. (Ş.B.C.)

6660. O da izahattan sonra müesseseyi gezmeyi istedi.

6661. Duvarlara asılacak vecizeleri çok beğendi.

6662. Bunları şehrin, hatta yurdun her tarafına dağıtmamızın lüzumundan bahsetti.

6663. Halit Ayarcı bu teklifi yalnız bir, "Düşünüyoruz efendim..."le karşıladı. (İ.G.B.C.)

6664. FAKAT belediye reisi: -Bu her şeyden evvel bir tahsisat meselesi... diye cevap verdi. (İ.G.B.C.)

6666. MAMAFİH Halit Bey çalışıyor.

6667. Garip şekilde roller değişmişti.

6668. Bu sefer Halit Bey benim yerime geçmiş, belediye reisi onun yerini almıştı. (B.lı S.)

6670. MAMAFİH Halit Ayarcı yine benim unutulmama razı olmadı.

6671. Bana çok açık, cevabı içinde sualler sordu VE kendi üslûbunda cevaplar aldı. (B.)

6672. Salâhiyetli zat, belediye reisini, -Tabî... diye tasdik etti. (İ.G.B.C.)

6673. YALNIZ her şeyi paraya bağlamamalıdır.

6674. İnsan iradesi daima maddî şartları yener...

6675. Sözüne devam etsin diye ne kadar dua ettim. (İ.G.B.C.)

6676. Bunun sırrını bir kere öğrenseydim her şey halledilecekti.

6677. FAKAT devam etmedi.

6678. ŞÜPHEŞİZ bu mühim işin usullerini kendimizin bulmasını istiyordu.

6680. BİNAENALEYH, gerçeği bu olmakla beraber, çünkü o da maddî şartları sadece iradesiyle yenmişe benziyordu, yeni kurulmuş bir müessesede,

bilhassa bu kadar masraflı bir işin büsbütün de parasız yapılamayacağını, yapılsa bile bu iş için sarf edilecek iradenin çok pahalıya mal olacağını en münasip dille, yani karşısındakinin fikrini daima doğru bula bula tekrar hatırlatmağa çalıştı. (B.lı S.)

6682. İşsizlik zamanlarımda sadece irademle geçinebilmek için, bu cevheri o kadar sarf etmiştim Kİ çoktan beri bende zerresi bile kalmamıştı. (Kİ’li B.C.)

6683. VE belki de bu yüzden aylardır Halit Ayarcı’nın ayağıyla ittiği bir futbol topuna benzemiştim.

6684. Halit Ayarcı bütün bu konuşma boyunca âdeta lâkayt kalmıştı.

6685. Masanın bir köşesine hafifçe yaslanmış, sakın ve alâkasız, beyhude sözlerle israf edilen zamana pek fazla fark ettirmeden acır gibi etrafına bakıyordu. (B.lı S.)

6686. Hiçbir zaman can sıkıntısı denen şeyin bu kadar asil, bu kadar üstün şeklini görmemiştim.

6687. Etrafındaki konuşmanın bitmesini, birdenbire kabaran bir rüzgârın savurduğu bir toz dalgasının geçmesini bekler gibi bekliyordu. (İ.G.B.C.)

6688. “Ben işe karışacağım zamanı biliyorum.

6689. FAKAT siz bir kere aranızda anlaşın!

6690. Sizleri huyunuzdan vazgeçiremem Kİ...

6691. ÇARESİZ tahammül edeceğim.

6692. NASIL OLSA olduğum yere geleceksiniz.”

6693. Bir insan karşısındakine o anda yalnız sabır ve tahammül olduğunu ancak bu kadar terbiyeli şekilde gösterebilirdi.

6694. NİHAYET salâhiyetli zat kararını verdi.

6695. -Para işini merak etmeyin... dedi. (İ.G.B.C.)

6696. Her türlü fedakârlığı yapacağız.

6697. MADEMKİ bu işe girdik...

6698. Ben mümkün olduğu kadar tutumlu olmak gerektiğini söylemek istiyordum.

6699. Belediye reisi bu çok basit temenniye hemen hemen aynı zikzaklardan geçen bir cümle ile teşekkür etti.

6700. İŞTE o zaman Halit Ayarcı dayandığı masadan ayrıldı ve seyirci vaziyetinden çıktı.

6701. -İmkânlarımız biraz genişlerse elde bulunan çok faydalı bir eseri de neşretmeyi düşünüyoruz! dedi. (İ.G.B.C.)

6702. HAYIR, bu adamı ben taklit edemezdim.

6709. Belediye reisi bu fırsattan istifade ederek beni daha yakından tanıtmaya muvaffak oldu.

6711. ZATEN saatten ve felsefesinden çok iyi anlar.

6712. Bu sefer dikkatli bakışların tek hedefi ben oldum.

6716. “Ah Yâ rabbim bir kaçabilsem!”

6717. *FAKAT niye kaçacaktım sanki?*

6718. Böyle bir ilgiyi bütün ömrümde görmemiştim.

6720. Ben bu sualle birdenbire yuvarlandığım karanlık uçurumda tutunacak bir yer ararken Halit Ayarcı benim yerime cevap verdi:

6724. Hiç işitmedim...

6728. *Ne yapmış bu adam?*

6730. HATTA Graham’dan evvel rabia hesaplarını bulmuş diyorlar. (İ.G.B.C.)

6733. Tekrar bakışlar benden yana çevrildi.

6734. *-Kitabınız bitti mi?*

6735. ARTIK sıra bana gelmişti.

6736. Bu kadarını yapabilirdim.

6737. Halit Ayarcı beni yolun ortasına kadar götürmüştü.

6739. Nereye gideceğimi biliyordum.

6744. Halit Ayarcı tekrar dinamik rehabetinden ve alâkasızlığından sıyrıldı.

6745. Bana,-Zannederim Kİ gelecek nisana yetiştirirsiniz...

6746. SONRA misafire döndü.

6748. SONRA kendi kendine hesap etti.

6749. -EVET, tam yüz seksen sene oluyor.

6750. -DEMEK büyük bir merasim yapabiliriz?

6751. Halit Ayarcı konuşmanın topunu yine belediye reisine bıraktı.

6753. Hayri Bey biraz yorulacak AMA...

6754. Bu fırsat kaçırılmaz...

6755. Müessesenin açış resmini de o zaman yaparız, değil mi Hayri Bey?

6756. Bu vesile ile daha parlak olur.

6757. Halit Ayarcı tekrar konuşmaya katıldı.

6758. -Açış törenini bendeniz yeni binamızda düşünmüştüm... dedi.

(İ.G.B.C.)

6759. Bu sefer ilk defa olarak iki taraf da itiraz etti.

6761. O zaman çok gecikir...

6762. ZATEN yeni bina için ayrı bir açış töreni daima yapılabilir!

6764. Salâhiyettar zat tekrar bana döndü:

6765. -Hayri Bey, bu kitap şubata kadar bitecek...

6766. Bunu sizden katî şekilde istiyorum.

6768. Yaptığınız işin ehemmiyetini bilin VE ona göre çalışın... **(B.)**

6769. Siz de bana bu neşriyat meselesini hatırlatın...

6772. Halit Bey tekrar tavzih etti.

6774. Ek bir liste takdim ederim.

6775. Ahmet Zamanî Efendi isminde hiçbir insan tanımamıştım.

6776. HATTA adını ilk defa işitiyordum.

6777. “Ah Yârabîm, ekmek paramı niçin bana doğrudan doğruya vermedin DE beni başkalarının uydurduğu bir yalan yaptın!” **(B.)**

6779. Ucunu bucağını bilmediğim, her gün yeni bir parçasıyla karşılaştığım âdeta tefrika hâlinde bir yalan olmuştum.

6780. Salâhiyettar zat Ahmet Zamanî Efendi'den bir türlü vazgeçemiyordu.

6781. -Mühim bir keşif, diyordu. **(İ.G.B.C.)**

6782. FAKAT nasıl oldu DA hiç adı işitilmedi? (B.)

6783. SANKİ demin kafamdan geçenleri düşünen ben değilmişim gibi, yavaş ve en kandırıcı sesimle cevap verdim:

6785. Şöhrete âfet diye bakarlardı.

6786. SONRA çok genç yaşta öldü.

6789. Bu sualle nefesim birdenbire tükendi.

6793. -Niçin olmasın efendim? (D.)

6794. Sözüne devam edeceği yerde masanın camı üzerine iyice bastırıldığı büyük, geniş ayali eline bakmağa başladı.

6795. -ÖYLE YA niçin olmasın?

6796. Eskileri o kadar az biliyoruz Kİ...

6801. Salâhiyettar zat tekrar bana döndü.

6803. Halit Ayarcı bu sefer de ceketinin düğmeleriyle oynamaya başlamıştı.

6804. BU DEMEKTİ Kİ, iş bana düşüyordu. **(Ki'li B.C.)**
6805. Bütün kuvvetimi, cesaretimi topladım.
6810. FAKAT kendi kendine, iradesiyle düzeltilmiş, diyorlar. **(İ.G.B.C.)**
6811. DAHA DOĞRUSU hocam rahmetli Nuri Efendi böyle söylerdi.
- 6813. MESELÂ çok iyi meyve yetiştirdiği hâlde üzümünden başkasını yemezmiş.**
- 6814. Bal ve şeker gibi şeyler de kullanmazmış.**
- 6817. Birden fazla kadın almanın aleyhinde bulunduğu için devrinde pek sevilmezmiş...**
6821. Sarı rengi çok severmiş.
6822. HATTA pek mutat olmadığı hâlde sarı cübbe, sarı kaplı kürk giydiğini hocam Nuri Efendi söylerdi.
6823. Sarı, güneşin rengidir, dermiş. **(İ.G.B.C.)**
- 6824. Çok aradım AMA bu kanaatin nereden geldiğini bulamadım. (B.)**
6825. Ben söyledikçe belediye reisinin de, salâhiyetli zatın da yüzleri tebessüme gark oluyordu.
6828. Tevekkeli değil eskiler yalnız şiir söylemişler!
6831. İster istemez yoluma devam edecek, yeni yeni şeyler uyduracaktım. **(B.lı S.)**
6833. FAKAT evlenme meselesindeki fikirleri yüzünden çıkartmışlar.
6834. O da selâmlığını açmış, yatsı namazlarını misafirlerine evinde kıldırmış.
6835. Ezanı da evin penceresinden okurmuş!
6836. Halit Bey tekrar bana döndü:
6837. -Bir Venedikli vasıtasıyla devrin garplı riyaziyecileriyle mektuplaştığını söylüyordunuz...
- 6838. -EVET AMA, müsbet bir şey bulunamadı.**
- 6839. Nuruosmaniye Kütüphanesi'ndeki kitap kaybolmasaydı...**
6843. Halit Ayarcı işi biraz daha tabiîleştirmek ihtiyacını duydu.
6844. -BENDENİZE ÖYLE GELİYOR Kİ, Kâtip Çelebi'nin etrafındakilerden biri olacak... **(Ki'li B.C.)**
6846. Bu ihtimal her ikisini de tatmin etti.
6847. Belediye reisi meselenin şimdilik bu tarzda halledilmesinden memnun, dairenin gezilmesini teklif etti.
6850. BİNAENALEYH iki saat sürdü.

6851. Hemen her şeyin önünde durdu, yerinden kalkabilecek her şeyi bir kere yerinden oynatıp altına bakıyor, sonra kendisini elinde iyice evirip çevirip muayene ediyor, tekrar yerine koyuyordu. **(B.lı S.)**

6852. Bütün boş defterleri açıp bakıyor, grafiklerin önünde uzun murakabe saatleri geçiriyordu. **(B.lı S.)**

6853. Bir ara bana döndü, bir eli kılıfını çıkarmağa çalıştığı yazı makinasında: -Neden öldüğünü biliyor musunuz?.. diye sordu. **(İ.G.B.C.)**

6856. *-Ben söyleyeyim bakalım buldum mu?*

6857. Şekerden... dedi.

6858. Bende de var da oradan biliyorum.

6859. Tabii niçin böyle olması icap ettiğini sormadık.

6860. *Niçin soracaktık?*

6861. *HATTA niçin şüphe etmeliydi?*

6862. Herkes bir şeyden öldüğüne göre Ahmet Zamanî Efendi de elbette bir hastalıktan ölecekti.

6865. Hepimiz birden bu ihtimali kabul ettik.

6866. HATTA ben: -Çok doğru buyurdunuz... Üzümden başka bir şey yemediğine göre... diye hafiften tasdik bile ettim. **(İ.G.B.C.)**

6867. SONRA saatine baktı.

6869. “Yorulдум...” dedi. **(İ.G.B.C.)**

6870. Hepimiz yorulmuştuk.

6871. Onun için Halit Ayarcı’nın odasına geldiğimiz zaman Derviş Ağa’nın getirdiği kahveler pek makbule geçti.

6872. HATTA az şekerli olmasına bile ehemmiyet vermedi.

6873. Kahvelerden sonra yine o gün olduğu gibi kadro meselesine geçildi.

6874. ONDAN SONRA tebrik faslı geldi.

6875. Bu sefer altın tepsi belediye reisi ile onun arasında gidip gelmeğe başladı VE nihayet kundaklanmış bir çocuk gibi Halit Bey’in birdenbire açtığı kolları arasında kaldı. **(B.)**

6876. Aziz velinimetim: -Teveccühlerinize güvenmeseydim, bu işe katiyen girmezdim. (Ş.B.C.)

6878. Bana bu hizmet vesilesini verdiğiniz için bahtıyarım... diyerek meseleyi halletmişti. **(İ.G.B.C.)**

6879. Bütün gün hep böyle yapmış, en lüzumlu noktada konuşmuş, hiçbir şey rica etmeden istediklerinin hepsini kabul ettirmiş, şimdi de asıl işin kendisi tarafından kurulduğunu, beyhude münakaşaya lüzum olmadığını iyice anlatmıştı. **(B.lı S.)**

6881. Koskoca enstitüyü sadece bizlere bırakamazdı.

6882. -Bu müesseseyi başından itibaren benimsedim, dedi. **(İ.G.B.C.)**

6884. Reis Bey de size yardım edecekler.

6885. Ayrılırken tekrar bana iltifat etti:

6886. -Kitabı isterim...

6887. *Bitecek anladınız mı Hayri Bey?* **(B.sız S.) (D.)**

6888. VE yanağını okşayarak kitapla olan alâkasını bir daha teyit etti.

6889. Kapıdan çıkarken: -Sloganları dağıtın! Biran evvel ve her tarafa... diye tekrar emir verdi. **(İ.G.B.C.)**

6890. Tam merdivenin başında belediye reisine yavaşça: -Bu rabia hesabı nedir siz biliyor musunuz?.. diye sorduğunu işittim. **(İ.G.B.C.)**

6891. Onlar gittikten sonra Halit Ayarcı tekrar bana döndü:

6892. -ARTIK bundan sonra da şüphe etmezsiniz zannederim... dedi. **(İ.G.B.C.)**

6893. -**HAYIR**, dedim.

6894. Müessese kurulacak.

6895. Bir de işimizi bilsek!

6896. -Hâlâ bilmiyor musunuz?

6897. Saatleri ayarlayacağız...

6900. -Çaresini bulacağız...

6901. Herkes kendisine, tayin olunduğu vazifenin adından bir iş çıkaracak.

6902. ZATEN kurulur kurulmaz bir tâminle bütün arkadaşlardan rica edeceğim bunu... **(D.)**

6903. VE tabî onlar da yapacaklar.

6904. Boş durmayacaklar YA...

6905. SONRA bir eli odasının kapısının tokmağında: -Siz kitabı ne vakit bitireceksiniz? Yani ne vakit bitirebilirsiniz, demek istiyorum... diye sordu.

(İ.G.B.C.)

6906. -Nasıl yazarım ben bu kitabı?.. diye cevap verdim. **(İ.G.B.C.)**

6908. Halit Ayarcı'nın kaşları birdenbire çatıldı.

6909. İlk defa hiddetleniyordu.
6911. Daha demin kendiniz bahsediyordunuz...
6912. Dördüncü Mehmet zamanında yaşamış.
6913. Sarı rengi severmiş.
6914. Güneşin rengidir, dermiş. **(İ.G.B.C.)**
6915. Mevlevî olduğunu bile biliyorsunuz.
6917. Şekerden ölmüş.
- 6918. Yok azizim, ben bu cinsten sabotaj istemem.**
6919. Bu müessese muvaffak olacaktır.
6920. Herkes vazifesini yapacak.
6924. Birdenbire ceketimden tuttu:
6925. -Bu kitap yazılacak!..
6926. YAHUT DA gider içeriye istifanamenizi yazar getirirsiniz!
- 6927. Ben bu kadar bağlı olduğum bir müessesede en yakın dostlarım tarafından ihanet görmemi istemem...**
6928. HEM kendiniz söylüyorsunuz, HEM DE yoktur, diyorsunuz...**(İ.G.B.C.)**
- 6929. -Ben Ahmet Zamanî'den bahsetmedim...**
6930. -AMA, Nuri Efendi'den bahsettiniz...
6932. SONRA birdenbire belki de bozulan yüzüme dikkat ettiği için güldü:
6933. -Adı olan her şey mevcuttur Hayri Bey!.. dedi. **(İ.G.B.C.)**
6936. HATTA şimdi büyük dostumuz da istiyor.
- 6937. Hiç üzülmeysin...**
6938. Çalışın sadece... **(D.)**
6939. *SONRA, kadro meselesini ne yaptınız?*
6940. İstediklerimizi veriyorlar.
6942. Aksi aksi: -Tanıdığım insan çok az... dedim.
6943. -Bulun...
- 6945. -Akrabasız adam olmaz...**
- 6947. Şimdilik görünmüyorlar...**
6948. İsterseniz gazetelere bir ilân vereyim! **(Ş.B.C.)**
6949. Tekrar gülümsedi.
6950. -Ah Hayri Bey, ah Hayri Bey... dedi.
6951. Siz hakikaten beni yoruyorsunuz.

6952. Bir türlü sizi bazı şeylere alıştıramadım.

6953. **HAYIR**, ilâna lüzum yok, biraz daha bekleriz... **(B.sız S.)**

6954. Onlar gelirler...

6955. Bir de Sabriye Hanım'la Selma Hanım'ı artık davet zamanı geldi sanırım. **(İ.G.B.C.)**

6956. Odama girdiğim zaman Zebra'nın beni beklediğini gördüm.

6957. Benden izin istiyordu.

6959. Yeni taşındığımız evde odasını ne kadar zevkle döşemişti.

6960. Pakize ile iki dost gibi geçiniyorlardı artık. **(D.)**

6962. Ahmet üç ayda altı kilo almıştı.

6963. Kızıma yarın dahi isterse evde kalabileceğini söyledim...**(Ş.B.C.)**

6964. O teşekkür yerine bir kırılıktan sonra çekilip gitti.

6965. Ben başım iki elimin arasında düşünmeğe başladım.

6968. Saatleri Ayarlama Enstitüsü hayatımı kurtarmıştı.

6969. Halit Ayarcı ile evime refah denen güneş doğmuştu.

6970. Bütün bunları düşünürken iç telefon çaldı.

6971. Halit Ayarcı, sanki aramızda geçen şeyleri tamamiyle unutmuş gibi en rahat sesiyle: -Yarın size Ahmet Zamanî'yi yazmanıza yardım edecek tarih kitaplarını getireceğim...

6973. -Teşekkür ederim efendim... **(D.)**

6974. -Bir iki ayda çıkar...

6975. -Zannederim efendim.

6976. Siz de yardım edersiniz tabî.. **(D.)**

6977. -Selma Hanım'la Sabriye Hanım'ı davet için biraz bekleyin!

6978. Ben gidiyorum, bir iş olursa evde ararsınız... **(B.sız S.)**

6980. Başından beri gazetelerde enstitü hakkında havadisler çıkıyordu.

6981. Kadromuzun müzakere edileceği tarih yaklaştıkça bu yazılar arttı.

6982. Bayağı günün meselesi hâline geldik.

6983. Hemen her gün enstitünün teşkilâtı, çalışma tarzı, yapacağı iş münakaşa ediliyor, bittabi bu arada müdürün, müdür yardımcısının ve diğer personelin hayatları hakkında da ufak tefek şeyler geçiyordu. **(B.lı S.)**

*** Bazı gazeteler Halit Ayarcı'yı son derece sempatik buluyorlar, bir kısmı bu kadar mühim iddialı bir müessesenin bu cinsten bir iş adamına verilmesine şaşıyorlardı. **(B.lı S.)**

6984. Bir kısmı ise, “Ne iş görecektir bu müessese?” diye soruyordu. **(İ.G.B.C.)**

6985. Halit Ayaracı bütün bu yazıları dikkatle okuyor, tenkitlere müsamaha ile gülüyordu. **(B.İ S.)**

6986. -Elbette, diyordu, bu kadar mühim bir iş yapılırken aleyhte de söylenecek!

6988. BİLHASSA bir gazetenin, Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nün gerek adının, gerek vazife ve öğrenilebildiği nispette teşkilâtının bürokrasi tarihinde hakiki bir merhale olduğunu yazması pek hoşuna gitmişti.

6989. -Kim yazdıysa bunu, işi anlamış...

6991. EVVELÂ asrını biliyor.

6992. Bu asra birçok ad verilebilir.

6994. Spingler’den Kayserling’e kadar bütün filozoflar bürokrasiden bahsederler.

6997. Ben mutlak bir müessese kuruyorum.

6999. *Bundan mükemmel ne olabilir?*

7000. Kadro müzakerelerinin zamanı yaklaştıkça sıklaşan bu havadisler ve düşünceler sonuna doğru birdenbire şahıslarımız etrafında toplandı VE iki hafta içinde de HalitBey’i bırakıp sadece beni hedef aldılar. **(B.)**

7001. Bu ağız değişmesi sayesinde müessesemizin lüzumuna dair yapılan münakaşaların birdenbire kesilmesine bakılırsa bu işte Halit Ayaracı’nın bir tertibi olduğuna hükmetmek hiç de yanlış olmaz. (Ş.B.C.)

7003. İŞTE o andan itibaren benim için günlerce süren bir huzursuzluk başladı.

7004. Hemen gün aşırı, bir gazetede resmim çıkıyor, hayatım münakaşa ediliyor, bu kadar mühim bir işte bulunmamın doğru olup olmadığı hakkında fikirler yürütülüyordu. **(B.İ S.)**

7005. Takribî Ahmet Efendi Camii’nin bir asra yaklaşan hikâyesi, Şerbetçibaşı Elması, çocukluğumda ve ilk gençliğimde tanıdığım insanlar, yetiştiğim muhit, işsizlik yıllarım, gördüğüm işler birbirine zıt bir yığın tefsire yol açıyordu.

7007. Onlara göre bütün ömrüm saat ve zamanla geçmişti.

7010. BİNAENALEYH Şeyh Ahmet Zamanî’nin müsbet veya esrarlı bütün bilgilerinin vârisi sayılırdım.

7011. Tam bu sıralarda -YİNE ŞÜPHE SİZ HALİT AYARCI'NIN GİZLİ TEŞVİKİYLE- Muvakkit Nuri Efendi'nin Merkezefendi'deki mezarının tamiri beni büsbütün ön safa geçirdi.

7012. Bu merasimde verdiğim nutukta, Halit Ayarcı'nın sıkı tembihleri yüzünden Ahmet Zamanî'den bahsetmem işi büsbütün alevlendirdi.

7013. Bu sefer zekâm, görüş kabiliyetim, hatta şahsî metodum methedilmeğe başlandı.

7015. “Hayri İrdal’ın çiraklık seneleri” diye başlayan bu yazıda, benim üç yaşımdan itibaren saat ve zamanla meşgul olduğum anlatılıyordu.

7016. Babama muttasıl evimizdeki büyük saati, Mübarek’i göstererek nasıl işlediğini sorarmışım.

7017. Zengin, dindar, kibar cetler silsilesinden tek aile mirası olarak büyükçe bir saatten başka bir şey bulunmayan bu evde ihtiyar baba sabah akşam çocuğuna, saatin kâinatın timsali olduğunu söylüyordu.

7019. Bir hafta sonra bir başka muharrir, beni, “Tanınmamış Voltaire’imiz” diye takdim ediyor VE hayatında saatçilikle zengin olan bu filozofla aramızda ipe sapa gelmeyecek mukayeseler yapıyordu. **(B.)**

7020. Üçüncü yazıda Nuri Efendi de, babam da Voltaire de bir tarafa itiliyordu.

7021. Bu yazıda benim hayatımın insanları ve cemiyetimizi öğrenmek için girişmiş olduğum bir tecrübe olduğu söyleniliyordu.

7022. “Hayri İrdal çocukluğundan beri zihniyet meselesiyle meşguldü, elbette ki bu devamlı çalışma bir gün gelip meyvelerini verecekti.” deniyordu. **(İ.G.B.C.)**

7023. BİTTABİ bu velveleye Doktor Ramiz yabancı kalamazdı.

7024. NİTEKİM sonradan büyütüp kitap hâline getirdiği bir makale yazdı VE benim ruh tahlilimi yaptı. **(B.)**

7025. Nezredilmiş bir camiin para şartları yüzünden küçüle küçüle indiği son had olan eski saatimizi nasıl baba telâkkî ettiğimi iyice izah etti.

7026. Tâbirnamelerden, fal kitaplarından, Seyit Lûtfullah’tan bahsetti VE bendeki zaman sezişini övdü. **(B.)**

7029. O nasıl ameliyelerini izafî zamanda yapmışsa, Hayri Bey de yaşanan zamanda yapıyor. **(Ş.B.C.)**

7031. -ELBETTE, diyordu.

7032. ELBETTE aziz dostum, böyle mühim bir müessesenin kurulma şerefini paylaşan bir insanın etrafında biraz gürültü olur.
7033. *Ne yapmamı istiyorsunuz sanki? (D.)*
7034. *Çıkıp, “Hayır, yalan söylüyorsunuz!” mu diyeyim? (İ.G.B.C.)*
7035. Bu müesseseyi kökünden yıkar.
7036. Bırakın, bu bir dalgadır, kendiliğinden geçer... (B.lı S.)
7039. Onlar da bizim bir şeylerimiz olmasını istiyorlar.
7041. İşin içine elbette biraz mübalağa girecek!
7042. Nasıl filân romancımızı Balzac’a öbürünü Zola’ya benzettilerse, sizi de başkalarına pekalâ benzetirler. (Ş.B.C.)
7043. Hayret ediyorum doğrusu! (D.)
7044. Sizi kıskanmadığım için bana teşekkür edeceğiniz yerde kızıyor, hiddet ediyorsunuz! (B.lı S.)
- 7045. Ben sizin yerinizde olsam hiç ses çıkarmaz, kendi işime bakardım. (B.lı S.)**
7046. Siz oturun, kitabınızı yazın, enstitümüzün tekâmül çarelerini arayın!.. (B.lı S.)
7048. *Göreceksiniz, sonunda nasıl alışırsınız! (B.lı S.)*
- 7049. NE HACET, alışmadınız mı sanki?**
7050. *Bir hafta evvel aleyhinizde çıkan yazıya nasıl kızmıştınız?*
7052. YANİ, şimdi söylediklerinizin doğruluğuna inanmam lazım gelirse tabîî bulmanız icap eden bir yazıydı demek istiyorum. (Ş.B.C.)
7053. Hayatınızdan kendi anlattığınız şekilde bahsediyorlardı.
7054. HALBUKİ kızdınız.
7057. “Bütün İstanbul halkının tanıdığı bir meczubu öne sürmekle işlenen bu hata” diye başlıyor, beni nasılsa adaletin elinden kurtulmuş alelade bir sahtekâr olmakla itham ediyor, “Şerbetçibaşı Elması rezaleti henüz unutulmuşken, bir başka dalavere daha mı?” diye hem bana, hem Halit Ayarcı’ya yükleniyordu. (B.lı S.)
7058. Bu yazının muharririne göre Halit Ayarcı efkârıumumiye ile alay eden bir iş adamı, bir sergüzeştçi idi VE ben onun kuklasıydım! (B.)
- *** Salâhiyettar zatın ziyaretinin ertesi günü mükâfat olarak bana kendi kereste fabrikasında yüz liralık bir ücretle hiç işi olmayan bir kontrollük veren

Halit Ayarcı, bu yazı üzerine de sabun fabrikasında aynı şekilde bir vazife vermişti.

7059. BU DA GÖSTERİYORDU Kİ yazı hakikaten aleyhimde idi, VE doğrusu ben de hakikaten kızmıştım. (B.)

7060. -ŞÜPHESİZ Kİ o yazılara kızdım. (Ki'li B.C.)

7061. Aleyhimde söylenirse elbette kızarım. (Ş.B.C.)

7063. -**HAYIR**, siz kukla kelimesine kızdınız...

7064. -HAYIRona kızmadım.

7065. Kukla olduğumu biliyorum!

7066. Halit Bey hep aynı soğukkanlılıkla: -Çok acayip insansınız, diyordu. (İ.G.B.C.)

7067. İş arkadaşlığının ne olduğunu bilmiyorsunuz.

7069. Hiç cemiyet hayatına alışmamışsınız!

7070. ANCAK insana alışmamış olanlar başkalarının hürriyetine karışabilir!

7071. HEM aleyhinizde yazmayacaklar, HEM de ölçülü şekilde methedecekler... (B.)

7073. Bulursanız bana da gönderin böylesini... (Ş.B.C.)

7076. Lehimde yazılan şeyler hoşuma gidiyordu.

7078. Doktor Ramiz'in makalesinden sonra bir gazetecinin karımla yaptığı röportaj çıktı.

7079. VE bu sonuncusu hepsini bastırdı.

7080. Pakize şahsıma karşı, on seneyi geçen alâkasızlığını, beni küçük görmesini, ihmallerini, hülâsa evlendiğimizden beri yaptığı bütün haksızlıkları yirmi dakikalık bir konuşmada ödemeğe karar vermiş gibi, beni durmadan övüyordu.

7083. Sinemayı seviyordu.

7084. Kâinata beyaz perdeden bakıyordu.

7085. BİNAENALEYH ister istemez onun gözü ile ben de değişecek, sinema olacaktım. (B.İ S.)

7086. Karım kocasını çok seviyordu.

7087. ESASEN çocukluğumuzdan beri sevişmiştik.

7088. Benim bir yığın talihsizlik yüzünden Emine ile evlenmem üzerine o da ilk kocasıyla evlenmişti.

7089. FAKAT hiçbir zaman beni unutmamıştı, NE DE ben onu...

7090. ZATEN ilk evlenmemden bir gün evvel kendisiyle konuşmuş, bu işteki zaruretlere anlatmıştım. **(B.lı S.)**

7093. Onun için hayatta muvaffak olamamış, kendimi tanıyamamıştım. (B.lı S.)

7094. Onun ölümü üzerine Pakize de kocasından ayrılmış, gelmiş, beni bulmuştu. **(B.lı S.)**

7095. ÇÜNKÜ ben bütün büyük adamlar gibi kadın meselesinde, çekingen, mağrur ve tabiatıyla dalgındım.

*** İşte ondan sonra, Pakize'nin sayesinde asıl çalışma devrem başlamıştı.

7096. “Kendisini işine tam vermek için memuriyetini bile bıraktı...

7097. Yedi, sekiz sene ailemden kalan öteberiyle geçindik.

7098. Neyimiz varsa hepsi sarf oldu...”

7100. ESASEN o, büyük bir adamın karısı olmanın ne gibi fedakârlıklar icap ettirdiğini biliyordu.

7104. İyi ata binerdim, güzel yüzerdim, tenis oynardım. **(B.lı S.)**

7105. “Biraz kumarı severdi AMA, hatırım için vazgeçti!” **(B.)**

7106. Kadın tuvaletinden hakiki zarafetten çok iyi anlıyordum.

7107. Küçük baldızımın tuvaletleri hep benim tavsiyemle yapılmıştı.

7109. Tabîî musikiyi seviyordum.

7111. Güzel piyano ve banjo çalardım.

7113. “A, bilmiyor musunuz?..

7114. Ablam Billur Çağlayan Gazinosu’nda her akşam söyler...

7115. On bir buçukta giderseniz eğer, dinlersiniz...” **(Ş.B.C)**

7116. Evde çoluk çocuğumla sohbetten hoşlanırdım.

7117. Sabah kahvaltılarında meyve suyu içerdim.

7118. Bir huyum vardı, sık sık âşık olurdum. **(B.sız S.)**

7119. FAKAT karım bunu hoş görüyordu.

7121. “ZATEN kadın kısmını bilirsiniz, rahat bırakmazlar Kİ...”

7122. Kendisine gelince, vaktiyle dansöz olmak istemişti AMA...

7123. “İnsan, Hayri gibi bir erkekle evlenince kendisini seve seve feda etmeye alışıyor.”

7124. Saatleri Ayarlama Enstitüsü açılmadan evvel, yani tam kurulacağı sıralarda iki teklif almıştım.

7130. İsmi söyleyemeyecekti.

7131. O kadar ev işine düşküdü Kİ bu gibi şeyleri birdenbire unuturdu.

(Kİ’li B.C.)

7132. “ZATEN artist olarak başladı.

7134. Gençliğinde tiyatrodan çalıştı.

7136. FİLHAKİKA işsizliğini sıralarında iki defa figüranlık yapmışım.

7139. Karıma göre yemeyi severdim AMA, perhize çok riayet ederdim. **(B.)**

7141. **Anlaşılan eğlence ile pek başım hoş olmayacaktı Kİ geceleri pek çıkmazdık**, nadiren sinemaya giderdik. **(B.)**

7144. “Geceleri çalışır...

7145. Sabaha doğru, yarım saat kadar ancak uyur...”

7147. Bazen de yirmi dört saat uyurdum.

7148. BİLMEM NİÇİN, çırpıplak döşemenin üstünde yatmaktan hoşlanırdım.

7149. Romatizmalarım ata binmeğe şimdi müsaade etmediği için sadece jimnastik yapıyordum.

7150. Akrabamdan çok zulüm görmüştüm.

7151. FAKAT Pakize bunların üzerinde durmuyordu.

7152. BİLHASSA halamdan bahsetmek istemediğini açıkça söylüyordu.

7153. “Hayri onları çoktan affetti...”

7154. Mülâkatı sabahleyin dairede Halit Ayarcı bana kendisi okudu.

7155. Hiddetime hiç aldırıyor, her cümlede bir kahkaha savuruyordu. **(B.lı S.)**

7156. -Harika, diyordu, harika...

7157. Bundan daha mükemmel bir mülâkat olamaz.

7158. İlk işim bir gazete çıkarmak olacak karınızın idaresinde... **(D.)**

7160. Adı Çay Saati olacak...

7161. *Bu istidat böyle bırakılır mı hiç?* **(D.)**

7162. Sizi nasıl anlamış!

7164. -Beni kepaze ediyor, deseniz daha doğru olur. **(Ş.B.C.)**

7165. *Neremi anlamış!*

7166. Baştan aşağı zevzeklik, herkese rezil oldum. **(Ş.B.C.)**

7167. Halit Ayarcı’nın yüzü birdenbire değişti, ciddileşti: **(B.lı S.)**

7168. -Sizi ıslah ediyor, tanzim ediyor, sevebileceği şekle sokuyor... **(B.lı S.)**

7169. *Niçin ters tarafından alıyorsunuz hep?* **(D.)**

7170. Bütün bunları da sizi sevdiği için yapıyor.

7171. Size hakiki ehrenizi veriyor:
7173. -Siz yle zannedin.
7174. Herkes ıldıracak...
7175. MESELÂ Şu cümle: “Ayakkabılarımı kendisi giydirir.
7179. Böyle kadının kocası olan adam her Şeyden evvel onun rahatını ve saadetini düşünür.
7180. Yarın yarım düzine ayakkabı alın!
- 7182. Kocam hiç seyahat etmedi!**
7183. Yalnız geçen yaz beni İsviçre’ye, kendisini davet eden fabrikaya misafir gönderdi.
7184. DOĞRUSU hoşuma gitti...
7185. Seyahati seviyorum AMA, ne yapayım, **kocamı yalnız bırakamam...”**
- (B.)**
- 7186. Niçin seyahati sevmiyorsunuz Hayri Bey?**
7188. BELKİ vapur, Őimendifer dokunuyor...
7189. HALBUKİ ata biniyorsunuz!
7190. Ayağa kalktım: -Bu kadın deli ve budala... dedim. **(İ.G.B.C.)**
7191. ÜSTELİK yalan söylüyor.
7192. Çocukluğumuzda nasıl seviŐebiliriz Kİ benden tam on altı yaş küçük...
- (Kİ’li B.C.)**
7194. Hepimiz yaparız!
7195. *Ne çıkar sanki?*
7196. *FARZ ET Kİ baştan aşağı doğru olmuş olsaydı, pek mi kazanırdınız?(Ő.B.C.)*
7197. *Karda yürümekten hoŐlanmazsınız farz edelim, bunu herkesin bilmesi size ne kazandırır? (B.sız S.)*
7198. O da ayağa kalktı VE omuzumu yakaladı: **(B.)**
7199. -DeĐiŐiyorsunuz Hayri Bey, deĐiŐiyorsunuz...
7203. Ben sizin yerinizde olsam bugünden itibaren karımın istediği adam olmağa çalıŐırdım.
7204. Bu röportajı bir program gibi alın...
7205. VE madde madde tatbik edin!
7206. *-YANİ döşemede ve çırçıplak yatayım, öyle mi?*
7207. Halit Ayarcı eli çenesinde düşündü:

7209. Ondan vazgeçin!
7210. -Banjo çalayım, Amerikan şarkıları söyleyeyim! **(B.lı S.)**
- 7211. -Niçin olmasın?**
7213. Amerika'da iken almıştım.
7214. Bu akşam size gönderirim.
7215. DAHA DOĞRUSU kendim getiririm.
7216. Çalışırsınız.
- 7217. Hiç de fena olmaz!**
7219. Derhal başlayın!
- 7220. Acemaşiran'dan bıkmadınız mı?**
7222. Ben hiç cevap vermeden telefonu açtım.
7223. FAKAT mâni oldu.
- 7224. -HAYIR, dedi, dönemezsiniz artık. (D.)**
- 7225. Olanın üzerinde ısrar etmeyin.**
7227. Bakın sizi nasıl seviyor.
7229. Bu ara Zehra odaya girdi.
7230. Bir elinde gazete boynuma sarıldı:
7231. -Ah babacağım!.. diyordu, ben zaten biliyordum böyle bir insan olduğunu senin! **(D.)**
7232. AMA, işte bizden gizliyordun...
7234. Allah annemden razı olsun...
7235. Halit Ayarcı kızıma dikkatle ve gülümseyerek baktı.
7236. -Siz de benim gibi düşünüyorsunuz... dedi. **(İ.G.B.C.)**
- 7238. Ben çoktan beri bu kadar güzel bir şey okumadım!**
7239. Bir kelime ile, çıldıracaktım.
7240. Daha o gün ikindiye doğru bu harika mülâkatın ilk neticesiyle karşılaştık.
7241. Halit Ayarcı'nın odasında, kendisi, Doktor Ramiz, Yangeldi Asaf Bey, ben, oturmuş konuşuyorduk.
7242. DAHA DOĞRUSU Halit Ayarcı Bey bazı mukavemetlerim yüzünden bana hücum ediyor, Doktor Ramiz onun konuşmasıyla çıktığı düz caddede - HER ZAMAN YAPTIĞI GİBİ- arabayı doludizgin sürüyordu. **(B.lı S.)**
7244. AYRICAkarımın sabahleyin gazetelerde çıkan mülâkatı karşısındaki tavrım da bir cürüm olmuştu.

7246. -Başkaları seni olduğu gibi görüyor DA, **sen kendini göremiyorsun! (B.)**

7247. Birtakım miskince korkularda hapsoluyorsun.

7250. -Karın seni bize dünyanın en modern adamı diye takdim ediyor.

7251. Sen hâlâ şüpheli vaziyetler takınıyor, her şeyi inkâr ediyorsun! **(B.İ. S.)**

7252. -Karım delidir, evlendiğim günlerde beni bir akşam evvel gördüğü filmin artistleri zanneder, sabahleyin yataktan kalkınca Bağdat Hırsız filmi giydiği incili terliklerini arardı. **(B.İ. S.)**

7253. Bunu sen de biliyorsun!

7254. Doktor Ramiz biran afallar gibi oldu.

7255. FAKAT Halit Ayarcı aldırmadı:

7258. *PEKİ kızına ne dersin?*

7261. Daha evvelki gece, “Hayatımdan çok memnunum... Kendimi bir operet, yahut vodvilde sanıyorum... Yaşama denen şeyin tadım almağa başladım!” diyordu. **(İ.G.B.C.)**

7262. Doktor Ramiz,-Gördün mü? dedi.

7263. DEMEK Kİ artist ruhlu olduğunuzu o da kabul ediyor.

7264. ZATEN bu sabah kendisi söylemiş.

7265. Baba, sen busun, demiş! **(İ.G.B.C.)**

7266. Halit Ayarcı bana iyice dargın, artık yalnız onunla konuşuyordu: **(B.İ. S.)**

7267. -Bırak canım, o şüpheleriyle, inatlarıyla övünsün dursun... **(B.İ. S.)**

7268. Hayat yürüyor.

7269. Bir gün kervanın dışında kalınca anlar!

7272. Zorla değiştiremeyiz ya!

7273. Sağduyusu kendine mübarek olsun!

7275. Doktor Ramiz birdenbire daha müşfik oldu:

7276. -Ben kabiliyetlerini bildiğim için acıyorum.

7279. -Ben ona da acımıyorum.

7280. Yalnız müessesemizi düşünüyorum!

7281. Yangeldi Asaf Bey uykusundan silkindi, avucunu sinek avlar gibi birden havaya uzattı: **(B.İ. S.)**

7282. -Ben de onu düşünüyorum.

7283. Yazın bir frijider alacağız değil mi?

7285. Halit Ayarcı gülmemek için dudağını kısıtı.
7287. ARTIK bunalmıştım.
7288. -Bütün dediklerinizi yapıyorum.
- 7289. Bu yetişmez mi?**
- 7291. -Hiçbir şey yapmayın, yalnız inanın, bize bu yeter... (B.sız S.)**
- 7297. Hayata inanmayan insanla çalışılmaz.**
- 7298. Daha Ahmet Zamanî'nin mevcudiyetini bile kabul etmediniz...**
7302. Bana tek bir kağıt gösterin, sadece bir isim gösterin, yeter. (B.sız S.)
7303. Doktor Ramiz.
- *** - Eski moda laflar... diyordu. (İ.G.B.C.)
7305. *Ben sana yüz meselede yüzlerce kâğıt gösteririm Kİ yalandır, bundan ne çıkar? (Kİ'li B.C.)*
- 7306. Mevcut olmasa adını bilmezsiniz, ondan konuşmazdınız...(Ş.B.C.)**
7307. Bütün mesele şuradan geliyor:
7308. Kendinizi zamanınızdan üstün görüyorsunuz...
7310. Ben bütün hakikatleri bilirim, demek istiyorsunuz! (İ.G.B.C.)
- 7311. HAYIR, azizim, öyle bir şey olamaz.**
- 7312. Bir insan bütün hakikatleri bilmez, bilemez... (B.lı S.)**
7313. Birdenbire kapının önünde kopan bir gürültü, bana vermeğe hazırlandığım cevabı unutturdu.
7314. İlk önce Derviş Ağa'nın sesi geldi.
7315. Adamcağız,-Olmaz hanımefendi, sormadan olmaz!Resmî toplantı var!.. diye çırpınıyordu. (İ.G.B.C.)
7316. Dik bir ses ona cevap verdi:
7317. -Ben bilirim onların toplantısını... (D.)
7318. Çekil bakayım oradan!
7319. Derviş Ağa galiba bir şeyler daha söylemek istedi.
7320. -Çekil diyorum sana herif... (D.)
7322. Yirmi dört yılın arasından onu tanımıştım.
7323. Olduğum yerde büzüldüm.
7325. Birdenbire kapı ardına kadar açıldı.
7326. Halam, bir elinde başının üstünde salladığı şemsiyesi, öbüründe bir yığın gazete ve bavul kadar büyük bir çanta, beyaz saçlarının üzerine

kondurduğu siyah, büyük tüylü, bir kartal kadar azametli şapka, bir fırtına gibi içeriye girdi.

7329. Pudra ve sürmelerinin arasından gözleri şimşek gibi parlıyordu.

7331. Sirtında yeldirmeye benzeyen bej rengi pardösüsüyle yürürken daha ziyade uçuyora benziyordu.

7332. Fırsat bulsaydım kahkahadan çıldırabilirdim. (Ş.B.C.)

7333. Hepimiz ayağa kalkmıştık.

7334. YALNIZ Halit Bey olduğu yerde sakın, “Bu da nedir?” der gibi ona bakıyordu.

7336. *Ne toplantısıymış o bakayım?..*

7337. SONRA birdenbire beni gördü.

7339. Yaptıkların yetişmiyormuş gibi bir de gazetelere akrabam diye adımı geçirtirsin ha!..

7340. Ben yana fırladığım için ilk darbe Asaf Bey’in omuzuna geldi.

7341. İkincisi Halit Ayarcı’nın masasına indi.

7342. VE kocaman kristalle beraber şemsiye de kırıldı.

7344. O şıllık karın demek beni affediyor ha!

7346. Allahaşkına, diyemeden kırık şemsiyenin dip tarafı burnuma indi.

7347. Dudaklarımın üstüne doğru sıcak bir şeyin aktığını duydum.

7349. -Oh olsun...

7350. Dur bakalım, daha neler yapacağım sana... (B.sız S.) (D.)

7351. Tam üzerime doğru atılmak üzere iken yorgunluktan, yahut da kam görmesi asabını bozduğu için olduğu yerde durdu.

7352. Nerdeyse düşecekmiş gibi bütün vücudu titriyordu. (İ.G.B.C.)

7353. İŞTE O ZAMAN Halit Ayarcı yavaşça yerinden kalktı.

7354. Hemen o anda gelmiş bir misafiri ağırlar gibi sükûnetle masanın etrafını dolaştı.

7355. Halamın omuzlarından tutarak onu masanın tam yanı başındaki büyük koltuğa oturttu.

7356. Elindeki çantayı, gazeteleri camı kırılan masanın üstüne koydu.

7357. -ZANNEDERİM Kİ Zarife Hanımefendi ile teşerrüf ediyorum... dedi. (İ.G.B.C.)

7359. FAKAT hiddeti hâlâ geçmemişti.

7360. Ağzı köpüre köpüre: -Evet, dedi, Zarife Hanım...

7366. *Ne yaparmış bu müessese bakayım?*
7367. Bana doğru dik dik bakarak ilâve etti:
7370. SONRA tekrar Halit Ayarcı'ya döndü:
- 7372. Şunun bunun peşinden gitmekten başka elinden bir şey gelmezdi.**
7373. *TABİÎ, öyle ya, birisi kurmadan hareket eder mi?*
7374. Ata binermiş beyim, tenis oynarmış! **(B.lı S.)**
7375. Eşekle atı birbirinden fark etmezsin sen! **(D.)**
7376. Bir de benim adımı gazetelere geçirirsiniz!
7377. *Ne zamandır beni affedecek adam oldu karın?.. (D.)*
7378. SONRA tekrar Halit Ayarcı'ya döndü:
7379. *-AMA siz, bir insan evlâdına benzersiniz, nasıl girdiniz bu mendeburla bu işe?.. (B.lı S.) (D.)*
- 7380. Halit Ayarcı hiç istifini bozmuyordu:**
7381. -Resmî bir müessesenin aleyhinde bulunuyorsunuz!
7383. HALBUKÎ biz de burada kendimize göre hizmet ediyoruz.
7385. *Neymiş o hizmet bakayım?*
7386. *Saatleri ayarlayacakmışsınız öyle mi?*
7387. *Ben yutar mıyım bunu? (D.)*
- 7389. Öyle laflara gelmem...**
7390. Birdenbire durdu, etrafına bakındı: -Bana ne sizin işlerinizden?.. dedi. **(B.lı S.)**
7391. Vaktiyle uğraşırdım böyle şeylerle. **(D.)**
7392. FAKAT şimdi vazgeçtim.
7393. Ben buraya karısı beni affettiğini gazetelere yazan herifi görmeğe geldim.
- 7394. Daha burnunun üstündeki iki damla kanı silmesini bilmiyor, şuna bakın! (B.sız S.)**
7396. Ben yavaşça cebimden çıkardığım mendilimle yüzümü sildim.
7397. Önünden geçmem lazım gelmeseydi derhâl dışarıya fırlardım. **(Ş.B.C.)**
7398. Halit Ayarcı zili çaldı.
7399. Hiç tanımadığımız bir Derviş Ağa içeriye girdi.
7401. Halamdan mümkün mertebe uzak bulunmak için odanın ta öbür ucundan dolaştı.
7402. -Ne emredersiniz hanımefendi, kahve, çay...

7403. -Bir kahve!.. dedi.
7404. Tiryaki işi olsun.
7405. Doktorlar yirmi senedir yasak etti, AMA ben yine içiyorum. **(B.)**
7406. AMA bu pasaklı herif yapacaksa, vazgeçin! **(Ş.B.C.)**
7407. -Derviş Ağa çok iyi kahve pişirir.
7408. Memnun kalacaksınız!
7409. Biz de isteriz Derviş Ağa.
7410. SONRA Derviş Ağa çıkarken ilâve etti:
7411. -AMMA daha evvel, bir sepet, bir şey getir DE şu camları kaldır!
- 7412. Birisi gelirse mahcup olmayalım! (Ş.B.C.)**
7413. VE bizzat kendisi şemsiyenin parçasını masanın altına attı.
7415. Halam bayağı müteessir olmuştu.
- 7416. -Ben buraya gelmezdim, AMMA eski evde bulamadım! (B.)**
7417. Çıkmışlar.
7419. İster istemez geldim.
7420. Halit Bey en tatlı tebessümüyle onu teselli etti:
7423. ZATEN siz gelmeseydiniz, biz size geliyorduk! **(Ş.B.C.)**
7426. -Tabî size!.. diye cevap verdi. **(İ.G.B.C.)**
7427. Şimdi konuşuyorduk.
7429. Onun için bir “Saat Sevenler Cemiyeti” tesisine çoktan karar vermiştik.
7430. Bugün bu cemiyetin müessisler heyeti üzerinde konuşuyorduk.
7432. Arkadaşlarla ben bu cemiyetin daha ziyade kadınlar arasında aza bulmasını istiyorduk.
7433. Reisi de bilhassa bir kadın, ve muhterem bir hanımefendi, olmalıydı...
7434. Sabahtan beri düşünüyoruz, **münasip, şahsiyet sahibi birini hatırlayamadık. (B.lı S.)**
7435. NİHAYET Hayri Bey, “Halam bu iş için en elverişli insandır. Evvelâ baştan aşağı şahsiyettir. Bir orduyu bile idare eder. Tecrübe sahibi insandır. Sonra da muhitinde çok sevilir. Yazık ki bana dargındır. Ben teklif edemem! Ricaya gitsem kovar!” diyordu. **(İ.G.B.C.)**
7436. BUNUN ÜZERİNE ben hep birden size müracaat etmeyi teklif ettim.
7437. İŞTE TAM O ESNADA siz teşrif ettiniz...
7438. EĞER reisliği kabul ediyorsanız, lütfen yerime buyurun! **(Ş.B.C.)**

7439. Halam bir müddet Halit Ayarcı'ya, sonra da onun yanı başında ayakta durduğu boş koltuğa baktı.

7441. *-Bilmem yapabilir miyim?*

7443. Halit Ayarcı gülümsedi:

7444. *-Hiç yapmaz olur musunuz?*

7445. KALDI Kİ sizi iş başında gördük. **(Ki'li B.C.)**

7446. Halam bana dik dik baktıktan sonra: -Bu daha bir şey değil!.. dedi.

7447. HELE bir karısı elime geçsin!

7448. Halit Ayarcı rahat bir kahkaha attı:

7449. -Bu işte Pakize Hanım'ın kabahati olamaz...

7451. Görseniz pek seversiniz. **(Ş.B.C.)**

7453. Bunlar röportajı yapanın ilâvesi olacak.

7454. Bir şey karışmış herhâlde.

7455. *Görmediniz mi?.. diyordu, resimlerin çoğu Hayri Bey'in değil!*
(İ.G.B.C.)

7458. Kütüphanem diye tanıtılan yeri bütün ömrümce görmemiştim, göremezdim. (B.lı S.)

7459. Saat koleksiyonum hayalimden bile geçemezdi.

7460. Bir sükût dakikası oldu.

7461. SONRA Halit Ayarcı yerinden kalktı, halama: -Kabul buyurursanız, şöyle geçin de içtimaa başlayalım! dedi. **(B.lı S.)**

7462. Halam hiç ses çıkarmadan yerinden kalktı VE masanın başına geçti.
(B.)

7463. Halit Bey yandaki sandalyeye oturdu.

7464. -Müsaade buyurursanız Doktor Ramiz toplantımızın kâtipliğini yapsın!**(Ş.B.C.)**

7465. Doktor Ramiz bir bloknotla masanın yan tarafında yerini aldı.

7466. Halamâdeta kadınca şikâyeteye başladı:

7467. -Bu işler hep böyle olur, hep benim üstüme yıkılır. **(B.lı S.)**

7468. Bununla dördüncü cemiyetin reisliği olacak.

7469. DAHA İttihat ve Terakkî zamanından beri bu böyle gidiyor.

7470. MAMAFİH Halit Ayarcı hiç vakit kaybetmiyordu.

7472. Halamın bu husustaki fikrini sordu.

7473. -Benimle Hayri Bey, bir de Doktor bulunacağız...

7475. Halam bu fikri beğenmiyordu.

7476. Bizim Saat Sevenler Cemiyeti'nde bulunmamız belki yerinde idi, böyle cemiyetlerde reise yardım edecek genç ve sempatik bir iki erkeğin de bulunmasını istiyordu. **(B.sız S.)**

7477. Halit Bey Şair Ekrem Bey'i tavsiye etti.

7478. ONDAN SONRA kadın aza üzerinde düşünmeye başladık.

7479. Halam birkaç isim söyledi.

7480. Halit Bey Sabriye Hanım'la Nevzat Hanım'ı teklif etti.

7481. Zarife Hanım birincisini kabul ediyor, **FAKAT ikincisini istemiyordu.**
(B.)

7482. -Sabriye hoş kız!.. diyordu.

7484. Konuşmasını bilir.

7485. Ötekini ne yapayım!

7487. SONRA kendiliğinden Selma Hanım'ın ismini ortaya attı.

7488. BÖYLECE on on iki isim kaydettikten sonra ertesi hafta kendi evinde buluşmak üzere toplantıya son verildi.

7489. Tam çıkacağı sırada kapı açıldı VE kızım Zehra içeriye girdi. **(B.)**

7490. Halit Bey halama: -Tanıdınız mı?.. diye sordu. **(İ.G.B.C.)**

7492. Halam yine düşman düşman bana baktıktan sonra Zehra'ya bir iki tatlı kelime söyledi.

7493. Hâline bakılırsa akraba görmek hiç hoşuna gitmiyordu.

7494. BUNUNLA BERABER kızım odadan çıktıktan sonra bir müddet arkasından düşünceli düşünceli baktı.

7495. SONRA bana döndü:

7497. Bu yeni şıllıkla alakası olamaz... dedi. **(İ.G.B.C.)**

7498. Bir hafta sonraki içtimada Saat Sevenler Cemiyeti'nin nizamnamesi hazırlandı.

7499. İki hafta sonra cemiyetin resmî formaliteleri bitmiş, her şey düzenlenmişti. **(B.ı S.)**

7500. BU ARADA Halit Bey bir gün bana: -Halanızla mutabık kaldık...

7501. Hürriyet Tepesi'ndeki arsayı enstitüye hediye etti. 7502. Yeni binamız orada yapılacak!.. haberini verdi. **(İ.G.B.C.)**

7503. Birkaç gün sonra da Suadiye'nin üstlerinde bir başka, daha büyükçe arazinin yine halam tarafından Saatleri Ayarlama Enstitüsü Kooperatifi'ne bedeli taksitle ödenmek şartıyla devredildiğini öğrendim.

7505. *-Nasıl?.. dedi. (İ.G.B.C.)*

7506. *Bir daha karınıza kızar mısınız?*

7508. Dün, halanızda gördüm, bilemezsiniz nasıl sevişiyorlar. **(B.sız S.)**

7509. “Cemiyetin idare meclisi azalığına seçilmezse ben de çekilirim” diyordu. **(İ.G.B.C.)**

7510. Pakize bunları bana anlatmıştı.

7511. Zehra ise onun evinden artık çıkmıyordu.

7512. -Güzel... dedim, çok güzel. **(İ.G.B.C.) (D.)**

7514. YALNIZ ben anlamıyorum!

7515. Anlayamayacağım da...

7516. -HAYIR, dedi, anlamıyorsunuz VE anlamaya da çalışmıyorsunuz... (B.)

7518. Siz kitabı bitirin.

7519. Halit Ayarcı'nın, halamın enstitüye o kadar gazapla geldiği günün akşamı, bana uşağı ile gönderdiği banjo, çalışma odamda asılı duruyor.

7520. Ara sıra ona bakar VE bir zamanlar hayat yolunda ne kadar acemi olduğumu acı acı düşünürüm. **(B.)**

7521. *Rahmetli velinimeti bu kadar üzmeli miydin?*

7522. ŞURASI VAR Kİ bazı insanlar, hakikatin ışığı kendilerinde mevcut olarak doğuyorlar. **(Ki'li B.C.)**

7525. O yaşta ve o kadar tecrübeden sonra, daha iki saatlik bir konuşmanın veya kavganın sonunda, gözümün önünde Halit Ayarcı'nın sözlerini kabul etmiş, ne olduğunu bilmediği bir cemiyetin reisi olmağa razı olmuş, bize evini açmıştı. **(B.lı S.)**

7526. Ben ise her şeyi Halit Bey'den beklediğim hâlde onu kırmaktan çekinmiyor, onunla devamlı kavga ediyordum. (B.lı S.)

7527. Kapıyı açıp da uşağın elinde bu acayip çalgıyı görür görmez hiddetten az kalsın çıldıracaktım.

7528. HELE içeriye getirip kanepenin üzeri ne koyduğum zaman Pakize'nin ve Zehra'nın sevinçleri, hatta karımın, “Çalsana şunu!” diye ısrarı beni büsbütün çileden çıkarttı. **(İ.G.B.C.)**

7529. DAHA Pakize ile mülâkat üzerine konuşmamış, bu kepezeliği niçin yaptığıını ona sormamıştım. (B.lı S.)

7530. Böyle bir konuşmanın teni nerelere kadar götürebileceğini bilmiyordum.

7532. Bir hamlede yedi çocuk birden doğurmuş bir dişi kedi gibi yaptığı işten memnun, bütün uzviyetinden sevinç aka aka etrafımda dolaşıyordu. **(B.lı S.)**

7533. Onun bu şuarsuzluğunu gördükçe kafam büsbütün atıyordu.

7534. Bu hiddete Zehra'nın küçük bir müdahalesi son verdi:

7535. *-Baba, dedi, bugün kimi gördüm, biliyor musunuz?*

7538. Birdenbire beni görünce nasıl şaşırdı!

7539. Benzi kül gibi oldu.

7540. SONRA uzun bir ıslık çaldı, koşa koşa gitti. **(B.lı S.)**

7542. Az kalsın onunla evlenecektim.

7543. *Allah göstermesin, ne yapardım o biçare ile?.. (B.lı S.)*

7544. Hiddetim birdenbire söndü.

7545. Tam o esnada Pakize: -Bana hâlâ teşekkür etmedin Hayri!.. dedi. **(İ.G.B.C.)**

7546. Halit Bey bana, dünyada sen kocanı anlayamazsın!

7547. Onun kadar mühim adamı anlayabilir misin hiç?.. demişti. **(İ.G.B.C.)**

7548. HATTA bahis bile tutuştuk.

7549. AMMA kazandım.

7550. Sabahleyin telefonda beni nasıl tebrik etti bilsen! **(İ.G.B.C.)**

7551. DEMEK iş böyle olmuştu.

7552. Bunu da Halit Ayarcı düşünmüş, Pakize'yi kışkırtmış, beni dosta düşmana gülünç etmişti. **(B.lı S.)**

7553. Karıma teşekkür ettim:

7554. *-Fevkalâde... dedim, yalnız döşemede çıplak yatmam nereden aklına geldi?*

7555. Başka bir şey uyduramaz mıydın?

7556. BİLİRSİN Kİ ben takkesiz, hırkasız bile yatamam! (Ki'li B.C.)

7557. Karım son derece mahcup ilâve etti: -Hamak kelimesini unutmuştum, dedi.

7558. Halit Bey senin bütün gençliğinde hep hamakta uyuduğunu söylüyordu.

7559. FAKAT kelime bir türlü aklıma gelmedi.

7560. Bu ehemmiyetsiz teferruatı böylece hallettikten sonra bana tekrar velinimetin hediyesini uzattı:

7561. -Haydi çal biraz n'olursun!.. diyordu. (İ.G.B.C.)

7562. Sazı elime alıp şurasına burasına dokundum.

7564. FAKAT Pakize'nin yüzüne bakınca büsbütün şaşırdım.

7566. Neredeyse gözünden yaşlar akacaktı.

7567. FAKAT Zehra ortadan kaybolmuştu.

7568. Ahmet ise hiç görünmüyordu, odasında çalışıyordu. (B.lı S.)

7569. Yemekte bu bahislere tekrar dönmedik!

7570. Yatmadan evvel bir ara Zehra'yı gördüm:

7571. -Nasıl, dedim, banjomu beğendin mi?

7572. Zehra, büyük gözlerini üzerime dikti:

7573. -Başka çaremiz var mıydı baba?.. diye sordu. (İ.G.B.C.)

7574. YALNIZ Ahmet beni çok düşündürüyor, diye ilâve etti.

7575. FAKAT ben Ahmet'i düşünmüyordum:

7576. -Topal İsmail'i hakikaten gördün mü?.. dedim. (İ.G.B.C.)

7578. Aklıma o geldi.

7579. SONRA ceketimin düğmesini tuttu.

7580. Gözleri gözlerimin içinde: -Fena mı yaptım?.. dedi. (İ.G.B.C.)

7581. Beyhude yere kavga edecektin!

7582. Ben kavgadan bıktım artık.

7583. Bütün çocukluğum kavga, dırıltı içinde geçti.

7584. Bilmezsın neler çektim!

7585. Bağırın insan sesi beni öyle korkutuyor Kİ...

7587. Öyle kendinden çıkıyor, öyle katılaşıyor Kİ insan... (B.lı S.)

7588. Dünyada bundan kötü, iğrenç bir şey olamaz.

7589. -AMA sen de ara sıra kızılıyorsun... dedim. (İ.G.B.C.)

7592. Ben etrafımı sevmezsem rahat edemiyorum.

7593. Her şey içimde altüst oluyor sanki... (D.)

7595. Her genç kız gibi o da kendisini anlatmak istiyordu.

7596. Söylediklerinde ne kadar yalan vardı, bilmiyorum.

7597. FAKAT bana açılması hoşuma gidiyordu.

7598. -Hem biz kavga edemeyiz!.. dedi. (İ.G.B.C.)

7600. Kendisinden başka herkesi haklı bulan insan kavga eder mi hiç?.. (D.)

7601. -Neler söylüyorsun kızım sen? (D.)

*** -Öyle değil mi?.. dedi.

7603. Hiçbir kabahatim olmasa, hayatlarına karışmış olmayı kendime affedemiyorum!

7604. -Bari şimdi memnun musun?.. diye sordum. (İ.G.B.C.)

7605. Birdenbire yüzü güldü.

7606. -TABİİ...dedi.

7609. SONRA bu işler de tuhafıma gidiyor.

7610. Hep sonu n'olacak?.. diye bakıyorum! (İ.G.B.C.)

7611. Başka bir şey daha var, herkes o kadar değişti Kİ, etrafımda... (D.)

7612. Doğru söylüyordu.

7613. Herkes değişmişti.

7614. -Yalnız Ahmet değişmedi.

7616. Sizden gizli bir şey yaptık.

7617. Ahmet devlet imtihanlarına girdi.

7618. Kazandı.

7621. -Niye bana haber vermediniz?

7623. -Her şey olup bitince söylemek istiyordu.

7624. Muvaffak olamazsa gizleyecektik. (Ş.B.C.)

7625. ACABA anneleri sağ olsaydı birbirini bu kadar severler miydi?.. diye düşündüm. (İ.G.B.C.)

7626. -Darılmadın ya...

7627. Çocuklarımin bana karşı hâlâ saygı ve sevgi göstermelerine şaşıyordum.

7628. Ahmet bile beni açıktan açığa üzme istemiyordu.

7630. Birdenbire içimde korkunç bir yara sızladı.

7631. O yaşasaydı bunların hiçbirisi olmazdı. (Ş.B.C.)

7632. Birbirine alışmış, birbirini tanıyan iki araba atı gibi hayat yükünü hep yan yana, birbirimizi gözeterek taşımak ne iyi olacaktı.

7633. Gözümün önünde eski evimizin taşlığında benim Adli Tıp'tan döndüğüm günkü sevinci canlandı.

7634. Gece geç vakte kadar oturma odasında tek başıma, ne yapacağımı bilmeden vakit geçirdim.

7635. Bir türlü içeri gitmek istemiyordum.

7636. Emine'nin hatırası içimde o kadarkuvvetliydi Kİ, HATTA uyurken bile Pakize'yi görmeğe tahammül edemeyecektim. (B.)

7637. Bunun da ayrıca bir haksızlık olduğunu biliyordum.

7639. Saat bir buçuğa doğru gök gürültüsü, şimşek başladı.

7640. Odanın perdeleri birbiri ardınca bir tiyatro dekoru gibi yeşil ışıklarda kaybolup, sonra tekrar eski yerlerine geliyordu.

7641. SONRA şiddetli bir yağmur boşandı.

7642. Pakize gök gürültüsünden korkardı.

7643. İstemeye istemeye yatak odasına girdim VE yanına uzandım. (B.)

7644. Beni yanında hissedince birdenbire uyandı.

7645. Dünyanın en şefkatli sesi sandığı bir sesle, nazlana nazlana,-Yine bu vakitlere kadar çalıştın, değil mi? Hayri, sen hiç kendine acımıyorsun!.. diye mırıldandı. (İ.G.B.C.)

7646. Radyoda kadın sesiyle yapılan o reklam özentileri bile bu kadar soğuk olamazdı.

7647. İlk önce alay ediyor sandım. (İ.G.B.C.)

7648. Keşke öyle olsaydı.

7650. HALBUKİ çalışmadığımı, çalışacak bir şeyim olmadığını biliyordu.

7652. Boynuma uzattığı kolunun altında bütün vücudum buz kesilmişti.

7654. O zaman tekrar işe başladığımdan teri etrafımda her gün biraz daha artan dikkati, itinaı hatırladım.

7656. Pakize'nin sadece uzvî istihalarıyla beni hatırladığı, bana geldiği, onun dışında beni sünepe pısırik, tembel, budala, beceriksiz bulduğu günlere neredeyse hasret çekecektim.

7658. İlk önce tekrar yataktan fırlamak istedim.

7659. FAKAT bu sefer tam uyanacak VE konuşmağa başlayacaktı. (B.)

7661. Her temastan bir parça kaçarak büzüle büzüle âdeta duvara yapıştım VE oradan, gözlerim açık, sağanağın uğultusunu dinleye dinleye sabahı beklemeğe başladım. (B.)

7662. Hiç durmadan kendi kendime, “Ahmak mı, yalancı mı?” diye soruyordum. (İ.G.B.C.)

7667. Ara sıra sağanak hafifliyor, o zaman nefeslerini işitiyordum. (B.sız S.)

7668. “HİÇ OLMAZSA rüyasında biraz kendisi olsa!”

7669. Bir ara yavaşça doğruldum VE yüzüne baktım. (B.)

7671. Yüzü bazı uçanlarda olduğu gibi iyice içine doğru çekilmişti.
7675. *Kime VE neye böyle gülüyordu?*
7679. BELKİ DE kendisine düşeni yaptığını sandığı için bu huzuru duyuyordu.
7683. Bir lahza bu bütünlüğü kıskanır gibi oldum.
7684. Neredeyse onu bozacak, dağıtacağım. **(B.lı S.)**
7685. *FAKAT neye yarardı?*
- 7686. Birkaç dakika sonra yine aynı insan, aynı taş bebek olacak değil miydi?**
7687. Bu düşünce ile tekrar köşeme büzüldüm.
7688. Sabaha karşı bir ara dalmışım.
7689. Bu kısa uykuda gördüğüm rüya belki o günlerdeki ruh hâletimi daha iyi anlatır.
7691. Geniş, büyük bir aynanın önünde durmuş, dikkatle çehremi seyrediyordum. **(B.lı S.)**
7692. VE her defasında kendi kendime bu ben değilim ki... 7693. Bu ben miyim? 7694. İmkânı yok... diye söyleniyordum. **(İ.G.B.C.)**
7696. KALDI Kİ, her an değişiyordu. **(Ki'li B.C.)**
7697. ÂDETA görmek fırsatını bulamayacak kadar değişiyordu.
7698. SONRA birdenbire halamın sesini işittim.
7699. Haydi geç kaldık!.. dedi VE beni çekmeğe başladı. **(B.)**
7700. Dar ve sapa yollardan hızla yürümeğe çalışıyorduk.
7701. FAKAT her adımda ya halamın ya benim, birimizden birinin ayakkabısı çıkıyor, bu yüzden duruyor, sonra tekrar koşmaya başlıyorduk. **(B.lı S.)**
7702. “NİHAYET işte geldik!” diye haykırdı. **(İ.G.B.C.)**
7703. VE kendimi büyükçe bir meydanda, bir nevi bayram yerinde yapayalnız buldum.
7705. Her dönüşünde bir tanıdığa rastlıyor VE gülmekten katıla katıla selâmlaşıyorduk. **(B.)**
7706. Sonra yavaş yavaş süratimiz artmağa başladı VE bizim, Halit Ayarcı'nın, benim, halamın, Selma Hanım'ın, Cemal Bey'in bulunduğu çember mihverden fırladı ve imkânsız yüksekliklere doğru döne döne çıkmağa başladı. **(B.)**

7707. Ben korkudan ölecek gibi Seyit Lûtfullah'ın kaplumbağasının boynuna asılmıştım.
7709. Bir taraftan ona sımsıkı sarılıyor, düşmemeğe çalışıyor, öbür taraftan da durmadan halama bakıyordum. **(B.lı S.)**
7711. Boşlukta tek başına uçuyordu.
7712. Pakize'nin sesi beni uyandırdı.
7713. Karım: -Haydi uyan! Saat dokuz! Daireye geç kalacaksın!.. diyordu. **(İ.G.B.C.)**
7714. Halam koltuğunda oturmuş, karşısındakilere beni anlatıyordu. **(B.lı S.)**
- 7715. -Siz bu adamın kim olduğunu dünyada bilmezsiniz, kızım!**
- 7716. Ona hiç güvenilmez.**
7717. Rahmetli kardeşim adını Hayri koyacağı yerde hayırsız koymalıydı.
- 7718. Tam yirmi sene beni arayıp sormadı.**
7719. Ne yapar, ne eder?.. diye düşündüm durdum. **(İ.G.B.C.)**
7722. ELBETTE severim.
7723. Onsuz Takribî Ahmet Efendi hanedanı söner giderdi.
7724. En sonunda adını gazetelerde gördüm.
7725. Bari, dedim, gidip arayayım!
7726. *Bu yaştaki kadına yapılır mı bu iş?*
7727. Sirtında siyah atkısı, elinde küçük Japon yelpazesi, bütün mücevherleri içinde parıl parıl Selma Hanım'a, öbür kadınlara bakarak dert yanıyordu.
7728. Ben kanepenin bir köşesinde âdeta susta duruyordum.
7729. DAHA DOĞRUSU bir reçel kavanozuna düşmüşüm gibi bütün ömrümce tatmadığım bir yığın tatlı serzenişler içinde yavaş yavaş boğuluyordum.
7730. -Bir ara harbde şehit olduğu haberi geldi.
7731. Rahmetli kocamla aylarca matemini tuttuk.
7732. Üç defa mevlit okuttum, hatimler indirttim. **(B.lı S.)**
7733. AMMA yine içimden hiçbir şey olmamıştır, sağ salim gelir diyordum...
7734. Öyle oldu.
7736. Askerden yeni dönüşümde halamı tanıyan bir dostum bir gün ziyaretine gittiği zaman evi hıncahınç bulmuş, VE tam duada benim adımın okunduğunu işitince şaşırmişti. **(B.)**

7737. “Her şey bitince, halana eğer yeğeni benim tanıdığım Hayri ise hayatta olduğunu, hiç üzülmemesini söyledim.

7738. *Bana ne dedi, bilir misin?*

7740. TABİİ o babanın öyle oğlu olur!

7742. Evime ayak basmağa kalkmasın!

7743. SONRA iş fena olur.”

7744. Şimdi aynı halam bana bakıp gülümsüyor, babamdan rahmetle bahsediyor, benimle övünüyordu. **(B.İ S.)**

7745. Kendisine babamın ben askerde iken açlıktan öldüğünü, benim Şerbetçibaşı Elması hikâyesinde kocasının ısrarı yüzünden az kalsın tımarhaneyi boylamak üzere olduğumu birisi söylemeğe kalksa muhakkak hayret edecek, imkânı yok!.. diyecekti. **(B.İ S.)**

7746. ZATEN böyle şeylerden bahsetmeyeceğimi, maziyi hiç hatırlatmayacağımı biliyordu.

7747. Ben artık sıraya girmiş, terbiyeli, mazbut adam olmuştum.

7750. Saat Sevenler Cemiyeti bu kokteylle o gün ilk umumî toplantısını yapmıştı.

7751. Halam devam etti.

7752. *-Böyle günlerde ne beklenir?*

7753. Hısm akraba, ev sahipliği yaparlar, değil mi?

7754. Sağ olsun.

7755. Hayriciğim aklına bile gelmez.

7756. Allah kızıyla karısından razı olsun!

7757. Onlar geldiler de...

7758. FİLHAKİKA Zehra hole yakın bir sofada üç delikanlı ile tatlı tatlı didişiyordu.

7760. MUHAKKAK Kİbüyük baldızım da, günün şöhretli artisti sıfatıyla, marifetini göstermeğe çağırılacağı zamanı bekleyerek bir yerde yarış atları gibi sabırsızlıkla eşiniyordu.

7761. Halam devam ediyordu.

7762. -Hiç beklemezdim doğrusu, çocukluğunda tanıdığım Hayri'nin bu kadar modern bir insan olacağını!

7766. AMMA saati severdi doğrusu!

7767. *HATTA benim hastalığım esnasında bir gün yemek odamızın saatini tamire kalkmıştın, hatırlıyor musun? (B.lı S.)*

7768. Sonra rakkasını kaybetmiştin!

7769. Halamın, “Ya rakkası şimdi bulursun, yahut bir daha gözüme görünme!” demesinden bir lahza korktum. (İ.G.B.C.)

7771. **Neden olmasın sanki, kendimize daima yaşanacak iklim yaratmaktan başka ne yaparız? (B.sız S.)**

7773. -İSTERDİM Kİ üvey kızım da Zehra’ya benzesin! (Ki’li B.C.)

7774. NE GEZER, şirretin biri çıktı!

7775. Selma Hanım’ın gözlerinden bir parıltı geçti.

7776. Halamı bize getiren şeyi o da, ben de öğrenmiştik.

7778. **Üvey kızını ve damadını sevmiyordu.**

7779. *FAKAT Halit Ayarcı bunu nereden nasıl öğrenmişti?*

7780. *VE neden bu kadar çapraşık yollardan yürümüştü?*

7781. *Nasıl her şeyi böyle tehlikeye atmağa razı olmuştu?*

7782. Halam sözünü bu istikamette tamamladı.

7783. -Hayri ile evlendirmedığım için ne iyi yaptım.

7784. Rahmetli Naşitçığimin bayağı hatırını kırdım.

7785. *Ne denirdi?*

7786. Her şey değişmişti.

7790. Şair Ekrem Bey’in görünmesi üzerine halam bizi unuttu.

7792. **İdare meclisinde aza olduğu hâlde içtimalara bile gelmiyor.**

7796. Cemal Bey’inâdeta pençesinde çırpınan Nevzat Hanım da halamla beraber uzaklaştı.

7797. Birkaç kişi daha eğlenceli arkadaşlar bulmak ümidiyle onları takip etti.

7798. Selma Hanım’ahalamı nasıl bulduğunu sordum.

7799. O bana cevap vereceği yerde “Sizi çok seviyor, dedi. 7800. Bir saattir hep sizden bahsetti!” (İ.G.B.C.)

7801. Kendisine halamla olan hikâyemizi anlattım.

7802. EVVELÂ katılasıya güldü, sonra ciddiyetle,-Büyük insanların etrafı da acayip olur... diye söylendi. (B.lı S.)

7803. Ben şaşkın şaşkın yüzüne baktım.

7804. *Ne diyebilirdim Kİ?*

7805. Biraz sonra Sabriye Hanım yanımıza geldi.

7806. Bütün gün Taksim’de açılacak “Ayar İstasyonu”nda çalışmıştı.
7807. “Kızların üçü de çok iyi yetiştiler” diyordu. (İ.G.B.C.)
7808. “Sabahtan beri prova yaptık!
7810. Selma Hanım istediğimiz zaman işe başlayabileceğini söyledi.
7811. Biraz sonra Cemal Bey gelip karısını aldı.
7812. O zaman Sabriye Hanım’a sordum:
7813. -*Cemal Bey’den izin almış mı Selma Hanım?* (D.)
7814. -İzne lüzum yok, boşandılar... dedi. (İ.G.B.C.)
7818. Kıyamet kopuyor.
7821. Nevzat Hanım’la gayet rahat konuşuyordu!
7822. -Cemal ölürken de istifini değiştirmez... dedi. (İ.G.B.C.)
7826. -Evet, dedim.
- 7827. FAKAT hiçbir şey anlamıyorum.**
7828. *Nasıl barıştı?*
7829. *Niçin barıştı?*
- 7831. Hiçbir şey bilmiyorum.**
7833. SİZ ZANNEDİYORSUNUZ Kİ programla hareket eder, 7834. halanız zengin diye ona ağ kurdu. (Ki’li B.C.)
7836. O sadece enstitünün sizin vasıtanızla reklamını yapmak istiyordu.
- *** O esnada hâlânız geldi, o da istifade etti. (B.lı S.)
7841. BUNUNLA BERABER hemen hemen birçoğunu ya İspritizma Cemiyeti’nden, yahut kahveden, yahut Halit Bey’in etrafında tanımıştım.
7842. Bir ara, Büyükdere’de gördüğüm devletli de geldi.
7844. Yeğeni olduğumu söyleyince bir kat daha memnun oldu.
7847. Ben cevap vermek üzere iken garson havyarlı sandviçler getirdi.
7848. Devletli, bir bana, bir de tepsiye baktı.
7849. SONRA dünyanın en kayıtsız çehresiyle tepsiyi masanın üstüne koymasını söyledi.
7850. Biraz sonra viski getirildi.
7851. Viski ile beraber Halit Bey de bize iltihak etti.
7852. “Genişçe bir kooperatif yapıyoruz, beyefendi!.. dedi. 7853. Personelimiz için!” (İ.G.B.C.)
7854. Planları hiç haberim olmadan bermutat ben tetkik ediyordum.

7855. AYRICA DA “Saatleme Bankası” adlı bir banka için de bir projem bulunduğunu o gece yine Halit Bey’den öğrendim.

7856. Bilerek, bilmeyerek, herhâlde hayatımda muvaffak olmuştum.

7858. *Bu acayip, birbirini tutmaz kalabalıkta canım sıkılmaktan başka elime ne geçmişti?*

7859. Şeyh Ahmet Zamanî’nin Hayatı ve Eseri adlı kitabımın neşri hakikaten büyük bir teveccühle karşılandı.

7860. Halit Ayarcı’nın bir çırpıda bulduğu bu mühim şahsiyet etraftan derhâl kabul edildi.

7861. Pek az insan Graham hesaplarının bundan iki yüz sene evvel ve bilhassa aramızda yaşamış bir adam tarafından bulunup bulunamayacağını düşünüyordu.

7862. ESASEN Halit Ayarcı’nın ısrarıyla ecdadın riyazî bilgilere olan merakı üzerinde o kadar geniş tafsîlât vermiştim Kİ Ahmet Zamanî’nin keşfi, kendiliğinden herhangi bir hesap ameliyesinin en tabîî neticesi oluyordu. **(Kİ’li B.C.)**

7866. VE bu korku ile âdeta her saniye benirleyerek yaşıyordum.

7867. Geceleri gözüme uyku girmez olmuştu.

7868. Halit Ayarcı benim bu telâşına gülüyor ve her fırsatta korktuklarımın tam aksi olacağını söylüyordu: -Azizim Hayri İrdal, diyordu, sevgili dostum, göreceksin ki bu kitap çok sevilecek.

7869. Siz yalan diye bir şey mevcuttur, sanıyorsunuz. **(İ.G.B.C.)**

7871. Böyle meselede yalan olamaz.

7872. Ahmet Zamanî bugün için yalan olamaz, bilâkis hakikatin ta kendisi olur. (B.İ S.)

7873. *Ne vakit yalan olurdu, bilir misiniz, HEM DE korkunç bir yalan? (B.)*

7874. EĞER hakikaten bizim kendisine yüklediğimiz fikirlerle yazdığım söylediğimiz eserlerle on yedinci asır sonunda yaşasaydı, işte o zaman yalan olurdu. **(Ş.B.C.)**

7875. ÇÜNKÜ asrından ayrılırdı.

7876. Asrını delip geçerdı.

7881. Bu ihtiyacı on yedinci asrın sonunda tatmin ediyor, işte bu kadar...

7883. Geçen akşam halanızı hep beraber dinledik.

7884. Takribî Ahmet Efendi sülâlesini Fatih devrine çıkarıyordu.

7885. *Kimse itiraz etti mi?*

7887. Herkes pekâlâ kabul etti.

7889. ÇÜNKÜ bu fikir yaşayan iki büyük realiteye dayanıyordu, halanıza ve size!

7890. Siz kabul edildikten sonra mesele baştan halledilmişti.

7891. *Bu kadar sevilen iki şahsiyeti tarihin en uzak zamanına götürmekten daha tabîî ne olabilir?*

7892. AMMA yirmi sene evvel halanız bunu yapsaydı, herkes ayıplardı.

(Ş.B.C.)

7894. *Herkes o zaman, “Allah Allah! derdi, doğmuş olmaları bile mânasız olan bu adamların Fatih devrinde kendilerine ced aramaları kadar gülünç şey olur mu?*

7896. Muhakkak yalan söylüyorlar.

7898. AMMA şimdi demiyorlar!

7900. Halanız sizin muvaffakiyetlerinize şahit oldukça sade hakkınızdaki fikri değil, pederiniz hakkındaki fikri dahi değişti.

7901. *Yine geçen akşam babanızdan nasıl bahsediyordu?*

7902. *Yalan mı söylüyordu?*

7904. SADECE bugüne ait bir hissi maziye taşıyordu.

7905. Ahmet Zamanî'nin Viyana muhasarasına iştirak etmesi çok iyi oldu.

7906. Bu kadar mühim bir adam böyle mühim bir hadiseden uzak kalamazdı.

7907. *Bilir misiniz, sizin bu buluşunuzu fevkalâde beğendim. (B.sız S.)*

7910. BUNA MUKABİL Ahmet Zamanî Efendi'nin harpte öyle fevkalâde bir şeyler yapmaması da ölçü fikrinizin bulunduğu delâlet eder.

7911. Herkes her işi yapmaz.

7912. VARSIN o cinsten kahramanlığı başkaları yapsın!

7913. ESASEN böyle bir şey olsaydı meselâ Ahmet Zamanî Efendi falan veya filân kaleyi fethetseydi, bu müverrihlerin gözünden kaçmazdı. (Ş.B.C.)

7915. Okumamış olsaydınız bu mühim eserden kimse bahsetmeyecek, kaybolup gidecekti. (B.lı S.)

7916. GEREK bu eserin, GEREK saatçiliğe dair kitabının kaybolmasına herkes nasıl üzülecek.

7917. Nuruosmaniye Kütüphanesi'ndeki eski yazmalardan birinin arkasına bu iki kitabın adını işaret etmeniz de çok iyi oldu.

7919. **HAYIR** azizim şahane bir eser yazdınız!..

7920. Bir başka defasında şöyle demişti:

7922. Siz bizim hareketimizi maziye nakille hızlandırdınız.

7923. Ayrıca da cedlerimizin daima inkılapçı ve modern olduklarını gösterdiniz.

7924. Herhangi bir insan bile mazisiyle dargın yaşayamaz.

7926. *Beğendiğimiz ve sevdiğimiz bir insana hiç tesadüf etmeyecek miyiz?*

7927. Bu işten herkes memnun olacak, göreceksin! **(B.sız S.)**

7928. YAZIK Kİ etrafın gösterdiği çok dostça ilgiyi birkaç âlim taslağı bozmağa kalktı. **(Ki'li B.C.)**

7929. Böyle bir insanın mevcut olmadığını, kitabımın baştan aşağı uydurma olduğunu söylemek küstahlığında bulundular.

7930. Bu esere başladığım zamanki ruh hâlinde olsaydım bütün tenkitlere memnun olur, “Oh Yârabim!..” derdim, sana bin şükür...**(Ş.B.C.)**

7932. İşte yalanı kabul etmiyorlar.

7933. *Bundan daha mesut ne olabilir?”*

7934. FAKAT YAZIK Kİ değişmişim. **(Ki'li B.C.)**

7935. Bu kitapla uğraştığım altı ay içinde Halit Ayarcı'nın disiplinini öyle benimsemiştim**Kİ, kolay kolay her itirazı kabul edemezdim. (Ki'li B.C.)**

7937. AYRICA DA Ahmet Zamanî Efendi'yi sevmiştim.

7938. Varlığından şüphe etmek bana ağır geliyordu.

7939. Tek kelime ile, Halit Ayarcı'nın izafilik dediği şeyin, tabir caizse, bir hakikat olduğunu kendi hayatımda yaşıyordum.

7944. Hakikat namına tabiatıyla reddetmek mecburiyetinde kaldım.

7945. Bu hadisenin matbuata aksi de ayrıca övülmeme sebep oldu.

7946. Herkes benim bu gibi meselelerdeki dikkatime hayran olmuştu.

7947. Kitabın rağbeti bu yüzden biraz daha arttı.

7948. Halit Bey bu işteki metanetimi pek beğendi.

7950. “BELKİ adamcağız hakikaten Zamanî Efendi'nin oğludur...” diye üzülüyordu. **(İ.G.B.C.)**

7951. -Olsa bile bizim Zamanî'nin oğlu olamaz.

7952. ÇÜNKÜ herif yaşamadı!.. diye susturdum. **(İ.G.B.C.)**

7954. Bu konuşmada Ahmet Zamanî Efendi de kitabımın bazı yerlerine itiraz etmişti.

7955. Ezcümle peltek ve kekeme olmayı reddediyor, nispet ve tarikatı hakkında daha geniş malûmat veriyordu. **(B.İ. S.)**

7956. Gazeteler bunu da yazarak işi biraz daha alevlendirdiler.

7958. Yazı hayatında ilk defa görülen bu âhiretten teşekkür de lââyık olduğu ehemmiyetle karşılandı.

7959. Ahmet Zamanî için en son ve ortalığı en fazla karıştıran tenkit Cemal Bey'den geldi.

7961. Boşadığı karısıyla gittikçe artan münasebetimi öğrenince büsbütün küplere binmişti.

7962. Bu iş vesilesiyle hem bana, hem de enstitüye adamakıllı yüklenmek fırsatını kaçırmadı.

7963. YALNIZ yaratılıştan yalancı olduğu için, Ahmet Zamanî'yi doğrudan doğruya reddedeceği yerde, onun yerine başka birisini çıkartıyordu.

7964. Cemal Bey'e göre Ahmet Zamanî hiçbir zaman yaşamamıştı.

7967. Biz FennîEfendi'nin eserini kendi uydurduğumuz Zamanî Efendi'ye nakletmiştik.

7970. BÖYLECE tarihî bir hakikati reklam için tahrif etmiştik.

7972. Hiçbir tâbiye bu kadar ustalıkla olamazdı.

7973. Cemal Bey bizi vurmak için yalanımızı kabul ediyordu.

7975. Bu acayip tenkidin çıktığı andan itibaren Ahmet Zamanî'nin varlığından şüphe edilmeğe başlandı.

7976. NE Halit Ayarcı'nın üst üste yaptığı basın toplantıları, NE benim yazdığım cevaplar bu şüpheyi bir daha gideremedi.

7977. Kitabın şöhreti kökünden sarsılmıştı.

7979. DAHA DOĞRUSU her zaman buluştuğumuz garsoniyere o sabah gazeteyi alarak gelmişti.

7980. -Bak, yılan seni nasıl sokmuş!.. diye bana uzattığı gazetede eski resmîmi onun resmîyle beraber görünce az kalsın çıldıracaktım. **(İ.G.B.C.)**

7981. Cemal Bey beni küçültmek için hiçbir şeyi esirgemiyordu.

7982. “Vaktiyle şirketimde küçük bir memur sıfatıyla çalışırken kötü ahlakı ve yalancılığı dolayısıyla çıkarmağa mecbur olduğum bir şarlatan, pespaye bir dolandırıcı...” diye söze başlıyor, “Değil rabia hesapları üzerinde konuşmak,

alelade bir toplam ameliyesi yapmaktan bile âciz olan bu adamın tarihî bir şahsın ismi, hayatı ve eseri üzerinde yaptığı bu tahriften hakikatte mesul olan tek insan Halit Ayarcı Bey'dir!" diye sözü bitiriyordu. **(B.İ S.)**

7983. O gün bir an için her şeyin yıkıldığını sandım VE asıl işte o zaman bu bir yıl içinde ne kadar dönülmez yolları geçmiş olduğumu anladım. **(B.)**

7984. Hiçbir şey böyle bir âkıbet kadar korkunç olamazdı.

7985. Hayatıma mucizeli sihirbazlar gibi giren, bana bir yığın yolu birden açan para, mevki, şöhret hepsi birden gidiyordu.

7987. ZANNEDERİM Kİ enstitü işlerini o günden, daha iyisi bu korkudan sonra asıl ciddiye aldım VE dört elle sarıldım. **(Ki'li B.C.)**

7989. Kendi kendime. 7990. "Bazı düşünceler benim için sadece bir lüks ve fazla süstür, bunu artık anlamalıyım!" dedim. **(İ.G.B.C.)**

7991. Tekrar yarınsız ve hiçbir şeysiz insan olacaktım.

7992. Tekrar sokağa düşecektim.

7993. Tekrar eski günler, arada alıştığım bu kadar nimetten sonra, ve şüphesiz onların yüzünden daha acı, daha çekilmez şekilde başlayacaktı.

7995. Karşımda yarı çıplak gülümseyen güzel kadın daha şimdiden benim için uzak bir hayal olmuşa benziyordu.

7996. Bu bahar sabahı sisli denize bakarak onu beklediğim bu sıcak, güzel ve تنها apartman, onun ömrümde görmediğim eşyası, bu mahremiyet, daha arkada asıl hayatımı yapan bir yığın şeyler beraber gidebilirdi.

7998. Birdenbire telefon çaldı.

7999. Asabım o kadar bozuktu Kİ zilin sesi bana bir kıyamet alâmeti gibi korkunç ve dayanılmaz geldi. **(Ki'li B.C.)**

8001. O bana dışarıdaki âlemi hatırlatıyordu.

8004. Korka korka açtım.

8005. Halit Ayarcı'nın yarı alaylı sesi içimi biraz serinletti.

8006. -Gördün mü?.. diyordu. **(İ.G.B.C.)**

8007. -EVET, şimdi okudum...

8008. Mahvolduk!

8009. *Ne yapacağız?*

8010. İlk önce: -Başımıza dünya yıkılıyor, sen eğlen! diye alay etti. **(İ.G.B.C.)**

8011. Sonra: -Ehemiyyet verme! dedi. **(İ.G.B.C.)**

8013. Sen derhal dikkatli bir cevap yazarsın!
8014. Ben kendi tarafımdan onun zayıf damarını bulur basarım.
8015. Bunlar efkârıumumiye bir zaman işgal eder.
8017. *Anladın mı?*
8019. ÖYLE BİR ŞEY Kİ, dost, düşman herkes şaşırırsın!
- 8020. Bizim gibi müesseseler bir lahza bile aktüalite olmaktan vazgeçemezler.**
8021. Bunu kafana koy VE öyle çalış!.. **(B.)**
- 8022. Bir şeyi unutma!**
8025. Her şey bitti.
8026. Sizi benimle vurdular.
- 8028. Tası tarağı toplayıp gitmekten başka hiçbir şey yapamayız!**
8029. Halit Ayarcı benim bu sözlerim üzerine en gürültülü kahkahalarından birini attı.
8031. Ben yerimdeyim, sen de yerinde kalacaksın! **(B.sız S.)**
- 8032. Bizim gibi mühim davalar peşinde olan insanlar kolay kolay düşman karşısında çekilemezler...**
8033. Soğukkanlılığı, kendisine inanışı, neredeyse beni çıldırtacaktı.
8034. Bir an aziz velinimetimin aklından şüphe ettim.
- 8035. ACABA vaziyetin vahimliğini fark etmiyor muydu?**
8036. O düşüncemi anlamış gibi, sesi birdenbire ciddileşti:
8037. -Tabî!.. dedi, müthiş darbe.
- 8038. Hiç bunu tahmin etmezdim.**
8039. Cemal Bey yalanla mücadele etmesini biliyor.
8040. Yalana ancak yalanla karşı konabilir.
8041. Bu işte hakikat üzerinde ısrar sadece sönük bir inat olurdu.
8042. Bizi silahımızla vuruyor.
- 8043. AMA aldırma!**
8044. Ben talihime güvenirim bu işlerde... **(D.)**
8045. Akşama görüşelim!
8046. Halit Ayarcı vaziyeti tam görmüştü.
8047. YALNIZ bir yerde aldanıyordu.
8048. *Cemal Bey'in bulunduğu yerde ben talihime nasıl güvenebilirdim?*

8050. Yıllardır, Halit Ayarcı'ya tesadüfime kadar hep onun darbesinin beni attığı çukurda kalmıştım.

8051. Şimdi biraz nefes almağa başladığım bir anda tekrar karşıma çıkıyordu.

8052. İnsan ruhu ne gariptir, bütün bunları düşünürken bu adamın karısının yanı başımda bütün vücuduyla omuzuma asılmış kulaklarımı ısırıldığını, benden okşama ve sevgi beklediğini düşünmüyordum. (B.sız S.)

8053. VÂKIA Selma ile ayrılmasında hiçbir dahlim olmamıştı.

8055. Halit Ayarcı kapar kapamaz telefon tekrar çaldı.

8058. -Hayri Bey, diyordu, lütfen eğer boş bir vaktiniz olursa gazetelere bir göz gezdirin. (Ş.B.C.)

8059. Sizi memnun edecek bir havadis göreceksiniz!

8060. -Hacet yok Cemal Bey, hacet yok... diye cevap verdim. (İ.G.B.C.)

8061. Çok eski bir dostum bu sabah gelirken getirdi!

*** VE telefonu kapadım!

8062. Cemal Bey, Selma'yı boşamasına rağmen benden kıskanıyordu.

8063. Cemal Bey yerimizi öğrenmişti.

8064. Cemal Bey bizi takip ediyordu.

8066. Birdenbire bütün kâinatım Cemal Bey olmuştu.

8067. Selma bir kaşını kaldırmış düşünüyordu. (B.sız S.)

8068. -Bunu hiç anlamıyorum!.. diyordu, HEM hiç...

8069. Bilmiyorsun, bilemezsin, beni ne kadar sevmezdi. (B.sız S.)

8070. VE nasıl küçük, biçare görürdü.

8072. Beni göğsümde, mantomda yapma bir çiçek olmadan sokağa çıkarmazdı.

8073. "Sen de taşı, derdi hep! (D.)

8074. Sen de taşı!

8075. ÇÜNKÜ ben seni yanımda öyle taşıyorum!"

8076. VE birisi çiçeğimi överse sevincinden bayılırdı.

8080. Onun sayesinde arkamda bıraktığım günlere, "haydi siz de..." diyebiliyordum.

8086. Cemal Bey'e, Halit Ayarcı ve ben, ikimiz de cevap verdik.

8087. Ben kendi yazımda sadece mazlûm bir adam tavrı takındım.

8088. Talihin kötü cilvelerine herkes uğrayabilirdi.

8089. Ben de uğramıştım.

8091. Yalancılığımın veya herhangi bir ahlâksızlığımın tek delilini gösterebileceğini zannetmiyordum.

8092. Yalnız yaratılıştan ahlâklı adamdım, beni çürütemeyeceğini bildiği için şirketten çıkartmıştı. **(B.sız S.)**

8094. FAKAT bu sefer şirkete dair bildiklerimi hafifçe çıtlatıyordum.

8095. Halit Ayarcı'nın basın toplantısı biraz daha şiddetli oldu.

8096. Saat Sevenler Cemiyeti'nin bu mesele hakkında neşrettiği tebliğ ise hakikaten ateş püskürüyordu.

8097. FAKAT Cemal Bey de durmuyor, hücumlarına devam ediyordu. (B.lı S.)

8099. ÖYLE BİR ŞEY Kİ, meseleyi unuttursun VE bizi büsbütün başka kapıdan temize çıkartsın! **(B.)**

8100. Bugünlerde olduğu kadar hiçbir zaman kafamı zorladığımı hatırlamıyordum.

8101. FAKAT hiçbir şey bulamıyordum.

8102. NE ben, NE Halit Ayarcı, hiçbirimiz efkarı umumîyeyi yeni baştan lehimize çevirecek bir icatta bulunamıyorduk.

8103. SANKİ boşlukta yüzüyorduk.

8104. Düşüncemiz alelade şeylerden bir adım ileriye gitmiyordu.

8105. Beri taraftan Cemal Bey Selma ile münasebetimizi sıkı sıkıya takip ediyordu.

8106. Her buluştuğumuz yerde muhakkak bir telefonunu alıyorduk.

8107. AYRICA Pakize'ye imzasız bir yığın mektup geliyordu.

8108. İŞTE tam bu sırada bir gece evde Halit Ayarcı ile karımın tavla oyunlarını seyrederken yukarda anlattığım nakitli ceza sistemi aklıma geldi.

8109. Halit Ayarcı'ya ne kadar güç ve biçare vaziyette olduğumuzu göstermek için onu hemen o anda anlattım.

8110. -Bula bula bunu buldum...

8111. Düşünün artık hâlimi!.. **(D.)**

8112. FAKAT Halit Ayarcı çoktan zarları bırakmış, ayağa kalkmıştı. **(B.lı S.)**

8114. -Şunu bir daha anlat bakayım?.. diye bana tekrarlattı. **(İ.G.B.C.)**

8115. VE daha bitirmeden karımın boynuna sarıldı.

8116. -Kurtulduk... 8117. Tam zafer, Hayri Bey, tam zafer... diyordu. **(İ.G.B.C.)**

8118. Üç gün sonra ikramiyesiyle, piyangosuyla, zamanlarıyla, tenzilâtıyla nakit ceza usulümüz bütün bir sistem olmuştu.

8119. Halit Ayarcı benim keşfimi tam Hollywood metoduyla ilân etti.

8120. Birkaç hafta içinde Ahmet Zamanî Efendi'yi herkes unutmuştu.

8121. Saatleri Ayarlama Enstitüsü ilk kuruluş anlarında dahi erişemediği bir teveccüh ve muhabbet kazandı.

8122. BUNUN ARKASINDAN Saat Sevenler Cemiyeti vasıtasıyla tesis ettiğimiz köyler için Saat Ayar Ekipleri geldi.

8123. ZATEN Saat Ayar İstasyonlarımız çoğalmıştı.

8125. Bir yığın genç kız ve erkek, sırtlarında Samiye Hanım'ın icadı üniformalar, yakalarında rozetlerimiz, gidip geliyorlar, umumî hayata neşe katıyorlardı. **(B.lı S.)**

8126. BÖYLECE her şey yoluna girdi.

8127. VE biz tekrar, hatta eskisinden daha kuvvetle günün adamı olduk.

8128. Babacanca hâllerim halkın hoşuna gidiyordu.

8129. Acayip mazim, icat kabiliyetim, açık kalbim her gün bir kere daha övülüyordu.

8130. Hiçbir topluluk yoktu Kİ bulunmam istenilmesin! (Ki'li B.C.)

8131. DOĞRUSUNU İSTERSENİZ ben de bu şöhretin tam tadım çıkarmaktan hiç çekinmiyordum. (Ş.B.C.)

8132. Gözlüğüm, şemsiyem, hiçbir zaman yerine tam oturmayan şapkam, biraz bol kesilmiş elbiselerim, babayani hâllerim, hülâsa elimdeki teşbihe varıncaya kadar her şeyim bu muvaffakiyeti besleyecek şekilde tanzim edilmişti.

8133. Gittiğim her yerde etrafım çevriliyor, her meselede fikrim soruluyordu. **(B.lı S.)**

8134. Umuma ait ölçüleri hiç rahatsız etmeyecek şekilde yaşadığım için seviliyordum.

8136. NASIL OLSA, bir yerden, bir gün çıkacaktı VE o tekrar çıktığı gün her şey bitecekti. **(B.)**

8137. Bütün bunları Halit Ayarcı'ya anlattıkça o kızıyor, beni paylıyordu: **(B.lı S.)**

8138. -Yaptığınız işe inanmadığınız için böyle düşünüyorsunuz, diyordu. **(İ.G.B.C.)**

8139. İnsan yaptığı işe sade menfaati için girerse, yalnız onu düşünürse kendisini sonunda sizin gibi itham eder! (**Ş.B.C.**)

8145. SADECE para için çalışıyor, ferdî saadetinizi düşünüyorsunuz. (**B.İ S.**)

8147. Hademe maaşınızı keserler diye korkmuyor muydunuz?

8148. Beni her teşebbüsten menetmeğe kalkmadınız mı?

8149. Aziz velinimetim tehlike biraz geçer geçmez tekrar eski ağzını almış, büyük idealler namına konuşmağa başlamıştı. (**B.İ S.**)

8156. Gizli, her an tepmesi beklenen bir hastalık gibi bende yaşıyordu.

8157. NİTEKİM öyle oldu.

8158. Hiç beklenmedik bir şekilde onunla son bir defa daha karşılaştım.

8159. VÂKİA bu son karşılaşmada NE enstitü yıkıldı, NE param azaldı, NEmevkiim sarsıldı. (**B.**)

8160. BUNUNLA BERABER ben de, Selma da aylarca tesiri altında kaldık.

8161. Bir sabah gazeteleri elime alır almaz onun Nevzat Hanım'la beraber, Zeynep Hanım'ın eski kocası Tayfur Bey tarafından öldürüldüğünü okudum.

8162. Tayfur Bey çifte cinayetinden sonra intihar etmişti.

8163. Onun bıraktığı mektup, Sabriye Hanım'ın o kadar çapraşık yollardan senelerce peşinde koştuğu meseleyi açıklıyordu.

8165. Zeynep Hanım, sanıldığı gibi intihar etmemişti.

8166. Nevzat Hanım'a çılgınca âşık olan kocası tarafından öldürülmüştü.

8167. Polis genç kadının senelerdir tuttuğu hatıra defterini de ele geçirmişti.

8169. Sevimsiz, huysuz, geçimsiz, hodbin, her girdiği yerde bir yığın insanı kendine düşman eden, insanlar içinde küçük bir akrep gibi, sağa sola kuyruğunu çarpa çarpa dolaşan Cemal Bey, hiç olmaması lazım gelen bir şey olarak, bir aşk kahramanı gibi ölmüştü.

8171. VE belki de talih, her an kendisine hâkim olmak iddiasında bulunan ve insan kalbinin bütün zaafalarını inkâr etmekle övünen bu adamdan intikam almak, onunla alay etmek için bu âkıbeti böyle hazırlamıştı.

8174. “Ben mi?.. diye dudak bükerdi.

8177. VE yalnız böyle olmasını isterdi.

8178. BUNUNLA BERABER bu tarzda ölüşü, çehresini o kadar değiştiriyordu Kİ kendisini az çok tanıyanlar bile bu işte aldanabilirlerdi. (**Kİ'li B.C.**)

8179. HELE onu hiç tanımayan, adını sadece bu ölümün aydınlığında işitenlerin hatırasında büsbütün başka bir adam gibi yaşayacaktı.

8180. İşin garibi, onu böyle sadece gazete havadisinden tanıyanlar için tesadüf isteseydi, Cemal Bey bir veli, cömert ruhlu bir cemiyet adamı, filân gibi de ölebilirdi.

8182. BUNUNLA BERABER muhakkak insan eliyle öldürülmesi mukadder idiye, Cemal Bey'in ilk rast geldiği insan tarafından ve sırf Cemal Bey olduğu için, burnu o kadar kısa, alnı o kadar dar ve karışık, yüzü o kadar parlak ve itinalı, sesi öyle nazlı ve hımhım, gözleri öyle küçük ve parlak ve bakışları öyle yırtıcı kuş bakışı olduğu için, öldürülmesi icap ederdi.

8183. HALBUKİ böyle olmuyordu.

8184. Acıklı, baştan başa yanlış anlama ile dolu bir romanın içine zorla giriyor, üstelik güzel, kendi içine kapanmış, tatlı ve bedbaht, bir türlü etrafına kendisini anlatamamış bir kadının ölümüne de sebep oluyordu. **(B.ı S.)**

8188. Her tanıdığı insana aşağı yukarı bu balıklara yaptığı şeyi yapmıştı.

8189. VÂKIA hiç kimsenin gözünü oymamıştı.

8190. FAKAT her rast geldiğinin benliğiyle oynamıştı.

8191. O kadar güzel, FAKAT bütün ömrünce beyhude kalmış Selma ondan ayrılır ayrılmaz yaşamağa başlamıştı. **(B.)**

8192. Kibar, tecrübeli avukat Nail Bey'in daha o gün astımları geçmişti.

8193. Nail Bey hiç kimseye Cemal Bey'le aralarında geçen şeylerden bahsetmemişti.

8194. HATTA Selma'ya dair birçok şeyleri bile kendisinden-BİTTABİ BU SEFER SORMADAN, HATTA İSTEMEYE İSTEMEYE VE SÖZ ARASINDA- öğrendiğim kulağı o kadar delik dostumuz Sabriye Hanım bile bu hususta bir şey bilmiyordu.

8195. FAKAT aynı araba içinde Cemal Bey'e son hürmetimizi yaptığımız gün onu başka bir adam olarak görmüştüm.

8197. Bir arabana, "Kendimden utanıyorum!" demişti. **(İ.G.B.C.)**

8198. Bütün bunları yapan adam, şimdi, kendisini hiç tanımayan ve hayat tecrübesi, hatta saadet rüyası basit sevda hikâyelerinin ötesine geçmeyen yüz binlerce insanın kafasında, kendisiyle hiçbir suretle münasebeti olmayan genç ve güzel bir kadının hayatına birdenbire eklenivermişti.

8199. Nasıl hiçbir suretle dengi olmadığı Selma'nın bütün ömrü boyunca hayatına girmişse, onun da ölümüne öylece girmişti. (**Ş.B.C.**)

8200. Tayfur Bey'i bir iki defa görmüştüm.

8202. Terbiyeli ve kibar görünüşlerinin altında bir yığın zaafî saklayabilirdi.

8203. Evveliden hazırlanmak şartıyla herhangi bir cinayeti işleyebilirdi.

8205. BUNUNLA BERABER Cemal Bey'iâdetâ tanınmayacak hâle sokmuştu.

8208. Her şey bittikten sonra hadiseleri baştan sonuna kadar bütün vuzuhuyla yazacak kadar akli başında olan katil, bu çehrenin karşısında kendisinden geçmişti.

8209. NİTEKİM mektubun bir yerinde bunu işaret ediyordu.

8211. Nevzat Hanım'ın da hayatına öyle kayıvermişti.

8216. Ömründe kocasından başka kimseyi tanımamıştı.

8217. Dediğim gibi cinsî hayata, kocasının öldüğü gün uzviyeti kapanmıştı.

8218. Bütün ömrü evvelâ, onunla izdivacı kafasına koyan ve bunun için karısını öldüren Tayfur Bey'in şantajı içinde geçmiş, o yetişmiyormuş gibi sonra da nasılsa bu hadiseyi haber alan Cemal Bey ona musallat olmuştu.

8219. Nevzat Hanım bütün ömrü boyunca etrafındakilerin tazyiki altında yaşamıştı.

8220. Kıskançlık, sevgi, inat, benlik davası, itisaf manisi, alelade çapkınlık ve sahip olma hırsı, tecessüs, hülâsa insan ruhunun bütün korkunç ve zalim çarkları onun etrafında, bu güzel kadını kendi kendisinin gölgesi yapmak için çalışmıştı.

8221. Etrafındakilerin hemen hepsi onun hayatına bir kere bile onu anlamağa çalışmadan, hep ona çullanmak için girmişlerdi.

8222. Çocukluğu boyunca kendisinden çirkin ve huysuz olan ablası tarafından kıskanılmıştı.

8223. Onun, babasının zenginliği sayesinde evlenip de biraz rahata kavuştuğu zaman ortaya kocası Salim Bey çıkmıştı.

8224. Bu hastalıklı, korkak, hodbin ve sızlanmaktan hoşlanan, şahsiyetsiz insan birdenbire onu sevdiğini zannetmiş VE tecrübesiz kıza seneler boyu ısrarıyla kendisini sevdirmese bile, hiç olmazsa onda bu zannı yaratmağa muvaffak olmuştu. (**B.**)

8225. FAKAT daha evlendiklerinin ikinci haftasında genç kadın kocasını hiçbir zaman sevmediğini ve hiçbir suretle sevmeyeceğini anlamıştı.

8227. ÜSTELİK karısını da sevmiyordu.

8230. Bir de kaybedeceğini anladığı zaman sevebilirdi.

8232. Bütün şahsiyetsizler gibi o da etrafıyla ve etrafında yaşıyordu.

8233. Nevzat Hanım bu işin yürümeyeceğini anlayıp da boşanma teklifinde bulununca, “İmkân mı var, sonra etraf, arkadaşlarım ne der? Beni herkese rezil mi etmek istiyorsun? Bırak ki ben sensiz dünyada yaşayamam!” diye cevap vermişti. **(İ.G.B.C.)**

8234. VE bu hâl üç sene sürmüştü.

8235. Bu arada Nevzat Hanım’ın öteden beri kalpten rahatsız olan babası bir gece âni bir krizle ölmüştü.

8236. Küçük kızını çok seven ve mesut olmadığını hisseden adamın, ölümünden bir iki gün evvel söylediği birkaç cümle, aile arasında, Nevzat Hanım’ın Salim Bey’le evlenmesini bu ölümün tek sebebi yapmıştı.

8237. Zavallı Nevzat Hanım böylece çifte ateş arasında kalmıştı.

8238. İŞTE, kocasının akrabası, komşuları, arkadaşları, belki de apartmanın kapıcısı ne demez?.. diye sürüklediği bu acayip ve tatsız hayatın üçüncü senesinde Salim Bey, askerde iken, daha ziyade kendisinin sebebiyet verdiği bir kaza neticesinde ölmüştü.

8240. FİLHAKİKA bütün görenler kazada kastî hiçbir şey olmadığını söylüyorlardı.

8243. Salim Bey eğer birdenbire korkmamış olsaydı, hayvan gemi azıya almayacaktı. (Ş.B.C.)

8244. HATTA kendisini bu vaziyette doğrudan doğruya yere fırlatsaydı at yanı başında dururdu.

8245. NİTEKİM yine tanımadığı bir biniciye bu tecrübe yaptırılmış VE atın kendiliğinden durduğu görülmüştü. **(B.)**

8246. HÜLÂSA bir yığın acemilik ve korkaklık yüzünden atı çileden çıkartmış VE kazaya sebep olmuştu. **(B.)**

8247. Herkes bunu bildiği hâlde aldığı mektup yüzünden Nevzat Hanım kocasının intihar ettiğine inanmıştı.

8248. KALDI Kİ Salim Bey’in akrabaları da yine onun mektupları yüzünden buna inanıyorlardı. **(Ki’li B.C.)**

8251. ÜSTELİK oğlunu hiç sevmeyen, pısrık, hasis ve mânasız bulan annesi de bu ölümü fırsat bilmiş VE dul kadının evine yerleşmişti. **(B.)**

8252. Onun tesiriyle Nevzat Hanım'ın asabı büsbütün bozulmuştu.

8253. Biraz sonra bu şantaj ve içten yıkılmağa kocasının Nevzat Hanım'aâşık olduğunu anlayan Zeynep Hanım'ın ondan şüphesi katılmıştı.

8254. Nevzat Hanım'ı çok seven Tayfur Bey karısını, onunla evlenmek ümidiyle ortadan kaldırmak gibi delice bir iş yapmış, üstelik dünyanın en garip mantığıyla onu bu izdivaca mecbur etmek için, cinayetini de genç kadına itiraf etmişti. **(B.İ S.)**

8255. BÖYLECE babası da dahil üç ölüm biçare kadının sırtına yüklenmişti.

8256. İşte bizim rüyalarının ağırlığı altında perişan gördüğümüz Nevzat Hanım içten ve sessiz tebessümlerinin arkasında bu acayip talihi yaşıyordu.

8257. Onun hiç kabahati olmadan insanlar ölüyorlar, birbirlerini öldürüyorlar VE mesuliyeti ona yüklüyorlardı. **(B.)**

8258. ŞÜPHEŞİZ biraz iradeli bir insan olsaydı, yaratılışında küçük bir hodbinlik, yahut müdafaa hissi bulunsaydı, bütün bu beyhude yükleri sırtından atar, hepsinden kurtulurdu. **(B.İ S.)**

8259. HELE Zeynep Hanım'ın ölümünü polisten gizlemesini hiç kimse anlamıyordu.

8260. Bütün bu hadiseleri öğrendiğim zaman ister istemez kızımın yukarda bahsettiğim sözünü hatırladım.

8261. O bana, evimizin bir zamanlardaki curcunası içinde hayatımızı anlamağa çalışırken, “Biz kabahati üzerine yüklenen insanlarız” demişti. **(İ.G.B.C.)**

8264. BELKİ aile terbiyesi, belki ablasının kıskançlığı altında geçen çocukluğu onu buna alıştırmıştı.

8265. Bu ruh hâli Sabriye Hanım'ın anlattıklarına göre, çocukluğunda ablasının yalancıktan bir intihar teşebbüsü ile başladı.

8268. İspiritizmaya merakı da buradan başlamıştı.

8271. Bu kadının dik sesi daha ilk gördüğüm gün dikkatimi çekmişti.

8272. Zil, zurna, vapur düdüğü gibi sesler harikulâdenin karşısında muhayyilenin icatları olmalıydı.

8273. Ben bütün ömrümde yalanın alâkalı ve alâkasız insanlar tarafından beslendiğini çok gördüm.

8274. Onun için Sabriye Hanım'ın bu izahına hiç şaşırmadım.

8275. Biraz sonra bu çift şantaja, Zeynep'i çok seven Sabriye Hanım girmiş VE o daha ziyade evde kalmış kız psikolojisiyle Tayfur Bey'le Nevzat arasında ciddi bir münasebet bulunduğu inandığı için işe âdeta bir tahkikat şekli vermiş, hülâsa genç kadının etrafındaki tazyiki bir misli daha arttırmıştı. **(B.)**

8276. Daha sonra da Cemal Bey'in müdahalesi başlamıştı.

8277. ŞURASI VAR Kİ NE Cemal Bey, NE Tayfur Bey, NE DESabriye Hanım, Salim Bey'in annesi yaşadığı müddetçe eve fazla sokulamamışlardı. (Ki'li B.C.)

8279. İhtiyar kadın ölünce ikisi de meydanı boş bulmuşlardı.

8281. Şirketteki işinden ihtilâs yüzünden atılan ve Selma Hanım'ın babadan kalma servetiyle açığı kapatarak vaziyeti kurtaran Cemal Bey, Nevzat Hanım'la parası için evlenmek istiyordu.

8282. VE tek ümidi de bu olduğu için genç kadına o kadar fazla yüklenmişti.

8283. Selma'ya gelince o para meselesinin bu işteki rolünü inkâr etmemekle beraber, Cemal Bey'in öteden beri Nevzat'a zaafı olduğunu söylüyordu.

8284. "Cemal çapkındı ve bilhassa güç şeylerden hoşlanırdı. 8285. Nevzat'ın öyle kendine kapanmış yaşayışı onu meşgul etmiş olabilir..." diyordu.

8286. HATTA yine Selma'ya göre Cemal Bey'in daha evvel de Zeynep Hanım'la bu cinsten münasebeti olmuştu.

8287. Tayfur Bey'e gelince, o Nevzat Hanım'ı hiç anlamamıştı.

8288. Genç kadının kendisini Cemal Bey'in sinsi dostluğuna teslim ettiğini zannetmişti.

8291. Enstitünün personel meselesinin ve kadro işlerinin bizi çok yoracağını daha evveldən tahmin etmiş, bu yüzden mümkün mertebe çok dar bir kadro ile işe başlanmasını istemiştin. **(B.lı S.)**

8292. FAKAT gerek bizim tarafımızdan gösterilen, gerek bize tavsiye edilen namzetler birdenbire o kadar çoğalmıştı Kİ, buna imkân kalmadı. (Ki'li B.C.)

8293. Hemen her gün bir veya birkaç müracaat karşısında kalıyorduk.

8294. Benim ve Halit Ayarcı'nın dairedaki çift telefonlarımız durmadan işliyordu.

8295. Enstitünün açıldığı günlerde akraba ve tanıdık azlığı yüzünden geçirdiğim telâşın hakikaten çocukça bir şey olduğunu daha ilk ayda öğrendim.

8298. Namzet defterinin bana ait olan hanesi dolmuş taşmıştı.
8299. Felâket senelerimde beni o kadar sıkıntım içinde rahatsız etmemek dirayetini gösterenler şimdi bana hısım akraba sevgisi ve dostluk gibi yüksek insanî meziyetlerin bende de bol bol mevcut olduğunu ispat edebilmem için lazım gelen fırsatı vermekte birbirleriyle âdeta göz açtırmayacak şekilde yarışa girmişlerdi.
8300. Bu hücum karşısında Halit Ayarcı'ya ne yapabileceğimi sorduğum zaman bana şu cevabı verdi:
8302. YA işi tamamiyle tesadüfe bırakırsın, YAHUT DA namzetleri muayyen kategorilere ayırarak içlerinden birini tercih edersin. **(B.)**
8303. Ben de aynı vaziyette olduğum için bu iki şıktan birisini beraberce düşünelim.
8304. İşî talihe ve tesadüfe bırakmayı kabul edersek kuraya müracaat ederiz. **(Ş.B.C.)**
- 8305. FAKAT ZANNEDERİM Kİ, bu pek lehimize olmaz. (Ki'li B.C.)**
8306. Dışardan işitilirse yanlış tefsir edilir. **(Ş.B.C.)**
8307. -O HÂLDE sınıflara ayıracağız!
8309. -İçlerinden tecrübelileri seçsek...
- 8312. Siz tecrübe kelimesinin hakiki mânasını bilmiyorsunuz.**
- 8314. Bu cins insanlardan bize hiçbir zaman hayır gelmez.**
8315. Başka çare yoktu, tecrübesizleri seçecektik. **(B. sız S.)**
8316. -O HÂLDE, dedim, tecrübesizleri seçelim!
8317. Halit Ayarcı burada bir lahza durakladı.
8318. Odasının duvarında asılı yeni grafiklerden birini dikkatle süzdü.
8319. SONRA beni kolumdan çekerek önüne kadar götürdü.
8320. -Bu grafiği, dedi, çocuklarda saat sevgisi hakkında bir deneme olarak yaptım.
8321. FAKAT bazı yerleri bana yanlış gibi geliyor.
8322. Bu lacivert haneyi daha ziyade okur yazar ailelerin çocuklarına ayırmalı!
8323. HALBUKİ ben hediye saatlere ayırmıştım.
8324. **HAYIR**, onları daha küçük olan bu sarı haneye geçireceğiz.
8325. *Lütfen tashih eder misiniz?*
8326. Dediği tashihi yaptım.

8327. FAKAT, “Ne faydası var bunların?” diye sormaktan da kendimi alamadım.

8328. O bana ciddi ciddi baktı.

8330. SONRA tekrar asıl mevzua döndüm.

8331. *-Hiç tecrübesiz olanları da nasıl bileceksiniz?*

8335. Olmaz.

8341. Bu şansımızı daha çoğaltır.

8342. *Anladınız mı?*

8343. Defterinizde yazılı ilk ismi kabul ediyorsunuz.

8344. İkincisini geçiyorsunuz.

8345. Üçüncüsünü kabul ediyorsunuz...

8346. HATTA burada da bir değişiklik yapabiliriz:

8347. MESELÂ üçüncüsünden sonra dördüncü ve beşinciye geçiyorsunuz, altıncıyı, ondan sonra onuncuyu...

8351. Yüzünü buruşturdu.

8352. -Asaf Bey, tembel insan!.. dedi. **(İ.G.B.C.)**

8353. Ben tembel insanlardan hoşlanmam.

8354. HUSUSUYLA bizimki gibi ferdî hürriyete riayet eden ve personeline muayyen bir iş göstermeyen ve görecekları işin mahiyet ve kabiliyetini kendi icat kabiliyetlerinden bekleyen modern bir müessesede böylesi insanlar daime tehlikeli olur.

8355. Her gün muntazam geliyor, değil mi?

8357. FİLHAKİKA Asaf Bey hepimizden evvel geliyor VE hepimizden sonra gidiyordu. **(B.)**

8358. *-Ne iş görüyor?*

8360. Yalnız gazeteleri okuyor, daha doğrusu gazeteleri okumasını emretmişsiniz! **(B.sız S.)**

8361. *-Okuyor mu?*

8363. FAKAT Nermin Hanım onun yerine okuyor.

8364. -Devam etsin bu işe... **(D.)**

8367. Halit Ayarcı bir müddet daha düşündü.

8368. -Dostumuza kendisine göre bir iş bulun... dedi. **(İ.G.B.C.)**

8370. O zaman mesele hallolur.

8371. -Böyle bir iş için kadro ayırmak biraz tuhaf olmaz mı?

8372. **-HAYIR**, dedi.

8373. DAHA DOĞRUSU bilmiyorum.

8375. AMA koskoca bir müessesede bu cinsten bir iş de bulunabilir, zannediyorum.

8377. HATTA aziz dostunuzun kabiliyetlerine göre hiç yapılmamasını da temin edeceğine şüphe etmem!

8379. *Ne ismini veririz?*

8382. İş görmek isteyen insana kımıldamak imkânını bırakmıyor.

8383. *Bu kadar sıkı kayıtlar, formaliteler içinde nasıl çalışılır?*

8384. Odanın içinde sağa sola dolaştı.

8385. Tekrar önümde durdu:

8387. *-Zannedirim...*

8388. İçini hakiki bir teessürle çekti.

8390. *-Aziz Hayri Beyciğim, eğer bir gün bu kadar sevdiğim ve şevkle kurulmasına çalıştığım bu müesseseden ayrılırsam, emin olun Kİ, tek sebebi bu kayıtlardır, diye hayıflandı. (Ş.B.C.)*

8391. ZANNETMEYİN Kİ bu isim için söylüyorum bunu. **(Kİ’li B.C.) (D.)**

8392. Onu çoktan hallettim!

8393. *FAKAT ne diye bu kadar abes şeyler için vaktimizi israf edelim?*

8396. Zili çaldı.

8397. Derviş Ağa’ya: *-Lütfen Ekrem Bey’e söyleyin!*

8398. Pingpong odasına geçsin, bir parti yapalım!

8399. Siz de bulunursunuz değil mi?

8400. Halit Ayarcı pingpong oyununu çok seviyordu VE üst katta bunun için bir oda ayırtmıştı. **(B.)**

8401. Çok defa ben de beraber bulunduğum için büsbütün canım sıkılmasın diye, pasyans açmam için bir masa koydurmuştum.

8402. “Hay hay!” dedim.

8403. O tekrar koluma girdi VE odanın kapısından beni âdeta iterek çıkardı. **(B.)**

8404. *-EVET*, dedi, çok zaman kaybediyoruz.

8405. Bunlardan ekonomi yapmalı!

8406. Bu hususta bir grafik hazırlayacağım!

8407. Bu gece halanıza davetli olduğumuzu unutmayın.

8412. *Anladınız mı?*

8413. Gecikmesini istediğimiz işleri oraya havale ederiz.

8414. İki kâtip yeter değil mi?

8415. Rica ederim fazla insan vermeyelim!

8419. FAKAT isterseniz halanızın tavsiye ettiği genci başka bir daireye nakledelim VE oraya bir hanım verelim! **(B.)**

8420. İki kadın daha iyi çalışırlar...

8421. YANİ daha rahat olurlar.

8422. Buna karar verdikten sonra vakitten ekonomi, hakiki ve tek hedefi olan SAE’de vakit geçirmek için pingpong odasına çıktık.

8423. Halit Ayarcı ile Ekrem Bey’in pingpong oyunlarını seyretmekten hoşlanırdım.

8424. İkisi de güzel insandı VE aralarındaki yaş farkına rağmen aynı çeviklikle, vücuda mal edilmiş aynı dikkatle ve bittabi rahatlıkla oynarlardı. **(B.)**

8425. Bu cins beden tatminlerinden tamamiyle mahrum olduğum için araya hafif bir kıskançlık girse bile, bu iki insanın birbirine o kadar ahenkle cevap vermelerini, müşterek harekette her an birleşip ayrılmalarını seyretmek beni HEM şaşırtır, HEM DE tuhaf bir şekilde, kendimden intikam alır gibi mesut ederdi. **(B.)**

8426. Ekrem’i öteden beri severdim.

8428. Bana karşı yedi sene hiç muamelesi değişmemişti.

8429. En düşkün zamanımda bile kibar ve dost davranmıştı.

8430. Anlayışsızlığımı ve cehaletimi hiç yüzüme vurmamıştı.

8431. Acayip hâllerimi tuhaf bir şekilde gülümseyerek karşılardı.

8433. Halit Bey’in ondan hoşlanması da beni korkutmuyordu.

8435. O gün Ekrem hiç de iyi oynamıyordu.

8439. İleriye doğru her hücumunda eli âdeta vücudunun bir adım ötesinde, kendi düşüncelerine takılmış gibi duruyordu.

8440. ŞÜPHEŞİZ Kİ Nevzat Hanım’ın düşüncelerine gömülü, onların arasından zorla hareket ediyordu. **(Ki’li B.C.)**

8441. Kim bilir neler düşünüyordu!

8442. Sevdığı insandan ebediyen ayrılmanın verdiği acı, genç kadının ölümündeki fecaat, ve bu ölümle birdenbire ona ve hepimize açılan ıstırapları onu içinden yıkmıştı.

8443. O kadar hayattan uzak ve kendi âleminde, kendine yeter zannettiği ve öyle tanıdığı genç kadın şimdi onun içinde başka türlü canlanmış olmalıydı.

8444. EMİNİM şimdi artık onun yüzünden hiç eksilmeyen tebessümün mânasını anlamağa başlamıştı.

8447. VE bütün bir ömür boyunca sürmüş bir kendisiyle anlaşmazlığı gizliyordu.

8448. Zavallı Ekrem şimdi belki de bu tebessümün üstünde düşünürken kitaplarda okuduğu ve beğendiği cinsten bir gölgeyi değil, canlı bir mahlûku sevdiğini anlıyordu.

8450. ÇÜNKÜ bu hafif gülümseme herkes gibi ona da çekilen bir imdat işaretine benziyordu.

8451. Ekrem, Nevzat Hanım'ın soluk ve sessiz tebessümünde Şehzadebaşı kahvelerinde bana uzun uzadıya anlattığı estetiğinin kadını bulduğunu zannetmişti.

8452. Şimdi ismini hatırlamadığım bir İngiliz muharririnin acayip, hatta korkunç hikâyelerinden çıkarttığı bu estetiğe Ekrem Bey saf şiir estetiği derdi.

8454. Doktor Ramiz huyu tuttuğu zaman çoğu intihar eden veya ölen bu kadınların psikanalizini yapmak ister, nadir olarak doktor olduğu zamanlar da kansızlıktan mustarip olduklarını söylerdi. **(B.İ S.)**

8455. Ekrem Bey, bir çeşit takılma telâkkî ettiği bu sözlere pek kulak asmaz, belki de en uysal dinleyicisi olduğum için bana, yedi sekiz şair filozofun birden adı karışan, bu saflığı nispetinde karışık estetiği anlatmağa devam ederdi.

8456. Ekrem'in bu konuşmalarını ne dereceye kadar anlardım, bunu tahmin edersiniz.

8457. YALNIZ şurası MUHAKKAK Kİ Nevzat Hanımefendi ile ilk karşılaştığım gün, kendi kendime, işte Ekrem Bey'in ömrünün sonuna kadar sevebileceği bir kadın, demiştim. **(Ki'li B.C.)**

8458. Hayatımızın bir devrinden sonra başımıza gelen şeylere o kadar hazırlanmış oluyoruz Kİ, kederimizi kendi içimizde taşır gibi yaşıyoruz. **(Ki'li B.C.)**

8459. Ekrem kütüphane dolusu kitapları okuyarak Nevzat Hanım'aâşık olmağa hazırlanmıştı.

8460. FAKAT bu hazırlıkla, onun hayatımızda aldığı şekil her zaman birbirini tutmuyor.

8461. Ekrem Bey bir estetiğin en olgun örneğini bulduğunu sandığı bir yerde üçüzlü bir cinayetle karşılaştı.

8464. İŞTE Ekrem, şimdi hiç fark etmediği bu biçareliği görüyordu.

8465. Yukarda bahsettiğim gece halamın evinde geç vakte doğru Nevzat Hanım'la konuşmuştum.

8466. NASILSA Cemal Bey'in elinden kurtulmuştu.

8467. DAHA DOĞRUSU halam bir ara Cemal Bey'i yakalamıştı.

8468. Nevzat Hanım bu fırsattan istifade ederek ta uzakta bir pencerenin yanına çekilmiş, ayakta dışarıya bakıyordu. **(B.lı S.)**

8469. İlk defa olarak yüzünden tatlı maskesini atmıştı.

8472. Yavaşça yanına yaklaştım VE babacanlığımın verdiği cesaretle: - Burada ne diye beyhude yere sıkılıyorsunuz?.. diye sordum. **(B.)**

8473. Bakın, Ekrem orada sizi bekliyor. **(B.sız S.)**

8474. Biçareye biraz iltifat etsenize...

8475. Senelerdir bunu bekliyor...

8476. Yüzü birdenbire yumuşadı.

8477. DAHA DOĞRUSU biraz evvelki hâinden çıktı, **FAKAT eski alışılmış çehresini de bulamadı. (B.)**

8479. -Ekrem Bey... diye mırıldandı.

8480. *Ekrem biraz daha kuvvetli olsaydı, ne meseleler hallolurdu, bilir misiniz?* **(B.sız S.)**

8481. O zaman kendisine dünyanın en ahmakça sualini sordum:

8482. *-Bunu kendisine söyleyeyim mi?*

8483. Yüzü tekrar sertleşti:

8484. -Sakın ha!.. dedi.

8485. HEM neye yarar?

8486. Böyle şeyler kendiliğinden olur.

8487. İyi anlayın.

8489. Bu işlerden öyle iğrendim Kİ ben...

8490. SONRA kolumdan tuttu:

8491. -Benimle hiç meşgul olmayın... dedi.

8492. Olmaz mı?

8493. Siz olsun beni rahat bırakın!

8494. Bir zaman, Sabriye ile sıkı fıkı olmuştunuz!

8495. Sizden nefret etmiştim.

8496. Hayatımı kurcalamağa kalktınız.

8498. SONRA ortadan kayboldunuz...

8499. Gözlerini yummuş, bir yastık arar gibi başını arkaya atmıştı. **(B.İ S.)**

8500. -AMA siz beni aradınız, evimde...

8501. -Biliyorum.

8502. Sabriye'nin size ne söylediğini öğrenmek istiyordum.

8503. Mümkünse pazarlık edecektim. **(Ş.B.C.)**

8504. Neyse, geçti...

8507. Bu kadar çok insanı etrafında görmek ne demektir bilir misiniz?

8508. Bir müddet yüzüme baktı, sonra: -Beni rahat bırakın! Ve benden bahsetmeyin. Olmaz mı?.. diye ısrar etti. **(B.İ S.)**

8509. Sakin adımlarıyla orada Halit Bey'in bulunduğu kalabalığa karıştı.

8510. O geceden sonra bu konuşma içimde düğüm olmuştu.

8511. İnsanlar arasına karışmak, biraz müsavî muamele görmek için nelere kadar tenezzül ettiğimi biliyordum.

8512. FAKAT bunun acılığını, başkalarındaki tesirini hiçbir zaman bu kadar kuvvetle ölçmemiştim.

8513. Kendimi sadece kendi gözümle görmüştüm.

8514. Şimdi beğendiğim, sevdiğim, kendisi için bir şeyler yapmak istediğim nadir insanlardan birinin gözüyle görüyordum.

8515. Bu konuşmadan on beş gün sonra Nevzat Hanım'la bir daha karşılaştım.

8517. Ben halamla beraber gitmiştim.

8518. Daha salonun kapısından onun sesini işitir işitmez geriye dönmek istedim.

8520. İki saat karşı karşıya oturduk.

8521. Nevzat Hanım bana tek bir kelime söylemedi.

8522. YALNIZ beraber çıktığımız zaman -HALAM EVİNE BIRAKMAYI TEKLİF ETMİŞTİ-yalnız kaldığımız bir anda.

8523. -Ben sizi kırdım o akşam... 8524. Affedin!.. diye fısıldadı. **(İ.G.B.C.)**
8525. -Ben size değil, kendime dargınım!.. diye cevap verdim. **(İ.G.B.C.)**
8526. Hadiseden sonra Ekrem'i her görüşümde onun sözünü hatırlamış VE genç adama acımıştım. **(B.)**
8527. Bana âdeta yarım insan gibi görünmüştü.
8528. Bir ara oyunda kendini toparlar gibi oldu.
- 8529. Üst üste birkaç dakika Halit Ayarcıya oynamak fırsatını bile vermedi.**
8530. SONRA kendi hareketlerinde dağıldı gitti.
8531. Bütün ömrü böyle geçecekti.
8532. Omuzumu silktim.
8533. Yanı başımdan bir el beni dürttü.
8535. Vücudum kaskatı kesildi.
8536. Kaç gündür böyle oluyordu.
8537. Onu görmemek için yol değiştiriyordum.
8538. HALBUKİ bu kadını aramıza kendim sokmuştum!
8539. Sabriye Hanım benimle konuşmak kabil olmadığını görünce uzaklaştı.
8540. Oyun masasının arkasını dolaştı VE küçük masanın önüne oturdu. **(B.)**
8541. İskambil destesiyle oynamaya başladı.
8544. Halit Bey bir müddet daha Ekrem'i canlandırmağa çalıştı.
8545. SONRA ümidini kesmiş gibi oyunu bıraktı.
8546. Ekrem Bey yüzünü sildi.
8547. Ben Cemal Bey'in doğranmış vücudunu tekrar hâfızamın torbasına tıktım.
8548. *Bu daha ne kadar sürecekti?*
8549. Aşağı inince Yangeldi Asaf Bey'in bulunduğu odanın kapısından şöyle bir baktık.
8550. Tamamlama Büromuzun müstakbel şefi elli beşlik biçare bir kadın olan hademe Gülsüm Hanım'ı kucaklamağa çalışıyordu.
8551. Bu o kadar beklenmedik ve komik bir şeydi Kİ, neredeyse kahkahayı fırlatacaktık. **(Ki'li B.C.)**
8552. Halit Ayarcı kolumdan çekti VE ayaklarımızın ucuna basa basa uzaklaştık. **(B.)**

8553. -Ne dersiniz beyefendi?.. dedim, isterseniz listenin ikinci numarasından başlayalım! (**Ş.B.C.**)

8556. -BEREKET VERSİN Kİ, Doktor Ramiz'i siz de tanıyorsunuz... (**Ki'li B.C.**)

8557. Halit Ayarcı paltosunu giyerken cevap verdi:

8558. -Tamamlama bürosu fena işlemeyecek...

8560. Siz lütfen, söylediğim genç kızları başka bir arkadaşın yanına verin.

8561. YAHUT bütün daktilo hanımları bir yere toplayalım.

8562. Size gelince, azizim, hiç üzülme...

8563. EMİN OLUNUZ Kİ o hâlinizde dostlarınızı seçemezsiniz... (Ki'li B.C.)

8564. Siz onların dostluklarıyla size sadaka verdiklerini sanıyorsunuz,HALBUKİ size onlar iltica etmişlerdi... (**B.**)

8565. -Sabriye de mi?.. dedim. (**İ.G.B.C.**)

8566. -**HAYIR**, dedi.

8567. O sizi kullanmak istedi.

8568. Burası aşikâr,AMA,yine bilinmez... (B.)

8569. -Yolda Halit Bey Ekrem'le oyun oynarken çektiği sıkıntıyı anlattı:

8570. -Ben aşktan daima kaçtım.

8571. Hiç sevmedim.

8572. BELKİ bir eksikim oldu.

8576. FAKAT daima ödersiniz...

8577. Hiçbir şey olmasa, bir insanın hayatına lüzumundan fazla girersiniz Kİ bundan daha korkunç bir şey olamaz... (Ki'li B.C.)

8578. FİLHAKİKA ben ödemeğe başlamıştım.

8579. Zavallı Selma'nın asabı ümitsiz denecek derecede bozulmuştu.

8580. NE Cemal Bey'i,NE Nevzat Hanım'ı untabiliyordu.

8581. Geceleri sabaha kadar benirleyerek yatağından sıçırıyordu.

8582. *FAKAT hangimiz untabilmiştik?*

8583. ŞÜPHE SİZ Cemal Bey'e acımamıştım.

8584. Ölüm ve cinayet gibi büyük daralar teraziye girmeseydi, belki ondan kurtulduğumdan memnun bile olurdu.

8585. FAKATne olsa bir şey vardı içimde, bunu lalettayin bir vâkıa gibi alamıyordum. (B.sız S.)

8586. SONRA Nevzat Hanım'ın benimle konuşurken hep o rahat bir yastık arayan başı gözümün önünden gitmiyordu.

8587. Halamın tam kapısı önünde Halit Ayarcı birden kolumu tuttu.

8588. -HEM musikişinasa da iş bulmuş oluruz.

8594. Onun idaresiyle çalışıyorlar.

8595. Hep birden “A”lara “B”lere vuruyorlar, muntazam ve yekpare...

8596. Azizim, bu hiç de fena olmayacak.

8598. HALBUKİ teselli edici jestiyle bize ne orijinal bir fikir hazırladı.

8601. Eve girdiğimiz zaman iki salonu, holü hıncahınç kalabalık bulduk.

8605. İlk yarım saat bir elim Halit Ayarcı'nın elinde -BAZEN DE ONUN YERİNE HALAM GEÇİYORDU- muhtelif milletlerden insanlara takdim edilmemle geçti.

8606. BÖYLECE hemen herkes benim kim olduğumu öğrendi.

8607. SONRA bir kenara çekilmek fırsatını buldum.

8608. İŞTE o zaman evin bütün duvarlarında Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün grafiklerinin ve sloganlarının asılı olduğunu gördüm.

8609. Saat sekize doğru ışıklar söndürüldü VE kısa metraj bir film gösterildi.

(B.)

8611. Herkes, ben de dahil Hayri İrdal'ı bir yığın mühim adamın arasında kurdelenin önünde, biraz sonra elinde bir kağıt parçası nutuk verirken, daha sonra genç bir kız saatini ayarlarken -YÂRABBİM, NE ŞEKER GÜLÜMSEMEYDİ KIZINKİ! NİÇİN O ZAMAN DİKKAT ETMEMİŞTİM!- seyrettik.

8613. FAKAT burada Halit Ayarcı beni gölgede bırakmıştı.

8615. *VE nasıl, tıpkı bu gece gibi, Halit Ayarcı sadece orada bulunuşuyla hemen hepsini gölgede bırakıyordu?*

8616. Işıklar açılınca biraz evvel takdim edildiğim insanlar benimle Halit Ayarcı arasında âdeta mekik dokudular.

8617. Halit Ayarcı bana sezdirmeden işleri öyle tanzim etmişti Kİ hemen herkes beni evvelden tanıyordu. **(Ki'li B.C.)**

8618. Şerbetçibaşı Elması, Seyit Lûtfullah, Ahmet Zamanî, Mübarek, Nuri Efendi isimleri âdeta konfetiler gibi üstüme yağıyordu.

8619. Her yeni kadeh benim ve Ayarcı'nın etrafımızdaki alâka ve coşkunluğu bir kat daha arttırıyordu.

8620. O geceki kadar fazla konuştuğumu bilmiyorum.

8621. Hemen herkese her şeyi anlatıyordum ve işin garibi hangi dilde hitap edilse beni derhâl anlayan bir tercüman yanı başımda mırıldanıyordu.

8622. FAKAT Halit Ayaracı neleri düşünememişti?

8623. Bir ara yüz, yüz elli kadar, büyükçe bir duvar saatinin fotoğrafını imzaladım.

8624. Biraz sonra bilmece kendiliğinden çözüldü.

8625. Halam, ikinci salonda bizim eski saatimizden oldukça büyük, rokoko süslü,fakat dört tarafı sonradan fil dişi üzerine Arapça yazılarla çevrilmiş bir saate misafirlerini takdim ediyordu.

8627. Gözlüklü, gözlüksüz, levinyonlu yüzlerce göz üzerinde idi VEbütün salon önünden âdeta bir resmigeçit yapıyordu. **(B.)**

8629. FAKATmerasim ciddiliğiyle o kadar acayıptı VEsaaatin önü öyle kalabalıktı Kİ ancak bir göz atabildim. **(Kİ’li B.C.)**

8630. Halam, omuzunda siyah şalı, siyah kostümü içinde, göğsü dantelalâr içinde yarı dekolte, boyalı saçları, makyajlı yüzü, elmasları, incileri ile her zamankinden fevkalâde ve şaşırtıcı, bir eli bastonunda, öbürü sahte Mübarek’e takdim edilmek için ilerleyen misafirinde, evvelâ yeni gelenin adını söylüyor, sonra da, “Mübarek, bizim aile saatimiz Mübarek” diye onu tanıtıyor VEhemen arkasından, “Şimdilik bizde misafir kalıyor...”filân gibi bir cümle söylüyordu. **(B.)**

8631. Bir ara, çeyrek başı olacak galiba, saat vurmağa başladı.

8633. FAKAT öyle bir gürültü koptu Kİ lâıykıyla dinleyemedim. (Kİ’li B.C.)

8634. Filhakika kadranın üstündeki kapı açılmış VE Hamdi Bey’in tablolarında görülen ihtiyar derviş kıklıklı bir adam dışarıya çıkararak, “Hoş geldiniz” diye bağırması, sonra derhal içeri girmişti. **(B.)**

8635. Halam hiç şaşırmadan: -Şeyh Ahmet Zamanî Efendi... diye bu marifeti izah etti.

8636. İŞTE o zaman, sevinç, hayranlık, alkış, bir kıyamettir koptu.

8638. Nihayet dayanamadı, beni bir köşeye çekti, gayet mahrem ve hakikaten endişeli bir sesle: -Kardeşim, dedi, bu gece ben Mübarek’i çok değişmiş gördüm. **(B.lı S.)**

8639. Nasıl diyeyim, fazla süslü gibi geldi bana! **(B.sız S.) (D.)**

8640. Elimdeki viski kadehini ona tutuşturdum.
8641. -Doğru!.. diye cevap verdim.
8642. Para, refah, fazla kazanmak hırsı hepimiz gibi onu da değiştirdi.
8643. -AMA onunki biraz fazla!.. dedi. (İ.G.B.C.)
- 8645. Önüne geçemiyor musunuz?**
- 8646. -Kabil değil!**
- 8647. Hiçbir şey yapamıyoruz.**
- 8648. Yapamayız da...**
8649. Çok nasihat verdim, **bir türlü dinlemiyor... (B.sız S.)**
8650. -Herhâlde bir çaresini aramal!ı
8652. -İstersen sen dene. (Ş.B.C.)
8653. Bana Sultan Aziz verdi diyor, **başka bir şey demiyor. (B.lı S.)**
- 8654. Halamı görmüyor musun?**
8657. Yaşlandıkça azıyoruz.
8658. O da ne olsa, aileden sayılır.
8659. *Sana doğrusunu söyleyeyim mi?*
8660. Ben bile bunadığım zaman neler yapacağım, diye korkmağa başladım. (İ.G.B.C.)
8661. Burada aziz dostum isyan etti.
8662. -**HAYIR**, dedi.
- 8663. Ben varken sen hiç korkma!**
8664. ZATEN seni tedavi ettim.
- 8665. Dostuma teşekkür etmeğe vakit bulamadım.**
8666. Halamın misafirleri etrafımı almışlardı.
8667. Hemen hemen kendisi kadar yaşlı ve bir mekkâre katın kadar boncukla, küçük zillerle, zincirlerle, halkalarla süslü bir kadın bana asıl ailemizin Ahmet Zamanî'den mi, Mübarek'ten mi geldiğini sordu.
8668. Ben tercümana, "Asıl dedemizin Mübarek olduğunu söyle!" dedim. (İ.G.B.C.)
8669. Bir başkası Mübarek'in böyle yer değiştirmelerinin, misafirliğe gitmelerinin sık sık vâki olup olmadığını sordu.
8670. Tabiatıyla bu işin nadir olduğunu, ancak doktor tavsiyesiyle razı olduğumu söyledim.
8671. Bu sefer doktorunun kim olduğunu merak ettiler.

8672. -O kadar yaşlı adamın elbette bir yığın doktoru olur.
8673. AMMA sonuncusu Doktor Ramiz Bey'dir, diye aziz dostumu işaret ettim. **(İ.G.B.C.)**
8675. Kalabalık Doktor Ramiz'e doğru akarken ben de hole çıktım.
8677. O bizi istediği noktaya getiriyor VE orada bırakıyordu. **(B.)**
8678. VE biz o zaman, sanki evvelden rolümüzü ezberlemiş gibi oynuyorduk.
8679. İçimde ona karşı hiddet, kin, isyan ve hayranlık birbirine karışıyordu.
8680. Holde sol tarafta büyük sofanın üzerinde Zehra yeni yaptırdığı tuvaletin uzun eteklerini yayarak oturmuş, elindeki içki kadehini sallaya sallaya etrafındaki delikanlılarla bilmediği dillerle veyahut o anda hepsinin birden bildikleri tek dille konuşuyordu. **(B.İ S.)**
8683. FAKAT ne kadar annesine benziyordu!
8684. Bir ara gençlerden biri eline bir tabak içinde biraz yiyecek tutuşturdu.
8685. Kızım dizleri üzerinde rahat rahat yemeğe başladı.
8686. Evimizin eski ananesini bir iki yıl içinde tamamiyle unutmamış olduğuna sevindim.
8687. Senelerce kuru ekmeğimizi böyle dizlerimiz üzerinde yemiştik.
8688. Bu ara yanıma Pakize yaklaştı.
8689. Güzel giyinmişti.
- 8690.** Bu elbiseleri ne zaman yaptırmıştı, **bilmiyorum.**
8691. FAKAT kumaşı tanır gibi oldum.
8692. Alaca eşarbını, küçük çantasını o kadar rahat tutuyordu, öyle içten memnun gülüyordu Kİ...
8693. Kendi kendime, "Acaba bu akşam hangi artist olduğunu zannediyor?" diye düşündüm. **(İ.G.B.C.)**
8694. Yüzü sevinç içinde koluma girdi.
8695. -Ah Hayri... Ne kadar mesudum bilsen! dedi. **(İ.G.B.C.)**
8696. Ben zaten seni alırken böyle olacağımı biliyordum.
8697. *-İyi AMMA ben seni aldığımı sanıyorum, YOKSA âdetler değişti mi?*
(B.)
8698. -Beni görünce de hep eski kafalılığın tutar.
8701. HELE bu gece Mübarek'i gördüğüme öyle sevindim Kİ...
8702. BİLİRSİN YA, ben onu çok severdim.
8703. Bayramları hep elini öperdim...

8704. -Hoşuna gidiyor değil mi bütün bunlar? (D.)

8705. -Gitmez mi hiç!

8706. Hep bunu bekliyordum senden. (D.)

8707. Sen geciktiriyordun!

8708. Karımın arkasında ellilik, buldok köpeği kılıklı bir herif bir elinde iki kadeh içki, ben çekilir çekilmez atılmağa hazır gibi bekliyordu.

8709. -Kimdir bu Allah'ın münasebetsizi?... diye sordum. (İ.G.B.C.)

8710. Daha iyisini bulamaz mıydın?

8713. Arkasından yavaşça ilâve etti:

8715. SONRA benim hep sırtındaki kumaşa baktığımı görerek,-Tanıdın değil mi?... dedi. (İ.G.B.C.)

8716. HANİ kimse para vermediği için satamamıştık!

8718. Güve yeniklerini işlettim...

8719. AMMA çok para gitti.

8721. Karımı, "Allah iyilik versin!" diye arkasında bekleyen buldoğa bıraktım. (İ.G.B.C.)

8722. "ELBETTE bütün bütün yemez ya!.."

8723. Eşiğe yakın bir yerden bir "hello" sesi geldi.

8724. Döndüm.

8726. Kendisine hiç yakışmayan kıpkırmızı tuvaletinin içinde, her an sıyrılmaya hazır bir hançer gibi, etrafındaki erkeklerle dalaşıyordu.

8723. Askerlikte bedava yere çürüğe çıkartıp attığımız eski nallara acıdım.

8724. Bugünün modasıyla ne servet kazanılırdı.

8725. Baldızım yanıma yaklaşınca etrafındakiler bıraktı VE bütün vücuduyla bana abandı: (B.)

8727. Pakize'nin kızkardeşi son günlerde bu acayip huyu peydahlamıştı.

8728. Doktor Ramiz'in psikanaliz tedavilerinin bir neticesi olacaktı.

8729. Yavaşça iteledim:

8730. -Haydi git, eğlen!.. dedim. (İ.G.B.C.)

8731. HEM bir başka defasında bu kokuyu değiştir!

8732. O hiç aldırmadan küçük mendilini burnuna tıkadı VE kokunun ömrüm boyunca hatırlayamayacağım adını söyledi. (B.)

8733. Gülmekten kırılıyordu.

8734. ŞÜPHEŞİZ neredeyse öbür baldızım da gelecekti.

8735. Saat on birde gazinoda işi bitiyordu.
8736. VE o gelir gelmez şöhretini yapan şarkıları okuyacaktı.
8737. Tekrar salona girdim, arkadaki odaya geçtim. **(B.İ. S.)**
8739. Yerde büyük bir konak mangalının etrafında Seher Hanım, Sabriye Hanım, Nermin Hanım bir yığın erkeklerle beraber toplanmışlar, Doktor Ramiz'in kendilerine öğrettiği şekilde, güya Bektaşî âyinine göre birbirlerini selâmlayarak, kadehlerini elleriyle yarım kapayarak rakı içiyorlardı. **(B.İ. S.)**
8740. Beni de içmem için sıkıştırdılar.
8741. Ben rakıyı sevmediğimi, yalnız viski içtiğimi, zaten başkasına Mübarek'in müsaade etmediğini söyledim.
8742. Hemen hemen Ahmet'in yaşında bir delikanlı sallana sallana ayağa kalktı VE ceketinin arka cebinden çıkardığı yassı bir şişeyi bana uzattı. **(B.)**
8743. İhtiyarsız oğlumu düşündüm.
8744. "Zavallı budala!" diye söylendim. **(İ.G.B.C.)**
8745. "Zavallı budala, namuslu olacağım diye şimdi mektepte kör bir elektrik ışığı altında kim bilir neler çekiyordur..."
8746. Bâri olabilse...
8747. Hiçbir tâvizat vermeden yaşayabilse!
8749. Delikanlıya şişesini iade ettim.
8750. Asitfenik gibi kokuyordu.
8751. Doktor Ramiz yarı kucağına devrilmiş ihtiyar bir kokonanın arkasından tanınmayacak bir, "Nereye gidiyorsun?"la beni teşyi etti. **(İ.G.B.C.)**
8752. Bu arada hizmetçiler durmadan sağa sola kenarlarına tahta kaşıklar dizilmiş etli pilâv lengerleri taşıyorlardı.
8753. Her lengerin peşinden etinde keşkûl yerine bir tabak tutan bir sürü kadın, erkek koşuyordu.
8754. Kibar bir Fransız gülümseyerek ve şüphesiz aynı yaşlarda olduğumuz için dilini behemehâl anlayacağımı sanarak bana bir şeyler söyledi.
8755. Zorla, "Pilâva hücum!" dediğini anlayabildim. **(İ.G.B.C.)**
8756. Yaşadığı zamandan hiçbir şey anlamayan bu biçareye hayretle baktım.
- 8757. FAKAT o hayretimi anlamadı.**
8758. Bana şampanyanın verildiği yeri gösterdi.
8759. Kol kola oraya kadar gittik.
8760. "BELKİ bu iyi gelir!" diyordum. **(İ.G.B.C.)**

8761. ELBETTE birinden biri iyi gelecek VE ben de etrafımdakilere benzeyecektim. **(B.)**

8762. MUHAKKAK benzemeliydim.

8764. Şampanya bana hafif bir serinlik getirdi.

8765. “Selma nerede?” diye etrafıma baktım. **(İ.G.B.C.)**

8766. “Selma gelseydi, ne iyi olacaktı!”

8769. Bir ara Ekrem Bey’i gördüm.

8770. Bütün vücudu dikkat hâlinde karşıda bir yere bakıyordu.

8771. NEDEN SONRA Naşit Bey’in fotoğrafının altında bir buçuk ay evvel Nevzat Hanım’la oturup konuştuğu kanepeye baktığımı anladım.

8773. Bunu da beğenmemiştim.

8774. Tekrar hole çıktım.

8775. Sağ taraftaki kapıdan içeri girdim.

8777. Hiçbir zaman sevmediğim ve sevemeyeceğim bu adamın odasına o zamana kadar girmemişim.

8778. FAKAT halam evini bana gezdirirken orda çok rahat bir koltuk bulunduğunu söylemişti.

8779. Kapıyı arkamdan kapattım.

8783. Bu süsün tam ortasından rahmetli Aristidi Efendi’nin eczanesinin camekânında, yeşillenmiş formül içinde, iki ceninin yumuk gözleriyle acı acı hayat felsefesi yaptıkları kavanozların üzerinde senelerce fersiz tüylü kanatlarıyla uçmağa hazır gibi duran kartal bana canlanmış gözleriyle bakıyordu.

8784. “Vaktiyle ne kadar masum yalanlar söylemişiz!” diye kendi kendime mırıldandım. **(İ.G.B.C.)**

8786. Eğlence sesleri hâlâ devam ediyordu.

8787. Gözlerimi açınca karşımda Halit Ayarcı’yı gördüm.

8788. -Nasıl?.. diyordu. **(İ.G.B.C.)**

8789. *Fevkalâde oldu değil mi?*

8790. Deminden beri sizi arıyordum.

8791. *İnsan böyle güzel geceden kaçarmı?*

8792. O kadar rahat ve sakin konuşuyordu Kİ ne diyeceğimi şaşırmıştım. **(Kİ’li B.C.)**

8795. Siz de fena davranmadınız!

8796. Haydi kalkın da sizi görmek için buralara kadar gelmiş bir dostu tanıyın!

8798. Gerine gerine: -Bitmedi mi hâlâ, Halit Bey, hâlâ bitmedi mi?

8799. Bitmeyecek mi?

8800. **-HAYIR** dostum, hayır, yeni başlıyoruz.

8803. Şunu anlatın bana...

8804. Her şey yolunda gidiyor işte.

8806. Halit Bey, Naşit Bey'in masasına oturdu.

8810. Yalnızlık benim hoşuma gitmez.

8811. *Anladınız mı?*

8812. Bu kadar güzel ve ciddi bir müessese bütün dünyaca taklit edilmelidir.

8813. Ben bunu istiyorum.

8814. ZANNEDERİM Kİ siz de istersiniz! **(Kİ'li B.C.)**

8815. Konuşmamızı Doktor Ramiz'in, bütün bir gürültü ile odaya girişi kesti.

8818. İki eliyle biraz evvel sözüm ona âyini Cem mangalının etrafında yarı yarıya kendisini ezen şişman kadını odanın ortasına doğru itti.

8820. Doktor bizi görür görmez birinci sınıftan bir sinema edasıyla yeni sevgilisinin beline yapıştı VE sağ omuzuna yapışık çenesini konuşmağa daha müsait bir vaziyete soktu. **(B.)**

8821. FAKAT Halit Bey bir parmağını ağzına götürerek susmasını işaret etti, sonra kanepede sarhoş yatan bir kadını göstererek: -Gir, gir, doktor, yalnız fazla gürültü etmeyin... dedi. **(B.İ S.)**

8823. SONRA benim kalktığım koltuğu gösterdi.

8825. Biz çıkıyoruz.

8826. Keyfinize bakın!

8827. Yüzündeki tebessüme hayran oldum.

8828. İnsan bu istihzayı bulduktan sonra ebediyete kadar müsamahalı olurdu.

8831. EĞER içine yerleşmiş yalnızlık hissinden bir lahza zehirlenmezse.

8832. Kolumdan çekerek dışarıya çıkardı:

8833. -Doktor eğlenmesini biliyor, dedi. **(İ.G.B.C.)**

8835. Siz her girdiğiniz yerde, evvelâ nelerden iğrenebilirim, nelerden azap çekebilirim, diye etrafınıza bakıyor, ondan sonra da hep burnunuzun altına bir tutam ısırgan otu asmışlar gibi silkine silkine dolaşıyorsunuz... **(B.İ S.)**

8836. Sözü kendimden uzaklaştırmak için: -Hâlinize bakılırsa pek içmemişsiniz!.. dedim. (İ.G.B.C.)

8837. -Yalnız birkaç kadeh... dedi. (İ.G.B.C.)

8839. MAMAFİH şimdi içeceğim.

8840. İçebilirim.

8843. Masraftan hiç çekinmiyor...

8844. Biraz hoşunuza gitmeyecek AMMA, artık muhtaç olmadığınıza göre söyleyebilirim! (B.)

8846. Büyük salonda ve holde dans bütün hızıyla devam ediyordu.

8847. Pudra, lâvanta, ter kokusu, çıplak omuz, vıcık vıcık koltuk altı, tebessüme bulaşmış ruj, havayı bir macun gibi keşifleştirmişti.

8848. Bir ara küçük baldızım beni görür gibi oldu, at yapılı kavalyesini bırakıp bize doğru gelmeğe teşebbüs etti. (B.İ. S.)

8849. Bereket versin delikanlı daha atik çıktı.

8851. Yalnız şampanya dağıtılan masa oraya taşınmıştı.

8852. VE etrafı bir karınca yuvasına benziyordu.

8853. Halit Ayarcı elimden çekerek beni halamla ve karımla konuşan Van Humbert'in yanına kadar götürdü.

8854. Bu sevimli âlimi meyve ile sade soda içerken bulduk.

8855. Karım ve halam daha mâkul ve insanî düşünüyorlardı.

8857. Halama bakarken ister istemez, "Acaba serveti ölümüne kadar idare edecek mi?" diye düşündüm. (İ.G.B.C.)

8858. SONRA omuzlarımı silktim.

8859. "Şimdi paramız var, aldırma!" dedim. (İ.G.B.C.)

8860. "ZATEN eski âhîret kardeşi de bizim evde defteri tamamlamıştı.

8861. Pekâlâ o da aynı şeyi yapabilir!

8862. İdaresi biraz güçtür AMMA, çekerim... (B.)

8863. İnsan böyle halası olunca her şeye katlanır..."

8865. Hayat aşkı bereketli bir arpa tarlası gibi her tarafından fışkırıyordu.

8868. *Halit Bey beni takdim edince:-Nasıl, diye sordu, konferansınız iyi geçti mi?*

8869. Bendeniz de bulunmak istiyordum çok. (D.)

8870. AMMA hanımefendi ve beyefendi istemediler bana müsaade etmek...

8871. Karım benim şaşkırmama zaman bırakmadan: -Ne güzel Türkçe konuşuyor değil mi?.. diye bana misafirimizin methini etti.

8872. Halam onun estağfurullahını çok kısa kesti.

8874. LÂKİN NE YAPALIM Kİ bu aile toplantısında konuşmayı yeğenim evvelden vaat etmişti. **(Ki’li B.C.)**

8876. EVVELÂ bir konferansta idim,Naşit Bey’in odasında tüyleri solmuş kartala baka baka uyumamıştım. (B.lı S.)

8877. SONRA DA konferans bir aile toplantısında olmuştu.

8879. Saat on birde umumî bir konuşma yapılamazdı ya.

8882. Küçük bir baldır tazyiki, bir dizgin çekişi, kırbacın ucu ile ufak bir işaret, beni gideceğim yola koyuyordu.

8883. ELBETTE birisi konuşmamın mevzuunu da lütfedip söyleyecekti.

8884. Söylemeseler bile ben bulabilirdim. **(Ş.B.C.)**

8889. Halamdan sonra karım atıldı:

8890. *-Hayriciğim, çok alkışladılar mı seni? (D.)*

8891. Bulunamadım, yanında değildim, diye çok üzıldüm... **(İ.G.B.C.)**

8892. AMMAyeni dostumuzu da bırakamazdım Kİ...

8893. Sonra oraya kadar yormağa razı olmadım.

8894. Ne mükemmel adam göreceksin!

8895. Bize öyle tatlı şeyler anlattı Kİ...

8896. SONRA misafirimize dönerek: Kocam, ben yanında bulununca daha rahat konuşur... diye ilâve etti.

8897. VE sonra bütün ciddiyetiyle, yani hayasız hayasız gülerek ve ancak böyle kalabalıkta olduğu zamanlardaki o acayip bakışla adamın içini alt üst ederek hak ettiği iltifatı bekledi.

8898. Türkçe kelimeler bu sefer daha şevkle desteklendi.

8901. Bu hızla parmaklarım ve bütün elimin ayası yeni baştan ezildi.

8902. “ELBETTE bir daha karşılaşırız VE ben de senin elini bir kere tutarım...” **(B.)**

8903. Karım hakkı olan bu iltifatı yakalar yakalamaz misafir Hanım’ın yere düşürdüğü mendilini ağzında kendi sahibine getiren bir fino yaltaklığıyla bana döndü.

8904. -İnşallah, yine müsveddeleri birbirine karıştırmadım?

8907. Büyük bir gayretle elimi Van Humbert'ten kurtardım, VE şarap şişesinin kenarına sarılmış ıslak peşkirde parmaklarımın sızısını hafiflettim. (B.)

8908. -HAYIR şeker karıcığım, hayır, karıştırmadım...

8909. YANİ doğrudan doğruya evde unutmuşum...

8910. Ezberden konuştum...

8911. İlk kahkahayı Halit Ayarcı attı.

8912. SONRA hepimiz birden koro hâlinde güldük.

8913. Van Humbert ilham perime bakarak: -Öyle olunca daha iyi oluyor...

8914. Benim de başıma birkaç kere geldi...

8915. AMMA insan daha rahat konuşuyor.

8916. Karımın telâşı bu teminat üzerine sükûnet buldu.

8917. Bana da, ona da şirin şirin güldü.

8918. -Senin şempanze nerede? 8919. Daha doğrusu o buldok, diye sordum.

(İ.G.B.C.)

8920. Halit Ayarcı bu zevzekliği beğenmediğini gösterir bir şekilde hafiften kaşını çattı.

8921. VE ben işi derhâl anladığım için misafirimize döndüm.

8922. *-Yolculuğunuz iyi geçti mi efendim?*

8925. DEMEKböyle, bu baş belâsını belki de kendi imzamları davet etmişlerdi.

8926. FAKATmevzuu, bu akşamki konuşmamın mevzuunu bir türlü söylemiyorlardı.

8927. “Söylemesinler varsın!

8928. MADEM Kİezberden konuştum, bir şey uydururum.

8929. Değiştirdim, derim!” (İ.G.B.C.)

8930. Van Humbert'e bu sefer Halit Ayarcı İstanbul'u nasıl bulduğunu sordu.

8931. Buna da münasip cevaplar aldık.

8933. Otelin banyo odasını pek beğenmişti.

8936. FAKATtheyhat, hazret Kapalıçarşı'da pek az kaldı VEderhal Ahmet Zamanî'ye geçti. (B.)

8937. Kitabımı hallaç pamuğu gibi didiklemişti.

8938. Beni tam bir sual yağmuruna tuttu.

8939. *Bizimkilere ne kadar az benziyordu?*

8941. Cemal Bey'in tenkitleri bile bununkilerin yanında solda sıfır kalıyordu.

8942. Bir ara cebinden kocaman bir kâğıt çıkardı.

8945. *FAKAT*ne diye Halit Ayarcı bana sormadan yaptı bu işi?
8946. *Ne diye her an beni emrivâki karşısında bırakıyor?*
8947. İlk sualler kolay geçti.
8948. *FAKAT*derinleştikçe bende acayip jimnastikler başladı.
8949. “*TAMAM*, dedim, on dakika sonra sarhoşluğa vururum.”
8950. *AMMA*, on dakikayı, nasıl geçirmeliydi!
8951. İlk imdat Halit Ayarcı’dan geldi.
8952. Doldurduğu şampanya kadehini misafire uzattı:
8953. -Mideniz düzelmiştir artık... diyordu. **(İ.G.B.C.)**
8954. Van Humbert bir, elindeki sual listesine, birde şampanyaya baktı.
8956. *Kahraman mı, insan mı olacaktı?*
8957. Fânîlik tarafı galebe etti.
8958. Arkasından Pakize kendisine o meşhur tebessümlerinden biriyle gülerek dansı sevip sevmediğini kayıtsızca sordu.
8959. İkinci kadehin ortasında henüz kendisini dansa davet etmediğini söyledi.
8960. Hazret sevincinden uçtu.
8961. Halit Ayarcı bu sefer halamın beline sarıldı.
8962. Halam bir bavul yükü eşyayı benim kucağıma bırakarak onunla gitti.
8963. Halit Bey bu sefer de kendisine ne kadar kızdığımı söylemek fırsatını bana vermeden meseleyi halletmişti.
8964. Olduğum yerde kadehimi bitirdim.
8965. Kucağımda halamın şalı, yelpazesi, saplı dürbünü, dış salonun arkasındaki odada büyük baldızımın avaz avaz söylediği şarkıları dinlemeğe gittim.
8967. Nasıl bağıırıyordu!
8969. *VE* o bağırdıkça bütün etraf onunla beraber nasıl coşuyordu!
8970. Beni görür görmez coşkunluğu bir kat daha arttı.
8971. Ortada mor elbiseleri içinde olduğundan şişman ve çirkin, fakat yine de garip bir şekilde sevimli, küçük bir fil yavrusu gibi yüksek ökçeli iskarpinlerinin üstünden etrafındakilere doğru -şüphesiz korsası yüzünden- güçlükle eğile eğile, parmaklarını çıtırdıdata çıtırdıdata okumakta olduğu şarkı bitince, alkışları bile doğru dürüst beklemeden benim yıllarca kendisine öğretmeğe çalıştığım hâlde muvaffak olamadığım bir semaiye başladı.

8972. Zavallı semaî acemi terzi eline düşmüş Hint kumaşı gibi gözümün önünde doğrandı gitti.

8973. Bu tahribat hayran dinleyiciler tarafından aynı şekilde alkışlandı.

8974. Bu sefer halamın eşyasını, yanı başımda duran Ekrem Bey'e devrettiğim için alkışa ben de katılmışım.

8975. Semainin arkasından Dede'nin güzel bir bestesini tuzla buz etti.

8976. Bir ordu çiğneseydi zavallı beste bu hâle giremezdi. (Ş.B.C.)

8977. Tabiatıyla alkış aynı derecede şiddetli oldu.

8978. Ondan sonra çok hazin bir maya başladı.

8980. Bu bir sürü kurdun açlıktan uluması gibi bir şeydi.

8981. İkisini de askerliğimde Şeytan Dağları'nın yalnızlığında sık sık dinlemiştim.

8983. Onların erkek seslerinden bu keder taşı mı, bütün tabiat canlanırdı.

8985. BUNUNLA BERABER herkes teessüründen ağlıyordu.

8987. BELKİ DE böyle olduğu için onu bitirir bitirmez, kıvrak bir oyun havasına başladı.

8989. Dans edenlerin yarısı etrafımızda toplandılar.

8990. Herkes el çırpıyordu.

8991. Ben aklımda hep Halit Ayarcı ile Büyükdere'deki ilk konuşmamız, hayretten ağzım bir karış açık, Van Humbert'i de, kendimi de unutmuş onun bu coşkunu idare edişini, onu besleyişini seyrediyordum.

8992. Oyun havasının yarısına doğru genç bir kadın dayanamadı, çiftetelliye başladı. (B.İ. S.)

8993. Oyundan hiç anlamıyordu.

8995. Orta yaşlı bir erkek, şüphesiz kocası veya sevgilisi, genç kadını yalnız bırakmağa razı olmadı.

8996. İleriye atıldı.

8997. Ben kalabalıktan yavaşça sıyrıldım.

8998. Karımla sevgili misafirlerimizi aramağa çıktım.

8999. FAKAT hayret, cazın etrafında büsbütün başka bir manzara beni bekliyordu.

9001. Küçük baldızım genç bir Amerikalı ile salonun ortasında kırasıya bir dansa girmişlerdi.

9002. Daha doğrusu dans ediyoruz, diye birbirlerine yapmadıkları zulüm, işkence kalmıyordu.

9003. Küçük baldızım çoraplarını, iskarpinlerini çıkarmış, bir eli partnerinde, bir eli kâfi derecede kısa bulmadığı eteklerinde, halısı kaldırılmış cilalı parkenin üzerinde zıplıyor, kendini yerden yere atıyor, tam bir yeri kırıldı diye imdadına koşacağım zaman tekrar kalkıyor, tekrar zıplıyor, kavalyesine sarılıyor acayip çifteler atıyor, bilinmez düşmanları başı ile süsüyor, tekrar yerlere yatıyordu. **(B.lı S.)**

9006. Karımın ailesini meğer hiç tanımamışım!

9007. Zavallılar hapsedilmiş istidattan az kalsın çatlayacaklarmış!

9009. Âdeta görmemişim, kör yaşamışım! (B.lı S.)

9012. Küçük baldızımın etrafında şehrin en mükemmel caz takımı aciz içinde çırpınıyordu.

9013. Davulcu dokuz elli olmuş, **yine onun savruluşlarına yetişemiyordu. (B.lı S.)**

9014. İçerde büyük baldızım şehrin yarı halkını başına toplamış hora teptiriyordu.

9015. Karım birdenbire dünyanın en rahat konuşan salon kadını olmuş, hiç görmediği bir adamı, galiba hayatında hiç görmediği şekilde ağırılıyordu. **(B.lı S.)**

9016. Halam uzaktan bana işaret etti, bin müşkülâtla yanına yaklaştım. **(B.sız S.)**

9017. *Eski hoyrat sesiyle,-Düdüğüm, dedi, gördün mü baldızını?*

9018. İnsan diye ben buna derim işte!

9020. Aşk olsun vallahi!

9022. *Başkasıyla evlenir miydim ben?*

9023. -Haydi oradan miskin!.. dedi. **(İ.G.B.C.)**

9029. Talihim varmış desene...

9030. Sana kalsa kim bilir hangi sünepe ile evlenirdin...**(Ş.B.C.)**

9032. *Kızım nasıl, onu nasıl buluyorsun? (B.sız S.)*

9033. Halam bana baktı.

9034. -Eğer paramın hepsini yememe Allah fırsat vermezse mirasımı ona bırakacağım!

9035. *Anladın mı?*

9036. Halit Ayarcı geldi.
9037. -Doktor Ramiz'e bakmağa gitmiştim... dedi. (İ.G.B.C.)
9038. Uyuyor, mışıl mışıl uyuyor! (B.lı S.)
9039. -Yalnız mı?.. diye sordum. (İ.G.B.C.)
9040. -HAYIR, hayır, dedi, seçtiği ruh kardeşiyle...
9041. Her şey iyi gidiyor.
9042. Haydi gidelim bir şey içelim! (B.lı S.)
9043. Tekrar masaya döndük.
9045. Zorla bir hizmetçi ele geçirdik.
9046. Bize bir şişe açtı.
9047. Halam, kızımın müstakbel mirası zararına havyarlı sandviçler istedi.
- 9048. Bu masrafa para dayanmazdı.**
9049. "Bize gelecek... Son nefesini kucağımda verecek!" diye mırıldandım... (İ.G.B.C.)
9050. Sonra Halit Ayarcı'ya döndüm.
9051. -Mücevherler halis değil mi?.. diye sordum. (İ.G.B.C.)
9053. AMMA bunlar değil, dedi. (İ.G.B.C.)
- 9056. Korkma o kadar kolay olmaz o iş...**
9057. SONRA mevzuu değiştirdi:
9058. -Güzel idare ettiniz doğrusu... dedi. (İ.G.B.C.)
9059. Birdenbire tepem attı:
9060. -Neden haber vermediniz?.. dedim. (İ.G.B.C.)
9061. *Ben böyle hep emrivâkiler karşısında mı kalacağım?*
9062. Gülerek bana baktı:
9063. -Aziz dostum, dedi, zavallı aziz dostum!
- 9066. Bir türlü size iyi niyetimi anlatamıyorum.**
9067. Beni bu kadicik olsun anlamalıydınız!
9071. Tasavvurlarımı tabii hayatınız şeklinde yaşamanızı istiyorum.
9072. Evvelden haber versem hürriyetinizi ihlâl etmiş olurum. (Ş.B.C.)
9073. ASIL o zaman rol yapmış olurdunuz...
- 9074. Sokağa çıktığınız zaman kime tesadüf edeceğinizi bilmediğiniz gibi, bu gece de olacakları bilmiyordunuz.**
9075. Geldiniz, gördünüz VE karşılaştığınız şeyleri hepimiz birden yaşadık. (B.)

9077. -AMMA bir yanlış yapabilirdim, her şey berbat olurdu. **(B.sız S.)**
9078. Bir kahkaha savurdu.
9079. *-Yapsanız ne çıkardı?(Ş.B.C.)*
9081. İyi anlayın!
9082. FARZ EDİNİZ Kİ hakikaten bir yanlış yaptınız! **(Ki’li B.C.)**
9083. Oradan yürürüz VE doğruya çıkarız. **(B.)**
9090. KALDI Kİ ben sizin kudretlerinizi bilirim. **(Ki’li B.C.)**
9092. *Ne demek istiyordu bununla?*
9093. Kadehlerimizi doldurdu VE kendisininkini bir yudumda boşalttı: **(B.)**
9094. -İnsanla uğraşmak çok güçtür VE zaman ister. **(B.)**
9096. İnsanlar onu kendiliklerinden yaşarlar.
9097. Bütün mesele insanoğluna yaratıcılığını vermektedir.
- 9098. Ben tiyatroyu sevmem.**
- 9100. -Bu akşam hiç kimseye yapacağı şeyi söylemediniz mi?**
9101. -Tabîî bazılarına biraz çıtlattım.
9102. Uyuyordunuz.
9103. Adam geldi.
9104. Konferansta, dedim. **(İ.G.B.C.)**
9105. Şimdi gelir, dedim. **(İ.G.B.C.)**
9106. Gerisi kendiliğinden oldu.
9107. Bakın dedi, bu işlerde tek güçlük varsa o da insanını seçmektedir. **(Ş.B.C.)**
9109. Daima takımı iyi seçerim!
9110. -HAYIR, hiç olmazsa bende aldandınız.
- 9111. Ben bu işe inanamıyorum.**
9112. Bunu siz de biliyorsunuz.
9113. Azap çekiyorum...
9115. Onun için her adımda, her harekette muvaffak oluyorsunuz.
9116. Başkalarının otomat gibi hareket edecekleri yerde siz canlı insan olarak yaşıyorsunuz!
9117. Bu esnada Pakize yalnız olarak geldi.
9118. -Hani misafir?.. dedim. **(İ.G.B.C.)**
9119. Zehra’da, Zehra’ya verdim.
9120. Zeybek öğretiyor...

9121. Bir şey içeyim DE gidelim hep birden seyredelim! **(B.)**
9122. Kadehlerimiz ellerimizde gittik.
9125. Caz alabildiğine bir zeybek tutturmuştu.
9126. VE kızım biraz evvel baldızımın marifet gösterdiği yerde, yani salonun ortasında, karşısında Van Humbert, dünyanın en garip, en akıl almaz zeybeğini oynuyorlardı.
9127. Etraf sadece göz olmuş onlara bakıyordu.
9128. Biz de bir müddet Van Humbert'in havada acemi acemi sarkan kollarına, yere indikten sonra güçlükle kalkan dizlerine baktık.
9129. Halit Ayarcı yavaşça kulağıma: -Burada ben de pes!.. derim, diye mırıldandı. **(İ.G.B.C.)**
9131. VE bu haysiyetle deminden beri bana çapkınca dirseğini çarpan karıma aynı şekilde cevap verdim.
9132. Halit Bey ilâve etti:
- 9133. -Nasıl, hoşunuza gitti değil mi? (B.sız S.)**
9135. *Böyle bir şeyle karşılaşacağınızı ümit eder miydiniz?*
9136. Ben bir gözüm kızımın Van Humbert'in hantal ve alabildiğine geniş vücuduna yaptırdığı acayip ve tehlikeli cambazlıklarda: -İmkân mı var?.. dedim. **(İ.G.B.C.)**
- 9137. Hayalime bile gelmezdi.**
9141. -YALNIZ biraz da bilselerdi.
9142. MESELÂ kızım hakikaten zeybek oyununu bilseydi, baldızım demin tepindiği zıkkımdan biraz anlasaydı.
- 9143. Büyüğü sandalye ile avize kırar gibi besteleri harap etmeseydi...**
9144. Halit Ayarcı çok terbiyeli bir şekilde esnedi:
9145. -Yine aynı mesele... dedi. **(İ.G.B.C.)**
9148. Bu işlerde bilmek ikinci derecede kalır.
9150. SONRA kendi kendine konuşur gibi ilâve etti:
9151. -Bilgi bizi geciktirir.
9154. Bilselerdi, bilselerdi... **(B.lı S.)**
- 9155. FAKAT bilselerdi bunu yapamazlardı. (Ş.B.C.)**
- 9156. Bu heyecana, bu icada, bu kendiliğinden bulmağa erişemezlerdi.**
9157. Bilgileri buna mâni olurdu.
9158. Kızınız bu geceyi yarattı.

9163. Siz istediğiniz kadar somurtun!
- 9164. -Ben somurtmuyorum, düşüncemi söylüyorum... (B.lı S.)**
9165. -Kendinize saklayın o düşünceyi DE, şu karşınızdaki harikulâde manzaraya bakın! **(B.)**
9167. Van Humbert yeni öğrendiği zeybekle kızımın yardımından vazgeçmiş, şimdi tek başına düşe kalka, bir yığın cambazca hareketler yapıyordu. **(B.lı S.)**
9169. -Bakın, aziz dostum, bakın şu adamın iradesine!
9171. *Bu kudretin yanında bilgi dediğiniz şeyin lafı olur mu?*
9172. Sonra eğildi, yavaşça kulağıma fısıldadı: **(B.lı S.)**
9173. -Evet, aziz dostum, ben sizi böyle görmek isterdim...
9174. Bir lahza kendimi misafirimizin yerinde tasavvur ettim.
9175. İnsaf ve merhamet!.. dedim. **(İ.G.B.C.)**
9176. *Beni tımarhaneye mi yollayacaksınız?*
9177. Halit Ayarcı ince ince gülümsedi:
9178. -Garip bir tımarhaneniz var beyefendi! dedi. **(İ.G.B.C.)**
9179. İşe yarar herkesi oraya gönderebilirsiniz, tabîî başta bendeniz bulunmak üzere...
9180. AMMA her yaptığıma da iştirak ediyorsunuz!
9181. Fena alınmıştı.
9183. Hangi şartlar altında sizi tanıdığımı pekâlâ biliyorsunuz!.. diye cevap verdim. **(İ.G.B.C.)**
9184. -EVET, onu biliyorum.
- 9185. ZATEN siz de saklamadınız.**
- 9186. Bir huyunuz var, hiçbir şeyi saklamıyorsunuz. (B.sız S.)**
9187. *Hakikat şu, değil mi aziz dostum, biraz refaha kavuşunca eski dünyanız içinizde tepmeğe başladı. (B.sız S.)*
9188. Fedakârlığı lüzumsuz ve fazla buluyorsunuz!
9189. -**HAYIR**, sadece eski hâlime hasret çekiyorum...
9190. -Dönünüz!
9191. Hasretini çekiyorsanız, dönünüz! **(Ş.B.C.)**
9192. SONRA birdenbire sesi değişti:
- 9193. -AMMA, dönemezsiniz.**
9194. Demin hesap ettiniz.
9195. Bir an içinizden geçeni okudum.

9196. “Halamla barıştım, işlerim de oldukça iyi” dediniz... **(İ.G.B.C.)**
9197. “Birkaç yıl için hiç olmazsa her şey yolunda gidebilir. 9198. *Niçin şu anda her şeyi bitirmeli?*”
- 9198. Öyle düşünmediniz mi?**
9199. AMMA sonra vazgeçtiniz...
9200. İlerisinden korktunuz!
9201. İçimi olduğu gibi okumuştum.
9202. Omuzuma elini koydu VE beni iç salona götürdü. **(B.)**
9203. Görenler en tatlı şekilde konuştuğumuzu zannederlerdi.
9204. -Size kendi hakikatinizi söyleyeyim!
- 9205. ARTIK dönemezsiniz!**
- 9206. ÇÜNKÜ hiçbir şeyden vazgeçemezsiniz.**
9207. Bütün tenkitlerinize ve küçük görmelerinize rağmen rahat ve güzel bir karınız var, ayrıca bir metresiniz var Kİ çıldırıyorsunuz. **(Ki’li B.C.)**
9209. ÜSTELİK şöhreti, hatta abes telâkkî ettiğiniz işler içinde olsa bile hareketi seviyorsunuz.
9210. HÛLÂSA bir ahtapot gibi sayısız kollarla dünyaya yapışmışsınız!
- 9211. Hiçbir şeyden ayırlamazsınız.**
9212. *Nasıl döneceksiniz?*
9213. -Dönmek istemiyorum, dedim, sadece biraz daha mâkul...
9214. Tekrar güldü:
9215. -Makûl... Makûl... diye başını salladı.
- 9216. Hayır siz mâkulü aramıyorsunuz!**
9220. -Ben doğruyu arıyorum.
9221. YAHUT istiyorum, bir parçacık olsun...
- 9222. -DOĞRU YA, bütün olur, ya hiç olmaz...**
9225. Bütün ve halis şahsiyet her şeyden evvel kendisiyle yetinmeyi icap ettirir.
9226. Bir tekme ile bütün iç dünyamdan uzaklaşmıştım.
9227. -O kadarını isteyen yok... dedim. **(İ.G.B.C.)**
9228. -DEMEK pazarlığa geliyorsunuz!
- 9229. AMA bu iş, pazarlığa gelmez!**
9230. Bu masada biri de, bini de kazanan hep aynı şeylerin üzerinde ve sonuna kadar kaybetmek üzere oynar!

9234. ONUN İÇİNDİR Kİ eskiler insan tabiatını olduğu gibi kabul ederek söze başlardı. (Kİ'li B.C.)

9236. Sonra birdenbire masaya yaklaştı.

9237. İki kadeh doldurdu.

9240. Hepsi aynı fedakârlıkları ister.

9241. VE en iyiden en kötüye bir adımda geçilebilir.

9242. Razi mısınız, vazgeçiyor musunuz? (B.İ S.)

9243. Bir müddet düşündüm.

9244. **-HAYIR**, dedim.

9245. Olmayacağımı biliyorum.

9246. *FAKAT niçin böyle konuşuyorsunuz?*

9247. Halit Ayarcı tekrar kadehini doldurdu.

9248. Çok sevimli bir bakışla evvelâ kadehe, sonra Mübarek'e, sonra bana baktı.

9249. -Bilmiyorum, dedi, belki sarhoşum, belki de kendi kendime hesap veriyorum. (İ.G.B.C.)

9251. -HAYIR, dedim, siz kendinize hesap vermiyorsunuz!

9252. Bende bir şeyleri daha yıkmak istiyorsunuz.

9253. HEM taş taş yıkıyorsunuz!

9255. Söyleyeyim: 9256. Aynı yollardan geçtiğim için.

9258. Bana kendimi çok hatırlatıyorsunuz...

9259. Yo, beyhude böbürlenmeyin!

9260. Hiçbir zaman sizin gibi olmadım.

9261. Hiçbir zaman şaşırmadım VE ezilmedim... (B.)

9263. Pürüzsüz bir kahkaha ile güldü:

9264. -Ömrünüzde bir kere böyle güldünüz mü?.. diye bana sordu.

9265. Hiçbir zaman benim kadar temiz ruhlu olmadınız!

9267. SONRA birdenbire beni kucakladı:

9268. -Siz bana hayatı sevdirdiniz!.. dedi. (İ.G.B.C.)

9271. Küçük zeytin çekirdeği gibi dünyanız, hepsi bana hayatı yeniden sevdirdi.

9272. O gece hemen oracıkta elinize beş lira sıkıştırıyordım, nasıl mesut olacaktınız!(Ş.B.C.)

9273. EVET, bana hayatı sevdirdiniz.

9276. -KEŞKE öyle yapsaydınız!.. dedim VE zorla kollarından kurtuldum. **(B.)**
9277. -İŞTE asıl abes bu sözdür, dedi.
9278. Tekrar gülümsedi VE kadehi kaldırdı. **(B.)**
9279. -İstediğiniz gibi olsun... dedi. **(İ.G.B.C.)**
9281. O zaman ikimizden biri lüzumsuz olur.
- 9283. HİÇ OLMAZSA yaşayanlara karışmayın!**
9284. Bir müddet durakladım.
9286. -Hiçbir şeye inanmıyorsunuz, değil mi?.. dedim. **(İ.G.B.C.)**
9287. O kadehini içti.
9288. Yan cebinden çıkardığı mendille alnını sildi:
9289. -Artık yeter, dedi. **(İ.G.B.C.)**
9290. Bakın dostlarımız geliyor.
9291. Yaşasın Saatleri Ayarlama Enstitüsü, yaşasın SAE.
9292. VE Van Humbert'in koluna girmiş halamla beraber bütün ailemizi âdeta bu çılgınlıkla karşıladı.
9295. Beni karımdan ve kızımdan dolayı tebrik ediyor, ikisini birden Hollanda'ya davet ediyordu. **(B.İ S.)**
9296. Onlara bisiklete binmeyi öğreteceğini söylüyordu.
9297. -Biz burada hep beraber atlıkarıncadayız... dedim. **(İ.G.B.C.)**
9298. Halit Ayarcı serzenişle baktı.
9300. Van Humbert İstanbul'da bir ay kaldı.
9301. Onunla geçen bütün maceramızı burada anlatmak çok zaman ister.
9302. ŞU KADARINI SÖYLEYİYİM Kİ benden çok memnun ayrılmıştı. **(Ki'li B.C.)**
9303. İstanbul'da geçirdiği zamandan yıllarca muhtelif yazılarında bahsetti.
- 9304. NE kızımla oynadığı zeybeği, NE Halit Ayarcı'dan gördüğü ikramı,NE DE Ahmet Zamanî'nin kahirini ziyaret ettiğimiz gün kendisine Çamlıca'da çektiğim yoğurtlu kebab ziyafetini hiç unutmuyordu.**
- 9307. Onun için kendisine karşı hiçbir hiddet ve kin duymadım.**
9308. SADECE olmasa daha iyi olurdu, diye düşündüm.
9309. ŞURASI DA VAR Kİ Van Humbert bizim yüzümüzden epeyce ziyanlar da görmüştü. **(Ki'li B.C.)**

9310. BİLHASSA karımdan ve büyük baldızımdan aldığı, sözüm ona malumatla eski oyunlarımıza dair yazdığı kitabı epeyce hırpalamışlardı.

9311. BUNUNLA BERABER sonradan yazdığı yazılarda da şahsımdan yine dostça bahsetti.

9312. En son yazısını şu cümle ile bitiriyordu:

9314. Ne olursa olsun onlarla İstanbul'da geçirdiğim zamanı hiçbir suretle unutmayacağım.

9315. Kendilerinin daha ziyade atlıkarıncaya binmekten hoşlanmalarına rağmen, yine de Hollanda'ya gelirlerse, onlara vaat ettiğim gibi bisiklete binmeyi öğreteceğim..." (Ş.B.C.)

9316. Halit Ayarcı'nın tahmini doğru çıktı.

9317. Halamın kokteylinden birkaç ay sonra ajans telgrafları altı Cenubî Amerika şehrinde birer Saat Sevenler Cemiyeti'nin kurulduğunu haber verdiler.

9318. Bir müddet sonra da bu cemiyetler bizim İstanbul'daki "Saat Sevenler"le münasebete girdiler VE Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün esbabı mucibi lâyihasıyla nizamnamesini istediler. (B.)

9319. Bunu uzak ve yakınsarkta, bazı Avrupa memleketlerindeki hareketler takip etti.

9320. BÖYLECE iki buçuk sene içinde yurt dışında otuzdan fazla Saat Sevenler Cemiyeti ve üç enstitü kurulmuş bulundu.

9322. FİLHAKİKA hemen hepsi, "Sanayi hayatı kâfi derecede gelişmiş olduğu için böyle bir müesseseye ihtiyacımız yoktur" diyorlardı. (İ.G.B.C.)

9323. Bu suretle kabul edenler ve etmeyenler müessesemizin lüzumunda birleşmiş oluyorlardı.

9324. Halit Ayarcı bu hususta gelen her ajans telgrafının arkasından bir basın toplantısı yaparak müessesenin ehemmiyetini bir kere daha belirtiyordu.

9325. Kendisi meşgul olduğu zaman bu iş bana düşüyordu.

9326. Halam ise bu vesile ile büsbütün faaliyet kesilmişti.

9327. Dışarı memleketlerde sık sık yapılan Milletlerarası Saat Sevenler Cemiyeti kongrelerinin hiçbirini kaçırmadı.

9328. BİR ZAMAN GELDİ Kİ bavulları evvelâ yatak odasında, sonra daha kolaylık olsun diye holde hazır durmağa başladı. (Ki'li B.C.)

9329. Bu seyahatlerin çoğunda kızım, bazen de kocasıyla kendisine refakat ediyorlardı.

9330. İstanbul gümrüğünün tanıdığı belli başlı simalardan biri olmuştu.

9331. Yıllık pasaportları fâsılasız yenileşiyordu.

9332. Süpürgeciler Kâhyası ailesinden kalan mücevher süslerinin yanı başında yedi sekiz devletin nişanı peyda olmuştu.

9333. Bu arada biz de boş durmamıştık.

9334. Vidolu nakit cezasının temin ettiği sermaye ile Hürriyet Tepesi'ndeki yeni binamızı yapmış, Milletlerarası Saat Tröstü'nün büyük yardımına mazhar olan Saatleme Bankamızın himmetiyle kurduğumuz kooperatifle de Saat Evleri dediğimiz personelimize mahsus mahalleyi vücuda getirmiştik.

9335. Yukardan beri bahsettiğim gibi cezayınakdî sistemimizin bulunmasından sonra enstitümüzdeki en belli başlı hizmetim, hiç olmazsa beni en fazla yoranı enstitümüzün binası olmuştur.

9336. ZANNEDERİM Kİ efkârıumumiye'yi de yine nakit cezasından sonra hatta ondan daha fazla meşgul eden şey de bu bina oldu. **(Kî'li B.C.)**

9338. Bu cins işlerde daima yapıldığı gibi bir yarışma açmıştık.

9339. Bu yarışma için yazdığım şartnameye Halit Ayarcı'nın ısrarı ile “müessesinin modern mahiyetine ve adına uygun bir şekilde orijinal ve yeni üslûpta” kaydını ilâve etmiştik.

9340. DAHA DOĞRUSU, başlangıçta hiç lüzum görmediğim bu kaydın behemehâl konulması hususunda Halit Ayarcı'nın ısrarı üzerine, hiddetimden ve biraz da alay için cümlemin sonunu küçük bir ilâve ile değiştirmiş, “...ve adına dıştan ve içerden uygun şekilde...”hâline sokmuştum. **(B.)**

9341. İŞTE bu sonradan ilâve ettiğim “dıştan ve içten” şartı beni aylarca plan üzerinde uğraşmağa mecbur etti.

9342. Şartnamemiz gazetelerde ilân edildiği zaman herkes onu gayet tabii bulmuştu.

9346. Hiç kimse Halit Ayarcı gibi söylediği sözü sonuna kadar unutmayan ve mânası üzerinde kendisinden başkasının tefsirine müsaade etmeyen bir insanla karşılaşacağını tahmin etmemişti.

9347. HALBUKİ Halit Ayarcı, projelerin hepsini -bilhassa benim, inadımdan ve sırf alay için koyduğum “içten ve dıştan” tâbirlerine dayanarak reddediyordu.

9348. -Bunun dışardan neresi saate benziyor?

9350. Hemen arkasından ikinci sual geliyordu:

9351. -Saat, zaman ve ayar fikrini binanın içinde ne suretle ifade ettiniz?

9352. VE bittabi gelen mimarlar verecek cevap bulamadan gidiyorlardı.

9353. Hiçbir zaman, hatta müessesemizin lağvedildiği günlerde bile aleyhimizde bu kadar yazı yazılmadı.

9354. Koltuğunun altına projesini sıkıştırıp kapıdan çıkan herkes soluğu gazetelerde alıyordu.

9355. Sütun sütun makaleler birbirini takip etmeğe başladı.

9356. Biz de boş durmuyor, cevap veriyorduk.

9357. Halit Ayarcı üst üste yaptığı basın toplantılarında, “Modern adam beyhude konuşmaz. Biz müphemî kabul edemeyiz. Şartname harfî harfine tatbik edilecektir.” diyordu. (İ.G.B.C.)

9358. İkinci yarışmada saat fikrine biraz yanaşanlar oldu.

9359. FAKAT onlar da alelade dört dılı’lı bina fikrinde kalıyorlardı.

9360. Bu itibarla gelen projelerin hemen hepsi masa veya duvar saatlerini dışardan ilâve süslerle yahut da kaidelerinin darlığı ve katların çokluğu ile telkin ediyorlardı.

9361. Bazıları ise daha ileriye gitmişler, yapının ön cephesinde ikinci ve üçüncü katlara genişçe bir saat kadranı şeklini vermişlerdi. (B.lı S.)

9362. BÖYLECE pencerelerin mühim bir kısmı büyükçe bir yuvarlağın içinde bulunuyordu.

9363. Halit Ayarcı bunları da beğenmedi.

9364. Bir kısmı için: -Bunlar herhangi bir binada yapılabilecek şeylerdir. Bunun neresi modern? diyordu. (İ.G.B.C.)

9366. Bir kısım için de: -İyi ama, bu kadran çizgisini cepheden herhangi bir tamirde kaldırırsam pencereler tabiatıyla kendiliklerinden kat çizgisini verirler!

9367. O zaman saatliği nerede kalır?.. diye itiraz ediyordu. (İ.G.B.C.)

9368. BİTTABİ bu sualin de cevabı başka taraflardan geliyordu.

9369. Bir bina hiçbir zaman saat olamazdı.

9371. VE bu da herhangi bir binaya zaten kendiliğinden benzerdi.

9372. Halit Ayarcı bütün bunlara karşı artık masasının camının altında büyük harflerle yazılmış bir nüshasını bulundurduğu şartnamenin yukardaki cümlesini

gösteriyor, YAHUT yazdırıp tam karşısına duvara astırdığı “içten ve dıştan” kaydını işaret ediyordu. **(B.)**

9373. Bu konkura iştirak edenlerden bir tanesi işi biraz daha ileriye götürmüş, ikinci ve üçüncü katların aydınlığını pencere yerine doğrudan doğruya saat kadranına benzeyen bir boşluktan vermişti.

9374. AYRICA binayı dört genişçe ayak üzerine almıştı.

9375. FAKAT Halit Ayarcı bunu da reddetmişti:

9376. -Zoraki!.. diyordu.

9379. Kenarındaki işaretleri silerim.

9380. Gotik kiliselerin renkli cam gülü olur.

9381. Biz başka şey istiyoruz.

9382. Saat fikrinin binanın bünyesine girmesini istiyoruz.

9384. Lehim ve ek istemiyoruz!

9385. Binanın kendisinde programımızı ve gayemizi görmek istiyoruz.

9386. İTİRAF EDEYİM Kİ beni asıl uyandıran Halit Ayarcı’nın bu cümlesi oldu. **(Kİ’li B.C.)**

9387. Kendi kendime, “Saat Fikri binanın bünyesine girerse, bina binalıktan çıkar” diye düşündüm.

9388. VE zavallı dostuma âdeta acıyarak güldüm.

9389. FAKAT ertesi sabah şöyle bir düşünceye kendiliğimden vardım:

9390. “Binalıktan çıkan, yani onun kanunlarına riayet etmeyen bir bina, pekâlâ saat fikrini insana verebilir!”

9391. VE ilk rast geldiğim mimara o gün bu fikrimi açtım.

9397. Meseleyi onunla münakaşa ettim.

9399. “Bir yapı her şeyden evvel kütledir” diyordu. **(İ.G.B.C.)**

9400. Ertesi günü bir saati baştan aşağı söktüm, tekrar taktım. **(B.İ S.)**

9402. Buradan yürüyemezdim.

9403. BELKİ dahilî tertiplerde bundan istifade edebilirdim.

9404. O HÂLDE elimizde yine kadran kalıyordu.

9405. Halit Ayarcı cepheye verilen kadran manzarasını beğenmemişti.

9406. O HÂLDE başka türlü arayacaktım.

9407. Bu arada sık sık Halit Ayarcı ile konuşuyor, kendisini ve müesseseyi bu azaptan kurtarmasını rica ediyor, herhangi bir yapının da pekâlâ bu işi görebileceğini söylüyordum. **(B.İ S.)**

9408. O katiyen yanaşmıyordu.

9409. -Saatleri Ayarlama Enstitüsü şimdiye kadar vaat ettiği her şeyi yaptı, diyordu. **(İ.G.B.C.)**

9410. VÂKIA, şehrin saatleri, NE DE hususi saatler hâlâ gereği gibi muntazam işlemiyor.

9411. FAKATinsanlarımız sık sık saate bakmağa ve vakti ölçmeğe alıştılar, köylerimize tamamıyla saati sokmadıksa bile saat zevkini soktuk. **(B.sız S.)**

9413. BU DEMEKTİR Kİ büyüdükları zaman Saatleme Bankamızın gösterdiği kolaylıklar sayesinde hepsi birer saat sahibi olacak. **(Ki'li B.C.)**

9415. Saat süsünü kadınlarda bilezik şeklinden çıkarttık.

9416. Alelumum mücevher süslere tatbik ettik.

9417. BİLHASSA bizim icadımız olan saatli jartiyerler bütün dünyada rağbet kazandı.

9418. Siz bu jartiyerlere pek itiraz etmişsiniz.

9419. ANCAK müzikhollerde kullanılır, diyordunuz. **(İ.G.B.C.)**

9421. Dünyanın en zarif hareketleriyle yolda eteklerini kaldırıp saatlerine bakıyorlar.

9422. HATTA daha ileriye gidildi.

9423. Milletlerarası Saat Sevenler kongresinde bazı devlet nişanlarının saat olması bile benim teklifim üzerine kabul edildi.

9424. Bu hususta büyük bir propaganda başlıyor.

9425. HATTA bu yüzden ve sizin son kongrede verdiğiniz izahat üzerine sevdiklerine ve takdir ettiklerine altın saatler hediye eden İkinci Mahmut bütün dünyada alakayı celbetti.

9426. Hakkında kitap üzerine kitap yazılıyor.

9427. *Bütün bu muvaffakiyetler meydanda iken ne diye sözümünden döneyim?*

9428. VÂKIA bir saat sanayii henüz kuramadık.

9429. AMMA saat ithâlini kolaylaştıran birtakım tedbirlerin alınmasına bile sebep olduk!

9431. *Bu kadar başarılı çalışan bir müessese, kendini ne hakla ve nasıl tekzip eder?*

9432. *VE ben nasıl başkalarının oldu bittisini kabul ederim?*

9433. *Her şeyi bırakın, ne diye kendimi mağlup, yahut yanılmış göstereyim?*
(B.sız S.)

9434. Ben yanılmadım Kİ!..

9435. Ben bir şart koştum.

9436. Yapan yapar!

9438. FAKAT görüyorsunuz **yapamıyorlar.**

9441. Ben onu dinlemeden devam ettim:

9443. O “içten ve dıştan” tabirini, insan hâli, size kızdığım, bu husustaki ısrarınızı lüzumsuz bulduğum için ben koydum oraya!

9444. BİNAENALEYH sizin mağlubiyetiniz de sayılmaz!

9445. Yüzümün kızardığını hissediyordum.

9446. Başım önüme eğik, cevap bekledim.

9447. Halit Ayarcı hafifçe tebessüm etti, daha doğrusu konuşurken âdeta sesi gülümsüyordu. **(B.h S.)**

9448. -Biliyorum, dedi, hepsini biliyorum! **(İ.G.B.C.)**

9449. Söylediğiniz için de ayrıca teşekkür ederim.

9450. FAKAT bir teşekkür daha edeceğim.

9452. Onun sayesinde orijinal bir bina sahibi olacağız!

9454. Koydunuz, iyi yaptınız! **(B.h S.)**

9455. Şimdi sebat edeceğiz.

9456. UNUTMAYIN Kİ bir sonraki yılın nisanında beynelmilel kongre bizde olacak.

9457. Ben bu yeni binada olmasını istiyorum.

9458. Fikri bizden aldılar, bizi geçtiler. **(B.h S.)**

9459. HİÇ OLMAZSA binamızın orijinalliği ile bu işteki kıdemimize lâayık olalım!

9460. FİLHAKİKA Ahmet Zamanî'nin doğum tarihi milletlerarası saat bayramı günü olarak kabul edilmişti.

9461. Kongreler hep bu tarihlerde yapılıyordu...

9462. -PEKİ AMMA, dedim, nasıl yapılacak?

9463. Saat bünyeye nasıl girecek?

9465. Başını ellerinin arasına aldı.

9466. -Bilmiyorum, dedi, orasını ben de bilmiyorum.

9468. Onlar düşünsün.

9470. MADEMKİ siz koydunuz o şartı, siz düşünün!

9471. Ayağa kalktı.

9472. Gözlerini gözlerimin içine dikti VE en ciddi sesiyle son sözünü söyledi:
(B.)
9473. *-Bu binayı siz yapacaksınız, Hayri Bey, anlaşıldı mı? (B.sız S.)*
9474. Bunu sizden katî şekilde bekliyorum.
9476. Dediği oldu.
9477. FAKAT ne güçlkle bunu ancak ben bilirim.
9480. Hayatım türlü türlü cins ve şekilde saatler içinde geçmiş olmasına rağmen hep cep saatimi düşünüyordum VE mutlaka binamızın sırrını onda arıyordum. **(B.)**
9481. İlkönce tıpkı onun gibi yuvarlak bir bina tasavvur ettim.
9482. Günün on iki saatini gösteren on iki pavyon daire şeklinde merkezî bir holün etrafına dizilecekti.
9483. FAKAT, biraz kâğıt üzerinde çalışınca bunun imkânsızlığını gördüm.
9484. Bu sefer saatimi dik tutarak düşünmeğe başladım.
9485. Sağlam, merdivenleri de içine alan dört blok ayaktan büyük, şişkin, kabarık bir saate benzeyen bir binaya çıkılacaktı.
9486. BİTTABÎ saatin yüzü ve arkası asıl cepheler olacaktı VE yan tarafları da bina boyunca inen pencerelerin çizgisi süsleyecekti. **(B.)**
9487. BÖYLECE her iki cepheye de on iki saati gösteren büyük işaretler koyacak asıl kadranın bulunduğu büyük cephenin ortasında da ayaklardan çıkılan büyük kapı bulunacaktı.
9488. FAKAT bundan da vazgeçmeğe mecbur kaldım.
9489. Pakize bu son fikri fazla beğenmişti.
9490. VE İTİRAF EDEYİM Kİ Pakize'nin zevki benim için bir çeşit miyar olmuştu. **(Ki'li B.C.)**
9491. Onun beğendiği, heyecan duyduğu her şeyden korkmağa başlamıştım.
9492. BUNUNLA BERABER asıl fikir yine Pakize'den geldi.
9493. Ona bu ilk projeyi anlattığım zaman, her zamanki mesut tebessümüyle:
-Ben biliyorum zaten, dün akşam Mübarek'e kurban kestirmiştim.
9494. Rûhaniyeti yardım etti.
9495. İlk önce şaşırdım.
9496. -Hangi Mübarek?.. diye sordum. **(İ.G.B.C.)**
9497. *O da nereden çıktı?*
9498. Karım sükûnetle: -A! Kocacığım, dedi.

9502. İŞTE o yardım etti bize!

9504. SONRA birdenbire karımı kucakladım.

9505. Binanın behemehâl yuvarlak bir saat olması icap etmediğini, dünyada cep saatinden başka çeşit saatler de bulunduğunu, herhangi bir namuslu bina gibi uzun bir dörtgen olabileceğini bana hatırlatmıştı.

9506. -Karıcığım, dedim, zaten hayatımın her başarısını sana borçluyum.

9507. Bak senin sayende Mübarek bize yardım etti.

9508. Çok teşekkür ederim.

9510. Ufak tefek çıkıntılarla günün on iki saatini bu dört çizgiye koymaktan başka bir şey kalmıyordu.

9511. Aradaki hol de böylece, ilk düşüncemdeki, şaşırtıcı tanzimi imkânsız büyüklüğünü kaybedecekti.

9512. Asıl cephe, saati on ikiyi gösteren yuvarlak bir bina olacaktı.

9513. SONRA iki tarafta dört küçük blok bizi saat altıya ayıracağımız arka cepheye getirecekti.

9514. Bu üç katlı olacaktı.

9516. Ortadaki büyük hol camla örtülecekti.

9518. Yalnız on ikinci dıl'ı ki asıl cephe olacaktı, biraz geniş tuttum VE **onun üzerine rakam koymadım. (B.)**

9519. Saat fikrini tam verebilmek için giriş kapısına da tam bir kadran manzarası verdim.

9520. Altı metre irtifaında olan bu kapıda kadranın bu tarzda tanzimi beni epeyce yordu.

9521. Herhangi bir dikdörtgenin kenarlarına rakamlar koymakla hiçbir şey elde edemezdim.

9523. Bursa'ya Konya'ya kadar gittim.

9524. İstanbul camilerini dolaştım.

9525. Bütün kapı şekillerine baktım.

9527. DAHA DOĞRUSU hepsi düzgün, iyi işlenmiş dikdörtgenleriyle harikulade şeylerdi AMMA, benim aradığıma cevap vermiyorlardı. (B.)

9528. NİHAYET bir gece küçük İstanbul camilerinden birinin yana doğru kaldırılmış perdesi bana bir fikir verdi.

9529. Akreple yelkovandan bir perde gibi istifade edecektim.

9530. ŞİMDİ hangi rakamlar üzerinde kapının boşluğunu ayarlayacağım meselesi kalıyordu.

9533. Ahmet tatilini her zaman yaptığı gibi mektepte geçirmek istiyordu.

9534. FAKAT benim ısrarlı ricam üzerine, sırf bana yardım etmek için evde bizimle kalmağa razı olmuştu.

9535. Benim güçlük içinde olduğumu biliyor, AYRICA bu cinsten bir iş üzerinde çalışmak hoşuna gidiyordu. (B.)

9536. Beni saatlerce, velevki mânasını anlamadığı, hatta mânasız bulduğu bir iş üzerinde görünce yalnız bırakmağa razı olmamıştı.

9537. Hayatımda Emine'nin ölümünden sonra ilk defa olarak hakiki saadeti tanıyordum.

9538. Oğlum sade beni affetmiş görünmüyordu.

9539. AYRICA bana yardım ediyordu.

9540. Onu yanı başımda, yaşı ile hiç münasebeti olmayan birtakım meselelere, sırf güçlükleri için ilgilenmiş, her ihtimalin üstünde ciddi ciddi düşünür gördükçe sevinçten çıldırıyordum.

9542. İş insanı temizliyor, güzelleştiriyor, kendisi yapıyor, etrafla arasında bir yığın münasebet kuruyordu. (B.İ S.)

9543. FAKAT iş aynı zamanda insanı zapt ediyordu.

9544. Ne kadar abes ve mânasız olursa olsun bir işin mesuliyetini alan ve benimseyen adam, ister istemez onun dairesinden çıkmıyor, onun mahpusu oluyordu. (B.sız S.)

9546. Baba oğlu, daha ilk münakaşada kadrarla akrebin aynı yüksekliklerde durmamasına karar verdik.

9547. Bu çok kolay ve çok alışılmış bir tenazur olacaktı.

9548. BİNAENALEYH akreple yelkovanın teşkil edecekleri perdenin iki dıl'ının iniş zaviyelerini tanzim etmek için baba oğul saatlerce elimizde birer saat, ayar değiştirerek en münasip açıklığı aradık.

9550. İnsanı birkaç dakika olsun düşündürmeli, HATTA kapıdan acele geçen yolcu, birdenbire işin gayri tabiîliğini hatırlayarak geriye dönmeli ve kapının beyaz mermerden pervazlarına kakılmış büyük tunçtan rakamlara bakmağa mecbur olmalıydı. (B.)

9551. HİÇ OLMAZSA, "Aman, çıkarken şuna bir iyi dikkat edeyim!" diye kendi kendine söylenmeliydi.

9552. NİHAYET dördü kırk iki geçede karar verdik.

9553. BÖYLECE altı metre yüksekliği olan kapının kiriş taşından bir buçuk metre aşağıda başlamak üzere, iki tarafın taş perdeleri birbirinden pek az farklı bir nispetsizlikte asıl kapı boşluğunu yapacaklardı.

9554. Bu suretle sağ taraf boşluğu sol taraftan biraz daha yüksekçe olacak, FAKAT her iki taraf da, somaki taştan kapının perde pervazına en yakın yerde bile insan boyundan biraz yüksekte asılacaktı. (B.)

9555. Taş perdelerin kenar kıvrımları arasında akreple yelkovanın düz millerini yine işlenmiş, hatta savatlı tunç, belki de çelik ve tunç karışık kalın çubuklar verecekti.

9556. Üstünde, perdenin iki ucunun birleştiği düzlükte de yine böyle bir madenden büyük bir rakkas kalın mihveri etrafında fakat bu sefer ucu yukarıya çevrili, durmadan sağa sola giderek ayar fikrini temsil edecekti.

9557. Kapının üstüne koyacağımız sayvanın yapacağı gölgede yeşil somaki, beyaz mermer, kararmış tunç iyi bir renk tesiri bırakacaktı.

9558. HİÇ OLMAZSA Ahmet böyle düşünüyordu.

9560. Oğluma korka korka: -Bu rakamı tanıdın mı?.. diye sordum. (İ.G.B.C.)

9561. -HAYIR, bilmiyorum! diye cevap verdi. (İ.G.B.C.)

9564. Birdenbire yüzü kızardı VE gülümsedi. (B.)

9566. SONRA kaşları çatıldı, VE önüne bakmağa başladı. (B.)

9567. Söyleyeceği sözün hatırımlı kırmasından çekindiğini anladım.

9568. NİHAYET dayanamadı.

9569. -Baba!.. dedi, zayıf tarafımı beyhude arama. (İ.G.B.C.) (D.)

9570. Biz henüz, BUNU HEPİMİZ İÇİN SÖYLÜYÖRÜM, fikirlerimiz için birbirimizden vazgeçecek seviyeye gelmedik.

9571. FAKAT şimdiki vaziyette ben daha rahat ediyorum.

9572. BELKİ DE bu sözlere muhatap olmaktan gelen sıkıntı içinde birdenbire yaptığımız işin eksik tarafını gördüm.

9573. *Bu 720 metre karelik holü ne yapacaktım?*

9574. O geceyi sabaha kadar bunu düşünmekle geçirdim.

9575. NİHAYET sabaha karşı Kahvecibaşı Camii mezarlığının şimdi evimde bulunan parmaklığına benzer bir parmaklıkla ikiye bölmeyi, bu suretle geniş mesafeyi hiç olmazsa ilk gören için daraltmayı düşündüm.

9576. FAKAT bu da kifayet etmezdi.

9578. Ahmet'in mektebinden, arkadaşlarından bulup getirttiği mimari mecmualarında gördüğüm birkaç resim bana bir fikir verdi.

9579. Parmaklığın tam orta yerine, her biri başka bir istikamette giden ve tıpkı mazotlu gemilerin bacalarına benzeyen dört büyük sütun koymağa karar verdim.

9581. İŞTE o zaman asıl büyük fikir geldi.

9582. MADEMKİ sütuna ihtiyaç vardı, o hâlde holün bir üst katı bulunacaktı.

(B.sız S.)

9583. VE böyle bir üstkat Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün kendisiyle gayet uygun düşüyordu.

9584. Nasıl kendimize iş bulmak için bu enstitüyü kurduysak bu üst salonu da öylece, holün büyüklüğünün zaruri kıldığı, dört sütuna iş bulmak için yapacaktık.

9585. Sabaha karşı ikinci bir fikir hole ait bu çalışmayı tamamladı.

9586. Dört sütun yan yana bulunacaktı VE içlerinden geçilecekti. **(B.)**

9587. Sağdan gelecek, sol tarafa geçmek için Sabah sütunun kapısından girecek Öğle sütunundan geçtikten sonra Akşam sütununun merdiveninden çıkarak, Gece sütunundan holün öbür tarafına inmiş olacaktı. **(B.lı S.)**

9588. BUNA MUKABİL sol taraftan sağa geçmek isteyen ziyaretçi, Gece sütunundan Akşam'a ve Öğle'ye geçerek Sabah sütununun parmaklıklı kapısından çıkacaktı.

9589. Sabah kahvaltısında Ahmet'le biraz konuştuktan sonra bu fikrimi de tamamladım.

9590. O bana Üç Şerefeli'nin minarelerini hatırlatmıştı.

9591. Üç Şerefeli'nin minarelerine bilindiği gibi, müezzinler birbirini görmeden ayrı ayrı merdivenlerden çıkar.

9592. Bizim sütunlar bunun aksi olacaktı.

9593. Dövme bakırdan, geniş kafesli camlarından her iki merdivenden inip çıkanlar görülecekti.

9594. Bir yonca yaprağı gibi aynı merkezden yükselen bu dört sütunun yeknesaklığını büsbütün kırmak için holün ortasına diyagonal olarak yerleştirmeği daha münasip bulmuştum.

9595. BİTTABİ, sütunlar hep birbirlerine kaidelerinin biraz yukarisından, inip çıkanların geçebilmesi için, küçük köprülerle birleştirilmişti.

9597. FAKAT üst kattaki salon beni rahatsız ediyordu.

9598. NE sütunlar, NE parmaklık meseleyi halletmemiş, sadece problemi bir kat yukarıya nakletmişti. **(B.İ S.)**

9599. Burada yine mazim, yani işsizlik zamanlarımda oturduğum kahvelerde hatmetmeğe mecbur kaldığım gazetelerden öğrendiğim şey imdadıma yetiştii.

9600. Salon yerine tıpkı gökdelenlerde olduğu gibi bir üst kat bahçe yapmak en iyisi olacaktı.

9601. Buna karar verdikten sonra dört sütunun arasında ve iki yanda uzun birer kalın camdan, hole ışık vermenin de kabil olacağını düşündüm.

9604. Bu bahçenin de gerek cephe kapısının bahçesi gerek altı numaralı pavyonun önündeki bahçe gibi saat şeklinde tarh edilmesini kararlaştırdım.

9605. YALNIZ KÜÇÜK BİR FARK OLARAK BİR AHMET ZAMANÎ BÜSTÜ KONACAKTI.

9606. BÖYLECE holümüz hem eski mimarimizi, hem de modem mimariyi birleştirecekti.

9607. NİTEKİM asıl başarılı tarafımız da bu hol addedildi.

9608. Binanın yalnız dört pavyonunun birden fazla katlı olmasına karar verdim.

9609. ASIL cephe pavyonu olan ve saat on ikiyi temsil eden, büyük giriş kapısının bulunduğu pavyonla iki yanındaki 1 ve 11 numaralı pavyonlar ikişer katlı olacaktı.

9610. Bu cephe binasının mukabili olan saat altı pavyonunu ise üç katlı düşündüm.

9611. Bu pavyonun ilk katını hiçbir daire taksimatı olmayan, iki taraflı geniş pencerelerle aydınlanmış bir salon hâlinde bıraktım.

9612. Bunun üstündeki katı birinden öbürüne geçilen iki yuvarlak salon hâlinde tanzim ettim.

9614. YALNIZ her iki katın merdivenini doğrudan doğruya binanın içinden çıkartacağım yerde ikinci katın merdivenini beş numaradan, ve üçüncü katın merdivenini yedi numaralı pavyondan çıkarttım.

9615. BÖYLECE altı numaralı pavyon iki tarafındaki boşluktan geçen etrafi camla örtülü, biri nispeten daha kısa, ikincisi daha uzun ve dolambaçlı iki merdivenle yanındaki pavyonlara bağlı oluyordu.

9617. Hiçbir mimari zaruret olmadan, sırf Doktor Mussak'ın hatırasını yaşatmak için, ve biraz da psikanaliz tedavim esnasında aziz dostum Doktor Ramiz'in insan dimağını ve şuurunu bana anlatırken yaptığı ev benzetmesini düşünerek yaptığım bu lüzumsuz yenilikler de holdeki sütunlar kadar makbule geçti VE ben yukarda söylediğim gibi onların sayesinde Milletlerarası Mimarlık Cemiyeti'nin fahrî azası oldum, birkaç cemiyetten madalya ve galiba iki ecnebi devletten nişan aldım. **(B.)**

9618. Söylemeğe hacet yok ki 6 numaralı pavyonun ilk katı büyük içtima salonumuz olacaktı.

9619. Onun üstündeki iç içe küçük daire şeklindeki salonlar küçük toplantılara tahsis edilecekti.

9620. En üst kat ise, etrafla münasebetin güçlüğünden Sabriye Hanım'a bırakılıyordu.

9623. NİTEKİM dördüncü pavyonda da saniye kadranını hatırlatmak için böyle bir yuvarlak salon tanzim etmiştim.

9624. BÖYLECE sırf Halit Ayarçı'ya inat olsun diye, onu muztar vaziyette bırakmak için şartnameye koyduğum “içten ve dıştan” saate benzemek kaydını bir yığın abes şeyler icat ederek ödemişim.

9627. BU YÜZDEN işler bitecek diye üzülüyordum. **(İ.G.B.C.)**

9628. NE ÇARE Kİ ayrılmamız mukadderdi, Ahmet beni seviyor, **FAKAT hayatıma, gördüğüm işe tahammül edemiyordu. (B.)**

9629. Son geceyi, yine Doktor Mussak'ın hatırasıyla, yüzlerce kibrit kutusundan yaptığımız acayip maketin karşısında geçirdik.

9630. Son değiştirmeleri yaptık.

9631. Oğlum merdivenlere, binaya, sütunlara dair bir yığın fikir söylüyor, benimle alay ediyordu. **(B.İ S.)**

9632. Ben onun yeni terlemeğe başlamış bıyıklarının yavaş yavaş değiştirdiği yüzüne, siyah üzüm gibi gözlerine, ince dudaklarına bakıyordum.

9633. Bana hiç kendisini açmayan, düşüncelerinin üzerinden atlayarak bana dostluk gösteren, yardım eden bu küçücük insanı, bu benden parçayı, benden bu kadar ayrı yapan şeyi düşünüyordum.

9634. Bana benzemediği, bütün düşüncesinde beni inkâr ettiği için ona kızmıyordum.

9636. BİLİYORDUM Kİ bana benzememesi tek kurtuluş çaresidir, VE buna razı oluyordum. **(B.)**

9638. FAKAT bu kuvvetin nereden geldiğini ayrıca merak ediyordum.

9639. *Takribî Ahmet Efendi ailesinin bu son erkeği hangi düşüncenin peşinden yürüyerek buraya varmıştı?*

9642. DEMEK Kİ oğlum sadece kendi içinde servetimin hayatına getireceği kolaylıkları, aile bağlarını yenmekle kalmamıştı, daha çetin bir mücadele de yapmıştı. (B.lı S.)

9643. Kendisini de yenmişti.

9644. Birdenbire hatırıma Emine'nin ölümünden sonraki senelerde her gece, âdeta kapı eşiklerinde onun Zehra ile kucak kucağa, birbirine sokularak ağlaya ağlaya beni bekleyişlerini düşündüm.

9645. Gözlerim yaşardı.

9646. Biraz yüz bulsaydım her şeyi söyleyecek, af dileyecektim. **(B.lı S.)**

9648. Bir ara: -Ablanla aran nasıl? dedim. **(İ.G.B.C.)**

9649. Gözlerinde güzel bir ışık parladı.

9650. -Ben Zehra'yı çok severim, dedi.

9651. SONRA elini göğsüne götürdü, yeni süveterini gösterdi. **(B.lı S.)**

9652. -Bunu bana o ördü...

9653. Tekrar aynı sükûta düştük.

9654. Ben kendi içimden, "Oğlum, karşımda... Fakat düşüncelerimiz yeniden birbirinden ayrıldı, diye düşündüm. **(İ.G.B.C.)**

9655. Müşterek iş bitince aramızda eski uçurum açıldı.

9656. ARTIK yine ancak hastalandığımı haber alınca, yahut muayyen günlerde gelip göreceği bir adam oldum."

9658. Her tarafından bir çıkmaza benziyordu.

9660. FAKAT ben ancak onun sayesinde biraz kendim olabiliyorum.

9663. FAKAT ben onun kaderi üstüne acz içinde titriyorum."

9664. FAKAT arada bu uçurum daima kalacaktı.

9665. Ara sıra onun üstünden ellerimiz birbirine uzanacak, sonra ben küskün, o ümitli kendi dünyalarımıza dönecektik.

9667. Yarın sabah ben kibrit kutularımı bir sepete tıkıp enstitüye gittiğim zaman başka adam olacaktım.
9668. Daha ertesi günü belki etrafımda müthiş bir alkış tufanı kopacaktı.
9669. Halit Ayarcı öldürdüğüm köpeği bana sürükletmiş olmanın kendisine bahsettiği memnuniyeti en cömert şekilde ödeyecekti.
9672. Beraber olunca ben yine her şeyi unutacaktım.
9673. Belki bir iki hafta sonra Sabriye Hanım'ın, üç aydan beri enstitünün içinde tecrit için çare aradığım kadının, sırf Selma'ya ve Pakize'ye inat olsun diye, haftalardır, bana peşkeş çektiği genç kızla yatacaktım.
9674. Bu başka türlü değişmek, başka türlü unutmak olacaktı.
9675. Dün ikindi vakti Seher Hanım benimle dikkati çekecek kadar mânalı konuşmuştu.
9676. Bu kadını bundan sonra ihmal etmeyeceğimi biliyordum.
9677. HÜLÂSA ben kendi bataklığında durmadan gömülecek, durmadan unutacaktım. (B.lı S.)
- 9678. FAKAT hiçbir zaman bu saati, bu üç ayın lezzetini bulamayacaktım.**
- 9680. Emine ölmeseydi hiçbiri olmayacaktı. (Ş.B.C.)**
9681. Oğlum bütün bu düşünceleri anlamış gibi yavaşça yerinden kalktı:
9682. -Korkma, dedi, bundan sonra daha sık gelirim.
9684. VE ilk defa beni candan öptü.
9685. Beni olduğum gibi kabul etmeğe alışmıştı.
9686. O odadan çıkarken arkasından baktım.
9687. BELKİ şu anda sevdiği, belki yarın seveceği kızı düşündüm.
9688. Bütün talihini düşündüm.
9689. Her çocuk babasından bu yaşta kopar.
9690. FAKAT benimki benden iki defa kopmuştu.
9691. O gece yatağında hep eski fakir evimizi hatırladım.
- 9692. Küçük Ahmet'in kafesi sarkan cumbadan kırık kenarlı bir saksıda yetiştirdiği sardunya çiçeği sabaha kadar gözümün önünden gitmedi.**
9693. İkide bir yatağında silkiniyor, onu sabahleyin kahvaltıda bir kere daha göreceğime seviniyordum. (B.lı S.)

9694. Halit Ayaracı, getirdiğim projeyi, daha doğrusu oğlumun çizdiği çok acemice planla, benim boş kibrit kutularından yaptığım acayip maketi büyük bir heyecanla karşıladı.

9695. Verdiğim izahatı dinledikçe memnuniyeti artıyordu.

9696. Ben her şeyi anlatıp bitirince ayağa kalktı VE ciddiyetle beni tebrik etti.

(B.)

9697. Kendisine birkaç defa: -Acele etmeyin! Daha çok eksik, çok sakat tarafı var. On, on iki salon, kırk kadar oda, bunu ne yapacağız? diye hatırlatmak istedim. **(İ.G.B.C.)**

9698. O dinlemiyordu bile.

9699. -Azizim!.. dedi, nafil yere yaptığınız işi küçültmeğe çalışmayın. (İ.G.B.C.) (D.)

9700. Harikulâde bir iş yaptınız.

9701. ASIL büyük müşkülü de halletmişsiniz.

9702. Şu ortadaki hol iki aydır beni de meşgul ediyordu.

9704. -FAKAT ben size bundan bahsetmemiştim...

9705. -Düşüncelerimizi birbirimize söylemeğe ihtiyaç olmadığını, konuşmadan anlaştığımızı artık anlamanız lazım!.. diye cevap verdi. **(İ.G.B.C.)**

9706. İkimizin de hatası cep saatlerimizden harekette ısrar oldu.

9707. FAKAT vakta Kİ siz de, ben de cep saatlerimizin yerine Mübarek'i düşünmeğe başladık; mesele değişti. **(B.sız S.)**

9708. YALNIZ siz beni geçtiniz.

9709. Odalara ve salonlara gelince bu hususta zerre kadar üzölmeyin!

9711. DEMEK İSTİYORUM Kİ nasıl bir memuriyet adı kendi fonksiyonunu yaratırsa, bizimki gibi bir enstitüde boş bir oda ve salon da kendi fonksiyonunu yaratır. **(Ş.B.C.)**

9713. Aziz arkadaşımızı böyle kartal gibi binanın en yüksek tepesinde yuva yapmış görmek beni cidden mesut edecek.

9716. Kibrit kutularıyla yaptığım bu sökülür, takılır, acayip ve şüphesiz gülünç ve berbat -ŞİMDİ Kİ HER ŞEY BİTTİ, NİÇİN İTİRAF ETMEYEYİM?- maketin başında çekilen resimlerimizi elbette okuyucularım arasında birçoğu hatırlarlar.

9717. SÖYLEMEĞE HACET YOK Kİ gerek binanın projesi, gerek maket bir taraftan şiddetle alkışlanırken, öbür taraftan da hemen hemen aynı şiddetle tenkit edilen ben, talihim icabı burada da amatör dâhi ile sahtekâr, şarlatan oldum.

9718. FAKAT artık vaziyete alışmıştım; holün belli başlı süsü ve buluşu olan dört sütunla, Altıncı pavyonun her iki katına ayrı merdivenlerden ve o kadar görülmemiş şekilde çıkılması yenilik taraftarlarını sevinçten, heyecandan çıldırtmıştı. **(B.sız S.)**

9719. Bir dostum, günlerce gazetesinde “Yeni, başından sonuna kadar, akıl almayacak kadar yeni! Yaşasın yenilik!” diye bağırdı. **(İ.G.B.C.)**

9720. Bir başkası, “Kokmuş ve klasik şekillerden ayrıldığımız için” bahtiyar olduğumuzu söylüyordu.

9721. Bir üçüncüsü ise bu acayip merdivenleri, onları binaya bağlayan hiç lüzumsuz iki küçük köprüyü -ÇÜNKÜ ÜÇ PAVYONUN ARASINI SİRF BU KÜÇÜK KÖPRÜCÜKLER İÇİN AÇIK BIRAKMIŞTİM- bir yığın övdükten sonra, “İşte, diyordu, Türkçede yeni sentaksın başladığı devirde yeni mimaride feyzini verdi. 9722. *Devrik cümle düşmanları Hayri İrdal’ın muvaffakiyeti karşısında bakalım ne yapacaklar?”*

9724. Ona göre ben, sade devrik cümleye lâıyk bir bina yapmamıştım, aynı zamanda soyut mimari yapmıştım. **(B.lı S.)**

9725. Kibrit kutularından yapılan maket ise âdeta piyasaya tesir etti.

9726. İnhisarlar İdaresi bu yeni mimarlık çalışmalarına lazım olan maddeyi teminden âciz kaldı.

9727. Durmadan gazetelere verdiğimiz beyanat, yapılan münakaşayı her gün biraz daha körüklüyordu.

9728. Her pavyonun ayrı şekilde boyanacağını söylediğim zaman münakaşa tekrar alevlendi.

9729. Buna mukabil hakiki mimarlar, bir türlü eserimi kabul etmek istemiyorlardı.

9730. ÖYLE Kİ binanın inşasına nezaret etmek, betonarme hesaplarını yaptırmak için güçlücke eleman bulduk. **(Ki’li B.C.)**

9731. GEREK makette, GEREK merdiven meselesinde Doktor Mussak’a neler borçlu olduğumu yukarıda söylemiştim.

9732. Niçin aramızda doğmadığını bir türlü anlamadığım bu kafa dengi dostun hatırasını burada bir kere daha yâdetmek isterim.

9733. Bu bina yapıldığı zaman şüphesiz beni tebrik edecekti.

9737. GARİPTİR Kİ bu parlak muvaffakiyete rağmen, Saat Evleri'ni yaptıрмаğa başladığımız zaman bütün mahalle için yapılacak planların tarafımdan yapılmasını Halit Ayarcı teklif eder etmez beni o kadar alkışlayan arkadaşların hiçbiri bu işe razı olmadılar. (Ki'li B.C.)

9738. Enstitünün son derece orijinal olduğunu aylarca iddia eden, bundan son derecede mesut görünen, günde değilse bile haftada hiç olmazsa iki defa inşaat yerine gidip seyredenler, dönüşte tebrik için odamın kapısında birbiriyle itişen en yakın dostlarımız buna itiraz ettiler.

9739. En insaflıları: -Bunlar hususi evlerdir. Bizden sonra çoluk çocuğumuza kalacak! Fazla orijinal olmasına ihtiyaç yoktur. Sağlam, ucuz, emniyetli olması kâfidir!.. diyorlardı. (İ.G.B.C.)

9740. Bazıları ise daha ileriye giderek: -Dişimizden tırnağımızdan arttırdığımız para ile tecrübeye girmeyiz. Biz ev istiyoruz, dâhiyane eser değil!.. diye haykırıyorlardı. (İ.G.B.C.)

9742. -Olmaz azizim, olmaz!..diyordu. (İ.G.B.C.)

9743. BİR DE BAKARSIN Kİ merdivenleri ters taraftan koymuşsun! (Ki'li B.C.)

9744. *Olur mu hiç?*

9745. Doktor Ramiz'e, dilimin döndüğü kadar bu merdivensiz kat hikâyesinde mesuliyetin biraz da kendisine ait olduğunu, asıl ilhamı bana onun insan zihni hakkında verdiği izahattan aldığımı anlatmağa çalıştım.

9746. Her defasında: -Karıştırma, azizim! Ev başka, insan şuuru ve ilim başka!.. cevabını aldım. (İ.G.B.C.)

9747. YALNIZ, Yangeldi Asaf Bey bu hususta hiçbir fikir beyan etmiyordu.

9748. Elinde sinekliği -YAZ SONUYDU VE DOSTUMUZ BU YENİ ÂDETİ ÇIKARTMIŞTI- üç içtima boyunca münakaşaları hiç anlamadan dinledi, dördüncüsünde yavaşça yanıma geldi:

9749. -Hayriciğim, bu davadan sen vazgeç!.. dedi. (İ.G.B.C.)

9750. İstersen babadan kalma bir evim var, tamir ettireceğim, sana onu bırakayım! (B.sız S.)

9751. Merakını tatmin edersin!
9753. Maketin başı ucunda otuz beş defa resim çektiren Pakize, evimizin tarafımdan yapılması ihtimalini işitince küplere bindi.
9754. İlk defa karımla, kızımın ve damadımın aynı fikirde olduklarını gördüm.
9755. Karım durmadan: -Allah göstermesin!.. diyordu. (İ.G.B.C.)
9756. *Hiç senin yapacağın evde oturulur mu?*
- 9757. Zehra ise beni bu fikirden vazgeçirtmek için elinden gelen yosmalığı esirgemiyordu.**
- 9758. Doğrusu istenirse ben de Saat Evleri'ni kendim yapmayı istemiyordum. (Ş.B.C.)**
9761. Bunu öğrenmek için ısrar ediyordum.
9764. Umumum parası sarf edilirken o kadar cömert, hasbî, kayıtsız şartsız yenilik taraftarı olan, benim eserimle övünen insanlar, şimdi kendi menfaatleri ortaya konunca birdenbire dönmüşlerdi.
- 9765. HATTA Halit Ayarcı'yı bile artık dinlemiyorlardı.**
- 9766. "İnsanla bu kadar oynanmaz ki, a canım!.." sözü dillerinden düşmüyordu. (İ.G.B.C.)**
9767. HÜLÂSA herkes kendisi olmuştu.
9768. VE bunun için herkes birbirine benziyordu.
9769. Halit Ayarcı bütün bunlardan mustarip, ne yapacağını şaşırılmış, ikide bir gelip bana şikâyet ediyordu. (B.İ S.)
9770. *-Nasıl olur?.. diyordu, nasıl olur? (İ.G.B.C.)*
- 9771. Dünyanın en modern müessesesinde, en mükemmel ve yeni şartlar altında ve bu kadar yenilik içinde çalışan bu insanlar bu işi nasıl anlamazlar?**
9773. *Niçin yeni binayı alkışladılar?*
9774. *Niçin bizi tebrik ettiler?*
9775. DEMEK yalan söylüyorlar!..
9776. Ben Halit Ayarcı'ya vaziyeti anlatmağa çalışıyordum.
9779. Yeniliğı kendilerine ucu dokunmamak şartıyla seviyorlardı.
9780. Hâlâ da o şartla severler.
9781. FAKAT hayatlarında emniyetli ve sağlam olmayı tercih ediyorlar.
9782. *-Böyle şey olur mu?*

9783. *Bir insan iki türlü düşünür mü?*
9784. *İki türlü mantık bir kafada bulunur mu?*
9785. -Tabî bulunur.
9786. DAHA DOĞRUSU menfaatler istikametini değiştirirse mantık da değişir.
- 9787. Ben anlamıyorum doğrusu bunu!.. (D.)**
9788. Bütün eserim yıkıldı.
9790. Şakaklarından ter akıyordu.
- 9791. Hiçbir zaman onu bu hâlde görmemiştim.**
9792. Karşısındaki kalabalıktan daha çetinlerine, çok büyüklerine laf anlatmıştı.
9793. Burada, hepsi kendisinin yetiştirmesi bir avuç insan onu şaşırtmıştı.
- 9794. Bir rüyada gibi etrafına bakınıyordu.**
- 9795. -Hiç boks maçına gitmediniz mi?**
- 9796. İlk önce bakamayız bile!**
9797. SONRA birdenbire heyecanlanırsınız, bir tarafı tutarsınız. **(B.lı S.)**
9798. Bir an evvel,kâfi derecede kuvvetli olmamasına kızarsınız, haykırırsınız. **(B.lı S.)**
9799. Haydi!.. deriz, daha kuvvetli!
9800. Daha müthiş!.. deriz VE öyle olmadığı için üzülürüz. **(B.)**
9801. *FAKAT hangimiz o esnada o adamın yerinde bulunmayı isteriz?*
9804. Mücadeleyi bizim tarafımızdan seyrettiler.
9805. VE bizi alkışladılar.
9807. FAKAT şimdi siz, “Ringe buyurun!” deyince iş değişti. **(İ.G.B.C.)**
- 9808. -O HÂLDE bu adamlar bana inanmıyorlar!**
9809. Beyhude yere buraya toplanmışsınız!
9810. Beyhude yere uğraşmışsınız!
9812. Yine size inanırlar.
9814. ZATEN niçin inanmalarını istiyorsunuz, **onu anlamıyorum... (B.sız S.)**
9816. BÖYLECE Saat Evleri’nin uzun ve çetin münakaşası hiç farkında olmadan Halit Ayarcı’yı içinden yıkmıştı.
9817. Dördüncü içtima en çetini oldu.
9818. Halit Ayarcı işi tehdide kadar götürdü.

9820. Sihir bozulmuştu.
9821. Karşısındakiler kendilerini kuvvetli buluyorlardı.
- 9822. Sözlerini bile dinletemedi.**
9823. Saat Evleri herkesin evleri gibi olacaktı.
9824. Çoğunluk öyle istiyordu.
9825. Toplantı salonunu yerini bana bırakarak herkesten evvel terk etti.
9826. Ben ilk defa olarak enstitü azasına ait bu cins içtimalarda reye müracaat ettim VE mutlak çoğunluğun hakkını teslim ederek çıktım. **(B.)**
9827. Odasına girdiğim zaman büsbütün başka bir Halit Ayarcı ile karşılaştım.
9828. Vaktiyle halamı oturttuğu büyük koltukta, ayaklarını masaya dayamış, düşünüyordu. **(B.lı S.)**
9829. Beni görünce: -Ben bir yerde aldandım... Nerede?.. diye sordu. **(İ.G.B.C.)**
9830. *Nerede aldandım?*
9832. -Bilmiyorum... diye cevap verdim. **(İ.G.B.C.)**
- 9833. En iyisi düşünmeyin bunu artık!**
9835. İstedikleri şekilde yaparlar.
9836. Güle güle otursunlar, der, geçeriz... **(B.lı S.)**
9837. O yüzüme, ısrarla, inatla baktı:
- 9838. -Niçin, dedi, beni anlamıyorsunuz?**
9839. Ben bir yerde aldandım!
9840. Gülerek kendisini teselli ettim.
9841. -BELKİ mimarlık dehamda!.. dedim. **(İ.G.B.C.)**
- 9842. İTİRAF EDİN Kİbu işten hiç anlamıyordum, anlayamazdım da...**
(Kİ'li B.C.)
9843. Omuzlarını silkti:
9844. -Bundan ne çıkar sanki? **(D.)**
9845. -Fazla oynadık etrafla... **(D.)**
- 9846. Kabul etmiyor musunuz?**
9847. Tekrar yüzüme baktı.
9848. -HAYIR, dedi, oynamadık.
- 9849. Hiç oynamadık.**
9850. Bizi aldattılar.

9851. Biz fazla inandık onlara... **(D.)**
9852. SONRA ayağa kalktı, odanın içinde dolaşmağa başladı. **(B.İ S.)**
9854. Bundan sonra ben de herkes gibiyim burada... dedi. **(İ.G.B.C.)**
9855. VE şapkasını dahi almadan çıkıp gitti.
9857. Bütün meseleyi birazda hiçten yere aevlendirmişti.
- 9858. BUNUNLA BERABER fazla devam etmedi.**
9859. Milletlerarası Saatleri Ayarlama Enstitüleri'nin umumî kongresi yeni binamızda açıldığı zaman herkes yine eski Halit Ayarcı ile karşılaştı.
9860. Mütebessim, kibar, üstün, hakiki centilmen, bütün kongreyi kendisine hayran etti.
9861. Kongrenin kapanış merasiminde iki saat konuştu.
9862. VE birbiri ardınca çılgınca alkışlandı.
9863. BUNUNLA BERABER kendisine en yakın insan sıfatıyla onun artık eski Halit Ayarcı olmadığını gayet iyi hissediyordum.
9864. ŞÜPHEŞİZ Kİ, enstitümüzün o kadar âni şekilde lağvında onun bu ruh hâletinin çok tesiri olmuştur. **(Ki'li B.C.)**
- 9865. FİLHAKİKA eski heyecanı ve harareti kalsaydı bu hazin akıbetle bu kadar beklenmedik şekilde karşılaşmazdık. (Ş.B.C.)**
9866. Daima vaziyetleri karşılaşmasını bildiğine göre, hatta lağva sebep olan hadisenin vuku bulduğu gün enstitüde bulunmuş olsaydı iş yine değişirdi. **(Ş.B.C.)**
- 9868. Aylardan beri zaten gelmiyordu.**
- 9870. VE YAZIK Kİ, ben de bütün tecrübeme rağmen bu heyetin ehemmiyetini takdir edemedim. (Ki'li B.C.)**
- 9871. KALDI Kİ, artık eskisi gibi müesseseden şüphe de etmiyordum. (Ki'li B.C.)**
9872. Halit Ayarcı'nın işleriyle yavaş yavaş müessesenin hakikaten lüzumlu bir iş gördüğüne, hakikaten modern bir teşekkül olduğuna inanmışım.
9873. Etraf gerek bina hususunda, gerek diğer meselelerde bizi o kadar beğenmiş, o kadar alkışa garketmişti Kİ, **böyle bir şüphe aklıma bile gelmiyordu. (Ki'li B.C.)**
9874. Bu itibarla heyete herkes tarafından beğenilen müessesemizi baştan aşağı gezdirdim.
9875. VE yaptığımız işler hakkında lüzumlu gördüğüm bütün izahatı verdim.

9877. NE kapının sembolik saati,NE katların acayip ve takma merdivenleri,NE DE büyük daktilo salonumuzda elinde değneği bir şef dorkestr gibi işaret veren kalem âmirimizin emri altında son derece ritmik çalışan yetmiş daktilomuzun hep bir anda makineye basıp yazı yazmaları onları şaşırttı.

9878. ÖYLE Kİ, dostça başladığımız gezinti hemen hemen tam bir kayıtsızlık içinde bitti. **(Kİ’li B.C.)**

9879. Tekrar odama döndüğümüz zaman heyetin reisi kendisine ikram ettiğim içkiyi kabul edeceği yerde doğruca telefona koştı VE 0135’i arayarak saatin kaç olduğunu sordu. **(B.)**

9880. Aldığı cevap üzerine evvelâ duvardaki saate, sonra yüzüme baktı.

9881. -BÖYLE bir kolaylık varken bu müesseseye ne lüzum var?.. diye sordu. **(İ.G.B.C.)**

9883. O her defasında bana çok ciddi, mantıkî cevaplar vermiş, tamamiyle ikna edememişse bile hiç olmazsa susturmuştu. **(B.İ S.)**

9885. Bende NE onun talâkati ve keskin mantığı vardı, NE DE karşımdaki adam behemehâl ikna edilmek arzusuyla bu suali sormuştu. (B.)

9886. Bu itibarla verdiğim cevapların hiçbirini doğru dürüst dinlemedi bile.

9887. Her ağzımı açışta: -Böyle bir müesseseye ne lüzum var?.. diyordu. **(İ.G.B.C.)**

9888. NİHAYET bütün dünyada buna benzer müesseseler bulunduğunu söyledim VE tekrar Halit Ayarcı’dan öğrendiğim şekilde mutlak ve muayyen kadroları anlattım. **(B.)**

9889. SONUNDA adam bana, “Allahaismarladık!” bile demeden çıkıp gitti. **(İ.G.B.C.)**

9890. BUNUNLA BERABER bu acayip ziyaretin böyle bir netice vereceğinden hiç de şüphe etmedim.

9891. FAKAT ne olur ne olmaz Halit Ayarcı’yı aradım.

9893. Sağa sola sordum.

9894. Hiçbir yerde bulamadım.

9895. Üç gün sonra müessesenin lağvedildiği emri geldi.

9897. Çoktan beri artık bu işin bitmesi lüzumuna kani olmuşum.

9898. HELE Amerikalının ziyaretinden sonra büsbütün soğumuştum.
9899. Saatleri Ayarlama Enstitüsü rolünü yapmıştı.
9900. FAKAT ne olsa hayatıma girmişti.
9901. Ona çok emek vermiştik.
9903. Kendi elimle ve zevkle tanzim ettiğim bahçesine çıldırıyordum.
- 9904. Diktiğim ağaçların büyümesini artık göremeyecektim.**
9905. Emri alır almaz Halit Ayarcı'yı tekrar aradım.
9906. Yarım saat sonra eve geleceğini ümit ediyorlardı.
9907. Masamın başında, bir elim telefonda, oturup düşünüyordum.
9908. Bu müessese belki de bir gün bir işe yarayabilirdi.
9909. Halit Bey, "Fonksiyonunu kendisi yaratacak!" diyordu. (İ.G.B.C.)
9910. Bu fırsatın verilmediğine üzülüyordum.
9912. Onların istikballeri beni sıkıyordu.
9913. *Bu adamların hayatı ne olacaktı?*
9914. *Nasıl iş bulacaktık?*
9915. *Ne yapacaktık?*
9917. *HAYDİ ben hatıratımı yazdırdım, onlar ne yapacaklardı? (B.sız S.)*
9918. Yarım saat sonra Halit Ayarcı'yı telefonla buldum.
9919. Durumu anlattığım zaman;-Galiba çok kederlisiniz... diye benimle alay etti. (İ.G.B.C.)
- 9920. -Siz üzülüyor musunuz?**
9921. -Hayır, dedi.
- 9922. BİLİYORSUNUZ Kİ, müessese ile artık eski alâkam kalmadı. (Ki'li B.C.)**
9923. O beni inkâr etti.
9924. -Burada olsaydınız belki önüne geçerdiniz...(Ş.B.C.)
9925. -AMA, yoktum, dedi. (İ.G.B.C.)
- 9926. Olmamam da artık eski bağların koptuğunu göstermiyor mu?**
9930. Bir müddet düşünür gibi oldu.
9931. -EVET, onlar var!.. dedi. (İ.G.B.C.)
9932. *-Sizi bu akşam görebilir miyim?*
9933. -Zannetmem!.. diye cevap verdi VE telefonu kapadı. (B.)
9935. İçimde eski hiddet yine kabardı.
9936. Akşama bana geleceğini umdum.

9938. Ertesi günü evine uğradım.

9939. Erkenden seyahate çıktığını söylediler.

9940. O haftayı hemen hemen dairenin tasfiyesi işleriyle geçirdim.

9942. Bu acı havadis üzerine bu davetten vazgeçmek istemiş FAKAT karımı bir türlü kandıramamıştım. (B.)

9943. Villa Saat'teki bu son toplantı hiç de parlak başlamadı.

9944. ZATEN aynı mahallede yaşamağa başladığından beri yarısından fazlası birbiriyle akraba olan ve eskiden olmayanlar da yeni evlenmelerle birbirine bağlanan bu insanlar, sadece gece gündüz hep bir arada oldukları için daha altıncı ayında birbirine düşman olmuşlardı.

9946. Bunu gittikleri yerde insanın yüzüne karşı söylemezlerse -Kİ ÇOĞUNUN NEZAKETİ VE BİRİKMİŞ KİNİ BUNA MÜSAİTTİ- hiç olmazsa arkadan dedikodu yapmak imkânını buluyorlardı. (Ş.B.C.)

9947. Bu itibarla çoktan beri bu cins toplantıları istemiyor, davetlerden kaçıyor VE mümkün oldukça kendim de hemen kimseyi davet etmiyordum. (B.)

9948. FAKAT küçük kızım Halide'nin doğum gününü büyük bir davetle kutlamayı üç yıldan beri âdet etmiştik.

9949. Pakize bir türlü yeni evimizin bu ananesini bırakmak istemiyordu.

9951. O etrafındaki düşmanlık halkasına ehemmiyet vermiyor, HATTA üzerine yürüyordu. (B.)

9952. *Hafif bir tebessümle, küçük bir kahkaha ile taşı gediğine koymaktan hangi kadın kendisini alabilir?*

9953. NEDENSE kadın kısmı bu gibi işlerde erkeklerden daha mukavemetli ve daha cesur oluyor.

9955. O refahımızla, güzelliğiyle, gençliğiyle, gün boyunca aleyhimizde bulunanları bir kere daha ezmeyi aklına koymuştu.

9956. ŞURASI DA VAR Kİ Pakize enstitünün affedilmesinin uyandırdığı ruh hâlini hiç hesaba katmamıştı. (Ki'li B.C.)

9957. O hâlâ, her zamanki gibi tatlı sohbet arasında yapılacak tarizlerle karşılaşacağını sanıyordu.

9958. HALBUKİ hiç DE böyle olmadı.

9959. Davetlilerimiz âdeta bir kin çıkını hâlinde eve geldiler.

9960. Daha yüzlerine bakar bakmaz, bütün gece neler çekeceğimizi anladım.

9961. NİTEKİM biraz sonra hiddet, birikmiş kin, kıskançlık birdenbire infilâk etti.

9962. İşin garibi bu çok insanî duygulara, benim tahmin ettiğim gibi sadece biz hedef olmuyorduk.

9966. Bütün kazançlar biliniyordu.

9967. HÛLÂSA enstitünün lağvını hiçbir öbürüne affetmiyordu.

9970. Kadehler arttıkça bu kin ve düşmanlık hissi de artıyordu.

9971. Halit Ayarcı'nın ısrarıyla hiç yoktan ortaya çıkarttığımız, etrafımıza topladığımız insanlar şimdi bizden hesap sormakla iktifa etmiyorlar, açıktan açığa bizi itham ediyorlardı. (B.lı S.)

9972. İlk darbeyi Pakize yedi.

9973. Yeni tuvaletini methetmek şöyle dursun, davetlilerimiz alelaide nezaket kaidelerini bile unuttular. (B.sız S.)

9974. O zamana kadar ona kompliman yapmayı belli başlı vazifelerinden bilen genç memurlarımız karımın etrafına yanaşmadılar bile.

9975. En yakın dostlarımızın hanımları gözümün önünde onun yaşını hesapladılar.

9976. Saçının boyasını sordular.

9977. SONRA yavaş yavaş evimizin büyüklüğünden, mobilyamızın zevksizliğinden, bu masrafı hangi gelirle karşıladığımızdan bahsedildi.

9978. Ben üç kişilik bir gruba yaklaşırken, “Sansar...” kelimesiyle kendimden bahsedildiğini duydum.

9980. Enstitünün lağvı ile bir yığın kombinezon ortadan kaybolmuş, bir yığın dostluk âdeta uçmuştu. (B.lı S.)

9982. Saat ona kadar, yarım saatten beri iki kanadı açık yemek odasının kapısında beklediğim hâlde münakaşaları kesip bir türlü davetlilerimizi içeriye alamamıştım.

9983. Biraz evvel etrafa meydan okuyan Pakize âdeta gizlenmek istiyor gibi kardeşlerinin arasına sığınmıştı.

9984. Yalnız halam istifini bozmamıştı.

9985. Her zamanki hiddetli fevranlarıyla etrafındakilere cevap yetiştiriyordu.

9986. İŞTE tam bu esnada birdenbire Halit Ayarcı, elinde seyahat çantası, başında şapkası ile görüldü.

9987. VE hiç kimseye aldırmadan bana doğru geldi.

9988. Onun görünüşü ile birdenbire kesilen homurtu bir saniye sonra ve sanki birdenbire adamakıllı beslenmiş bir ocak gibi parladı.

9989. FAKAT Halit Ayarcı hiç aldırmadı.

9990. Elimi sıkarken: -Affedersiniz, diye özür diledi. **(İ.G.B.C.)**

9991. Şimdi dönebildim.

9992. Kararı tashih ettirdim.

9993. DAHA DOĞRUSU ilga kararı duruyor, AMMA müessesenin muntazam surette tasfiyesi için daimî bir tasfiye komisyonu teşekkül etti. **(B.)**

9995. Bunu söyledikten sonra karımın elini öptü.

9996. VE yemek odasına girdi.

9997. Kalabalık birdenbire etrafımızda dalgalandı.

9999. İki gün evvel birbirlerinden boşanacaklarını işittiğim ve iki saattir hep ayrı ayrı gruplarda dolaşan bir karı koca birbirleriyle karşımda öpüşerek barıştılar.

10000. Bozulmuş iki nişanın hemen oracıkta yenilendiğini gördüm.

10001. Üçüzlerin grubu tekrar teşekkül etti.

10002. HÜLÂSA bir bayram havası içinde herkes sofraya oturdu.

10004. Sofrada Halit Ayarcı'ya yavaşça sordum:

10007. Birdenbire yüzü karardı:

10008. -ZATEN onlar için yaptım, bu işi... dedi. **(İ.G.B.C.)**

10009. FAKAT ayar istasyonlarında çalışanlar için bir şey yapamayız!

10010. Ona da siz çalışın.

10011. -Siz, dedim, siz niye çalışmıyorsunuz? **(İ.G.B.C.) (D.)**

10012. Yüzüme hayretle baktı:

10013. - Ben, dedi, aldandığımı anladım...

10014. VE iştiha ile yemeğine başladı.

10015. Gece yarısı, kalabalık dağıldıktan sonra benim çalışma odamda tekrar buluştuk.

10018. Benimle bir parti tavla oynadı.

10019. Oyun bitince, "Allahaismarladık!" diye ayrıldı. **(İ.G.B.C.)**

10020. O geceden sonra Halit Ayarcı'yı bir daha ancak, korkunç otomobil kazasından sonra kaldırıldığı evinde, yatağında görebildim.

3. 2. İsim Cümleleri

2. HATTA bütün mütalaalarım, çocukluğumda okuduğum Jul Vern ve Nik Karter hikâyelerini ortadan çıkarırsanız, Arapça ve Farsça kelimelerini atlaya atlaya gözden geçirdiğim birkaç tarih kitabıyla, Tutiname, Binbir Gece, Ebu Ali Sinâ hikâyeleri gibi eserlerden ibarettir. (Ş.B.C.)

9. Babam ilk zamanlarda Emsile ve Avamil gibi Arapça sarf ve nahiv kitaplarından gayrı, sonraları mektep kitaplarının dışında kitap okumanın aleyhinde idi.

12. FAKAT bunu, daima kötü gördüğüm bir benlik davası için -YANİ ETRAFA, “BAK BİZİM HAYRİ İRDAL KİTAP YAZMIŞ!” DEDİRTMEK İÇİN- yazmadığım gibi, kuvvetli, önüne geçilmez bir istidat zorladığı için de yazmış değilim.

14. ŞU KADARINI SÖYLEYİYİM Kİ, saatçilerin pîrî Şeyh Zamanî Hazretleri'nin hayatını ve keşiflerini anlatan bu eserin gördüğü rağbeti doğrudan doğruya, enstitümüzün kurucusu, aziz velinimetim, büyük dostum, beni hiçten bugünkü şahsiyetime eriştiren Halit Ayarcı'nın yüksek meziyetlerine borçluyum. (Kİ'li B.C.)

15. ZATEN hayatımda iyi, güzel, faydalı ne varsa hepsi onun, bir otomobil kazasının üç hafta evvel aramızdan alıp götürdüğü o büyük adamındır.

19. Bana gelince, esas fikri kendime ait olmasa bile, imzamı taşıyan bu eserin on sekiz dile tercüme edilmiş olması, bu dillerin gazetelerinde tenkit edilmesi, Van Humbert gibi bir âlimin sırf benimle tanışmak ve Ahmet Zamanî'nin kabrini ziyaret etmek için Hollanda'dan buraya kadar gelmiş olması, diyebilirim Kİ, hayatımın en önemli hadiselerinden biridir. (Kİ'li B.C.)

21. Ecnebi bir âlimle, tercüman vasıtasıyla dahi olsa, bu kadar çetin bir bahiste konuşmak ve hiçbir suretle yaşamamış bir adama bir mezar bulmak zannedildiğinden güç şeylerdir.

26. Bir ölünün şahsiyetinde yaptığım bu küçük onarmadan pek o kadar müteessir değilim.

28. Şöhret, afet olduğu kadar da vesile-i rahmettir.

33. FAKAT, düşünülürse beni de mazur görmek mümkündür. (Ş.B.C.)

37. Biz kendi âlemimizde yaşayan insanlarız!

38. Her şeyimiz kendimize göredir.
45. ÇÜNKÜ ben Hayri İrdal, her şeyden evvel mutlak bir samimilik taraftarıyım.
48. **SİZ DE KABUL EDERSİNİZ Kİ, her şeyi olduğu gibi söylemek mümkün değildir. (Kİ’li B.C.)**
50. **ÇÜNKÜ samimiyet tek başına olan iş değildir.**
52. Öteden beri Cenab-ı Hakk’ın insanlara bu hayatı yazmak için DEĞİL, iyi kötü yaşamak için bahsettiğine inananlardanım.
53. ZATEN yazılmış şekli mevcuttur.
55. **HAYIR, hatıralarımı yazmaktan kastım kendimi anlatmak değildir.**
56. SADECE şahidi olduğum birtakım vak’aların unutulmamasına yardım etmektir.
57. BİR DE üç hafta evvel toprağa gömdüğümüz aziz insanı anlatmak ve anmak ()
64. BANA ÖYLE GELİYOR Kİ, gördüklerimi ve işittiklerimi yazmak, gelecek nesillere karşı en büyük vazifemdir. **(Kİ’li B.C.)**
65. **KALDI Kİ müessesemizin tarihçesini benden daha iyi yapabilecek tek insan, Halit Ayarcı, artık aramızda değildir. (Kİ’li B.C.)**
68. SANKİ etrafındaki her şeye yabancı idi.
71. Hakkı da var, Halit Ayarcı benim velinimetimse, onun da en büyük dostu idi. **(B.sız S.)**
87. *DÜŞÜN BİR KERE Halit Ayarcı’yı tanımadan evvel hayatın ne idi?*
88. *Şimdi nesin?*
96. **ZATEN Halit Ayarcı’yı tanıyana kadar bu cinsten bir zevkin farkında bile değildim.**
97. Bugün ise hayatımın bir gayesi var.
101. Bu meselede sade enstitümüz memurları için -Kİ YARISI BENİM VE HALİT AYARCI’NIN AKRABASIDIR, ÇÜNKÜ ENSTİTÜ KURULUR KURULMAZ KADROSUNUN MÜSAVİ ŞEKİLDE MÜHİM YERLERDEN TAVSİYE EDİLENLERLE HISİM VE AKRABAMIZDAN TEŞKİL EDİLMESİNE HALİT AYARCI BÜYÜK BİR İSABETLE KARAR VERMİŞ VE BU KARARI HİÇ ŞAŞMADAN TAKİP ETMİŞTİK-, Suadiye tarafında

yaptırdığımız mahalle ile şehrimizin imarına yaptığımız hizmeti hatırlamak kâfidir sanırım. **(D.)**

102. *Bilmem enstitümüzün daha ilga kararından çok evvel matbuatta aleyhinde başlayan ve ilga kararından sonra büsbütün şiddetini arttıran hücumlardan burada bahsetmeğe lüzum var mı?*

103. *Hayat ne kadar gariptir?*

114. Hakkı da vardı.

115. ŞU İTİBARLA Kİ, şimdiye kadar halkı mükellef kılan para işlerinde memnuniyetsizlik daima esastır.

117. Bizim nakit cezamız ise hiç böyle değildi.

120. Nakit cezamızın dayandığı esas, şehre ait umumî saatler başta olmak üzere, açıkta bulunan saatlerden biriyle uymayan her saatten alınan beş kuruştan ibaretti.

123. Tam saat ayarı haddizatında imkânsız olduğu için -BU, SAATLERE MAHSUS BİR FERDÎ HÜRRİYET MESELESİDİR, BİTTABİ O ZAMAN BUNU AÇIKLAYAMAZDIM-, hele kalabalık bir yerde yapılan tek bir kontrolde epeyce miktarda bir para tahsili mümkündü.

126. Bu işin üçüncü şekli yoktur.

129. BENİM NAZARİYEM ŞUDUR Kİ, insanlar kâinatın sahibi olmak üzere yaratıldıkları için, eşya onlara uymak tabiatındadır.

130. MESELÂ, benim çocukluğumun geçtiği Abdülhamit devrinde cemiyetimiz neşesizdi.

134. Saatler de böyledir.

136. BİLHASSA bizim gibi üst üste inkılaplar yapmış, türlü zümreleri ve nesilleri geride bırakarak, dolu dizgin ilerlemiş bir cemiyette bu sonuncusuna, yani az çok siyasî şekline rastlamak gayet tabîdir.

137. Bu siyasi akideler ise çok defa şu veya bu sebeple gizlenen şeylerdir.

140. İŞTE bu gizlenmelerin, mizaç ve inanç ayrılıklarının kendilerini bilhassa gösterdikleri yer saatlerimizdir.

142. Fazla teferruata girmeden şurasını da işaret edeyim Kİ, saat kadar derin şekilde olmasa bile bu benimseme ve uyma keyfiyeti bütün eşyamızda vardır.

144. Onları sık sık değiştirmek isteyişimiz de bu yüzden değil midir?

146. Kendinden uzaklaşmak, ona bir değişikliğin arasından bakmak ihtiyacı, yahut “Ben artık bir başkasıyım!” diyebilmek saadeti.

147. İDDİA EDEBİLİRİM Kİ, -rahmetli Halit Ayarcı müessesemizin aleyhine çıkmak korkusu ile bu cins iddialardan sakınmamı bana şiddetle tavsiye ederdi; FAKAT mademki bu vesayet artık yoktur, ben rahatça iddia edebilirim- meşki bir şapkadan ve ayakkabıdan sahibinin bütün huyunu, alışkanlıklarını, hayatındaki aksaklıkları, hatta ıstıraplarının çeşidini görmek mümkündür. **(Ki’li B.C.)**

148. Hizmetçilerimize hemen evimize gelir gelmez bir kat elbise, bir iki eski gömlek, boyunbağı, hiç olmazsa ayakkabılarımızdan birini hediye etmemizin hikmeti de bu olsa gerektir. **(Ş.B.C.)**

152. Cemal Bey’le aramızda büyük mizaç farkları vardı.

153. O aksi, titiz, kibirli, insanları küçük düşürmekten hoşlanan, her şeyi ciddi mizanlara vuran bir adamdı.

154. Benim uysal, sade geçim derdi ile meşgul benliğimin tam zıddı bir tabiat.

156. Bu benim için imkânsızdı.

166. Bir kelime ile onun cesareti ve icat kudreti bana aşılınmış gibiydi.

167. SANKİ bu elbise değil bir büyü idi.

173. YİNE bu meseleyi münakaşa ettiğimiz günlerden birinde söylediği şeyleri burada kaydetmeden bir türlü geçemeyeceğim:

*** Aziz Hayri İrdal, demişti, söylediğiniz son derecede doğrudur. **(B.sız S.)**

174. Bütün büyük adamların maiyetlerinde çalışanlara daima elbiselerini ve öteberilerini vermeleri bu yüzdendir.

*** HATTA Osmanlı hükümdarlarının, vezirlerinin kürk ve kaftan ihsan etmeleri de bu yüzden olsa gerektir.

183. Kitap mevcuttur.

185. Doktor Ramiz’le aramızdaki fark -BURADA YALNIZ ONUN BANA SÖYLEDİKLERİNİ NAKLEDİYORUM- benim umumî psikoloji ve sosyoloji metoduyla işi ele almama mukabil, onun meseleyi bütün psikanalizciler gibi cinsiyet, libido ve refulman noktalarından ele almasındadır.

186. Umumî ve hususi psikoloji ve bilhassa sosyoloji hakkında hiçbir fikrim olmamasına rağmen işin böyle olmasına ben de memnunum.

188. Bu meseleyi beraberce münakaşa ettiğimiz karım ise, saat ve zaman gibi insanla o kadar yakından alâkalı olan bir meselede cinsiyet tarafını

büsbütün ihmal edişimin sadece idealistliğimden gelemeyeceği, işin başka ve daha ciddi, hatta uzvî ve sıhî sebepleri de olması icap ettiği fikrindedir.

189. Hangi bakımdan olursa olsun arada bir ilerilik, gerilik farkı bulunduğu aşikârdır VE bu fark mühim bir farktır. **(B.)**

194. Ufak tefek imtiyazların teşvikine de muhtaçtır.

195. DİYEBİLİRİM Kİ, bizzat iyilik dahi, ancak ceza görmesi ve ayıplanması icap eden bir kötülüğün bulunmasıyla kabildir. **(Ki'li B.C.)**

198. Bulduğum nakit ceza sisteminin üçüncü özelliği de, tekrarlanan cezalardan yaptığımız yüzde ondan yüzde otuza kadar tenzilâtı.

203. FAKAT insanlık hâli ikincisinden sonra başlayan ceza artışlarında karşı tarafı ümitsizliğe düşüren bir nevi açık arttırma manzarası bulunduğu aşikârdır.

206. KALDI Kİ işin içinde ticarî bir taraf da vardı. **(Ki'li B.C.)**

211. Bu itibarla halkın hoşuna gitmesi ve rağbeti arttırması çok mümkündür.

223. Burada son zamanlarda müessesemiz hakkında yapılan bütün haksızlıkları teker teker sayacak değilim.

227. O da bu müessesenin benim şahsımla, hatta mazimle olan sıkı bağılılığıdır.

228. Müessesemizin Halit Ayarcı'nın teşebbüs kudretinden, velut düşüncesinden çıktığını hiçbir zaman inkâr edecek değilim.

230. FAKAT Saatleri Ayarlama Müessesesi'ndeki vaziyetim hiç de dışarıdakilerin zannettikleri VE sık sık ima ettikleri gibi, öyle sadece bir aletin, uysal bir vasıtanın alâkası değildir.

232. O hayatımın bir meyvesidir.

233. Bu hatıraların birinci vazifesi, gerek rahmetli Halit Ayarcı'nın ve gerek müessesenin aleyhindeki isnat ve iftiraları red ise, birincisinden hiç de aşağı kalmayan ikinci vazifesi de bu küçük, fakat mühim hakikati belirtmektir.

239. Fakirlik, içimizde etrafımızda ahenk bulunmak şartıyla -VE ŞÜPHESİZ MUAYYEN BİR DERECEİNDE- zannedildiği kadar korkunç ve tahammülsüz bir şey değildir.

240. Onun da kendine göre imtiyazları vardır.

241. Benim çocukluğumun belli başlı imtiyazı hürriyetti.

243. Ne yazık!

245. Politikadaki hürriyet, bir yığın hürriyetsizliğin anahtarı veya ardına kadar açık duran kapısıdır.

256. **NİHAYET ŞU KANAATA VARDIM Kİ**, ona hiç kimsenin ihtiyacı yoktur. (Ki’li B.C.)
257. **Hürriyet aşkı, -HAYDİ HALİT AYARCI’NIN SEVDİĞİ KELİME İLE SÖYLEYİYİM, NASIL OLSA BENİ ARTIK AYIPLAYAMAZ, KENDİNE AİT BİR LÜGATİ KULLANDIĞIM İÇİN BENİMLE ALAY EDEMEZ!-** bir nevi snobizmden başka bir şey değildir.
260. **Daha geldiğinin ertesi günü ortada yoktur.**
263. **HAYIR**, benim çocukluğumun hürriyeti, hiç de bu cinsten bir hürriyet değildir.
266. Tıpkı ağaçta kuş sesi, suda aydınlık gibi.
279. **Ne yeni, süslü elbiselerim, ne su geçmez potinim, ne sıcak paltom vardı.**
282. HATTA eve ne kadar geç gelirsem etrafımdakiler o kadar rahattı.
283. BUNUNLA BERABER mesuttum.
285. Mevsimler, insanlar, hayvanlar, eşya en munis, en değişik yüzleriyle benimdiler.
289. Bir ihtiras ne kadar masum olursa olsun yine tehlikeli bir şeydir.
300. **HAYIR**, tam aksine olarak evimizde birkaç saat birden vardı.
302. HATTA sonraları Muvakkit Nuri Efendi’den öğrendiğime göre Avrupa saatçiliğinin en büyük müşterisi daima Müslümanlar ve onlar içinde en dindarı olan memleketimiz halkı imiş.
303. Günde beş vakit namaz, ramazanlarda iftar, sahur her türlü ibadet saatle idi.
305. Adım başında muvakkithaneler vardı.
307. Saat sesi bu yüzden onlar için şadırvanlardaki su sesleri gibi hemen hemen iç âleme, büyük ve ebedi inançların sesiydi.
308. Onun, kendisine mahsus, hayatın her iki buudunda genişleyen hassaları vardı.
310. Evimizde, üst katın sofasında babamın her başı sıkıldıkça satmağa kakıştığı; fakat anlatacağım sebepler yüzünden bir türlü satamadığı büyük ayaklı duvar saati vardı.
314. Konsolun üzerindeki deve kuşu yumurtası, tavana asılı Mekke süpürgeleri ve kapı perdeleri de onlara göre bu eşyadandı.

317. Benim naçiz kanaatıma göre, iftira sade çirkin değil, aynı zamanda gülünç ve âciz bir şeydir de.

319. ÇÜNKÜ her insanın hayatında hiçbir muhayyilenin icat edemeyeceği kadar aksaklık vardır, VE bu aksaklıklar o insanla beraber yetişmiş, büyümüş şahsî, nevi kendine mahsus şeylerdir. **(B.)**

320. Kul kusursuz olmaz, sözü sırf bu gerçek için söylenmiş bir sözdür.

325. FAKAT bu kendimi vazifelendirdiğim hatırat yazarlığının icaplarındandır.

327. İlk karısını ve ondan olan çocukları zar zor beslerken şer'î mahkeme kararıyla evimizde birkaç gün için, o da ücretini vererek, misafir kalan bir kadıncağızla, hem de kocasından boşandığı günün haftasında, kaşla göz arasında evlenmesi bu zaafların en iyi misalidir.

329. HALBUKİ kadın parasızdı.

330. Babama evimizdeki misafirlik bedelini ve bazı mahkeme masraflarını ödemek için ikide bir koynundan çıkarıp gözümün önünde açlığı büyükçe kesedeki mecidyeler meğer bütün serveti imiş.

333. Evlenme merakı bizim ailemizin ezelî derdidir.

335. EVET, babamın da, herkes gibi, komşularımızın pek haklı şekilde istismar edebilecekleri bir yığın zaafı vardı.

336. FAKAT hırsızlık, hem de bir cami eşyasını almak...

338. HAYIR, bu babamın asla yapacağı iş değildir.

339. ZATEN bu saatin büsbütün başka bir hikâyesi vardı.

349. İŞTE ailemizin cami eşyası ile döşeli olan bu küçük evde yaşaması bu yüzdendi.

355. HALBUKİ güzel saatti.

356. Kendi hâlinde, hiç kimsenin işine karışmadan, kervanını kaybetmiş bir mekkâre gibi başboş, dalgın dalgın bir yürüyüşü vardı.

360. O başını almış giden, insanlardan tecerrüt hâlinde yaşayan hususi bir zamandı.

368. Menhus veya Mübarek bu saat çocukluğumun bir tarafını zaptetmiş gibidir.

370. Bu saat birincisi gibi dinî veya uhrevî değildi.

371. Tam aksine olarak laik bir saatti.

376. AMMA, NE YAPAYIM Kİ, radyo münasebetsiz bir icattır. **(Ki'li B.C.)**

382. Üçüncü saat babamın koyun saati idi, pusulalı, kıblenümalı, takvimli, alaturka ve alafranga, mevcut ve gayrimevcut bütün zamanları sayan acayip bir saatti bu. **(D.)**

383. Tek bir kusuru vardı.

384. O da muhtelif marifetlerini bir tek ustanın lâıyıkıyla tanımasına imkân olmamasıydı.

385. Nuri Efendi bile onu tam mânasıyla ve her yandan işitebileceğine kani değildi.

392. *O yaşta bir saati olup da içinde ne vardır diye merak etmemek kabil midir?*

393. HELE insan, benim gibi çocukluğu boyunca ayaklı bir saatin âdeti bir büyü gibi zaptettiği bir evde yaşamış olursa!

399. *Dayımın hediyesinin elime geçtiğinden hemen birkaç hafta sonra bir daha hiçbir işe yaramayacak hiçbir zamanı saymasına artık imkân olmayan iğri büğrü maden parçaları, paslı veya parlak bir yığın enkaz hâline geldiğini söylemeğe lüzum var mı?*

401. Her gördüğüm saati çözmek ve içine bakmak hevesi, bir de saatten gayrı şeye alâkasızlık.

410. Sabahtan akşama kadar vaktimin çoğunu geçirdiğim Nuri Efendi'nin muvakkithanesinde ne bu baş sallamaları, ne o mânalı tebessümler ve kahkahalar vardı.

411. Orada sadece saatler vardı.

412. Her pencerenin önünde karşı karşıya işleyen minder saatleri, duvar boyunca dizilmiş zaman nöbetçileri hâlinde ayaklı saatler, sağ tarafta Nuri Efendi'nin sedirinin üstündeki asma saat, odanın her tarafında pencere içlerinde döşeme kenarlarında, sedir üzerinde, küçük raflarda tamir için getirilmiş, kimi yarı çözülmüş kimi parça parça, bazısı çırılçıplak, bazısı sadece üstü açılmış bir yığın saat vardı.

414. Nuri Efendi benim tanımağa başladığım zamanlarda, elli beş, altmış yaşlarında, orta boylu, zayıf, kuru, fakat dinç bir ihtiyardı.

421. HANİ o masallarda başınız sıkıldığı zaman yakıp imdadınıza çağırmak için size sakalından üç tel verip kaybolan ihtiyarlar gibi bir şey.

423. Nuri Efendi'nin konuşması çok tatlı idi.
430. GALİBA semtin en iyi saatçisi idi.
442. "Saatin kendisi mekân, yürüyüşü zaman, ayarı insandır..."
443. BU DA GÖSTERİR Kİ, zaman ve mekân, insanla mevcuttur!" **(Ki'li B.C.)**
444. Bu cins benzerlikler üzerinde ısrar eden bir yığın sözü daha vardı:
446. İnsan da böyledir.
448. Saat de böyledir."
449. Nuri Efendi'de saat sevgisi bir nevi ahlâktı:
451. DİYEBİLİRİM Kİ en çok üzerine düştüğü saatler, hurda denebilecek kadar bozulmuş, atılması lazım gelen, hatta atılmış saatlerdi. **(Ki'li B.C.)**
458. Ondan sonrasına Allah kerimdir!" sözü kendisine dert yananların - FAKİR OLMAK ŞARTIYLA- çoğuna cevabı idi.
460. Bunu yaparken iki türlü sevap işlediğine inandığı muhakkaktı.
465. Bu Nuri Efendi'nin, sonradan Halit Ayarcı'nın verdiği isimle içtimaiyatçı tarafı idi.
473. ÇÜNKÜ Halit Ayarcı ve Doktor Ramiz'in sonradan bana söylediklerine nazaran bu hakiki felsefe idi.
475. Doktor Ramiz daima biraz dalgındır.
479. Daima dost ve mükrimdi.
483. Hakkımdaki kanaati herkesin kanaati idi.
- 485. ANCAK Halit Ayarcı'nın beni takdir ettiğini gördükten sonradır Kİ, hakkımdaki görüşü değişti ve bir daha methimi dilinden düşürmedi. (B.)**
- *** ÖYLE Kİ elde mevcut dört eserinin indeksinde Freud'dan, Joung'dan, Halit Ayarcı'dan sonra en çok zikredilen ad benim adımdır. **(Ki'li B.C.)**
487. BANA KALIRSA bu kadarı da fazla idi. **(Ş.B.C.)**
492. Uzun zaman beni tedavi eden Doktor Ramiz, okuyucuların ilerde görecekleri gibi hayatımın başka bir tarafı ile, Seyit Lütfullah'a bağlı tarafıyla alâkalı idi.
493. BU DA GÖSTERİR Kİ, gerek Nuri Efendi'yi gerek beni, daha doğrusu benim vasıtamla Nuri Efendi'yi ve bittabi Nuri Efendi'nin arasından beni ve ikimizin arasından da saatin ve zamanın hayattaki fermanferma, insanüstü rolünü ilk anlayan ve takdir eden Halit Ayarcı'dır. **(Ki'li B.C.)**

494. ZATEN onun belli başlı meziyetlerinden biri de, gizli kalmış kıymetleri bulup çıkarmasıdır.
499. Ben onların bir muhassasıyım.
500. TIPKI Nuri Efendi'nin o kadar dikkatle ve ayrı ayrı işçiliklerden gelmiş parçaları birleştirerek tamir ettiği, zaman kervanına kattığı hurda saatler gibi onlardan bir parça, onların "muaddel" bir halitası, terkip hâlinde eseriyim.
501. Nuri Efendi belki saat tamirinden ziyade saatlerin ayarında titizdi.
505. Tabiatında mazurdu.
- 506. FAKAT ayarsız bir saatin hiçbir mazereti yoktu.**
507. O bir içtimaî cürüm, korkunç bir günahı.
508. İnsanları iğfal etmek, onlara vakitlerini israf ettirmek suretiyle hak yolundan ayırmak için şeytanın başvurduğu çarelerden biri de Nuri Efendi'ye göre, şüphesiz ayarsız saatlerdi.
511. *-Düşün Hayri İrdal, düşün aziz dostum bu ne sözdür?*
521. İçlerinde yarım saat, bir saat gecikenler vardır.
522. Çıldırıcı bir kayıp...
523. Çalışmamızdan, hayatımızdan, asıl ekonomimiz olan zamandan kayıp.
526. İŞTE enstitümüzün asıl faydalı, tarafı...
533. ŞÖYLE Avrupalıca bir kitap.
534. Bunu yalnız siz yapabilirsiniz VE vazifenizdir de. **(B.)**
538. *ACABA bu ustama bir ihanet midir?*
- 540. Aceleye lüzum yoktu.**
541. O, zamanın sahibi idi.
548. Yaradılışın mütevazı insan yaradılışı...
- 549. Hayata ve etrafa karşı yeter derecede dayanıklı değilsin.**
- 551. YAZIK Kİ bu iş için lazım olan dikkat sende yok. (Ki'li B.C.)**
553. Bu mühim bir şeydir.
554. SONRA ayrıca dinlemek gibi bir hasletin var.
555. Burası muhakkak.
556. Dinlemesini biliyorsun, Kİ bu mühim bir meziyettir. **(Ki'li B.C.)**
564. Abdüsselâm Bey, yirmi otuz odalı konağında bütün bir aşiretle yaşayan, çok zengin, insan canlısı bir adamdı.
- 565. Evinin hususiyeti bir girenin yahut içinde bir kere doğmak gafletini gösterenin bir daha dışarıya çıkamamasıydı.**

571. Bu kalabalıkta keyfiyet itibariyle de hemen hemen aynı karışıklık vardı.
572. Kendisi Tunus Bey'inin yakın akrabası ilk karısı şerif sülâlesindendi.
573. İkinci karısı saraydan çırağ edilmiş, Abdülhamit'le senli benli konuştuğu söylenen çok kibar bir Çerkeşti.
574. Bir kardeşinin karısı Hidiv ailesinden geliyordu, 575. Öbürününki bilmem hangi Kafkas kabilesinin reisinin kızıydı. **(B.İ S.)**
576. Gelinlerden her biri ya şöhretli müşirin, veya vezirin kızı, yahut da bir Arnavutluk Bey'in in torunuydu.
580. ASIL garibi damadın, çok sevdiği, velinimet addettiği Abdüsselâm Bey'i böyle göz altında bulundurmaktan üzülmesine mukabil bir saat yalnız kalsa “Yangın var!” diye bağırarak, bomboş bir tramvaya binse tek yolcunun yanına gidip oturacak, yahut vatmanın yanında ayakta duracak cinsten olan Abdüsselâm Bey'in bu zaruri arkadaşlıktan pek memnun olmasıydı. **(Ş.B.C.)**
582. Adamakıllı ihtiyarlamasına rağmen hâfızası az çok yerinde idi.
588. Aristidi Efendi'nin eczanesinin belli başlı hasılâtı da bu konaktandı.
593. Onlar sabah akşam kendilerini Şûra-yı Devlet'e götürüp getiren lastik tekerlekli arabanın siyah, yağız, Macar ve İngiliz kırmısı atları gibi birbirlerine alıştılar.
594. Son zamanlarda bu iki adamın birbiriyle konuşması sadece Ferhat Bey'in Abdülhamit'e, haftada bir, konak ahvaline dair verdiği jurnallar üzerine idi.
596. FAKAT hemen her akşam gözlerimin önünde tekrarlanan bu canlandırma ve geçmişi yeni baştan yaşamada aksayan bir taraf vardı.
599. -Biçare damat bey, hakikaten bu işten fazla mahcup ve mustarip...
602. Bunlar da kendi çocuklarının dışında, talihin cilvesiyle, daha ziyade emektar hizmetçiler, kardeşlerinin uzak akrabaları, kime ait olduğu her gün yeniden münakaşa edilen ihtiyar teyzeler, halalar, yengelerdi.
- 607. Seyit Lûtfullah'da bu zeminin kendisi yoktu.**
609. O maskenin, yahut ödünç kişiliğin kendisi idi.
611. İŞTE bu küçük gruba bir yığın merakı, ihtirası aşılayan, onların kendi başlarına kalmış olsalar çok tabîi geçecek hayatlarını alt üst eden Seyit Lûtfullah bu çeşit bir adamdı.
- 613. NE söylendiği gibi Medineli, NE de seyitti.**
616. Aslen Bülûçtu.

- 621. FAKAT bu dönen Seyit Lûtfullah artık eski adam değildi.**
624. Sol ayağı ise her zaman için ağırdı.
630. HEMEN herkesin Seyit Lûtfullah için ayrı bir fikri vardı.
- 635. Bu devirlerdeki Abdüsselâm Bey’i daima elinde bu iki atu ile en imkânsız ameliyelere girişen bir kumarbaz görmemek imkânsızdı.**
637. Bu meselede Aristidi Efendi ile aralarındaki fark bu sonuncusunun bu gayeye ancak modern kimya ile erişilebileceğine inanmasıydı.
643. Bu mühim şey üçü için aynı şekilde mühimdi.
- 644. Onlar için “imkân” denen şeyin hududu yoktu.**
645. Her şeyin mümkün olduğu bir âlemleri vardı.
- 647. EVET onların gördükleri, elleriyle yokladıkları, duyularına cevap veren şeylere herkes gibi inanmamaktan başka hiçbir günahları yoktu.**
650. BU YÜZDEN hemen hepsine az çok düşmandı.
652. Ona göre Lûtfullah “yalancı esrarkeşin biri” idi.
- 653. Orta yerde ne iyi saatte olsunlardan hazır bir huddam, ne define, ne de gaip âlemle herhangi bir münasebet vardı.**
654. Adamcağızın yüzünü böyle çift çarşısına çeviren şey düpedüz esrarın, işretin, uzvî suiistimallerin neticesi olan felçti.
657. Onun için esrar tehlikeli bir keyif vasıtası değil büyüğe, güzele, hakikate ermek için bir yol, kendi karışık lûgatince “tarîk” idi.
660. Onu dinlerken bir tarafı ile orada, bizim görmediğimiz o âlemde firuze saraylarda, altın, mücevher, sırmalı kumaşlar, bin çeşit tadılmamış güzellikler arasında yaşadığına inanmamak zordu.
661. HATTA orda, o hazlar âleminde Aselban adlı bir de sevgilisi vardı.
663. Aselban’ın gecedен daha siyah saçları, yıldızlardan daha parlak bakışları, yaseminden beyaz teni, sülûnlere haset ettirecek edalı yürüyüşü vardı.
664. YAZIK Kİ, kendisini seven bu harikulâde sevgili ile tam visal şimdilik bir çeşit “emr-i muhal” idi. **(Ki’li B.C.)**
666. Bu definenin bulunması gaip âlemdeliklerin, yani Aselban’ın ana ve babasının ve bilhassa çok hiddetli ve Aselban kadar güzel kardeşinin sevgiliye erişmesi için koştukları şarttı.
667. ÇÜNKÜ bu define bir tılsımdı.

668. Haddizatında servete hiç ihtiyacı olmayan, yahut bütün ihtiyaçlarını gaipten tedarik eden Seyit Lûtfullah'ın bu define işi ile uğraşmasının tek sebebi işte bu şarttı.

672. -Dün Aselban'la avda idik.

675. HELE bir tanesi...

677. Abdüsselâm Bey'in yanında bu mesut hayat tasavvuru daha az hareketli ve daha cıvıl cıvıldı.

680. Bu saadetin tek lekesi Seyit Lûtfullah'ın ancak Aselban'ın kendisini çağırdığı zamanlar oraya gidebilmesi idi.

682. BÖYLE zamanlarda insanlardan kaçır, rast geldikleri ile titiz, huysuz, kavgacı olurdu. **(B.lı S.)**

*** Lûtfullah'ın bu hiddetleri bir sara nöbeti gibi korkunç ve yıpratıcı idi.

684. Ben...

685. Ben ha...

686. Ben...

703. ŞİMDİ kendisi Darülaceze'de...

705. -İnsan değil afet...

721. Saat ve kadın emniyettedir.

722. Emr-i devletlerine intizar olunduğu...

723. Bütün teferruatta doğru olan ve yalnız esasta aldanan bu yanlışa denebilir ki, Seyit Lûtfullah İstanbul'daki bütün şöhretini borçlu idi. **(Ki'li B.C.)**

724. FİLHAKİKA esasa ait olan bu küçük yanlış âdeti onun şaşırtıcı kudretini ölçmek imkânını veren bir zaviye idi.

727. HÜLÂSA bu yanlış bilmem hangi camiin 999 penceresi gibi tek eksiğiyle zihinleri dolduran bir şeydi.

731. *İnsan işlerinde hatanın oynadığı büyük ve faydalı rolü bilmem bundan iyi gösteren misal var mıdır?*

734. Bu inanmada kılığının, kıyafetinin, yaşayış tarzının, oturduğu medrese artığının da ayrı ayrı payları vardı.

746. Medresenin bütün avlusu, mezarlık, camiin arsası olması lazım gelen yer, her taraf kendi kendine bitmiş otlar ve ağaçlarla dolu idi.

747. Bu ağaçlar içinde, devrilmiş sütunların altından fışkıran dal budak salanlar bile vardı.

748. FAKAT en garibi, insanı en fazla kavrayanı Seyit Lûtfullah'ın yattığı odanın tam üstünde biten, ince, zarif, rüzgârda âdeta oyadan yapılmış hissini veren servi fidanı idi.

752. Oda rutubet içinde ve daima karanlıktı.

753. Şiltenin etrafında, içlerine galiba öteberisini koyduğu birkaç büyük küp vardı.

755. Söylediklerine bakılırsa bu medreseyi iyi saatte olsunların kendisine ikametgâh diye tahsis etmelerinin asıl sebebi civardaki hazine idi.

757. MAMAFİH dostumuzun bana çok mahrem bir şekilde söylediklerine bakılırsa bu medrese hiç de öyle görüldüğü gibi yıkık ve harap değildi. (Ş.B.C.)

758. BİLÂKİS muhteşem ve aydınlık bir saraydı.

765. ÇÜNKÜ bu acayip adamın âdeta müstakil bir cihaz gibi işleyen, hatta zaman zaman da asıl kişiliğini yapan garip hareketlerini içten idare ettiği duygusunu bırakan bir adalet ve haksızlık davası da vardı.

766. Bu tarafından bakılırsa Seyit Lûtfullah ebedî hayata kavuşmak, namütenahî hazlar ve kudretler elde etmek için tesadüfün kendisine verdiği nimetleri istihkar eden, onları doğru dürüst yaşamayan bir adamdı. (Ş.B.C.)

767. O büyük bir ruh ve idealistti.

779. Doktor Ramiz'in konuşması daima böyleydi.

782. FAKAT ne yalan söyleyeyim, zavallı eski dostumun şahidi olduğum ömründe bu cinsten bir mücadele fikrini verecek mühim bir şeye de rastlamış değilim. (B.lı S.)

783. Aristidi Efendi'nin, Naşit Bey'in, Abdüsselâm Beyefendi'nin ihtirasları bu kadar sonsuz değildi.

785. Ona göre seyit Lûtfullah'ın tereddütleri, gaip âleminden emir beklemeleri beyhude idi.

787. FAKAT iyi saatte olsunların dünyasında her şeyin kendisine mahsus bir vakti ve erkânı vardı.

794. Seyit Lûtfullah'ın asıl istediği kâinatın sırrına, maddeye ruhen tasarruf etmekte.

796. *Toprağın altında ondan çok ne var?*

801. Birkaç defasına şahit olduğum bu tecrübelerden bende kalan tek hatıra Lûtfullah'ın kullandığı istilahlardı.

811. BANA GELİNCE, yaşı, geçmiş şeyleri tahayyülden ve hatırlamadan artık lezzet almayacak kadar ileri.

815. Bu eski şeylerden şimdi çok uzaktayım.

*** İçimde, kendi mazim olsa bile o günlere karşı katılmış bir taraf var.

820. Onlar benim örneklerim, farkında olmadan yüzümde bulduğum maskelerimdi.

828. BELKİ de şahsiyet dediğimiz şey bu, YANİ hâfızanın ambarındaki maskelerin zenginliği ve tesadüf, onların birbiriyle yaptığı terkiplerin bizi benimsemesidir.

829. BELKİ daha derin, daha kuvvetli bir şey, bu mirasları ikide bir aksatan o içten müdahalelerdir.

830. HERHÂLDE bende olan budur.

832. ELBETTE benim gibi yaşamayanlar, kendilerini başka türlü, daha kuvvetle, daha saf şekilde bulanlar vardır.

844. FAKAT bende kendi düşüncesine uymayan birtakım şeyleri beğenmediği birtakım şeylere düşman olduğu muhakkak.

847. TIPKI benim bir saate bakışım gibi bir şeydi bu.

848. YAHUT da Nuri Efendi'nin...

849. ÇOK TEMENNİ EDERİM Kİ, Nuri Efendi'ninkine benzesin, ÇÜNKÜ iş, ona tenden fazla hâkimdi. (B.)

*** Bu hatıraları bu kadar uzatmamda, dört sene evvel bir antikacı dükkânında bulduğum ve derhal satın alarak çalışma odamın, Villa Saat'in verandasına ve mevsim çiçekleri ile dolu bahçesine açılan kapı penceresine taktırdığım eski parmaklığın da elbette bir payı vardır.

861. FAKAT ne olsa içimde bir keder vardı.

871. Otuz lira ve dokuz yüz lira.

872. Tam otuz misli bir fark.

873. Âdeta oğlumun dediği gibi karesi!

884. Bugün hiç de iyi tüccar değildiniz.

893. ŞÜPHESİZ bundan ben de az çok müteessirim.

894. İşin içinde insanı rahatsız eden bir taraf var.

895. FAKAT düşününce kendime teselli imkânları da bulmuyor değilim.

896. EVVELÂ ne medrese, ne cami artık ortada yoktur.

897. BİNAENALEYH parmaklığı mutlak surette iadeye mecbur olduğum bir sahibi mevcut değildir.

908. “Şehrin ortasında bir mezarlık eksik” diye bu yaşımda oturup ağlayacak değilim herhâlde!

912. Parmaklığın kendisine gelince, bu güzel sanat eserini ilk keşfeden, onun karşısında hayranlık duyan benim.

923. Yanı başlarında dadılarının, kızım Zehra’nın kendi çocukları için tutmak gafletinde bulunduğu o susak İsveçli kızla, benim Halide için bulduğum, şirin, güler yüzlü, balık etli, hafif buğday tenli Asiye Hanım’ın beklemesine rağmen iyice biliyorum Kİ, şu anda asıl onlarla meşgul olanlar, onları koruyanlar, neşelerini hakkıyla tadanlar büsbütün başka varlıklardı. **(Kİ’li B.C.)**

925. KİM BİLİR belki de kısa entarisinin altından mavi donu o kadar zarif şekilde sarkan Halide’yi çiçek tarhlarından birinin ortasındaki güneş saatine öyle düşe kalka götüren ve orada iki eliyle taşın abanarak düşünmesine sebep olan Nuri Efendi’nin kendisidir.

930. BU DEMEKTİR Kİ, Seyit Lûtfullah’ın adlarımızın talihlerimiz üzerindeki tesirleri hakkında söylediği şeyler hiç de mübalağalı değilmiş. (Kİ’li B.C.)

939. Mektep, gençlik için daima ehemmiyetlidir.

945. Kimisi behemehâl okumam, kimisi bir sanat sahibi olmam lazım olduğu fikrinde idi.

947. -Bir iş tutacağı yok, bari şunu evlendirsen... fikrinde bulunanlar bile vardı.

950. FAKAT gün ve zaman denen bir şey vardı ortada. **(D.)**

951. Onu harcamak lazımdı.

956. ÜSTELİK sakardım.

957. Elimle gözüm beraber çalışmaktan uzaktı.

959. Yaradılıştan amatördüm.

962. Mektepte, Nuri Efendi’nin muvakkithanesinde, babamla yedi yaşımdan beri her Cuma ve Perşembe günleri gittiğimiz dergâhlarda bu hep böyleydi.

963. BUNUNLA BERABER bir şey yapmam lazımdı.

965. Adamcağız fakir ve işsizdi.

972. Saat hakkında hiçbir fikri ve felsefesi yoktu.

979. Etyemez, Eyüpsultan, Vaniköy, hülâsa bütün İstanbul bizimdi.
997. Hakkı da vardı.
998. Bu kadar münasebetsiz ve mesuliyetsiz dostları olan bir çırak daima tehlikeli bir şeydi.
1001. Bu daima böyledir.
1003. Onları unutturan, tesirlerini hafifleten, varsa kabahatlılerini affettiren daima öbür hadiselerdir.
1008. Halam, babamın yeryüzünde tek akrabası idi.
1009. BELKİ DE bu yüzden birbirlerine huy, mizaç, hatta sıhhat itibariyle taban tabana zıt idiler.
1010. Babam kanlı canlı, taş yese öğütür cinsten bir adamdı.
1011. Müthiş bir yaşamak, harcamak iştihası vardı.
1013. Halam ise zayıf, çocukluğundan hastalıklı, kindar, içine kapanıktı.
1014. Babam çok dindar olduğu hâlde neşeli, saza, söze meraklı idi.
1015. Halam neşesiz, somurtkan, son derecede sofı, kibirli, alıngan, nefsine hakiki bir düşman muamelesi yapmaktan hoşlanan bir kadıncağızdı.
1018. Daima hayalperest, olmayacak ümitler içinde yaşayan babam parasızlığı yüzünden sıkıntıda idi.
1028. FAKAT en gücü, bu bir hafta içinde halamın nasihatlerine, tenkitlerine tahammüldü.
1031. Onun bizim şahsımızda ve ailemizde hısım akrabadan daha ziyade mirasçıyı gördüğü muhakkaktı.
1032. Evcek, onun için, ölüm denen korkunç şeyin arkasında işleyen makinenin bir kolu, hatta netice düşünülürse bütünü idik.
- 1037. Hakikatte -HİÇ OLMAZSA İLK ZAMANLARDA- hiç kimsenin böyle bir düşüncesi yoktu.**
1056. AMA Allah büyüktür...
1080. Soğukkanlı ve heybetli.
1081. Tarih kitaplarında resimlerini gördüğüm kayserler gibi bir şeydi bu.
1098. Beş dakika sonra küle basılmış sülük gibiydi.
1106. Dışarda soğuk var...
- 1112. Mesele yalnız bir hak anlayışı değildir.**
1113. Daha karışıktır.
1118. FAKAT dahası var.

1120. Halamın o heybetli hâli, onun karşısında babamın o garip duruşu arabada bizim hesabımıza döğüne döğüne günün olan bitenini babama anlatmağa çalışan İbrahim Bey'in şaşkınlığı öyle sevinilmeyecek hatta gülünmeyecek şeylerden değildi.

1121. ASIL garibi evcek bütün selametimizi bağladığımız, seneler boyunca beklediğimiz, ümitlendiğimiz bu mühim hadiseden, dünyanın en büyük harfleriyle, en keskin ışık reklamlarıyla halamın vefatından, bir an, baba oğul el koyduğumuz konaktan, Süpürgeçiler Kâhyası'nın servetinden kocaman bir saat rakkasının cebimde kalmasıydı.

1128. Şimdi sıhhatte artık... **(D.)**

1140. Bu hayat dediğimiz mihnetler silsilesinin çok ileri zamana, müphem atılmış bir mükâfatı gibidir.

1141. En müsait ve daima kazanacak kâğıtlarla oynanan bir oyun gibi, yeniden, âdeta baştan aşağı beğenmemek, inkâr etmek, değiştiğinden dolayı sevinmek için kalmışa benzeyen küçük bir mazi şuurundan başka her şeyi, her tarafı değişmek, güzelleşmek şartıyla tekrar yaşamağa başlamak insanlığın elbette vazgeçemeyeceği bir hülyadır.

1144. Ebedi uçurumun başından o kadar beklenmedik şekilde döndüğü zaman dahi, yine bildiğimiz halamdı.

1159. Hayat denen bir şey vardı.

1193. Müphem bir zamana talik edilmekle beraber oldukça sarîh olan bu müjdede Seyit Lûtfullah'ın o gün aldığı esrar miktarının elbette mühim bir hissesi vardı.

1201. *FAKAT ne gelişti bu...* **(D.)**

1202. Bu gelen hiç de tanıdığımız babacan yüzünden sadece para sıkıntısı ve yaşamak zevki yahut hasreti akan Naşit Bey değildi.

1210. Hey gidi günler.

1232. FAKAT Sinop kalesinden aldığımız cevap hakikaten şaşırtıcı idi.

1239. Feilla..."

1244. FAKAT ben artık eski Hayri değildim.

1249. Hayat benim için iki eli cebinde uydurulan bir masaldı.

1254. Her şey birdenbire düzelmiş gibi mesuttum.

1257. FAKAT en hoşuma gideni her gün sokakta, kahvede karşılaştığım bu adamların sahnede, ışığın ve bozuk mızıka gürültüsünün ortasında başka hüviyetlerle yaşamaları idi.

1258. Bu âdeta canlı bir rüya idi.

1260. Üç gün sonra tuluat kumpanyalarından birinde idim.

1264. Gün baştan aşağı benimdi.

1271. Her şey fakir, eski, biçare ve hasisti.

1273. İlk giydiğim, Üçüncü Napolyon devri asilzadesinin pantolonu üç yerinden yırtıktı.

1274. *Âşık olduğum kadın, daha iyisi kontes, ferah ferah annemi doğurmuş olabilirdi, FAKAT ne ehemmiyeti vardı? (B.)*

1275. Mesele o anda adımın Hayri olmaması, gerçeğin dışında bulunmamda idi.

1276. Bu tek mânasıyla kaçıştı.

1279. Repertuvarımızda her türlü şaheser vardı.

1285. VÂKIA kazancım mühim bir şey değildi.

1287. FAKAT bu sefer kumpanya yeni ve şöhretsiz olduğu için kadınlar gençti ve ben hepsine, istisnasız, âşıktım.

1289. ŞURASI DA VAR Kİ, bu sefer talihim biraz daha açıktı. **(Ki’li B.C.)**

1294. Müdürümüz yalnız bir şey hususunda titizdi.

1295. Tek gözlüğünün camının temizliği!

1297. Operetten sonra bir orta oyunu, orta oyunundan sonra Abdüsselâm Bey’in ısrarıyla girdiğim Darülbedayi tiyatrosu, Antuan’ın hiçbir şey anlamadığım dersleri...

1301. Küçük Hakikatler BAŞLIK

1303. Her şey fakir, biçare ve alt üsttü.

1312. ŞİMDİ ise içimde aynı hayat isteksizliği her şeyi aynı umursamamak vardı.

1319. Yaptığım zaman baban sağdı...

1330. FAKAT İstanbul’da benim gibi terhis edilmiş on binlerce genç adam vardı.

1340. Bu, dönüşümün üçüncü ayındaydı.

1348. Eski konak, debdebe, arabalar, atlar, hizmetçiler, her taraftan akan refah bu yeni evde şimdi hatıra bile değildi.

1349. NE DE eski kalabalık vardı.

1351. Bir iki ihtiyar emektar, iki hafta sonra beni -İLK YAPILACAK İŞ BU İMİŞ GİBİ- evlendirdiği yetiştirmesi Emine beraberlerinde idi.

1354. Çekmecenin üstünde zarf zarf mektuplar, her birinin yerini ayrı ayrı bildiği, zarfından çıkarıp bana uzatıp gösterdiği fotoğraflar vardı.

1358. FAKAT iş yoktu.

1365. Tahsil kısa idi.

1369. BELKİ DE sadece işin içinde alet denen şeyin bulunması yüzündendi.

1372. ZATEN evinden çıktığım yoktu.

1375. MADEM baba oğul gibiyiz...

1379. Bulması lazımdı.

1380. Zavallı Emine!-

1381. Benim de şimdilik ondan iyisini bulmam oldukça güçtü.

1382. Arada yabancılık denen şey, binaenaleyh alışma güclüğü falan da yoktu.

1388. İnsanların saadet anlayışları da gariptir.

1389. Kitaplara bakarsanız, kendilerini dinlerseniz, insanoğlunun esas vasfı akıldır.

1397. Bu aklın, mantığın, her şeyin dışında, Abdüsselâm Bey'in beni o kadar ısrarla kendisine damat yapması, Emine'nin sevine sevine benimle evlenmesi kadar gülünç, budalaca bir şeydi.

1398. BUNUNLA BERABER böyleydi.

1402. Emine, şirin, saf ve her şeyden evvel iyi insandı.

1403. Hayat karşısında şaşılacak bir cesareti vardı.

1405. Dünyası orada tanıdığı insanlardan ibaretti.

1406. Evlendiğimiz zaman, kapıdan ilk çıktığı gün adımları sendeleyecek, korkup tekrar geri dönecek kadar bu evin dışındaki şeyler için yabancı ve tecrübesizdi.

1414. İlk çocuğumuzun yaşamamasından başka bir derdim yoktu.

1415. Bir de kendimize ait bir hayatımız olmaması...

1416. Evde her şey rahat, bol ve emniyetli idi.

1417. FAKAT hür ve kendi başımıza değildik.

1419. Gece yarısı sofada veya yandaki odalarda bir ayak sesi, hafif bir öksürük işitse yardımımıza koşmak için bunu bir fırsat bilen Abdüsselâm

Bey'in yanında söz geçirebildiği herhangi bir insanın bir dakika tek başına kalmağa hakkı yoktu.

1420. İş zamanları hariç ben hemen hemen yalnız ona aittim.

1429. Çok güzel, kutu gibi bir ev...

1433. Bize böyle ayrılmayı düşündüren sadece yalnız Abdüsselâm Bey'in insan sevgisi değildi.

1435. Elinde avucunda olanların hepsi satılmış, kalanlar da rehinde idi. **(B.lı S.)**

1439. Dalgın ve düşünceli idi.

1451. KALDI Kİ, bu son zamanlarında candan birinin bakmasına hakikaten muhtaçtı. **(Ki'li B.C.)**

1455. O kadar iyiliğini gördüğüm bu adamcağız için yapabileceğim tek şeydi bunlar. **(D.)**

1462. Parası yok, borç içinde. (B.lı S.)

1464. FAKAT korka korka...

1469. Muhakkak vardır.

1470. Kim bilir nerede gizlidir!

1474. *Yazık değil mi bize?* **(D.)**

1481. FAKAT bakışları hiç de emniyet eden adamın bakışları değildi.

1488. Bu onun sakınılmaz kaderiydi.

1491. Aristidi Efendi'nin imbiğin patladığı gece yanarak ölümünden sonra bir gün muvakkithanede idim.

1514. Bu oda Abdüsselâm Bey'in evinin bir nevi deposu idi.

1519. Orası birikmiş ayrılıkların, üst üste yığılmış ölümlerin, hatıra ve unutulmaların odasıydı.

1522. HÜLÂSA bu oda Abdüsselâm Bey'in kalbi gibi bir şeydi.

1531. İçimde garip, sebebini bilmediğim bir korku vardı.

1533. *VE ne acayip şeydi?*

1540. Abdüsselâm Bey bile bütün kederlerine rağmen bu işin sevinci içinde idi.

1584. O akşam hemen herkesin elinde bu vasiyetnamelerden birkaçı vardı.

1585. TABİÎ vasiyet hükümden sâkıttı.

1586. VE tabiatıyla biz sadece evden çocuğumuzu ve şahsımıza ait eşyayı alıp çıkmağa çoktan razıydık.

1599. Çekmeceler senet doluydu.
1601. Bu emlâk, akar değil, pul koleksiyonu gibi bir şeydi.
- 1607. -Seçecek vaziyette olan ben değilim ki...**
1610. Bu nasıl iştir.
1616. Tarafeyn müsavî, fakat zıt vaziyetlerde idiler...
1620. Şahitlerin ifadeleri sarîh...
1622. FİLHAKİKA doğruydu.
1646. Her üç tarafın müşterek olduğu bir nokta vardı.
- 1657. İçelim, içelim, amma derdim olduğu için değil... (B.)**
- 1658. Benim derdim yok.**
1662. FİLHAKİKA karım ikinci çocuğum Ahmet'e gebe idi.
1664. -TABİÎ...
1666. Hakkı da var kadıncağızın... (D.)
1673. Sabri Bey bütün çirkinliğine rağmen karşıdan seyri insana rahat gelen bir kiloda idi.
- 1677. Fazlasını beklemezdim, hakkım da yoktu. (B.sız S.)**
- 1678. KALDI Kİ, son altı yıl içinde parasızdı. (Kİ'li B.C.)**
1680. Vasiyetname filân, bunaklığından doğan şeylerdi.
1682. O kadar borçluydu.
1683. Daha buna benzer şeyler.
1687. AMA daha başka borçları olduğuna da eminim...
1694. BELKİ muayyen bir usulü vardı...
1695. Bir sistemi...
1697. BELLİ Kİ kendisi de böyle bir sisteme muhtaçtı. (Kİ'li B.C.)
- 1699. -Canım anlaşılmayacak bir şey yok bunda... (D.)**
1700. Bir yığın tanıdığı vardı. 1701. YAHUT beklediği bir miras...
1702. Tunus'ta, Cezayir'de, bir yerde arazi filân.
- 1703. -YOK, yok, oralar uzak.**
1705. -YAHUT da satmasına kıyamadığı, fakat herkesin, hiç olmazsa alacaklıların bildiği çok kıymetli bir şey, meselâ elmas...
- 1728. Ashı yok tabîî...**
1730. Kaşıkçı Elması gibi bir şeydir muhakkak...
1731. Aynı büyüklükte, aynı kıymette...
- 1732. Öyle değil mi?**

1736. -Neyi?

1737. -Şerbetçibaşı Elması'nı...

1744. BELLİ Kİ soracağı bir yığın şey daha vardı. **(Ki'li B.C.)**

1746. İçimde meselâ bir kolumu veya bacağımı kendi elimle kesmişim, nefsim, çoluk çocuğuma karşı daha büyük bir hata yapmışım gibi bir azap, o her şeyi alt üst eden karmakarışık korkulardan biri vardı.

1753. Ertesi günü tatildi.

1759. Kısık gözlerinde hep aynı parıltılı bakışlar vardı.

1773. Karım da, ben de perişan hâlde idik.

1781. Bu noktada Şerbetçibaşı Elması'nın elimizde bulunması hükmüne varmaları için birkaç adımlik bu mesafe vardı.

1786. Alacaklılarına yazdığı mektuplarda da buna benzer cümleler vardı.

1799. Alacaklılardan biri, halamın kocası Naşit Bey'di.

1806. Arada eski hukuk vardı.

1807. HAKİKATEN zengindi.

1808. Elmas meselesine gelince, böyle bir eski ailede bu cinsten bir hatıranın bulunması elbette tabiîydi.

1809. HATTA bulunmaması gayri tabiî idi.

1810. "Yüz elli senelik hanedan bu..."

1811. Bana gelince, iyi çocuktum.

1820. -ZATEN aile itibariyle biraz para canlısıdırlar. 1821. YALNIZ refikam cömerttir, insanî hislere sahiptir. **(B.İ S.)**

1829. *Neden bana düşmandı?*

1831. *Niçin mahvıma karar vermişti VE neden, nasıl bu kadar ustalıklı idi?*
(B.)

1832. Anlamak mümkün değildi.

1839. Bu ruh hafifliği, bu pervasızlık ve alâkasızlık Emine ile evlendiğim günden beri sıkı sıkı kapadığım bir kapının yeniden açılmasıydı.

1843. HATTA gömülmek üzere idi.

1852. Ben rahattım.

1853. Sakindim, hafıttım.

1854. MADEMKİ herkesin ayrı bir hakikati vardı.

1859. Hasis, huysuz, hava ve hevesine mağlûp bir kadındı.

1867. Naşit Bey o zaman benden parasızdı.

1870. GALİBA halam ölünce bütün servetinin bana geçeceğini bildiği için...
1871. Hâlâ bile hatırladıkça utandığım yüz kızartıcı şeyler bunlar. **(D.)**
1873. O dakikada yılan olup onu ısırmağa razıydım.
1875. -Harp zengini...
1877. Tekrar aynı gürültü.
1883. Beni odaya aldıkları zaman müdürün yanında idi.
1887. Doktor Ramiz'in odası alt katta idi.
1888. Tek penceresi bahçe duvarına bakan dar, sefil bir oda.
1889. Duvarlardan birinde musluğu iyi kapanmayan bir lavabo vardı.
1893. İçim alt üsttü.
1898. Bu bir ümitti.
1904. Gözlerinin altı, yanakları adamakıllı çukurlaşmıştı, sesi bozuktu.
1905. Elleri sıcak sıcaktı.
1916. **HAYIR**, ben burada meşgulüm.
1920. Bir zehirleme vak'ası var da...
1922. Tekrar çantasını ele aldı, bu sarı meşin, dışardan kilitli, içerden güzel ve epeyce teşkilâtlı bir çanta idi. **(B.sız S.)**
- 1926. Ben kibrit aradım, yoktu. (B.sız S.)**
1929. Otuz yaşlarında, hafif sarı esmer, tıknazlığa doğru gidebilecek yapıda, ortadan uzun boylu, genç bir adamdı.
1930. Büyük, dalgın bakışlı, çok siyah gözleri vardı.
1935. Sesi de böyleydi.
1942. Ona göre bu yeni ilim her şeydi.
- 1943. Cürüm, cinayet, hastalık, ihtiras, parasızlık, sefalet, talihsizlik, sakat doğma, düşmanlık, hülâsa insan hayatını bizim irademizin dışında cehennem yapan şeylerin hiçbirisi yoktu.**
1944. YALNIZ psikanaliz vardı.
1946. O hayat muammasının biricik anahtarı idi.
1947. Dönüşünde kendisine bu mucizeli manivelâ ile bütün memlekete mihver değiştirecek bir mevki ve imkân vermedikleri için hemen herkese ve her şeye dargındı.
1949. Bu dargınlığı besleyen şey ise Doktor Ramiz'in bilhassa içtimaî meselelere olan büyük ilgisiydi.

1950. ÖYLE Kİ, onunla birkaç saat konuştuktan, şikâyetlerini, tahlillerini, gelecek için düşündüklerini dinledikten sonra, insanların yalnız hakkıyla yapabilecekleri işle meşgul oldukları bir dünyada yaşamının nasıl bir saadet olabileceğini düşünmemek, böyle bir dünyayı özlememek imkânsızdı. (Kİ'li B.C.)

1952. Çok zengin bir sözlüğü vardı.

1954. Hiçbir şeyin üzerinde duramayan, ancak zaruri bir şekilde bir iş yaparken veya şikâyet ederken mesut olan insanlardandı.

1962. Zihniyet eskiydi.

1965. *Benim gibi adama yapılır muamele miydi bu? (D.)*

1968. Bereket versin benim vaziyetim “vak’a” olarak mühimdi.

1970. HALBUKİ Avrupa, bilhassa Viyana ve hele Almanya hiç böyle değildi.

1971. Oralarda ihtisasa hürmet vardı ve psikanaliz gündelik ekmek gibi bir ihtiyaçtı. (B.)

1980. ZATEN yerim değil.

1985. Birbirimizin ezelden kısmeti olduğumuz nasıl belliydi!

1999. *Nasıl bir şeydi bu? (D.)*

2000. -Büyük bir ayaklı saat...

2001. Çok iyi cinsten.

2002. Eski İngiliz işi.

2005. AMA yine isterseniz görmek mümkün... (Ş.B.C.)

2006. Güzel sesi var.

2014. Bu da şüphesiz bir kârdı.

2017. -Bozuk dediniz değil mi?

2018. -Bozuk...

2019. DAHA DOĞRUSU bakımsız!

2021. -TABİİ öyle olması lazım...

2022. *Neden öyle olması lazımdı?*

2024. Nuri Efendi'ye göre bir saatin işlemesi, hatta hiç durmaması lazımdı.

2033. YAHUT pek az.

2035. HATTA onu hatırlattığı için saate biraz düşmandı.

2036. -Hangi saat?

2037. -Büyük saat işte...

2038. -Mübareke mi?

2046. SEN DE BİLİYORSUN Kİ, param yok. (Kİ'li B.C.)

2047. Şimdilik imkânsız.

2049. Eski zaman değil Kİ...

2052. EVET.

2053. YANİ, galiba...

2056. Çok enteresan bir vak'a...

2057. Son derece tipik ve nadir bir vak'a.

2060. -AYNEN söylüyorsunuz değil mi?

2065. -Çok mühim ve az görülmüş bir vak'a.

2067. MAMAFİH emsali var.

2070. Eski Mahmudiye Gemisi öyle idi.

2071. HANİ Üç Ambarlı dedikleri.

2074. Selimiye Kışlası kadar büyükmüş içi... **(D.)**

2076. *Dalgın mıydı?*

2078. YOKSA, daha korkuncu...

2083. Böyle bir şeyi almak için Ayasofya kadar yer lazım.

2084. -Ayasofya mı?

2091. Bu da çok enteresan, FAKAT aynı değil. (B.)

2092. Benim dediğim başka...

2095. Birdenbire düştüğüm bu vaziyette bir şeyle oynamak, meşgul olmak en iyisiydi.

2104. -BÖYLESİ daha rahat...

2105. Doktorun rahat anlayışı, üvey annemin saadet anlayışından farksızdı.

2106. Ah insanoğlu!

2112. -Anneniz Mübarek'e çok ehemmiyet verirdi değil mi?

2113. -GALİBA...

2117. YANİ, saat tuhaf bir saatti.

2118. Acayip hâlleri vardı.

2119. İsterseniz bir çeşit keyfi, yahut da ihtiyarî çalışması vardı. **(Ş.B.C)**

2120. BELKİ DE bozuk olduğu için böyleydi.

2125. -Tuhaf, acayip hâl, ihtiyarî, keyfi, yaptığı işler...

2126. ÖYLE değil mi?

2127. Çok enteresan..

2128. SONRA?..
2129. -İŞTE böyle...
2135. Mâlum ya eski zaman insanları, cahil kadın.
- 2136. -Bu işte eski, yeni yoktur.**
2138. Şuur hayatı yahut şuuraltı hayatı her yerde birdir.
2139. Psikanaliz...
2150. Sıkıntı içinde idi:
2153. AMA, MADEMKİ hastamsınız...
- 2154. -Ben hasta değilim doktor.**
2156. *Ben hasta mıyım?*
2185. Yüzü sevinç içindeydi.
- 2189. -AMA doktor, ben hasta değilim.**
2190. Allah rızası için...
2194. Psikanaliz çıktığından beri hemen herkes az çok hastadır.
2195. *-O hâlde dışarıdakilerden farkım ne?*
2196. -O başka şey...
2197. Ben sizden mesulüm.
- 2200. ZATEN öyle mühimce bir iş değil.**
2201. Bu işte teşhis hemen hemen tedavidir.
2204. "Birkaç sene..."
2205. -Rapor!..
2206. Doktor, karım hasta.
2207. Yüzünden belli, hasta.
2214. YALNIZ cıgara yasak!
2221. FAKAT herkes gibi benim de az çok korkulu ve garip sayılabilecek rüyalarım vardı.
2232. Hiçbir yere kıınıldamak imkânı olmayan bir mahzen.
2240. Rahatım yerinde idi.
2246. -HANİ öyle bir şey benim de elime geçse doğrusu, ha...
2248. Olağan işlerdir, Hayri Bey...
2253. Hanım'ın saati...
2263. Emine günden güne daha hâlsiz ve bıçare idi.
2271. -Evet!
2273. Sizde tipik bir baba kompleksi var.

2275. Bu o kadar mühim değil.

2276. Reşit olmak için belki de en kısa yoldur.

2279. Şakaklarım ter içinde idi:

2284. Rüyalarınızdan ziyade hayatınızdan belliydi.

2286. Teşhisimde yanılmama imkân yok.

2288. -Neymiş doktor?..

2289. -Mühim bir hastalık...

2292. Tipik, FAKAT zararsız... **(B.)**

2299. -AMAN doktor!..

2304. Öyle değil mi?

2306. Bu fazlanın fazlasıydı.

2307. Düpedüz iftiraydı, hainlikti, zalimlikti, beni bir kalemde insanlığın dışına çıkarmaktı. **(B.İ S.)**

2310. Saçma, budalalık!

2312. İstesem de istemesem de onun oğluyum... **(Ş.B.C.)**

2314. -MAALESEF böyle...

2322. Benim hiçbir şeyim yok.

2323. SADECE talihsizim.

2331. Ben maalesef kendim başladığım bir yalanın kurbanıyım.

2335. FAKAT bu iş böyle...

2336. Bir gevezelik...

2337. Başka bir şey değil.

2339. Hepimiz kendi masallarımızın kurbanıyız.

2349. -Yalan.

2351. Bir şaka!

2354. Hasta filân değilim.

2355. Hasta arıyorsanız var!..

2356. Karım hasta!

2357. HEM korkuyorum, çok hasta.

2358. Yüzü berbattı geçen gün...

2359. Evden ayrıldığım gün o kadar değildi!

2360. FAKAT ben, kendim, benim bir şeyim yok.

2361. Sağlam adamım.

2362. Ah o andaki sesim!

2365. Korku...

2366. Korku ve insan, korku ve insan talihi, insanın insana hücumu, o hiç yere düşmanlık.

2371. HELE Ramiz Bey'in bunları anlamağa, hatta dinlemeğe hiç niyeti yoktu.

2372. O hastalığımla, daha doğrusu kendi teşhisiyle alâkardı.

2375. İnkâr değil, beğenmemek.

2381. -*Saat mi?*

2382. Biçare bir şey!..

2383. Eski, ihtiyar bir saat...

2384. Aile yadigârı.

2386. Biçare, eski, ihtiyar...

2396. -*YANİ?*

2405. Başımı eğdim, **yalan değildi. (B.sız S.)**

2406. Babam bu saate âdeta düşmandı.

2412. Bunlar mâkul şeyler değil.

2413. Adamcağız ağzından iki kelime kaçırdı diye...

2419. -Nuri Efendi ustamdı, dünyanın en iyi adamıydı. **(B.lı S.)**

2423. -*EVET* AMMA, hepsinin muayyen bir devresi var. **(B.)**

2426. *ACABA böyle miydi?*

2432. -İnsaf doktor, insaf...

2435. Velinimetimdi...

2440. -*Bu da benim kabahatim mi?*

2442. -*TABİİ...*

2444. Telkin meselesi.

2445. Siz kuvvetli adamsınız Hayri Bey, kuvvetli bir hasta YAHUT... **(D.)**

2450. VÂKIA babama pek hayran değildim.

2451. Acayip tabiatları vardı.

2453. HÜLÂSA pek öyle sevilecek, hürmet, riayet edilecek bir adam değildi.

2454. YAHUT talihsiz adamdı.

2455. AMA yine babamdı.

2458. Onun üstüne bir başkasını aramak...

2459. HEM zavallı adamın ölümünden şu kadar yıl sonra.

2462. -Doğru, doğru...
2463. FAKAT NE YAPALIM Kİ, vâkıa bu. **(B.)**
2467. Bu ister istemez böyledir.
- 2475. Telâşa lüzum yok.**
2481. İki çocuğum var...
2485. -Abdüsselâm Bey öldüğü için...
2487. Mesele şimdi bu kompleksin neticelerinden kurtulmanızda.
2488. ZATEN şuur altında bir hadise olduğu için kendi kendisi kaldıkça ehemmiyetsiz bir şeydir.
2489. Ehemmiyetsiz ve hatta tabiî bir şey.
2490. BİLHASSA bugünkü cemiyetimizde.
2491. ÇÜNKÜ içtimaî şekilde bu hastalık hemen hepimizde var.
2492. Bakın etrafa, hep maziden şikâyet ediyoruz, hepimiz onunla meşgulüz.
- (B.sız S.)**
2494. *Bunun manası nedir?*
- 2495. Bir baba kompleksi değil mi?..**
2497. *Şu Etilere, Frikyalıları bilmem ne kavimlerine muhabbetimiz nedir?*
2498. *Baba kompleksinden başka bir şey mi?*
2505. SİZ DE BİLİRSİNİZ Kİ psikanaliz...
2508. Ben cahil bir adamım.
- 2511. Babam kâfi derecede sert değildi.**
2519. Bu baba kompleksi korkunç bir şeydi.
2523. -Malûm malûm...
2527. Psikanaliz bilmedikten sonra, hepsi bir...
2537. -En iyisi işe baştan başlamaktır.
2539. Psikanaliz...
2540. İnsaf, merhamet, yangın var...
2541. HAYIR, psikanaliz...
- 2547. Hâlâ rapordan eser yoktu.**
2550. Zehir gibi Almanca idi.
2554. Karımdı.
2555. Yüzü daha solgunca, yanakları daha çöküktü.
2562. -Ne dersi?
2564. -Bayağı ders işte.

2566. Emine'nin bulanık gözlerine rağmen yüzünde beliren tebessümü seyretmek iç yıkıcı bir şeydi.

2584. Bilsem de bu yüksek ilim...

2596. Buna mukabil yorgun ve sinirli idi.

2597. Gözlerinin altı halka halka mordu.

2612. -O kadar kolay değil.

2616. YANİ babanızdan gelme aşağılık duygusundan...

2620. Reçeteyle rüya...

2621. İmkânsız.

2622. -Bu müspet bir ilimdir, dostum! **(D.)**

2624. Bütün bunlar avukatımın deliliğimi mutlaka ispat etmem icap ederse başvurmam için öğrettiği uydurma ateş oyununa hiç ihtiyaç kalmadan, daha esaslı şekilde, yüzde yüz emniyetle deliliğe doğru gitmekti. **(Ş.B.C.)**

2633. Uykuda veya uyanık onunla meşguldüm.

2638. Evvelce görülmüş rüyalarla hastalığı teşhisten sonra hastanın rüyalarını sıkı bir kontrolle idare ederek onu tedavi etmek metodu...

2640. Ne kadar acayip insansınız!

2641. Hiç iradeniz yok mu?

2644. YAZIK Kİ bunun için yeter derecede iradeli değildim. (Ki'li B.C.)

2645. ZATEN hiçbirimiz değildik.

2646. HALBUKİ irade her şeydi.

2647. HİÇ OLMAZSA Doktor Ramiz'e göre irade, psikanalizin yanı başına konabilecek hayatı tıpkı bir kralın kraliçesi gibi onunla paylaşmağa lâyık tek şeydi.

2650. Bir yığın isim Kİ iradenin ta kendisi idiler: Nietzsche, Schopenhauer...

2653. Wagner'e gelince o mutlaka ikimizin de akrabasıydı.

2658. İrade...

2659. Her şey bu kelimededir.

2662. Ah kelimeler, isimler ve onlara inanmanın saadeti...

2671. -EVET...

2675. -YALNIZ bu kadar mı?

2676. -TABİİ...

2679. ÇÜNKÜ rüyada arslan görmek adalet veya hükûmet kudretidir...

2681. -Yazık!

2683. Çok yazık!
2687. -Aman doktor...
2688. -EVET böyle...
2694. Kaybolmak, yani ölmek, sonra tekrar dirilmek...
- 2695. Bir kompleksten kurtulmak için bundan daha emin çare yoktur.**
2706. -Nafile, bu beceriksizlikle...
2712. Hakkı vardı.
- 2717. AMMA, sizinki gibi değil...**
2719. -DEMEK bizde de rüya anahtarları var?
- 2720. -Hayır, hayır, anahtar değil...**
2721. Bayağı kitap!
2722. Her görülen şeyin karşılığı yazılı.
2725. -Azizim, bizim bu eskiler, tükenmez hazine...
2727. *Bu bir adet mi, gelenek mi, YOKSA yeni bir hastalık mı? (B.)*
- *** İşin garibi bunların hepsini benim vasıtamla öğrenmek istemesiydi.
2741. -Canım doktor, kitapları var bunların... (D.)
2749. İyilikler de kötülükler gibidir.
2752. Rüyamda Aristidi Efendi'nin eczanesinin arkasındaki laboratuvarında idim.
2754. *FAKAT burası hakikaten eczanenin laboratuvarı mıydı, YOKSA “çocukların odası”nda mıydık? (B.)*
- 2755. VÂKIA bütün o aynalar, konsollar, beşikler, üst üste yığılmış eşyanın hiçbirisi ortada yoktu.**
2756. BUNUNLA BERABER onların hepsi orada idiler.
2757. VE orası HEM laboratuvar, HEM “çocukların odası” idi.
- 2758. ZATEN benimle beraber bulunanlar da ortada yoktu.**
2765. -TAMAM...
2766. TAMAM...
2785. Ne kadar çok eli vardı VE nasıl sıkı tutuyordu, her yanımdan âdeta mengenelerle sıkıştırılmış gibiydim. (B.)
2795. Durmadan savrulan, kendi üstüne dönen en çiğ tırşe rengi bir ışığın arasından bana bakan korku, hayret ve itham dolu iki büyük göz, “Bütün bunlar senin yüzünden oldu! diyen Emine'nin gözleri...
2800. Yanımda Doktor Ramiz vardı.

2807. Korkunç bir şeydi bu. **(D.)**
2813. Ter içindeydim.
2816. Garip bir sessizlik vardı.
2819. Bütün o kadar dehşetle yaşadığım şeyler rüya idi.
2832. Doktor Ramiz'in hademesiydi.
2842. İçimde, hemen o anda, çoktan beri sargılı, iyiliğe gitmediği çok iyi bilinen bir yarayı kendi elimle açacakmışım, onun ümitsiz manzarasıyla ve dehşetiyle karşılaşacakmışım hissi vardı.
2847. Babacan bir adamdı.
2855. ZATEN tedaviniz bitmiş gibiydi.
2860. -Canım, bizim kongre raporu...
2861. Tebliğ denen şey.
2862. Tabirnameler için...
2863. Heyhat!
2866. Ne kadar iyi insandı!
2879. Elllerinde ve boynunda hep aynı sıcaklık vardı.
2880. BUNUNLA BERABER karşımdaydı.
2891. Yüzünde en büyük hasretine kavuşmuş insanların sevinci vardı.
2894. Her şey yerli yerindeydi.
2899. HUSUSUYLA Emine'yi muayene edip de, hiçbir şeyi yok, dediği zaman içimde ona karşı sadece minnet vardı.
2905. Hakikaten bu yer açıktı.
- 2908. FAKAT ehemmiyeti yoktu.**
- 2912. ZATEN daha serbest kaldığımın haftasında beni öyle garip bir âleme sokmuştu Kİ, orda herhangi bir hareketin aksaklığını görmek imkânsızdı. (Ki'li B.C.)**
2913. Burası Şehzadebaşı'nda, boş zamanlarında vakit geçirdiği büyükçe bir kiraathaneydi.
2918. Yaman adamdır.
2919. Mükemmel bir kültürü vardır.
2920. SONRA iradesi...
2921. Bu irade sayesinde öyle bir rüya gördü ki!.. diye sırtımı uzun uzun sıvazlamalarla devam eden bu izahat hakikaten garipti.
2924. FAKAT hayır, burası gerçekten garip bir yerdi.

2928. FAKAT bu affedilmek değildi.

2936. ZATEN dost olmak için bir kere görmesi kâfiydi.

2938. Son derece sevimli, iri yapılı, güzel bir adamdı.

2946. Zengin mirasyedi, müflis veya tutunmuş tüccar, şöhretsiz şair, gazeteci, ressam, yüksek memur, satranç ve dama ustaları, eski pehlivanlar, bir iki Darülfünun hocası bir yığın talebe, aktörler, musikişinaslar, hülâsa her meslekten adam...

2947. Küçük gruplara ayrılmış olmalarına rağmen hemen hepsi yine beraber yaşar gibiydiler.

2949. Hiç kimsenin öbüründen saklı bir sırrı yoktu.

2950. Kirli veya temiz bütün çamaşırlar ortada idi.

2953. Pederasti, aşırı çapkınlık, küçük veya büyük para dalaveresi âdeta adımlarınıza dolaşacak şekilde ortada idi.

2954. Başta kahve sahibi olmak üzere bütün gedikli müşterilerin burada takılmış hususi adları, hayatlarından sanki büyük bir dikkatle seçilmiş ve kendileri görülür görülmez hatırlanan ve hatırlatılan bir iki hikâyesi vardı.

2958. Hepsi iyi kötü, işinde, gücünde, haysiyetli insanlardı, YAHUT böyle görünmek için yapmayacakları fedakârlık yoktu. (B.)

2959. İçlerinde daha o zamanlar bile mühim işlerde bulunanlar vardı.

2966. Büyük İskender veya Annibal, Kant'ın imperataif'leri, bu sayıklamağa benzer konuşmada sadece günlük hayatı uyuşturmak için icat edilmiş şeylerdi.

2976. Bütün ciddi şeyler böyleydi.

2979. Onlar Nizamîâlemcilerdi.

2981. Onlar kültürden, medeniyetten bu kahvedeki müşterek hayata yarayacak kadarını almakla yetinen günlük hazların ve geçim sıkıntısının veya çaresizliklerinin dışında yalnızca komiğin, aksayanın üzerinde zararsızca durmakla yetinenlerdi.

2983. Şiş, hiçbir inceliği olmayan, şehir hayatına intibak etmemiş, yahut kaba insiyaklarını yenememiş insanlardı.

2992. Kayser Andronikos'un hazinesinin Lûtfullah tarafından sureti hususiyede bana hediye edilmiş olması, benim malım bulunması ise hiçbir suretle gözlerinden kaçmasına imkân olmayan bir vak'a idi.

2993. HÜLÂSA, hiç istemeden, peşinde koşmadan bütün bir şöhret benim için evvelden hazırды.

2999. Hakları da vardı!
3004. FAKAT benim hikâyem çoktu.
3011. Şerbetçibaşı Elması ise hemen her günün başlıca mevzuu idi.
3015. Ne kadar hafif ve rahattı.
3019. Adım bile değişmişti, orada Hayri değildim, Öksüz'düm. **(B.sız S.)**
3021. Hemen her şeyle alâkardı.
3026. KALDI Kİ, topluluğun kendisi de ehemmiyetli! **(Ki'li B.C.)**
3033. Hepsi ihtisas sahibi insanlar...
3037. Doktorun memleket meseleleri ve aydın konuşmalar dediği şey hakikatte alelade dedikoduuydu.
3043. Muasır zamana girememiş olmanın şaşkınlığı içinde yarı ciddi, yan şaka, tembel bir hayat!
3044. Öyle bir mazi falanla pek alâkası olmasa gerek!
- 3045. -AMMA hepsinin bir işi vardı!.. diye yaptığım itiraz üzerine: -Her iş, iş değildir.**
3046. İş evvelâ bir zihniyet ve zaman telakkisidir.
- 3052. ARTIK, tasfiye hâlindeki enstitümüze eski gözle baktığımı iddia edebilecek hâlde değilim.**
3055. Bu, belki de para ve refah dolayısıyla ona artık muhtaç olmadığım içindir.
3057. BELKİ DE bu, oğlum Ahmet'le birkaç gün evvel aramızda geçen münakaşanın neticesidir.
3060. Hakikaten buradaki hayat, asıl kapının dışında bir hayattı.
- 3064. Hiçbir mukavemetleri yok muydu?**
- 3065. YOKSA hakikaten her şeye yabancı, her şeye kayıtsız mıydılar?**
3066. **HAYIR**, burada her şey biraz afyon, biraz uyku ilâcıydı.
- 3067. ŞÜPHE SİZ işin içine menfaat girince her şey değişiyordu VE menfaat bu kahvede hiç de ikinci derecede kalan bir şey değildi. (B.)**
- 3069. Bunları öğrenmemiz için behemehâl gözlerimizin önünden geçmeleri lazım değildi.**
3070. İlgililerden birisi veya her şeyin aslını bilen kahve sahibiyle yarım saatlik bir konuşma yeterdi.
3071. VE bütün bu hesaplar, fiskoslar, bazen çetin kavgalarda biten anlaşmazlıklar uysal dostlarımızı bile çok başka ışıklarda gösteren şeylerdi.

3079. İkinci defasında pejmürde kılıklı bir adamcağız yanlarında idi.
3091. Şoför kelimesi bunların şüphesiz en medenisi, en latifi, en iyisi ve en cemiyetlisidir.
3093. Hangi şiveden söylenirse söylensin o daima mânalıdır. (Ş.B.C.)
3110. Hepsi yorgun ve sinirli idi.
- 3128. İkisi de şimdi beş parasızdılar.**
3129. ÜSTELİK elden çıkarılan bu mağazanın sahibi eğlence yerlerine kendi delaletiyle sürüklediği, düşmesine yardım ettiği kızlardan birine delice âşıktı.
3154. O gece en yüklü gecelerimizden biriydi.
3157. *Adamcağız bu asil ve entelektüel muhite düştüğünden nasıl memnundu?*
- 3165. Hiçbir mimar onun kadar sabırlı, kanaatkâr, müşterisinin arzularına itaatli değildi.**
- 3170. Bilmiyorum kooperatif evlerini icat eden kimdir?**
3171. FAKAT kolektif mimariyi bu arkadaşımızın bulduğu muhakkaktır.
3179. YALNIZ ŞU KADARINI SÖYLEYİYİM Kİ, bu binanın, asansör ve merdivenlerin çıktığı pilpâyeler ve sütunlardan başka bir şey bulunmayan, sadece üstü kapalı bir teras hâlinde bıraktığımız ikinci katı doğrudan doğruya bir taraftan Süleymaniye'deki eve, diğer taraftan da Doktor Ramiz'in yukarıda bahsettiğim izahatına bağlıdır. (Ki'li B.C.)
3181. Bu evin merdivenle çıkılamayacak iki katına vazife aramak işini nedense biz üzerimize almış gibiydik.
3182. Bu daima böyleydi.
3185. HÜLÂSA bu abes denen şeyin bataklığı idi.
- 3190. Hangi tuhaf ve zıtlarla dolu âlemleri yağma etmiş, YAHUT nasıl karmakarışık bir armadayı didik didik böyle savuşturmuş Kİ bize kadar getirip önümüze yığıldığı şeylerin hiçbirini asıl kendi çehrelerinde tanımamıza imkân yoktu. (Ki'li B.C.)**
3192. Bu yaşanırken çok rahat, sonradan üzerinde düşünülünce bir kâbus gibi sıkıcı bir şeydi.
3195. -EVET, azizim.
- 3196. Bu işin çıkarı yoktur!**
3201. ÇÜNKÜ Yangeldi Asaf Bey'in daima uykusu vardı, VE bu uyku dünyanın en güzel, en mâsum uykusuydu.
3204. Emine hasta idi.

3210. Bu korkunç zalim bir şeydi.

3228. ARTIK hürdüm.

3230. Kahve ve arkadaşlar en yakını idi.

3235. ŞÜPHEŞİZ hayır.

3236. İçimde o zamana kadar duymadığım bir eziklik vardı.

3237. Bu korku değildi, acı değildi. (B.lı S.)

3238. ANCAK kendisine ihanet eden insanların duyacağı bir azaptı.

3239. Bir ucu iğrenmede biten garip bir duygu.

3240. Böyle günlerden birinde idi.

3245. Her şey müsavi idi.

3252. İçimden geçenleri kendilerine sezdirmeden çocuklarımı kucağıma almak, gönüllerini yapmağa çalışmak, şaklabanlık etmek, gözyaşlarını kurutmak, güldürmek lazımdı.

3253. *Niçin bu kadar mahzundular?*

3254. *Niçin bu kadar çok ağhyorlardı ve neden böyle musallattılar? (B.)*

3255. Mevcut olmalarıyla hayatıma getirdikleri güçlükler kâfi değil miydi?

3261. *FAKAT ne faydası vardı?*

3264. Çocuklarıma karşı beslediğim acıma hissinden başka etrafımla hiç bir bağım yoktu.

3268. Peru, Arjantin, Kanada, Mısır, Kap, nerelerden gelmiyordu bu mektuplar?

*** İki sokak ötede, tek bir odada tahtakurularıyla haşır neşir olan şu ihtiyar Yahudi kadının Meksika'da bir kardeşi vardı.

3270. Öte taraftaki Rum bakkalın oğlu Mısır'da idi.

3273. Kaçmak, her şeyi bırakıp gitmek!..

3274. FAKAT hayır, bütün bunları yapabilmek, kendisini alışkanlıklarının dışında denemek için başka türlü adam olmak lazımdı.

3275. Koşmak, kımıldamak, atılmak, istemek, isteyişinde devam etmek lazımdı.

3276. Bütün bunlar benim için değildi.

3277. Ben biçare bir gölge idim.

3278. Yanımdan biraz sürtünerek geçen her adamın peşine takılan, ondan ayrılır ayrılmaz, iki kedi yavrusu gibi birbirine sokulan, birbirinin kucağında gülen, ağlayan, bilhassa ağlayan iki çocukla çapaçul, biçare bir gölge...

3279. “Gül!” dedikleri yerde gülen, ağla veya konuş dedikleri yerde konuşan, ağlayan, enteresan buldukları zaman enteresan olan, yüzüne bakmadıkları gün mevcut olmayan biçarenin biri.

3282. BELKİ DE böyle değildi.

3283. İşin aslında başka şeyler de vardı.

3292. Kendisinden başka doktor bulunmayan yirmi bir azası içinde, hem de müessesenin müdürü sıfatıyla ben de vardım.

3293. EVET, ŞİMDİ İTİRAF EDEYİM Kİ, Saatleri Ayarlama Enstitüsü’ne müdür muavini olduğum zaman, hiç de bu cins işlerde tecrübesiz değildim. (Ki’li B.C.)

3294. Daha evvel Psikanaliz Cemiyeti’nin müdürü ve hemen hemen ona benzeyen İspritizmacılar Kulübü’nün de muhasibi idim.

3300. Mevsim yazdı.

3318. -DÂHİ bir avrat rüyasında azgın bir deli görse iyi niyet değildir.

3328. Evlendiğimiz zaman Pakize’nin tiroit guddeleri henüz bozulmamıştı, binaenaleyh huysuz ve sinirli değildi. (B.lı S.)

3329. Hayat hakkında hiçbir fikri yoktu, binaenaleyh neşeli ve rahattı. (B.lı S.)

3335. BİNAENALEYH elimde henüz güvenebileceğim bir işim vardı ve hayatımız emniyette idi. (B.)

3339. ŞÜPHEŞİZ bu hayat, Emine’nin zamanındaki hayat değildi.

3341. Onun ciddiliği, saadeti, kendi içinde bulan cömert yaradılışı, ne de sakın güzelliği vardı Pakize’de. (D.)

3343. Hayatta sevdiği tek bir şey vardı, o da sinema idi.

3344. Pakize sinemanın sade terbiye değil, tatmin ettiği insandı da.

3355. -Hayırdır inşallah!

3356. *Hangi İspanyol dansı?*

3364. Gazinoda...

3373. FİLHAKİKA çok güç bir şeydi bu.

3375. BUNUNLA BERABER işin eğlenceli, hatta faydalı tarafları da vardı.

3379. Gördüğü filmlerdeki her şey bizimdi, şatolar, elmaslar, bahçeler, asil kibar dostlar...

3380. Bu itibarla bu akşamki yemeğe mutfakta yememizin veya hiç yememekliğimizin ehemmiyeti yoktu.

3381. HÜLÂSA onun da bir firar anahtarı vardı.

3382. BUNUNLA BERABER üzerinde düşünmemem imkânsızdı.

3385. BÖYLE OLSA BİLE yine de kendisinde esaslı bir şeyin, bir çeşit zeminin bu işe hazırlanması gerekirdi.

3400. Bu henüz birinci kademeydi.

3406. Yarabbim bu budalalıktan yaparken ne kadar güzeldi.

3416. **HAYIR**, Pakize’de aksayan bir taraf vardı.

3418. Selma Hanım’a, o kadar budalaca âşık olmamın, Cemal Bey’in peşine o kadar iradesizce takılmamın asıl sebebi elbette birazcık olsun Pakize’dir.

3429. Orası şenlikli idi.

3432. Bir farkı da kadın azasının bolluğu idi.

3433. Medyum olanlardan başka sadece meraklı yedi sekiz kadın azamız vardı.

3436. Cemal Bey itikadımca bir İspritizma Cemiyeti azası olacak insanların en sonuncusu idi.

3437. Böyle cemiyetler, daha ziyade beraberce yalan söyleyip, beraberce aldanıp hoşça vakit geçirmek isteyen insanların işidir.

3438. Cemal Bey ise kolektif yalandan hoşlanacak adam değildi.

3439. Yalan, onun için ferdî bir silah, bazen de kendisini ve hayatını süslemek için müracaat ettiği bir vasıta idi.

3441. ZATEN kendisi için her şeyi mubah gören bu asil ve mühim adam, başkasında yakaladığı en küçük kusuru bile affetmediği için karşısında öyle düpedüz yalan söylemek kabil değildi.

3442. O, her mânasıyla oyunu bozan adamdı.

3445. Bazı ruh meseleleriyle alâkadar olduğu, bu bahislerden hoşlandığı muhakkaktı.

3446. AYRICA DA cemiyetin azasından Nevzat Hanımefendi’ye hafifçe âşıktı.

3448. Bu genç ve güzel kadın kocasının öldüğünden beri cinsî hayata kapılarını sıkı sıkıya kapatmış gibiydi.

3452. Uykusuzluğun belli başlı sebeplerinden biri geç vakte kadar süren ispritizma tecrübeleri ise, bir başka sebebi de Murat’tı.

3453. Murat Nevzat Hanım’ın masa tecrübelerinde eve alışan bir ruhtu.

3459. Murat’ın bir başka huyu da hayatını gizlemesiydi.

3462. Kendisini hangi medeni hâl altında gösterirse göstereceğin bu vefalı ve işgüzar ve ahlak prensiplerine son derecede bağlı ruh daima otoriteli ve daima kendi başına idi. (Ş.B.C.)

3468. BAZEN ona emniyet ederek anahtarsız sokağa çıktığı da vardı.

3472. Arkadaşlar içinde Murat'la telefonda konuştuklarını iddia edenler bile vardı.

3475. -Çok boğuk bir ses...

3477. ÂDETA kilometrelerce derin sis tabakalarını delerek...

3480. Ses çok mahzundu.

3482. Bu kahvedeki grubumuzun belli başlı bir uzvu olan genç bir şairin hikâyesi idi.

3486. **Bu bizim tanıdığımız sessizlik değildi; başka bir şeydi. (B.İ S.)**

3493. Sesi insanı azarlar gibiydi.

3506. Çok mühim bir şey!"

3516. FAKAT asıl garibi Murat'ın sesinin alaydan âdeta katılmasıydı.

3518. DOĞRUSUNU İSTERSENİZ kendi hesabıma bundan hiç de şikâyetçi değilim. (Ş.B.C.)

3521. YAZIK Kİ Cemal Bey vardı VE yine daha YAZIK Kİ ben çok uysaldım. (B.)

3522. ÜSTELİK ufak tefek kazançları ihmal edecek vaziyette değildim.

3528. Cemiyete gelip de beni görür görmez aklına, yapılacak mühim bir işin gelmemesi imkânı yoktu.

3531. Konuşmanın kendisi de gerçekten acayıptı.

3532. Tekrar dediğimiz şey onda bir çeşit hakaret vasıtasıydı:

3533. -Yarın, saat on birde...

3540. -Baş üstüne beyefendi.

3547. *Benim biçare, ürkek tebessümümün, yan bakışlarımın kim farkında idi?*

3549. HAYIR, Cemal Bey hiç sevimli değildi.

3550. İnsana şöyle bir sıcaklık aşılması bir yana dursun, tahammül edilecek tek tarafı yoktu...

3551. Dostluğu kayıtsızlığından beterdi.

3553. Bu herkes için aşağı yukarı böyleydi.

3556. DİYEİLİRİM Kİ, bu adamda bazı soğuk ve tehlikeli hayvanların avlarını büyüleyen ve kımıldamasına imkân vermeyen çekiciliği vardı. **(Kİ'li B.C.)**

3562. Rakamlar yıkıcı idi.

3565. Görmeden inanılacak şey değildi bu.

3572. İspiritizma Cemiyetinde Cemal Bey'in otoritesine ehemmiyet vermeyen, hatta böyle bir şeyin farkında bile olmayan tek insan Madmazel Afroditi idi.

3573. Afroditi, sınıksız bir ten, her ağzını açışta bir ispirto alevi gibi parlayan otuz iki diş, uzun kirpikleri arkasında telkinleri bir ufuk gibi derinleşen bakışlar, konuştuğunda sizin boğazınızda düğümlenen İtalyan babasından kalmış ağdalı, hardal gibi sert ve dik, ve yine de son derecede tatlı bir ses, isteyerek çolpalaştırdığı hareketleriyle bir örümcek gibi dört bir tarafınızı saran eller, bir yığın cazibe ve dostluk, hülâsa belki de farkına varmadan hareket ve hücum hâlinde bütün kadınlıktı.

3574. Afroditi'de her şey uzviyetinin bir nevi emri, ilhamı, hatta gizleyememekten müteessir olduğu hediyeleriydi.

3579. Bu adamda çok kötü bir şey var.

3583. Cemal Bey haysiyetli adamdı.

3584. Haysiyeti, zenginin otomobili, generalin yaveri, polisin tabancası, bekçinin düdüğü gibi daima yanı başında, daima en göze çarpar yerde idi.

3595. Bu rakamların içinde en sık geçeni 17 ve 153 rakamları idi.

3597. Afroditi'nin babası Cenovalı bir İtalyandı.

3599. İyi kuyumcu ve tenordu.

3606. O yıllarda Afroditi ile annesinin belli başlı düşünceleri bu adamın hayatı; varsa eğer Afroditi'nin uzaktaki hısım akrabası idi. **(Ş.B.C)**

3616. Ortada büyük bir servet yoktu.

3617. Miras dar, fakat uzun bir sokakta biri 17 numarada, öbürü 153 numarada iki evle ihtiyar kadının biriktirdiği beş on paradan ibaretti.

3620. Asıl hazini, ihtiyar halanın kardeşine bu evleri ve mobilyaları olduğu gibi saklamak için her türlü fedakârlığı yapmış olması, bir pansiyon işleterek, ömrünün sonuna kadar dantelâ örerek hayatını kazanması idi.

3624. O tarihten itibaren hala ortada yoktu.

3628. Hakkı da vardı.

3637. Benim param var.

3639. Bu yapılır iş mi?

3641. Kanaatımca Afroditi'nin asıl istediği şey, halasını hiç olmazsa bir kere eline geçirip ona iyice bir teşekkür ettikten sonra, bütün bu zahmetlere beyhude yere katlandığını anlatmak ve belki de birdenbire kendisini unuttuğu için biraz paylamaktı.

3649. Bütün ahablarımız burada...

3659. Ona göre bir kadının behemehâl evlenmesi lazımdı.

3660. Aksi tam bir felâketti.

3665. On sekiz yaşından beri Beyoğlu'nun en çok aranan kızıydı.

3671. Hepsi ona büyülenmiş gibi bağlı ve hepsi de bu yüzden az çok biçare idiler. **(B.)**

3673. Afroditi'nin macerası cemiyetteki kadın ve erkek bütün azanın devamlı konusuydu.

3674. O, Nevzat Hanım'ın Murat'ı gibi bu topluluğun değişmez ve eskimez mehzûrundan biriydi.

3684. *EĞER bu cinsten bir yardım olmasa o kadar kısa bir zamanda böyle karışık işin halline imkân var mıydı?*

3685. *Sabriye Hanım'ın hemen herkese ayrı ayrı anlattığı bu hikâye acaba işin asıl hakikati miydi?*

3687. ŞURASI MUHAKKAK Kİ hakikat de olsa ona inanmak cemiyet azasının hoşuna gidecek bir şey değildi.

3688. ÇÜNKÜ Nevzat Hanım'ın Murat'ı gibi, Afroditi'nin halası da bu küçük topluluğun cankurtaranlarından biriydi.

3689. Bu masal, doğru veya yanlış, onlara lazımdı.

3691. Bu canlı ve son derecede meraklı macera şöyle dursun, hayat yollarını darlaştıran, teklifler, tembihler, hatırlatmalar, öğütlerle dolu şeylerdi.

3693. Afroditi'nin halası ile Nevzat Hanım'ın Murat'ı ise bizim hayatımıza iyiden iyiye uzanan varlıklarıyla âdeta yanı başımızda idiler.

3695. Bir yalan olsalar bile mevcuttular.

3696. Mürşidimiz bile bu işte hakikatin peşinde değildi.

3697. O sadece vâkıaların peşinde idi.

3698. VÂKİA Afroditi'nin halası idi.

3703. Afroditi'nin meselesinde öyle bir bedahet vardı Kİ inkâra kalkışmak beyhude idi. **(Ki'li B.C.)**

3706. Hakiki Afroditi'nin hiç de meyas bir hâli yoktu.

3714. FAKAT bu kitabı yazması için daha epeyce beklemesi lazımdı.

3721. O halanın mevcudiyetinin lüzumuna kanidi.

3722. YOKSA, genç diplomata hiçbir itirazı yoktu.

3723. HATTA bir romancı sıfatıyla bunun lüzumuna kanidi.

3725. BİTTABİ bütün bunları Sabriye'ye söylemenin hiç lüzumu yoktu.

3726. O biçare kız, ömrünün sonuna kadar kıskanmağa mahkûmdı.

3736. HALBUKİ Semih Bey delicesine Nevzat Hanım'a aşık...

3741. NE onu NE DE başkasını...

3744. Bu an, Sabriye Hanım'ın kül rengi yanaklarını hafif bir kan dalgasının kapladığı, gözlerinde acayip parıltıların dolaştığı andır.

3746. Bu şüphesiz susmak için değildi.

3749. ÇÜNKÜ Sabriye Hanım Cemal Bey'e âşıktı.

3751. Bunun büsbütün başka sebebi vardı.

3752. O insan işlerine meraklıydı.

3755. BELKİ DE sadece böyle yaratıldığı içindi.

3758. Nasıl ilim, dünyamızı iyiden iyiye tanıdıktan sonra diğer yıldızları hedef almışsa, Sabriye Hanım da şimdi öbür dünya ile, oradaki hayatla meşguldü. (Ş.B.C.)

3759. Tecrübe masası, İspritizma Cemiyeti bu gizli âleme açılmış pencerelerdi.

3762. ŞİMDİ ufku daha geniş, daha sonsuz bir pencerenin önünde idi.

3764. Öbür dünya Sabriye Hanım'a göre buranın bir devamıydı.

3765. Yüzlerce tanıdık orada idi.

3766. EVET, hangi mesele ile meşgul olursa olsun ya alâkadarlardan biri, yahut en yakın müşahit, muhakkak bir veya birkaçı orada idi.

3767. İki dünya hakikatte birbirlerine çok yakındılar.

3771. İyi, asil, kibar ve intihan da gösteriyor Kİ talihsiz bir kadındı. (Ki'li B.C.)

3772. VÂKIA kendisi gibi iyi bir mektepte okumamıştı, biraz kapalı yaşardı amma akıllı kadındı. (B.lı S.)

3774. Hiçbir meselesi yoktu.

3780. Hep eski sessiz sadasız, kibar adamdı.

3787. Selma Hanım yalancıkdan biraz ağlar görünmüş o gün makyajı çok yerinde idi gideceği yer de vardı.

3790. *O hâlde?..*

3791. *Zavallı Zeynep Hanım'ın ölümüne sebep neydi?*

3792. *Bu intihar niçindi?*

3793. Bunun gibi ortada birçok halledilmemiş mesele vardı.

3803. KALDI Kİ medyum hür değildir. (Ki'li B.C.)

3805. İradesi başkasının elindedir.

3814. **-HAYIR, ne münasebet!**

3816. BİLÂKİS eskisinden daha itibarda.

3818. -Yüksek varlıkla hiç temas edebildiniz mi?.. cinsinden bir suale Hüsnü Bey'in ağızından daima: -O mertebeye gelebilmem için en aşağı on bin sene çile çekmem lazım.

3822. Sabriye Hanım'ın medyumlukta en muvaffak olduğu şey, bedeninin dışına çıkabilmesi, düşüncesiyle dolaşması idi.

3824. FİLHAKİKA mütecessis tabiatına en uygun olanı da bu idi.

3827. HALBUKİ o değilmiş.

3828. Sarışın bir kadın...

3831. O da, operatörün kendisini, Nevzat Hanım'ın evine bir göz atmak fırsatını vermeden uyandırmaması idi.

3837. O bir vuruşta böyle hiç lüzumsuz yere yıkılacak cinsten değildi.

3845. BUNUNLA BERABER, bu şüphe ve onun getirdiği küçük facia havası da hoş gitmez değildi.

3846. Mesele biraz da kendisini meraklı oldukça dehşetli bir vaziyette görmek olduğuna göre bu da ihmal edilecek şeylerden değildi.

3849. FİLHAKİKA onun sualleri karşısında şaşırmamak hemen hemen imkânsızdı.

3851. Hikâyesini benden dinlediği Seyit Lûtfullah'ı seçmesi ve aşağıda anlatacağım gibi onunla büyük bir iş birliği yapması bu yüzdendi.

3854. Bu zengin, kibar ve çok okumuş adam hakikaten büyük ve ateşli bir temizlik meraklısıydı.

3859. Onun için sokak, ev, şehir daima ikinci, üçüncü derecede şeylerdi.

3860. ASIL mühim olan cemiyetin muzır düşüncelerden kurtulmasıydı.

3863. Ne kadar ilmî gayelerle teşekkül etmiş olursa olsun, ne kadar ciddi meselelerle uğraşırsa uğraşsın, burası onun malikânesiydi. (Ş.B.C.)

3878. HELE böyle alelade hizmetçiliğe benzeyen bir işte çalmam hiçbir suretle doğru değildi.

3880. Akşam yemeklerimi evde yemem mümkün değildi.

3881. Uykum perişandı.

3883. Yirmi dört saatin içinde tek dinlenme zamanım, Cemal Bey'in beni gönderdiği işlerde geçirdiğim zamandı.

3888. -O emin ellerde...

3889. Sabriye Hanım onunla meşgul...

3898. Cemal Bey'in maiyetindeki işim rahattı.

3899. Saat beşten sonraki zamanım benimdi.

3901. Burada, Fener Postanesi'ndeki cıgara yanıklarıyla dolu tahta masa telefon etmek için sıra bekleyen, itişen kakışan yüzlerce insan, onların birbirine karışan konuşmaları yoktu.

3902. Her şey kibar, rahattı.

3903. Telefon benim konuşmam içindi.

3905. BİLÂKİS ben basınca koşan adamlar vardı.

3910. İster inanın, **ister inanmayın**, bu benim için hakiki zevkti. (B.sız S.)

3915. Ne çıkar, biz vardık: Yangeldi Asaf Bey, Doktor Ramiz, iki üç ressam gazeteci...

3918. Nevzat Hanım son zamanlarda büsbütün dalgın ve neşesizdi.

3921. Sabriye Hanım'dı.

3927. Sakın, zinhar...

3934. Müthiş parasızdı.

3951. Bu, onlarca yalnız bir irade meselesiydi.

3954. FAKAT imkânsızdı.

3955. Yine her şeyleri eksikti.

3968. MUHAKKAK aramızda bir şey vardı.

3970. Daha ertesi günden itibaren bana karşı buz gibi soğuktu.

3974. Bu artık hayat değildi, hakiki cehennemdi. (B.lı S.)

3979. Günümün her dakikası için hesap vermeğe mecburdum.

3989. Her dakikam yeni bir zilletti.

3991. HALBUKİ bütün bunlara hiçbir sebep yoktu.

3992. Hiçbiri bilerek yaptığım bir hata yüzünden değildi.

3996. ARTIK ne yaparsam yapayım, şimdi onun pençesinde idim. (Ş.B.C.)

4006. Suyun dibinde değildim.

4008. Ötekiler, güçlükler, yorgunluklar, birtakım azap ve ıstıraplardı.

4013. Evim eski hâldeydi.

4014. FAKAT yine ferahtım, rahattım. (B.lı S.)

4015. O hâlde Cemal Bey diye bir şey vardı hayatımda.

4016. Bu korkunç bir realiteydi.

4017. **VE Cemal Bey sade benim hayatımda değildi**, bütün etrafımda idi.
(B.lı S.)

4018. Şu hakikati kendi hayatım bana öğretti: İnsanoğlu insanoğlunun cehennemidir.

4019. Bizi öldürecek belki yüzlerce hastalık, yüzlerce vaziyet vardır.

4023. Bunlardan birisi için karısıyla konuşmam lazımdı.

4026. Her şey eskisi gibiydi.

4028. Daha rahattı, daha emniyetli idi VE yüzünde o zamana kadar görmediğim bir hâl vardı. (B.)

4033. Hâlinde mürebbiyesinden izin almış bir çocuğun rahatlığı vardı.

4034. *Böyle miydi?*

4050. En iyisi düşünmemekti.

4051. Kaçmaktı.

4052. Kendi içime kaçmak.

4053. *FAKAT bir içim var mıydı?*

4054. *HATTA ben var mıydım?*

4055. Ben dediğim şey, bir yığın ihtiyaç, azap ve korku idi.

4067. O sonra gelecek işti.

4068. EVVELÂ, ilk an denen şey vardı.

4071. Hepsinin yüzü asıktı.

4080. Ben o kadar mühim adam değildim.

4081. Alelâde bir kâtiptim.

4082. **HAYIR** bu başka şeydi.

4085. İçlerinde Sabriye Hanım da vardı.

4088. İmkânsızdı.

4089. Onlar kendi dertlerindeydiler.

4093. Yırtık elbiselerinin, bakımsız kıyafetinin arasında bile bu bahar gününü andıran serin, dış dış bir güzelliği vardı.

4099. Zehra'da en hoşuma giden taraf, zaman zaman çok derinde kalmış bir şeyin kendisinde uyanmasıdır.

4103. ÇÜNKÜ Pakize'nin bu gibi hâllerde tek bir tâbiyesi vardır.

4115. HALBUKİ asıl onun yanında rahatsızdım.

4118. Pakize'nin bir huyu da rüyalarını sıcağı sıcağına anlatmak için beni uyandırmasıydı.

4124. Gözleri yaş içindeydi.

4132. Topal İsmail iki adım ötemizde idi.

4134. İlmî menâfiülâzânın kaydettiği bütün menfi hasletler onda vardı.

4135. Alın, hemen hemen yok denecek kadar dardı.

4137. Kollar uzun ve parmaklar küt, el ayaları geniş, katı ve yara gibi kırmızıydı.

4138. Alt dudağın kalınlığı, gözlerin yanlara doğru akışı da gösteriyordu Kİ zâlim ve ahmakça hilekâr ve yalancı idi. **(Ki'li B.C.)**

4139. Sesi bir fırça gibi diken dikendi.

4141. Dişleri sarı, birbiri üstüne binmiş ve ters türstü.

4142. Bu da kısmetsizliğe ve hasisliğe delildi.

4143. Onda MUHAKKAK Kİ her kusur vardı.

4149. FAKAT en kötüsü elleri idi.

4157. Bu çocuğa bakmanın imkânı yok!..”

4163. Ne kadar huysuzdu, ne kadar kötülükle dolu idi. (B.lı S.)

4164. Ne kadar çirkin ve kaba idi.

4169. -Çirkin, efendim çirkin!

4170. Çirkin ve ahmak, ahmak ve hayvan...

4178. “Mektep arkadaşım Halit Ayarcı...”

4181. İnsan ne garip mahlûktur.

4184. NERDEN BİLECEKTİM Kİ o anda kahveye Doktor Ramiz'le gelen adam benim iyi talihimdir. **(Ki'li B.C.)**

4185. Çocuklarımın sıhhati, karımın ve baldızlarımın istikbalidir.

4190. BUNUNLA BERABER bakışlarında hiç de insanı rahatsız edecek bir şey yoktu.

4192. Onlarda ne küçültme ne yadırgama, ne alay vardı.

4204. Doktor Ramiz bunların en masumu idi.
4207. İlm-i menâfîü'l-âzâ, ilm-i sima, ilm-i simya, ilm-i havas, ilm-i cifr, ilm-i sihr, ilm-i huruf...
4209. Eski tababet bile.
4213. Halit Bey ameliyesini insanlar üzerinde, ve insanlarla yapan cinstendi.
4222. Yalancı idim.
4223. *BÎNAENALEYH saatten çok iyi anladığımı mı söylemem lazımdı?*
4226. **HAYIR**, burada doğrudan doğruya hareket lazımdı.
4237. Kordonsuz saat, yularsız hayvan, nikâhsız kadın gibidir.
4243. ÇÜNKÜ çok güzel iş.
4244. Bugün epeyce nadirdir.
4245. İngiliz malı.
4246. On dokuzuncu asır ortası.
4247. Sizin anlayacağınız, bir harika.
4248. Saat hakikaten güzeldi.
4251. Hakiki bir heyecan içindeydim:
- 4252. -Burada alet de yok... 4253. Bir çakı olsaydı...**
4255. Elim ilk soktuğum cebimden yanmış gibi çıktı.
- *** Çakı Malta çarşısında yaymacı Ali Efendi'de idi.
4260. Hepsinin bizden bir ayrılış hikâyesi ve içimizden bir türlü gitmeyen bir hatıra çehresi vardı.
4265. **HAYIR**, bakmasını, görmesini bilen adamdı.
- 4267. Lupa ihtiyaç yoktu, NE DE herhangi hususi bir dikkate. (B.)**
- 4273. Lüzum yoktur.**
4274. Bunun hususi bir aleti vardır, büyük saatçilerin hepsinde bulunur. **(B.İ S.)**
4275. Yarım saatlik bir iş.
4280. Saat de insan vücudu gibidir.
4282. Yalnız bir fark vardır.
4285. Yedek parça hikâyesi...
4291. Senelerdir tanıdığım insan... ?
- 4297. VÂKIA mühim bir şey değil AMMA...**
4298. Orda o tartıya ihtiyaç var.
4310. ZATEN herifin katil olacağı gözlerinden, dişlerinden belliydi.

4311. En aşağısı idam, yahut müebbet hapis!..
4314. Ayağıma kadar gelmiş bu kısmeti beğenmediğim, hor gördüğüm, nazlandığım için şimdi pişmandım.
4317. Herif bu akşam hapiste.
4318. Haftaya da idamdır.
4322. Biz fakirler böyleyizdir.
4332. Ah Yâ rabbim, o andaki sevincim!
4333. EVET, müthiş bir sevinçti bu.
- 4336. VÂKIA bu iki ihtimalin ikisi de, ortada yalnız kendisi olsaydı pek o kadar üzüleceğim şeylerden değildi. (Ş.B.C.)**
4337. FAKAT arada kızım vardı.
- 4340. ARTIK bana karşı eskisi gibi horozlanmasına imkân yoktu.**
4346. *Kahve sahibinin suçu ne?*
4348. NİHAYET, sevincimin üçüncü bir sebebi vardı.
4350. Düşünmeğe vaktim vardı.
4355. Kerata...
4361. -Azamî bir saat...
4362. O da taşın bulunması, yerine konması yüzünden...
4369. -AMAN efendim bendeniz bu kıyafetle...
- 4370. İtirazım kıyafetimle herhangi bir yere gitmekten utandığım için değildi.**
- 4371. ZATEN düştüğüm vaziyette kıyafetimi ve her şeyimi olduğu gibi kabulden başka çarem yoktu.**
4373. Nazlanmam, onlarla beraber gitmezsem belki birkaç lira verirler ümidiyleydi. (Ş.B.C.)
4376. *-Kıyafetinizde ne var?*
4386. Garip adamdı.
4388. ŞURASI DA VAR Kİ cüssesi müsaitti. (Ki'li B.C.)
4404. **HAYIR**, Selma Hanım'ın hatırası ne kadar tatlı olursa olsun, benim tesadüfün hazırladığı bu nimetten hakkıyla istifadem lazımdı. (Ş.B.C.)
4408. Kapıdan çıkarken nasıl bana bakmıştı ah, kalp kalbe karşıdır, mendebur mahlûk, rezil adi herif... (B.sız S.)
- 4409. BELLİ Kİ dayak yediğinde bu kadar mustarip değildi. (Ki'li B.C.)**
4411. Onu asıl yıkan bu dayığı benim karşımda yemesiydi.

4415. Saatim bittabi yanımda yoktu.

4424. Herkes kendi düşüncesine dalmış gibiydi.

4428. Gerisinin ehemmiyeti yoktu.

4433. -SAHİ yahu, yirmi beş dakika fark var.

4435. Saatçi, zengin ve son derece kibarlık meraklısı bir Ermeniydi.

4436. Onu görüp de gömlekçisini, hele berberini beğenmemek kabil değildi.

4437. Ayakkabılarının cilasına gelince, keratanın yatarken onları koynuna aldığı muhakkaktı.

4452. Bu doğrudan doğruya senin zaferindi.

4464. -Eskiden, dedim, bu cins işler, yalnız sermaye meselesi değildi.

4483. ŞİMDİ çok hafif kemik yağları var!

4503. TAM benim hayatımdı bu. (D.)

4504. Evdekiler açtı VE ben kendimin olsa bile fabrikasının adını bir türlü öğrenemeyeceğim bir otomobilde idim. (B.)

4511. O günden kalan en korkunç hatıram, bütün yol boyunca ve merasim esnasında nasırına basılmış gibi sinirli, somurtkan duran Cemal Bey'in gözlerimiz karşılaştıkça, hâlime için için güldüğünü fark etmemdi.

4514. Niçin başka türkü değil?

4528. Ben birkaç defa düşünmedim değil.

4535. “Merhume acayip kadındı.

4536. HANİ sizin halanızdan bir numara üstünü, falan gibi bir şey...

4538. O da bize düşman gibiydi.

4539. AMA, ne olsa akraba idi. (Ş.B.C.)

4552. AMA ne olsa size yine minnettardır.” (Ş.B.C.)

4554. YA o mezarın başında oturup, abdestsiz, gusülsüz, yanık yanık okuduğum aşır...

4558. Dostluğunuza nasıl minnettarım!

4559. FAKAT emindim Hayri Bey, sizin, benim en iyi dostum olduğunuza emindim!” (B.lı S.)

4565. Bir ara, Halit Ayarcı'nın devam eden sesini duydum: -Cemal'i biraz tanıyıp da öldürmek istememek kabil değildir.

4568. Rakı böyle değildi.

4569. Onunla ülfetim daha sıkı, daha derindi.

4571. FAKAT bu benim değil, onun aleyhinde idi. (B.ı S.)

4575. ÇÜNKÜ adamcağızın karısından başka hiç ve hiçbir hâlini beğenmediğim o kadar aşikârdı Kİ...

4577. BU YÜZDEN Şehzadebaşı'ndan Edirnekapı'ya kadar, yol boyunca rastladığınız eşiğinden atlar atlamaz ekşimiş pilaki ve yanmış zeytinyağı kokusu ciğerinizi haşlayan meyhanelerin hepsine birkaç lira borcum vardı.

4581. İkisinin de bende bir yığın hatırası vardı.

4582. İkisinin yan yana gelmeleri de pek mümkündü.

4583. ELBETTE Büyükdere'de rakı içenler vardı.

4585. İşte değişiklik burada idi.

4586. Ben, rakı ve Büyükdere...

4588. Büyükdere, rakı ve ben...

4589. Ne şekle şoksam, bu iki saat evvel aklımın alacağı şey değildi. (Ş.B.C.)

4591. Hayri Bey, Hayri Efendi, Hayri oğlum, falcı Hayri, saatçi Hayri, öksüz Hayri, şu büyücü Hayri, müsrif, ayyaş, esrarkeş Hayri, Pakize'nin kocası Hayri, baldızlarımın eniştesi Hayri...

4593. -Hayri Beyefendi, bir cıgara...

4594. Lütfen.

4596. Böyle denmesi lazım.

4604. Büyükdere, rakı ve ben, AMA Hayri Beyefendi olarak ben.

4605. AYRICA otomobilin yetmiş kilometre sürati.

4606. Muhakkak tekrar çocukluğuma döndüm ve bir bayram yerindeyim!

(B.)

4607. -Pek dalgınsınız Hayri Beyefendi!

4608. Bereket versin, Doktor Ramiz yanımda. **(B.sız S.)**

4609. O varken benim kendime ait işlerde söz söylememe lüzum yoktur.

4611. -Hayri Bey, daima böyledir!

4612. Hayri Beyefendi, bizim Hayri, sizin Hayri, dalgın Hayri...

4613. Ne kadar çok Hayri var.

4617. Her şeyde bir çocuk saçı yumuşaklığı var.

4618. Altı sene evvel bakımsızlıktan ölen küçük kızımın saçları da böyle yumuşaktı.

4620. Üstü başı benden perişan.

4621. BELLİ Kİ kendinde değil! (Ki'li B.C.)

4629. *EVET* saat altı, yedide...

4632. -Baş üstüne beyefendi...

4634. Biliyorum, şimdi hiddetten sapsarıdır. **(B.sız S.)**

4636. Saat yediyi bekliyorum, altı buçukta kapının önündeyim. **(B.lı S.)**

4639. Gözlerinde fena bir pırıltı var.

4640. SANKİ holün ışığında çok derin bir karanlıktan bakıyor gibi.

4644. Bende hiç meslek tesanüdü yok mu?

4649. İçinde Selma Hanım var.

4650. *ACABA hasta mı?*

4651. Kızım da hasta, küçük kızım. 4652. HEM on günden beri.

4656. Sandalyenin, şezlongun üzerinde bir yığın ipekli çamaşır var.

4657. Cemal Bey, bir sandalyenin üzerine atılmış robdöşambriyle odada hazır.

4660. Bir şeyler daha bulup söylemem lazım.

4662. Küçük kızımın bu sabah ateşi otuz sekizdi, yüzü çok değişikti. **(B.lı S.)**

4663. *FAKAT Selma Hanım'a bunlardan ne?*

4665. AMMA burada olduğum için mesudum.

4668. Yine çok güzel ve şirin.

4671. -Sabır, insanoğlunun tek kalesidir...

4673. FAKAT duvarları bu odada çok ince.

4674. -Bir hediye göndermemiz lazım.

4675. Görüyorsunuz ben hastayım.

4677. Cemal gitmek istedi AMMA, onun da sabahleyin ateşi vardı biraz...

(B.) (D.)

4681. FAKAT kadın aklı bu.

4685. -ZATEN bu gece başka yere sözlü...

4687. Şişli'de...

4688. Doğumevinde...

4689. Akrabadan bir hanım.

4698. - **Hayır**... 4699. Oda sıcak

4703. YOKSA, YOKSA...

4707. Orada sandalyenin üstünde.

4708. Ufak bir ricam daha var.

4710. Bütün takımıyla.

4711. Anlıyorsunuz YA, zengin insanlar.
4712. Bizim de hediyemizi ailenin eski bir emektarıyla göndermemiz lazım.
4714. Bir kahkaha daha.
- 4717. Kendisine uşaklık etmek kâfi değil.**
4718. Etrafa evlerinde doğup büyüdüğümü, beşiklerini salladığımı da zannettirmem lazım.
- 4722. “Geçenlerde Cemal’in giydiği elbise değil miydi?**
4723. Adam boylu poslu!
4724. SONRA efendiden adam.
4725. Bayağı kâmil bir hâli var.”
4735. **HAYIR**, tekrar dönüyor, tekrar aynı cümbüşlü bakış, aynı gülümseme...
- 4736. BELLİ Kİ o anda kendisi için benden başka kimse yok. (Ki’li B.C.)**
4742. Ayşe kapının önünde.
4744. Emine, çocuklarım, Pakize, hepsi burada...
- 4746. Yalnız Selma Hanım yok.**
4752. İçimde bütün dünyayı ikrah ettirecek bir bulantı var.
- 4753. HAYIR ben Ayşe’den hoşlanacak insan değilim.**
4756. Düşmemek için bir tarafa tutunmam lazım.
4757. *FAKAT nasıl, ne suretle?*
4761. TABİİ tramvayla.
- 4762. Başka çaresi yok.**
4766. EVVELÂ mutemetten, sonra dostlardan, sonra herkesten.
4769. Ayşe, Pakize, Selma Hanımefendi.
- 4771. Ona artık lâayık değilim.**
4774. Bu kadar güzel kadına, hem de hizmetçisiyle ihanet etmek...
4775. VE Selma Hanım’ın, Cemal Bey’in bu düşünceye yine kendi içimden fırlattığı kahkahalar, “Cemal’in de biraz ateşi var!”
4782. DEMEK bu da âdet.
- 4784. FAKAT onun gibi yapmam imkânsız.**
4786. Bu lokantaya giriş değil, bütün bir fütuhât!
4789. *Sade öyle mi ya?*
4791. Bütün müşterilerin gözü bizde.
- 4799. FAKAT eski neşesi yok.**
4800. Dışarıda deniz var, gece var. (B.lı S.)

4801. Garip, sessizliğı insanın içine yerleşen, bir rüya balığı gibi insanın içinde masmavi kımıldanan gece.

4804. Rakı...

4805. YANİ Kulüp rakısı.

4806. AMMA öbürlerinden, hani şu benim getirttiklerimden!

4807. DEMEK Kulüp rakısının başka cinsi de var.

4809. Her şey sınıf sınıf.

4810. Kadınlar da öyle değil mi?

4811. Selma Hanımefendi, Nevzat Hanım, Pakize, sonra Pakize'nin kardeşi olduğu hâlde meselâ büyük baldızım...

4812. Hepsi ayrı cinsten.

4813. DAHA niceleri var.

4814. Kâinat lâhana gibi yaprak yaprak, kat kat.

4821. O da Balıkpazarı'nda satıcı iken...

4823. "Ben fakir adamım.

4826. Ben Hayri İrdal'ım.

4827. Beş yıl evvel ölen en küçük kızının cenazesi bekçi kucağında kalkan adam.

4828. SİZİN ANLAYACAĞINIZ, biçarenin biri.

4830. HANİ kahvede, huzur-ı âlinizde dayak yemek küstahlığını gösteren o mendebura..."

4837. BELKİ DE yüzüm karmakarışıktır.

4838. ÇÜNKÜ siz de anladınız ya, o zamanlar ben bütün hayatını sırtında bir kambur gibi gezdiren o biçare insanlardandım.

4846. Siz de beyefendi lütfen...

4849. *ACABA aktörlüğü var mı?*

4850. **HAYIR** bu aktörlük değil, başka şey.

4853. -Biraz buz?

4854. Biraz daha...

4862. Sonra ilk yudumun zevki...

4863. Dilimle damağıma hafif dokunuyorum, çok ince bir sakız lezzeti var.

(B.sız S.)

4864. HAYIR, bu benim kırk beşlik değil.

4865. İkinci yudum, üçüncü yudum.

4867. Bütün vücudumda tanımadığım bir sıcaklık var.
4870. *Bu kadar da acele doğru mu ya?*
- 4871. Biraz daha tadını çıkarmak lazım değil mi?**
- 4872. Bu gece yediğim, içtiğim, gördüğüm şeyleri nasıl olsa bir daha görecektim, içecektim, yiyecektim değilim!**
4885. -Psikanaliz, devrimizin en mühim keşfidir.
4891. Doğrusunu isterseniz, on senedir, onunla beraber olduğumuz zamanlarda benim de yapmak istediğim hep bu idi. (**Ş.B.C.**)
4897. HEM fazlasıyla!
4901. Babamın dostuydu...
4914. Bu Halit Ayarcı'nınkinin de üstünde, daha marifetli, daha kudretli, yüzlerce mâna ile zengin bir şeydi.
4917. O DAKİKA HEPİMİZ ANLADIK Kİ Halit Ayarcı mühim adamdır; FAKAT ona iltifat eden daha çok mühimdir VE o, çok mühim adam olduğu için Halit Ayarcı birkaç yüz daha mühimdir. (**B.**)
- 4918. Bu konuşma değil, ardı arası gelmeyen bir çarpı ameliyesiydi.**
4919. -Sağlığınız efendim...
4920. -*Kim bu arkadaşlar?*
4926. -Aziz dostlarımdan Hayri İrdal Bey...
4927. Memleketimizin en tanımış saat ustası.
4928. Misli bulunmaz bir adam...
4929. Bu takdim şeklinden bir daha anladım Kİ Halit Ayarcı mazi ve istikbalini hâlin arasından gören zattır. (**Kİ'li B.C.**)
4931. Kalantor zat benimle teşerrüf ettiği için son derece mesuttu.
- 4951. Çatala lüzum yoktu.**
4952. Çatal fazla külfetti.
4953. O samimî adamdı.
- 4956. HEM çatal yemek yemek içindi, böyle çerezler için değil!**
4959. ZATEN mevsimi!..
4967. *Gerisine ne lüzum vardı?*
4971. Tuhaf bir konuşmaydı bu. (**D.**)
4975. -MUHAKKAK, hem yarın!
4976. Öğle yemeğinde.
4982. Doktor Ramiz'in yüzü sevinçten kıpkırmızıydı.

4983. Ben, en aşağı dördüncü kat gökte Hazreti İsa ile sarmaş dolaştım.

4989. Bu akıl alacak şey değildi.

4990. Rabbim, ne büyüsun sen! (D.)

4991. Yalnız bir kişi, Halit Ayarcı oralarda değildi.

4994. FAKAT ben ne istediğini anlayacak hâlde değildim.

4995. HELE Nuri Efendi'den çok uzaktaydım.

4997. Ne babacan, ne asil hâlleri var.

5002. Her zaman böyledir.

5003. Her zaman iştahlı ve dost.

5005. -TABİİ iktidarda olmadığı zamanlar...

5008. O daimî ve edebîdir.

5009. FAKAT bu şahsa ait bir hâl değildir.

5010. Haleflerinde, seleflerinde, hülâsa bütün ailede, hepsinde vardır.

5015. -Yerine gelen adam...

5017. O zaman da cebimdeki gazetede bunun resmi vardı.

5018. Garip değil mi?

5029. O benzeyen şey yok mu, işte o hüviyetlerine sinen iktidardır. (B.İ S.)

5030. Dedim ya, bu bir hulûl hadisedir, ben sende ve sen bende...

5044. Bu hafiflik, bu boşalma ve doluş, -ÇÜNKÜ GİDEN SIKINTILARIMIN YERİNE GARİP BİR SEVİNÇ, BİR İÇ RAHATI, BİR GÜVENME GELİYORDU- şüphesiz ondan, onun omuzumu çökerten ağır ve heybetli elinden, gözlerime akan mıknaatlı bakışlarındandı.

5045. Bu anlaşılamayacak bir şeydi.

5051. KALDI Kİ bu mübareklerin hepsi dünya işlerinden uzak, bizzat kendileri, ruhumuzu ve nefsimizi terbiye edeceğiz diye benimkinden beter sıkıntılar içinde yaşamış, mala, menale kıymet vermemiş, ellerine geçeni de şuna buna dağıtmış insanlardı. (Kİ'li B.C.)

5053. Altıparmak'taki Şeyh Mustafa Hazretleri, Deli Hafız, Şeyh Viranî hepsi bu çeşit insanlardı.

5054. Ben, sabah akşam, giyebileceğim şöyle temizce bir gömlek bulamıyorum diye yanıp yakılırken, kısmetimin açılmasını himmetinden beklediğim Gömleksiz Dede, kendisine hediye edilen gömlekleri sokak ortasında cayır cayır yırtıp atmakla meşguldü.

5055. Böylesi zevatın, daha ziyade maddî meselelerde, dünya işlerinden gelen sıkıntılara çare bulamayacakları besbelli bir şeydi.

5067. *Mümkün mü?*

5071. **HAYIR**, taşım da taşım.

5072. Evliya inadı bu, **kabil değil. (B.lı S.)**

5078. Devletli hiç de bu cinsten, yani nefis, ruh terbiyesi diye kendini azaba sokacak, kısmetini köreltecek, ebedî saadetler uğrunda dünya nimetlerini tepecek insanlardan değildi.

5079. BİLÂKİS hoşuna gideni kapan, alan, yiyen, öğüten ve bunları yaptıktan sonra da gerisini arayan, bulamayınca canı sıkılan takımdandı.

5080. Ömründe hiçbir riyazet yapmadığı, en çetin hastalıkları bile perhizsiz yendiği aşikârdı.

5082. **HAYIR**, o başka çeliktendi.

5086. ELBETTE böyle bir adamla karşılaşma, göz göze gelme bir uğur, bir saadetti.

5101. -Yirmi yedi altın direkli çadır, içlerindeki bütün eşya altın veya gümüşten, ve hep mücevher ve inci kakmalı.

5102. AYRICA sandık sandık mücevherat, altın ve gümüş evanî, kadın hulli yatı, yüzükler, çelenkler, maşallahlar...

5103. Halit Ayarcı gülerek: -Olmaz, dedi, Bizanslılarda maşallah yoktur.

5104. O bizlere mahsustur...

5107. Maşallah kelimesi elbette bizim olacaktı, bize lâıyk bir şeydi. **(B.lı S.)**

5114. YALNIZ saatçiliğiyle meşguldü.

5119. Monşer, bu tam filozof, hem de muhtaç olduğumuz filozof...

5120. Zaman felsefesi...

5122. Zaman, yani çalışma felsefesi...

5127. Maazallah...

5131. İşin fenası benim bu sözlerim üzerine kahkahaların ve onlarla beraber tabakların sallanmasının artmasıydı.

5134. Bizim Faik'in huyudur.

5136. Salon eğlencelerine meraklıdır.

5146. Sarhoşluğunuza gelince, gördünüz ki değilsiniz.

5147. Hem hiç değilsiniz...

5155. FAKAT ben artık tedirgindim.

5157. -Eski saatler el işiydiler.
5159. HÜLÂSA büyük mânada kuyumcuydular.
5161. Çizgiler, oymalar, filânla...
5164. MESELÂ sizin saatin iç kapağının altındaki gibi.
- 5172. AMMA böyle asık çehre ile değil.**
- 5181. EVVELÂ parasızsınız.**
5182. SONRA DA evlendirilmesi lazım üç genç kadın var evinizde... **(D.)**
5183. Bir de umumî sıhhat bozukça.
5184. Hepsi aynı yere çıkar, YANİ sadece para meselesi. **(B.)**
5186. Para, üç izdivaç, biraz bolca yiyip içme...
5191. Kızınız anlattığınıza göre zarif ve güzel bir çocuk...
5197. -SONRA, öbürleri, baldızlarım.
5198. HELE büyüğü, şu musiki meraklısı...
- 5201. -Anlattığınıza göre durup dururken kimsenin alacağı cinsten değil.**
5203. MESELÂ, radyoda büyükçe bir şöhret...
5204. Herhangi bir gazinoda meşhur bir artist, muganniye sıfatıyla...
5205. GÖRÜYORSUNUZ Kİ her şeyin bir çaresi vardır. **(Ki'li B.C.)**
5209. -Hata...
5210. -Hep hata...
- 5214. Alelâde hayata razı değiller...**
- 5215. -HAYIR, hiç değiller.**
5216. Karım kendisini Hollyvood'da zannediyor, büyük baldızım büyük bir muganniye olduğuna kani. **(B.sız S.)**
5217. Küçüğü...
5218. -TABİÎ...
5220. VE hepsi de size karşı biraz kırgın.
5221. Kendilerini anlamıyorsunuz diye...
5224. Altı saattir beraberinde bulunduğum, her hareketine hayran olduğum adam da deli idi.
- 5225. Bunun böyle olması için boğazıma sarılmasına, soyunup çırpıplak orta yerde takla atmasına hiç ihtiyaç yoktu.**
- 5229. Darılmayınız AMA sizin insan ve hayat tecrübeniz hiç yok. (B.)**
5233. Bereket versin bu akşam rakı boldu.

5236. -HELE büyük baldızınız gibi hakiki bir artiste karşı muameleniz, onu inkârınız...

5242. SONRA cahil.

5244. HAYIR, imkânsız...

5245. BELKİ başka bilmediğim meziyetleri vardır.

5248. Buna imkân yok.

5249. Kulağı yok efendim, hiç yok. (B.lı S.)

5260. EVVELÂ bu bir kalabalık işidir.

5263. SONRA bu mesele ümitsiz bir kalabalığın işidir.

5264. SİZ DE BİLİRSİNİZ Kİ zevk denen yüksek şeyin bizim içimizde içgüdüden kolaylığa kadar giden bir yığın karşılığı vardır. **(Ki'li B.C.)**

5268. Bu sual bir kere soruldu mu sizin zevk, üslûp dediğiniz şeyler yoktur artık. (D.)

5270. Radyo devrindeyiz.

5277. ÇÜNKÜ onu hakikaten yıllar boyu öğrenmek lazım.

5280. -Bu meselelerde herkes işin alayında...

5281. Farkında olmadan alayında.

5283. -Hangi alay?

5285. -Tabî...

5288. Zavallı Hayri Bey, siz garip bir adamsınız.

5290. Onlar, hani şu demin söylediğiniz, ustadan ustaya mektuplardı.

5291. ŞİMDİ artık o klasik devirde değiliz.

5294. -Meşhurların hemen hepsini...

5296. DEMEK son derecede şahsî!

5298. Orijinal ve yeni...

5300. En büyük harflerle yeni!

5301. Yeninin bulunduğu yerde başka meziyete lüzum yoktur.

5303. *Halk musikisi mi, alaturka mı?*

5304. *YOKSA alafrangaya kaçan halk musikisi mi, YAHUT halk musikisine kaçan alafranga mı? (B.)*

5309. YAHUT bazı şarkıları...

5311. -EVET, bütün mesele burada.

5312. Siz teşebbüs fikrinden mahrumsunuz.

5313. SONRA idealistsiniz.

5315. HÜLÂSA eski adamsınız.

5318. Bu kadarı da fazlaydı artık.

5319. -Ben mi realist değilim!

5324. BEN ÖYLE SANIYORUM Kİ her şeyi olduğu gibi görenlerdenim.
(Ki'li B.C.)

5325. HATTA fazla realistim, rahatsız edecek kadar...

5333. Onun için anlaşılmamız lazım.

5334. Realist olmak hiç de hakikati olduğu gibi görmek değildir.

5335. BELKİ onunla en faydalı şekilde münasebetimizi tayin etmektir.

5342. Hakikati olduğu gibi görmek...

5343. YANİ bozguncu olmak...

5346. Yeni adamın realizmi başkadır.

5348. İŞTE sorulacak sual.

5349. MESELÂ bu bahiste en büyük hatanız musikiden, yani mücerret bir fikirden hareket ederek baldızınız hanımefendiyi mütalaa etmenizdir.

5357. O HÂLDE elimde iki rakam var.

5358. Baldızım ve musiki.

5363. ELBETTE Kİ hayır... (Ki'li B.C.)

5365. -ELBETTE hayır...

5366. Bin defa hayır...

5369. -Zerre kadar...

5370. İmkânsız...

5371. Büsbütün imkânsız...

5373. BİLİN Kİ zamanımızda bu gibi işler için kuvvetle istemek kâfidir.
(Ki'li B.C.)

5378. Hakikaten teşekkürden başka yapacağım bir şey yoktu.

5391. Ne iyi, ne mükemmel, FAKAT azizim, bu başlı başına bir muvaffakiyet vasıtası... (B.)

5396. Siz hakiki bir hazineye sahipsiniz, **farkında değilsiniz.** (B.lı S.)

5397. Toparlamağa çalışalım: Çirkin, diyorsunuz, binaenaleyh bugünün telakkilerine göre sempatik demektir.

5398. Sesi kötü, diyorsunuz, şu hâlde dokunaklı ve bazı havalara elverişli demektir. (B.sız S.)

5399. Kabiliyetsiz diyorsunuz, o hâlde muhakkak orijinaldir. (B.sız S.)

5402. O geceden vâzih olarak bende kalan hatıra buraya kadardır.
5403. HATTA Halit Ayarcı'nın son cümlesi üzerine.
5405. Ondan ötesi hakiki boşluk...
5407. İnce, tatlı, sisler içinde yumuk yumuk bir sabahtı bu.
5410. İçimde dünyanın en mesut hafifliği vardı.
5413. DAHA o gecenin haftasında baldızım küçük bir gazonoda muganniye idi.
5414. İlk gece Pakize, Halit Ayarcı, Doktor Ramiz ve ailemizin bütün efradı dinleyiciler arasında idik.
5423. Hayata inanmak lazım Hayri Bey.
5426. Bu canlı insanın insanla karşılaşmasıdır.
5428. Şimdiden sonra yolu açıktır.
5440. İnsanla dost olması için bir saniye görmesi kâfiydi.
- 5441. Hayatında hiçbir sırrı yoktu.**
- 5443. Hiç kimse ile darılmak âdeti değildi.**
5448. YALNIZ ayakkabılarınızı boyatmak lazım.
5451. DOĞRUSU sizin gibi bir arkadaş bulduğuma memnunum.
5456. Yaşınız başınız da ahbablığa müsait.
5460. FAKAT erkeklerimizin fikrî terbiyesi henüz bu mertebeye gelmediği için...
5462. Eskiden boşanma denen şey kolaydı.
5471. Halit amcam teşkilâtçıdır.
- 5475. MAMAFİH sizin getirmenize lüzum da yok.**
5481. Bu modern bir müessesedir.
5482. Genç hanım lazım.
5484. Eteklerinizi biraz kısaltıp saçlarınızı da kısa kestirdiniz mi...
5485. HELE başınıza bir de bere koyarsanız...
5486. Benim arkadaşlarımdan birinin kocası küçük kızlara meraklıymış.
5490. Başına da bir kasket...
5492. Oh, doğrusu çok iyi oldu sizinle beraber bulunmamız... **(D.)**
5498. Nermin Hanım işte böyle bir Nermin Hanım'dı.
5499. Hayret edilecek nokta, üç kocasından da kendisinin istemesiyle ayrılmış olmasıydı.
5501. Hakikatte günün on iki saatinde konuşan bir insandı.

5502. Daire iç içe iki odadan ibaretti.

5503. Birincisinde Nermin Hanım'la benim karşı karşıya masalarımız vardı.

5505. ŞİMDİDEN SÖYLEYİYİM Kİ alelade eşya ile döşenmiş bu odalarla İstanbul'un en asrî müessesesi olan enstitü binası arasında hiçbir münasebet yoktu. (Ki'li B.C.)

5507. Onlar ayrı ayrı iki âlemdir.

5514. Beraberce Nuri Efendi'nin hatırlayabildiğim sözlerinden yüz kadar slogan tertip ettik: "Maden kendiliğinden ayar kabul etmez", "Ayar saniyenin peşinde koşmaktır".

5516. "Müşterek zaman müşterek iştir", 5517. "Hakiki insan zaman şuurdur", 5518. "Refahın yolu sağlam bir zaman anlayışından geçer" gibi şeylerdi bunlar.

5526. Bu istediğine erişme sevinciyle kaybetme korkusunun beraberce vücuda getirdikleri acayip, karışık, sevinçle ve korku ile dolu bir devirdi.

5528. ARTIK gün boyunca kahve kahve şuna buna rastlamak ümidiyle koşmak yoktu.

5537. Bir işim vardı, FAKAT yapacağım iş yoktu. (B.)

5541. Burada o bile yoktu.

5542. Bu, birkaç kelimenin etrafında doğmuş bir şeydi.

5550. *Hayatta yeri neydi bunun?*

5551. İşin fenası Halit Ayarcı'nın ortalıkta görünmemesi idi.

5562. Ay başından ay başına ücretlerimizi alırken görünmek en munasibiydi.

5578. Bütün bunların benim için tek bir mânası vardı.

5580. Ben müdür muavinliğimin değil, almakta olduğum üç hademe ücretinin peşinde idim.

5591. FAKAT Nermin Hanım'ın Halit Ayarcı'ya itimadı vardı.

5594. O teşkilâtçıdır.

5599. AMA biraz işleri yoluna koyduktan sonra...

5612. Onun konuşması başka türlü idi.

5618. Nermin Hanım'ın dostluk yapması ve bütün hayatını parça parça anlatması için herhangi bir insanla bir kere karşılaşması kâfiydi.

5628. ŞÜPHE SİZ onun için dünyanın en rahat hayatıydı bu.

5632. BİNAENALEYH bu iş onun için de mantıksızdı.

5644. Hayri İrdal Bey, bu işte en büyük şansımızdır.

5648. -Kendisine verdiğimiz para utanılacak bir şey...
5649. Hakikaten utanılacak şey...
5651. İşin garibi belediye reisinin de bu işe gerçekten sıkılmış görünmesiydi.
5654. Halit Bey...
5656. -Tabî, şimdiki vaziyeti muvakkat...
5661. -Nermin Hanım kalem şefimizdir.
5662. Birinci sınıf bir entelektüel.
5663. Onunki de büsbütün başka bir fedakârlık...
5665. Nermin Hanım'ın yüzü ilk bayramlığını giymiş bir kız çocuğu gibi kıpkırmızıydı.
- 5682. Bu cins gezme ve görmeler için ne öyle gezilecek geniş mesafeye, ne de görülecek şeye ihtiyaç varmış.**
5683. Esas olan sizin bu kararı vermenizmiş.
5691. Bu kadar mühim bir merkezde...
5701. -DEMEK böyle ha!
- 5703. MAMAFİH bu tam bir grafik değildir.**
5706. -ŞU HÂLDE tam bir sosyal etüt...
- 5707. -Gayemiz o değil mi?..**
- 5708. Çeşitli mesleklere göre saat ayarı hakkında hiçbir fikrim yoktu.**
5710. BUNUNLA BERABER bu sosyal etüdü yaptığım için bayağı memnundum.
5714. -Ayar saniyenin peşinde koşmaktır...
5715. Mühim söz bu, Halit Bey!..
5723. Büyük fedakârlık, büyük muvaffakiyet...
5728. - Estağfurullah, efendim...
5729. Muvaffakiyet efendimizin...
5731. Bu hâliyle yeni yaptırdığı konağın senetlerini karısının bütün serveti külçe külçe mücevherler ve en güzel yazmalarla beraber, altın bir tepsi üzerinde, evine ilk defa gelen Sultan Aziz'e hediye eden Yusuf Kâmil Paşa'ya ne kadar benziyordu!
- *** -Bütün bu muvaffakiyetler sizindir...
5732. Alın, götürün, ben de beraber hep size aidiz...
5736. O, bu işteki muvaffakiyetin tamamıyla belediye reisine ait olduğuna kanidi.

5738. -EVET, dediğim gibi...

5739. Bizim vazifemiz çalışanlara yardımdır, asıl muvaffakiyet sizindir.

(B.sız S.)

5742. DEMEK usul bu idi.

5745. Enstitümüzün kurulması bir muvaffakiyetti.

5746. Bu resmen muamelesini görmüş bir vâkıa idi.

5753. -Bir müdürümüz, bir müdür yardımcımız var.

5754. AYRICA bir neşriyat müdürüne, bir kalem şefine, bir muamelât ve daire müdürüne muhtacız.

5755. Şimdilik mutlak kadromuz bundan ibarettir.

5757. Bu da saatin kendi bünyesinden ve içtimaî hayattaki mevkiinden ve rolünden doğan bir kadro idi.

5758. Birinci kısımda, şimdilik yalnız Zemberek, Mil ve Yelkovan şubeleri vardı.

5766. En iyisi yeni bir binanın yapılmasıdır.

5768. YALNIZ bu daire müdürü fazla değil mi?

5769. YANİ yukarıki kadrodaki...

5771. -EVET efendim, her dairenin tabiî çatısı olan kadro olması itibariyle.

5772. Bir nevi idarî ve organik iskelet gibi...

5780. Belediye reisinin burada gösterdiği hassasiyete hayran olmamak kabil değildi.

5784. -Hayri Bey, devlet hesabına, umumî menfaat hesabına daima fedakârdır.

5795. -O kolay!

5797. Esasen Hayri Bey'in bu hususta çok faydalı bir fikri var.

5799. Hayri Bey bu işte haklı.

5802. -Dışardan ecnebi mütehassıs, filân...

5804. -Bu iş son derecede mühim bir iş.

5805. Bütün kırımız, pasımız burada.

5809. Belediye reisi HEM memnun görünüyordu, HEM DE çekingendi. **(B.)**

5815. -Ecnebiye ihtiyacımız yok.

5816. Bu iş onların anlayacağı iş değil.

5823. ÇÜNKÜ böyle şeylerde asıl karar değil, o kararlar münasebetli olan insanlar mühimdir.

5828. -Sırf bunun için dahi yapmamak lazım.

5837. Hayatı güçleştiren şeylerden hoşlanacak yaşta değilim.

5839. O daima cömert ve realistti.

5844. O zamanlar herkes mütehassıstı.

5846. Ah bu büyük kelimeler ve büyük benzetmeler...

5847. Belediye reisi Kanunî Sultan Süleyman'ın topu, tüfeği, mızrak ve zırhıyla ortaya atılan kim bilir kaç yüz bin kişilik ordusuna karşı ne yapabilirdi; tek çaresi şöyle haysiyetli bir ricattı. (B.sız S.)

5848. -EVET, meselenin başı bu.

5849. -ESASEN çok insan var.

5852. -YALNIZ malûm ya, böyle meselelerde...

5853. Bu kadar personeli birden bulmak...

5855. Tavsiyeli, **tavsiyesiz**...

5859. Bunun için de prensibimiz gayet sağlam.

5861. Yarısı da dışardan güvendiğimiz yüksek insanların tavsiyelileri.

5869. -**HAYIR**, asla...

5870. -*Şahadetname, filân?*..

5871. -**HAYIR** efendim, hayır...

5872. Onlar alelade memuriyetler için lazım gelen şeylerdir.

5873. HALBUKİ bu hayatın bizatihî kendisi olan bir iş.

5874. Memur değil, mütehassıs ister...

5885. -Doğru, çok doğru...

5889. Sıra ile birkaç rakamdan başka, sadece majüskül birkaç harf vardı.

5892. YALNIZ şimdilik bir kâtibe daha ihtiyacımız var.

5896. TABİÎ ufak bir ücretle...

5898. Baba evi gibi bir şeydir.

5900. -Zehra Hanım Hayri Bey'in kızıdır.

5907. FAKAT bu süveterlerin içinde şüphesiz en güzelleri Nermin Hanım'ınkilerdi.

5908. Eleğim sağma gibi rengârenk, güneşe tutulmuş billur gibi çınlayan, üzerinde daima saate ait şeyler bulunan bu süveterler hakiki şaheserlerdi.

5911. Daire müdürlüğünü kaldırmış olmamızdan çok memnundu.

5915. Adı da güzel değil.

5916. Muamelât müdürü.

5917. Hakikaten bir enstitü için yakışıklı bir isim.
5918. Öz Türkçe devrinde.
5925. O çoktan hazır.
5926. İki aydır üzerindeyiz.
- 5929. O kadar mühim değil.**
5930. Bir iki nokta.
- 5938. FAKAT o da zeki, ve herhangi vaziyette şaşırarak cinsten adam değildi.**
5949. Arz ettim ya, mükemmel ev kadınıdır. **(B.sız S.)**
5950. Dediği doğrudur.
- 5952. Her gün saat on bire doğru Nermin Hanım'ın evine uğrayan Derviş Efendi'nin bize getirmediği şey yoktu.**
5956. -O benden beterdir beyefendi.
5959. -Bu gibi işlerde en doğrusu randımanı sağlamaktır.
5960. Ah Yârabim o dakikada karşımda bir ayna bulunmadığına, kendimi doya doya seyretemediğime ne kadar müteessirdim.
5968. Etrafımda her şey öyle ters ve tanınmaz bir mantık içinde idi.
5973. FAKAT istatistik tanzimi ve bilhassa bu istatistiklerin grafiklerle gösterilmesi bahsinde daha çok acemi idim.
5984. Hocalar da öyle.
5985. HALBUKİ irat sahipleri, ev kadınları, bilhassa hizmetçiler, hülâsa hiç işi olmayanlar, işlerinden başka işleri olmayanlar...
5987. -YANİ demek istiyorum Kİ, kendilerine gösterilen işlerden başka işi olmayanlar... **(Kİ'li B.C.)**
5988. YANİ bütün zamanlarını yalnız ona verenler.
5989. MESELÂ okur yazar, yahut musiki seven kadın için ev işi çarçabuk bitirilmesi gereken şeydir.
5991. O HÂLDE zaman onun için kıymetlidir.
5992. Dışarıda çalışan ev kadını da böyle.
6004. HİÇ OLMAZSA benim bildiğim böyle... **(Ş.B.C.)**
6007. Müthiş zaman yer.
6009. Böylesi daha doğrudur.
6015. MADEM Kİ düşünmüş, o hâlde bir sebebi vardır.
6018. DEMEK Kİ içinden gelmiş.

*** İçten gelen her şey doğrudur.

6019. ŞİMDİ ben bu sütunun fonksiyonunu bulmak zorundayım.

6024. ZATEN herhangi bir şeyi saymanın imkânı yoktur.

6030. *-İyi AMA, bunun yazılması behemehâl lazım mı? (B.)*

6031. Bu o kadar tabî bir şey Kİ...

6032. *-Zannederim lazım. (D.)*

6036. Biz içtimaî bir davanın üzerindeyiz.

6039. *-Sizin için bilmem AMA, benim için yoktu. (B.)*

6040. VE olmadı da.

6047. Belediye reisine verdiğiniz cevap son derece mükemmeldi.

6048. *-Asıl sizin konuşmanız mükemmeldi.*

6049. *-Ben eski arkadaşım.*

6051. O zamandan beri fâsılasız dostuz.

6052. *-Yalnız...*

6053. *-EVET, yalnız?*

6055. Daha bir şey yapmış değildik.

6056. *-Yanılıyorsunuz Hayri Bey, başlamak, başarmaktır. (B.sız S.)*

6057. Bakın, bu şartlar içinde, bu küçük odada büyük bir işe kendimizi vermemiz, bu daireyi kurmamız bir başarı değil mi? (B.sız S.)

6065. Sizinle bu müessesede yapacağımız çok iş var.

6069. *-Müsbet işten kastınız nedir?*

6070. Herkesin inandığı aklın bir lahza kavradığı değil mi?

6071. MESELÂ hamallık!

6073. *-Sade bu kadar mı?*

6076. Herhangi bir şeyi mantığın dışına çıkarmamız için ona biraz dikkat etmemiz kâfidir.

6086. Çalışmak, zamanına sahip olmak, onu kullanmasını bilmektir.

6091. Bu müsbet bir hareket değil midir?

6092. Bayağı müteessirdi.

6095. Saat bir vasıta, bir alettir. (B.lı S.)

6096. TABİÎ mühim bir alettir.

6101. FAKAT bu kadarı kâfi değil.

6102. Saat zamandır, bunu düşünmemiz lazım! (B.sız S.)

6103. En iyisi eski teraneye dönmektir.

6105. Bütün bilgim, Nuri Efendi ile Doktor Ramiz'den ve bir de sizden dinlediğim şeylerdir.

6106. YANİ kulaktan ne kaparsam, ne kapmışsam onlar.

6111. Kâfi derecede zekisiniz.

6112. İnancınız yok.

6113. İŞTE eksikliğiniz.

6114. Siz mutlakin peşindesiniz.

6115. Ne garip, bir saatçinin mutlak değerler peşinde koşması.

6116. Zaman gibi izafî bir şeyle meşgul olan bir adamın...

6120. Saatleri Ayarlama Enstitüsü her şeyden evvel kendisine inanılmağa muhtaçtır.

6126. Hakikaten çok güzel ve çevik adamdı.

6129. Şaşırdınız da onun için değil mi?

6130. Benim bu cinsten seksene yakın marifetim vardır.

6138. Onun için bir iş lazım.

6144. SADECE deniz tutmuş gibi bir baş dönmesi içindeydim.

6148. Bir onlardan, bir bizden.

6155. -Güzel, hangi iş? (B.sız S.)

6159. -Şubelerden birine...

6160. MESELÂ çark şubesine...

6162. -Eskiden dişçi idi.

6163. -Şimdi değil mi?

6165. ZATEN işten hoşlanmayan bir adamdı.

6173. Muhakkak bir şey var işin içinde.

6178. -Şair Ekrem Bey...

6180. Otuz yaşlarında var.

6181. -İŞTE bu iyi...

6184. -Tamam...

6185. Genç bir insan, bozulmamış bir kabiliyet...

6186. Kabul.

6188. Başka teklifiniz?

6191. -Bu kadro, tam kadromuz değildir.

6193. ÇÜNKÜ elimden geldiği kadar geniş tutmak mecburiyetindeyim.

6198. BİNAENALEYH sizin icabında teklif edeceğimiz vazifeleri kabul edecek insanlar üzerinde düşünmeniz lazım...

6199. -Daha az, dar bir kadro ile işe başlamak, daha doğru değil mi?

6200. -İmkânsız...

6202. **-HAYIR.**

6204. **HAYIR**, gemi dediğin bir bütündür.

6205. Makinası, küpeştesi, güvertesi, daha bilmem her şeyi, kamarası, kaptan köprüsü...

6206. Hepsini ile bütündür.

6207. Kaptandan farelerine varıncaya kadar!

6209. Dar kadro demek çalışmamak demektir.

6210. Bir müessese canlı bir mahlûktur.

6211. Mide, kol, bacak...

6212. Hepsini lazım.

6216. -İcabında çıkartmak için...

6217. SİZ DE BİLİRSİNİZ Kİ dünyanın her tarafında resmî, yarı resmî müesseselere karşı bir kıskançlık vardır. **(Kİ'li B.C.)**

6222. Hayır.

6223. Ben bir iki günah keçisi almak niyetindeyim.

6227. Her şeyi evvelden düşünmek lazım.

6229. BU DEMEKTİR Kİ, umumî efkâra iyi niyetimizi göstermek için rahatça feda edebileceğimiz bir iki kişi lazımdır. **(Kİ'li B.C.)**

6235. Hemen her müessesenin kolaylıkla vazgeçebileceği, hatta takibat yapacağı cinsten birkaç kişi...

6239. Ayar istasyonları, saatleri durmuş hanımların ve beylerin saatlerinin ayarlarını düzeltmek için yol üstünde uğrayacakları küçük yerlerdi.

6243. Böyle bir teşebbüs için muayyen şartları haiz oldukça kalabalık bir personele muhtaç olacağımız tabiiydi.

6244. Müşteri, yahut müracaat sahibi ile meşgul olurken Ayarlama Enstitüsü'nün asıl içtimaî gayelerini ona anlatması icap eden bu genç unsurların zeki, sevimli ve konuşkan olmaları da lazımdı.

6253. Kadromuzun tasdikine dört ay vardı.

6256. Ondan sonrası için Allah kerimdi.

6258. Benim elimden gelen bu idi.

6269. Erkeklerde vücudun bütün güzelliğini gösterecek, kadın veya kızlarda icap ederse yaşı örtmeğe ve bilhassa az çok cins dışına çıkararak güzelliği daha keskin, ısıricı daha sinema yapmağa yarayacak bir üniforma...

6270. HİÇ OLMAZSA bir nevi kasketimsi bir şey! (Ş.B.C.)

6271. Daha ziyade genç erkek hâli verecek bir kıyafet!

6272. -O ne için?

6280. Müdürlerin dışında.

6282. HİÇ OLMAZSA rozetimsi bir şey! (Ş.B.C.)

6285. -AYRICA, dedim, bu personelin müşterilere hitap tarzını hususi şekilde öğretmemiz lazım...

6288. Bunları söylerken hayalimde hep biraz evvel tramvayda beni, “Baba uyuyor musun?” diye âdeta tartaklayan biletçi vardı.

6289. Halit Ayarcı’nın sevincine hudut yoktu:

6291. *Daha?*

6294. -YANİ bir nevi otomatizm...

6295. Asrımızın asıl büyük zaafı ve kudreti.

6296. İçten içe hazırlanan aydınlık ve düzenli yeni Orta Çağ’ın temeli ve belkemiği.

6297. Haklısınız.

6298. Hayri Bey ...

6299. Hayri Bey siz bir dâhisiniz.

6301. *Tam çalar saat gibi konuşup susacak insanlar, değil mi?*

6302. Plak insan...

6303. Harika!

6307. FAKAT çok güç...

6310. DAHA DOĞRUSU bir kadın...

6317. İşimize yarayacağına eminim.

6328. Sinema artistlerine hayranlıklarından belli.

6329. Ben erkekler içinde hiç olmazsa kadınlar kadar beyinsiz bulunduğuna emindim. (Ş.B.C.)

6337. FAKAT şahıslar üzerinde müteredditti.

6345. -Bunu böyle bir prensip meselesi yaparsanız kabul... (Ş.B.C.)

6351. Hepsi kabul...

6352. HATTA Nevzat Hanım dahi...

6357. Benim bu günlerde çok işim var zaten.
6364. Bu benim tek çaremdi.
6367. VE en ciddi sesimle.
- *** - FAKAT bence asıl mesele müessesenin muvaffakiyetidir.
6378. Selma Hanımefendi'nin bana göstermek için getirdiği yeni kıyafet modellerini seçerken çekilmiş olan bu resim benim en iyi resmimdi.
6402. AYRICA beni daha düzgün bir kıyafetle ve bayağı mesuliyetini taşıdığım bir işin arasında gördüğü için memnundu.
6406. Ne zaman isterseniz emrinize hazırım. (Ş.B.C.)
6414. FAKAT tutması lazım.
6417. ŞİMDİ bunları yetiştirmek meselesi var.
6420. Bunlar hep onun düşünebileceği cinsten şeyler.
6428. Bütün büyükler dostudur.
6429. O da bir vakitler onların arasında idi.
- 6431. ÇÜNKÜ sergüzeşt değildi.**
6435. EMİNİM Kİ Saatleri Ayarlama Enstitüsü de böyledir. (Ki'li B.C.)
6438. DEDİM YA herkesi şaşırtmak, kızdırmak, etrafta gürültü yapmak da lazım...
6446. FAKAT o zaman bana yapılan her ikramda bir nevi okşama, gönül alma, yüksek sevap, kendi kendini tatmin vardı.
6447. Ondan daha sonraki zamanlarda bu kapıyı çalmağa bile cesaret edemeyecek hâlde idim.
6450. *Bunu devam ettirebilmenin çaresi neydi?*
6452. Başka bir şeydi.
6459. EVET öyle.
6460. Çok rahatsızsınız.
6461. BİLİYOR MUSUNUZ Kİ bu Halit Bey'in tesiriydi. (Ki'li B.C.)
6462. Halit Bey rahat adamdır.
6463. Bütün mesele burada idi.
6464. Halit Bey rahat insandı.
- 6465. Bu para meselesi, filân değildi.**
- 6466. Alelâde kendine güvenme hissi de değildi.**
6467. Daha başka bir şeydi.
6479. ZANNEDERİM Kİ çalışmağa ihtiyacı var. (Ki'li B.C.)

6480. O da benim gibi, FAKAT başka sebeplerle bir şeyle meşgul olması lazım. **(B.)**
6481. ZANNEDERİM Kİ Cemal Bey’le araları çok fena.
6482. Cemal’in de işleri pek bozuk...
6483. Bir yığın sıkıntısı var!
6484. FAKAT Nevzat’ın geleceğinden şüpheliyim!
6485. -Niçin?
- 6486. -Nevzat, hiç de eski Nevzat değil artık.**
- 6497. ARTIK eski Nevzat Hanım değil.**
6500. Halanızla...
6502. DOĞRUSU aranızın açık olmasına sizin hesabınıza müteessirim.
6503. O kadar açık fikirli, berrak görüşlü bir insan Kİ...
6505. HATTA âşıkâne şiirleri bile var.
6515. -Nerelerdesiniz a canım!..
6523. Ben huyu suyu bilinmeyen bir adamdım.
6529. Hakikaten şaka gibi bir şey...
6536. Yine eskisi gibi güzel ve zarifti.
6537. Bütün hareketlerine hâkimdi.
6538. Gülüşü ateş oyunu gibi bir şeydi.
6539. FAKAT makinada bozuk bir şey vardı.
6541. İstirap denen çemberden geçtiği muhakkaktı.
6543. BELKİ DE yalnız bu sonuncusu vardı.
- 6545. Bir kere içimize yerleşti mi bulandırmayacağı hiçbir şey yoktu.**
6547. *Niçin telâşlıydı?*
- 6548. Buralarını anlamam kabil değildi.**
- 6554. Hiçbir güçlüğü yok...**
6555. HELE SİZ Kİ bu işleri çok iyi bilirsiniz, o kadar mükemmel bir zevkiniz var... **(B.sız S.)**
6558. ZATEN giyim kuşam en sevdiği şeydi.
6559. YALNIZ Cemal Bey’e bir kere sorması lazımdı.
- 6567. -Cemal son zamanlarda hiç eski Cemal değil!**
6570. ASIL beni şaşırtan bu sözlerin altında Selma Hanım’ın bütün hayatının bulunmasıydı.
6574. Ona bağlıydı.

6575. Onun emrinde idi.
6584. Bir yığın kinim vardı.
6589. ASIL felâketi o kadar beğendiğim kadının birdenbire hayatından şikâyet edecek kadar herkese benzemesiydi.
6590. FAKAT daha garibi hatta daha gülüncü vardı.
6591. Sıkıntılarımdan biraz çıkar çıkmaz kendime yeni ıstıraplar bulmamdı.
6603. En iyisi bir yalanla işin içinden sıyrılmaktı:
6611. FAKAT şimdi eminim.
- 6616. Bu mesele zannettiğiniz kadar basit değil.**
6617. Çok karışık bir iş bu!
6620. Çok zahmetimi çekmiştiniz, ahbaptık! (B.sız S.)
6621. Üzülürüm, diye gizlemiş olabilir, **hoş bu da affedilecek şey değil!** (B.sız S.)
6622. ÇÜNKÜ ortada bir sürü yalan var.
- 6625. -İmkânsız...**
6628. **HAYIR**, bu işte mutlaka başka bir şey var.
6638. İnsan talihi bu idi.
6641. -HER NEYSE, sizi tekrar bulduğuma memnunum...
6646. Hakikaten şaşılacak şeydi.
- 6648. FAKAT biz artık eski binada değildik.**
6651. Nermin Hanım, Zehra, Ekrem Bey, benimle beraber tam bir büro kadrosuyduk.
6658. Bu yeni ziyaretçinin eskisinden bir farkı vardı.
- 6665. Enstitünün bu günkü parasıyla, hatta bu sene bütçeye koyduğumuz para ile bunun yapılması imkânsız...**
6669. Ben dördüncü planda idim.
- 6679. Belediye reisinin bu hususa hiçbir itirazı yoktu.**
6681. İtikadımca belediye reisinin bu işte hakkı vardı.
- 6703. Ona yetişmek imkânsızdı.**
6704. -DEMEK hazır eserleriniz var!
6705. *Ne çabuk böyle?*
6706. -EVVELÂ büyük bir etüdümüz var.
6707. Arkadaşım Hayri Bey'in hemen hemen bütün ömrünü sarf ederek yazdığı bir kitap...

6708. En büyük saadetimiz için...
6710. -Hayri Bey arkadaşımız eski saatçiliğimizin tarihini belki en iyi bilen adamdır.
6713. Kanunun anlattığı mânada tam bir cürmümeşruttu bu.
6714. Suçüstü...
6715. Suçüstü...
6719. *-Kitabınızın ismi nedir, Hayri Beyefendi?*
6721. -Ahmet Zamanî Efendi'ye ait bir etüt.
6722. Ahmet Zamanî Efendi ve Eseri.
6723. *-Ahmet Zamanî Efendi mi?*
6725. -On yedinci asrın meşhur âlimlerinden...
6726. Dördüncü Mehmet devri adamı.
6727. Tam klasik devrimizde...
6729. -Devrin en mühim saatçisi...
6731. Hayri Bey doğrudan doğruya onun mektebinden gelen bir zatın talebesidir.
6732. Muvakkit Nuri Efendi'nin...
6738. Bundan sonrası benim işimdi.
6740. -Doğrusunu isterseniz henüz hayır!
6741. YANİ halledilecek bir iki mesele var.
6742. FAKAT bitmek üzere...
6743. HATTA bitmiş gibi...
6747. -Gelecek nisanın sekizi Ahmet Zamanî Efendi'nin ölümünün yüz sekseninci yıldönümüdür de...
6752. -Halit Bey'in niyeti de öyle efendim...
6760. **-HAYIR**, hayır...
6763. Bu gibi törenler ne kadar sık olursa o kadar faydalıdır! (**Ş.B.C.**)
- 6767. Bu kadar mühim bir zatın unutulmuş olması doğru değil...**
6770. -Baş üstüne efendim...
6771. ZATEN takdim ettiğimiz projede yazılı...
- 6773. -YALNIZ eserlerin ismi yok.**
6778. Hakikatte de böyle idim.
6784. -Eskiler malûm efendim...
6787. Kırk iki yaşında falanmış...

6788. -Rabia hesapları o devirde, aramızda?..

6790. Burada artık işin telkini yoktu.

6791. Bilginin kendisi vardı.

6792. FAKAT Halit Ayarcı orada idi:

6797. -Devir, çok ehemmiyetli bir devir.

6798. ZATEN büyük bir mekanik merakı var.

6799. Hemen herkes, küçük büyük icatlarla meşgul...

6800. Minareden minareye uçma tecrübeleri bile var...

6802. -*Nasıl bir insanmış bu?..*

6806. “Ya pîr!”

6807. *FAKAT yalancıların piri kimdi acaba?*

6808. -Uzun boylu, sarışın, kumral sakallı, siyah gözlü bir adammış!

6809. Dili gençliğinde biraz peltekmiş.

6812. Garip huyları varmış.

6815. Mevlevî tarikatindenmiş.

6816. Zengin bir adamın çocuğuymuş.

6818. -DEMEK modern bir adam...

6819. Âdeta bizden!

6820. -Aşağı yukarı...

6826. Ah, bu küçük teferruat...

6827. İki üç çizgi, birkaç konuşma parçası, işte size bütün bir hayat...

6829. -*Bir işi falan var mıymış?*

6830. ARTIK NE dönmem, NE DE durmam kabildi. (B.)

6832. Çengelköy’de küçük bir camiin müezziniymiş...

6840. Salâhiyetli zat hayretler içinde idi:

6841. -Mühim keşif doğrusu...

6842. Böyle bir adam...

6845. Başka türlü izahı güç...

6848. Bu aşağı yukarı iki ay evvelki teftişin hemen hemen aynıdır.

6849. ŞU ŞARTLA Kİ, binamız biraz daha genişlemişti ve salâhiyettar zat belediye reisinden daha yüksek mevkide olduğu için daha dikkatli, daha titizdi.

(B.)

6854. -Maalesef efendim...

6855. AMA...

6863. *Şekerden veya can sıkıntısından ölmesi arasında ne fark vardı?*
6864. ASIL mühim olan salâhiyetli zatın bu işe getirdiği iyi niyet, bizimle böyle işbirliği etmesiydi.
6868. Güzel, altın kapaklı bir Lonjin'di.
6877. BU İTİBARLA ne kadar teşekkür etsem azdır.
6880. FAKAT salâhiyetli zat tecrübeli adamdı.
6883. O sizlerin olduğu kadar benimdir de...
6898. *-EVET ama nasıl?*
6899. Bu kadar kalabalık bir teşkilâtla...
6907. Mevcut olmayan bir adam için...
6910. *-Nasıl mevcut olmayan adam?..*
6916. Graham hesaplarıyla meşgul olduğu malum...
6921. Sizin ilk işiniz budur.
6922. -İyi AMA, bütün bunlar mânasız şeyler... **(B.)**
6923. Hepsi uydurma.
6931. O da o demek...
6934. BÎNAENALEYH Ahmet Zamanî Efendi vardır.
6935. Biraz da ikimiz böyle istediğimiz için vardır.
6941. *Hani listeniz?..*
- 6944. Akrabam yok...**
- 6946. -BELKİ vardı ama meydanda yoklar...**
6958. Yeni elbiseleri içinde hakikaten güzel ve mesuttu.
- 6961. Karımın tiroit guddeleri tedavi edileliden beri evde kavga yoktu.**
- 6966. HAYIR, istirahat etmemin imkânı yoktu.**
6967. Birçok yalanın içinde olsam bile ihmal edemeyeceğim bir hakikat, büyük bir hakikat vardı ortada. **(D.)**
6972. Göreceksiniz ne kadar kolay iş...
6979. Baş üstüne efendim...
6987. Mesele münakaşa edilmesidir.
6990. Zeki adam!
6993. FAKAT o her şeyden evvel bürokrasi asrıdır.
6995. BEN HATTA DERİM Kİ, bürokrasinin asıl kemal çağı istiklâl devri bu devirdir. **(Ki'li B.C.)**
6996. Bunu anlayan adam mühim adamdır.

6998. Fonksiyonu kendisi tayin edecek bir cihaz ...

7002. ŞURASI DA VAR Kİ, hayatımın garip cilveleriyle ben Halit Bey'e nazaran efkârıumumiyei oyalamağa daha müsaittim. **(Ki'li B.C.)**

7006. Bazı kimseler için bu işin âdeta tek favorisi bendim.

7008. BİNAENALEYH hayatımın her safhası bu işe bir hazırlıktan başka bir şey değildi.

7009. Nuri Efendi'nin son talebesi idim.

7014. Ertesi hafta gazetelerden birinde dünyanın en garip başlıklı makalelerinden biri vardı.

7018. İŞTE bütün çocukluğu bu saat karşısında geçen Hayri İrdal'ı talih doğmadan evvel bu işe hazırlamıştı." cümlesiyle biten bu makale hakiki bir şaheserdi.

7027. Ona göre ben bir nevi Ebu Ali Sinâ idim.

7028. "EVET, diyordu Doktor Ramiz, Hayri İrdal, bu şark Faust'unun modern hayatımızda yeni baştan görünüşünden başka bir şey değildi.

7030. BU YÜZDEN dostum Halit Ayarcı'nın girdiği mühim teşebbüste bu hakiki değeri bulup meydana çıkarması kadar övülecek bir hareket olamaz!"

***** İşin en sıkıcı tarafı Halit Ayarcı'nın bu budalalıklardan her şikâyetimde bıyık altından gülmesi, beni teskini hiç aklına getirmemesiydi.**

7037. *BAZEN DE; -Voltaire'e veya Faust'a benziyorsanız kabahat benim mi?* **(Ş.B.C.)**

7038. YAHUT benzetiyorlarsa...

7040. *Elli senede bir medeniyete bütün tarihiyle yetişmek kolay mı?*

7047. Bunlar o kadar basit şeyler Kİ...

7051. ÖYLE SANIYORUM Kİ kızılacak büyük bir tarafı da yoktu. (Ki'li B.C.)

7055. DEMEK Kİ öbürlerinden memnunsunuz!..

7056. FİLHAKİKA aleyhimdeki yazı da pek öyle kızılmayacak cinsten değildi.

7062. SİZ DE BİLİYORSUNUZ Kİ Şerbetçibaşı Elması davasında hiçbir kabahatim yok!.. (Ki'li B.C.)

7068. Bütün ömrünüzce yalnız yaşadığınız ne kadar belli!

7072. Ne âlâ şey!

7074. **HAYIR** azizim, herkesin hürriyeti var!

7075. **Pek haksız da değildi.**

7077. Benim kızdığım şey, kendimin de inanmayacağım mübalağalardı.

7081. **FAKAT Pakize saatle, psikanalizle, yüksek bilgi ile alâkası olan insan değildi.**

7082. O modern kadındı.

7091. Birinci karım çok iyi kadındı.

7092. **FAKAT beni anlayacak seviyede değildi.**

7095. ÇÜNKÜ ben bütün büyük adamlar gibi kadın meselesinde, çekingen, mağrur ve tabiatıyla dalgındım.

7099. **AMA Pakize şikâyetçi değildi.**

7101. *Hususi hayatım mı?*

7102. TABİÎ biraz dalgındım.

7103. FAKAT kendimi büsbütün işe kaptırmadığım zamanlar neşeliydim.

7108. *Saatten başka sevdiğim şeyler mi?*

7110. HEM alaturka HEM alafrangasını.

7112. Büyük baldızım bütün muvaffakiyetini bana borçluydu.

7120. “Onun seviyesinde olan bir insan için...”

7125. Birisi Hollywood’dan...

7126. *EVET*, evet, Hollywood’dan...

7127. Bir şark filmi için...”

7128. Öbürü de büyük bir saat fabrikasından...

7129. İsviçre fabrikalarından biri.

7133. Biz ailece artistiz.

7135. Son zamanlarda bir filmde de rolü vardı!”

7137. *Sevdiğim yemekler mi?*

7138. “Haşlanmış sebze, ızgara gibi şeyler...”

7140. En büyük kusurum da kendimi ihmal etmemdi!

7142. Konuşmanın bundan sonrası sevdiğim artistlerin adları idi.

7143. KISACASI hangi mahkemeye ve hâkime gidersem gideyim, eğer ikimizi birden deli diye tımarhaneye, yahut yalancı diye hapishaneye tıkmazsa, yirmi dakika içinde ayrılmamıza karar verebileceği bir röportajdı bu! (Ş.B.C.)

(D.)

*** İler tutar bir yerim yoktu.

7146. AMA bu sadece büyük mesai zamanlarında böyleydi.
7159. Çay Saati.
7163. Tam olduğunuz gibi...
7172. -Baştan aşağı yalan ve hamakat!..
7176. Bu en sevdiği şeydir!”
- 7177. -Doğru dürüst ayakkabısı bile yok!**
7178. -Olmadıysa kabahat sizin! (Ş.B.C.)
7181. SONRA bu İsviçre seyahati!
7187. Hakikaten sevmiyorsanız çok yazık. (Ş.B.C.)
7193. -Ufak bir tarih hatası...
7200. ASIL memnun olacağınız şey bu...
7201. Yeni hayat, yeni insan...
- 7202. Tekrar doğamayacağınıza göre bundan başka çareniz yoktur...**
7208. -Burada zannediyorum ufak bir hata var, YANİ nasıl söyleyeyim küçük bir fantezi! (B.)
7212. Bende bir tane var.
7218. Sesiniz güzel...
- 7221. İçinizde hiç başka şeylerin dâüssılası yok mu?**
- 7226. SONRA bu kadar iyi düşünceli bir kadını üzmemek doğru değil...**
7228. Sizce yapılacak şey bu sevgiye lâıyk olmaktır.
7233. İmkânı var mıydı başka türlü olmasının? (D.)
7237. Anneniz harika bir insan!
- 7243. ARTIK sadece Ahmet Zamanî Efendi mevzubahis değildi.**
7245. Doktor Ramiz’e göre ben bütün kabiliyetlerimi inkâr eden, asrına göz yummakta inat eden, bu yüzden dünyasını küçülttüğü için etrafına karşı olan vazifelerinde bir yığın kusuru olan adamdım.
7248. Bu tahammül edilir iş mi?
7249. Ona göre Ahmet Zamanî Efendi’nin mevcut olmasındaki tereddütlerimle karımın anlattığı banjo çalan ve ata binen adam oluşumu kabul etmeyişim hep aynı şeylerdi.
7256. -TABİİ!
7257. Karın deli, ben yalancı ve madrabaz... (B.sız S.)
7259. Zehra Hanım’a?..
7260. -Zehra işin alayında...

7270. Bu dünyada yeni diye bir şey var!
7271. Onu inkâr edenin vay hâline!
7274. Biz canlı hayatın peşindeyiz!
7277. Konuşmam, zorlamam hep bu yüzden...
7278. *YOKSA bana ne?*
7284. Bir de vantilâtör...
7286. -İnanmayan bir adamla çalışmak dünyanın en güç işidir.
7290. *İnanmağa ne lüzum var?*
7292. Halit Ayarcı bu sefer gerçekten hiddetliydi:
7293. ÇÜNKÜ bana evvelâ inanç lazım.
7294. Saf kalbe bu işin doğruluğuna inanç...
7295. Siz çürümüş insansınız...
7296. Eski ruhsunuz!
- 7299. -İyi AMA, yok bu adam... (B.) (D.)**
- 7300. YOK.**
- 7301. Tarihlerde yok!**
7304. Tarih, günün emrindedir.
7309. Entelektüel gururu.
7321. Artık şüphe edemezdim, halamın sesiydi. **(B.sız S.)**
- 7324. Hiçbir kurtuluş imkânı yoktu.**
7327. Merkezefendi Mezarlığı'ndan dönüşü kadar garip, şaşırtıcı bir hâli vardı.
7328. Makyajlı yüzü hiddetten altüsttü.
7330. Bileklerinde, parmaklarında, boynunda, kulaklarında bir yığın mücevher vardı.
7335. *-Toplantı varmış ha?..*
7338. -Seni mendebur seni, sünepe herif seni...
7343. -Seni arsız, hayâsız, dolandırıcı...
7345. -AMAN halacığım...
7348. Ellerimle yokladım, kandı.
7358. Halamın yüzü bembeyazdı.
7361. Bu mendeburun halasıyım!
7362. Halit Ayarcı aynı soğukkanlılıkla ve aynı tebessümle: -Bendeniz Halit Ayarcı'yım!

7363. Bu müessesenin müdürü...
7364. Bu kadarı halamı yeniden çıldırtmağa kâfiydi.
7365. -DEMEK Kİ bu dolandırıcıların bir de müdürü var ha!..
7368. -Elbette!
7369. Bu sünepenin ne haddine böyle şeyler yapmak!..
7371. -Babası olan herif de böyleydi...
7382. Çok yazık!
7384. -Hizmet mi?
7388. Benim adım Kefen Yırtan Zarife'dir.
7395. Bir de büyük büyük laflar...
7400. Alnı şiş içinde, yakası yırtıktı. **(B.lı S.)**
7414. -Ne olsa resmî daire, hanımefendi!
- 7418. Adresi de bilen yok.**
- 7421. -Zarar yok efendim, zarar yok...**
7422. Aile arasında olağan şeylerdir bunlar.
7424. -Bana mı?
7425. *Ne münasebet?*
7428. Bakınız anlatayım: Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün çalışmalarını destekleyecek halk arasında fikirlerini yayacak, HATTA bunlar için neşriyat yapacak bir cemiyete ihtiyacımız var. **(B.)**
7431. Toplantımız bunun içindi.
7440. İlk defa dans edecek bir kız gibi şaşkın ve arzu ile dolu idi:
7442. HELE bu yaşta...
7450. Eminim!
- 7452. O cins kadın değil.**
- 7456. Hakikaten röportajdaki resimlerin birçoğu benim değildi.**
7457. Beni at üstünde gösteren resim aşikâr şekilde bir İngiliz manzarasının ortasında idi.
7471. İlk iş kurucular meclisinin azalarım bulmaktı.
7474. Gerisi kadın olması lazım...
7483. Kulağı delik.
7486. Mızızın biri.
7491. Yeğeninizin kızı...
7496. -Bu herhâlde öbüründen olacak, şu hani seni anlamayan karından...

7504. Halit Bey'in bunu bana haber verdiği gün neşesi pek yerindeydi.
7507. Pakize Hanım gibi akıllı bir kadın...
7513. Hepsi iyi.
- 7517. MAMAFİH ehemmiyeti yok!**
7523. Ben ise, tam zıddı idim.
- 7524. MESELÂ halam bile benim gibi değildi.**
- 7531. FAKAT karım hiç oralarda değildi.**
7536. Topal İsmail'i.
7537. Dairenin hemen kapısının önünde gibi bir şey...
7541. MEĞER ne kadar çirkinmiş!
7563. Maksadım bilmediğimi göstermekti.
7565. Yedi kat göklerde imiş gibi mesuttu.
7577. **-HAYIR**, FAKAT hâliniz o kadar acayıptı Kİ, bir şey söyleyip önlemem lazımdı. **(Kİ'li B.C.)**
7586. HELE hiddetin değiştirdiği insan yüzü!
- 7590. -ŞİMDİ değil artık!**
7591. Şimdi rahatım.
7594. Zehra'nın konuşkan zamanıydı.
7599. Sen de öylesin...
- 7602. Öyle değil misiniz?**
- 7607. Bir kere üst üste değiliz artık!**
7608. Herkesin bir hayatı var.
7615. O hep kapalı, hep ciddi.
7619. DEMEK bu idi.
7620. Bir aydır evin içindeki sır havasının sebebi bu idi.
- 7622. Fena bir şey değil Kİ...**
7629. Bu şüphesiz Emine'den gelen bir taraflarıydı.
7638. O akşam hava çok ağırdı.
7649. **HAYIR**, ciddi idi.
7651. SADECE akli başında, iyi niyetli, kocasının sıhhatine dikkat eden kadın rolünde idi.
7653. *Kurulmuş bir saatten, bir otomattan ne farkı vardı sanki bunun?* **(D.)**
7655. Hakikatte altı aydan beri bir buzdolabında yaşıyor gibiydim.
7657. HİÇ OLMAZSA o zamanlar kendisiydi. **(Ş.B.C.)**

7660. En iyisi hiç kıpırdamadan olduğum yerde kalmaktı.

7663. HEM ahmak, HEM yalancıydı.

7664. BELKİ DE ahmak olduğu için yalancıydı.

7665. BELKİ DE daha korkunç bir şeydi.

7666. SADECE şahsiyeti yoktu.

7670. Hafif açık dudakları gülümsüyor gibiydi.

7672. İnsanın düpedüz yokluğu idi bu! **(D.)**

7673. BUNUNLA BERABER, kapalı gözleriyle, yarı açık dudağıyla, belirsiz nefes alışıyla ve bilhassa kendisi olmayışıyla ne kadar güzeldi.

7674. *FAKAT niçin uyurken bu kadar mesuttu?*

7676. Bu hiç de herhangi bir gülümseme değildi.

7677. ANCAK kuvvetle duyulan bir hisle elde edilebilecek bir şeydi bu. **(D.)**

7678. DEMEK Kİ, o da kızım gibi memnundu.

7680. YAHUT da her şeyden ve hepimizden sıyrıldığı, kendi içinde bir köşeye çekildiği içindi bu.

7681. HÜLÂSA onun da bir sırrı vardı.

7682. HATTA kendi yokluğunda olsa bile buna eriştiği için mesut ve güzeldi.

7690. Rüyamda eski evimizin sofasında idim.

7695. FİLHAKİKA gördüğüm şey benim yüzüm değildi.

7704. Davul zuma sesleri arasında büyük, çok büyük ve kat kat, çemberleri birbirinin içinden geçen bir atlıkarıncanın üstünde idim.

7708. Üzerinde oturduğum hayvan o idi.

7710. FİLHAKİKA halam artık atlı karıncadaki hayvanlardan herhangi birinde değildi.

7720. *Kolay mı?*

7721. Ailenin tek erkeği!

7735. Hakikaten doğruydu.

7739. DEMEK bu da yalandı, ha!

7741. Sakın ha!

7748. Halit Ayarcı gibi hayatımı çekip çeviren bir dostum, mühimce bir işim vardı.

7749. Halamın evine bu ilk gelişimdi.

7759. Pakize iç salonda Halit Ayarcı ile Sabriye Hanım'ın bulundukları grupta idi.

7763. İşi de kendisi gibi...
7764. HEM DE kurucusu o imiş!
7765. O kadar sessiz sadasızdı Kİ...
7770. **HAYIR**, o maziye düzeltmekle, hatta güzelleştirmekle meşguldü.
7772. Hâl denen keskin bıçak sırtında otlamayacağımıza göre...
7777. O tam benim aksime yalnızlıktan mustarıptı.
7787. Her şeyi olduğu gibi YANİ bugün bana verildiği gibi kabule mecburdum.
7788. -Ya oğlum!
7789. Talihin varmış...
7791. İşte bir başka vefasız daha?
7793. Haydi Ekremciğim!
7794. *ŞÖYLE yürüyelim bakalım, misafirlerimiz ne hâlde!..*
7795. Zavallı Ekrem, bir gözü bizden biraz uzakta.
- 7809. Tam istediğimiz gibi, yalnız elbiseleri yok..."**
7815. FAKAT şimdilik gizli?
7816. Cemal Bey'in ihtilâsı var.
7817. Şirket iflâs etmek üzere...
7819. Siz nerelerdesiniz?
- 7820. -Cemal Bey'in hâlinde öyle bir şey yoktu.**
- 7823. Asıl mesele o değil!**
7824. *Halanız nasıl?*
- 7825. Harika değil mi?**
7830. *Karımın yazdığı budalalıklar onu cemiyete getirmek için miydi?*
7832. -Halit Bey'i tanımıyorsunuz da onun için...
- 7835. HAYIR...**
7837. Halit Bey rahat ve uyanık adamdır.
- 7838. Sporu sever, menfaati değil!**
7839. Saat Sevenler Cemiyeti'nde bir yığın genç, güzel kadın, yakışıklı, kibar erkek vardı.
7840. Bütün bir muhitti bu.
7843. O geldiği zaman ben halamın yanında idim.
7845. Enstitü ile çok alâkardı.
7846. -İşler nasıl?

7857. *FAKAT eriştiğim şey neydi?*

7863. BUNUNLA BERABER kitabın basılışı sona erdiği günlerde hakiki bir korku içinde idim.

7864. “YA, diyordum, kitap beğenilmezse...

7865. İşin yalan olduğu meydana çıkarsa...”(Ş.B.C.)

7870. HAYIR, yalan yoktur.

7877. Bu da imkânsız tabî!

7878. Bu meselelerde yalan veya hakikat diye bir şey yoktur.

7879. Asrına uymak, onun adamı olmak vardır.

7880. Ahmet Zamanî Efendi bizim asrımızın bir ihtiyacıdır.

7882. BÎNAENALEYH gerçeklerin gerçeğidir.

7886. YOK.

7888. *Niçin?*

7893. ÇÜNKÜ ne siz on sene evvel bugünkü sizdiniz, NE DE Zarife Hanımefendi bugünkü Zarife Hanım’dı.

7895. Tam, murdar öldüğüne yanmaz kendisine öd ağacından tabut ister, sözü...

7897. Aksi takdirde hallerinde bir necabet ve asalet bulunması gerekirdi...”

7899. Başka bir misal daha...

7903. HAYIR.

7908. Aşağı yukarı Goethe’nin Fransız İhtilâli harplerine, Valmy muharebesine gidişi gibi bir şey...

7909. Bu büyük adam daima devriyle temas hâlinde idi.

7914. Onun Akd-ül-Mizac fî-Umur-il-İzdivac adlı risalesini gençliğinizde okumuş olmanız hakikaten talih eseridir.

7918. AMMA burada eski mürekkepten anlamanızın da tesiri var.

7921. -Bir harekette başlangıçtaki hızı tutmak, onu yaratmak kadar mühimdir.

7925. *Tarih, sadece tenkit için midir?*

7931. HİÇ OLMAZSA akli başında birkaç kişiye rastlamak mümkün!

7936. KALDI Kİ muharrir sıfatıyla ortada izzetinefsim de mevzubahisti.

(Ki’li B.C.)

7940. Bu arada olan iki hadise nakledilmeğe değer.

7941. Bunlardan birisi beş altı göbekten beri Çengelköylü bir zatın kendisini Ahmet Zamanî’nin cedbeced torunu ilân etmesi ve soyadını değiştirmeye

kalkması ve elindeki aile şeceresinin doğruluğuna şahadet etmemi benden istemesiydi.

7942. MAALESEF gerek bu şecerenin, gerek vesika olarak göstermeğe kalktığı vakıfnamenin asılları ortada yoktu.

7943. Elinde kendi el yazısıyla kopyaları vardı.

7953. İkincisi, eski İspritizma Cemiyeti'ndeki bazı dostların bir ay geceli gündüzlü bir uğraşmadan sonra Ahmet Zamanî'nin ruhunu çağırmağa ve onunla konuşmağa muvaffak olmalarıydı.

7957. Asıl garibi bu mülâkatın merhum tarafından bana bir teşekkürle bitmesiydi.

7960. Selma Hanım'ın eski kocası zaten öteden beri bana düşmandı.

7965. FAKAT o devirde yaşayan çiçek meraklısı, mihanikle meşgul, büyüklere dost bir Fennî Efendi vardı.

7966. Asıl saatle ve zamanla meşgul olan bu idi.

7968. Bunun da sebebi gayet basitti.

7969. Zamanî adı enstitümüz için en tabîî, akla en yakın bir reklamdı.

7971. İşin garibi Cemal Bey'in bizim Zamanî Efendi'ye atfettiğimiz saatçiliğe dair kitabı kendisinin de görüp okuduğunu söylemesi, VE birden fazla kadın alma aleyhindeki kitabı düpedüz uydurduğumuzu iddia etmesiydi. **(B.)**

7974. FİLHAKİKA, “vardı, hayır yoktu” şeklinde sonuna kadar devam edebilecek bir münakaşaya gitmektense, yalanın bir kısmını kendisine bir ring yaptıktan sonra oradan bize hücum etmek, bizi vurmak daha tesirliydi. **(Ş.B.C.)**

7978. Makalenin çıktığı gün Selma ile beraberdik.

7986. En korkuncu Selma'nın gözlerinde, münasebetimizin başladığından beri rastladığım o acayip ve ürkek parıltıydı.

7988. **HAYIR** bu iş bir yalan gerçek meselesi değil, bir olmak ve olmamak meselesiydi.

7994. Yalnızlık, güvensizlik, küçülme...

7997. Selma'nın gelirken getirdiği, kendi eliyle vazolarına yerleştirdiği bahar çiçekleri bir lahzada solmuş gibiydiler.

8000. Hakikatte de böyleydi.

8002. Onun bu odaya hücumuydu.

8003. VE BİLİYORDUM Kİ DIŞARISI bana düşmandır. **(Ki'li B.C.)**

8012. FAKAT işi sıkı tutmak lazım!

8016. FAKAT asıl mühim mesele herkesi şaşırtacak bir şey yapmamızdır.
8018. Yeni, çok yeni bir şey...
8023. Talihe güvenmek lazım!
8024. -Laf!.. dedim, hepsi laf!
- 8027. Hiç bir çaremiz yok!**
- 8030. -Yağma yok, Hayriciğim, yağma yok!**
- 8049. ZATEN talihimin öbür yüzü değil miydi?**
8054. BUNUNLA BERABER işin içinde yine hoşuna gitmemesi icap eden bir taraf vardı.
8056. Bu sefer Cemal Bey'di.
8057. Her zamanki sesiyle kibar, mağrur, tek başına bütün bir kutbu yeniden donduracak soğuk sesiyle, tıpkı eski zamanlarda olduğu gibi.
8065. Cemal Bey için biz mesele idik.
8071. Adım evde yapma çiçekti.
8077. Ah o sinsi sinsi bakıp gülüşü...
- 8078. Söylemeğe hacet yok Kİ Selma benim sadece sevgilim değildi. (Ki'li B.C.)**
8079. O biraz da mazim dediğim korkunç şeyden aldığım öçtü.
8081. "Hacalet..."
8082. İŞTE önünde küçüldüğüm tek insan kollarımın arasında.
8083. *Onun dışında ne vardı sanki?"*
8084. Eski efendimin beni kıskanmasında hoşuma giden, saadetimi bir kat daha arttıran tuhaf bir şey bir nevi gıcıklayıcı bir zevk de vardı.
8085. Benim bu kadında kendimi müdafaa etmem lazımdı.
8090. Haksızlığı aşikârdı.
8093. İkinci makalem, yine hep aynı mazlûm ağzıyla idi.
8098. Başka, büsbütün başka bir şey lazımdı.
8113. Gözlerinde acayip bir donukluk vardı.
8124. Şehir bizimdi.
8135. BUNUNLA BERABER Cemal Bey vardı, o benim kötü talihimdi.
- (B.lı S.)**
8140. *-İyi AMA ayrı şeyler değil mi bunlar? (B.) (D.)*
8141. **-HAYIR**, hiçbir suretle...

8142. EĞER içinizde bu kurt olmasa, Cemal Bey'den veya herhangi bir adamdan korkmanıza imkân yoktur.

8143. Sizdeki korku kendinize imansızlıktan.

8144. Siz siniksiniz.

8146. Müessesenin yeni açıldığı devirde de öyle değil miydi?

8150. ŞÜPHESİZ haksız da değildi.

8151. O bu işte oyunu idare edendi.

8152. Böyle düşünmesi, böyle davranması lazımdı.

8153. HALBUKİ mesele benim için büsbütün başka idi.

8154. Cemal Bey benim mazideki ıstırabımdı.

8155. O benim hayatımın bir tarafıydı.

8164. Sabriye Hanım haklıydı.

8168. Bu üçüzlü cinayetin benim için acıklılığından büsbütün başka bir mânası vardı.

8170. ŞÜPHESİZ işin bu tarafı da, hatta lüzumundan fazla gülünç bir şeydi.

8172. Seven ve bu sevgi uğrunda bilmeden olsa dahi ölen bir Cemal Bey bu akim alacağı şey değildi.

8173. ŞÜPHESİZ bu işin gülünç ve maskara tarafına, alayın farkında olmasa bile, ilk gülecek insan yine kendisiydi.

8175. İmkânsız!..”

8176. O insanları maşa ile tutmağa, gizli ve kirli dizginlerle idare etmeğe ve küçük kuyruk darbeleriyle zehirlemeğe alıştı.

8181. Cinayet, şüphesiz daima kötü bir şeydir.

8185. İŞTE mantıksızlık burada idi.

8186. Daha beş yaşında iken annesiyle beraber misafir gittiği bir evde, cam kavanozdaki balıkları teker teker sudan çıkarıp eliyle gözlerini kör ettikten sonra tekrar suya atan ve onların can çekişmesini gülerek seyreden adam için bu iş, hakikaten yadırganacak bir talihti.

8187. Cemal Bey'in bütün hayatı bu idi.

8196. ÂDETA yeni doğmuş gibi bir şeydi.

8201. Bazı anlarda soğukkanlı, içten hesaplı, yahut daha ziyade kendisi tarafından kurulmağa müsait bir insandı.

8204. FAKAT kolay kolay kendi öldürdüğü adamın vücudunu âdeta doğrar gibi parça parça edecek insan değildi.

8206. İşin garibi bıçak yaralarının birçoğunun çehrede olmasıydı.
8207. Bu bence çok mânalıydı.
8210. Cemal Bey zorla insanların hayatına girenlerdendi.
8212. O ölümünü insanlarda arayanlardandı.
8213. FAKAT asıl abes, insan hayatı namına isyandan çıldırtacak şey Nevzat Hanım'ın hayatı idi.
8214. Şair dostumuz Ekrem'in bu sessiz, kendi köşesine kapanmış kadını sevmesi çok tabî bir şeydi.

8215. Nevzat Hanım'ın hadisede hiçbir kabahati yoktu.

8226. Salim Bey şahsiyetsiz ve üstelik her şeyde hasis bir insandı.
8228. Sevgi dediği şey hakikatte musallat bir fikirdi.
8229. O ancak elde etmekten hoşlanan insandı.
8231. AYRICA tuhaf bir izzetinefis anlayışı vardı.
8239. Nevzat Hanım'ın talihsizliği, evlilik hayatından patlayasıya canı sıkılan, aşktan ve kadından hiçbir şey anlamayan ve ancak kıskandığı veya bırakılacağını anladığı zaman karısını sevmeye kalkan bu münasebetsiz kocanın kendi korkaklığının sebep olduğuna hemen bütün taburun şahadet ettiği bu kazadan bir gece evvel, karısına yazdığı mektubunda yine ümitsizlikten, intihardan bahsetmesindeydi.

8241. Salim Bey'in bindiği at taburun en yumuşak tâlim atıydı.

8242. Sicilinde biraz ürkeklikten başka hiçbir şey yoktu.

8249. Bu mektuplar kendisine yazılanlar gibi de değildi.

8250. Onlardaki şikâyet daha başka türlü ve genç kadının daha aleyhinde idi.
8262. ZANNEDİYORUM Kİ bütün bu hadisede tek anahtar bu cümledir.

(Ki'li B.C.)

8263. Nevzat Hanım kendisini yapmadığı şeylerden mücrim addedenlerdendi.
8266. HERHÂLDE müdafaasız insandı.
8267. BUNUNLA BERABER onun asıl kendisini itham ettiği nokta Salim'in ölümü meselesiydi.
8269. Murat hikâyesi, genç kadını elinden geldiği kadar etrafından tecrit etmeye çalışan kaynanasının icadı idi.
8270. VE telefonlara cevap veren de kendisi idi.
8278. HATTA evde yapıldığı söylenilen ispritizma tecrübeleri bile Murat'ın mübalağasıydı.

8280. Sabriye Hanım'a göre Cemal Bey'in Nevzat Hanım'a olan düşkünlüğü para meselesiydi.
8289. FİLHAKİKA Tayfur Bey'in ölmeden evvel bıraktığı mektupta sevgiden ziyade kıskançlık, hiddet, hatta kin vardı.
8290. Nevzat Hanım'ın talihsizliği bir tanesi bile bir ömrü yıkmağa kâfi gelecek bu dört insanın, dördünün birden onun hayatına yüklenmesi idi.
8296. MEĞER ne kadar çok hısım ve akrabam varmış.
8297. HELE mektep ve mahalle arkadaşlarımın hatırşinaslığı, vefakârlığı her türlü tahminimin üstünde idi.
8301. -Azizim Hayri İrdal, bu gibi işlerde iki usûl vardır.
8308. -EVET, AMA hangi sınıflara?.. **(B.)**
8310. MESELÂ muayyen bir meslekte az çok çalışmış olanları...
8311. -Asla...
8313. Tecrübe sahibi demek, yıpratılmış olmak, muayyen hudutta ve muayyen fikirlerde donmuş olmak demektir.
8329. -Bilmek daima faydalıdır.
8332. -MESELÂ hiçbir işte bulunmayanlar...
8333. -İşsizliğin tecrübesini yapmış olurlar Kİ, daha güçtür. **(Ki'li B.C.)**
8334. İdaresi hakikaten güçtür.
8336. -O HÂLDE?..
8337. -O HÂLDE bir tek çare var...
8338. Müracaat sırası...
8339. Fazla tercih ettiklerinizin haricinde müracaat sırası...
8340. YAHUT büsbütün bu tesadüfe bağlanmamak için birinciden itibaren atlaya atlaya müracaat sırası.
8348. İlk numaranız kimdir?
- *** -Bildiğiniz gibi Asaf Bey!
- *** Şimdilik muvakkat ücret veriyoruz AMA, bir vazifesi yok! **(B.)**
8356. -Hepimizden evvel!
8359. -Şimdilik hiç...
- 8362. -HAYIR...**
8365. -EVET AMA kadroya mal olması lazım!
8366. Aksi takdirde muvakkat bütçe bitince...
8369. Çalışmaması icap eden, ataleti müessese için faydalı bir iş...

8374. Hiçbir fikrim yok.

8376. Gecikmesini icap eden işleri havale edeceğimiz bir büro...

8378. *-FAKAT isim?*

8380. *-Bir isme ihtiyaç var mı?*

8381. Ah bu formaliteler!

8386. *-Hakikaten bir isim lazım mı?*

8389. Hakikaten mustarıptı.

8395. SAE’de bu cinsten bir vakit israfı hakikaten hazin bir şey!..

8408. -Baş üstüne...

8409. *AMA şu isim?*

8410. -Ha evet!

8411. Tamamlama bürosu!

8416. -HATTA bir tane bile kâfi!

8417. **-HAYIR**, hayır, iki tane...

8418. Birisi halanızın tavsiye ettiği bir genç öbürü de benim tanıdığım çok kibar bir genç kız...

8427. O da benim gibi bir yere, bir insana dayanmadan yaşayamayacak cinstendi.

8432. Enstitüde ona ilk fırsatta bırakmasını tavsiye edeceğim bir iş bulduğum için çok memnundum.

8434. Bildiğimiz hesapların öylesine dışında idi Kİ herhangi bir kimsenin ona tesir etmesine imkân yoktu. (Kİ’li B.C.)

8436. SANKİ kendisi değildi.

8437. VE şüphesiz Kİ değildi.

8438. Hareketleri çolpa, dikkati dağınık, tepkileri geç ve kesikti.

8445. Bu, trapezinden partnerinin kendine doğru uzattığı ellerine yapışmak için kendisini boşluğa doğru fırlatan cambazın, hesabında bir milimetre şaşırırsa kendisini ölüme götüreceğini bildiği bir hareketi yaparken dudaklarından eksilmeyen tebessümün aynıydı. (**Ş.B.C.**)

8446. O bir süs değil, çok kahramanca bir şeydi.

8449. VE belki de bu yüzden içi pişmanlıkla doluydu.

8453. Bu kadınlar Doktor Ramiz’e göre hiç de şiirle, saf veya gayri saf, alâkalı değildiler.

8462. Nevzat Hanım'ı üstün bir sanat eseri yapan bu tebessüm, hakikatte, Ekrem Bey'in istediği gibi bütün meselelerini halletmiş, maddesinin ötesine geçmiş, orda gözümüzün önünde bir yıldız uzaklığıyla parlayan bir ruhun saltanatı değildi.

8463. Onun arkasında türlü tehdit ve ıstırap içinde yaşayan, sıkışmış bir insanın biçareliği vardı.

8470. Çizgileri sert ve âdeta bütün canlılığıyla dışarıda idi.

8471. Bu hâliyle belki eski tanıdığımız Nevzat Hanım'dan çok başka, ateşe hazır bir silah gibi güzeldi.

8478. ÂDETA yarı yolda kalmış gibi bir şeydi.

8488. BELKİ DE kabahat bendedir.

8497. Sırf onun gözüne girmek için...

8505. ŞİMDİ yine ortadasınız!

8506. Herkes yine ortada.

8516. Bu, Seher Hanım'ın evinde idi.

8519. FAKAT kabil değildi.

8534. Sabriye Hanım'dı.

8542. Dudakları kısık, vücudu dimdikti.

8543. Yüzünde garip bir sarılık vardı.

8554. Hakikaten insan seçmekte mahirdim.

8555. Ekrem Bey bir posa idi, Sabriye Hanım zalim bir acuze, Asaf Bey bir bunak... **(B.sız S.)**

8559. HATTA vaitkâr.

8573. FAKAT rahatım.

8574. Aşkın kötü tarafı insanlara verdiği zevki eninde sonunda ödetmesidir.

8575. Şu veya bu şekilde...

8589. Adı Macit Bey'di, değil mi?

8590. Şu şef dorekstr olmak isteyen...

8591. EVET, yüz kişilik bir salon!

8592. Bütün daktilo genç kızlar makinelerinin önünde!

8593. Karşılarında bir sedir üzerinde elinde değneği, bir şef dorekstr!..

8597. Bak siz demin Asaf Bey'i tanıdığınıza pişmandınız.

8599. EVET, hususi kâtiplerimiz hariç, hepsi büyük bir salonda...

8600. Modern dünya, modern çalışma...

8602. FAKAT bu seferki kalabalık benim alışık olduğum cinsten değildi.

8603. Tanıdıklarımızdan başka, her milletten ecnebi vardı.

8604. Şimalli, cenuplu, yakınsarklı, şarklı...

8610. İlk ayar istasyonumuzun açılış resmi idi bu!

8612. İkinci film, bizzat enstitünün açılışı idi.

8614. Kimler yoktu?

8626. İşin garibi herkesin onu bilmesi ve hayretle bakması idi.

8628. Bu, on sekizinci asır başlarında Almanya'da mihanikin ve otomat zevkinin en parlak devrinde yapılmış, büyük, zengin, gösterişli, hakikaten tam işletecek, hatta kurabilecek ustası bulunursa çeşit çeşit marifet göstermeğe hazır nadir saatlerden biriydi.

8632. Sesi Mübarek'inkinden daha güzeldi.

*** İşin garibi saatimizi o kadar iyi tanıyan, günlerce ziyaret eden, sattığını yakından bilen Doktor Ramiz'in Mübarek'teki bu değişiklik karşısında hayretiydi.

8644. Eskiden daha sade ve güzeldi.

8651. Hiçbir şey yapamasak bile o nişanı göğsünden çıkartmağa razı etmek lazım!

8655. *O yaştaki kadına yakışacak kıyafet mi o?*

8656. Bizim aile böyle!

8674. İşin bundan sonrasını onun memnuniyetle idare edeceğine emindim.

8676. Ne garipti, hepimiz Halit Ayarcı'nın elinde bir kukla gibiydik. **(B.sız S.)**

8681. Takribî Ahmet Efendi'nin torunu bu akşam hakikaten güzeldi VE etrafındakilerin hepsi ona hayrandı. **(B.)**

8682. Küçük el işaretlerine, çenesinin kendinden çok memnun dikliğine baktım, gerçekten mesuttu. **(B.sız S.)**

8699. Neyse...

8700. İŞTE memnunum.

8711. Hayranlarından biri...

8712. Mütemadiyen seni soruyor, gazeteci imiş! **(B.ı S.)**

8714. Muvaffakiyetin müthiş bu gece...

8717. Babanın kürkünün kabı canım!

8720. DEMEK yeşil kumaşın üzerinde parlayan altın yıldızlar güve yenikleriydi.

8725. Küçük baldızımdı.

8727. Kulaklarında at nalı gibi kalın maden küpeler vardı.

8726. -Bu gecenin en güzel erkeği sensin, enışteciğim!

8738. Burası nispeten تنها idi.

8748. *FAKAT imkânı mı var?*”

8763. Benzemezsem yaşamak çok güçtü. (Ş.B.C.)

8767. FAKAT Selma yoktu.

8768. Sevgilim, Cemal Bey’in ölümünden beri hasta idi.

8772. Bu da gülünç ve budala bir işti.

8776. Burası rahmetli Naşit Bey’in bürosuydu.

8780. İyi, zevkle döşenmiş bir oda idi.

8781. Duvarı bir yığın resim vardı.

8782. FAKAT asıl dikkate değeri koltuğun tam karşısında, Naşit Bey’in av tüfeklerinden sanki hakikaten karacalar, daha büyük ve tehlikeli hayvanlar avlıyormuş gibi her cins av bıçaklarından yapılmış armamsı süstü.

8785. Uyandığım zaman sabaha yakındı.

8793. Halanız harikulâde idi.

8794. ZATEN her zaman harikulâde...

8797. Van Humbert, birinci sınıf bir âlimdir!

8801. Daha dün doğmuş çocuk gibiyiz.

8802. *İyi AMMA, oyunun esası nedir?* (B.)

8805. *Bu maskaralığa lüzum var mıydı?*

8807. -Her şey yolunda...

8808. FAKAT yalnızız.

8809. Bütün dünyada yalnızız.

8816. Aziz dostumuz tam kıvamında idi.

8817. Saçları birbirine karışmış, boyunbağı, yaka bir tarafta idi.

8819. Bu kadıncağzın bundan sekiz sene evvel sevgili doktorun ilmî mesaisine servetinin yardımını ve hususi hayatının yalnızlığına da yüz otuz kiloluk bir vücudun bütün güzelliklerini getiren, sonra birincisini olduğu gibi doktora bırakıp ikincisiyle beraber, bu son evlilik hayatının yorgunluklarından

dinlenmek için, psikanaliz usulleriyle muaşakanın henüz bulunmadığı daha rahat dünyalara giden rahmetli karısına benzeyişi hakikaten şaşırtıcı bir şeydi.

8822. Bu çocukcağız rahatsız!

8824. -Koltuk rahattır.

8829. ÇÜNKÜ bu istihza insanoğlunun toptan inkârıydı.

8830. Ona erişen insanın yapmayacağı, yapamayacağı şey yoktur.

8834. O sizin gibi değil!

8838. Bu gece kendime hâkim olmam lazım...

8841. DAHA şampanya var!

8842. Halanız mükemmel ev sahibi.

8845. Parasını son meteliğine kadar yemeden bu dünyadan gitmeye niyeti yok!

8850. Mübarek'in bulunduğu oda daha sakince idi.

8856. Ellerin de şampanya kadehleri vardı.

8864. Hakikaten de sevilmeyecek insan değildi!

8866. Van Humbert altmış beş yaşlarında daha ziyade çocuk yüzlü, orta boylu, sakın, güçlü kuvvetli adamdı.

8867. Bütün hâlinde öyle bir çocuk edası vardı Kİ geniş sakalını takma zannetmek kabildi. **(Kİ'li B.C.)**

8873. -Bu gece aksilik oldu, çok müteessirim... **(B.sız S.)**

8875. Dikkat!

8878. O da tabî idi.

8880. Hayatım zannedildiğinden çok kolaydı.

8881. Hiç şikâyet hakkım yoktu.

8885. AMMA bu biraz tehlikeliydi.

8886. Daha iyisi sabretmekti.

8887. Şimdilik benim Van Humbert'in elini sıkıp ona sırtıtmaktan, daha doğrusu parmaklarımı onun elinin mengenesinden kurtarana kadar gözlerinin içine bakıp tebessüm etmekten başka yapacağım bir şey yoktu.

8888. "Parmaklarımın yerini biraz değiştirebilsem ben ona gösteririm amma..." **(Ş.B.C.)**

8899. -TABİÎ efendim, insanın sizin gibi bir ilham perisi bulunduğu zaman...

8900. Van Humbert, lûgatten öğrendiği bu "ilham perisi" tabirini tam yerinde kullandığı için dünyalar verilmiş kadar mesuttu.

8905. Bu tip uyandırma, “Biraz kendine gel!” demekti.
8906. Rolümü benimsemem lazımdı.
8923. -TABİÎ efendim, çok tabîî...
8924. Gönderdiğiniz bilet en lüks kamara idi...
8932. Emrine verilen otomobil çok rahattı.
8934. Kendisini gezdiren adam Hollandaca bilmiyordu AMMA, Almancası iyiydi. **(B.)**
8935. -Efendim Kapalıçarşı, Bedesten, Bakırcılar...
8940. Her kelimenin üzerinde ayrı ayrı durmuş gibiydi.
8943. Bu bana soracağı suallerin listesi idi.
- 8944. Gecenin bu saatinde hiç de çekilir şey değildi bu. (D.)**
8955. Çok büyük bir iç mücadelesi geçirdiği aşikârdı.
8966. Yârabim ne emniyetti o!
8968. Nasıl kendinden memnundu!
- 8979. FAKAT bu musiki değildi artık!**
8982. Maya, bölüğümün neferlerinin ağzında yıldızlarla konuşma gibi bir şeydi.
8684. HALBUKİ büyük baldızımınki...
8986. Bu umumî bir matem, filan gibi bir şeydi.
- 8988. Bu seferki muvaffakiyetinin artık hududu yoktu.**
8994. FAKAT ne çıkardı, herkes memnundu. **(B.sız S.)**
9000. Burda da rekor yine bizim ailede idi.
9004. Hey gidi hey!
9005. Ne gafletmiş benim gafletim!
9008. HELE karıma karşı olan gafletim...
9010. Bütün o dalgınlıkları, budalalıkları, sadece hayat çerçevesinin darlığındanmış biçarenin!
- 9011. FAKAT hangisi öyle değildi?**
9019. HELE karın...
9021. -TABİÎ halacığım!
9031. -Karım, haydi öyle...
- 9044. FAKAT bu sefer büfenin başında kimse yoktu.**
9052. -TABİÎ...
9054. Bankadakiler.

9055. Muazzam servet...
9064. YAHUT zavallı ben!
9065. ÇÜNKÜ asıl zavallı olan benim bu işte. (D.)
- 9068. Size rol filân yaptıran yok.**
- 9069. Emrivâki de yok.**
9070. SADECE hürmet eden, inanan insan var.
- 9076. Burada emrivâki yok Kİ...**
- 9080. Hata denen şey yoktur Kİ zaten...**
9084. Hata denen şey, tashih etmek budalalığında bulunanlar için mevcuttur.
- 9085. Bizim için değil...**
9086. Biz onun varlığını kabul ettiğimiz andan itibaren her türlü hatanın üstündeyiz.
- 9087. HAYIR, Hayri Bey, hayır, yanlış yoktur VE olmaz da. (B.)**
9088. Bütün mesele bir vaziyeti iyi hazırlamaktır.
9089. VE insana itimattır.
9091. Siz benim keşfimsiniz.
9095. Mesele vaziyeti iyi hazırlamaktadır.
9099. Ben kendiliğinden olan şeylerin adamıyım!
9108. Burada haklısınız.
9114. -Daha iyi ya!
- 9123. Bu artık filânın veya falanın tasavvuru değildir.**
9124. Tabiatı eşyanın ta kendisi idi.
9130. Dünyanın en harika ailesinin reisi idim.
- 9134. Babalık gururunuzu bir tarafa bırakın, sadece kadınlarımızın bu muvaffakiyeti muazzam iş değil mi? (B.sız S.)**
9138. HELE kızım Zehra'nın...
9139. -Hakkınız var...
9140. Bu kadar süratli terakkî, görülmemiş şey...
9146. DAHA DOĞRUSU hep aynı mesele!
9147. Aziz dostum, siz şifa kabul etmez bir gayrimemnunsunuz...
9149. Yapmak vardır, sadece yapmak!..
- 9152. ZATEN NE sonu, NE DE gayesi vardır. (B.)**
9153. Mesele yapmak ve yaratmaktadır.
9159. Ne ile?

9160. Yaratma kabiliyetiyle...
9161. ÇÜNKÜ yaratmak, yaşamının ta kendisidir.
9162. Biz yaşayan, yaşamayı tercih eden insanlarız.
9166. FİLHAKİKA manzara harikulâde idi.
9168. Salon alkış içinde idi.
9170. Bu ne gayrettir, ne yaşamak kudreti, yaşamak neşesidir! **(B.lı S.)**
- 9182. Bu kadar iyi başlayan bir gecenin böyle bitmesini hiç istememekle beraber geriye dönmem de imkânsızdı.**
9208. Kızınız, oğlunuz için her an kendinizi fedaya hazır olduğunuza da eminim.
- 9217. O kadar budala değilsiniz.**
9218. Aklın kendisi için işleyen bir cihaz olduğuna kaniyseniz o başka... **(Ş.B.C.)**
9219. **HAYIR**, sizin aradığınız başka bir şey.
9223. Dostum, sizin bahsettiğiniz sağlam kıymetler ancak bir lokma, bir hırka yaşamağa razı olanlar içindir.
- 9224. Sizin gibi her şeyi ve hepsini birden isteyenler için değil!**
9231. Kazanç belki tesadüf olabilir, FAKAT kaybettiğimiz şey tam ve kâtidir. **(B.)**
9232. Oyuna girdiğiniz anda onu kaybettiniz demektir.
- 9233. Fazilet pazarlık götürür mesele değildir.**
9235. HANİ şu: “Cümlelerin malûmudur ki tabiatı-i beşeriye...”
9238. Uzakta acayip süsleri içinde sahte Mübarek bizi hayretle süzüyor gibiydi.
- 9239. -Bu âlemde hiçbir hesap, hiçbir bağlanma bedava değildir.**
9250. En doğrusu bu meselenin üstüne çıkmaktır.
9254. *AMMA niçin?*
9257. Sizi çok seviyorum VE aynı zamanda size düşmanım. **(B.)**
9262. FAKAT bir tarafınız var Kİ...
9266. ÇÜNKÜ ben bu işlerin üstündeyim...
9269. Şehzadebaşı'nda o kahvedeki hâliniz, o gülünç meyusiyetiniz, bıçare kederleriniz, silkinip altından bir türlü çıkamadığınız yükler...
9270. Büyükdere'deki şaşkınlığınız, tereddütleriniz, saadetleriniz...
9274. Siz benim en güzel aynamsınız!

9275. Yüzüm hacaletten kıpkırmızı:

9280. ZATEN sizi tam değiştirmek niyetinde değilim!

9282. YALNIZ ufak tefek bazı tâdilât lazım.

9285. Tereddüt içinde idim.

9293. Van Humbert’in sevincine payan yoktu.

9294. Bir muharebe kazanmış gibiydi.

9299. Birbirimizin kalbini kırdığımız belliydi.

9305. Her şekilde memnun ettiğime kani olduğum bu adamın sonradan aleyhimde bulunması hakikaten şaşılacak şeydir:

9306. FAKAT, “Düşenin dostu olmaz!” sözü Van Humbert’ten ve benden çok evvel söylenmiş sözdür.

9313. “Hayri İrdal ve ailesi efradı, insanı kabuğundan çıkarmasını çok iyi bilen insanlar.

9321. İşin garibi, enstitünün kurulmasını kabul etmeyen memleketlerde bu hususta efkârıumumiyyeye sarîh sebep gösterilerek izahat verilmesiydi.

9337. Bana Beynelmilel Mimarlar Cemiyeti’nin fahrî azalığını temin eden bu bina ile başlangıçta hiç meşgul değildim.

9343. Bizde üstünkörü okumak âdettir.

9344. KALDI Kİ, “modern mahiyet”, “uygunluk”, “içten ve dıştan” gibi tâbirler kullana kullana yıprandırdığımız, yalama hâline gelmiş nesnelerdendir.

(Kİ’li B.C.)

9345. Bu itibarla gelen projeler, bazı basmakalıp yenilikleri olan bildiğimiz bina planlarından başka bir şey değildi.

9349. İlk suali bu idi.

9365. *Neresi modern VE neresi saat?* (B.)

9370. Saatin kendi çatısı ve karoserisi vardı.

9377. Pencere, penceredir.

9378. Bu pencere değil Kİ...

9383. Onunla birleşmesi lazım!

9392. FAKAT hiç hazırlıklı değildim.

9393. Bir türlü lâıykıyla anlatamadım.

9394. BUNUNLA BERABER bu konuşmadan kafamda bir “kütle” fikri kaldı.

9395. “Bu som kütleyi, saate benzetmek için yıkarsan bu iş olur!” diye düşündüm.

9396. Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nü sessiz sedasız protesto eden ve evimize ancak bayramdan bayrama gelen Ahmet’in nasılsa evde bulunduğu gecelerden biriydi bu. **(D.)**

9398. O da mimarın fikrinde idi:

9401. HAYIR, imkânı yoktu.

9412. Bugün bir milyon köylü çocuğunun kolunda bizim sattığımız oyuncak saatler var!

9414. Hiçbir faydası olmasa başlan sıkıldığı zaman rehine verebilecekleri veya satabilecekleri az çok para eder bir malları bulunacak demektir.

9420. HALBUKİ şimdi İstanbul’da böyle saatli jartiyer taşıyan binlerce hanım var.

9430. Yurdun en iyi saat mağazaları bizim inhisarımızda!

9437. -Güzel, beyefendi, çok güzel!

9439. Tatbik edilmesi güç...

9440. -Edilmesi lazım!

9442. KALDI Kİ bu sizin kabahatiniz değil! (Ki’li B.C.)

9451. O da, hakkındaki yanlış fikirleriniz, yahut aksi tabiatınız dolayısıyla da olsa, o tâbiri kullandığınız içindir.

9453. Ben netice adamıyım, **niyet adamı değilim! (B.lı S.)**

9464. YANİ yapının bünyesine...

9467. Mimarların işi.

9469. DAHA DOĞRUSU sizin işiniz bu.

9475. Bu sizin bana şahsî bir borcunuzdur!

9478. Sebebi de zihnimin başından itibaren hep cep saatime takılmış olmasıydı.

9479. Hayatta uğradığımız bütün güçlükler az çok kafamıza gelen ilk fikirden bir türlü silkinip çıkamayışımız yüzünden değil midir?

9499. Mübarek işte!

9500. Bizim evliya saatimiz.

9501. HANİ şimdi halanın evinde bulunan!

9503. İlk önce hiddetten boğulacak gibiydim.

9509. FİLHAKİKA uzun bir dörtgene bir saat manzarası vermek o kadar güç değildi.

9515. Her blokun arasına asma merdivenler, küçük çemen şeritleri koymak gayet kolay bir şeydi.

9517. Her blokun cephesinde tıpkı saatlerde olduğu gibi geniş bir çember içinde sağdan sola gitmek üzere birden on ikiye kadar Romen rakamları yazılıydı.

9522. Başka bir şey bulmak lazımdı.

9526. FAKAT hiçbirisi benim işime yarayacak şeyler değildi.

9531. İki kanatlı perdesi kaldırılmış kapı fikrini bulduktan sonra gerisi kolaydı.

9532. Yaz aylarıydı.

9541. Bu iş denen şeyin fazileti idi.

9545. İnsan kaderinin ve tarihin büyük sırrı burada idi.

9549. Bu açının hem ilk bakışta göze batmayacak, hem de görür görmez tabii bir şey gibi kabul edilmeyecek şekilde olması lazımdı.

9559. Bütün bunları kararlaştırdığımız zaman saat on iki idi.

9562. *Nesi var?*

9563. -Senin doğduğun saat...

9565. Memnun olduğu belliydi.

9577. Bu boşluğu kıracak şeyler lazımdı.

9580. FAKAT holün camlı tabanının sütuna ihtiyacı yoktu.

9596. Buraya kadar her şey iyiydi.

9602. VÂKIA bahçemiz çoktu VE gökdelenlerin bahçesi de otuzuncu, otuz beşinci kattaydılar. **(B.)**

9603. FAKAT çalışacak arkadaşlarımızın pencereden başlarını çevirdiği zaman biraz çiçek görmesi ve hiç olmazsa ikinci katın avluya bakan pencerelerinin ışık alması ancak bununla kabildi.

9613. Daha üstündeki kat ise diğer pavyonlar gibi daire bölmesine tâbi idi.

9616. Alt kat ise doğrudan doğruya hole bağlıydı.

9621. FİLHAKİKA arkadaşımızın öğrenmek ve bilmek, tetkik etmek hırsından başka türlü kurtulmak imkânı yoktu.

9622. Yine söylemeğe hacet yok Kİ bu pavyonun ikinci katındaki iç içe salonların daire şeklinde olmasının sebebi saatin çark ve dişlilerini temsil etmesi içindi. **(Ki’li B.C.)**

9625. Bütün bu çalışma arasında tek kazancım, Ahmet’le beraber olmamdı.

9626. Oğluma hakikaten hasrettim.

9635. Hiç dargınlığım yoktu.

9637. HATTA bundan memnundum bile.

9640. Asıl beni şaşırtan şey hiçbir nefret ve hiddetin işin içinde bulunmaması idi.

9641. HALBUKİ bu iş bu kadar sükûnetle olacak şey değildi.

9647. FAKAT Ahmet, ciddi, işi bittiği andan itibaren o kadar her türlü mücadeleden uzak, sadece son sınıf lise talebesi olmuştu Kİ böyle bir bahsi açmama ihtimal yoktu. (Ki’li B.C.)

9657. Bu zalim bir düşünce idi.

9659. “O kendisi olmak için beni unutmaya belki muhtaç!

9661. Bu, belki de onun hiç anlamayacağı bir şey.

9662. O benim kaderimi bitmiş biliyor VE bunda haklı! **(B.)**

9666. Biliyordum, bu düşünceler sade bu akşamın düşünceleri idi. **(B.sız S.)**

9670. *Sade bu mu?*

9671. Yarın akşam Selma’nın gecesi idi.

9679. Bütün bunlar hayatımda tek bir hadisenin doğurduğu şeylerdi.

9683. ARTIK kâfi derecede kuvvetliyim!

9703. Burada bulduğunuz hâl çaresi en iyisi!

9710. İkimizin de bir yığın yeni akrabası bulunduğu gibi, tavsiye edilenler, ayar ekiplerinden terfi zamanı gelenler var.

9712. Sabriye Hanım’a bulduğunuz yer harikulâde.

9714. FAKAT bunlar sonra düşüneceğiniz şeyler!

9715. Şimdi ilk yapılacak iş bir basın toplantısı ile efkârıumumiye bu muvaffakiyetinizi ilân etmektir...

9723. Dördüncü eleştirmecinin övmesi daha parlaktı.

9734. FAKAT asıl memnun olacağı şey, alelade bir unutkanlığımı o kadar şiddetle cezalandıran bir zihniyetten onun hesabına aldığım intikamdı.

9735. Hakikatte bana gelen her alkış ona bir nevi tarziye demektir.

9736. Bu bina dolayısıyla gerek Saatleme Bankası'ndan, gerek enstitünün bütçesinden aldığım ikramiyeyi de onunla taksim etmeğe candan razıyım.
9741. HATTA beni o kadar iyi anladığını sandığım Doktor Ramiz bile bu fikirde idi.
9752. Karım da bu fikirde idi.
9759. Benim merakım, zevkim insan ruhunu öğrenmekti.
9760. *Herkes benim gibi mi, YOKSA biraz farklı mı? (B.)*
9762. *HAYIR*, onlar da benim gibiydi HATTA daha beterdiler. **(B.)**
9763. Hiç şüphe etmeden hodbindiler.
9772. *O HÂLDE enstitüde ne işleri var?*
9777. **-HAYIR**, yalan söylemiyorlar, diyordum.
9778. İkisinde de samimi idiler.
9785. Halit Ayarcı hakikaten meyustu.
- 9789. Bu müessese artık benim değil!**
- 9802. Hiçbirimiz, değil mi?**
9803. Bunlar da öyle işte...
9806. O anda çok samimi idiler.
9807. Burada kendi menfaatleri, kendi emniyetleri var!
- 9811. -HAYIR...**
9813. FAKAT menfaatlerine dokunmamak şartıyla...
9815. -FAKAT iş, iş!..
9819. FAKAT heyhat!
9831. Onu bulsam bana yeter... **(Ş.B.C.)**
9834. NİHAYET kendi evleri...
- 9853. Bu müessese artık benim değil!**
9856. Bu, Halit Ayarcı'nın kapıldığı ilk yeisti.
- 9867. FAKAT yoktu.**
9869. Enstitüde, ecnebi heyet geldiği zaman, yalnız ben vardım.
- 9876. YAZIK Kİ, bu gelen heyet öbürleri gibi değildi. (Ki'li B.C.)**
9882. Bu aşağı yukarı kurulduğu günden beri benim Halit Ayarcı'ya sorduğum sualdi.
- 9884. YAZIK Kİ, ben Halit Ayarcı değildim. (Ki'li B.C.)**
- 9892. Evinde yoktu.**
- 9896. Bu benim için bir bakıma büyük darbe değildi.**

9902. Planını kendi çizdiğim binadaki odama, onun yanında bazı geceler kaldığım istirahat odama, küçük bar amerikanıma, banyo dairesine, mobilyaya, duvardaki resimlere, her şeye bağlıydım.

9911. Diğer taraftan vaziyeti hiç de bizler gibi olmayan üç yüze yakın müstahdemi, filân vardı.

9916. Abes dahi olsa, bir iş işti.

9927. -FAKAT, dedim, mesele yalnız bizim meselemiz değil!

9928. Bu kadar arkadaş, müstahdem var...

9929. Üç yüze yakın insan...

9934. Bu bir cevap değildi.

9937. Yine ortada yoktu.

9941. Hafta sonunda evimde evvelden kararlaştırılmış büyük bir toplantı vardı.

9945. ÖYLE Kİ, gerek bu cins davetlerde, gerek alelaide ziyaretlerde gelip gidenler bu zahmete, daha ziyade birbirinin ayıbını, kusurunu görmek, tenkit etmek, küçük tarizlerle hırpalamak için katlanıyor gibiydiler. (Ki'li B.C.)

9950. ŞURASI DA VAR Kİ karım, tam benim zıddıma olarak bu cins toplantılardan hiç de çekinme itiyadında değildi. (Ki'li B.C.)

9954. Yeni aldığımız sofra takımı, kendisinin bu gece için yaptırdığı tuvalet varken Pakize'nin bu münasebetsiz davetten vazgeçmesine imkân yoktu.

9963. Hemen hemen herkes birbirine düşmandı.

9964. Kadınlar kocalarına karşı, nişanlılar birbirine karşı hep aynı hislerle mütehassistiler.

9965. Bütün ayıplar, bütün kusurlar ortada idi.

9968. Herkes öbürünün nazarında mücrimdi.

9969. BUNUNLA BERABER müessesenin mesuliyetini taşıdığımız için en fazla mücrim olan tabiatıyla Halit Bey ile bendim.

9979. BUNUNLA BERABER, dediğim gibi kin sadece bize karşı değildi.

9981. BU İTİBARLA hemen her tarafta, her grupta aynı soğukluk, aynı dargınlık havası, aynı çekişme vardı.

9994. Bütün arkadaşlar orada vazifelidir.

9998. Herkes yine eskisi gibi hatta eskisinden fazla dosttu.

10003. **HAYIR**, bu adamlar kinlerinde ve düşmanlıklarında oldukları kadar sevinçlerinde de açık ve samimî idiler.

10005. -*PEKİ ötekiler?..*

10006. *Küçükler?*

10016. FAKAT aramızda garip bir vaziyet vardı.

10017. HATTA Şehzadebaşı'ndaki kahvede kendisini ilk gördüğüm gün dahi bana karşı bu kadar yabancı değildi.

SONUÇ

Cumhuriyet devri Türk Edebiyatı'nın üslubu bakımından en dikkate değer yazarlarından biri olan ve Türkçenin ustalarından sayılan Tanpınar'ın romanları arasında Saatleri Ayarlama Enstitüsü yeni edebiyatçıların görüşüne göre bir toplum eleştirisidir. Biz eseri dilci mantığıyla ele alarak cümlelerin farklı özelliklerine göre hangi özelliklerini arz ettiğini anlamaya ve tespit etmeye çalıştık. Banguoğlu'ndan Günay Karaağaç'a kadar bu alanda yazılmış çeşitli gramer kitaplarını ve bazı makaleleri hareket noktası kabul ettik. 10.000 civarındaki cümleyi yapılarına, manalarına, yüklemlerine, cümle başı edatlarına göre sayılarla ifade edilebilir hâle getirdik.

Aşağıdaki verilen Tablo:1'de Saatleri Ayarlama Enstitüsü'ndeki cümleler özelliklerine göre sayısal verilerle paylaşılmıştır. İsim ve fiil olarak ayrılan cümlelerin çeşitliliğine göre her birinden kaç tane olduğu tek tek tespit edilerek belirlenmiştir. Tabloyu incelediğimizde esere olumlu ve kurallı fiil cümlelerinin hâkim olduğunu, bağlaçlarla başlayan cümlelere de fazlaca yer verildiğini görmekteyiz.

Tablo: 1

CÜMLE TÜRLERİ	İSİM CÜMLESİ	FİİL CÜMLESİ	TOPLAM
	2682	7294	9976
Yüklemin Yerine Göre Cümleler			
*Kurallı	2645	7189	9834
*Devrik	37	105	142
Anlamına Göre Cümleler			
*Olumlu	2245	6348	8593
*Olumsuz	438	945	1383
*Soru	140	390	530
Birleşik Cümleler			
*Şartlı Birleşik	37	134	171
*Ki'li Birleşik	77	204	281

*İç İçe Geçmiş Birleşik	-	445	445
Sıralı Cümleler			
*Bağımlı Sıralı	34	483	517
*Bağımsız Sıralı	35	165	200
Bağlı Cümle			
*Bağlı	59	394	453
Diğer Cümleler			
Ara Sözlü	12	57	69
Bağlaçlarla Başlayan	293	777	1070
Onay-Ret İfadeleriyle Başlayan	88	90	178
Ünlem	54	80	134
Yarısı Olumlu Yarısı Olumsuz	13	163	176

Aşağıdaki verilen Tablo:2’de de Saatleri Ayarlama Enstitüsü’ndeki cümlelerde en sık görülen cümle başı edatlarından hangilerine kaç kez yer verildiği tek tek tespit edilmiş ve ulaşılan veriler paylaşılmıştır. Eldeki verilere baktığımızda cümle başında en çok “fakat (412 kez)”, “sonra (163 kez)”, “ve (161 kez)” nin kullanıldığı, buna karşın “lakin”in sadece 1 kez cümle başında geçtiği görülmüştür.

Tablo: 2			
CÜMLE BAŞI	İSİM CÜMLESİ	FİİL CÜMLESİ	TOPLAM
Acaba	4	7	11
Ama	13	14	27
Amma	9	28	37
Ancak	3	6	9
Ayrıca	7	19	26
Belki	17	45	62

Binaenaleyh	8	11	19
Böylece	0	39	39
Bu itibarla	5	9	14
Bununla beraber	15	33	48
Çünkü	27	31	58
Eğer	2	7	9
Evvelâ	6	19	25
Fakat	118	294	412
Filhakika	14	17	31
Hâlbuki	14	35	49
Hatta	23	58	81
Hele	16	15	31
Hiç olmazsa	6	12	18
Hülâsa	9	15	24
İşte	14	38	52
Kaldı ki	10	14	24
Lâkin	0	1	1
Mamafih	5	13	18
Meğer	2	3	5
Nihayet	3	28	31
Nitekim	0	20	20
Sadece	6	13	19
Sonra	12	151	163
Şimdi	15	43	58
Şurası da var ki	4	4	8
Vâkıa	8	25	33
Ve	13	148	161
Yani	13	21	34
Yoksa	6	4	10
Zaten	29	49	78
TOPLAM SAYI	456	1289	1745

Tablo:2’de verilen ve eserde sıkça kullanılan cümle başı edatlarından Türkçe asıllı olanlar koyu yazılarak belirtilmiştir. Kalanlar Arapça ve Farsça kökenlidir. Sözcüklerin kökeni Türk Dil Kurumu kaynak alınarak belirlenmiştir.

Genel olarak baktığımızda cümle başı edatlarının birçoğunun yabancı kökenli olduğu görülmüştür. Bu veriler de bizi Tanpınar’ın Arapça ve Farsça edatları çok sık kullandığı, dilinde yabancı kökenli sözcükleri kullanmaktan çekinmediği sonucuna ulaştırmıştır. Türkçeyi en güzel biçimde kullanmaya özen gösterse de dili eski sözcüklerle süslemekten geri kalmadığı, bunu diline renk katmak, adeta sözcük cümbüşü yaratmak amacıyla yaptığı gözlemlenmiştir. Kullandığı edat ve bağlaçlarla cümleler arasındaki geçiş ne kadar önem verdiğini göstermiş ve söylemlerinin neden sonuç ilişkisini ortaya koymuştur. Bu tarz kullanımlarla anlamı pekiştirme gayreti içinde olduğu ve anlam bütünlüğünü korumaya çalıştığı görülmüştür. Cümle başında farklı başlangıçlar yaparak cümleyi odak noktası haline getirdiği ve vurgulu bir anlatım yaptığı söylenebilmektedir.

Tüm bunlardan yola çıkınca gördük ki Tanpınar bize bu eseriyle Türkçeyle çok çeşitli cümleler kurabilme dersi vermektedir. Adeta bir sanatçının ve sporcunun yüksek manevra kabiliyetiyle kelimelerle oynamakta, edebi sanatlar yapmakta, söz oyunlarına başvurmakta, bazen alabildiğine sade ve kolay yazarken bazen de kompleks cümlelerle okuyucuyu yormakta ve düşündürmektedir.

Bu tez vesilesiyle biz cümle üzerinde düşünürken Tanpınar’ı da bu cephesiyle anlamak istedik. Eğer diğer nesir eserleri de bu ve benzeri açılardan ele alınır ve bütünü bir araya getirilirse Tanpınar’ın eserlerinde “cümle” adıyla diğer yazarların eserleri içinde hareket noktası olabilecek ciddi bir çalışma ortaya çıkmış olacaktır, diye düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

A. KİTAPLAR

AKSAN, Doğan (1971). Anlambilim ve Türk Anlambilimi. DTFC Yayınları. Ankara.

AKSAN, Doğan (1977, 1979, 1982). Her Yönüyle Dil Genel Çizgileriyle Dilbilim I-II-III. TDK Yayınları. Ankara.

BANGUOĞLU, Tahsin (2000). Türkçenin Grameri. TDK Yayınları. Ankara.

BESEREK, Ahmet (1990). Türkçede Cümle Yapısı. Trabzon.

BİLGEGİL, Kaya (1964). Türkçe Dilbilgisi. Dergâh Yayınları. İstanbul.

BOZKURT, Fuat (1995). Türkiye Türkçesi. Cem Yayınevi. İstanbul.

DİZDAROĞLU, Hikmet (1994). Tümce Bilgisi. TDK Yayınları. Ankara.

DELİCE, H. İbrahim (2003). Türkçe Sözdizimi. Kitabevi. İstanbul.

EDİSKUN, Haydar (1988). Türk Dilbilgisi. Remzi Kitabevi. İstanbul.

EKER, Süer (2003). Çağdaş Türk Dili. Grafiker Yayınları. Ankara.

ERGİN, Muharrem (1993). Türk Dil Bilgisi. Bayrak Yayınları. İstanbul.

ERGÜZEL, M. Mehdi (2007). Dil ve Kültür Yazıları 1. İstanbul.

ERKUL, Rasih (2004). Cümle ve Metin Bilgisi. Anı Yayıncılık. Ankara.

GENCAN, Tahir Necat (2001). Dilbilgisi. TDK Yayınları. Ankara.

GÜLENSOY, Tuncer (2000). Türkçe El Kitabı. Akçağ Yayınları. Ankara.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin (1974). Türk Dilinde Edatlar. MEB Yayınları. İstanbul.

HATİPOĞLU, Vecihe (1982). Türkçenin Sözdizimi. TDK Yayınları. Ankara.

KARAHAN, Leyla (1999). Türkçede Sözdizimi. Akçağ Yayınları. Ankara.

KARAHAN, Leyla (2000).Yapı Bakımından Cümle Sınıflandırmaları
Üzerine. Türk Dili.

KOÇ, Nurettin (1992). Açıklamalı Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü. İnkılâp
Kitabevi. İstanbul.

KORKMAZ, Zeynep (1992). Gramer Terimleri Sözlüğü. TDK Yayınları.
Ankara.

ŞİMŞEK, Rasim (1981). Örneklerle Türkçe Söz Dizimi. Trabzon.

TANPINAR, Ahmet Hamdi (2016). Saatleri Ayarlama Enstitüsü. 31. Baskı.
Dergâh Yayınları. İstanbul

YELTEN, Muhammet, AÇIKGÖZ, Halil (2005). Kelime Grupları. İstanbul.

B. MAKALELER

APAYDIN, Muhammet (1996). Yeni Bir Terim Önerisi: Birlikte Cümle. Türk
Dili Dergisi. TDK Yayınları. Ankara.

BAĞCI AYRANCI, Yrd. Doç. Dr. Bilge (2017).Cümleye Dair Problemlere
Dair Bir Alan Yazın Araştırması. Bozok Üniversitesi.

BALCI, Yunus (2016). Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Roman Dili Üzerine Bir
Yaklaşım. Pamukkale.

BAŞKAN, Özcan (1980). Sözdizimi, Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları-1.
TDK Yayınları. No: 465. Ankara.

CEMİLOĞLU, İsmail (2000).Cümle Tahlilinin Önemi ve Metot. Türk Dili
Dergisi. TDK Yayınları. Ankara.

GÜL, Dr. Meltem (2012).Tevfik Fikret Ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın
Üslubunun Oluşumunda Dil ÖğelerininBelirleyiciliği Üzerine Bir
Deneme.

YELTEN, Muhammet (2005). Pars-Nâme'deki Ki'li Birleşik Cümleler
Üzerine. Modern Türklük Araştırmaları Dergisi. Cilt 2. Sayı 4. Ankara
Üniversitesi. Aralık.

C. TEZLER

COŞAR, Mevhibe (1997). Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Beş Şehir Adlı
Eserindeki Cümlelerde Unsur Dizilişi ve Kuruluş İlişkisi. Basılmamış
Doktora Tezi. İstanbul.

DEMİR, Ayça (2005). Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Huzur” Romanında Söz
Dizimi İncelemesi. Van.

KARADEMİR, Fevzi (2015).Türkçede İsim Cümlesi Ve Alabildiği Öğeler
Üzerine. Uluslar arası Sosyal Araştırma Dergisi. Aralık.

OKUMUŞ, Merve (2018).Mehmet Rauf'un “Eylül” Adlı Romanında
Cümlelerin Bağlanış Şekilleri Ve Cümle Türleri. Yüksek Lisans Tezi.
Balıkesir.

SARIAL, Tuğba (2011).Ferman Kerimzade'nin ÇaldıranDöyüşü Adlı
Eserinde Ki'liBirleşik Cümleler. Kahramanmaraş. Haziran.

TAŞTEKİN, Ali (2001). Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinde Sözdizimi.
Doktora Tezi. Denizli. Haziran.

ÖZ GEÇMİŞ

Nergiz AKSU, 1990 yılında İstanbul ili Üsküdar ilçesinde dünyaya geldi. İlk öğrenimini Zeynep Kamil İlköğretim Okulunda, orta öğrenimini Üsküdar Yabancı Dil Ağırlıklı Burhan Felek Lisesinde tamamladı. 2009 yılında Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı ve 2013 yılında mezun oldu. 2014'te Marmara Üniversitesinde Pedagojik Formasyon eğitimini tamamladı. 2015 yılında Anabilim Eğitim Kurumlarında Türkçe Öğretmeni olarak göreve başladı. 2017 yılında Arel Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Dili bilim dalında Yüksek Lisans yapma hakkını kazandı. Hâlen Anabilim Eğitim Kurumlarında Türkçe Öğretmenliği görevini sürdürmektedir.